

ARTICVLVS
DE PERSONA
CHRISTI: DV

IN EA NATVRARVM VNIO-
NE HYPOSTATICA: COMMUNI

catione Idiomatum: & Christi hominis diuina
MAIESTATE: per questiones &
responſiones dilucidè ac ſolidè
explicatus:

PER
REVERENDVM ET CLARISS-
imum virum Dominum EGIDIVM HVNNIVM,
Sacrosanctæ Theologiæ Doctorem: & eiuſ-
dem Profeſſorem in Academia Mar-
purgenſi.

Accceſſit

VENERANDÆ ET PV-
RIORIS ANTIQVITATIS PIVS CON-
ſenſus: de Maieſtate Domini noſtri Ieſu Chriſti,
ſecundum aſſumptam humanam naturam,
per eundem Autorem collectus ac
conſcriptus.

NEC NON
DIVI LVThERI DE HOC ARTICVLO
perpetua & vniſormis ſententia: per eundem opti-
mè collecta & doctiſſimè latine reddita.

Aetorum 2.

Δσφαλῶς οὐμ γινώσκέτω πᾶς ὁ κος Ἰσραήλ, ὅτι κύ
ριον καὶ χριστὸν αὐτὸν ὁ θεὸς ἐπέθηκε τῷ ὄντι τὸν Ἰη
σοῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσαυρώσατε

Athanasius de Salutari Aduen-
tu Christi,

Quòd si audieritis Petrum loquentem,
Christum & Dominum fecit hunc ipsum
Iesum, quē vos crucifixistis. De quo hoc vo
cabulum F E C I T intelligitis? Si de verbī
diuinitate, cur Arianos igitur reprehēditis,
cū idem cum illis sentiatis. Sin verò de
forma serui, quæ fuit in verbo, cur nobiscū
pugnare contenditis?

WIMBP
Opole

(421)

421 st
Akc V 302/68 C

BENEVOLO
ET CHRISTIANO LE-
CTORIS ALVTEM PER
Christum.

ITSI, Christiane lector,
contentus eram priuatis
meis studijs, hisq; solis va-
care poteram: tamen re-
ligionis, & publicæ utilitatis ratio-
ne, contentus esse nec debebam,
neq; par erat. Etenim præterquam
quòd saniorum Ethnicorum pio ex-
emplo οὐκ ἔκλεινον ἐνθυμῆσθαι ὅτι ἑκάστοις ἡμῶν
ἔχοντες αὐτῶν μόνον γεγενεν: ἀλλὰ καὶ τῇ πατριᾷ
καὶ λοιποῖς φίλοις: tum Christianos o-
mnes se mutuò erudire & monere:
præsertim autem Theologos in vi-
nea DOMINI laborare & opus eius
εὐκαίρως καὶ ἀκαίρως facere iubent sacrae
literæ, Ita q; rectissimè facturum me

PRAEFATIO

arbitratus sum: si priuatim, sic publicè æternæ hominum saluti consulere bona aliqua ratione contende-
rem. Cum igitur ante aliquot annos accepissem doctissimum librum, de persona DOMINI IESU CHRISTI Clarissimi & Excellentissimi viri, Domini D. Egidij Hunnij, Theologiæ Professoris in Academia Marpurgensi: eumq; grauissimis & eruditissimis Theologis mirificè probari intellexissem: & plurimos ad veram Christi cognitionem per eum adductum iri plus quàm certò scirè: intermittere non debui, quin eum publicari curarem. Quod librum ipsum attinet, mea non indiget commendatione: neq; ego tanto oneri par esse possum: opus seipsum abundè commendabit. Hoc vero ex præcipuorum Theologorum sententia
ye

PRAEFATIO

verè affirmare possum: siue rerum grauitas ponderetur: siue solida veritas & certitudo examinetur: siue sermonis diluciditas inspicatur: siue in erroribus Calvinianis refutandis ardor Christianissimus obseruetur: grauissimum & doctissimum, adeoq; omnibus numeris absolutissimum esse. Coniunxi uerò cū hoc libro eiusdem Clarissimi uiri Venerandæ & orthodoxæ antiquitatis consensum, de persona & Maiestate Christi secundum carnem assumptam: propterea quod eiusdem sit argumenti: & miram lucem adferat huic doctrinæ: præsertim cum Calvinianis hæresarchis communissimum sit, eadem antiquitate, in suam & aliorum æternam perniciem abuti. Itaq; gratiam etiam à pijs omnibus initurum me existimaui: si Calvinianorum

PRAEFATIO

dolus, cui in hac etiā parte student, detegeretur. Præterea impudenter nonnulli testimonia Venerandi Patris DIVI LVTHERI in hoc articulo huc & illuc: pro se, contra nos rapiunt & gloriantur. Et idem præclare de Augustana Confessione sentire videri volunt: quasi tota, sine omni controuersia & simpliciter illorum sit: cum tamen notissimum sit, utramque diametro cum illorum opinione pugnare. Hoc autem mendacio plurimos simpliciorum vel incertos eius rei faciunt vel plane seducunt. Ne igitur his artibus plures deciperentur, addidi tractatum eiusdem Reuerendi & Clarissimi D. D. quem à bonis amicis acceperam, de sententia DIVI LVTHERI, ut omnes illorum hominum labruscæ penitus excinderentur. In omnibus

PRAEFATIO

bus secutus sum exemplaria optima: ut certò sciam, nihil ab exemplari Clarissimi Domini Autoris alieni proferri. Quæ cum ita sint: non dubito, quin Deus Optimus Maximus, per hunc librum aliquid magni apud omnes effecturus sit: apud veritatis quidem amantes salutarem saluatoris nostri Iesu Christi cognitionem: apud præfractos vero certā & horrendam conscientiae torturā. Te vero Reuerēde & Clarissime D. D. EGIDI HVNNI etiam atque etiam obsecro: hoc meum studium, quod clam te suscepi, ne improbes sed pro singulari tua prudētia, pietate & gravitate probes: & cogites nihil aliud me quæsiuisse, quam gloriam Christi, & Ecclesiae eius salutem, Precor Deū ut te & tuos, pro felicissimis his tuis laboribus, præ-

A 4 mjs

PRAEFATIO

missi in hac uita ex sua clementi voluntate ornet: & tandem æterna vita donet, Valete postrid, Cal. Febr. anno 85, ex Museo nostro.

M. Henricus Gebelius,

Summa Capita Libri de Persona Christi,

1. DE Persona Christi.
2. De communicatione Idiomatum.
3. De statu exaltationis.
4. De ascensu Christi in cælum.

Capita Venerandæ & Orthodoxæ Antiquitatis Consensus.

1. EST & habet testimonia Patrum de vnione personali.
2. Quod illa vnio, non sine naturarum *κοινωνία* facta sit, docet.
3. Est de communicatione Idiomatum: & quod diuina quidem natura uerbi, sua idiomata humanæ commiscet: non autem vicissim humana naturæ, suas proprietates diuinitati tradat.
4. De communicatione Maiestatis diuinæ,

CAPITA CONSENSVS

na, quæ in ipsa vnione Christo homini ob-
tigit.

5. De statu exinanitionis.

6. De statu Maiestatis: de glorificatione
Christi eiusq; ad dextram virtutis exaltatio-
ne: & de ijs, quæ in tempore illi data legun-
tur.

7. Quod Christo ad dextram Dei domini
um omnium creaturarum iuxta humanita-
tem commissum & datum sit.

8. Quod λόγος viuificam virtutem suam.
cum carne assumpta verè & realiter commu-
nen habeat.

9. Repetuntur quædam de communica-
tionis omnipotentia.

10. De communicatione omniscientia.

11. De omnipresentia Christi hominis per-
sonali.

12. De oratione: quod is cultus Christo;
quæ Christus est, Dei & homini, secundum
vtramq; naturam competat.

Item: Vera sententia, Diui Lutheri in hoc
articulo.

Et Augustan Confessionis verus sensus.

IN REVEREN- DI ET CLARISSIMI VI- RIDOMINI EGIDII HVNNII SS. THEOLOGIAE DOCTORIS, ET PRO- fessoris in Marpurgensi Academia prima- rij: præceptoris sui reuerenter colendi li- brum de PERSONA CHRISTI,

Epigramma M. Tobia VVe-
beri Idsteniani.

Vm Christus puppis sit nostræ & præ-
salutis

Vnica, confugium, portus, & auræ
pijs.

Maxima nostrarum cum sit fiducia rerum:

Cumq; per hunc pateant regna beata Di:
Sic ut supatus Christo duce & auspice Chro.

Cælorum quiniis tecta subire queat.

Hinc est quod nostris minitatur maximæ muris

Prælia, rex stygias qui moderatur quas.

Atq; hinc est tantas experta Ecclesiæ urbas:

Et potuit nullo tuta manere loco

Nā ferus ille draco, squamis crepitantibus horrens

Cuius uipereo pectora felle mænt.

Cum

Cum Christum cœli reserasse palatia sensit:
Vinculâq; hunc atræ rumpere posse domus:
Vt nobis cœli præcluderet atria rursum,
In domini iecit fulmina sparsa gregem.
Atq; Sophistarum technis & retibus usus
Mille, hominum lusit pectora cæca, modis.
Implicuitq; uagis mentes erroribus horum:
Vt Christi nomen tollere quisq; uelit.
Et quiuis hominum fallacia spicula cudat,
Contra personam, maxime Christe, tuam.
Hinc sit ut hi priuent humano CORPORE Christum:
Ast illi spolient ut RATIONIS eum.
Hinc alij miscent naturas: corporis artus
Ut differre putant à deitate nihil.
Vel Christum duplicem faciunt: præconia laudum
Ne tribuunt carni, debita iure, Dei.
Ergo cum Stygij telis exposita draconis
Materia innumeris penè sit ista modis:
Perpetuam certè laudem pietate meretur:
Demon has quisquis detegit arte strophas.
Quod cum pestiterit cultor timidusq; Deorum
Hunnius, Essiaci gloria prima soli:
Quanta tot & antis referetur gratia sacris?
Que sunt regli carmine digna cani.
Is pro solertis diuino flumine mentis,
Scruiuit studij rector amice, tuis:

Omnia

Omnia proponens, de Christo autore salutis
Que modocunq; fides credere certa iubet.
Præterea pandens diuini oracula uerbi:
Et pia post cineres scripta relicta Patrum:
Dispulit egregiè spinosa Sophismata: Sanctum
In Christi nomen tendere uisa prius.
Et cum non desint, qui sancti scripta Lutheri
Pro Caluinistis sæpius esse putent:
Idcirco scrutans huius monimenta, refellit
Errorem hunc uerbis, diue Luthere, tuis.
Augustana etiam quoniam confessio multis
A parte haud nostra uisa stetisse fuit:
Idcirco cunctis à suspicionibus illam
Vindicat: & falsi crimen id esse docet.
HINC æquas cœlo, doctor clarissime, nomen
Et tua post cineres fama perennis erit.
Dum matura ceres gracili flauescet arista,
Nomen in ore tuum posteritatis erit.
Reddent expertem tua te monimenta sepulcri:
Et uiues scriptis tempus in omne tuis.
Viue diu felix: quoniam te sospite scimus
Hassiacæ curam gentis habere Deum.
Factorum fiet tunc fama caduca tuorum:
Quando eadem regio uesper & ortus erunt:
Terra feretq; prius stellas, & gramina cœlum:
Quam fiat meriti gratia uana tui.

Et

Et tua facta p̃hs imis infixa medullis,
Imis pectoribus condita, semper erunt.

AT TV, si cordi est propria tibi cura salutis,
Hunc benè perlustra, lector amice, librum.
Et simul autori grates, ubicunq; licebit,
Pro tam cœlesti munere semper age.
Materies ita te pellexerit aurca, gestes
Vt librum hunc manibus, nocte dicq; tuis
Sic poteris uarios dextrè dissoluere nodos:
Aq; Sophistarum fraude cauere tibi.

AD REVERENDVM
CLARISSIMVM ET EXCEL-
LENTISSIMVM VIRVM D. D. EGI-
dium Hunnium, S S. Theologiae
Professorem in Academia
Marpurgensi.

CLARE IOVAE uates, qui sacrum nomen IESV,
Felix Cattorum pectora sola doces:
En tandem cunctos, quos tangit cura salutis,
Illustrant claro lumine scripta tua.
MYSTICA PERSONAE CHRISTI ex te luce coruscant
Diuina: & nigrent Cinglica scripta dolo.
VERBO uerba: nitore, dolos: atq; artibus, artes,
Opprimis: & CHRISTI numen honore colis.

M. Henricus Gebe-
lius, I. H.

DE PERSO- na Christi.

Cur Saluatori nostro, Christi no-
men tribuitur?

Vocabulum Christi græ-
cum est, idem quod Hebræum
(Messia) denotans vnũ, et
scilicet, quemadmodum in ve-
teri Testamento Reges & Sacerdotes dice-
bantur Christi Domini. καὶ ἑξοχὴν autem,
tribuitur id Iesu Mariæ filio, per Reges & Sa-
cerdotes veteris Testamenti adumbrato.
Hic enim est Sanctus ille Sanctorũ, quem
iuxta vaticinium Danielis, vngi oportuit,
non oleo externo, sed vero latitiæ oleo,
Spiritu & potentia ultra omnes consortes
suos: vt super virgultum illud Isai Chri-
stum Dominum requiescat Spiritus sapien-
tiæ, scientiæ, roboris & fortitudinis, sine
mensura.

iuxta quam naturam unctus est Christus?

iuxta diuinam quidem naturam λέγομεν
vngi

DE PERSONA

vngi Spiritu Sancto non potuit, quippe à quo ipse Spiritus Sanctus (sicut & à patre) ab omni aeternitate procedit, vt vngere potius quàm vngi dicatur λόγος. Iuxta humanam autem vnctus est tum, cum assumendo humanitatem λόγος eandem proprii sui spiritus plenitudine inuinxit, sicut Daniel præcisè admodum tempus, quo hæc vnctio futura esset, definiuit.

Estne discrimin aliquod, inter personam τὸ λόγος & personam Christi?

Quamquam Christus non est alius, aliæ persona, quàm λόγος: attamen nomine verbi vna tantum, nempe diuina Christi natura proprietate personali determinata intelligitur, quatenus filius natura Deus à patre genitus est ab æterno. Nomine Christi autem idem ille λόγος sed incarnatus, atq; sic non solum Natura diuina verbi, sed etiam assumpta intelligitur atq; comprehenditur humana: Cum enim Christus ab vnctione sic dicatur, quæ filio Dei respectu naturæ humanæ, vt dictum est, contigit: Sequitur humanam naturam, etsi non ad constitutionem æternæ & seipsa perfectissimæ personæ τὸ λόγος, tamen ad integritatem personæ Christi

CHRISTI

nae Christi, quatenus Christus seu λόγος incarnatus est, requiri.

Atqui Paulus λόγος nondum incarnatum Christum vocat, quando Israelitis in deserto Christum tentasse perhibet

Recitat Apostolus historiam, quæ tempus incarnationis antecessit, & proinde ad filium Dei nondum incarnatum, secundum diuinam eius naturam, referenda est. Christum autem nominat, eo quod is, qui in deserto olim tentabatur, λόγος scilicet nunc, quando Paulus hæc scribit, homo natus; & iuxta carnem vnctus; atque, vt Petrus loquitur, Christus factus erat, Act. 2.

Quæ requiruntur ad ueram agnitionem Christi?
Duo: Persona eius & Officium.

Quid de Persona Christi sentiat
Duabus hæc constat naturis, diuina scilicet æterna, ratione cuius est filius Dei à patre ante omnia secula genitus: & humana, quæ in plenitudine temporis ex Matia virgine assumpsit homo nimirum, ex homine in seculo natus.

Quot modis æterna Christi diuinitas probatur?
Duobus. Primò quia huiusmodi nomina illi tribuuntur, quæ non nisi Deo competunt.

runt: Deinde, quia opera & attributa soli Deo congrua, ipsi assignantur.

Quæ sunt appellationes siue nomina Deitatem ipsius exprimentia?

1. Dicitur filius Dei. 2. Iehoua. 3. Deus & alijs consimilibus æquipollentibus.

Quomodo Diuinitas eius ex appellatione filij Dei euincitur?

Cum filius Dei viui dicatur, & quidem proprius atque vnigenitus à patre, ob hoc ipsum scilicet: quod solus ipse non gratia, sed natura sit Dei filius, ex substantia patris ab æterno genitus: Manifestum profecto sit, ipsum verum Deum esse oportere, nec à natura substantiaue paterna degenerare. Hinc cum Ioannis 5. Deum patrem suum diceret; ipsi etiam Iudæi liquidò intelligebant, quod diuinitatis æqualitatem sibi tribueret, propterea enim querunt ipsum magis interficere, quia nō solum soluisset Sabbathum, sed & patrem suum dixisset Deum, æqualem se faciens Deo. Et, quia in hac inenarrabili generatione filius non aliam substantiam à patris essentia diuersam aut separatam accepit, aliam verò pater ipse retinet, (hæc enim essentia di-

nisi

nisi in Deum, tanquam incorporeum simplicissimumq; principium atq; Spiritum non cadit) sequitur hinc, quod filius à Patre genitus, eiusdem essentiam non egredietur, sed intra ipsius Patris substantiam, vel, vt Ioannes loquitur, in sinu Patris permanens, vna omnino, & nulla vspiam ratione diuisa Deitatis *ὁὗς α*, vnus cum Patre sit Deus, eiq; verè *ὁμοῦς*, in cuius hypostasi, tanquam expresso charactere & imagine substantiæ paternæ, vt Apostolus scribit, diuinitas, bonitas, potentia & sapientia Patris absolutissimè refulgeat.

Proba, quod Christo essentielle Dei nomen Iehoua in scripturis tribuatur?

Jeremie 23. de germine Dauidis siue Messia ex Dauide oriundo dicitur: Et hoc est nomen quo vocabunt eum, Iehoua, iustitia nostra, vbi nomen Iehouæ, (quod Exodi 3. & Esaia 42. Sibi soli vendicat Deus) directe ad Christum refertur, sicut textus ipse demonstrat, & additum Epitheton ostendit zidkenu, iustitia nostra. Christus enim Paulo interpretare, est zidkenu, iustitia nostra, factus nobis à Deo iustitia & sapientia, &c. Sic Esaia 6. cum Propheta videt Maie-

tem, vt ipsemet ait, Iehoua Dei exercituum: Ioannes id. 12. cap. ad Christum apertissime refert. Nam ex eo ipso capite Esaia allegans vaticiniũ de exccacatione Iudeorum, atq; hinc cum exponens, cur tot tantisq; miraculis Christi, quæ tum faciebat, non credidissent, subiungit: Hec dixit Esaia, quando vidit gloriam EIVS & locutus est de EO. Pari ratione cum Moses scribit, populum in deserto peccasse contra Iehouam, fastidiedo panem, cœlitus datum, vnde & à serpentibus occisi sint: Paulus de Christo enarrat inquit, neq; tentemus Christum, sicut & illi tentauerunt, & à serpentibus occisi sunt.

Ita quod Esaia 45. ait Iehoua: In memet ipso iuravi, egredietur verbum iustitiæ ex ore meo, & non reuertetur. Mihi sese flectet omne genu, & omnis lingua confitebitur mihi: Paulus Roman. 14. Hec de Christo interpretatur, scribens: Omnes sistemur ad tribunal Christi. Scriptum est enim, viuo ego dicit Iehoua, Mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo, quem admodum & ad Phil: 2. vt omne genu flectatur in nomine Iesu, & omnis lingua confiteatur, quod Iesus Christus sit Dominus in gloria

gloria patris. Osee 1. dicit Dominus: Ego (Iehoua) miserebor domui Iuda, & saluabo eos in Iehoua Deo suo. Iam autem pater nemini misereretur, nisi in filio suo, neminem saluat, nisi in Christo, cum non sit in alio quoquam salus, Acto: 4. Ergo Christus est ille Iehoua, in quo Dominus misereretur & saluat, & proinde verus Deus.

Recita testimonia, quibus Christus expresse dicitur Deus?

Esaia 9. dicitur Deus fortis. Esaia 35. Deus ipse veniet, & saluabit nos: Tunc aperientur oculi cæcorum, &c. Quem locum Christus Ioanni querenti: Tunc es ille qui venturus est, enarrans, ad seipsum trãsfert, Mar. 2. Psalmo 45. Solium tuum, ô Deus in seculum seculi, virga directa, virga regni tui. Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo latitiæ, vltra consortes tuos. Ioannis 1. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Acto: 20. Deus redemit Ecclesiam sanguine suo, quod neque de Patre, neq; de Spiritu Sancto intelligi potest, quorum neuter vel carnem vel sanguinem habet, sed de Christo. Rom. 9.

Christus est ex patribus, quantum attinet ad carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula.

1. Tim. 3. Deus manifestatus est carne.

1. Ioannis 5. Ut simus in vero, in filio eius Iesu Christo.

Hic est verus Deus & vita aeterna. Tit. 2. Expectantes beatam illam spem & apparitionem (quæ Christo tantum competit) gloriæ magni Dei, & seruatoris nostri Iesu Christi. Alijs quoque æquipollentibus nominibus ipsius diuinitas exprimitur, ut quod dicitur vnus & solus Dominus 1. Cor. 8. Dominus gloriæ, 1. Cor. 2. Ipse Dominus de cælo. 1. Cor. 15. Rex regum & Dominus dominantium. Apoc. 17 & 19. Splendor gloriæ & expressa imago substantiæ Patris Heb. 1. æqualis Deo, Phil. 2.

Ex quibus attributis demonstratur Christi diuinitas?

Ab æternitate, cultu adorationis, ab operibus soli Deo proprijs, & quod καὶ θεὸς ὢν in scripturis introducitur.

Quomodo ab æternitate?

Solus Deus est ab æterno. Filio autem æternitas

æternitas in sacris literis adscribitur. Ergo est verus Deus.

Proba Minorem.

Psalmo 2. Filius meus es tu, ego hodie genui te. Vbi non temporale, sed æternum HODIE describitur. Nā, cum Deus sit ENS æternum, temporis rationem omnem transcendens, adeo, ut nulla apud ipsum temporum διαστάσις, nulla discretio sit: Sed mille anni, æquæ breues, ac hesternus dies, iam iam præterlapsus: & vicissim vnus dies, ut mille anni: Ideoque nec præteritum est apud Deum, nec futurum, nec heri nec posthodie: sed æternum quoddam NVNC, & extra temporis cogitationem vllam, perpetuo durans manensq; hodie: quare HODIE id est, extra temporis rationem vllam, in ipsa æternitate vel ab æterno, filium à patre genitum, Psalmista docet. Præterea, quia nullum tempus cogitari potest aut debet, quo pater non fuerit pater, sequitur, quod ab æterno filium genuerit sibi coæternum, cuius respectu & relatione Pater semper fuerit Pater. Deinde æternitatem Christi Esaias etiam ostendit, dum patrem æternitatis ipsam appellat. Micheas itē, quando egressum Chri-

sti à diebus æternitatis esse demonstrat. Quibus consentit Ioannes, scribens λόγος fuisse ab initio, et cum reliquæ creaturæ esse inciperent, verbum iam tum ante illud principium rerum, in ipsa scilicet æternitate, apud patrem extitisse. Hinc λόγος ipsam vitam æternam nominat. Non posset autem esse vita æterna, nisi ipse æternus esset. Sic Ioannis 17. petit se glorificari gloria, quam habuerit apud patrem, antequam hic mundus esset conditus. Quæ phrasis æternitatis est notatio, sicut Paulus eam explicat. Cum enim Eph. 1. diceret, nos in Christo electos, ante constitutionem mundi, mox in secunda Epistola ad Tim. id dilucidius enarrans, nos ante tempora æterna electos esse proficitur. Eadem ergo vis huius phrasis, etiam in loco Ioannis 17. est, ut Christus ante mundum conditum, id est, ante tempora æterna, apud patrem fuisse pronuncietur. Hinc per Melchisedecum adumbratus legitur, quod neq; initium dierum, neq; vitæ finem habeat, Heb. 7. Deniq; Apoc. 1. iuculentissimum æternitatis Christi testimonium extat, ubi illud apud Esaiam 44. Ego sum primus & nouissimus, & extra me non est Deus (quo suam æternam diuinitatem Dominus

Dominus astruit) filius Dei pro se citans, Apoc. 1. inquit, Ego sum α & ω, primus & nouissimus, viuis & fui mortuus. Quod si filius Dei primus est, certè alium tempore priorem non agnosceret. Coæternus igitur cum patre & Spiritu Sancto Deus sit, necessè est.

At Paulus Coloss. 1. Christum primogenitum vniuersæ creaturæ nominans uidetur indicare, quod Christus sit prima creatura.

Hic locus modò enumeratis infallibilibus scripturæ testimonijs, contrarius non est. Neq; enim Apostolus, Christum in ordinem creaturarum hisce verbis redigit, sed potius æternitatem ipsius exprimit & confirmat, primogenitum vniuersæ creaturæ vocans, idè quod genitus sit ante vniuersas creaturas, ab æterno scilicet, ut modò perspicuè irrefragabiliter est demonstratum. Et ipsa loci Paulini *πρωτογενε* indicat, Apostolum ibi totum esse in illustranda æterna Christi diuinitate, quam ab opere creationis ex professo confirmat, tantum abest, ut eo loco Deitatis gloriam adimere Christo moliatur.

At in

At tu perge Christi Deitatem probare?

Ea hinc etiam mirificè illustratur, quòd, cum neminem præter solum Deum adorare liceat (Matth. 4. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias) nihilominus scriptura Christo cultum hunc adorationis manifestissimè deferat. Heb. 1. Apostolus illud Psalmi (adorent eum omnes angeli eius) immediatè ad Christum transfert. Sicut certè cultu adorationis summo venerantur ipsum angeli, Esaïa 6. Interprete Ioanne 12. Sic Psalmo 71. de Messia scriptum legitur: adorabunt eum omnes gentes terræ, omnes gentes seruiunt illi. Esa. 11. Omnes gentes deprecabuntur ipsum. Ioannis 5. Vt omnes honorent filium, sicut & patrem.

Ioannis 9. Adoratur à cæco, cuius visum restituerat: vbi non externa reuerentia adorandi voce intelligitur, sed adoratio cum fiducia erga ipsum coniuncta. Nam, cum Christus quæreret: Tu credis in filium Dei, respondet cæcus, credo Domine, & adorauit eum. Acto. 7. inuocatur à Stephano dicente, Domine Iesu suscipe spiritum meum, Acto. 9. habet potestatem ligandi omnes, qui inuocant nomen tuum. 1. Cor. 1. Vnâ cum omnibus

bus qui invocant nomē Domini nostri Iesu Christi, in quouis loco vel suo vel nostro, Phil. 2. Vt in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium & inferorum.

Apoc. 5. Omnem creaturam, quæ in cælo est, & quæ in terra, & quæ sub terra, & quæ in mari, & quæ in eis sunt omnia audiui dicentia sedēti in throno, & Agno, benedictio & claritas, honor & gloria, & potestas in secula seculorum AMEN.

Cur locum Phil. 2. ad Deitatem Christu afferendam producis, cum tamen Scriptores Ecclesiastici nomen illud, in quo omne genu flectendum sit, Christo, ut homini datum assēuerent?

Ad hoc obiectum suo loco respondebitur infra. Tu interim hoc tene, non potuisse hoc tam sublime, tam venerabile, imò adorabile nomen Christo dari vt homini, ni simul in personæ vnitate verus esset Deus. Quare exaltatio humanæ ipsius naturæ necessariò præsupponit æternam diuinitatem personæ, cum qua vnita est, sicut infra latius explicabitur.

Nam supersunt alia quædam argumenta diuinitatis Christi?

Maximè

Maximé. Nam ex operib. ipsius planè diuinis, quæ cum Patre & Spiritu Sancto communia habet, æterna Diuinitas ipsius potentissimè confirmatur, Ioannis 5. inquit Christus ipse: Pater meus operatur vsq; modò, & ego operor. Et: Quæcunq; ille (pater) fecerit, hæc eadè, & filius facit, sicut enim Pater suscitatur mortuos, ita & filius, quos vult, viuificat. Quibus ostendit, se in nullo diuino opere Patris exclusum esse, sed in omnibus cooperari, etiam in resurrectione mortuorum, quemadmodum aliàs frequenter ait: Ego resuscitabo eum in nouissimo die. Idcirco ex miraculis suis & diuinis operibus euincit contra Iudæos, Ioannis 10. Se Deum esse, & vnum cum patre, patrem in se, & se in patre esse, inquit: Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi. Sin verò facio, etsi mihi nō credatis, operibus credite, vt cognoscatis, quòd ego in patre sum, & pater in me, id est, vnus cum illo Deus, sicut prius dixerat, ego & pater vnum sumus: Quod Iudæi quidem negabant, ipse verò ex operibus id demonstrat. Hinc per miracula gloriam eius, gloriam tanquam vnigeniti à patre conspectam, asserit Ioannes, quippe in quibus non alienam virtutem, sed suam

suam propriam gloriam manifestasse legitur, Ioannis 2.

*Num opus creationis & conseruationis rerum
omnium Christo assignatur?*

Dubium nullum est, opus creationis & conseruationis rerum, verè diuinū esse, Deo que soli competere, sicut scriptum est Esaiæ 44. Ego Iehoua faciens OMNIA extendens cælos SOLVS, stabiliens terram, & nullus alius mecum. Et Paulus testatur, æternam potentiam & diuinitatem Dei ex creatione mundi perspicere. Iam verò hæc omnia filio attribuit scriptura. Gen. 1. Scribit Moyses, Deum dicendo siue verbo omnia fecisse. Quod verbum esse ipsum filium Dei, ex interpretatione Ioannis claret: Ioannis 1. Ioannis 1 & 5. Apoc. 19. Psalm. 33. Verbo Domini cæli firmati sunt. Psalm. 101. Inixio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli. Quem locū de Christo intelligendum, author Epistolæ ad Heb. 1. cap. monet. Ioannis 1. Omnia per ipsum λόγον facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est. Item, in mundo erat & mundus per ipsum factus est. Colos. 1. Qui est imago Dei inconspicui, primogenitus

tus vniuersæ creaturæ, quod per illum creata
sint omnia, quæ in coelis sunt, & quæ in terra,
visibilia & invisibilia, siue throni, siue domi-
nationes, siue principatus, siue potestates.
Omnia per illum, & in illum creata sunt, &
ipse est ante omnia, & omnia per illum sub-
sistunt. Hebr. 1. Nouissimè locutus est nobis
Deus per filium, per quem & Secula fecit. Et
mox dicitur de eo, quod omnia portet ver-
bo siue nutu potentia suæ. He. 3. Tantò ma-
iore gloria, quàm Moses dignus habitus est
Christus, quantò maiorem habet honorè is,
qui construxit domum, quàm ipsa domus.
Quibus omnibus, laus creationis omnium,
& per consequens diuinitatis gloria Christo
transcribitur.

*Sed contra hæc, Ariani dicta quædam solent
asserre, quibus contrarium nituntur
probare?*

Ad ea respondebo postea, Si prius vni-
cum adhuc argumentum Deitatis Christi
in medium proposuero.

Propone igitur?

Scrutari corda hominum, solius Dei est,
sicut scriptum est 3. Regum 8. Tu nosti so-
lus corda filiorum hominum. Iam autem
scriptura

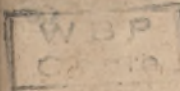
Scriptura filium *καὶ υἱὸν ὄντα* introducit.
Nam Marci 2. videt cogitationes Phariseo-
rum. Ioannis 2. dicitur nosse omnes, nec
opushabere, vt quisquam ei testetur, quid
sit in homine, eò quod ipse sciat, quid sit
in homine. Et Apoc. 2. inquit filius Dei: vt
sciant omnes Ecclesiæ, quod ego sim ille
scrutans renes & corda: Ex infallibili ergo
necessitate sequitur: ipsum verum, æter-
num & omnipotentem Deum esse in omni-
bus, & super omnia benedictum in secula.

*Cur ergo inquit Christus: Non potest filius à se
facere quicquam, nisi quod uiderit Pa-
trem facientem?*

His non aliquam impotentiam sibi tri-
buit (vt Arius blasphematur) quia propria
virtute sua nihil diuinorum operum possit
facere. Hanc enim interpretationem Spiri-
tus Sanctus euidenter refellit, perhibens
Hebr. 1. quod Christus *ὁ ἰσχυρὸς τοῦ λόγου*
ἡμῶν, id est, suæ propriæ potentia, verbo
siue nutu gerat, ac moderetur omnia. Vnde
omnipotens Apoc. 1. dicitur. Sed hic est
sensus dicti Christi: Impossibile est, vt filius
quicquid faciat sine patre cooperante. Qua-
re? Num propter aliquam eius *ἀδυναμίαν*

B

Minimè

Minimè verò : Sed propter indiuisam illam vnitatem essentiae diuinæ, virtutis & omnipotentiae. Etenim cum vna sit ac prorsus indiuisa patris & filij diuinitas & omnipotentia: opera quoq; huius omnipotentiae indiuisa toti; Trinitati & *diuinitas* communia sint oportet. Quare fieri non potest, vt quicquam operetur filius, quin propter essentiae vnitatem simul cooperetur & pater, sicut vicissim impossibile est, patrem sine cooperante filio quicquam operari posse, propter eandem essentiae potentiaq; communionem inseparabilem. Ideò Christus explicationis causa immedia-
tè subiungit : Quaecunq; enim ille fecerit, hæc itidem & filius facit, Item pater meus operatur, & ego operor, &c. Vnde parem sibi honorem Christus eo loco vendicat (vt omnes honorent filium, sicut & patrem) propterea, quòd in omnibus cooperetur cum patre. Si autem non propria virtute (quam tamen cum patre & Spiritu sancto essentialiter communem obtinet) illa opera faceret : quomodo aut quo iure ex ijs æqualem honorem sibi vendicare posset?

Cur ais patrem & filium, propter essentiae communionem ex necessitate & *diuinitas* cooperari, cum tamen gignere, gigni & procedere distinctè singulis tantum suis personis competant, & non etià reliquis, sicut etiam, solum filium & non patrem aut spiritum sanctum carnem assumpsisse, constat?

Vt distinctè ad singula tuae quaestionis membra respondeam : initio diligenter est distinguendum, inter ea, quæ Pater vt Pater, filius vt filius, Spiritus sanctus vt Spiritus sanctus ex suis quibusdam distinctis, & incommunicabilibus proprietatibus personalibus, intra ipsam Deitatis *diuinitas* perficere dicuntur : Et inter ea, quæ Pater, filius, & Spiritus sanctus, non secundum incommunicabiles illas suas, & distinctas proprietates hypostaticas, sed secundum suam illam, indiuisibiliter omnibus hypostasibus, communem essentiam & essentialem omnipotentia ad extra, respectu creaturarum, operantur. De prioribus illis personalibus, nihil agit Christus, cum inquit, Non potest filius quicquam facere, nisi quod viderit patrem facientem. Sed expressè de ijs loquitur operibus, quæ creaturarum respectu fiebant, vbi pater, non ex patria sua proprietate personali, (ratione

cuius filium gignere dicitur intra suam essentiam, non res condere extra se) sed ex essentiali sua, cæterisq; personis, filij, & Spiritus Sancti communi virtute operatur: cuiusmodi sunt creatio, & conseruatio rerum omnium, resuscitatio mortuorum, miracula, &c, sicut contextus in Ioanne aperte docet. Hæc certè Pater, non quâ simpliciter pater est, facit, aliàs filius, quia pater non est, facere ista non posset, sed pater condit, seruat, & gubernat res, quâ Deus est, id est, ex diuinitatis suæ omnipotenti virtute. Atq; sic impossibile est, in hisce operibus, filium à patre, aut Patrem à filio, aut Spiritum Sanctum ab utroq; seiungi, nisi simul ipsa diuinæ essentiæ vnitas distraheretur. Incarnationis porro, siue assumptionis humanæ naturæ, longè alia est ratio. Hæc enim eiusmodi est opus, quod simile non habet, in vniuersa rerum natura. Tamen hic quoq; tres personæ cooperari reperiantur, quando quidem Pater mittit filium, vt incarnetur, & incarnatio ipsa, teste Apostolo, virtute altissimi & Spiritus Sancti obumbratione perficitur.

Interim solus filius fit homo, quia carnem non in essentiæ diuinæ (prout omnibus

bus personis competit absolute) communitatem: Sed in suæ personæ singularitatem assumpsit.

Mar. 10. respondet Christus legisperito, cui me dicis bonum, nemo bonus, nisi unus nempe Deus?

Quibus, ut bonitatem, ita & Deitatem sibi derogare uidetur Christus?

Nequaquam, sed refellit ibi erroneam opinionem legisperiti, qui cum Christum pro nudo haberet hominem, nihilominus ipsum bonum prædicabat hoc ipso sibi contra dicens. Hunc errorem confutans Christus inquit: Quid me dicis bonum, &c. quasi dicat, si me non agnoscis Deum, nec bonum me appelles. Non igitur vult Christus ostendere, quod non sit Deus, aliàs enim sequeretur, ipsum nec bonum esse. At, quomodo non bonus esset is, qui omnis boni autor, fons & reparator est, qui est Sanctus Sanctorum, præ cuius absolutissima Sanctitate ipsi angeli cælorum facies suas velant? sicut ergo non negat se bonum esse, sed tantum cogitationibus legisperiti respondet, ita etiam non negat se Deum esse.

*Quid autem respondes ad illud Christi, Pater maior
me est, ex quo Arius diuinitatem Christi
euertere conatus est?*

Quòd hic locus diuinam Christi natu-
ram non conuellar, ex collatione alterius
loci planissimum euadit. Nam ad Phil. 2.
dicitur Deo æqualis. Si æqualis: ergò non
minor patre secundum diuinitatem. Intel-
ligenda sunt igitur verba illa Christi, de
Christo, respectu humanæ naturæ iuxta ce-
lebrem Symboli Athanasiani confes-
sionem: æqualis Patri iuxta diuinitatem, mi-
nor Patre iuxta humanitatem. Quòdque
Christus hoc in loco de se, ratione humani-
tatis, differat, contextus verborum demon-
strat, cum inquit, vado ad Patrem, quia Pa-
ter maior me est. At verò nemini dubium
est, quin natura sua assumpta ad Patrem
iuerit, qui Deitate nunquam è patris sinu
recessit, sicut in eodem capite 14. Philippo
responderat: An nescis quod ego in Patre
sum & Pater in me? Et si verba Christi di-
ligenter examinemus, liquidò patebit, hæc
respectu humilitatis & exinanitionis suæ, ab
ipso dici. Sic enim habet contextus: Si di-
ligeretis me, gauderetis utiq; quòd dixe-
rim, vado ad Patrem, quia Pater maior me
est.

est. Vnde apparet, hanc verissimam, ma-
ximeq; propriam esse verborum Christi
sententiam: Si vestra ergo me dilectio ita
esset perfecta, sicuti debebat: tum certè &
mihi & vobis de meo ad patrem abitu esse-
tis gratulaturi. Vobis quidem, quia abitu
meo paraturus sum vobis locum. Mihi ve-
rò, quia hoc eodem abitu ad patrem perue-
niam, vbi depositis his infirmitatibus ex
mortali conditione, in longè maiorem, me-
lioremq; statum transferar, ad eum veni-
ens qui maior me est, & non, ut ego, tantis
miserijs subiectus, cui, quòd vicinior ero,
tantò longius à miserijs huius mundi ab-
ero.

*Quemodo ad illud Ioannis 17. respondendum censetis:
Hæc est uita æterna, ut cognoscant te (Patrem)
Solum uerum Deum. Ergò filius, ut &
Spiritus sanctus uerus Deus
non erunt?*

Sententia Christi est, quòd diuina essen-
tia patris, quam ipse propagatis à se personis
communicat, sit sola illa vera, & vnica diui-
nitas: extra quam non sit ullus alius uerus
Deus: Iam autem filius & Spiritus sanctus
non sunt extra illam diuinitatem patris,

sed intra eam. Et per particulam SOLVM non excludi filium, constat primò ex ijs, quæ ibi sequuntur: Et quem misisti Iesum Christum. Deinde, cum Ioannes de filio scribat, Hic est verus Deus & vita æterna: certè qui Patrem ita solum verum Deum dici autumant, vt filium ab hac laude secludant, hi & verbis Christi vim faciunt, & Ioanni apertè atq; in faciem contradicunt. Quia verò vtrumq; dictum, à Spiritu veritatis proditum est, tum quòd pater solus verus Deus sit, extra quem non sit vllus alius, tum quòd Christus sit verus Deus; ex necessitate sequitur, filium, vt & Spiritum Sanctum, non extra, sed intra illam Patris diuinitatem subsistere: Et particulam exclusiuam SOLVM nec filio, nec Spiritui Sancto, sed tantum ijs rebus, quæ extra diuinitatem atq; essentiam Patris sunt, & inprimis commenticijs gentilium dijs opponi. Qua lege & ratione de filio quoq; verè pronuntiare possumus, quòd præter ipsum non sit alius Deus, quemadmodum expressè in Apoc. se primum dicit, & nouissimum, nimirum ex Esaia reperens, & ad se accommodans illud: Ego sum primus & nouissimus, & præter me non est alius Deus, eodem

eodem planè sensu quo Ecclesia canit, *fragst du wer der ist: Er heist Jesus Christ / der Herr Zebaoth / vnd ist kein ander Gott.* Verè enim extra diuinitatem filij nec potest nec debet vllus alius Deus quæri.

Possent nè hoc regula quapiam comprehendit?

Maximè, eaq; admodum insigni & memorabili, quam intimis sensibus abs te reponi velim. Estq; hæc: Quando in ijs, quæ diuinitati absolute consideratæ propriè competunt, quippam de vna persona Trinitatis siue Patris, siue Filij, siue Spiritus Sancti in scripturis dicitur, & exclusiua particula adiecta reperitur: tum ea exclusiua, non personis reliquis opponitur, sed ijs duntaxat, quæ extra Trinitatem sunt, excludendis accommodatur.

Potes id exemplis demonstrare?

Sufficeret quidem hoc ipsum ex Ioannis 17. cap. modò prolatum, sed maioris euidentiæ causa hæc insuper accipe.

Matth. 11. inquit Christus, nemo nouit filium, nisi pater, & nemo nouit patrem, nisi filius. Ergo nè, quòd solus filius patrem, &

B 5 solus

solus pater filium nosse dicitur, ob hanc additam exclusivam NISI, Spiritus sanctus à notitia patris & filij secluditur? At quomodo consisteret quod Paulus inquit, Spiritum sanctum omnia scrutari, etiam profunditates Dei? & neminem scire quæ Dei sunt, nisi Spiritum Dei? Quomodo item Christum docere, & illustrare iuxta promissionem Christi Ioannis 17. potuisset, si eundem non nosset? Palam igitur est, particulam NISI, non Spiritui sancto, sed reliquis, quæ extra Deum sunt, opponi. Quemadmodum vicissim, 1. Cor. 2. cum inquit Paulus, neminem novisse ea, quæ Dei sunt, nisi Spiritum Dei: non excluditur filius, qui certè patrem perfectè novit, sicut ex 11. Matth. audiimus.

Ita quando Mar. 13. dicitur: De die autem illo, & hora, nemo novit, ne angeli quidem, nec filius (scilicet, iuxta humanitatem, in statu exinanitionis) sed solus pater: Ibi particula SOLVS nec filium profectò, vt Deum, nec Spiritum sanctum secludit? Quomodo creator ipse, creaturæ suæ, id est, mundi, finem & consummationē ignoraret? Quomodo ipsum iudicē, hora iudicii latere posset? Et quomodo profunditatū Dei scrutator ille
Spiritus

Spiritus hæc nescire diceretur? Quis adiuvit Spiritum Domini, inquit Esaias, aut quis consiliarius eius fuit, & ostendit illi? Cum quo inijt consilium, & quis instruxit eum & docuit eum viam iustitiæ, & erudit eum scientia, & semitam prudentiæ ostendit illi? Quæ omnia firmitatem regulæ modò propositæ quàm solidissimè comprobant, iuxta quam regulam, hæc quoq; *ἡ γνώμη* siue sententia Christi, (vt cognoscant te solum verum Deum) explicari debet.

Quo pacto intelligam illud 1. Cor. 8. Nobis unus est Deus, qui est pater ille, ex quo omnia, & nos in illo.
lum. Vbi rursum soli patri, seclusis personis cæteris, diuinitatis gloriam transscribi dicuntur Anti-trinitarij?

Quia Paulus disertè affirmat, Christia- nos vnum tantum Deum agnoscere, præter quem non sit alius: Sed tamen idem Rom. 9. Christum dilucidissimis verbis Deum in omnibus laudandum in secula, magna Spiritus *ωδωροφία* prædicat: Ex hac profectò testimoniorū collatione, veterum ac recentium Arianorum impietas, (quam ex Paulo volebant astruere) in nihilum planè redigitur

digitur & euincitur validissimè, Paulo in mentem non venisse, vt patrem nominando vnum & solum Deum, à diuinitatis consortio filium arceret, aliàs enim sibi ipsi palpabili contradictione repugnaret. Quòd autem Patrem, ob principatum originis, nominatim exprimit, non ideò reliquas personas vult exclusas, sed propter diuinitatis vnitatem inclusas: Ea enim est inter Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum essentialis indiuisa communio, vt Patris asserendo diuinitatem, Filij quoq; & Spiritus Sancti diuinitas, quippe quæ vna omnino ad numerum est) iam iam asserta & comprobata sit. Et sicut in sequenti membro Christum vnum & solum Dominum prædicans, Patrem ab hoc (Domini) titulo non excludit: Sic vicissim in præcedenti membro, Patrem vnum & solum Deum appellans, non secludit filium, sed vtræque vtrobiq; includitur. Præterea in hoc dicto Paulino non tantum Patris character, ex quo, sed etiam Spiritus Sancti, in illum: item Filij, per quem exprimitur: sicut distinctè hi characteres singuli singulis personis, in plurimis alijs scripturæ locis, maximè verò Rom. 11. tribuuntur. Quoniam ex illo (scilicet Patre) per

per illum (scilicet filium Ioan. 1. Col. 1. Heb. 1.) In illum (scilicet Spiritum Sanctum) sunt omnia. Quòd autem deinde seorsum Christum appellat Dominum, sciendum, quemadmodum Patri, Dei vocabulum frequentius in scriptura tribuitur ob principatum originis: Sic filium frequentius, in Nouo præsertim Testamento, Dominum dici, propter opus redemptionis, quia nos sanguine suo mercatus est. Quin hoc ipso nomine Dominus diuinitatem Christo assignat: dicit enim, etsi multi sint, qui dicantur Domini, nobis tamen vnus est Dominus, Christus, &c. Quo ipso demonstrat ^{vult} appellationem vocis Iehouæ æquipollere: Aliàs enim verè affirmari non posset, quòd nobis Christianis vnus tantum esset Dominus, sed potius duo. Primò enim agnoscerent Christiani illum Iehouam, Dominum in sacris literis decantatum: Deinde hunc quoq; à Paulo hoc in loco prædicatum Dominum agnoscerent. Iam verò, dum nobis vnum duntaxat Dominum esse ait, qui sit Christus, necessaria concluditur consecutione, Christum esse eum Dominum, qui aliàs Iehoua dicitur, sicut Iehouæ vocabulum, Euangelistæ & Apo-

& Apostoli per græcum *κύριος* in Nouo Testamento reddunt, quotiescunq; Testamenti sententias citant, in quibus Iehouæ nomen occurrit.

Pari serè modo Antitrinitarij testimonium Pauli, quod Ephes. 4. extat, sua probandæ opinioni accommodant, quando scribit: Vnus Deus & Pater omnium. Hic enim solum Patrem unum illum Deum prædicari aiunt, & non etiam filium, ut nec Spiritum sanctum?

Patris vocabulum, de Deo in scripturis *ὁ μόνος* usurpari solet: Nonnunquam primam tantum Trinitatis personam, & sic Patrem filij Domini nostri Iesu Christi denotat. Interdum autem Deus dicitur pater, respectu nostri, tum propter creationem, tum propter paternum erga homines affectum: Atq; sic usurpatum, toti Trinitati commune est. Hoc in loco Paulus non de solo patre Domini nostri Iesu Christi, seu de sola prima persona agit, sed Deo epitheton patris quadam ad nos relatione adscribit, inquit: Vnus Deus, & pater omnium, nimirum Deum absolutè consideratum, adeo totam Trinitatem intelligens.

Cuius

cuius rei euidens argumentum hoc quoq; est, quòd singulos illos, singularum personarum hypostaticos characteres atq; notas, subiungit, dum ita scribit: vnus Deus & pater omnium: qui est super omnes (Patrem intelligens) & per omnes, (filij personam indicans) & in omnibus (Spiritus sanctum designans). Deniq; si maxime solus Pater prima persona hic nominaretur: tamen ex supra memoratis euidens esset, asserendo diuinitatem patris, non improbari, sed potius simul probari & confirmari reliquarum quoq; personarum Deitatem.

Quia hic filius Dei sub plenitudinem temporis incarnari uoluit, queri potest, cur hæc potissimum secunda persona homo fieri ex Patris decreto debuerit?

De hoc à posteriori potius, quam à priori est iudicandum. Primò quemadmodum Deus Pater per filium genus humanum creauit, sic per eundem, lapsum hominum genus recreare uoluit, sicut ad hanc causam Paulus Coloss. 1. alludit. deinde, ut qui in diuinitate erat Dei Patris filius, idem in humanitate matris hominis filius fieret, ne duo crederentur filij, Et ut filius frater no-

stes

ster fiendo, nos naturâ filios iræ, suæ nobiscum fraternitatis consortio, Dei filios efficeret. Et, ut hominem ad Dei imaginem initio conditum, ipse imago Dei patris inconspicui, ad amissam imaginem reformaret. Deniq; quia placuit Deo suum, erga homines, amorem summè declarare. Non potuisset autem illum testamentum facere luculentius ac missione filij vni-
geniti in mundum, Ioan. 3.

Recita testimonia de incarnatione filij Dei?

Ioannis 1. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis &c. Gal. 4. postquam venit plenitudo temporis, emisit Deus filium suum natum ex muliere.

1. Timoth. 3. citra controuersiam magnum est pietatis mysterium, quod Deus manifestatus est carne.

Esa. 7. Ecce virgo concipiet in vtero & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel.

Lucæ 1. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Is erit magnus, & filius altissimi vocabitur.

Et rursum: Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, & quod

quod ex te nascetur, Sanctum vocabitur filius Dei.

Hebr. 2. Posteaquam pueri commercium habent cum carne & sanguine, & ipse similiter particeps factus eorumdem.

Et mox: Nusquam assumit angelos; sed semen Abrahæ assumit.

Quomodo λόγος dicitur caro factus?

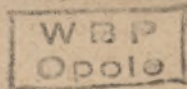
Non conuersione Deitatis in carnem, sed carnem, id est, integram humanitatem assumendo in vnitatem personæ, sicut modò allata & producta testimonia phrasin illam Ioannis, non de aliqua τῷ λόγῳ in carnem conuersione, exponunt: Sed hoc tantum docet, quod λόγος particeps factus sit carnis: assumpserit eam, in carnem venerit (1. Ioan. 3. & 4. & carne manifestatus. Sic manet inconuertibiliter id, quod erat, nempe Deus; apud quem nulla est, vel mutatio, vel conuersionis obumbratio: Et factus est id, quod non erat, nempe homo, iuxta pium & eruditum versiculum:

Sum quod eram, nec eram quod sum, nunc dicor vtrumq;

Quum λόγος indiguit assumptione humanitatis

C

λόγος

Λόγος ab æterno perfectissimè semper
existens, persona & bonum αὐταρκές adeoq;
Deus super omnia benedictus in secula, re-
spectu sui, perfici amplius non potuit, &
proinde nec ad sui plenam beatitudinem,
quam per sese solidam absolutissima perfe-
ctione, vnâ cum Patre & Spiritu sancto ob-
tinebat, humanitatis assumptione haud
quaquam indiguit. At propter nos nostram-
que salutem descendit de cœlis, & homo fa-
ctus est, sicut scriptum est: Puer natus est
NOBIS, Filius datus est NOBIS.

Et rursus. Natus est vobis hodie saluator
Christus Dominus.

*Quia Λόγος assumendo carnem de cœlis descendisse
scribitur: cupio eius descensus rationem ex-
scripturum mihi explicari?*

Primò, non ita descendit filius Dei de
cœlo, vt naturam suam humanam, siue car-
nem de cœlo detulerit sicut Valentiniani
somniauerunt, quorum opinio infra confuta-
bitur. Deinde neq; sic intelligitur is de-
scensus, quasi Λόγος iuxta suam diuinita-
tem, instante iam tempore illo incarnatio-
nis, de summo aliquo cœlo motu locali, vel
descenderit, vel deuolarit, & in vterum
virginis se immiserit, vt ibi carnem assume-
ret

ret: Etenim Λόγος ratione suæ essentia infi-
nitus, & cum Patre & Spiritu sancto essen-
tialiter cœlum & tetram implens, de loco in
locum moueri & transferri nulla ratione
potest. Quemadmodum etiam, vt homo
fieret, tali descensu è supremo aliquo cœli
loco in infinitum, non indiguit, cùm & antè
incarnationem essentialiter in Maria, sicut
& in cæteris creatis omnibus fuerit, & vbi-
cunq; Λόγος est, ibidem cœlum suum re-
gnumq; cæleste secum habeat: sed hoc tan-
tùm ad illam ἐνορέκωσιν opus ei fuit, vt quæ
antè & extra Incarnationem præsentissi-
mus erat, vt cæteris creatis, ita Mariæ quoq;
hunc in incarnatione humanam ex ea na-
turam assumeret, sibiq; in personæ vnita-
tem inseparabiliter copularet. Tertiò igitur
filius, eodem planè modo de cœlo de-
scendit, quò Ioà. 16. à patre exiisse scribitur,
non certè; quòd Λόγος ratione diuinitatis
suæ unquam vel patrem deseruerit, in cuius
sinu perpetuò residet: sicut inquit Phi-
lippo, Non credis, quòd Pater in me est, &
ego in Patre; nec quòd Λόγος diuinitate
sua cœlum vnquam deseruerit, aut ab ad-
ministratione cœli ad tempus recesserit:
sed quemadmodum Deus ipse Gen. 11. 19.

Exodi 19. & alijs in locis scripturæ descendere dicitur de cælo, non deferendo cælum, à quo nunquam essentia sua recedit, sed visibili aliquo, & conspicuo signo, seu reuelatione in terris sese manifestando: sic Dei filius de cælo in terras descendit, cum in terris humanam naturam assumit, & in ea se manifestat, 1. Tim. 3.

Quid igitur est natura humana in Christo?

Non est persona subsistens per se: sed est assumpta natura, & humana substantia, constans anima rationali, & humano corpore.

*Attulitne Christus carnem suam de cælis,
sicut Valentiniiani opinati
sunt?*

Nequaquam, sed ex D. Maria virgine eam assumpsit: Aliàs non posset dici fructus ventris eius, vt nec semen mulieris, semen Abraham, genitus ex semine Dauid secundum carnem, filius virginis: si ea caro non ex semine Dauid, non ex substantia virginis Mariæ assumpta: sed cœlitus allata esset: Neque etiam frater noster secundum carnem appellari posset, si ipse caro, non ex hominibus

hominibus, humanæ, sed ex cælo, cælestis substantiæ, atq; sic alterius esset speciei.

*Veramne humanitatem, an uerò eiusdem
phantasma quoddam assumpsit,
ut Marcion uoluit?*

Tamet si ex dictis, vera Christi humanitas abunde comprobata est: maioris tamen euidentiæ causa, libet huc referre auctoritatem ex epistola ad Hebr. paulò antè productam: Quemadmodum pueri, (id est fratres Christi seu fideles) participant cum carne & sanguine, sic & ille consimiliter particeps factus est eorundem: Et rursus, vnde oportuit eum per omnia fratribus suis similem fieri absq; peccato. Quibus omnibus, delirium illud Marcionis potenter reuellitur, & vicissim ostenditur, veram solidamq; humanitatem assumpsisse Christum, qualem & nos fratres ipsius habeamus. Liquet hoc ipsum, ex humanæ carnis proprietatibus: vt, quòd edit, quòd bibit, creuit eoram Deo simul & hominibus, esuriuit, sitiuit, defatigatus est, dormiuit, fleuit, sudauit, contristatus est, crucifixus, mortuus & sepultus, & quòd etiam post resurrectionem suam, discipulis se uidentum, imò manibus

palpandum præbuit, inquit, videte & palpate, quando spiritus carnem & ossa non habet.

Et quia constat, incarnationem verbi hoc sine consilioq; factam, vt moriendo pro nobis, ab æterna morte nos liberaret. Quomodo quæso mori potuisset, si corpus ipsius phantasma tantum fuisset? Proinde inuitabilis necessitas redemptionis nostræ requirebat, vt verum non phantasticum, corpus assume ret.

Proba, quod præter corpus etiam animam assumpserit?

Docuerunt olim Apollinaristæ, λόγον non assumpsisse animam, sed corpus tantum, & loco animæ fuisse diuinitatem corporis ἡγεμονίᾳ. Aliud autem nobis loquuntur sacra literæ. Potestatem, inquit Christus, habeo animam meam ponendi, eamq; resumendi: Item tristis est anima mea, vsq; ad mortem: Quod de diuinitate explicari nequit, quippe quæ nec tristitia, nec aliquorum, qui in Christo conspecti fuerunt, affectuum capax est. Sic, patri cælesti, moriturus commendat spiritum suum, quemadmodum & emisisse dicitur spiritum suum: quæ omnia de diui-

de diuinitate accipere absonum foret. Proinde veram quoq; animam assumpsit, neq; verò eam vegetatiuam duntaxat & sensitiuam, sed rationalem spiritum, qui etiam post mortem esset superstes, sicut Christus eum humanum suum spiritum emisit, patri in manus reddidit, eumq; resumpsit in resurrectione: Et quod Luc. 2. Sapientia creuisse dicitur, nonne sole dilucidius hinc patet, Christum animam rationalem, siue mentem habere: Quoniam sapientia crescere, nec immutabili Deitati, nec inanimatæ carni, nec vegetatiuæ potentia, si ea sola sit, sed rationali animæ, siue intelligenti humano spiritui competit. Deniq; si corpus tantum assumpsisset, & non animam rationalem: certè non ad animam nostram, sed solum corpus attineret redemptionis beneficium, siquidem quod non assumpsit, id neq; redemit.

Anne, quemadmodum in Christo Naturæ distinctæ sunt, sic et naturarum propriæ?

Omninò. Etenim, vt humanitas nunquam in diuinitatem vertitur, nec diuinitas in humanitatem: sic & propria humanitatis,

tatis, cuiusmodi sunt finitum esse, de loco in locum transferri, nasci, pati, crucifigi, mori, &c. nunquam sunt diuinitatis propria: vicissim, diuinitatis propria, nunquam sunt idiomata humanitatis, siquidem infinitum, increatum, æternum spiritum esse, omnipotentia, item omniscientia, & omnipræsentia humanitatis idiomata in æternum non fiunt.

Idem de uoluntatum & operationum distinctione asseris?

Maximè. Nam, vt distinctæ sunt Naturarum in Christo οὐσίαι siue substantiæ, sic earundem quoq; essentialiter distinctæ manent voluntates: Ita quidem, vt diuinæ naturæ diuina voluntas sit, sicut humanæ naturæ humana, & hæc perpetuò subiecta maneat diuinæ, eiq; consentiens & conformis, vt ex historia passionis dominicæ manifestum est. Idem de actionibus cuique naturæ proprijs esto iudicium. Etenim Deitatis actio naturalis, nunquam fit actio naturalis humanitatis, quandoquidem Natura humana nunquam ex sese, aut naturali quadam sua vi, atq; proprietate, diuinas actiones producit. Quomodo, aut quo respectu,

ratione,

ratione, atq; modo ad Deitatis opera ὁ λόγος adhibeatur, suo loco fuerit explicandum.

Natura humana num in seipsa subsistit, aut seipsa est persona, sicut Petri humanitas?

Minimè. Nam cum duas personas in Christo credere christiana religione prohibeamur; haud quaquam profectò assumpta carnis Natura in seipsa subsistere dicenda fuerit: sed quemadmodum λόγος eam assumpsit, in suam illam diuinam æternamq; hypostasin, sic in eadem τὸ ῥῆμα hypostasi etiam personaliter subsistit.

Facta igitur est assumpta humanitas personæ τὸ ῥῆμα reuera κοινῶν; seu particeps?

Quid ni? Aut enim per se persona sit oportet, aut personæ τὸ ῥῆμα verè communicabit, hinc nullum est tertium.

Atqui personæ proprium est, ut sit substantia in communicabilis: Quomodo igitur humana natura personæ uerbi diceretur κοινῶν; facta?

Persona personæ dicitur in communicabilis,

C 5

bilis, cum utraq; suum proprium esse hypostaticum, ab alterius hypostasia distinctum obtineat. Interim persona communicabilis erat, & communicabilis per unionem facta est non personæ, sed Naturæ, quæ per se ὑποστασίῳ propriam non habens, in consortium seu communionem personæ verbi mediante admiranda & ineffabili illa unionem assumpta est.

Affirmasne, humanam Christi naturam esse in ipsa æterna hypostasi verbi?

Omnino. Eò enim assumpta est: Quare etiam in diuina illa hypostasi (quam λόγος, à patris & Spiritus sancti personis in Trinitate distinctam, obtinet) verè subsistit.

Quia verò constat eam etiam in loco esse: doceri cupio, num eodem illo modo, quo in loco est, sit etiam in λόγῳ?

Minimè. Siquidem in loco est Christi assumpta humanitas naturaliter & localiter: In persona autem verbi, nequaquam vel naturaliter, vel localiter existit, quandoquidem unio localis non est, seu locali, aut vlllo alio naturali physico ac terreno huius seculi modo facta. Adde quòd ea ipsa persona verbi, in quam caro Christi assumpta est, loco

loco omni penitus exempta est, ad sui existentiam, nec tempore, nec loco, nec vllis locorum spatijs egens: sicut ab æterno fuit, priusquàm locus esset vllus. Proinde, quia caro Christi non alibi, nisi in hac ipsa hypostasi, ad quam nulla locorum spatia pertinent, personaliter subsistit: ex infallibilinecessitate, (hac ratione ac respectu) ipsa quoque caro verbi, extra, & supra locum omnem erit in ipsa purissima diuinitate & hypostasi verbi.

Sed contradictionis uidetur habere speciem, si in loco localiter, & extra locum in diuinitate λόγῳ ὑποστασίῳ dicatur esse Christi humanitas?

Quia contradictio tum demum committitur, quando pugnantia de eodem, secundum idem, eodem respectu, considerata prædicantur: Hæc duo autem, (esse in loco, & esse extra locum) de eadem quidem humanitate Christi, sed secundum diuersos respectus, totoq; genere discrepantes modos, dicuntur: perspicuum euadit, nullam hic implicari contradictionem, præsertim cum vtrunq; ex diuinis literis, certum & indubitatum sit. Nam humanitatem Christi in

sti in loco esse localiter, vntrinq; in confes-
so est, quod autem etiam sit in λόγῳ, ne hoc
quidem a quoquam Christiano negari po-
test. Si verò in ipsa τὸ λόγῳ est hypostasi, vbi
locus nec est, nec cogitari potest, quid ni (re-
spectu eo) iam supra, & extra locum om-
nem, caro Christi euecta, necessario sta-
uitur?

*Vt ergo de unione personali dicamus: num ea essen-
tialis est, qualis est trium, in sancta Tri-
nitate, personarum?*

Nulla modo: Diuina enim & humana na-
tura non sunt, vt tres personæ Trinitatis,
vnum οὐσία: Sed vtrāq; suam retinet peculi-
arem ἁριστη, ab alterius substantia distin-
ctam, tametsi non separatam, aut disiu-
ctam.

*Num huiusmodi naturalis unio est, qualis in-
ter animam & corpus ho-
minis existit?*

Ne sic quidem. Nam quæ naturaliter
vnita sunt, ea se mutuo perficiunt, vt nec-
trum absq; altero, suam veram & omnimo-
dam perfectionem, obtineat. sic corpus
absq; anima mortuum. Vicissim neque a-
nima

nima extra corpus, suam vndiquaq; ple-
nam habet perfectionem, siquidem cuius-
que rei perfectio, ex creatione eius aestima-
tur. Anima verò hominis non ita creata est,
vt sit extra corpus, sed in corpore. Vnde re-
surrectionem suorum corporum animæ be-
atorum cum desiderio expectant. At verò,
naturarum in Christo, diuinæ & humanæ,
longè alia est ratio, siquidem diuina qui-
dem, humanam: & assumens, perficit as-
sumptam: Vicissim autem ab hac, nihil ipsa,
vel perfectionis, vel imperfectionis accipit,
omnis mutationis simpliciter expers.

*Qualis igitur est unio, & quomodo eam
definis?*

Vnio personalis est, quæ λόγῳ in se ipso
permanens, quod est immutabiliter, assu-
mit naturam humanam, nec tantum gestat
eam, ac sustentat, ne in nihilum redigatur;
sed se totum illi communicando, vnum
cum ea ἑνὸς αὐτοῦ constituit, quod est & di-
citur Christus, vt non duo sint filij, sed per-
sona & Christus vnus, Dei scilicet filius, na-
turam humanam ita sibi vniens, vt exinan-
tionis quidem tempore, per eam opus re-
demptionis mundi perfecerit: Nunc verò
per

per illam omnia in cœlo & in terra agat & operetur.

Num ideo personalis dicitur, quod persona unita sit personæ?

Minimè. Sic enim duæ in Christo essent personæ, & proinde duo Christi, cum tamen vnus sit Dominus Iesus Christus, qui diuinus non est, 1. Cor. 1 & 8. Sed ideo personalis dicitur, quia persona Trinitatis secunda, hypostaticè, seu, in suam illam personam atq; hypostasim, naturam assumpsit humanam. Quare, nec natura simpliciter assumpsit naturâ, qua ratione tota Trinitas esset incarnata; nec personâ personam, sed persona naturam, aliâs non seipsa, sed tantummodò in illa persona assumentis verbî subsistentem.

Num non tantum persona, uerum etiam naturâ uerbi diuina hypostaticè limitata, carni unita est?

Persona VERBI, ab eiusdem natura diuina, non potest ita segregari, ut illa quidem humanæ credatur hypostaticè iuncta; hæc uerò non. Sic enim, in ipso λόγῳ, duo quædam realiter discrepantia essent, quod cum absolutissima ipsius simplicitate pugnat.

Aliud

Aliud igitur est, si quis dicat, ipsam simpliciter diuinitatem, pro ut absolutè toti Trinitati communis est, esse carni personaliter unitam, quod fasum esset: Aliud uerò dicere, Naturam diuinam uerbi relatè consideratam & determinatam, hypostaticè in vna singulari hypostasi uerbi assumptæ carni unitam esse. Quod posterius tam verum est, ut nihil in hoc articulo sit decantatius, quàm, quod duæ in Christo naturæ personaliter sint copulatæ. Quemadmodum etiam D. Apostolus asseuerat, in Christo corporaliter, id est, in proprio eius corpore inhabitare (cuius in habitationis uoce unionem profectò intelligit) non personam, absq; diuinitate, sed ipsam θεότητα, deitatem, imò totam plenitudinem Deitatis. Hinc etiam credimus, Deum manifestatum carne, quod dici non posset, si λόγος, absque suæ Deitatis cum carne unionem personali, homo factus esset. Et hinc etiam meritum passionis Christi constat, quod passio, quam carne subijet, ob inhabitantem Deitatem, plenissimam pararet mundo redemptionem.

Vnus hypostatica factus est sine naturarum ad se inuicem κοινωνία?

Naturæ

Naturæ in Christo, non sine arcana atq; ineffabili κοινωνία sunt vnitæ. Quandoquidē hic infimus gradus est eorū, quæ vniuntur, quando, sibi inuicem vnita, nihil commun-
nicant. Quia verò natura in Christo, summo vnionis arctissimæ gradu, iunctæ copulatæ-
que sunt, summus quoq; gradus κοινωνίας in-
ter veniat, necesse est.

Quæ est illa naturarum κοινωνία?

λόγος sanè ἐκοινωνήσας vel μετέσχεν, hoc est, communicauit seu particeps, admirando commercio, factus est carnis & sanguinis, quemadmodum clarissimis verbis docet epistola ad Heb. 2. Econtrā idem hic λόγος seipsum TOTVM, (Sicut TOTVS incarnatus est) assumptæ humanitati communi-
cauit. Vnde Scriptores Ecclesiastici sæpè af-
firmant, Humanitatem Deitatis verbi κοι-
νωσας, seu consortem, participemq; factam esse. Et quia D. Apostolus Ioannes asserit, nos habituros κοινωνίαν cum patre & filio ei-
us Iesu Christo: Et Petrus, beatos in vitæ
terna diuinæ naturæ fore, κοινωνήσας consortes:
quāto verior, & incomparabiliter maior,
atque sublimior κοινωνία ea est, qua omnis
plenitudo diuinitatis, corporaliter inhabitare in as-
sumpta

sumpta carne, dicitur. Quæ κοινωνία demum
(& non nuda naturarum combinatio sine
hac κοινωνία) præstat, ut Homo ex Maria natus
uerè sit filius Dei, quod verum esse non posset,
si humana natura, à qua Christus Hominis
determinationem sortitur, nullam habe-
ret, cum diuinitate, κοινωνίαν veram. Nihil
enim potest dici Deus, sine Deitatis κοι-
νωσία.

Non sufficit dicere, unionem καθ' ὑπόστασιν factam
& Humanitatem Deitati personaliter uni-
tam, etsi nulla fiat istius κοινο-
υίας mentio?

Sine κοινωνία iam dicta, vnio naturarum
dici non potest personalis, seu ὑπόστατικῆ:
quomodo enim humanitas vnita esset τῷ λό-
γῳ ὑπόστατικῶς, si ei ὑπόστασις, seu persona ver-
bi prorsus esset ἀκοινωνήτος, incommunica-
bilis.

*An non autem hac naturarum κοινωνία con-
funduntur naturæ?*

Minimè. Nam nec diuina natura fit hu-
mana, nec humana vertitur in diuinam,
cuius ipsa, non essentialiter, sed personali-
ter, κοινωνος efficitur. Et aliud est, confusio
naturarum, aliud earundem κοινωνία. Et
quia

50 DE PERSONA CHRISTI

quia κοινωνία omnis ad minimum inter duo est, certè aliud manebit id, QVOD se communicat, aliud verò id, CVI se communicat.

Eodem modo, de naturarum κοινωνία
fenserunt Patres?

Maximè. Propterea enim, in declaranda doctrina vnionis hypostaticæ, non tantum vnionis, sed etiam κοινωνίας voce, alijsq; æquipollentibus utuntur indicando, tum λόγῳ carnis, tum carnem Deitatis τῷ λόγῳ κοινωνοῦ esse factam.

Recita testimonia Scriptorum Ecclesiasticorum,
quibus filium Dei, humanitatis κοινωνοῦ
seu participem factum, per
bibent?

BASILIVS quidem scribit, fleuisse Christum, vt ostenderet κοινωνίᾳ humanæ naturæ.

NYSSENVS: Rex regum venit εἰς κοινωνίαν nostræ naturæ.

ATHANASIVS, in epistola ad Epictetum: Magis ipsi humanæ naturæ accessio facta est, ἐκ τῆς, τῷ λόγῳ πρὸς αὐτὸν, κοινωνίας
τε καὶ ἰνώσεως

DE COM

De Communicatione Idiomatum

Quid differt communicatio idiomatum ab
unione ipsa?

Differunt, vt prius & posterius, siquidem vnio, non quidem tempore, sed ordine naturæ, prior est communicatione idiomatum, & hæc, tanquam effectus, ab vnione dependet, pròinde non sunt vnum & idem, sed reuera diuersa.

Quot sunt genera communicationis
idiomatum.

Tria.

Quod est primum genus?

Quia in Christo duæ distinctæ naturæ sunt, citra omnem essentia, proprietatumque conuersionem saluæ & integre manent: earum verò vna duntaxat persona est: idcirco sub primum genus referri debet, quando id, quod vni naturæ proprium est, non soli ei naturæ, cuius proprium est scorsim, sed toti personæ, quæ Deus simul, & homo est, tribuitur, & rursum per distinctam particulam ostenditur, secundum

D 2 quam

quam naturam id personæ competat, ut **Mo-**
dest creator cœli & terræ, iuxta diuinam
 naturam: Deus est e uirgine genitus, secun-
 dum carnem, Deus est passus carne.

Dic, testimonia huius generis, nempe, quod non hu-
mana tantum natura, sed filius Dei, natus ex
uirgine, passus & crucifixus sit?

Rom. 1. Filius Dei genitus est ex semine
 David secundum carnem: Gal. 4. Postquam
 venit plenitudo temporis, emisit Deus fili-
 um suum natum ex muliere. Quamobrem
 Elizabetha ait ad Mariam, vnde hoc mihi,
 quod mater Domini mei venit ad me.

Lucæ 1. Quod ex te nascetur, sanctum vo-
 cabitur filius Dei. Act. 3. Autorem vitæ in-
 terfecistis.

Act. 20. Deus suo sanguine redemit Ec-
 clesiam. 1. Cor. 2. Si cognouissent, Domi-
 num gloriæ non crucifixissent.

Eadem ratio prædicationis & communi-
 cationis est, quando Apostoli ipsum λόγον
 vitæ oculis suis vidisse, auribus audiisse, &
 manibus contrectasse scribuntur. 1. Ioan. 1.

Attamen nasci, tangi, uideri, crucifigi, mori
non sunt diuinæ naturæ, sed soli-
lius humane idiomata?

Verum

Verum est. At dum λόγος humanitatem
 personaliter sibi associat, ita, ut verè nunc
 carnis & sanguinis particeps sit factus, id-
 circo assumendo & appropriando sibi na-
 turam ipsam humanam, simul quoq; huius
 assumptæ naturæ propria sibi appropriauit.

Ergo filium Dei uerè & realiter
 passum ait?

Maximè. Id enim nostra postulabat re-
 demptio, ut Deus ipse non relatione qua-
 dam, multò verò minus verbali prædica-
 tione seu phrasi, sed verè pateretur, adeoq;
 seipsum pro nobis in mortem traderet, pro-
 pterea enim homo factus est. Etenim, si so-
 la humanitas, & non ipse Dei filius pro
 nobis passus & mortuus esset, nequaquam
 ea passio infiniti esset meriti, nos ad
 huc essemus in peccatis, fides nostra vana, &
 & spes irrita foret. Hinc adeò Scriptura Dei
 φιλανθρωπίας in cœlum vsq; extollit, quod
 vnigenitum filium suum dederit, ut omnis,
 qui credit in eum, non pereat, sed habeat
 vitam æternam. Et Paulus Rom. 5. Si, cum
 inimici essemus, reconciliati sumus Deo
 permortem filij ipsius: multò magis recon-
 ciliati, seruabimur per eum ab ira.

Et Rom. 8. Deus PROPRIO FILIO non

D 3

peper-

pepercit, sed pro nobis omnibus eum tradidit in mortem, &c.

Gal. 2. vitam, quam nunc uiuo, uiuo in fide FILII DEI, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.

Quod cum filio Dei secundum solam suam Humanitatem tribuatur, (Diuinitas enim passionum expers est) ac nihilominus Scriptura, filium Dei SEMETIPSV in mortem tradidisse, pronunciet: liquido hinc apparet, quam ineffabili prorsus *κοινωνία*, humanitatem illam (cuius solius proprietas est pati) sibi uniuerit, quamq; admirando commercio eam sibi fecerit propriissimam.

Num ergò humanitas λέγει assumpti suas proprietates, nempe passionem, &c.

communicat eo quòd filium

Dei passum dicat?

Passus est filius Dei carne, non quòd carne communicet passionem istam suam *τὸ λέγει*, quandoquidem humanitas non dat, sed accipit: assumptis enim & non assumpti est communicare, passus autem est filius Dei, non accipiendo ab humanitate communicatam passionem, sed potius seipsum commu-

communicando humanitati, eamq; in personæ unitatem assumptam, vnâ cum proprijs ipsius (inter quæ etiam est passio) sibi appropriando.

Quod est secundum genus communicationis idiomatum?

Secundum genus communicationis idiomatum spectatur in executione officij Christi, ubi persona id perficit, non vnius duntaxat naturæ beneficio, sed secundum vtramq; naturam, seu vt Concilium Chalcedonense loquitur, vna natura operatur cum communicatione alterius, quod cuiusque proprium est. Qua ratione Christus noster mediator, Redemptor, Rex, sacerdos, caput & pastor est, non secundum alterutram duntaxat naturam

Potestne hoc dici communicatio idiomatum?

Certè. Nam, quæ in illo officio cuiq; naturæ distinctim competunt, tribuuntur per communicationem idiomatum toti personæ, quæ Deus & homo est.

*Sed uidetur regula Chalcedonensis Concilij innuere,
quasi natura Christi humana in hoc officio suam tan-
tum præstet naturalem actionem, nec adhibeatur ad
diuinas operationes huius officij. Sic enim ibi=
dem additur, quòd humana quidem
succumbat iniurijs, diuina
autem triumphet mi-
raculis?*

Respondeo. Consideratur in hoc genere communicationis idiomatum, quid quælibet natura, ex suæ essentia proprietate ad executionem officij, afferat. Interim non negat regula, quòd HUMANITAS Christi etiam ad perficiendas diuinas operationes adhibeatur, quemadmodum certè ipsa etiam caro Christi viuifica nuncupatur, cum quidem viuificare diuina sit ἐνέργεια, sicut in explicatione tertij generis communicationis idiomatum dicitur. Insuper agit regula illa de officio, quòd ad acquisitionem salutis, non negans interim, quin humanitatem etiam in perficienda in nobis salute, eaq; efficaciter applicanda, λόγῳ adhibeat: Etenim cum λόγῳ carnem assumpserit non hoc consilio, vt salutis ac vitæ initium duntaxat per eam inchoaret, sed, vt plenam ac consum-

consummatam salutem per assumptam naturam perficeret (siquidem non λόγος nudus, sed Christus, quatenus Christus, nos viuificat & saluat) proinde carnem assumptam, non modò in acquirendæ ac promouendæ vitæ societatem admisit, sed per eandem quoq; nobis acquisitam vitam efficaciter applicat, dum Christus, totus Deus & homo, ministerio verbi & Sacramentorum, præsens omnia opera gratiæ suæ per assumptam carnem in nobis excitat, instaurat, confirmat ac perficit. Concurrit igitur humanitas, ad vtramq; partem huius officij, ad acquirendam simul & applicandam salutem, id est, non ad initium tantum, sed ad medium ac finem salutis nostræ, aliàs, si credatur, Christi humanitatem nunc in applicatione salutis non concurrere: sequetur, executionem officij, quæ in applicatione meriti acquisiti consistit, ad Christum, quæ homo est, nihil pertinere, sed respectu huius officij, nunc in applicanda vita planè otiosum esse.

Annon autem Calviniani quoq; dicunt, humanam Christi naturam, ad perficiendam etiam hodie, applicandamq; salutem, concurrere?

D 5

Nequa

Nequaquam. Nam expresse scribunt ac dicunt, eam in hoc officio tantum agere humana, cum diuinis vero actionibus nihil ei esse commune, quippe quas iuxta solam Deitatem, & non etiam iuxta humanitatem perficiat. Iam vero certum est, applicationem acquisiti meriti, id est, viuificationem, regenerationem, iustificationem, & sanctificationem & saluationem esse opera diuinæ potentie, quam potentiam diuinam illi naturæ assumptæ dicunt esse *ἀκοινωνήτου*.

Restatne tertium aliquod genus communicationis idiomatum?

Caluiniani duo tantum priora admittunt, tamen nec illa verè & sincere credunt, vt ostensum est. Et loquuntur illi præterea de donis quoque, quæ humanæ naturæ clarificatæ, vt subiecto, insint, & omnia angelorum dona superent, sed finita tantum sint atque creata. Quod autem infinitæ omnipotentie, sapientie, maiestatis, omnipresentie realiter facta sit consors caro assumpta (sicut tertio genere nunc exponetur) id verò est, quod non tantum totis viribus inficiantur, verum etiam, vt hæreticum abominantur & damnant.

Quod

Quod ergo est tertium illud genus communicationis idiomatum?

Tertium genus est, quo explicatur, quod diuina natura verbi, per vnionem hypostaticam, assumptæ suæ carni, vltra ac supra naturales eius proprietates, & dona illa perfectionis finitæ, quæ in se habet, & cum sanctis, seruata graduum differentia, communia obtinet, conferat: nempe, quod ei suas diuinas proprietates communicet, omnipotentiam, omniscientiam, viuificandi virtutem, omnipresentiam &c. dum in horum realem *κοινωνίαν* carnem assumit, eorumque verè participem illam efficit.

At dicunt Aduersarij, Quemadmodum non licet dicere, Deitatem esse mortuam, sic neque dicendum, humanitatem Christi, omnipotentie, cæterorumque idiomatum τῷ λόγῳ, factam esse κοινωνοῦ?

Dicunt illi quidem, sed aliud nobis dicit Scriptura, vt paulò post docebitur. Ingens enim est diuersitas. Siquidem diuina natura simpliciter est immutabilis, & omnium passionum expers, proinde nec in meliorem, nec deteriorem statum mutari potuit, quem-

quemadmodum scriptum est, Deus Ego & non mutor. Vicissim humanitas mutabilis est, quæ perfici, & in meliorem statum, per vñionem transferri potuit. Ad hæc diuinitatis est dare, humanitatis verò accipere, & natura assumens perficit assumptam; non è contra assumpta asumentē. Præterea, quòd non sit par prædicationis & communicatio: ratio: irrefragabili instantia Scripturæ demonstratur, siquid verè dicere possum cum Christo, quòd Caro Christi sit viuifica, & panis vitæ Ioan. 6. cum quidem, Deitatem mortuam esse, affirmare non liceat. Qua vel vna instantia, illud Calvinianum commentum in nihilum prorsus redigitur.

Non possum equidem his contradicere sed, num etiam Scriptores Ecclesiastici hoc discrimen aduerterunt?

Quid ni? BASILIVS in Sanctam natiuitatem scribit. Sicut ignis ferri proprietates non transumit: Sic sanè etiam humana Domini Caro ipsa particeps facta est Deitatis, non propriam suam tradidit Deitati imbecillitatem.

GREGORIUS NYSSENVS: Deus λόγος, nunquam per communionem, quæ est ad cor-

ad corpus & animam, alteratur, neq; particeps est eorum imperfectionis, sed tradit eis (corpori & animæ) diuinitatis suæ virtutem.

Eusebius lib. 4. cap. 13. Verbum ex seipso SVA communicabat homini, non autem vicissim ex natura mortali ea, quæ ipsius sunt in se recipiebat: & diuinam quidem virtutem mortali subministrabat: non autem vicissim ad consortium mortalitatis Natura verbi detracta est.

CYRILLVS de incarnatione unigeniti cap. 8. Vnitus humanitati λόγος non proiecit, quòd fuit: transformauit autem magis assumptam naturam, in SVAM gloriam & operationem.

AVGVSTINVS contra Felicianum: Iniuria sui corporis affectam non fateor Deitatem, sicut maiestate Deitatis glorificatam nouimus carnem.

Plura, orthodoxæ antiquitatis, testimonia vide in consensu vetustatis, cap. 3.

Ergò ad huc constat te statuere, quòd, iuxta primum genus communicationis idiomatum, propria humanitatis filio Dei prædicatione tribuantur uerba: in tertio autem genere, Deitatis propria humanitati tribuantur, communicatione reali?

ER

Est utrobique; & prædicatio & κοινωνία non verbalis, sed realis: sed, ob diuersitatem naturarum, non est eius realis communicatio eadem utrobique; ratio. Siquidem, ut dictum, diuina immutabilis, humana uero mutabilis, vnde perfici & exaltari potuit. Primum autem genus communicationis reale est, quia ex ipsarum naturarum κοινωνία exurgit, quatenus filius Dei se totum humanitati communicat, & assumendo humanitatem in sui ipsius κοινωνία, eandem sibi realiter propriam facit, omniaque eius idiomata per ἰδιωματισμὸν sibi appropriauit, ut tam uere ipse filius Dei passus sit, dum carne sua passus est, ac diuinitate sua (quod fieri tamen non potuit) passus fuisset. In tertio autem genere, ipsa natura Christi humana, omnipotentia, reliquarumque proprietatum uere realiterque; particeps est facta, vnde discriminē utriusque; intelligitur, & tamen utrumque; genus prædicationis reale esse cernitur.

Ergo, ut de communicatione hac Maiestatis dicatur, estne ea communicatio essentialis?

Non est essentialis. Hoc namque modo, λόγος maiestatem suam tantum intra diuinitatis

nitatis simplicissimam οὐσίαν, cum patre & Spiritu sancto, cum quibus essentia vnum quiddam est, non autem cum assumpta humanitate, à qua ratione οὐσίαν distinguitur, communem obtinet.

Estne physica facta, nimirum per transfusionem talem, qua λόγος seipsum euacuauit, & sua idiomata in humanitatem effuderit?

Nequaquam. Λόγος enim, ut immutabilis est, sic seipsum euacuare, aut suæ Deitatis maiestatem, extra se, nequit in aliud subiectum effundere: quemadmodum nec nouam quandam, & ab essentiali sua omnipotentia diuersam, λόγος, in humanitate, cuius ipsa subiectum constituatur. Sic enim, in persona Christi, duæ fingerentur omnipotentia, altera increata τῷ λόγῳ propria: altera uero creata, quæ humanitati tanquam accidens inesset. Qua ratione in humana quidem natura Eutychianismus admitteretur, hoc est, verteretur in diuinitatem, si nunc per sese, propria sua omnipotentia, esset omnipotens. In persona Christi uero, Nestoriana committeretur personæ diuulsio,

uulſio, ſi nimirum quælibet natura, ſuam propriam & peculiarem omnipotentiam, per ſeſe obtineret, ſic enim perſonarum quoq; binitas exurgeret.

Cur autem noſtri, in huius controuerſiæ explanatione, uoce effuſionis ſunt uſi?

Non, quod phyſicam effuſionem ſtatuereſſent, ſicut, ex vno vaſe in aliud, aqua vel vinum effunditur, ſed quemadmodum Scriptura ipſa, de Spiritus ſancti donis loquens, eundem ſuper fideles effundi teſtatur Zachariæ 12. Ioel. 2. quo vocabulo non phyſicum quiddam innuit, ſed μεταφορικῶς, abundantem & exuberantem, ſiue opulentam diſtributionem donorum Spiritus ſancti intelligit. Sic noſtri quoq; hanc Scripturæ phraſin, ſecuti, μεταφορικῶς hoc effundendi verbo uſi ſunt, nihil aliud, quàm plenitudinem illam Deitatis intelligentes, de qua loquitur Apoſtolus, reſpectu cuius non ad menſuram ſpiritum accepit, ſed citra menſuram omnem, Spiritus ſanctus vniuerſa plenitudine, ſuper Chriſtum iuxta carnem verè effuſus eſt. Quo ſenſu Athanaſius in diſputatione contra Arium. Cyrillus lib. 1. in Ioan. cap. 15. Et Caſſianus, lib. 1. de incarnatione ad Leōnem,

nem, recitans confeſſionem approbatam ab Eccleſijs Aphricanis & Gallicanis, hæc eadem voce effuſionis & infuſionis vtuntur, non phyſicam, vel effuſionem, vel infuſionem intelligentes, ſed hyperphyſicam illam, de qua loquimur, communicationē potentiz, maieltatisq; τῆς δόξης, metaphoſica locutione, exprimentes.

Si nec eſſentialis eſt, nec phyſica, ſequitur nec realem, & proinde uerbalem dumtaxat eſſe?

Nego conſequentiam: vt enim in diuinis multa ſunt realia, quæ tamen non ſunt phyſica: Sic in diuinis aliquid reale, imò realiſſimum eſſe poſſe conſtat, quod tamen nec eſſentialē ſit, nec phyſicum, ſicut Trinitatis perſonæ realiter diſtinctæ ſunt, quas tamen, vel eſſentialiter, vel phyſicè diſtinctas dicere, religio prohibet.

Quomodo igitur deſcribendam cenſeſ?

Communicatio idiomatum, ſicut & vniō, à qua dependet, perſonalis eſt, qua λόγῳ, ſua idiomata quidem, intra ſuam hypoſtaſin, retinet: aſſumendo autem naturam humanam, in vnitatem & κοινωσίᾳ ſuæ ἑαυτοῦ ſimul eandem, in κοινωσίᾳ realem

E

idio-

idiomatum quoq; suæ illius ἡ ὑπόστασις, assumit ac euehit.

Num habet humana Christi natura Deitatis propria in seipsa?

Humanitas Christi sicut in seipsa non subsistit, sed in persona verbi: sic illa quoq; idiomata non in semetipsa, velut in subiecto habet, sed in persona verbi, in cuius unitatem assumpta est, realiter sibi communicata obtrinet. Quod adeo verum est, ut nisi λόγος suam humanitatem, intra complexum quasi, unitatemq; suæ ὑπόστασις, assumpserit: nunquā profecto omnipotentia, cæterorumq; idiomatum, quæ hypostasin illam verbi non egrediuntur consors sine particeps fieri potuisset: Et si eam desereret λόγος, aut suam hypostasin illi subtraheret, simul quoq; suam Maiestatem omnem subduceret: vltq; adeo humana natura maiestatem illam non habet per sese, sine unitate Deitatis respectu.

Quæ sunt illa idiomata, quorum κοινωνίαν factam esse contendis?

Omnipotentia, omniscientia, omnipræsentia & vis viuificandi.

Sunt

Sunt autem qui sic ratiocinentur, propria, si alteri rei communia euadant, non esse amplius propria. Si igitur omnipotentia communis euadit humanitati, quomodo propria manebit Deitatis?

Si omnipotentia sic communicaretur naturæ assumptæ; ut huius idioma euaderet, ita, ut Christi humanitas, non minus, quam diuinitas ex se, suæq; propriæ naturæ conditione omnipotens esset, dubium nulum est, quin solius Deitatis proprietas esset defineret, siquidem etiam humanitatis facta esset proprietas. Iam verò omnipotentiam proprietatem esse dicimus SOLIVS diuinitatis, & quidem in quarto modo, perpetuo & immutabiliter: nec unquam fieri humanæ naturæ idioma. Alias enim caro Christi, ex proprietate suæ propriæ naturæ, esset omnipotens, etiam sine Deitatis respectu, nec omnipotentiam accepisset aliunde, nepe ex unione cum λόγῳ, eamq; in semetipsa velut in subiecto haberet. Sic namq; definitur proprium, quod rei, cuius proprium esse dicitur, inest tanquam subiecto, eiq; ex natura subiecti, per sese attribuitur. Quamvis enim constanter, & cum πληροφροσύνη, hoc

E 3

ex ysa

ex verbo Dei palam profiteamur, quod λόγος, assumptam naturam divinæ suæ omnipotentia (quæ solius divinitatis idioma est & manet) realiter, imò realissimè κοινωσθαι participemq; fecerit: attamen, quod omnipotentia illa humanitati communicata, realiter idioma humanitatis facta sit, ut iam ex sese, suaq; virtute propria omnipotens sit, id aperte inficiamur.

Potes exemplo demonstrare, posse aliquid alteri rei sic communicari, ut tamen eiusdem idioma non euadat?

Hoc eruditi Patres, similitudine animæ & corporis, ignis & ferri, aliquatenus adumbrarunt. Viuere est animæ proprietas, quippe quæ sic condita est, ut proprietate suæ essentia viuat, sicut homo in spiritum viventem factus scribitur. Vnde viuit anima, etiam sine corporis respectu, & extra id constituta. Porro, vita corporis humani non est ἰδιωμα, quandoquidem corpus, nō proprietate suæ propriæ naturæ, nec sine respectu animæ, viuit. Et nihilominus corpus id, quod sibi ἰδιωμα non est, verè & realiter ab anima communicatū accipit: adeo, ut corpus, per suam cum anima vnionem &

& κενωσις, non titulotenus, sed verissimè, viuat. Eadem ratio est ferri & ignis. Luce-re enim & vrere, non est ferri proprietas, quod nunquam ex conditione suæ naturæ, vel luceret vel vreret. Per vnionem autem cum igni realiter eam vim lucendi & vrendi accipit, quæ aliàs physicum ipsius ἰδιωμα non est. Si igitur hoc fieri potest ac solet in natura, cur non crederemus, multò magis ipsi opifici naturæ esse possibile, per diuinissimam illam vnionem, participem facere carnem diuinæ suæ Maiestatis, ut nihil minus illa maiestas carni non insit, ut subiecto, nec eius essentialia ἰδιωμα constituantur. Et accedit huc, quod humana Christi natura per se, aliam quandam personam, à persona τῷ λόγῳ separatam, non constituit. Quamobrem, dum assumptæ naturæ λόγος communicat, quod sibi proprium est: non definit id proprium esse personæ τῷ λόγῳ, nec alteri personæ euadit commune.

Dicis, Maiestatem uerbi non inesse humanitati, quomodo ergo de ea predicari poterit. Nam dici de aliquo, requirit inesse?

Dictum est antea, diuinorum idiomatum

Maieſtatem illam, humanæ naturæ non in-
eſſe, vt ſubiectò. Etſi autem hoc modo non
inſint, perſonaliter tamen, tota plenitudo
Deitatis, ſub qua citra controverſiam omnis
Maieſtas filij Dei comprehenditur in Chri-
ſto habitat, idq; ratione carnis, vt erudi-
ta ſenſit docuitq; vetuſtas. Hoc ſanè reſpe-
ctu & λόγῳ ipſum & Deitatis ipſius πρὸς πλῆ-
ρωμα humanitati ineſſe, id eſt perſonaliter
inhabitare verè reſtèq; dicitur: atq; ſic prædi-
cari quoq; de natura aſſumpta, ea, qua di-
ſtum eſt, ratione poteſt.

*Quomodo uerò infinita illa Maieſtas inhabi-
tat ὅλκῳς in humanitate, cum fini-
tum non ſit infiniti
capax?*

Non ignoro, quosdam hoc, quod Ariſto-
telis eſt axiomã phyſicum, pro gemma, ne-
ſcio qua, in huius negotij diſceptatione
venditare. Sed miſeri illi homines non ex-
pendunt, eodem hoc axiomate, ſi in hoc
negotio valere debeat, vnionem ipſam
prorſus eneruari: Si enim humana natura
Chriſti, non potuit particeps fieri omnipo-
rentiæ, caterarumq; proprietatum verbi
propter illarum infinitatem: certè, propter
eandem

eandem cauſam, neq; ipſius λόγῳ potuit eſ-
ſe capax: Siquidem λόγῳ non minus, quã ſua
Maieſtas, eſt infinitus. Proinde, etſi in na-
tura inter finitum & infinitum nulla propor-
tio ſit: in hoc tamen ſublīmi myſterio,
quod univerſam naturam transcendit ac ſu-
pergreditur, tanta facta, inter finitum & in-
finitum, non dicam proportio, ſed ineffabi-
lis unio, ut finita natura humanitatis verè
particeps evaderet infinitæ hypotaſeos ver-
bi, atq; ſimul infinitiſſimæ huius maieſtatis
divinæ. Adhæc illud axiomã, quod iſti ho-
mines ceu gorgonium nodum obtendunt,
D. Apoſtolus iam pridem ex hoc myſterio ſe-
cluſit, cum ſcribit, in Chriſto inhabitare om-
niam plenitudinem Deitatis corporaliter
hoc eſt, tanquam in proprio ipſius corpore,
oſtendens ſcilicet, infinitam Deitatis pleni-
tudinem in finita humanitate, ſummo et-
iam præſentiæ & κοινότητι gradu, habitare
poſſe.

*Excipiunt autem Aduerſarij, hunc locum Apoſtoli
ſic accipiendum, ut nihil aliud hinc conclu-
dum ſit, quàm Chriſtum plenum per-
fectumq; Deum eſſe: non*

His verbis æternam quidem Deitatem

necessariò præsupponi, atq; sic infallibilem consequentiam hinc demonstrari, certum est. Quia autem inhabitationis fiat mentio, absurdissimum fuerit dicere, omnem plenitudinem Deitatis in Deitate Christi habitare. Cum enim & Deitas, & Deitatis plenitudo, vnum idemq; sint & διὰ τούτου, quo modo alterum in altero tanquam à se diuerso dicetur habitare? Et quia nec θεός nec πνεῦμα θεότητος sit quiddā σωματικόν, quomodo σωματικῶς alterum in altero habitare posset? Quæ rationes euincunt liquidò, eam habitationem plenitudinis Deitatis, Christo, ratione σωματικῆς φύσεως, hoc est corporeæ naturæ, contigisse. Hæc enim est templum & domicilium, & quasi habitaculum atq; domus Deitatis, sicut hoc modo Scriptores Ecclesiastici simul omnes Paulina verba exposuerunt. Et Cyrillus alteram, quam Aduersarij proferunt, interpretatio nem, vt absonam, rejicit.

At si hæc admittatur proprietatum communicatio, nonne caro exæquabitur diuinitati?

Hoc non inde consequi, vel supra dicta similitudine illustrari potest. Sicut enim corpus

corpus animæ non exæquatur, quantumuis in κοινωνίᾳ proprietatum animæ veniat, vt ex vita & vitalibus actionibus eius apparet, sed anima nihilominus principaliter manet hominis pars: Sic & in Christo, per realem κοινωνίαν diuinæ maiestatis, neutiquam exæquatur assumpta caro Deitati assumenti. Primò, nulla facta est exæquatio, naturarum ipsarum respectu, humana manet humana, nec vnquam in æternum vertitur in diuinitatem. Hoc ipso igitur subsidit infra Deitatem intervallo tanto, quanto finita natura infra infinitam, creatura infra suum creatorem, corporea natura infra illum rerum omnium conseruatorem spiritum subsistit. Deinde nec proprietatum respectu vlla exæquatio est facta, siquidem, vt supra memorauimus, omnipotentia, omniscentia, &c. sunt solius Deitatis propria, quæ in æternum propria humanitatis non fiunt, licet ea facta sit κοινωνία. vt paulò ante est expositum. Cum igitur Deitatis propria sint diuina, humanitatis humana: quomodo facta statueretur exæquatio? Ad hæc, nec ratione voluntatis exæquatio vlla accidit, siquidem diuinæ naturæ voluntas, diuina est; humanæ humana & diuinæ subiecta,

lecta. Quartò nec operationum respectu, siquidem naturales operationes Deitatis sunt diuinæ, sicut humanitatis humanæ. Nam licet adhibeatur in consortium operationum diuinarum: tamen illæ diuinæ ἐνέργειαι nunquam sunt naturales actiones carnis, quandoquidem non à carnis natura, sed ex vnione personali carni proueniunt. Deniq; nec quod ad modum Maiestatis attinet, vlla Eutichæα ταυτοτης seu exaquo facta est. Quànquam enim λόγος, huic suæ humanitati, suam propriam Maiestatem communicarit: tamen hæc ipsa vna eademq; Maiestas, non æquali modo sese habet ad vtramq; naturam, sed longè sublimiore modo diuinitati tribuitur, quàm humanitati. Quandoquidem in finitum discrimen est inter hæc duo: ESSE omnipotentiam ipsam, sapientiam ipsam, &c. Et HABERE sapientiam. Hoc posterius, humanitati filij Dei, cum scriptura tribuimus. Prius verò pertinere dicimus, ad absolutissimam perfectionem solius Dei, tanquam summi & eminentissimi BONI, quod seipso solo beatum perfectumq; existens, alio quodam à se diuerso non perficitur. Vnde omnipotentia Dei, à Deo ipso, diuer-

sum

sum quiddam non est, sed cum Deo, citra vllam prorsus discretionem, vnum quiddam ἀδιαίρετος. Si enim Deus, vllò alio, ratione διούλας à se distincto, melior perfectiorq; fieri posset, tum profectò seipso non esset summum ac perfectissimum bonum, id est non esset per essentiam DEVS, vtpotè qui extra se perfectionem acciperet, & alterius cuiusdam, verbi gratia omnipotentia, sapientia, ac bonitatis, si à Dei essentia quiddam essent diuersum, accessione, melior redderetur. Deus igitur, in summo & altissimo gradu infinitæ perfectionis, per essentiam nimirum bonus, sapiens, & omnipotens est, vel potius ipsa bonitas αὐτὸ ἀγαθὸν ipsa sapientia, ipsa omnipotentia. Quam gloriam & perfectionem nunquam in æternum humanæ Christi naturæ contingere, disertè & expressè affirmamus, vt videlicet fiat omnipotentia ipsa, hoc enim esset, Eutichæam ταυτοτητα & naturæ exaquisitionem comminisci, imò naturam humanam abolere, quam non ipsam omnipotentiam esse, sed omnipotentia λόγος, tanquam alio quodam ab humanitate Christi ratione διούλας diuerso, personaliter perfici, scriptura docet. Ergo vt quàm fieri potest dilucidissimè

mè;

mè, rem ob oculos ponam: λόγος essendo, humana natura habendo, λόγος οὐσία: humana Christi natura ἐξουσία, λόγος per naturam, humana verò natura per gratiam: λόγος se ipso, humana autem natura non in seipsa, (sicut nec subsistit in seipsa) sed in persona τοῦ λόγου, in cuius κοινωνία assumitur, est omnipotēs. Deniq; omnipotentia proprietas est Deitatis, quæ in alienū non transit. Humanitatis verò idioma non est, quantumvis ratione suprā indicata communicetur carni assumptæ.

Quidam sic etiam colligunt: Quicquid omnipotens est, Deus est: ergo, si humana Christi natura omnipotens est, Deus erit?

Hic verò mihi libet prouocare ad ipsos Aduersarios: annon maior propositio ex necessitate sit sic intelligenda, quòd id demū sit Deus, quod ex sua natura, & essentiæ suæ proprietate naturali omnipotens sit. Quod enim non ex naturali sua vi est omnipotens, quomodo id pro Deo censerì poterit? Explicata sic maiore propositione, si subiungatur minor hoc modo, humana natura est omnipotens ex sua propria natura & vi

& vi naturali, cum negabimus hanc minorem, ut manifestè falsam, atq; sic nihil concluder argumentum. Et ut argumenti humani vanitas tantò luculentius appareat: nonnè pari ratione liceret ita colligere: Quicquid viuificum est, Deus est. Caro Christi est viuifica. Ergò Deus est. Item quicquid potest efficaciter purgare conscientias ab operibus mortuis, id Deus est: Sanguis Christi valuit efficaciter emundare conscientias ab operibus mortuis. Ergò sanguis Christi est Deus. Vbi similiter maior propositio ex necessitate sic est limitanda, ut, quicquid ex naturali sua ac propria vi atq; natura viuificum est, sit Deus. Caro autem Christi, nequaquam hoc modo, sed per unionem cum viuificante λόγῳ, viuifica est. Ergò si in hoc posteriore syllogismo ea adhibenda distinctio est, cur non & in priore? cum eadem prorsus in utroq; sit ratio.

Patres contra Arianos eternam S. sancti Deitatem hinc probarunt, quia omnipotens sit: id argumentum obscurabitur, si natura Christi humana quoq; quæ Deus non est, omnipotens dicatur?

Hæc obiectio facile ex his, quæ dicta iam sunt, dissolui poterit, in hunc modum: Quod Spiritus sanctus sit Deus, ex omnipotentia ipsius non iniuria euincitur, quod autem, ut caro Christi seu assumpta natura, sit Deus, ex *κοινωνία* omnipotentia demonstrari nequit. Ratio diuersitatis est hæc, quod Spiritus sancti omnipotentia cum eiusdem essentia conuertitur, nec inferiore gradu omnipotens est, quam vel pater vel filius. Quia autem omnipotentia non conuertitur cum humanitate, & ea planè diuersum quiddam est, ratione *διουσιᾶς*, idem de illa, quod de Spiritu sancto, concludere non licebit. Et si ratio Aduersariorum consistit, consequens fuerit, id quoque argumentum labefactari, ad Deitatem tum filij tum Spiritus sancti demonstrandam, quod à viuificatione sumitur. Si verò id argumentum firmum solidumque constet, quantumuis caro Christi quoque; vivifica dicatur, pari modo consistet & prius.

At uero idiomate *ἡ λέξις* non communicato humanitati, nulla prorsus communicata dicentur, cum diuinitas sit *ἀμερίστος* seu impertibilis. At uerò infinitas, æternitas, spiritualitas non sunt carni tributa, Ergo nec idiomata reliqua?

Hic

Hic initio respondeo, nos in hoc mysterio nihil ultra præscriptum diuini verbi vel affirmare vel defendere. Quia igitur manifesta habemus testimonia, Christo homini communicatam omnipotentiam, infinitam sapientiam, virtutem viuificandi, & præsentiam usque ad consummationem sæculi, propterea credimus. Rursum quia scriptura nusquam dicit, humanitatem Christi esse ab æterno, esse factam infinitam, &c. sed contrarium potius testatur: ideo hoc etiam non credimus. Præterea non sequitur, si æternitas non possit prædicari de humanitate Christi, ut propterea nunc cætera proprietates, velut omnipotentia, omniscientia, &c. non tribuantur. Nondum enim probarunt, quæ de vno idiomate dicuntur, ea protinus de reliquis etiã statuendum. Quam enim omnia attributa & proprietates Dei, intra Dei essentiam simplicissimè & planè *ἡ ὁμοεισότης* vnum sunt: attamè quando considerantur respectu naturæ assumptæ, vel prout in creaturis operantur: ibi verò distinctè de illis differitur, ut non promiscuè quæuis de quibusuis dicatur vel enuncietur. Sic dicimus Deum bonitatis suæ (quæ est idioma Dei) nos saluare, nondicimus

cimus ipsum saluare aut iustificare nos sua infinitate aut aternitate. Sic dicimus Deum sua iustitia damnare impios. Num ergo iuxta Zvinglianorum Dialecticam dicemus, Deum sua bonitate, misericordia & charitate, (quæ itidem sunt idiomata Dei) damnare? Hoc verò absurdissimum fuerit, siquidem licet reprobi iustitiam Dei experiantur ac sentiunt: tamen à sensu charitatis bonitatisq; Dei, penitus sunt exclusi & proiecti. Præterea, ut maxime natura humana infinita aut ab æterno non sit, attamen potestas siue maiestas ipsi communicata est infinita & æterna, quemadmodum Danielis 7. Filio hominis æternam potestatem, & ut Christus ipse explicat, omnem potestatem in cælo, & in terra esse traditam legimus. Qua ratione infinitas & æternitas quidem, non immediate sed mediantibus cæteris *ἰδιώμασι* communicata sunt assumptæ carni. Adhæc, tamen si æternitas ratione principij de humana natura enunciari non possit: tamen æternitas ratione finis, ex unione personali communicata est Christo homini.

Si omnipotentia, sapientia, &c. τὸ λόγος communis est carni, sequetur patrem quoq; & Sanctum spiritum incarnatos, quandoquidem omnipotentia *ὁμοιωδῶς* est communis toti Trinitati?

Si λόγος omnipotentiam cæteraq; sua idiomata communicaret humanitati, quatenus ea simpliciter & absolute communia sunt toti Trinitati, tum procederet argumentum. Iam verò non hac ratione ea communicat, sed sub sua tantum persona, & sic quatenus relatè determinantur, in hypostasi filij. Sicut enim omnipotentia, sapientia, &c. absolute considerata limitantur tribus hypostasibus realiter distinctis, ita ut pater sit omnipotentia gignens, filius omnipotentia genita: Spiritus sanctus omnipotentia procedens, una quidem ad numerum omnipotentia *ὁμοιωδῶς*, trina autem *ὑποστατικῶς*. Quæ relationes non sunt nudæ & inanes, ut Sabellius somniauit, sed veræ & reales. Sicut Deus ipse est VNVS *ὁμοιωδῶς*, Trinus autem *ὑποστατικῶς*, propter quam realem *ὑποστατικὴν* distinctionem potuit omnipotentia essentialiter una, & communis toti Trinitati, humane naturæ, non
F
quis

quidem essentialiter, sed ὡς ὁμοῦς, atq; sic sub vna persona Verbi, realiter à patris & sancti Spiritus personis distincta communicari. Et vt vanitas argumēti ipso sole clarius elucescat: querere iuuat vn̄uersos aduersarios, si huius argumenti consequentia contra communicationem idiomaticam militaret: an non eo ipso vn̄io quoq; ipsa personalis labefactari posset: ita nimirum diuinitas Verbi est communis totius Trinitatis & est indiuisibiliter vna ὡς ὁμοῦς. Ergo non potuit Deitas filij personaliter vn̄iri humanitati, n̄i simul diuinitas patris & Spiritus sancti vn̄iretur humanitati (siquidem est vna, indiuidua diuinitas omnium trium personarum Trinitatis) & proinde, aut pater quoq; & spiritus Sanctus sunt incarnati: aut nulla facta est vn̄io naturarum diuinæ & humanæ. Si verò diuina natura filij, licet essentialiter communis patri & spiritui sancto, nihilominus tamē personaliter sub persona solius filij vn̄iri potuit humanæ naturæ, sine incarnatione patris & spiritus sancti: quid ni pari ratione eadem diuinitas Verbi potuit communicari humanitati sub solius verbi hypostasi, vt confirmat.

similiter hinc neq; patris neq; spiritus sancti incarnatio sequatur.

Quando λόγος omnipotentia & reliquorum suorum idiomatum maiestatem communicauit carni assumptæ?

In ipsa vn̄ione & primâ conceptionis seu incarnationis momento.

Quomodo probas?

Id hinc apparet, quia hanc Maiestatem, & scripturâ & Ecclesiâ orthodoxa ab vn̄ione ipsa pendere liquidò fatetur. De veteris Ecclesiæ testimonio dicitur aliàs. Scripturam quod attinet, perhibet ea λόγος in vn̄ione carnem assumptam proprii sui spiritus infinita plenitudine sine mensura, vt Baptista loquitur, vn̄xisse. Vnde & Christi nomen sortitus est:

Sed hanc unctionem intelligunt Sacramentarij de donis illis finitis & creatis?

Vn̄ctio hæc de solis finitis illis donis atq; gratijs, quibus in sese caro Christi locupletata est, intelligi nulla ratione potest, nisi Baptistæ testimonio quis repugnet, qui Christum non ad mensuram Spiritum accepisse refert. Quemadmodum & luculenta expo-

Act. 10. sio ibidem subiungitur. Pater diligit filium & omnia dedit in manum illius. Et Petrus vnctionem istam non ad dona finita restringit: sed Christum spiritu & potentia vnctum affirmat. Quia verò potentia? Ea nimirum, qua circumiens sanauit oppressos à Diabolo. Quæ virtus edendorum miraculorum non alia nisi diuina est, iuxta illud psalmi: Tu facis mirabilia solus. Hinc credimus etiam in Christo homine omnes thesauros sapientiæ & scientiæ reconditos, vtpote super quem speciosum fuculum & radicibus Isai efflorescentem, spiritus sapientiæ & scientiæ absq; mensura requiescit. Hinc Apostolus Paulus perhibet in Christo omnem plenitudinem Deitatis inhabitare *σωματικῶς* corporaliter. Hinc etiã Christus Iesus iam tum in Dei forma fuisse scribitur, quandoquidem caro eius iam tum euecta fuerat in personam *τῷ λόγῳ*, qui est imago Dei inconspicui, Col. 1. Interim verò eo ipso momento, quo maiestatem ipsam accepit, eiusdem plenum vsum, vt Apostolus loquitur, *ἐκένωσας* euacuauit.

Si euacuauit, ergò non habuit?

Habuit Maiestatem ipsam actu primo, sed

sed actu secundo eam, quam habuit ac retinuit Maiestatem, non vsurpauit exinanitionis tempore, nisi interdum duntaxat in edendis miraculis, quando Dei gloria & confirmatio doctrinæ cœlestis requirebat, sicut hunc exinanitionis statum describit Apostolus ad Phil. 2.

Sed obtinent aduersarij, hunc locum ad Phil.

de Christo secundum Deitatem exponendum esse?

Quò minus locum illum directè ad λόγον iuxta Deitatem referamus, & analogia fidei obstat, & textus ipse eam expositionem refellit. Non enim scribit in hoc loco præsentente Paulus, quòd Filius Dei siue λόγος humanam naturam assumpserit: sed quòd Iesus Christus (qui scilicet iam iam Deus & homo erat) serui formam assumpserit. Nec potest affirmari, quòd humanitas Christi sit illa ipsa forma serui, de qua Paulus loquitur. Nam formam serui post resurrectionem deposuit, humanitatem verò retinuit, si verò simpliciter vnum idemq; essent, tum Christus aut deposita forma serui simul quoq; humanitatem exuisset; aut retenta humanitate formam serui retineret,

& adhuc in gloria sua ad dextram Dei firmus esset, quod cum Petri manifestis verbis aduersa quasi fronte pugnat Actor: 2. dicens: Iesum crucifixum dextra Dei exaltatum, Dominum & Christum factum esse: præterea, nec græcum verbum ἐκένωσας, quo is ipse status exinanitionis exprimitur, admittit eum statum ad Deitatis naturam accommodari, quæ ratione ipsius inuariabili existens seipsam euacuare nequit, sed cum patre & Spiritu sancto cælum & terram eo ex iam tempore λόγος gubernauit, quando respectu humanitatis se euacuauit, sicut Ioannis. Christus ait: Pater meus operatur vsq; modo & ego operor: secundum humanam verò naturam ἐκένωσεν εαυτὸν exinanuit seipsum, non quidem quod in forma Dei esse desierit, aut Maiestatem ipsam per unionem sibi collatam amiserit, sed quia plenum illud dominium cæli & terræ, atq; sic consummatam usurpationem siue ἐνέργειαν acceptę Maiestatis verè & non simulatione quadam euacuauit, vt pro nobis pati ac mori posset.

Non igitur uerè dicitur, quòd λόγος, quatenus λόγος se humiliarit, dum nostri causa homo fieri dignatus est:

Rectè

Rectè id quidem suo loco & sensu dicitur. Ad hanc enim φιλαυθωπία filij Dei & demissionem, non nos homines tantum obstupescimus: sed Angeli cælorum quoq; summa cum admiratione in eam aspicere desiderant. Verùm hic non est præsentis loci Paulini scopus, siquidem non id intendit Apostolus, quomodo λόγος carnem assumpserit, sed quomodo secundum carnem illam iam assumptam Iesus Christus serui formam sumpserit, seu seruilem illum humilitatis infirmitatisq; habitum induerit.

Proinde inter nos & Zvinglianos non hoc controuertitur, num λόγος suo quodam modo sese humiliarit, sed num præsens testimonium Paulinum, de eiusmodi agat humiliatione, quæ λόγος, quatenus λόγος est, secundum Deitatem possit tribui. Vbi nullis in re certa coniecturis est opus, quandoquidem Paulus humiliationem istam ita per circumstantias definit, ita suis quasi conditionibus circumscribit, dum Christum sese ad mortē crucis vsq; humiliasse confirmat, vt ex infallibili cōsequētia de Christo ratione naturæ humanæ hæc humiliatio sit explicanda, nequaquā autē ad Deitatem τὸ λόγος

F 4

refe-

referenda, quæ nec mori nec crucifigi potuit. Et quia subsequens exaltatio, cui Apostolus verbis immediate subiectis meminit, Christo secundum carnem obtigit, quod pluribus infra demonstrabitur, quid ni præ edēs etiam exinanitio Christo, quæ homo est, attribuenta fuerit.

Sed unus restat scrupulus, quod Paulus cum, qui Deo æqualis erat, se exinanivisse scribit: Deo autem Christus, quæ Deus, non quæ homo, est æqualis?

Nihil verò hoc allatæ interpretationi repugnat. Sensus enim est: Cum Iesus Christus non superbierit, qui tamen propter unitam sibi diuinitatem Deo æqualis erat: multò minus nos ob dona collata debere superbiere. Præterea quia cuncta, quæ carni accidunt, non carni seorsim, sed ei, qui Deo æqualis est, quiq; hanc sibi carnem appropriavit, eveniunt λόγος scilicet, mirum non est, si scribat Apostolus, Deo æqualem illum filium Dei semetipsum exinanivisse, iuxta propriam suam carnem, quemadmodum & filius Dei semetipsum pro nobis in mortē tradidisse scribitur, iuxta propriam scilicet carnem. Nam quod Christo ratione huma-

nita-

nitatis isthæc, de qua loquitur Apostolus, exinanitio competat, firmissimis modò rationibus ostensum est.

Quorū opus erat Christo hæc exinanitio?

Christus nostri causa non tantū homo fieri debuit, sed quia salus humani generis non nisi morte ipsius constare poterat, requirebatur insuper, ut iuxta sempiternum consilium patris moriendo seipsum pro peccatis nostris immolaret. Mori autem non potuisset, nisi abdicato ad tempus suo secundum carnem dominio. Nam nec à Iudæis capi, nec crucifigi, nec mori potuisset, si pro ea, quam acceperat, potentia plenariam suam dominationem voluisset exercere. Quemadmodum in horto verbo vno hostes Iudæos pro sternens, facto ipso declarat eis, quā nihil contra se vniuersa illorum improbitas valeat, si potentia suæ Maiestatisq; vires expedire velit.

Quæ comprehenduntur sub statu exinanitionis?

Infirmittates omnes, quas (dempto peccato) nobiscum communes habuit. Ut quod natus est pauper, vixit pauper adeo, ut non haberet, quo caput suum reclinaret, quod cre-

5 5

vis

vis sapientia robore spiritus Luc: 2. quod flevit, quod in similitudine hominum constitutus, ut alius quispiam homo inuentus: quod denique passus, crucifixus, mortuus & sepultus. Quare comprehenditur sub exanitione Christi totum illud tempus, quod inter primum eius ortum conceptionis & natiuitatis ipsius, & inter resurrectionem interuenit, exceptis specialibus actionibus diuinis & miraculis, per quæ Maiestatis illius diuinæ per unionem acceptæ radij quidam sub illa forma seruii emicabant.

Num miracula per Christum facta Deitati ipsius soli, an uero Deitati & humanitati simul tribuenda putas?

Deitati quidem principaliter, & tanquam primo principio miraculorum. Virtus enim edendi miracula solius Deitatis est idiomata, sicut scriptum est: Tu facis mirabilia SOLVS. Quia autem λόγος personaliter in assumpta carne habitat vniuersa plenitudine suæ Deitatis, hanc suam edendorum miraculorum potentiam exerit per humanitatem, quippe quod eam in potentia suâ assumperit.

Potes id probare testimonijs scripturæ?

217

Petrus

Petrus Act. 10. Cum afferit Christum Spiritu sancto & potentia unctum, eiusque potentia rationem ἐκ γνῶσεως explanat, addit, quod circumiens in tota Iudæa curationem (miraculosam illam) fecerit in populo. Iam vero nec Spiritu sancto ornari, nec potentia illa edendi prodigia, quæ Deus est seu diuinæ naturæ respectu ungi ualuit, sed per essentiam, ut Deus omnipotens immutabiliter existens, unitam sibi carnem potentia Deitatis suæ inunxit. Sic in sacro sancto suo corpore sensit diuinam vim illam egressam, quæ hæmorrhousam à sanguinis profluvio liberaret. Neque enim eorum blasphemia toleranda est in Ecclesia Dei, qui dicunt & scribunt, sanctissimam Domini naturam humanam ad miracula plus non contulisse, nisi humanam suam vocem externum ministerium, quod etiam Prophetis & Apostolis commune fuit. Quantum enim discrimen sit inter Christi & discipulorum miracula, luculenter nobis Evangelica narrat historia: dum Christum quidem in miraculis suam propriam gloriam maiestatemque declarasse confirmat. Apostolos verè non suo proprio nomine & virtute prodigia fecisse memorat, sed in nomine

mine Iesus Nazareni, ad dextram virtutis & Maiestatis diuinæ exaltati, qui illis ad prædicandum egressis cooperabatur confirmans sermonem illoꝝ, per signa subsequencia.

Quid Patres hac de re sentiunt?

Idem planè quod dixi modò: quorum hæc nonnulla accipe testimonia: cætera in consensu Antiquitatis vide.

Athanasius, dialogo 5. contra Apollinaristas. Sicut anima in corpore, sic Deus λόγος unitus homini edit prodigia, non separatus à natura assumpta, sed placuit ei in ea, cum ea, & per eam, potentiam suam diuinam exercere.

Idem in Euangelium de sanctissima Deipara. Hunc igitur hominem què dicimus à λόγῳ gestatum, hunc ipsum Deus pater cooperatione Spiritus sancti vnâ simul laborante filio inunxit Spiritu sancto, tribuens ei omnem efficaciam, eundemq; virtute altissimi circumcinxit, vt possit sustinere omnem aduersariæ potestatis impetum, & operari curationem in populo.

Cyrillus de incarnatione unigeniti: Communes facit tanquam cum sua carne diuinæ suæ
Maie-

Maiestatis operationes, vt possit etiam viuificare mortuos, sanare infirmos.

Idem. λόγος non proiecit quod fuerat, transformauit autem magis assumptam naturam in suam gloriam & operationem.

In Esaiæ cap. 6. Quemadmodum pruna lignum quidem est natura: Verum tota omni ex parte igni plena est, eiusq; vim & efficacitatem habet: ad eundem modum & ipse Dominus noster Iesus Christus merito potest intelligi. λόγος enim caro factus est & commoratus inter nos. Verum quamuis esset homo visus nobis similis ratione dispensationis: tamen omnis plenitudo diuinitatis in eo habitauit, modo inquam adunationis. Hinc & in carne sua planè diuinissimam operandi virtutem habere cernitur. Taesto siquidem loculo mortuum viduæ filium resuscitauit, & cum inspauisset luto in unctis oculis cæcis visum restituit.

Cyrillus lib. 4. in Luc. de hemorrhoussa inquit. Fimbriam tetigit vestimenti, quo sancta caro tegebatur & fideli tactu uirtutem eliciuit EX CARNE, qua se ab immunditia sanctificaret, & plagam quam patiebatur, sanaret.

Theophylactus in Lucam cap. 5. ubi agit de miraculo sanati leprosi: Interim & hoc indicabat quod

quod sancta eius caro diuinam habeat virtutem, vt purificet & viuificet vtpote quæ sit caro Dei.

Nicolaus de Lyra in cap. 2. Luca: Non est questio de Christi potestate in operibus miraculosis, quia potestatem à principio habuit. Sed quaeritur de tempore, quo vsus est ista (potestate) in natura assumpta, quæ erat organum diuinitatis & in miraculis faciendis.

*Sed dicunt Calviniani quoq; λόγος cum carne
& in carne edidisse sua miracula?*

Tu verò vicissim scito, illos in re seria ludere: quando enim vrgetur explicatio, deprehenditur istos phrasas iam dictas haud aliter accipere, quàm quod λόγος ille, qui est in humana natura & cum ea vnitus edat prodigia: quod autem Verbum carnem suam ad efficacem operationem miraculorum adhibeat, ita vt carni non tantum ministerium externum, sed illa ipsa diuina efficacia verbo quidem originaliter, humanæ naturæ ὑπομένως ex vnione hypostatica κοινωσίᾳ reali adscribatur: id totis viribus haereticus sunt inficiati. Vnde particulam (per) agre

agre se ferre minimè dissimulant, quando dicitur λόγος diuinam suam omnipotentiam in edendis miraculis per humanam naturam exercere. Qua tamen phrasi & Athanasium & alios Patres vsos proprijs ipsorum testimonijs claret. Alij autem Calviniani phrasin istam eatenus admittunt, quatenus ministerij illius externi duntaxat, (quod Prophetis etiam tribuitur) organum fuisse humanitatem, non autem efficacis operationis signorum autumant. Ac multò rectius scribunt & sentiunt Patres, qui similitudinibus ferri & ignis, animæ & corporis negotium hoc illustrantes non obscure tradunt, λόγος diuinæ suæ omnipotentiae plenitudine in carne habitantē non tantum in ea & cum ea, verum etiam per eam infinitæ suæ Maiestatis opera miraculosa illa operari ἐν ἑαυτῇ, sicut anima per corpus suas ἐν ἑαυτῇ verè & re ipsa exerit.

Si miracula Christo secundum utramq; naturam tribuuntur, quando Christus ex ijs Deitatem suam contra Iudeos euincit: Aut enim humanitas quoq; Deus erit, aut argumentatio Christi non procedet

Certum est omnia Christi miracula quam euentissimè Deitatem Christi hinc probare, quia non aliena sed propria sua virtute illa fuit operatus: quod solius Dei est. Et quia assumpta caro non sua propria naturali potentia fecit prodigia; sed, Da masceno teste, tantum organum est diuinarum operationum, dum λόγος sua ista opera miraculosa, quæ suam ex Deitate verbi habent originem per assumptam humanitatem designat: palàm fit nihilominus constare argumentum Christi, quo ex signis illis Deitatem suam astruit; nec humanitatem in Deitatem conuertit, cum non naturali suavi operetur miracula, sed per vniōnem in κοινωσίᾳ potentia verbi euenta credatur. Ideò sunt & manent ipsius Dei opera, quantumuis radij diuinitatis verbi per carnem in miraculis eluceant. In quam sententiam scribit D. Athanasius de incarnatione verbi, eiusq; corporali ad nos aduentu. Cæterum, inquit, ut ex istis deprehenderetur corporaliter adesse, ita ex operibus quæ faciebat PER CORPVS, Dei filium se manifestabat.

Et sermone 4. cōtra Arianos. Non dicimus illa

illa hominis fuisse miracula, etiam si per corpus conficerentur, sed Dei.

Cæterum totus status exinanitionis hanc diuinæ Maiestatis κοινωσίᾳ uidetur euertere? Nam ut hinc ordiar: cum creuerit sapientia Luc. 2. quomodo omniscentia (quæ incrementi ex pers est) Christo, quæ homo, tributa dicitur?

Verissimum est, quod Lucas scribit patrum Iesum sapientia creuisse non simulatè profectò, sed in rei veritate, & ut Lucas scribit, coram Deo & hominibus. Vnde Christus alibi proficitur, horam nouissimi diei sibi in eo exinanitionis statu absconditam ignotamq; fuisse. Quamuis enim iam inde à sua conceptione unctus sit spiritu scientiæ, sapientiæ, & cognitionis sine mensura, adeò, ut nunquam non in illo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ essent reconditi: tamen quia sapientia illa non erat naturalis proprietas humanitatis, nec ei tanquam subiecto inerat: fieri utiq; potuit, ut tametsi humana natura Christi, semper maneret vnita cum λόγῳ omniscentio non absq; eiusdem κοινωσίᾳ vera: tamen λόγος hanc suam propriam sapientiam, quæ ipse est i-

G dio

dioma nō semper in humanitate exereret, sed eiusdem vsum siue vsurpationem, respectu humanitatis quasi retraheret, siue vt Apostoli verbo utar, exinaniret. Quemadmodum & horam iudicij eo tempore sibi in cognitam fuisse pronuntiauit. Quod autem nunc, postquam forma serui deposita cunctisq; sublati infirmitatibus ad dextram virtutis & Maiestatis diuinæ exaltatus est, etiam num ignoret aliqua: nullus id orthodoxus affirmauerit. Hoc enim esset Christum é folio Maiestatis Dei deturbare. Scit ergo & nouit omnia etiā secundum humanam suam mentem atq; spiritum. Quod de Christo aperte Petrus pronuntiat post resurrectionem, dicens ad illum: DOMINE tu scis OMNIA, tu scis quod amem te, vbi Christum vt hominem alloquitur, qui vt homo familiariter cum illo tum colloquebatur.

Quid de hoc pia sensit Veritas?

Non quicquam aliud, quàm quod ex Dei verbo modo est demonstratum.

Damasceus lib. 3. cap. 19. scribit: Mens communicat diuinitati operanti omnia intelligens, cognoscens & administrans, non vt nuda

nuda hominis mens, sed vt Deo vnita & Dei mens existens.

Cap. 22. Si verò ab initio incarnationis caro Deo verbo vnita est, aut potius in verbo subsistit aut extitit, ac vnitatem *ἑνωσάμενος* ad ipsum habuit: quomodo non perfectè locupletata est OMNI sapientia & gratia. Non quidem ipsa, vt nos, particeps facta eorum secundum gratiam participatiuè, sed magis, quia per vniōem hypostaticam & humana & diuina vnius sunt Christi.

Idem lib. 2. cap. 22. De Domini anima propriè loquendo non dicimus consultationem. Non enim habuit ignorantiam. Et si enim erat naturæ ignorantis, attamen secundum hypostasim vnita verbo omnium cognitionem habuit, non ex gratia seu participatiuè, sed propter hypostaticam vniōnem.

Nicolaus de Lyra super Ioan. 3. Christus in diuina natura habet eandem scientiam cum Patre. In humana natura OMNIA cognoscit, quæ Deus cognoscit notitia visionis.

Hæc scientia tanto consensu fuit in veteri Ecclesia recepta, vt diuersum sentientes inter hæreticos numerati fuerint. Cuius

rei luculentum testimonium extat apud Niphorū lib. 18. cap. 50. ubi de verbo ad verbum sic scriptum extat. Themistius philosophus sub Valente Agnoetarum sectæ dux fuit: hi dicunt verbum quidem patris scire omnia: humanitatem verò secundum subsistentiam ei unitam permulta ignorare. Hæc ipsa quoq; Calvinianorum hæresis est dicentium Christum, quā homo est, non scire omnia. Hinc dictum Marci, de ignorantia nouissimi diei (quam Christus sibi tum humiliato tribuit) non dubitant per enormem blasphemiam etiam ad statum Maiestatis extendere. Scilicet Christus, qui præses huius iudicii constitutus est, quatenus filius hominis est, etiam num ad dextram Dei ignoret horam eius iudicii? Quo vix quicquam dici potest absurdus.

Sed quia omniscientiæ communicationem in ipso conceptionis puncto factam asseris: quomodo in statu exinanitionis quedam dicitur ignorasse, si quidem

etiam communicatio omniscientiæ ignoran-

tiam secludit, & ignorantia

micissim elidit omni-

entiam?

Dictum

Dictum est supra, omniscientiæ communicationem non talem esse factam, ut illius subiectum assumpta constitueretur humanitas: sed quòd λόγος hanc suam propriam sapientiam pro suo arbitrio tum, quando volebat, exeruerit, & vicissim eiusdem vsum nonnunquam pro suo arbitrio quasi retraxerit. Ergò omniscium λόγος sibi reali ^{κοινῶν} habuit unitum actu primo, licet actu secundo Christus, quā homo, tum non sciret aut nosset omnia.

Possent res declarari similitudine?

Omninò. Infans recens natus actu primo verè habet animam rationalem & intelligentem: quantum uis actu secundo nil prorsus adhuc intelligat & minus discernere valeat, quàm pullus gallinæ, qui protinus ferè à suo ortu nouit discernere inter grana. Quando verò temporis progressu incipit intelligere: non acquirit nouam animam, sed ea, quæ prius sine ἐκείνης quasi abscondita latebat in homine, nunc actu secundo sese incipit manifestare.

Quemadmodum etiam Philosophus quispian habitu scientiæ in somno quoq; informatus est, & eruditionem cognitio-

G 3

nemq;

nemq; suam retinet actu primo, utcunq; nihil actu secundo contempletur aut ratiocinetur. Sic ergo in Christo homine erant omnes thesauri sapientiæ & scientiæ, sed latebant quasi abconditi, vt Apostolus inquit, & sapientiæ ipsa in Christo non creuit, sed, vt Athanasius ait, creuit sapientiæ manifestatio in humanitate. Quæ infinita sapientiæ nunc in Christo ad dextram Dei exaltrato in plenissimam ἐνέργειαν sese profert.

An non autem omnes infirmitates (quibus fuit circumdatus) ipsa inprimis mors cum omnipotentia κοινωιᾷ illa pugnât. Nam & infirmitas omnipotentiam, & hæc illam penitus elidere uidentur?

Plena quidem vsurpatio omnipotentia cum ijs infirmitatibus & morte consistere non potuisset. Quare exinanitione opus erat illi, vt Maiestatis acceptæ plenissimam ἐνέργειαν ad tempus abdicaret, vt pati posset ac mori. Quemadmodum disertè scribit Apostolus, quod exinaniuerit semetipsum, vt patri vsq; ad mortem crucis obedire posset. Præterea si λόγος ipse & vniuersa plenitudo

nitudo Deitatis ipsius in carne habitans non obstitit, quò minus carne pateretur & moreretur, certè nec omnipotentia (quæ sub ipsa plenitudine Deitatis comprehenditur) morti Christi obstare poterat.

Declara id simili?

Tametsi hoc mysterium nullum habet exemplum in rerum natura: similitudine tamen animæ & corporis aliquo modo negotium illustratur. Etenim vt in lipothymia anima nihil prorsus operatur in corpore, sed ratione corporis suam ἐνέργειαν quasi euacuat: ita vt homo nihil videat, audiât, sentiat: nec tamen animæ à corpore vlla distractio, sed eiusdem in corpore euacuatio quædam facta est, ἐνέργειαν respectu, sic & in morte Christi nulla facta est vel τὸ λόγος ab humanitate distractio vel communicatæ omnipotentia ablatis, sed omnipotentia τὸ λόγος (quæ sui respectu immutabilis est) euacuatio quædam respectu humanitatis: quoad operationes seu Maiestatis vsurpationem attinet: Tum enim fuit in profundissima sua exinanitione, vbi λόγος vt Iustinus loquitur, quieuit in carne, non quod ratione Deitatis dominium il-

Iud rerum omniū abiecerit, sed in carne quieuit, suam infinitam potentiam non exrens per carnem, nec vim mortis à carne repellens.

Valeatne huius argumenti consequentia: Quicquid mortuum est, non est omnipotens: Christus secundum humanitatem fuit mortuus: Ergo eo tempore omnipotens iuxta humanitatem non fuit, proinde neque nunc omnipotens erit?

Non valet. Alioqui sic etiam concludendum foret. Quicquid mortuum est non est viuificum, Christi humana caro fuit mortua: ergo non est viuifica, cum tamen Christus disertè de sua carne pronunciet, quòd verè sit viuifica & cibus vitæ æternæ. Si ergo κοινωσία virtutis viuifica & plenitudo vitæ τὸ λόγος habitans in carne mortem Christi non impediuit, quantumvis plenitudo illa vitæ viuifica morti velut è diametro videretur opposita: certè nec omnipotentia (quæ respectu carnis quieuit in morte) morti Christi obsticisse censenda est. Distinximus enim jam ante, inter omnipotentiam actum primū & secundum, hoc est, inter omnipotentiam ipsam eiusdemque plenam ἐνέργειαν seu

seu operationem atque usurpationem, quarum hæc impedisset mortem (vnde exinanitione seu κενώσας illius opus erat) hæc autè nequaquam, præsertim cum omnipotentia non humanitatis, sed ἐξ ὧν sit idioma, qui pro suo beneplacito vsum eius retrahere poterat.

Annon autem in morte soluta fuit vnio hypostatica?

Nequaquam. Alioqui non filius Dei, sed homo tantum nudus mortuus, sepultus, ac resuscitatus diceretur. Quod cum vnanimi diuinarum literarum testimonio & symboli Apostolici assertionem pugnat. Soluta quidem fuit vnio naturalis animæ & corporis, quandoquidem mors nihil aliud est quam animæ à corpore diuulsio. Hinc Christi mortui corpus in sepulchro, anima verò in paradiso fuit. Vnio autem personalis mansit inuiolata, ita vt τὸ ἐξ ὧν vtrumque; nempe anima & corpus manserit vnitum, etiam si à se inuicem naturaliter essent distracta.

G 5

Quia

Quia mortalitas ad statum exinanitionis pertinet, peto ut ad Caluinianorum argumentum mihi respondas: Vno idiomate non communicato, nec reliqua communicantur. Immortalitas non fuit communicata Christo, quia mortalis fuit. Ergo nec reliqua idiomata?

Quod Christus mortalis fuit, id ipsum quoque ad exinanitionis sortem pertinuit. Et ni sponte se exinaniuisset Christus homo, duplici jure fuisset immortalis. 1. Ex integritate naturæ, quæ quia omnis peccati expers fuit, neque morti per se potuit esse obnoxia. Nam mors peccati consequens est effectus ac stipendium, Genes. 3. Ezech. 18. Rom. 6. Deinde immortale fuisset ipsius corpus ex beneficio & jure unionis, quia cum vita ipsa seu viuificante *λογος* personaliter vnitum. Quod verò carnem suam mortalem esse voluit, id planè voluntarium quiddam fuit dicente ipso met Christo: Ego pono animam meam, ut iterum sumam eam, nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. Potestatem habeo ponendi uitam meam & potestatem habeo resumendi eam. Volens igitur mortalitatis for-

sortem subiit, vt verè & non simulatè more retur. Proinde ex unione hypostatica jus immortalitatis habuit Christus, licet voluntate nostri causa illo jure se abdicaret. Hinc in ea ipsa mortalitate corpus Christi incorruptibile mansit, teste Petro, qui perspicuè docet, impossibile fuisse teneri Christum à morte aut subire corruptionem, psalmo 16. Etenim cum Adæ corpus (si non peccasset) nunquam fuerit visurum corruptionem, quod tamen personaliter immortalis Deo vnitum non fuit: quantò minus possibile erat ipsius filij Dei carnem, in qua veluti suo templo habitat, à morte teneri? Ex quibus manifestum est, immortalitatis quoque jus ex ipsa unione carni Christi tributum, licet ad perficiendum salutis nostræ mysterium sponte mortem susciperet, ac jure suo non vteretur, in ipsa tamen morte corruptionis immunis existeret. Vnde ex vi unionis ad vitam immortalem resurgere debuit, vt corpus Christi non tantum viueret, sed etiam viuifica insuper virtute (quæ summus est immortalitatis gradus) plenum esset collocatum, videlicet ad dextram virtutis & omnipotentia Dei.

Quid

Quid de hac re senserunt orthodoxi Scriptores Ecclesiastici?

D. Athanasius in eandem planè sententiam scribit, in libro de incarnatione verbi eiusq; ad nos corporali aduentu. Corpus inquit, quod communem cum omnibus naturam habebat (corpus enim erat humanum) quanquam nouo miraculo ex uirgine coaluerat, mortale tamen erat & ad similitudinem sui generis mortem excepit: neq; tamen secundum naturam suam ob verbi diuini ingressum corrumpatur, sed propter inhabitans Dei uerbum expers erat corruptionis. Vtrunq; in eodem esse contigit mirabili prorsus ratione: cum & mors in dominico corpore vim suam exercuerit, & mors ac corruptela inde ob domicilium ibi numinis profligata sit.

Et paulò post: Quapropter etsi mortuus sit ad omnium redemptionem, non tamen corruptionem vidit. Cum omni enim integritate resurrexit, siquidem non alterius cuiusquam, sed vitæ ipsissimæ corpus fuit.

Et mox: Ut non moreretur, fieri propterea non potuit, quia pro omnibus in mortem offerendum (corpus Christi) destinabatur.

batur. Ut autem extinctum maneret, neq; id fieri debuit, eo quod vitæ templum esset. Vnde & mortuum est ut mortale, & reuixit per suam, quæ in ipso erat, vitam. Plura alia testimonia eiusdem Athanasij vide in consensu antiquitatis.

Sed & hæc exinanitionis Christi pars, Maiestati, de qua disseris, uidetur opposita, quòd uno in loco natus, uno loco passus, quòd cum in sepulchro esset, dicunt angeli surrexit non est hic: quòd de loco in locum progressus scribitur & alia innumera: Etenim si tum non fuit soluta unio, tametsi Christus iuxta carnem ubiq; non esset: nec nunc quidem soluetur, etiamsi omnipotentia illi non adscribatur?

Ad hanc obiectionem dissoluendam accurata explicatione est opus, utpote qua soluta simul omnium propè reliquarum dissolutio facile patebit. Referenda igitur hûc distinctio suprà tradita, quòd humana Christi natura quasi in duabus fuit rebus, nempe in loco & in λόγῳ. In loco quidem naturaliter, localiter & iuxta conditionem huius seculi. In λόγῳ autem non naturaliter sed supernaturaliter, non localiter (si-

quidem nec hypostasis τὸ λόγος locale quipiam, nec ad eam ulla loca locorumue spatia pertingunt, cum sit omni loco adeoque omni conditioni huius seculi penitus exempta) sed modo planè incomprehensibili verissimo tamen & realissimo. Priorem modum habet Christi humanitas ex proprietate naturæ, posteriorem ex vnione hypostatica. Priorem modum communem habuit cum Petro ceterisque hominibus. Posteriorem verò cum nullo vel hominum vel angelorum. Ergò quòd in vno loco natus, passus, crucifixus, de loco in locum progressus legitur: id omne de eo modo accipi debet, quem ex proprietate naturæ ortum cum ceteris hominibus communem obtinebat, vbi verissimè in vno tantum loco natus & passus, verè & non simulatè de loco in locum progressus est. Interim tamen iuxta alterum existentia modum τὸ λόγος extra loci rationem omnem ineffabiliter vnita mansit: ita vt λόγος nullibi ab ea esset sejunctus, sed illam intrasemetipsum: id est in tra suâ hypostasim ineffabiliter, & vt Damascenus loquitur, ἀδιασάτως, & sine vllis locorum διακρίσει presentiore habèret, quàm vllam creaturam aliam in cælo & in terra.

terra. Siquidem in rebus alijs ita est λόγος vt totus etiam sit extra eas. In sola humanitate sic tota plenitudine suæ Deitatis habiteret, vt postquam incarnatus est, suadiuina hypostasi extra eam non sit vsipiam.

Ergò censet, λόγος nullibi esse extra assumptam humanitatem?

Zvingliani quidem scribunt λ' 39 extra suam carnem esse in terris, imò sentiunt λόγος vno tantummodo in loco esse in humanitate, vbi nimirum ea est proprietate essentia: præter illum vnicum locum verò in innumeris alijs esse extra illam. Sed hæc opinio mysterium ineffabile illud vniōis hypostaticæ penitus euacuat, vnionem soluit, & naturæ extra loci considerationem ἀδιασάτως vnitas per & propter locorum spatia ab inuicem distrahit ac diuellit. Quod hoc argumento quàm solidissimè demonstratur. Si enim λόγος alibi dicatur esse extra suam carnem, tùm hoc necessariò concedatur oportet: quod λόγος totus tota sua hypostasi sit extra eam, partem enim extra partem non habet, vt aliqua sui parte sit in ea, partim verò extra eam. At si totus λόγος hypostasi suâ tota extra carnem

nem constituatur, quomodo incarnatio τῷ λόγῳ & vnio personalis negabitur, si persona verbi tam dicatur tota esse extra carnē, quā extra Petrum aut alium quemvis hominem. Proinde παρὰ τῆς ποίησιν porius quādam fuerit quā hypostatica vnio seu incarnatio? Quin & hoc sequetur, vt vno duntaxat loco vnio illa sit terminata. Nam quia vnio personalis in habitatione plenitudinis Deitatis τῷ λόγῳ in humana natura definitur: certē si vno duntaxat loco illo (vbi natura Christi humana est naturaliter) in illa habitat, in ceteris autē locis innumeris extra eam est: palām fit in ceteris locis omnibus vnionem esse solutam, & proinde diuinissimam illam vnionem vnus tantum istius loci spatio terminatam esse: sequeretur hoc quoq; vt progrediente humana natura ex vno loco in alterum, ipsa quoq; vnio secundum illa loca diuersa subinde mutaretur. Nam vbi non inhabitat λόγος IN CARNE, ibi neq; illi vnitus est, siquidem vnio non definitur existentia τῷ λόγῳ extra humanitatem (sicut Zvingliani λόγος in omnibus reliquis infinitis locis, quibus humanitas non est proprietate suae essentiae extra

carne
113

carnem esse dicunt) sed definitur hypostatica in habitatione in carne.

An igitur λόγος carni inclusum censet, quia extra eam sit nullibi?

Inclusum carni non dicimus λόγος (inclusio enim locale quippiā designat, nos vero λόγος extra omnem loci rationem carnī vnitum asserimus.) Totus autē λόγος ἐν σαρκὶ καὶ σαρκώμενος incarnatus, atq; sic totus in humana natura absq; vlla inclusione inhabitat, ita vt post factam incarnationem λόγος (diuō etiam Athanasio & Cyrillo attestantibus) non sit extra carnem.

Adhuc ergo censet carnem Christi unā cum λόγῳ etiam in utero matris, in cruce, in sepulchro existente, ubiq; fuisse, cum λόγος nullibi extra eam esse contendat?

Hic probē tenendum, quomodo hæc quæ diximus, respectu status exinanitionis sint accipiendæ. Alia enim nunc est eius maiestatis ratio, quā fuit in statu humiliationis. Siquidem λόγος tam quidem sibi naturam assumptam arcano quodam tacitoq; modo vnitissimē præsentem extra locum habuit;

H sed

sed non habuit eam cæteris in orbe creaturis præsentem (quibus gubernandis tum humana natura nondum adhibebatur) sed extra creaturas omnes sibi tantum intra perfectissimæ personæ suæ complexum intimè præsentissimè iunctam habuit. Iam autem in statu gloriæ λόγος non sibi tantum illam habet præsentem personaliter: sed eandem quoq; creaturis ratione gubernationis præsentem habet, quatenus λόγος per exaltatam humanitatem omnia gubernat & administrat in cælo & in terra. Vides igitur quomodo λόγος carnem suam in statu exinationis sine ullo respectu creaturarum sibi præsentissimam habuerit, ut nullibi ab ea seiunctus esset. Adde quod in utero matris esse, in cruce & sepulcro esse Christo conveniebat κατὰ φύσιν non secundum maiestatem, gratia cuius nec in cruce nec in sepulchro, sed in ipsa Deitate carnem Christi fidei oculo aspiciamus.

Quia hæc abstrusa sunt, non posses alia quadam ad ea illustranda afferres

Abstrusa hæc esse reconditaq; dubium nullum est, siquidem hæc filij Dei cum carne

ne vnio ab Apostolo quoq; magnum pietatis mysterium appellatur. Fundamenta autem eorum, quæ dixi, audiuiisti eiusmodi, quæ nullis rationibus conuelli subvertiq; possint. Porro pater dicta & hæc accipe. Certum est filio Dei, vbicunq; tandem ille sit, omnes creaturas esse præsentissimas, siquidem non longè abest ab vnoquoq; nostrum, in ipso enim sumus, viuimus & mouemur, Act. 17. Si ergo in his terris præsentissimus adest rebus, cur diceremus illum cæteras creaturas sibi in terris habere præsentiores quàm suam propriam humanitatem: Cum tamen hanc habeat incomparabiliter adeoq; toto genere præsentior, quàm nullam creaturam aliam in cælo & in terra? Præterea quid tandem est quod obstarè possit, quò minus λόγος vbiq; sibi præsto habeat suam carnem, cum quæ vnum & ὁμοῦτον constituit ἐπιστάμενον. Si dictas loca obstarè: tum vicissim ea perpendas velim, quæ supra sunt explicata, quàm non ratione locorum, sed supra & extra loca omnia sibi ineffabiliter λόγος eam vniuerit. Proinde ut rem ipsam eò melius comprehensis animo: sic tecum reputa. Si vnio dicarum naturarum hypostatica esset facta dicitur

te mundi creationem, priusquàm locus ullus
esset: nū obsecro ullibi extra eam fuisset λό-
γος? aut quid potuisset interuenire inter v-
trāq; naturā, quò minus absq; vlla diuulsio-
ne aut segregatione fuissent sibi inuicē prae-
sentissimæ, locorum spatijs profecto non fu-
issent disiunctæ, quia loca tū nulla prorsus
adhuc fuissent.

*Sed alia uidetur nunc esse ratio, postquàm lo-
cus est, ac sine loci ratione humanitas
non uidetur considerari
posse?*

Dixi suprà alia ratione humanam natu-
ram in loco esse, alia ratione in λόγῳ, atq;
hos existendi modos verè esse distinctos.
Quatenus igitur consideratur humana na-
tura in λόγῳ, eo certè respectu tam exempta
est omni loco, quàm si locus prorsus nullus
sit, siquidem ἡ ὁμοῦς τῷ λόγῳ in qua subsi-
stit humanitas, non minùs hodiè est extra
loca omnia, quàm olim, cū nullus adhuc
locus esset in rerum natura, quod accurata
diligentia abs te perpendi velim. Palàm i-
gitur hinc fit, errorem Calvinianorum non
aliunde quàm hinc oriri, quòd humanam
naturam (eo respectu, quo in λόγῳ est) non
supra

supra loca omnia in ipsam purissimam
hypostasin absolutam à localitate subue-
hunt, sed illam in loco planè relinquunt
eo quoq; respectu consideratam, quo diui-
nitati vnita est. Quod verè est absurdissi-
mam absurditatem in Theologia commit-
tere. Ergò vt velut in fascem colligam, loca-
liter est humana natura in loco, sed in ipsa
ἡ ὁμοῦς filij subsistit cum eodem extra lo-
cum ἐκ τῆς αὐτῆς vnita, atq; sic nullibi prorsus
ab eo segregata cogitari potest aut de-
bet. Quod ne quidem cum angelis celo-
rum commune, sed sibi planè peculiare ob-
tinet.

*Sed potestne una eademq; humanitas
his diuersis respectibus con-
siderari?*

Quid nī? Etenim carnem Christi tempo-
re humiliationis in loco fuisse, & iam iuxta
propriètatē clarificatorum corporum in
aliquo VBI cœlesti versari aduersarij ipsi
haud inuiti largiuntur. Porro quòd eadem
hæc caro sit etiā in λόγῳ, nemo sine mani-
festa labefactione mysterij incarnationis
negauerit? Cū ergò indubitato constet v-
trunq; , amplius mihi responderi peto, cre-

clanē carnem Christi non alio sed planē
eodem illo, quo in loco est, modo naturali
esse etiam in persona filij, si hoc asseres, se-
quetur diuinissimæ huius vnionis modum
naturalem & localem esse, quam tamen v-
nionem nec locali nec naturali, neq; vllō
huius seculi modo factam esse nouimus,
sed vt supernaturalem planē & ceu myste-
rium à seculis absconditum cum sapētis an-
gelis admiramur & suspicimus. Si verò ni-
hil horum, quæ proposui, subuerti potest,
tu captiuata humana ratione & intelle-
ctu hoc arcanum æstimare disce, non ex lo-
ci consideratione, quæ ad hypostasin illam,
in qua subsistit caro, non pertingere sæpius
iam dixi, sed fidei oculo naturam assumptā
supra non modo loca, sed supra omnes o-
mnino creaturas in ipsa purissima diuinita-
te existentem aspice.

*Non possum his refragari, verum ut hanc materiam
persequamur, obijciunt quidam impossibile
esse, ut plures alibi existendi modi non
necessariò subinsequantur plures
essentias?*

Si hæc tibi clancularij Semicingliani ob-
ijciunt, qui in cœna Domini se Lutheranos
simu-

simulant, tu ipsos per instantiam cœnæ do-
minicæ vrge & conuince. Etenim si statuāt
humanā Christi naturam non posse præsen-
tiæ modos plures aut præter visibilem il-
lum aliquem alium habere: quī poterunt
statuere corpus & sanguinem Christi inuisi-
bili quadam ratione realiter esse? Sic ergo
re ipsa comperiuntur Calvinismum profite-
ri, quotquot Christo vnum tantum illum
localem & naturalem præsentia modum at-
tribuunt. Si verò tibi hoc ab apertis Calui-
nistis obijciatur, redargui validissimè pote-
runt ijs rationibus, quibus carnem Christi
ex necessitate alio modo in λόγῳ, quam in
loco esse supra est expositum.

Præterea si plures præsentia modi plures
constituerent essentias: pari modo sequere-
tur, filium Dei quoq; in plures essentias
distrahi, cum aliter alioquē modo in patre sit,
alio modo in assumpta humanitate, alio
rursum modo in sanctis, alio itidem modo
ac respectu cæteris creaturis adfit. In patre
essentialiter, seu per vnitatem essentia, Io-
annis. 14. In humanitate personaliter Co-
loſsen. 2. In sanctis per gratiam Ephes. 3.
Apud reliquas res creatas generali præsen-
tia conseruationis. Quod si verò hi diuer-

fissimi præsentiæ modi diuersas in filio Dei essentias constituunt, nec subinferunt: sequitur nec Christi humanitatem in plures distrahi essentias, vt maximè alio modo in loco dicatur esse, alio verò modo in *ἑκαστῷ τόπῳ*. In illo quidem naturaliter, in hoc autem non naturaliter, sed modo planè incomprehensibili ac diuino: quem admodum neutrum modum de Christi humanitate negari posse aut debere, firmisimè antea demonstratum est.

Atqui si nusquam est λόγος extra carnem, sequitur carnem factam esse infinitam?

Id verò nequaquam inde sequitur. Quandoquidem omnipræsentiæ maiestatem illam Christo homini neutiquam ita transferimus, quòd naturam eius humanam per essentiam infinitam factam arbitremur: sed hoc tantummodò respectu, quatenus infinitus ille λόγος à finita & in æternum dimensa manente humanitate nullibi vel diuelli-
tur, vel extra eam esse (postquam incarnatus est) intelligitur. Sic ergò omnipræsens est non proprietate naturæ, sed ex vi vnionis hypostaticæ, quæ vt extra locum in ipsa
per-

persona verbi facta est, sic neq; locis vllis diuelli distrahiq; potest. Ergò quòd finita est humanitas, hoc habet ex proprietate naturæ: quòd autem finita illa humanitas in finito λόγῳ vbi vbi ille est & διασάτωρ supra omnem considerationem loci præsentissima est, habet id ex vnione cum Verbo hypostatica.

Atqui si natura Christi humana unà cum assumente λόγῳ omnipræsens statuatur, sequitur ut loci quoq; eaq; omnia, quæ corpus ipsius ambiunt, sint ubiq;?

Neq; hoc sequitur. Aliàs enim si, id in quo est corpus Christi, protinus etiam esset, vbicunq; tandem Christi corpus est: consequens foret, vt quemadmodum Christi humanitas est in ipso Verbo & in dextra patris, sic quoq; locus ambiens id corpus, in ipsius λόγῳ ἑκαστῷ δexteraq; patris existeret. Si verò corpus Christi potest esse in Verbo & ad dextram virtutis diuinæ, ita vt quæ immediate id stringunt, nec in Verbo personali-
liter nec in dextra Dei sint? Poterit utiq; id ipsum corpus Verbo præsentissimè vnitum cum eodem adesse, vt tantum ea, quæ circumstant humanitatem (quæ cum Verbo per
H 5 sona-

sonaliter vnita non sunt) non simul vnâ
sint ubiq;.

*Si Christus etiam iuxta carnem nobis adest. sequitur
aut secundum quantitatem carnis adesse aut sine
quantitate. At non secundum quantitatem, hæc enim
esset planè monstrosa & iuxta conditionem phy-
sicæ quantitatis descripta ubiquitas, sed nec
sine quantitate, quia corpus sine quanti-
tate non est corpus: ergò prorsus
non adest.*

Si hoc obijciatur ab ijs qui cùm in articu-
lo de persona Christi Calviniani sint, nihi-
lominus de cæna Domini Lutherani videri
volunt: potentissimè rursus illis instantia
cænae Dominicæ opponi poterit. Etenim
si hæc ratiocinatio valeret aduersus articu-
lum personæ Christi, non minus etiam ad-
uersus realem corporis & sanguinis Christi
in cæna præsentiam militaret. Si verò in
cæna adesse potest corpus Christi, ita vt nec
secundum naturalem illum quantitatis
physicæ modum, nec tantum corpus suæ
quantitate orbatum adsit: consequitur ean-
dem argumentationem nec ad personalem
præsentiam euertendam quicquam valere.
Sin apertò Calvinistæ hoc obtinent: simili

ter

ter eis solidè sic responderi poterit: quòd
neq; sine quantitate adsit corpus Christi,
nec tantum secundum physicum illū quan-
tatis suæ modum, sed iuxta eum præsen-
tiæ modum quo λόγος vnitus humanitati
nullibi locorum eam seponit. Et ne respon-
sum hoc aduersarijs minus firmum esse vi-
deatur: hanc eis infallibilem instantiam op-
pono: nempe si procederet isthæc ratioci-
natio, eam non tantum ad impugnandam
omnipotentia Maiestatem, sed ad ipsius in-
carnationis mysterium conuellendum va-
lituram. Nam pari prorsus ratione sic argu-
mentabimur. Si humana natura est in λόγῳ
& cum eo personaliter vnita, aut secundum
quantitatis modum physicum ei vnita erit,
aut sine quantitate, sed nec sine quantitate
nec tantum etiam iuxta istum naturalem
modum, qui ex quantitate corporis descri-
bitur, sic enim planè physica esset vnio &
non supernaturale quoddam mysterium.
Ergò prorsus non est ei vnita. Attendant
igitur hic Calvinistæ simul omnes, qui suæ
malè consueta argumenta velut è tripode
dictis pro meris oraculis venditare solent &
respondeant, annon in describendo hoc v-
nionis hypostaticæ arcano tertium quiddā
cogan

cogantur admittere, ut corpus quidem quantum $\tau\epsilon\lambda\lambda\omicron\gamma\omega$ unitum fateatur, licet non eo modo, qui secundum hanc physicam quantitatem describitur, sed alio quodam plane caelesti ac diuino. Quæ vel vnica instantia eius, dilemmatis, quo tantoperè confidunt præsidium penitus euertit. Quo sic euerso, facile concluditur hic quoq; tertium dari posse ac debere, ut ipsum quidem corpus Christi (quod quantum est & manet) in cæna & alibi, vbi promisit adesse possit, licet non corporeo illo modo.

*Atqui si res est corporea, carnalis, naturalis,
quomodo non modus etiam, quo dicitur
esse alibi, talis fuerit?*

Vt igitur rem omnem, qua fieri potest perspicuitate proponam: nonne ipsa caro est vnita $\tau\epsilon\lambda\lambda\omicron\gamma\omega$. Ergone modus huius vnionis propterea carnalis fuerit? ipsa natura humana est vnita verbo, ergone naturaliter? ipsa essentia humanitatis personaliter iuncta filio Dei: ergone corporeo quodam modo? Atqui nec carnalem, nec corporeum: nec essentialem, nec naturalem esse factum vnionis modum liquet, quantumuis caro ipsa, corpus ipsum, ipsa humanitatis essentia atq;

atq; natura filio Dei in ea vnione sit iuncta atq; copulata. Vnio enim duarum naturarum sicut diuinum est mysterium, sic etiam præter rerum seriem facta modo plane diuino caelesti & spiritualissimo. Proinde ut concludam, quicquid contra Maiestatem filij hominis attuleris, id ipsum, si valeat, contra vnionem ipsam opponi posse noueris. Sed de hac omnipræsentia Christi hominis plura infra, vbi excutientur aduersariorum argumenta, quæ ab ascensu Christi petere solent.

DE STATV EX- altationis,

*Vt de altero Saluatoris statu,
qui exaltationis est, etiam dica-
tur, quid is complectitur?*

COMplectitur resurrectionem,
ascensionem in cælos & sessionem ad
dextram Dei.

*De resurrectione primò acturus, quero, num
Christus propria sua uirtute
resurrexerit*

Quid

Quid ni? Dicit enim Iudæis, destruitẽ templum hoc (loquitur, Ioanne interprete, de templo corporis sui) & in triduo reedificabo illud. Repetit id Christus Ioannis 10. Ego potestatem habeo ponendi vitam meam, & potestatem habeo resumendi eam.

Ergo nẽ humanam naturam iudicas semetipsam e mortuis excitasse?

Quia Christo in sepulchro existente, profundissimus adhuc durabat exinanitionis status: nolim dicere corpus Christi seipsum suscitasse, sed λόγον excitasse corpus suum; ea virtute atq; potentia, quæ corpori Christi quidem realiter communicata, in morte autem & sepulchro (ratione vsus) euacuata fuerat. Interim non dubitamus affirmare, animam saluatoris vt viuificam ad corporis sui viuificationem, suo modo, ex vi unionis ipsius cum λόγῳ concurrisse; ita vt in resurrectione denũ subeundo corpus solum viuificaret illud. Tamẽtĩ principatus illius resurrectionis penes λόγον maneat. Atq; his sanẽ respectibus meritò Christus propria virtute dicitur resurrexisse, quandoquidem λόγος alia persona non est ab humani

manitate separata. Neq; enim in Christo est alius atq; alius, sed vnus omnino Christus 1. Cor: 8. qui diuisus non est 1. Corinth. 1.

Quia Rom. 6. & Ephes: 1. Christus dicitur e mortuis excitatus a patre & per gloriam patris, quomodo propria uirtute resurrexisse dicitur?

Nihil hoc absurdi est. Siquidem opera Trinitatis ad extra, vt cum Augustino loquar, sunt communia. Proinde verissimũ est, quod Paulus affirmat, Christum virtute Dei patris resurrexisse: Verissimum item, quod ipsemet Christus potestatem resumendi vitam habuerit: verissimum etiam quod virtute spiritus sancti sit resuscitatus Christus: Rom. 1. Nam virtus resuscitans Christum Dominum est essentialiter omnibus tribus personis communis.

Cum ad statum exaltationis referat resurrectionem Christi, quæro quam gloriam sit ex ea sortitus?

Per resurrectionem Christi sacrosanctum ipius corpus dotatum est qualitatibus nouis, hoc est, factum immortale; Nam quod mor-

mortuus est, mortuus est semel, nunc autem ingressus nouæ vitæ conditionem non moritur, mors ei ultra nō dominatur. Præterea ornatum est claritate ac luce inenarrabili, & ut verbo complectar, factum est illud spirituale corpus. Nam si de electorum corporibus hoc affirmat Apostolus, seminari corpus animale, & resurgere corpus spirituale, quanto magis de Christi corpore hoc fuerit pronuntiandum, cuius clarificato corpori nostra reddentur conformia. Phil: 3. Hinc in resurrectione obsignatum lapidem sine offensione vlla penetrare, & per ostia clausa ad discipulos ingredi, & coram duobus discipulis subito disparere potuit, vel ut græcus textus habet ἀφανὲς γένεσθαι inuisibilis fieri. Neq; enim corpus ipsius subiectum est proprietatibus corporum aliorum: sed proprietates & qualitates spiritualium corporum ex resurrectionis beneficio est consecutum.

Censent autem Calviniani, Christum corpore suo non penetrasse ianuam clausam, sed eandem uel ab ipso Christo subito apertam, uel ab aliquo discipulorum reueratam esse.

Hoc

Hoc ipsum est, quod nos conquerimur, quod illi homines nequidem ea credunt, quæ ex resurrectione Christus homo accepit, quæq; aliquando nobis quoq; futura sunt cōmunia: Quomodo igitur crederent ea, quæ Christus non ex resurrectione, sed ex enarrabili vnione & diuinissima sessione ad dextram diuinæ Maiestatis accepit? Ineptum insuper est, velle ratiocinari à corpore animali ad corpus spirituale, ita, ut quod corpori animali sit impossibile, id ipsum spirituali quoq; sit ἀδυνατόν. Etenim nisi proprietatibus esset distinctum ἀνευμάτιον σῶμα ab animali, quid opus erat Apostolo huiusmodi inter vtrumq; distinctionem asserere. Et quidem quod per ianuam clausam Christus ingressus sit, adeo ex Euangelistis clarum est, ut nullo sophismate possit eludi. Iohannes non hoc dicit, quod ingrediēti Christo aperta sit, sed hūc ingressum factum esse ianuis clausis: Præterea nō scribit Iohannes, ut nec Lucas, Christum perdetentim motu quodam locali ad discipulos accessisse, sed ut græcus textus habet εἰς τὸ μέσον stetit in medio discipulorum: Idq; adeo subito, ut propter illam subita-

I

nam

neam & repentinam apparitionem putârint
spectrum quoddam esse.

Siccine uerò & Patres senserunt?

Augustinus sermone 138. sic scribit: fefellit custodes, exiliuit de sepulchro, apparuit discipulis ianuis non apertis, inde clausus exiit, huc exclusus intrauit.

Idem tractat: 121. in Ioannem: moli autem corporis ubi diuinitas erat, ostia clausa non obstiterunt: ille quippe non apertis eis intrare potuit: quo nascente virginitas matris inuiolata permansit.

Et iterum sermone: 159. Miraculum est, quod Dominus intrauerit in carne vera ad discipulos per ostia clausa: requiris à me forsitan rationem: homo si rationem à me poscis, non erit mirabile: exemplum quaeritur, non erit singulare.

Idem epist. 3. Virtus diuina per inuiolata matris virginea viscera membra infantis eduxit, quæ postea per ostia clausa iuuenis introduxit.

Augustinus de agone Christi cap. 14. Contra naturam huius corporis videmus, illud per ostia clausa intrare: omnia enim possibilia sunt Deo.

Cyri

Cyrellus in Ioannem lib. 12. cap. 53. Christus omnipotentia sua rerum natura superata clausis foribus cum corpore ingressus est. Nullus ergo quaerat: quomodo clausis januis, corpus Christi penetrarit, cum intelligat, non de homine nudo, ut nos sumus, sed de omnipotente filio Dei hæc scribi.

Chrysostomus: sermo: 9. de resurrectione. Sed quomodo clausis ostijs intrauerit ossa & caro? Clausa sunt ostia, & intrat, quem intrantem non videmus, unde igitur intrauit? Omnia clausa sunt, locus non est, per quem intret, & tamen intus est, qui intrauit. Si nescis quomodo factum sit, des hoc potentia Dei.

Legitur autem Christus etiam post resurrectionem retinuisse stigmata clauorum, eaq; monstrasse discipulis: Quemadmodum & apud Prophetam legitur: uidebunt in quem pupugerunt?

Quod Christus stigmata clauorum retinuit, factum id est per *οικονομία* seu dispensationem, ut hinc veritatem & certitudinem suæ resurrectionis discipulis comprobaret: Non sequitur autem, quod etiam nunc ad dextram Dei huiusmodi clauorum vestigia

I i

iccia

*N. de m.
viri m. 17. 179.*

retineat. Id enim cum natura & proprietate & plena perfectione glorificatorum corporum pugnat. Nam si nostra corpora in resurrectione omni carebunt defectu, omnino: quanto magis corpus Christi, quod longè maiorem gloriam, etiam per resurrectionem est adeptum. Proinde quemadmodum edit & bibit post resurrectionem, non ex quadam indigentia naturæ (nam edere & bibere propria sunt corporis animalis non spiritualis) sed ex dispensatione ad erigendos in fide resurrectionis suæ Apostolos, ubi cibus nō digestus sed clarificati corporis velut igne quodam absumptus est. Sic etiam clauorum vestigia ad tempus ob eam ipsam causam retinere voluit, quemadmodum certè non omnem gloriam glorificati sui corporis discipulis exhibuit, quod vel hinc liquidissimè apparet. Etenim de iustis scriptum legimus, quod fulsuri sint ut splendor firmamenti, ut stellæ cœli, imò ut sol in regno patris. Quanto verò maiore luce & claritate corpus Christi per resurrectionis gratiam ditatum est? Non potuissent igitur discipuli inenarrabilem illum fulgorem ferre, si plenitudinem eius ostendere, & non radios illos ad consulendum discipulos

pulorum infirmitati reprimere voluisset. Quod locum Zachariæ attinet, certum est visuros hostes Christi eum, quem compunxerunt: Non autem conspiciuntur vulnera, quæ ut dictum est, cum conditione clarificatorum, & ut Paulus vocat, spiritualium corporum pugnant.

Christus 40. diebus illis post resurrectionem in mundonè, an in cœlesti quodam statu fuisse putandus est?

In mundo quidem fuit, quotiescunq; discipulis apparuit, verum non mundana ratione aut modo, sed modo quodam singulari. Habuit enim corpus non animale amplius, sed nouis præditum qualitatibus: Unde dicit discipulis: hi sunt sermones quos locutus sum, cum adhuc vobiscum essem. Ergonè iam non erat amplius cum discipulis? Omnino quidè erat, verum non ea amplius conditione atq; modo, quo ante resurrectionem. Atq; sic verè tum ingressus erat vitam nouam spiritualem ac cœlestem, quatenus nec cibo, nec potu, nec somno indiguit, nec motu locali, sed subito esse potuit, ubi voluit. Etsi enim edit & bibit, Petro teste, cum discipulis, id tamen non ex

math. 26. indigentia factum suprà diximus, sed edit & bibit noua quadem ratione; sicut prædixit discipulis: Amen dico vobis, non bibam amplius de genimine vitis, donec bibero vobiscum nouum in regno patris mei.

Quod cum post resurrectionem completum esse, Actor. 10. Petrus testetur, promptum est hinc colligere, quod in regno fuerit & statu non mundano quodam sed cœlesti.

Ergo gloria, quam ex resurrectione corpus Christi glorificatum obtinet, infinita?

Diligenter est distinguendum inter duplicem corporis Christi gloriam, quarum alteram ex resurrectionis obtinet beneficio, quoad corpus Christi resurgens qualitates acquisiuit glorificatorum corporum, donis, ornamentis, ac perfectionibus in sese completatum admirabiliter (vt modò est expositum) quorum subiectum constituitur corpus Christi glorificatum, quæ gloria finita est, & ad sanctorum gloriam in vita beata comparabilis, seruata tantum graduum differentia. Altera verò gloria, quam corpus Christi non habet, quatenus ex resurrectione gloriosum est corpus, sed quatenus ex vnione personali ipsius Dei proprium corpus est factum) non finita est, sed infinita

non

non creata sed increata & verbi propria est, carni autem mediante incarnatione tributa & communicata. De qua posteriore gloria partim suprà ex articulo vnionis dictum, partim ex articulo sessionis ad dextram Dei porro dicitur.

DE ASCENSU CHRISTI IN COELVM.

Secundum literamne, an verò

allegoricè putas articulum ascensionis Christi in cœlos intelligendum?

Iuxta literam planè, vt historia ascensionis Christi à Marco. 16. & Luca Actor. 1. cap: descripta extat. Verè enim & non simulatè de terra corpus suum sublatum regno cœlesti intulit: atq; iuxta visibilem conuersationem, qua prius erat vsus, mundum, (vt passim in Euangelio scribitur) reliquit, & iuxta proprietatem clarificati corporis sui à nobis recessit.

Vbi est id cœlum, in quo est Christus, iuxta proprietatem corporis?

Esse tale cœlum, quod sedes beatorum sit, in quod electorum animæ colligantur,

& in quo Christus secundum clarificationis corporum conditionem versetur, nemo nostrum negavit unquam. Quemadmodum etiam cœlum id ab inferno verè & secundum loca distinctum esse scimus, ita ut magnus hiatus inter utrumque intersit, quemadmodum parabola docet. Interim verò aniles nugæ Calvinistarum & Bullingeri, aliorumque philosophicas speculationes approbare nec volumus nec possumus, qui, ubi sit cœlum illud & quomodo comparatum, ita definire ac describere attentant, ac si id suis oculis perspexissent, quibus illud Esaiæ & Pauli opponimus: Oculis non videtur, auris non audiuit, & in cor hominis non descendit.

*Si Christus ascendit in cœlum: sequitur,
quod humanitate sua amplius nobiscum non sit?*

Equidem quod terrenam conversationem, qua visibiliter suis discipulis conuixit, per hunc suum ascensum sustulerit, ipsimet sponte largimur. Quod verò nulla prorsus ratione alia cœlesti atque invisibili Christus, quæ homo, nobis adsit, sed sola diuinitas extra suam carnem, id non modò ijs, quæ

de

demonstrata sunt suprà, repugnat, sed etiam differentia illi specifica, qua Propheta & Apostoli eum saluatoris ascensum ab aliorum hominum ascensu immenso intervallo discernunt.

Quæ igitur est differentia illa specifica?

Quid intersit inter Christi & aliorum ascensum, placet Helia Propheta exemplo illustrare. Is cum in cœlum ascendisset, Elias discipulus disertè illum amplius in terris esse negat. 4. Reg. 2. Christus autem ita ascendit, ut simul perspicuè suam ad finem seculi usque præsentiam polliceatur. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Deinde de Helia quidem legitur, quod ascenderit in cœlos; non autem quod sublimior cœlis omnibus sit factus, sicut de Iesu Christo Spiritus sanctus apertè pronunciat. Elias in cœlum ascendit: non autem, ut Christus. Cœlum ipsum gubernandum suscepit, sicut de Iesu Mariæ filio legitur, quod oportuerit illum cœlum accipere, hoc est, ut Paulus 1. Corinth. 15. exponit, regnare: in quo dominio cœlum ipsum ei subiectum est, quia nihil ommissum, quod illi subiectum non sit. Præterea Christi

I 5

stus

stus ascendit supra omnes cœlos, ut imple-
ret omnia, hoc est, ut præsens omnia in cœ-
lis & in terris administraret, quod de nullo alio vel sanctorum hominum vel angelo-
rum sacra scriptura pronunciat. Deniq; so-
lus Christus ita in cœlum ascendit, ut simul
confederit ad dextram infinitæ virtutis &
maiestatis diuinæ. Quod simpliciter nulli
creaturæ contigit: cui enim angelorum
dixit vnquam, sede à dextris meis? vnde li-
quet infinitam esse differentiam inter alio-
rum sanctorum & inter Christi ascensum.

*Vt ergò de sessione ad dextram Dei differa-
mus, quero quid dextram Dei
esse putes?*

Caluiniani quidem somniant dextram
Patris locum quendam felicitatis appellari
in cœlis. Sed turpissimè fallunt alios, & fal-
luntur ipsi. Quomodo enim locus creatus
quantumvis felix & beatus posset appel-
lari dextra Dei? cum inter creatum lo-
cum & increatam dextram Dei rerum
omnium conditricem infinita sit differen-
tia? ut piaculum sit & idolatriæ species, cre-
aturam, id est, locum dignari appellati-
one dextræ Dei. Adhæc diuinæ literæ
cum

eum de hoc articulo loquuntur, dextram
Patris ita circumscribunt, ut, quid ea desi-
gnet, nullis coniecturis sit opus: appel-
lat enim dextram MAIESTATIS. Heb.
1. & 8. Item dextram *ἡν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ*, hoc
est, POTENTIÆ DEI. Igitur hæc
dextra Dei, ut locus non est, ita nulli etiam
loco includitur, quia est extra & supra om-
nem locum, nec excluditur, quia ubiq;
præsens, sicut scriptum est, si sumpsero pen-
nas auroræ, & mansero in extremis maris,
ecce illic manus tua deducet me, & appre-
hendet me dextra tua.

Imò tam non est locus quispiam cœlo in-
clusus, ut Domino ipso attestante, cœlos om-
nes in creatione mensa sit dextera Dei.
Adhæc si dextera Dei certus quispiam ac-
definitus in cœlo esset locus, sequeretur om-
nino, quòd in suo de cœlis descensu Chri-
stus in nouissimo die dextram Dei esset re-
licturus, quando infra in nubibus appare-
bit. Atqui testatur scriptura, quòd Christus
etiam in nubibus apparens visibiliter, alia
quadam ratione inuisibili sesurus sit ad de-
xtram virtutis Dei, cuius maiestatis vim
sentient & experientur omnes, sicut ipse
met Christus, Matth. 26, ait, se in eo iudi-
cio

cio sessurū super thronū maiestatis suæ. Et Luc. 22. Amodò videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli.

Cuiusmodi gloriam Christus per eam exaltationem est consecutus, finitam, an à infinitam?

Infinitam prorsus. Siquidem dextra Dei nullibi finitam gloriam denotat, sed in cunctis scripturæ locis, quibus dextra Dei fit mentio, ipsam infinitam Dei potentiam conditricem & gubernatricem rerum omnium exprimit. Cuius hæc sunt infallibilia testimonia, Exod. 15. Dextera tua Domine magnificata est in fortitudine: Dextera tua Domine percussit inimicum, Psal. 18. Dediti mihi protectionem salutis, & dextra tua suscepit me. Psal. 77. Dextra excelsi omnia potest mutare. Psal. 118. Dextera domini fecit virtutem, dextera Domini exaltata est, dextra Domini fecit virtutem. Sed nec Dei *δυναμις* seu potentiam, ad quam Christus exaltatus est, finitam quisquam orthodoxus dixerit, ut nec omnem potestatem in cœlo & in terra. Quemadmodum nec dominium illud creaturarum, ad quod

Chri-

Christus subiectus est, finitæ cuiusdam, sed solius potentie infinitæ opus est. Hinc Christus Ioan. 17. non creata quadam & finita gloria se iuxta carnem glorificari petit, sed ea ipsa gloria, quam increatam & infinitam apud Patrem iuxta naturam Deitatis semper habuit immutabiliter, antequam hic mundus esset.

Recita testimonia, quibus mentio fit huius exaltationis Christi?

Psal. 8. Quid est homo, quod memores eius, & filius hominis, quod visitas eum. Facies eum paulisper inferiorem angelis, gloria & honore coronabis eum, & constitues eum super opera manuum tuarum, omnia subiecisti sub pedibus eius. Quod testimonium propriè de Christi exaltatione esse intelligendum, novi testamenti explicatio disertè docet, ubi hæc ipsa verba, ad Christi exprimendam maiestatem applicantur, 1. Cor. 15. Eph. 1. Et Heb. 2. Deinde maiestatis Messie fit mentio, Psal. 72. Dominabitur à mari vsq; ad mare, & à flumine vsq; ad terminos orbis terrarum.

Psal. 110. Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis; donec ponam inimicos

scas

scabellum pedum tuorum. Daniel. 7. Aspiciebam in visione noctis, & ecce cum nubibus cœli quasi filius hominis veniebat, & usq; ad antiquum dierum peruenit & in conspectu eius obtulerunt eum: & dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, tribus & linguæ seruient illi. Potestas eius potestas æterna est, quæ non aufertur, & regnum eius, quod nō corrumpetur.

Matth. 28. Mihi data est omnis potestas in cœlo & in terra. Et iterum, ecce ego vobiscum sum usq; ad consummationem seculi.

Mar. 16. Itaq; Dominus, postquam locutus fuisset eis, receptus est in cœlum, & cōsedit à dextris Dei: illi verò egressi prædicauerunt ubiq; Dominō cooperante, & sermōnem confirmante per signa subsequētia.

Lucæ. 26. Amodò videbitis filium hominis sedentem à dextris potentiæ Dei, & venientem in nubibus cœli.

Ioannis. 3. Non huic ad mensuram dat Deus spiritū. Pater diligit filium, & omnia dat ei in manum.

Ioannis. 5. Pater dedit filio potestatem iudicandi quoq; quia filius hominis est.

Ioan-

Ioannis 13. Sciebat Iesus, quod omnia dedisset sibi pater in manus.

Ioannis 17. Glorifica me Pater apud te: metipsum gloria, quam habui, priusquam hic mundus esset, aptud te.

Ioannis 21. Domine tu omnia nosti, tu scis quod amem te.

Act. 2. Dexterā Dei exaltatus & promissione Spiritus sancti accepta à patre, effudit hoc, quod nunc vos videtis & auditis. Non enim David ascendit in cœlos, sed dixit ipse: dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Certò sciat ergo tota domus Israel, quod Dominum & Christum fecerit Deus hunc Iesum Christum, quem vos crucifixistis.

1. Corinth. 15. Oportet eum regnare, donec posuerit omnes inimicos sub pedes suos.

Ephes. 1. Deus det vobis illuminatos oculos, ut sciatis, quæ sit spes illa, ad quam vos vocauit, & quam opulenta gloria hereditatis illius in sanctis, & quæ sit excellens magnitudo potentiæ illius in nos qui credimus, secundum efficaciam roboris fortitudinis eius quam exercuit in Christo, cum
sua

suscitaret eum ex mortuis, & sedere fecit ad dextram suam in cœlestibus, supra omnē principatum ac potestatem, & virtutem & dominium, & omne quod nominatur, non solum in hoc, verum etiam in futuro seculo, & omne subiecit sub pedibus eius, & eum dedit caput super omnia ipsi Ecclesiæ, quæ est corpus illius, complementum eius, qui omnia in omnibus adimpler.

Ephes. 4. Cæterum illud ascendit, quid est nisi quod etiam descenderat in infimas partes terræ: qui descendit idem ille est, qui etiam ascendit supra omnes cœlos, ut impleat omnia.

Philip. 2. Quapropter & Deus illum ^{in seipsum} in summam extulit sublimitatem ac donavit illi nomen, quod est supra omne nomen, ut in nomine Iesu omne genua flectat cœlestium ac terrestrium & inferiorum, omnisq; lingua confiteatur, quod Dominus sit Iesus Christus ad gloriam Dei patris.

Heb. 1. Christus per semetipsum purificatione peccatorum nostrorum facta consecratus in dextra maiestatis in excelsis, tanto præstantior factus angelis, quanto excellentius nomen præ illis sortitus est.

Ibi

Ibidem. Ad quem angelorum dixit unquam, sede ad extris meis.

Heb. 2. Non angelis subiecit orbem terræ futurum de quo loquitur. Testatus est autem alicubi quidam dicens, quid est homo, quod memores eius? aut filius hominis quod inuisis illum? fecisti illum paulo inferiore Angelis, gloria & honore coronasti illum, & constituisti eum super opera manuum tuarum, omnia subiecisti sub pedibus eius. In hoc enim quod ei subiecit omnia, nihil omisit illi non subiectum. Ad nōdum videmus illi omnia esse subiecta.

Heb. 7. Talem decebat ut esset nobis Pontifex pius, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus & sublimior cœlis FACTVS.

Heb. 8. Talem habemus pontificem, qui consedit ad dextram throni maiestatis in cœlis, sanctorum administrator ac veritatis tabernaculi, quod Deus fixit & non homo.

Heb. 12. Respiciamus ad fidei ducem & consummatorem Iesum, qui propositio sibi gaudio pertulit crucem, ignominia contempta, & ad dextram throni Dei consedit.

Apocal. 5. Dignus est agnus qui occisus est

K

est

est, accipere virtutem & diuitias, & sapientiam & fortitudinem, & honorem & gloriam & benedictionem. Et omnem creaturam, quæ in cælo est, & quæ super terram, & quæ sub terra, & quæ in mari, & quæ in eis sunt omnia audiui dicentia: sedenti in throno & agno, benedictio, honor & gloria & potestas in secula seculorum.

Iuxta quam naturam Christo hæc ad omnipotentiam dextræ Dei exaltatio contigit?

Persona quidem, quæ Deus & homo est, est exaltata, & non altera natura seorsim absq; persona. Exaltata autem est persona, non secundum Deitatem, sed iuxta assumptam humanitatem.

Quibus demonstrationibus euincis, eam glorificationem Christo secundum carnem obtigisse?

Primò id hinc apparet, quia Deitas verè bi prorsus immutabilis existens nec humiliari, nec exaltari, nec in meliorem, nec in deteriorem statum transferri potest, iuxta illud: Deus Ego & non mutor. Proinde si λόγος quatenus λόγος, hoc est, iuxta Deitatem suam ad dextram omnipotentis virtutis Dei

Dei fuisset exaltatus, eo ipso mutabilis constitueretur λόγος, quod æternæ eius diuinitati dērogaret.

Atqui Deus ipse in scripturis passim dicitur exaltari, glorificari, sicut scriptum est: exaltare super cælos Deus, &c. Quare absolum non fuerit, hanc, quæ Christo euenit, exaltationem de diuinitate ipsius accipere?

Equidem, si non aliter alia uè ratione fuisset exaltatus Christus, quàm qua & Deus exaltari dicitur, non repugnarem tibi. Verùm longè diuersissima est vtriusq; ratio. Deus enim se ipso altissimus, semper & citra vllam commutationem perpetuò manens, respectu nostri tantum siue exaltari, glorificari, siue nomen eius sanctificari dicitur, quatenus à nobis talis, qualis se ipso est immutabiliter, agnoscitur & celebratur. Christus autem collocatus ad dextram Dei, non respectu nostri, sed se ipso verè exaltatus, & ex inferiore statu in sublimiorem re ipsa translatus est. Quod etsi per se satis sic perspicuum: tamē ex τῆς ἐξουσίας notetur, quod in exprimenda Christi exaltatione Apostoli dicunt & scribunt, Christū factum esse Dominum.

K 2 Act.

Act. 2. Sciat tota domus Israel, quod Christus ac Dominum FECERIT (ἐποίησε) hunc Iesum, quem vos crucifixistis, Dominum autem non vulgarem, sed iuxta psal. mi octavi explicationem Dominum super opera manuum Dei. Et Hebr. 1. Consedit ad dextram maiestatis in excelsis tantò præstantior factus (γενόμενος) quantò excellentius nomen est fortitus. Vade palàm fit, eiusmodi ab Apostolis doceri exaltationem, quæ non relatione quadam ad nos describitur, sed quæ Christus respectu sui ipsius in statum meliorem peruenit reipsa Dominus (πεπωνημένος) factus. Hinc Ioannis. 17. infinita gloria se petit glorificari non apud homines tantum, sed apud ipsum Deum. Glorifica me apud te ipsum, ostendens glorificationem suam non respectu nostri describi, sed ita comparatam, ut coram ipso quoq; Deo verè & reipsa gloriam acceperit in tempore, & quidem eam ipsam, quam ut Deus ab æterno habuit. Quia autem secundum Deitatem apud Deum in tempore glorificari non potuit: quid relinquitur aliud, quàm ut carnis respectu glorificatum illum hoc modo profiteamur. Quamobrem vel ipsomeridiano sole illustrius euadit, hæc de Christo

Christo non iuxta Deitatem, quæ huiusmodi exaltationis expers est, sed ratione humanitatis intelligi. Siquidem æternæ diuinitatis respectu non FACTVS Dominus, sed GENITVS Dominus prædicatur. Quod ipsum ex sequentibus multò etiam innotescet clarius.

Perge igitur probare tuum propositum?

Id verò & hinc liquet, quod in articulo hoc nihil agitur de ea & diuinitatis & diuinæ maiestatis κοινωνία seu communione essentiali, quæ est ab æterno inter patrem & filium, quatenus Pater per æternam generationem, suam maiestatem & gloriam in vnione ὁμοιότης filio cōmunicat ab æterno. Sed de huiusmodi communicatione maiestatis hic agitur, quæ in temporis plenitudine sit facta. Quod series articulorum symboli Apostolici monstrat, quibus Christum, postquam resurrexit, in ipso die ascensionis demum ad dextram Dei patris omnipotentis consedis se profiteamur. Quemadmodum & Christus confirmat corā Concilio Sacerdotum. Amodò videbitis filium hominis sedentem à dexteris virtutis Dei, sicut & Paulus Ephes. 1. tradit Christum, postquam re

K 3 su

tum ad dextram Dei. Et Hebr. 1. Qui purificatione peccatorum nostrorum facta confedit ad dextram maiestatis. In quam sententiam & psalmus octauus eam exaltationem demum post passionem secutam demonstrat. Quia verò Deitati in tempore nihil dari potuit, quippe quæ æterna quadam communione extra temporis rationem vniuersa possidet: infallibili demonstratione concluditur, id totum Christo, quæ homo est, competere. Adhæc cum diuinitas τὸ θεῶν sit ipsa dextera patris, ipsa virtus ac maiestas diuina: idcirco ad virtutis maiestatisque dextram nequit exaltata dici, nisi ad semet ipsam (quod absurdum est) euecta fuisset. Cumque status exinanitionis & exaltationis sint oppositi: dubium nullum est, quin iuxta eandem naturam sit glorificatus & exaltatus Christus, ratione cuius se prius exinanierat. Atqui iuxta carnem ἐκένωσεν ἑαυτὸν carne passus crucifixus, mortuus & sepultus est: (his enim modò commemoratis status ille exinanitionis describitur in scriptura. Ergò iuxta eandem carnem subsequens exaltatio quoque Christo contigit. Hinc toties repetitur, quòd filius hominis sit constitutus Dominus super opera manuum Dei

Dei: quòd FILIO hominis æterna potestas sit data: quòd visuri sint omnes filium hominis sedentem à dextris potentiae Dei, eum ipsum scilicet in quæ pupugerunt: item quòd potestas iudicij ei sit data, quia filius hominis sit: quòd Deus Iesum crucifixum fecerit Dominum: quòd pater Christum è mortuis resuscitatum collocarit ad dextram suam: quòd Iesus qui ascendit in cœlos (ascendit autem iuxta humanitatem, siquidem diuinitas nec ascendit, nec descendit) confederit ad dextram Dei: vt disertè scriptura velut digitum intendat ad eam naturam, cuius consideratione Christo Domino glorificatio isthæc obuenerit, nempe ad humanam, à qua est & denominatur filius hominis: iuxta quam crucifixus, resuscitatus & in cœlos subuectus est.

Siccinè orthodoxi quoque Patres scribunt ac sentiunt?

Planè: etenim cum Arrius æternam filij Deitatem impugnaturus testimonia de hac ipsa exaltatione Christi agentia ad λόγον quatenus λόγος est, hoc consilio referret, vt inde mutabilem eum, & proinde nec verum Deum patri ἐμοδόντων euinceret: sancti Patres impietati Arrij hanc quære-

gulam opposuerunt: quicquid Christo datum sit in tempore, id ei secundum humanitatem esse datum. Vt innumera alia testimonia præmittam, Athanasius de salutari aduentu Christi sic scribit. Quod si audieritis Petrum loquentem, Christum & Dominum fecit hunc ipsum Iesum, quem uos crucifixistis, de quo hoc vocabulum (FECIT) intelligitis? Si de verbi diuinitate, cur igitur Arrianos reprehenditis, cum idem cum illis sentiat? Sin verò de forma serui, quæ fuit in verbo, cur nobiscum pugnare contenditis? Idem sermone quarto contra Arrianos. Cum igitur ista verba deprauant Arriani, data est mihi omnis potestas: & glorifica filium: dictumq; Petri, data est illi potestas: hoc intellectu, ista omnia interpretemur, humanitatem illum ob corpus suum ista ita loqui.

Leo primus epist. 22. de loco Ephes. 4. Dicant aduersarij veritatis, quomodo omnipotens Pater vel secundum quam naturam filium suum super vniuersa prouexerit, vel cui naturæ cuncta subiecerit, Deitas enim verbi par in omnibus & ὁμοῦς est patri atq; intemporaliter vna eademq; potentia est genitoris & geniti. Creator quippe o-

mai-

mnium naturarum (quoniam per ipsum facta sunt omnia, & sine eo factum est nihil quod factum est) superest omnibus quæ creauit. Nec vnquam creatori suo non fuerunt non subiecta quæ condidit, cui proprium ac sempiternum est, nec aliunde quàm de patre, nec aliud esse quàm pater est. Huic si addita potestas est, illustrata dignitas, si exaltata sublimitas minor erat prouehente, qui creauit, nec habebat diuitias eius naturæ, cuius indignuit largitate: sed talia sentientem in societatem suam Arrius rapit: cuius peruersitati multum suffragatur hæc impietas. Eandem regulam repetijt contra Eutychen, quinto suo libro Vigilius, quem tamen Cingliani suæ opinionis patronum facere, sed frustra, moliuntur. Is sic disserit: Diuina natura non indiget honoribus sublimari, dignitatis profectibus augeri, potestatem cæli & terræ obedientiæ merito accipere. Secundum carnis naturam exaltatus, coronatus, honoratus, melioris dignitatis nomen adeptus est, qui secundum naturam verbi horum nihil eguit aliquando, vt scilicet potestatem cæli, hæreditatem gentium & subiectionem vniuersorum ex tempore acciperet. Nunquid enim potestatem & Do-

K 5

mi-

minium creaturæ suæ conditor non habebat, ut nouissimis temporibus muneris gratia his potiretur.

Si non iuxta diuinam naturam exaltatus est Christus, cur aliqui ex articulo sessionis ad dextram probarunt æternam Christi Deitatem?

Et si ex infallibilibus argumentis è scriptura modò prolatis nemo non intelligit, hanc exaltationem Christo, quâ homo est, conuenire, nihilominus ex hac Christi hominis maiestate eiusdem æterna Deitas effulget. Nisi enim Christus verus & æternus Deus esset, & nisi hæc caro vnâ cum vero æternoq; Deo personaliter esset vnita, nunquam profectò ad infinitam illam maiestatem assurgere valuisset. Quandoquidem in æternum verum manet, sedere ad dextram Dei, nulli prorsus personæ (personæ inquam) quæ Deus non sit, competere. Proinde quia Christus sedet ad dextrâ Dei, Deum verum eum esse hinc conuincitur: quantumuis ille secundum carnem tantum suam, eam verò sibi ineffabili mysterio propriissimam factam, sit exaltatus. Sic cernitur exaltationem naturæ supponere ceu fundam-

damenti loco Deitatem personæ, & hanc ex illa quàm euidentissimè declarari non aliter quàm ex vita, motu & sensu corporis luculenter euincitur, id cum anima coniunctum, & proinde hominem vera anima præditum esse. Et quemadmodum ex efficacia sanguinis Christi (quæ purgat conscientias ab operibus mortuis) liquidissimè declaratur, Christum, cuius hic sanguis proprius est; verum esse Deum, cuius solius (Dei) sanguine Ecclesia redimi potuit. Sic ex glorificatione humanitatis infinita illa palam cernitur, eum, cuius hæc humanitas est propria, necessario verum Deum esse oportere. Itaq; Cyrillus quoq; ex diuina potentia & maiestate naturæ in Christo humanæ ad Deitatis naturam asserendam quasi retrogreditur, ab effectu scilicet ad causam ratiocinando, quando sic scribit: Corpus Christi panis de cælo est, quia æternam comedentibus vitam largitur: Magnum certè signum Deitatis naturam in hoc corpore habitare, quoniam hinc illi donantur, quæ certè omnem naturam excedunt. Præterea hoc ipsum quod Calviniani dicunt probari ex sessione Christi ad dexteram Dei, Deitatem Christi, conscientias illorum quàm validissimè con-

conuincit, eum articulum non de finita quadam, sed de infinita gloria, Maiestateq; agere: Et quia suprà demonstratū est ὁ δαματρίως non posse eam exaltationem Christo aliter nisi ratione assumptæ humanitatis applicari, quid ni seipfos vinculis indissolubilibus constringunt, vt nec de loco creato, nec de gloria finita liceat sessionem hanc intelligere, qua consequentia enim hinc æterna Deitas Christi probaretur?

At obijcitur ab aduersarijs scripturam affirmare, quod pater hanc maiestatem filio tanquam persona personæ contulerit, & non λόγος humanitati, tanquam persona naturæ?

Nihil hoc verò absurdi continet. Quem admodum enim (vt exemplo rem illustrem) in resurrectione Christi λόγος suum corpus tanquam proprium templum resuscitauit: atq; sic persona naturam (qua de causa sibi ipsi hoc opus tribuit, Ioan. 2. & 10.) Neq; tamen hoc obstat, quò minus pater quoq; resuscitasse dicatur filium sicut scriptū est, Rom. 6. & Ephes. 1. Qua ratione persona nō absurdè personā resuscitasse dicitur, nisi Paulum absurditatis arguere quis piam

piā conetur: sic pari planè ratione, neq; hic vlla absurditas committitur: si communicatio ista maiestatis patri & filio tribuatur: incarnatio enim suo modo est opus totius Trinitatis. Pater enim est qui mittit filium incarnandum: filius est qui carnē assumit: Spiritus sanctus cuius virtute & obumbratione id incarnationis opus perfectū est. Quam obrem cum pater miserit filium in hunc mundum, meritò & incarnatio, & quæ ab illa dependet communicatio isthæ diuinæ Maiestatis patri tanquam personæ mittenti adscribitur. Filio autem, quatenus ipse vniuersa plenitudine Deitatis in assumptæ carne tanquam proprio templo suo habitans, eandem personaliter consortem diuinæ suæ potentiæ effecit, atq; nunc ad dextrā Dei cum illa, in illa & per illam cuncta suæ omnipotentis opera conficit.

Annon autem sufficeret confiteri Christum esse exaltatum ad dextram Dei, ut maximè natura humana non exprimeretur?

Etsi in erudiendis simplicibus, qui veritatem non obsistunt, licet hac quoq; phrasi uti: attamen nondum satis constaret, cuius naturæ

turæ causa hoc ei transcriberetur. Iam vero quia aduersariorum insuper intemperies accedit & impietas, qua id, quod carni Christi tributum est, nefario ausu quantum in se est rapiunt, atq; hanc phrasin, qua Christum exaltatum dicimus, vel ad infinitæ potentia dextram vel ad Deitatem Arianorum more referunt, & de restitutione potentia exponūt, vel (vt sunt quouis vertumno atq; protheo mutabiliores) de Christo iuxta vtranq; naturam exponunt & ad officium restringunt, ita tamen, vt natura humana tantum agat humana: atq; sic toti in hoc sunt, vt carnem nostram de solio diuinæ Maiestatis deturbent: requirit Ecclesiæ ineuitabilis necessitas, vt ad deregendam illorum hominum fraudem dilucidè monstretur, hanc exaltationem contigisse Christo iuxta suam humanitatem, atq; hanc subiectam esse in *κοινωνία* Maiestatis diuinæ. Et quidem cum res ipsa (vt suprà argumentis eiusmodi, quæ nullus Calvinistarum in æternum dissoluer, ostensum est) ita sit in scriptura fundata, vt penè nihil in ea sit decantatus: quis tam angustos terminos nobis præscribet, vt quod iuxta verbi diuini præscriptum corde credimus, id ipsum non ore etiam

etiam & quoad fieri potest quàm dilucidissimis phrasibus explicare nobis integrum esset, hoc præsertim tempore, quo contra versutiam hæreticorum doctrinæ veritas asserenda est.

Adde, quod tota (tota inquam Antiquitas huiusmodi phrasibus semper est vsa, quibus non persona tantum, sed ipsa quoq; natura (quæ diuinissimæ huius glorificationis particeps facta esset) notanter ac nominatim exprimeretur, vt quiuis intelligat doctrinam Calvinistarum de concreto & abstracto (prout ipsi eam proponunt) esse humanum commentum sacris literis & eruditæ vetustati penitus ignotum, recens in Zvinglij & Caluini schola natum, quantumuis Caluiniani pro sua impudentia id tanquam oraculum cœlitus delapsum orbi Christiano cōmendare, ac penè prætoria potestate pridem obrudere moliantur.

Quid respondes ad glossam Calvinistarum dicentium, Testimonia de exaltatione Christi nihil aliud, quàm officium ipsius in Ecclesia comprehendere?

Equidem quod officium ad Maiestatem Christi pertineat, à nobis nō negatur. Quod
auq

autem hæc maiestas exaltati Christi TAN-
TVM contineat officium illud Christi: quo
in Ecclesia fungitur, id verò totis viribus
inficiamur. Nam dextra Dei (ad quam Chri-
stus homo confedit) ad totius mundi guber-
nationem se profert, quippe quæ & condi-
dit vniuersa & potenter etiam nūm admini-
strat. Cum igitur Christus ad illam dextram
Dei REGNET, vt Paulus loquitur, sequi-
tur hanc sessionem ad dextram Dei non
Ecclesiæ terminis includi, sed ad ambia-
tum totius vniuersi se extendere. Præterea
scripturæ Prophetiæ & Apostolica testimo-
nia Christo non gubernationem Ecclesiæ
tantum, sed dominium omnium omnino
creaturarum ex sessione ad dextram Dei
traditum affirmant psalmo 8. Constitues eū
super OPERA MAN VVM TVARVM,
OMNIA subiecisti pedibus eius. Et quidē
hoc ipso dum omnia subiecit pedibus eius,
nihil omisit illi non subiectum, Heb. 2. Io-
annis 3. & 13. Pater Christo OMNIA de-
dit in manus, omnia autem quæcunq; non
solum in hoc, verum etiam in futuro seculo
nominari possunt, Ephes: 1. Hoccinē est tan-
tū officio fungi in Ecclesia? Proinde hæc
quoq; glossa concidit & evanescit.

Et

Et quam illi fraudem committant circa
doctrinam de officio Christi, a cuius diuinis
operationibus humanitatem planē segre-
gant, suprà dictum est in declaratione secun-
di generis communicationis idiomatum.

*At Cingliani dominium id creaturarum ad
Deitatem Christi referunt*

Quia diuinitas τὸ λόγος nunquam non
(etiam in profundissimo exinanitionis
Christi hominis statu) res omnes à se condī-
tas gubernauit (quandoquidem ipso Chri-
sto attestante, fieri non potest, vt Pater
operetur in creaturis, quin propter essentiæ
vnitatem simul operetur & filius) absurdis-
simum profectō fuerit affirmare, λόγος, quæ-
tenus λόγος est, dominium illud creatura-
rum in die ascensionis accepisse, vel tanquā
prius amissum recepisse (quæ opinionis ab-
surditas in præcedentibus ad oculum est
monstrata, & vt Ariana ab ipsis quoq; Patri-
bus reiecta. Et dum Cingliani ab vno præ-
sidio deiectionis subinde ad aliam atq; aliam
glossam se recipiunt, certum indicium est
malæ & cauteritæ conscientiæ, quæ nūq-
quam pedem figere aut firma consistere po-
test, & nihilominus etiam conuicta Deo
glor

gloriam dare, veritatiq; cedere ex quodam compunctionis spiritu, vt cum Apostolo loquar, detrectat. Ideo porius violentissimas glossas confingunt, ne cogantur fratri nostro carni & sanguini & huic naturæ, secundum quam nobis cognatus est, debitam gloriam concedere, quam omni, omni inquam diuina Maiestate spoliant & exuunt, eamq; horrendis blasphemijs imperunt & pedibus conculcant, cuius rei grauissimam rationem reddent Iudici viuorum & mortuorum, quando nolint velint cogentur cum æterno gemitu agnoscere filium hominis sedentem a dextris potentia Dei, & videre, in quem pupugerint.

Dicunt autem interdum concedere se Christum secundum carnem sedere ad dextram Dei, sed seruatishumanæ nature proprietatibus?

Quis autem nostrum negauit vquam, humanam in Christo naturam etiam in illa ipsa Maiestate ad dextram Dei essentielles suas proprietates retinere. Tu autem scito, quod hac sua appendice Caluinistici doctores rursus id subtrahant quod prius concedere videbantur. Hoc enim indicare volunt,

iunt, quod hæc, quam nos ex sessione ad dextrâ docemus, maiestas infinita cum proprietatibus humanitatis simul consistere nequeat. Hoc enim illi ex suo stolido capite sibi sumunt, & propter hanc anteceptam opinionem testimonia Prophetarum & Apostolorum de hac diuina Maiestate Christi hominis agentia pro suo deinde placito peruertunt. Nos autem vicissim sic colligamus: quia diuinæ literæ vtrumq; nobis testatum faciunt, quod Christus & propria humanitatis in omnem æternitatem seruet, & nihilominus saluis sic manentibus proprietatibus ad infinitam ipsius dextræ Dei maiestatem potentiamq; prouectus sit: proinde nec proprietates carnis eiusdem Maiestatem diuinam elidere, nec diuinissimam hanc maiestatem carnis veritatem tollere. Vtrumq; dicit scriptura. Ergo vtrumq; verum est, & anathema, qui diuersum docet aut statuit.

Num igitur ex dictis planum factum putas, quod Christus, quæ homo, uere ad infinitam Maiestatem euectus sit?

Maximè, & quidem ita solide, vt ne potest quidem inferiorum præualere possint. Nam sic ex memoratis hunc syllogismum

L 2 lice

licebit extruere: Exaltatio Christi describit non finitam quandam gloriam, sed exaltationem ad infinitam Maiestatem & omnipotentiam Dei. Hæc autem exaltatio contigit humanæ in Christo naturæ seu personæ, secundum hanc naturam humanam. Ergo iuxta assumptam humanitatem habet non tantum dona finita, sed gloriam & maiestatem infinitam ac verè diuinam, adeoque ipsius Dei propriam. Vtraque præmissa confirmata est supra suis argumentis & demonstrationibus, quas in æternum Calviniani non dissoluēt. Præmissis sic stantibus suapte sponte sequitur conclusio, quæ nostram piam orthodoxam sententiam complectitur.

*Hæc exaltatio num sit nouæ Maiestatis
acquisitio?*

Nequaquam, sed prioris, quam per vnionem acceperat, sed sub forma seruili occultarat, nec ut poterat facere, usurpauit, plenissima manifestatio & usurpatio perfectissima, ita ut iam non λόγος tantum sed Christus siue Messias regnet, & vnigenitus per assumptam carnem omnia regat, gubernet, administret, impleat ac operetur in cælo &

ia

in terra. Atque sic sessio ipsa ad dextram Dei est vnionis personalis effectus quidam, siquidem Christus ut homo omnipotentis opera in gubernatione creaturarum edere non valeret, nisi per vnionem eius omnipotentis factus esset particeps.

*Non autem hoc modo confunduntur articuli
unionis seu incarnationis, & sessionis
ad dextram Dei?*

Minimè. Etsi enim eadem numero sit Maiestas, quæ Christo ex vnionis hypostaticæ beneficio obuenit, & quam nunc ad dextram Dei plenissima perfectione declarat: tamen alia est huius Maiestatis ratio, quatenus HABER I siue possideri dicitur, ἔκτικῶς, alia verò, quatenus vsurpari exeri & exerceri dicitur ἐνεργητικῶς. Illud vnioni, hoc sessioni Christi à dextris æterni Patris tribuitur. Quemadmodum alia est ratio, quod Rex minorennis ex natiuitate iure est hæres regni, nondum autem regnat, sed sub pædagogico agit, alia item quando regni administrationem re ipsa aggreditur. Hoc discrimen egregiè admodum ex collatione sequentium duorum testimoniorum scripturæ cernitur.

L 3

Lucæ.

Lucæ. 1. Angelus natiuitatem Messia pætoribus annuncians, infantem in præsepî reclinatū Christum & Dominum prædicat, Annuncio, inquit, vobis gaudium magnum, quia hodiè natus est vobis saluator, qui est CHRISTVS DOMINVS. Petrus autem, Actor: 2. testatur, quòd posteaquam à Iudæis crucifixus & postmodum de xtra Dei exaltatus sit, DEVS ipsum CHRISTVM & DOMINVM fecerit. Nec tamē pugnant Angelus & Petrus, nec incarnatio cum sessione ad dextram Dei confunditur. Nam hoc ipso, quòd modò indicatum est, discrimine hæc ab eis dicuntur. Cùm enim infans iste in ipsa conceptione & natiuitate, plenitudine spiritus sapientia, fortitudinis ac roboris sine mensura vnctus fuerit, rectè & verè iam tum in præsepî *Christus* ac *Dominus* ab angelo nuncupatur. Quia verò Maiestatem, qua vnctus fuerat, & dominium quod acceperat, ratione vsus *ἐκένωσε* & sese voluntate seruum constituit, qui verè Dominus erat, Ioannis 13. Idcirco seruale istud *σχῆμα* post abiiciens & ad dominium suum plenè administrandum subuectus rectè à Petro per exaltationem ad dextram Dei, *Christus* & *Dominus*

minus factus ratione *ἐκένωσε* & vsurpationis prædicatur. Sic quoq; nos eodem plane modo inter vtrumq; articulum diligentia accurata discernimus, & aliud dicimus esse vnionem, quæ in ipsa conceptione facta est, aliud exaltationē multò post secutam, quantumvis hanc ab illa dependere veraciter asseueremus.

Si ab vnione dependet ea Maiestas, ad quam Christus in die ascensionis peruenit, cur scriptura eam ut præmiiū atq; fructum passionis prædicat psalmo. 110.

De torrente in uia bibit, PROPTEREA exaltabit caput. Et Phil. 2. obediens fuit patri usq; ad mortem crucis, PROPTER hoc extulit illum Deus in summam sublimitatem?

Causa hæc est, quia propter passionem ipsa quoq; incarnatio facta est, propterea enim in mundum venit vnigenitus Dei, & incarnatus est, ut seipsum passionē & morte sua victimam pro peccatis nostris listeret. Quia igitur ob passionem ipsa incarnatio suscepta, quæ aliàs nunquam futura fuisset, mirum non est, passioni ceu fructū eam exaltationem assignari. Nisi enim pas-

surus ac moriturus fuisset filius Dei, tūc nec assumpsisset humanitatem, neq; iuxta illam in tempore ynquam potuisset exaltari.

Putas ergo sessionem ad dextram Dei idoneum esse argumentum ad omnipotentiam
κοινωσιν illam stabilendam:

Quid ni maximè. Siquidem dextra Dei, vt paulò ante demonstratum est, nihil de signat aliud quàm omnipotentiam Dei. Quomodo autem Christus, quā homo, verè sederet ad dextram omnipotentiae Dei, si cum eadem non minus, quàm Petrus vel alius quispiam homo, nullam haberet *κοινωνίαν* veram? Et quomodo Christus homo creaturis atq; operibus manuum Dei (quæ simul omnes ei subiectæ & in manus traditæ leguntur, Psal. 8. Ioannis 13. Ephes. 1. Hebr. 2.) gubernandis præsidere potuisset absq; *κοινωσιν* omnipotentiae, quippe quæ sola res omnes gubernat & moderatur? Ideo Christus Matth. 28. suam exaltationem dilucida expositione de communicatione omnipotentiae interpretatur, asserens
*sibi datam omnem potestatem in
 cælo & in terra.*

sunt

Sunt autem qui πᾶσαν ἐξουσίαν, non autem πᾶσαν δύναμιν, hoc est, omnem quidem potestatem, non autem omnem potentiam Christo homini tributam asserunt?

At tu vicissim noveris vtramq; vocem in scriptura indifferenter vsurpari sicut Luca: 9. scribitur, Apostolis δύναμιν καὶ ἐξουσίαν aduersum spiritus immundos datam. Adhæc in ipso hoc articulo Spiritus sanctus vtramq; vocem absq; huiusmodi subtili distinctione vsurpat. Etenim Christus πᾶσαν ἐξουσίαν illam, quam Matth. 28. sibi datā confirmat Luca: 22. δύναμιν τῷ Θεῷ nuncupat dicens, A modò videbitis filium hominis sedentem à dextris *δυναμὸς τοῦ Θεοῦ*. Potentia autem Dei nullis certè limitibus finita, sed infinita planè est. Ex quo liquet falsam esse illorum quoq; glossam, qui non diuinam & infinitam Deiq; propriam, sed mediam quandā finitam ac dimensam ἐξουσίαν seu potestatem Christo collatam esse contendunt. Si enim finita est, quomodo omnis potestas dicitur. Et si Dei propria potestas Christo homini negata est, quomodo sine vlla exceptione omnis omnino potestas in cælo & in terra illi tributa prædicabitur? Cùm Chri-

L 5

stus

stus emphatica locutione exceptionem omnem penitus secludat.

Num et omnipresenciam filij hominis ex hoc articulo rite stabiliri censes?

Maximè. Cum enim Christus alibi nisi ad dextram Dei inueniri nolit, quomodo eum loco includemus, & non potius ibi esse ac sedere pronuntiabimus, ubi dextra Dei est? Quod hoc syllogismo demonstratur: Quicquid sedet ad totam infinitam dextram Dei sine respectu locorum (qui ad dextram Dei non pertingunt) id nullibi & nullo in loco à dextra Dei seiungitur aut separatur. Christus secundum humanitatem sedet ad totam infinitam dextram Dei. Ergo Christus secundum humanitatem vel humana in Christo natura nullo in loco ab ea dextra Dei aberit aut seiuncta erit. Cum enim non locus quispiam creatus, sed increata nullisq; locorum terminis circumscripta dextra Dei facta sit sedes humanitatis (qua de causa Christus in throno Maiestatis Dei sedere dicitur) nusquam profectò dextra Dei monstrari poterit, ubi humanitas eius non sedeat. Qua de causa scribit Marcus, quod posteaquam à dextris Dei con-

deris

derit Dominus, ubiq; cooperatus sit Apostolis, sermonem illorum confirmans per signa subsequencia. Hanc articuli interpretationem confirmat Christus, quando hanc suam personalem presentiam Ecclesiae promittens ait: Ecce ego vobiscum sum usq; ad consummationem seculi. Accedit explicatio Paulina ipso sole clarius Ephes. 1. Vbi Christo ad dextram Dei omnia subiecta, & ipse constitutus dicitur caput Ecclesiae, quae sit complementum eius, qui omnia in omnibus adimplet, Ephes. 4. Ceterum illud ascendit, quid est nisi quod etiam descendit prius in infimas partes terrae. Qui descendit idem ille est, qui etiam ascendit supra omnes coelos, ut impleret omnia. Et quomodo illi vniuersa in manus tradita, quomodo hic orbis illi subiectus crederetur, quomodo gubernandis operibus manuum Dei (quae locis à se inuicem disjunctissimae sunt) praesidere quae homo potuisset, nisi in dextram Dei diuinissimo quodam modo eas sibi citra localitatis respectum haberet praesentes? Praeterea, quia disertè perhibet Spiritus sanctus, Christo ita omnia subiecta quaecunq; vel in hoc vel in futuro seculo nominari possunt, ut nil quicquam, quod illi

illi subiectum non foret. exemptum sit: cur
obsecro loca exciperemus? quæ simul o-
mnia supera & infera Christus homo sibi
subiecta haberet adeo, vt non sit (ea ratione
qua ad dextram Dei sedet) subiectus, com-
prehensus aut contentus locis, sed potius sit
continens locorum omnium. Vnde de Chri-
sto iuxta humanam naturam exaltato, & ad
dextram Dei sedente dicitur ac scribitur,
quod dominetur in medio inimicorum suo-
rum, Psal. 110. Quod dominetur de mari
vsq; ad mare, & a flumine vsq; ad fines or-
bis terrarum Psal. 72. Quod is, quem simi-
lem filio hominis in humana eius natura
vidit Ioannes, ambulet in medio candelab-
rorum aureorum, hoc est in medio Ec-
clesiarum Apoc. 1. Et quod agnus ille oc-
cisis stet super montem Zion, præsens suis
centum quadraginta quatuor millibus ele-
ctis regens ac ducens eos. Sicut & D. Apo-
stolo Paulo assistit in castris & solatur eum
dicens: Boni animo esto Paule, vt enim te-
stificatus es de me Hierosolymis, sic te o-
portet & Romæ testificari. Quin adeo est
præsens suæ præsertim Ecclesiæ tanquam
administrator suorum celestium bonorum,
vt disertè scribat Paulus, ea, quæ ipse in suo
mi-

ministerio agat & loquatur, per Christum
(ad dextram Dei sibi præsentem) perfici.
Non ausim, inquiens, loqui quicquam eo-
rum, quæ non effecit Christus per me ver-
bo & facto per potentiam signorum & pro-
digiorum. Atq; huius præsentia ipsius lu-
culentum testimonium est Cæna Domini,
vbi suam iuxta carnem præsentiam diser-
tis verbis promittit, accipite, inquiens, edi-
te, hoc est corpus meum, accipite bibite hic
est sanguis meus. Cumq; hæc ipse in cœ-
na præsentia non fiat per quendam de cœlo
descensum (qualem Pontificij somniant)
necesse est, vt personaliter seu iuxta modum
dextræ Dei prius adsit, antequam sacra-
mentaliter in cibum & potum se nobis cõ-
municet.

*Videtur autem hæc doctrina orthodoxis Pa-
tribus fuisse ignota?*

Id quidem plenis buccis crepant Aduer-
sarij veritatis Calvinistæ: sed diuersum se-
quentia docebunt. Patres enim partim im-
plicitè partim explicitè de hac omni præsen-
tia Christi Maiestate conacionantur. Quan-
do enim Christum corpore & sanguine suo
in cœna substantialiter adesse, eamq; præ-
sen-

sentiam absq; loci descensu corporis Christi in cœnam (qui descensus demum à quibusdam recentioribus scholasticis excogitatus est) intelligunt: nonne hoc ipso nostræ de personali ipsius præsentia doctrinæ haud obscurum testimonium perhibent? Si quidem fieri non potest, ut corpus Christi sine huiusmodi locali descensu sit in cœnâ, nisi ante actionem cœnæ iuxta humanitatē personaliter & secundum modum dextræ Dei adsit. Quando λόγον totum ὁλοκῶς incarnatum tradunt, eo ipso fateantur summum atq; ineffabilem illum gradum intimæ & plenissimæ naturarum ad se inuicem præsentia, quæ nullis locis tolli dirimiq; valeat. Quoties vel Athanasius vel Cyrillus vel alij scribunt λόγον amplius extra carnē nō esse, nunquid apertè nobiscum faciunt, & blasphemijs contradicunt Zvingliano- rum, qui λόγον in infinitis propè locis extra carnem esse tradunt? Sic quomodo Concilium Chalcedonense duas in Christo naturas in vnâ subsistentiam concurrere, & in segregabiliter esse coniunctas docet: certè ex aduerso eorum hominum opinionem redarguit, qui λόγον in terris à sua humanitatē per locorum interualla remotum, seiunctū & se-

& segregatum falsò statuunt. Quid aliud, quàm nos, vult Damascenus, quando naturas in Christo ἀδιασάρτως vnitas proficitur, talem nimirum illarum ad se inuicem coniunctionem & præsentiam constituens, quæ citra locorum distantiam facta sit & proinde nec per διασκηµατα locorum dissoluatur.

Hæc tu quidem non incommode: sed nullum ad huc audio ex Patribus, qui expresse siue explicitè ubiquitatem (ut Aduersarij uocant) doceat?

Tu ergò præter memorata, hoc quoq; accipe.

Hieronymus Tom. 2. aduersus Vigilantium: Tu Apostolis vincula iniicies, ut vsq; ad diem iudicij teneantur custodia? nec sint cum Domino suo de quibus scriptum est: sequuntur agnum quocunq; uadit. Si agnus ubiq; est, ergo & hi qui cum agno sunt, ubiq; esse credendi sunt.

Sed dicent Aduersarij hinc sanctorum ubiquitatem quoq; secuturam?

Ego verò non hoc consilio produco hoc testimonium, quòd approbem eū errorem

de sanctorum omnipresentia: sed quia infallibiliter hinc colligitur, D. Hieronymum omnipresentiam Agni siue Christi secundum humanitatem verè credidisse. Neque enim plus Maiestatis sanctis, quam Christo iuxta naturam eius humanam tribuisse putandus est. Quod autem locum Apocalypseos attinet: sequuntur agnum quocumque vadit, sciendum, agi ibi de electis sub regno Antichristi non Romani Pontificis falsa dogmata, sed praeuentis agni verbi que diuini ductum vera fide sequentibus. Quemadmodum etiam hac vita functi in eodem sunt regno caelesti vita que aeterna, iuxta illud: Pater volo, ut, ubi ego sum, sint & illi quos dedisti mihi. Non autem sint in throno illo diuinitatis, in quem collocatus est Agnus, dum ascendendo supra omnes caelos ad dextram Dei exaltatus est, ut impleret omnia. Quod nulli alteri vel angelorum vel hominum vel contigit vel continget unquam: sicut scriptum est: cui angelorum dixit unquam sede a dextris meis.

At tu perge recensere Patrum testimonia?

Ambrosius in 10. caput ad Hebr: Chrysostomus homilia 17. ad Hebr: Num quia
im

in multis locis offertur hoc sacrificium, multi Christi sunt? Nequaquam sed vnus ubique est Christus, & hic plenus existens & illic plenus, & vnum corpus. Sicut enim qui vbi que offertur, vnum corpus est & non multiplicata etiam est vnum sacrificium.

Cyrillus lib. 12. in Ioannem cap. 32. In singulos partibiliter transiens vnigenitus, & animam atque corpus eorum per carnem suam sanctificans, impartibiliter atque integre in omnibus est, cum vnus vbi que sit nullo modo diuisus.

Paulus Emisenus in homilia coram Cyrillo habitata: iterum dicit, nemo ascendit in coelum, nisi qui descendit de caelo filius hominis, qui in caelo est, vides eum, quae diuinitas erant HUMANITATI dedisse.

Theophylactus in caput Ioannis 19. Igitur sanctum Christi corpus indiuisibile est, & diuiditur & communicatur in quatuor partes orbis, usum praebens singulis, & vnus cuiusque animam sanctificans cum corpore per suam carnem, vnigenitus & integer in omnibus est existens vbi que.

Idem Ephes: 4. Ob hanc igitur causam haec omnia efficit, ut omnia impleat dominatione operationeque sua, idque in carne, quane
M

quandoquidem diuinitate iam antea cuncta impleveret.

Oecumenius super eadem verba Ephes. 4. Ascendit supra omnes cœlos ut impleveret omnia, sic scribit: et quidem nuda diuinitate olim omnia implebat. Incarnatus autem descendit, & ascendit, ut vnâ cum carne (μετὰ σαρκος) impleveret omnia.

Paschasius libro de Sacramento Eucharistiæ: hoc est corpus meum quod pro uobis tradetur. In hoc ergo verbo creatur illud corpus, quia diuinum est, omni potentia plenum, ubiq; præsens, ubiq; omnia complens.

Hugo Cardinalis de S. victore in 1. Cor. 16. Corpus Christi hanc habet dignitatem ex natura vnionis cum diuinitate, ut simul sit in multis locis.

Bernhardus in sermone quodam de cœna Domini. Vnde hoc nobis pijsime Domine, ut nos vermiculi reptantes super faciem terræ, nos inquam qui puluis & cinis sumus te præsentem habere mereamur præ manibus, præ oculis. Qui totus & integer sedes ad dextram Patris, quæ etiam vnus momento ab ortu solis vsq; ad occasum, ab aquilone vsq; ad austrum præsto

es omnibus, vnus in multis, idem in diuersis locis.

Contra scripturæ testimonia pro omnipræsentiā Christi allata Zuingliani multa habent quæ opponant. Et primò, quòd dextra Dei definitus sit in cœlo locus. hinc patere dicunt, quòd Christus ad dextram Patris sedere dicitur in excelsis Hebr. 1. Item in cœlis Ephes. 1. & Hebr. 8. Ergò non ubiq; sed in cœlis tantum sedet ad dextram Dei?

Quando Apostoli Christum ad dextram in cœlestibus siue in excelsis collocatum referunt, non hoc volunt, quòd dextra Dei cœcum scriptus quidam in cœlo sit locus. Nā de Deo ipso quoq; dicitur, quòd in altis habitat, sit in cœlis, & de cœlo super filios hominum prospiciat, non certè quòd Deus loco cuidam in cœlis includatur. Quomodo enim cœlis includeretur is, quem cœlum & cœli cœlorum capere non possunt: qui cœlum & terram implet, & qui non longè abest ab vnoquoq; nostrum. In ipso enim sumus vivimus & mouemur. Altitudinem igitur illam & Dei ipsius & dextræ Dei Spiritus sanctus in verbo non loci sublimitate, sed gloriæ verè cœlestis inenarrabili celsitudine

dine definiuit. Et si hæc Apostolorum dicta Christo quandam in cælo circumscriptam sedem assignarent, ut ibi tantum et non extra cælum eum uel cæli locum esset ac sederet, quomodo obsecro SUPRA cælos omnes ascendisse diceretur, ut impleret omnia? Si in cælis tantum sederet à dextris Dei, quomodo in die ultimo etiam hic infra in nubibus appariturus sedere posset nihilominus in throno suæ maiestatis & à dextris Dei, sicut assertionem minimè dubia Christus Dominus coram Pontificum & Phariseorum synodo confirmat? Ergo illa particula, in cælis, in excelsis nunquam nobis Zuinglianorum opinionem confirmabunt, nisi Christum & Apostolos sibi contradicere quis impiè pronunciet: Sed in cælis, id est in cælesti regno Dei, in cælesti planè gloria & maiestate, vel ut Apostoli vocè utar *ἐν τοῖς ὑπερκαύσις* in supercælestibus sedet & regnat Christus, ac dominatur omnibus creaturis, non in cælo tantum sed ubiq; locorum existentibus. Proinde hæc voces potius Maiestatem illam Christi denotant & confirmant, quemadmodum Deum inuocantes ex Christi præscripta formula dicimus: Pater noster qui es in cælis: His
ver-

verbis potius ad diuinam ipsius Maiestatem, sicut Philippus Melanthon alibi reddit *πάτερ ὁ θεός* Pater noster, qui ubiq; es, & ubiq; exaudis invocantes.

Obijciunt Zuingliani Stephani quoq; uisionem, quòd Iesum in uno tantum loco à dextris Dei stantem uiderit. Quare dextram Dei locum esse in cælis?

Principiò si maximè uerba Euangelistæ Lucæ externam uisionem corporeis oculis factam describerent: nondum tamen hæc opinio Zuingliani hinc concluditur. Aliàs consimili argumentatione colligam ego dextram Dei certum locum esse in nubibus quoq;. Quia non minus in nubibus apprensus ad iudicium conspicietur sedere à dextris uirtutis Dei. Præterea nihil agit Euangelista de spectaculo externo, sed de peculiari reuelatione & uisione, quæ in spiritu facta est. Idenim disertè testatur Euangelista memorans illum, cum plenus esset spiritu sancto, in cælum suspexisse. Et si externum fuisset spectaculum oculis corporeis obuium, tum non à Stephano solo, sed à cõcilio proceribus quoq; potuisset conspici.

Deniq; cum stellæ firmamenti, quæ magnitudine sua terrâ superant, ob immensum interuallum vix conspici à nobis possint: quâ tò minus corpus Christi, quod quantitatem propè incomparabiliter minorem habet (si supra stellas omnes in cœlo, quod empyreum Zuingliani dicunt, in certo constitisset loco, qui dextra Dei diceretur) conspici oculis corporeis à Stephano potuisset?

*Obijciatur etiam articulus Symboli: Inde uenturus est iudicare uiuos & mortuos, in-
de scilicet à dextra Dei?*

Quòd aduerbium Inde, de dextra Patris explicari non possit, superiora satis superq; docent. Aliàs ut locus in cœlo existens, necessariò defereretur à Christo, quando de cœlo in nubes descenderit. Quòd duobus testimonijs ipsius Christi suprâ quoq; citatis est contrarium, quibus affirmat, se in nubibus quoq; in throno Maiestatis suæ adeoq; à dextris Dei sessurum Matth. 25. & Lucæ 22. Quamobrem uocula illa ad cœlum, in quo est iuxta clarificati corporis naturam, non ad dextram Dei referenda fuerit. Atq; huius rei interpretem habemus omni exceptione maiorem Apostolum Paulum, dū
Phie

Philippensibus scribens, tertio capite ait, nostrum *ωδὸν σωμω* in cœlis est, VNDE (id est, é quibus cœlis) expectamus saluatorem nostrum.

Testatur autem scriptura, quòd Christus sit rediturus ad iudicium. Si redibit, ergò non adest?

Hunc nobis nodum Angeli dissolunt Actor. 1. cap. ubi de hoc Christi ad iudicium reditu concionantur hisce verbis: Viri Galilæi, quid statis intuentes in cœlum. Hic Iesus, qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, QVEM ADMODVM VIDI STIS eum euntem in cœlum. Redibit ergò visibiliter ad iudicium, qui inuisibilis ratione nunc sedet ad dextrâ Patris omnia implens, Ephes. 4. Ecclesiæ suæ præsens Matth. 28. & in medio inimicorum suorum regnans, psalmo 110.

Sententiam Matth. 28. Ego uobiscum sum, &c. de sola Christi Deitate intelligendam aduersa pars affirmat: sicut & illud Ioannis 8. Antequam Abraham erat, ego sum?

Longè alia est ratio dicti Ioannis 8. quàm
M 4 ver-

verborum Matt. 28. Et si enim Ioannis 8. loquitur Christus iam tum incarnatus, tantum in eo sermone meminit cuiusdam temporis quod incarnatione eius antecessit, nempe temporis Patriarchæ Abrahamæ, ubi λόγος non dum erat incarnatus. Quamobrem verba Christi ad tempus illud Abrahamæ non nisi Deitatis respectu referri possunt. Quando autem Matth. 28. inquit: Ecce ego sum vobis cum usque; &c. hæc verba non ad λόγον nudum quatenus λόγος, sed ad incarnatum λόγον, qualis iam est post factam unionem, necessario refertur, sicut enim respectu temporis Abrahamæ λόγος sine carne considerari poterat, sic post factam incarnationem quis Deitatem solam absque; & extra carnem nobiscum in terris esse contendit: is vero personam Christi diuidit, duasque; naturas immenso locorum interuallo disiungit: duos Christos constituit: vnum Deum & hominem simul in vno tantum loco eo, ubi humanitas Christi est naturaliter, alterum nudum Deum extra carnem in infinitis locis alijs atque; sic dimidiatum Christum.

Non

Non videtur hinc concludi, quod dimidiatus Christus adsit. Nihilominus totus Christus adesse dicitur, etsi non iuxta utramque naturam, sicut totum Christum & non dimidiatum passum & crucifixum credimus, licet non iuxta utramque naturam, sed sola carne passus ac mortuus sit?

Alia est ratio passionis Christi. Nam licet in passione Christus iuxta vnam tantum naturam assumptam videlicet humanam patriatur: tamen λόγος in carne personaliter habitans & manens iuxta hanc suam propriam carnem patitur. At vero quando Christus iuxta solam Deitatem in terris esse statuitur, ita ut nullo prorsus modo reali carnem sibi presentem habeat: tum λόγος EXTRA naturam constituitur humanam. Atque; hoc demum est, quod unionem soluit, nobisque; in terris non totum, sed dimidiatum Christum relinquit.

Ad assequendam Christi hominis omnipresentiam ciuitati supra locum Apostoli dicentis, Christum ascendisse supra omnes caelos, ut impleteret omnia, quæ tamen uerba sensu longè alio accipiunt Aduersarij?

Non ignoro Zuingianos Doctores varias

M 5 in-

interpretationes comminisci, vt hunc insignem locum quoquo modo peruertant, obsecurent, & in alienum planè sensum detorqueant. Sed si ita lubet, profer tu illorum glossas: ego vicissim tibi hanc operam dicabo, vt eas dissoluam & veram ac genuinam sententiam ostendam.

Dicunt quidam de scripturarum impletionem loqui Apostolum: Ascendisse nempe Christum, ut omnes scripturas impleret?

Pugnat hoc glossema cum perpetua consuetudine Spiritus sancti, qui quotiescunq; de complemento scripturarum verba facit, nunquam ita nudè ac simpliciter id ponitur, sed subinde diserta scripturæ, de cuius impletionem agitur, mentio adiicitur. Verbi gratia, hoc factum est, vt impleretur scriptura. Item oportet impleri omnia, quæ scripta sunt de filio hominis, &c. Hic verò nulla scripturarum fit mentio. Insuper docet verborum contextus *ἐμφατικῶς* ab Apostolo causam exponi: cur non simpliciter in cælos sed *ὑπεράνω* supra cælos omnes debuerit Christus ascendere, nempe hac ipsa de causa, vt omnia impleret, subindicans si

Christe

Christus tantum in cælos ascendisset, sicut olim Helias, non fuisse illum omnia implendum. Quia autem non simpliciter in cælos, vt sancti alij, sed peculiari priuilegio *ὑπεράνω πάντων τῶν ὀρανῶν* SVpra omnes omnino cælos ascenderit, atq; hoc ascensu ad ipsam dextram Dei peruenerit: hinc a deo habere illum, vt ad dextram illam Dei omnia implere possit. Et quia in textu Paulino locorum inferiorum, ad quæ descendit, & superiorum supra quæ ascenderit mentio fit: palam euadit nihil de scripturarum sed locorum impletionem, hoc est, præsentia Christi in locis omnibus agi.

Sunt etiam, qui non negant locum illum de Christi omni præsentia sonare: sed id implere omnia, de Christo ratione Deitatis oportere intelligi?

Quàm inepta & insulsa sit isthæc interpretatio isthinc cernitur. Etenim cum duo hæc (ascendere, & omnia implere) immediatè à se inuicem in Paulino textu pendent & cohæreant: Ascensus autem ille Deitati adscribi nequeat, quippe quæ nec ascendit nec descendit: quid manifestius, quàm quod iuxta carnem vtrumq; sit accipiendū.

Quæ

Quæ enim aliàs hæc esset locutio ascendit supra omnes cælos iuxta humanitatem, vt iuxta diuinitatem impleteret omnia? quasi verò ascensus ille humanitatis Christi impetrarit hoc Deitati, vt omnia impleat? quasi non iam antea Deitas semper impleuerit omnia? sicut scriptum est Ierem. 23. Nunquid nō cælum & terram ego impleo? Quamobrem iuxta eandem illam naturam quæ ascendit, hoc etiam consecutus est Christus, vt omnia impleteret.

Nonnulli Paulum de donis loqui autumant, quod ascendisse Christum, ut donis suis impleteret Ecclesiam?

Tametsi aliqua post de donis disserit: quod minus tamen hæc, ascendit supra omnes cælos vt impleteret omnia, de impletionem donorum accipiantur, sequentes hæ rationes obstant. Primò quidem quod non dicit, vt donis suis impleteret Ecclesiam, sicut nec solam Ecclesiam sed indefinitè omnia voce *πάντες* intelligit. Adhæc quia donorum collationem & effusionem Spiritus sancti super Ecclesiam Zvingliani Christo, quæ homo est, derogant: quàm fuerit absurdum ex Zvinglianorum sensu sic formare verba.

borum Pauli paraphrasin: Ascendit iuxta humanitatem, vt iuxta diuinitatem impleteret donis omnia: cum tamen hæc duo (Ascendere & implere omnia) sic ἀσχετως cohereant: vt alterum de humana, alterum verò non de humana, sed diuina explicare absurdum sit. Sed & emphasis illa qua Dominus Apostolus vtitur cum hoc Calvinistico glossæmate constare nequit. Etenim quid aliàs tam accurata & exquisita celebratione ascensus Christi erat opus, quod supra omnes cælos ascenderit ob hoc ipsum, vt omnia implere posset, potuisset enim iuxta Deitatem donis suis Ecclesiam implere, si maximè ratione carnis non supra omnes cælos, sed more aliorum hominum in cælum tantum ascendisset. Quod autem de donis mox subiungit Apostolus: nihil hoc à scopo Pauli alienū. Vult enim docere, hanc effusionem donorum Spiritus sancti, cuius in sequentibus meminit, effectum esse illius diuinæ Maiestatis Christi hominis. Sicut Petrus hanc consecutionem effectus istius, ad præsuppositam exaltationem Christi, ostendit, dum Act. 2. inquit: dextera igitur Dei exaltatus effudit hoc, quod videtis & auditis.

Quid

Quid eorum interpretationi respondes, qui omnia implere idem esse contendunt, quod omnia in omnibus operari?

Hanc interpretationem, si vero sensu accipiatur, non repudiamus, sed ut orthodoxam obuijs vlnis amplectimur. Si verò Zvingliani eam proferunt & ad Deitatem accommodant, quod ascenderit Christus carne, ut Deitate sua omnia in omnibus operetur: quam dicatur id absurdè paulò ante vidimus, sic enim Deitati hoc esset per ascensum Christi impetratum, ut operaretur omnia. Sic Deitas hac Maiestate omnia in omnibus operandi antea caruisset. Quomodo igitur constabit assertio Christi dicentis ante hunc suum in cœlos ascensum: Pater meus operatur & ego operor. Et rursum, quæcunq; pater facit, hæc eadem facit & filius. Porro si hæc Cingliani non ad Deitatem sed assumptam referant humanitatem, hunc in modum Christus carne ascendit, ut secundum eam carnem omnia in omnibus operetur: nonnè proprio suo gladio se iugulabunt. Sicenim nobis egregiè ipsimet confirmabunt, Christum, quâ homo est, realem cum omnipotentia Deitatis habere καὶ ὁμοῦς: siquidem extra dubitationem

nem

nem hoc est positum, quod omnia in omnibus operari non finita ac demensæ, sed solius infinitæ ac increatæ potentia sit. Quod si hoc nobis largiuntur, iam alterum quoq; sequetur ultro, quod cum Christus homo omnia operetur, regat, administret in cœlo & in terra: ex necessitate id faciat non absens per vicarios, sed ipsemet ad dextram Dei præsens, λόγῳ nimirum, per humanitatem non à se remotam, sed sibi præsentissimam, faciente ac operante omnia.

Confutatis igitur Calvinistarum ineptijs, tu quæ simplicissima sit maximeq; uernacula Pauli sententia paucis exemplata

Sensus est Christi ascensum immenso intervallo cunctorū aliorum ascensum superare, dum nō simpliciter in cœlos iuxta clarificatæ corporis naturam, sed peculiari privilegio supra omnes cœlos ascendit; & in ipsum thronum Dei, quo nihil sublimius est, pervenit, ut ad dextram Dei ubiq; locorum præsentem considendo impleteret omnia, id est, præsens omnia in cœlis & terris administraret & operaretur. Estq; Diuo Apostolo Paulo unum idemq; ad dextram Dei sedere, & omnia

omnia implere. Et quemadmodum scriptura aliàs ascensionem Christi sua specifica differentia discernit à vulgari illa sanctorum: Sic Diuus Paulus hoc in loco impletionem omnium, loco huius differentie specificæ perit. Quid autem sit omnia implere, Propheta nobis testimonium explicat. Nunquid non ego cælum & terrā impleo, dicit Dominus, ubi omnipresenciam suam Dominus ex professo asserit & commendat, quod non sit Deus de longè sed Deus qui propè sit, quia cælum ac terrā impleat. Atq; hanc nostram simplicem interpretationem confirmat etiam *ωπεύσας* textus Apostolici, siquidem disertè de locis superis & inferis agit Paulus, ut aliter non nisi de locorum impletionem, hoc est, omnipresenciam exponere fas licitumq; sit, licet ea impletio non sit localis, sed iuxta modum dexteræ Dei fiat, ut Lutherus ait, sicut Deus etià locis omnibus adesse sic dicitur, ut tamen sit extra omnem locum. Nec dubium est, nihil aliud hanc Paulinam phrasin isto loco designare, quàm quod suprà primo capite huius epistolæ Christum ad dextram Dei collocatum omnia in omnibus implere dixit, ubi & presenciam Christi ad dextram Dei exaltati &

eius-

eiusdem sic presentis operationem in vniuersorum administratione comprehendit. Quapropter etiam Diui Apostoli interpretes Theophylactus & Oecumenius eandem planè, quam nos, *παράφρασιν* super isthanc *γνώμην* tradiderunt. Theophylactus quidem inquit: Ut omnia impleat dominatione operationeq; idq; in carne, quandoquidè diuinitate iam antea cuncta compleret. Hæc autem aduersus Paulum Samosatenum & Nestorium sunt. Oecumenius porro, dum scribit: Etenim nuda diuinitate olim omnia implebat, & incarnatus descendit & ascendit, ut omnia *μετὰ σαρκος* cum carne impleat.

Quia circa hanc controuersam materiam nunc toti occupati sumus: ne molestum sit rogo, ad nonnulla reliqua argumenta respondere: ut quod Ioannis 17. dicitur: Pater uolo, ut ubi ego sum, sint & illi quos dedisti mihi. Ergo si Christus ubiq; sequetur etiam electos ubiq; fore, quod absurdum est?

Quod indefinite & vniuersaliter ista non debeant accipi, hac infallibili instantia docemur. Etenim si sancti indefinite futuri essent, ubicunq; tandem Christus, quæ homo, esse creditur: concludendum necessa-

N

riò

riò foret, vt quemadmodum Christi humana natura est in $\lambda\delta\gamma\omega$, est in dextra Dei, in throno maiestatis, sic & sancti in ipso $\lambda\delta\gamma\omega$, in dextra Patris & diuinæ Maiestatis throno futuri essent. Quod omnium est absurdissimum, quandoquidem ne quidem Angelorum ulli dictum est vnquam: Sede à dextris meis Hebr. 1. Fieri igitur nequit, vt dictum Christi vniuersaliter accipiatur, sed definitè Christus loquitur, quòd in eadem beatitudine, regno cœlesti, & vita æterna futuri sint sancti, seruato interim hoc infinito discrimine, vt solus ipse, & præter alium nemo alius ad dextram Dei sedeat omniaq; impleat, Ephes. 4.

Atqui de electis quoq; legitur, quod ad dextram Christi sint collocandi Matth. 25. Item Apocal. 3. Qui uicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut & ego uici, & confedi cum patre meo in throno eius?

Ad priorem locum quod attinet, nihil ibi de Dei patris dextra, quæ omnipotens Dei virtus & Maiestas est, agitur, sed Christus eo loco actum nouissimi iudicii quasi ob oculos ponens electos ad SVAM dextram collocandos asseuerat. De patris autem omni-

po-

potente dextra alibi dicitur: cui angelorum dixit vnquam sede à dextris meis. Idem propè respondetur de loco Apocal. 3. Vbi idem discrimen apertè notatur: de se quidem pronunciat, quòd cōfederit in throno patris sui, electis autem nō promittit, quòd velit eos in patris sui thronum illum (qui est dextra patris) collocare, sed quòd in suo throno velit eos collocare, id est, in cœlo cœlestiq; regno. Cū enim in scripturis quoq; cœlum dicatur Dei thronus Esa. 66. Matth. 5. hic peculiari de causa thronus Christi respectu fidelium dicitur, quia Christus hunc thronum beatitudinis & vitæ æternæ fidelibus suis meritis est, eumq; iuxta promissum suum parauit illis, Ioannis 14.

At Christus eo consilio uidetur Spiritum sanctum promississe, quia ipse prorsus amplius secundum carnem cum discipulis in his terris non futurus esset?

Christus non promissit Spiritum sanctum discipulis, quòd vel omnino iuxta suam humanitatem illis præsens esse noller, vel vt Spiritus sanctus ceu vicarius Christi hominis omni modo absentis vicem expleret. Quòd enim nullo prorsus modo adfit aplius, id &

N 2

vni-

unionis mysterio, & promissioni ipsius & sessioni ad dextram, & perspicuis Apostoli Pauli testimonijs contrarium foret. Spiritus sanctus autem mittendus erat, qui externam conuersationem Christi (quæ hucusque Apostolis in omnibus aduersis solatio esse consueuerat) suppleret. Quia enim posthac Dominus non amplius ita visibiliter esset illis conuersaturus: ne discipuli hoc nomine turbentur, Spiritus sancti missionem (non de aliquo remoto loco, sed eiusdem iam antea quoque in Apostolis presentis super eosdem manifestam effusionem pollicetur: quæ presentia plus solatij suppeditare, & longè validius aduersus omnes procellas, tentationum & persecutionum animare possit, quàm si Christus ipse adhuc terreno illo modo & conuersatione visibili cum eis ageret. Interim hoc quoque certum est, quod Christus non omni modo absens, sed in dextra Dei verè præsens effuderit spiritum sanctum super Apostolos: sicut scriptum est Act. 2. *Dextera Dei exaltatus, & promissione spiritus sancti accepta à patre effudit hoc, quod nunc vos videtis*

& auditis.

Cus

Cur scriptores Ecclesiastici de presentia Christi disserentes affirmant, simpliciter Christum iuxta humanitatem in cælis, iuxta Deitatem ubique esse

Item cur D. Augustinus ad Dardanum

ait: Non sequi, ut quicquid sit in Deo sit ubique; ut

DEVS?

Non certè quod Christum, quæ homo est, nulla prorsus ratione quantumvis cœlesti nobiscum in terris esse arbitrentur. Quomodo enim partim implicite partim explicite hanc Christi maiestatem profiteantur, supra proprijs illorum testimonijs comprobatum est. Sed respiciunt S. Patres ad naturarum propria, ex quibus proprijs naturarum veritatem asserere contra hæreticos studebant. Proinde si propria naturarum consideres, verissimè est, ubique esse solius Deitatis, non non autem humanitatis esse idcirco, siquidem sola Deitas ex vi & proprietate suæ infinitæ naturæ ubique præsens est. Humana natura autem sicut infinita non est, sic etiam ex sua proprietate non est omnipræsens. Quo sensu D. Augustinus rectè ait, non consequi, ut quod in Deo est, sit ubique; ut Deus, id est, eo planè modo ex infinitate essentiae

N 3

sicut

sicut Deus. Sicut certè si hodierna die esset, qui carnem Christi amissa quantitate finita infinitam factam & in diuinitatem conuersam dicerent, nos hoc ipso argumento eos conuinceremus. Cum enim caro finita maneat, finitam quantitatem retineat, iuxta cuius conditionem naturalem vno tantum in loco simul & semel, & non ubiq; est: quo modo obsecro posset dici infinita, quomodo in Deitatem conuersa? Si autem quis sic voluisset concludere: Christus quia homo proprietate sua naturali ubiq; non est: ergo nullo planè modo, quantumuis supernaturali cœlesti ac diuino, adest. Hanc consequentiā nunquam fuissent concessuri Patres orthodoxi, qui veritatem carnis sic asserebant, ne interim vnitatem personæ soluerent, naturas ab inuicem locorum spacijs segregarent, & λόγος extra carnem constituerent: quorum vnanime de hac parte doctrinæ consensum supra citatis illorum testimonijs demonstrauius.

Num ad unionem personalem & sessionem à dextris Dei consequitur etiam adorationis Christi, quia homo est?

Maximè

Maximè verò. Legimus enim in Euangelio passim, quod homines Christum etiam, quia homo est, adorarint, & adoraturi coram sancta humanitate genua religiose flexerint & prociderint, suas preces ad ipsam quoque humanitatem & eius non ad Deitatem solam retulerint, & ex ipsa forma precationis, qua illi acclamabant (Iesu fili David miserere nostri) dilucidè apparet illos naturam Christi humanam (quippe iuxta quam est Davidis filius) ab isthac laude religiosæ adorationis nequaquam exclusisse. Et cur priuaretur ista gloria caro assumpta verbi, quæ cum æterno Deo vnum constituit ὁ φησὶ ἀμὲν: in qua æterna salus totiusque mundi redemptio parata est? Iuxta quam ut & iuxta diuinam noster est mediator, sicut scriptum est, vnus est Deus & vnus mediator Dei & hominum homo Iesus Christus? quæ est in thronum diuinæ Maiestatis euecta ad dextram virtutis & omnipotentis Dei? Iuxta quam, ut Apostolus disertis verbis asseuerat, datum est illi nomen quod est supra omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & inferorum, & omnis lingua ei confiteatur, Phil: 2. Quod nomen illi, ut magno consensu Patres affirmant, &

N 4

con-

contextus Apostolici textus euincit, iuxta carnem est datum. In qua natura humana nostras infirmitates ideo expertus est, ut misericors esset Pontifex. Siquidem ex hoc quod ei contigit tentatum esse (tentatus autem est non ex natura Deitatis sed humanitatis) potest & his qui tentantur succurre re Heb. 2. & 4. Sicut hunc hominē Iesum, quem carne à dextris Dei stantem viderat Stephanus, in ultimo agone religiosa adoratione inuocat eiq; suum spiritum commendat inquires: Domine Iesu suscipe spiritum meum. Et in nouissimo die, quando celebrabit iudicium orbis, quatenus filius hominis est Ioannis 5. nonne coram sancta ipsius humanitate quoq; quæ in nubibus conspicietur, flectetur omne genu? quæ certe genuflexio non ciuilis, sed religiosissima futura est.

Idemne orthodoxa sensit antiquitas?

D. Athanasius in oratione quinta contra Arianos ait: Qui λόγοι carnem factum adorare nolunt: ingratos se exhibent eius humanitati. Qui verò distrahunt λόγον à sua carne, nullam omnino redemptionem peccati aut euasationem mortis existimant.

Vbi

Vbi quæso tandem nefarij seorsim per se inuenient illam carnem, quam saluator noster Iesus Christus assumpsit, ut audeant dicere: non adoramus Dominum cum carne? sed disjungimus corpus, illiq; soli cultu inseruimus?

Ibidem. Quod cum ita se habeat, qui fieri posset, ut corpus Domini vndiquaq; sanctissimum à Spiritu sancto formatum, amiculumq; λόγος Dei non sit adorabile?

Theodoretus in cap. 1. ad Ephes. Quod sumpta ex nobis natura eiusdem honoris cum eo qui assumpsit sit particeps, ut nulla videatur adorationis differentia, sed per naturam, quæ cernitur, adoretur diuinitas, hoc verò omne miraculum superat.

Cyrillus, dial. 6. Curuatur ei omne genu. Accepit autem hoc secundum humanitatem.

In defensione anathematismi 8. Qui dicit non adorandam Domini nostri carnem, ut Domini & Dei carnem, hunc anathematizat sancta & catholica Ecclesia.

Chrysostomus, Hebr. 2. Reuera magnum est & admirabile, & stupore plenum

N 5

CAR

102 DE ASCENSU CHRISTI

CARNE M nostram sursum sedere & adorari ab angelis & archangelis & Cherubin & Seraphim. Hoc sæpe in mente mecum versans excessum patior, & maiora de genere humano imaginor.

Reliqua testimonia vide in consensu antiquitatis.

N O T A.

Quod argumenta Lamberti Danæi attinet, eorum solidam & accuratam refutationem inueniet Christianus lector, in erudita Apologia R. & Clariss. Theologi D. D. Iacobi Andreae.

SOLI DEO GLORIA

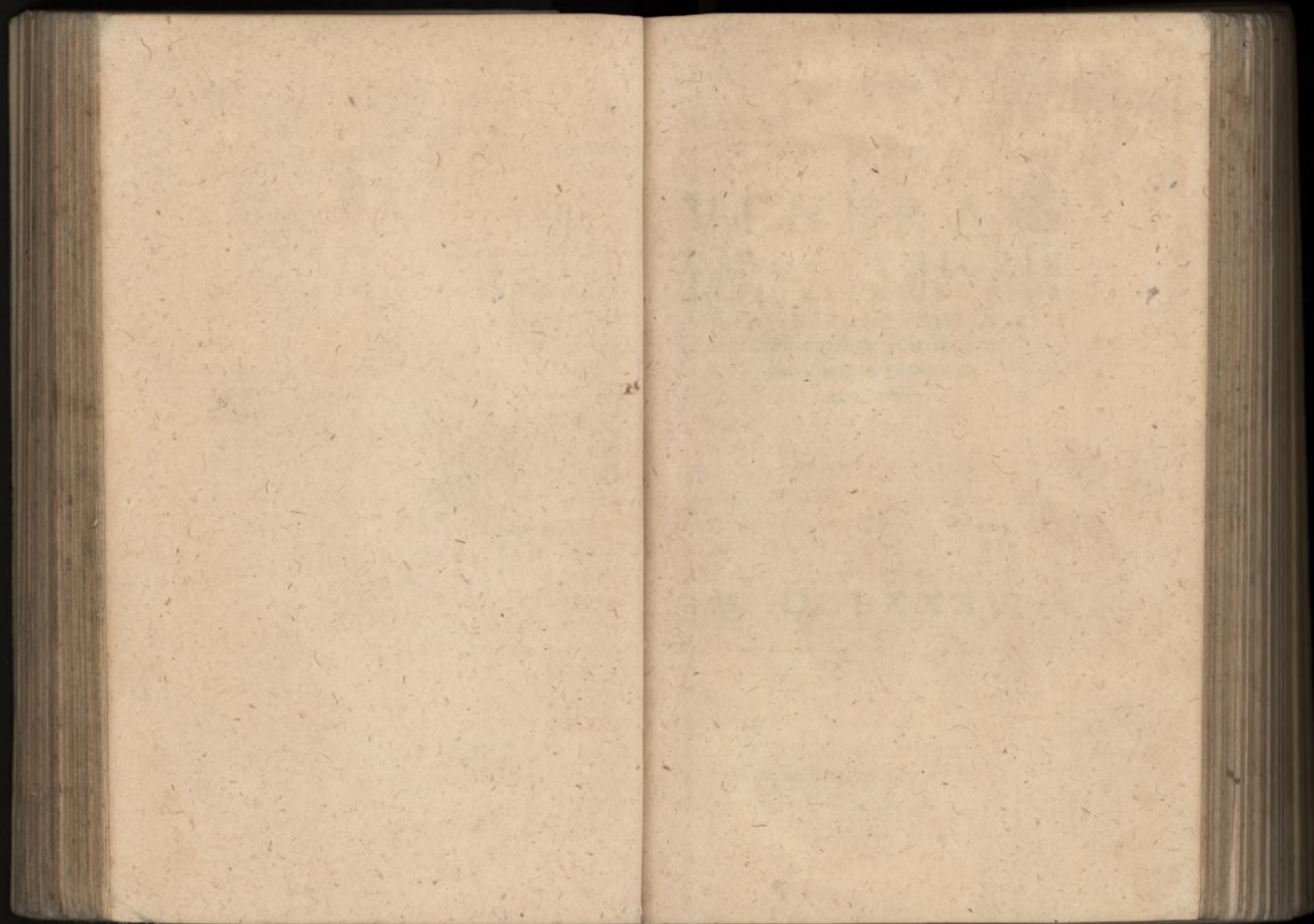
Errata propter temporis angustiam commissa, & inter relegendum animaduersa, beneuolus lector ita corrigat.

Prior numerus paginam, posterior lineam indicat.

Pagina 11. linea 20. & irrefragabiliter. 12. 13. Reges progentes. 42. 2. hypostasi. Eadem. 6. hypostasin. 49. 16. ὁ λόγος 60. 8. communicationis ratio. 63. 15. λόγος creat. 71. 1. λόγος. & 2. linea λόγος. 22. Iesu. 111. 16. naturas. 115. ultima linea, duarum. 150. 1. desunt hæc uerba: resuscitatus esset à mortuis, demum collocatum. 174. 21. quando. 178. 25. qui.

THESE PROPERTIES ARE
ALL THE SAME
AND ARE
THE SAME
THE SAME
THE SAME

THESE PROPERTIES ARE
ALL THE SAME
AND ARE
THE SAME
THE SAME
THE SAME

VENERAN-
DAE ET PVRIORIS
ANTIQVITATIS PIVS
CONSENSVS, DE MAIESTA-
te Domini nostri Iesu Christi, secun-
dum assumptam humanam
Naturam.

M. D. LXXXV.

sum, ex præcipuorum Patrum scriptis
commonstrans perspicuè docuero, & do
ctrinam de Maiestate Christi, & phrasin,
qua in explicando hoc summo, Christia-
næ religionis, Articulo utimur, in veteri
quoq; Orthodoxa Ecclesia, magno con-
sensu approbatam, traditam, vsurpatam-
que fuisse. Ante omnia autem, fraus Ad-
uersariorum diligenter obseruanda est,
qui, quamprimum aliquid in Patrum
scriptis reperiunt, quod ad asserendâ, du-
arum in Christo Naturarum & propieta-
tum, distinctionem facere videatur: pro-
tinus, quasi parata victoria encomium
canunt, ac de suo, cum erudita vetustate,
consensu prolixè contra nos declamare
solent, quò incautis persuadeant, Natu-
rarum & idiomatum distinctionem il-
lam à nobis negari & confundi. Cùm ta-
men ipsi vltro fateamur, Naturas ipsas,
earumq; idiomatica distincta, & inconfusa
perpetuò manere: quemadmodum & in
libelli Concordiæ octauo Articulo ver-
bis clarissimis affirmatur: Omnipoten-
tiam, omniscientiam, cæteraq; Deitatis
propria, humanitatis idiomatica nun-
quam fieri. Quandoquidem indubitato
credi-

credimus, docemus, scribimus & profite-
mur, Christi humanitatem, non ex pro-
prietate suæ Naturæ, propriaq; naturali
virtute esse omnipotentē, omnisciam aut
Ecclesiæ in his terris præsentem. Sed tan-
tū per vnionem personalem, ex con-
iunctæ sibi Deitatis virtute, &c. Qua ra-
tione distinctio retinetur Idiomatum, &
nihilominus eorundem vera defendi-
tur communicatio, qua Deitatis propria,
non quidem Carnis idiomatica statuun-
tur: sed tamen, in eorundem persona-
lem *κοινωνία*, Caro à filio Dei euecta, piè
recteq; creditur. Vt igitur planissimum
euadat, Patres, naturarum propieta-
tumq; discrimen illud, fideliter vnâ no-
biscum retinere, ac nihilominus eorun-
dem veram, de qua loquimur, *κοινωνία*
plurimis, ijsque luculentissimis te-
stimonijs, dictis atque sententijs tra-
didisse, & eundem in modum, in expli-
canda Maiestate Christi, locutos esse, non
per vocabula duntaxat concreta, sed et-
iam per abstracta, siue ipsam Naturam
humanam, licet non in abstracto seu se-
orsim consideratâ, expressè designantia:
Operæ pretium me facturum putavi, si
a 3 testi-

testimonia, quæ partim alij magno exquisitoq; iudicio, ex puriore Antiquitate collegerunt, partim ipse, priuata diligentia, ex Scriptoribus Ecclesiasticis annotauit, in gratiam pij & Christiani lectoris, in certa quædam capita distribuerem, hoc nimirum consilio, vt, quacunque tandem de re, circa hunc, inter nos & Sacramentarios, controuersum articulum cuiuspiam differendum sit: protinus in conspectu atq; promptu habeat, præcipua veteris Ecclesiæ testimonia, nec opus illi sit, demum ex magno illo cumulo testimoniorum laboriosè, quæ ad præsens institutum comprobandum faciant, inquirere: & vt ex hac distributione appareat, nullam partem huius doctrinæ, à veteribus illis Patribus, silentio prætermisissam, neglectam, òc fuisse.

CAPVT

7
Caput primum de
Vnione personali.

P Rincipiò de ipsa Vnione personali, innumera propè testimonia in ipsorum scriptis reperiuntur, quæ hic assignare nimis prolixum foret, præsertim cum constitutum nobis sit, autoritates Patrum in ijs serè duntaxat, quæ hoc nostro seculo in controuersiam à Sacramentarijs uocata sunt, declarandis asserere.

Sed tamen ut liquidò perspiciatur, nos de hypostatica duarum in Christo Naturarum unione nil noui tradere, sed ueterem ueteris Ecclesiæ sententiam fidei constantia retinere: celebrem illum & solenni approbatione ab Ecclesiâ receptum Canonem Chalcædonensis Concilij hic recitabo, ubi sic à 600. Episcopis eo Concilio congregatis definitum legitur.

Itaq; Patrum uestigijs insistentes, unum atq; eundem profiteamur esse filium, Dominum nostrum Iesum Christum, & una uoce omnes prædicamus perfectum eundem in diuinitate, & perfectum eundem in humanitate, Deum uerum & hominem uerum, eundem ex anima rationali & corpore: consubstantialem Patri, secundum

cundum diuinitatem, consubstantialem nobis, secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato, ante secula quidem ex patre secundum diuinitatem, in extremis autem diebus eundem, propter nos, et propter nostram salutem, ex Maria uirgine et Dei genitrice, secundum humanitatem genitum. Vnum et eundem Iesum Christum filium et Dominum unigenitum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indiuisse, INSEGREGABILITER, cognitum et deprecatum: haud quaquam Natura naturarum differentiam unione tollente, sed propter unitatem prietatem potius utriusque Naturae conseruante, nunquam quae in personam unam, et SVBSISTENTI, nusquam AM unam concurrat: non uelut in duas personas se inuicem disperditum, aut diuisum, sed unum et eundem segregatum filium unigenitum Verbum Dominum narrantur. Iesum Christum, quem admodum antiquitus Propheta et ipse de se ipso nos docuit Christus, et Symbolum Patrum nobis tradidit. Haec enim decretum Chalcedonense. Quia autem humana ratio ingenij sui aciem ad huius mysterij adorandam sublimitatem intendens, nisi freno et repagulis uerbi diuini intra metas contineatur, et sub fidei captiuetur obsequium, plane caecutire solet, et cum de infinitate diuinae, de finitate uero humane Naturae cogitat, protinus fingit, im-

git impossibile fuisse, Totum illum infinitissimum λόγον tam paruae minutaeque Naturae (cum qua nullam alias in philosophia proportionem habet) uniri potuisse, et proinde aliquam eius partem (cum tamen ut simplicissimus Spiritus partem extra partem non habeat) incarnatam esse falso imaginatur: quem admodum Sacramenta uij, licet uideri nolint, quod sic statuunt; tamen impertinentissimis suis similitudinibus, Antuerpiae ad partem quandam Oceani sitae, Solis item aliquam sui orbis particulam attingentis, et gemmae parti duntaxat sui annuli incluse, minus recte de hoc mysterio cogitandi ansam et occasionem hominibus subministrant. Ideo quid hac in parte uetus Ecclesia sentiat, et quomodo nobis hoc pietatis mysterium explicatum reliquerit, sequentibus Ecclesiasticorum testimonijs edocetbitur.

ORIGENES de principijs lib. 2. cap. 6. Anima Christi TOTTA, TOTVM λόγος precipiens, atque in eius lucem splendoremque cedens, hac mediante, Verbum Caro factum est.

Idem lib. 4. Non ita fuisse dicimus filium Dei in illa Anima, sicut in anima, Petri, Pauli, etc. Oleo enim letitiae ungitur, cum λόγος Dei immaculata confederatione coniuncta Filij Dei plenae capax fuit.

CYRILLVS lib. 4. in Ioannem cap. 12.
TOTVS (λόγος) toti (carni) ineffabili modo
 Vnionis coniunctus, uiuificantem eam effecit.
 Idem de recta fide ad Theodosium : Igitur
TOTVM humanitati nostræ unitum esse dici-
 mus λόγος.

DAMASCENVS Lib. 3. cap. 6. Incarna-
 tione Dei Verbi dicimus **OMNEM** & perfe-
 ctam naturam diuinitatis in una ὁσώσεως
 (Trinitatis) unitam esse **OMNI** (id est, toti) hu-
 manæ naturæ, & non partem parti. Ait enim
 diuus Apostolus, quod in ipso inhabitat omnis
 plenitudo Diuinitatis **CORPORALITER**,
 hoc est, in carne eius. Et eius discipulus Diony-
 sius Arcopagita ait : quod diuinitas ὁλικῶς το-
 taliter) nobis in una sui ipsius ὁσώσεως
 κοινωνίᾳ communicauit.

IBIDEM : **OMNI** (id est, toti) humanæ
 naturæ, dicimus **OMNEM** (hoc est, totam) uni-
 tam esse diuinitatis substantiam.

Et paulò post: Totum **TOTVS** assum-
 psit me, & **TOTVS** toti unitus est, ut toti salu-
 tem conferret.

Item. Quomodo Deus perfectus & homo per-
 fectus diceretur Christus, si pars diuinæ naturæ,
 humanæ naturæ parti in ipso unita esset?

Capite septimo. Incarnatus est igitur λόγος
 & à pro-

& à propria immaterialitate non discessit, καὶ
 ὁ λόγος σὺν ἡμῶν & **TOTVS** incarnatus est.

Lib. 4. cap. 15. Christus non ut Propheta
 ἐνεργεῖς χριστομενός actione unctus, παρρησια δὲ
 ἐλθὼς τὸ χριστόν, sed **TOTIVS** ungentis præ-
 sentia.

FVLGENTIVS lib. 1. ad Trasimundum.
 Idem Deus totam in se suscepit naturam Homi-
 nis. Et idem Homo **TOTAM** in se habet sub-
 stantiam Deitatis.

Quorsum autem hæc de totius λόγος incarna-
 tione ex Scriptoribus Ecclesiasticis asserre uisum
 sit : partim ex supra dictis, partim etiam infra
 dicendis manifestum fiet : quando ad caput de
 omnipotentia Christi peruenerimus.

CAPVT SECVNDVM.

Quod illa Vnio non sine natura-
 rum κοινωνίᾳ facta sit.

Sancti Patres Vnionem perso-
 nalem sic describunt, ut naturarum ueram
 ad se inuicem κοινωνίαν, sine ulla earum confusio-
 ne factam haud obscure statuunt. Proinde non
 Vnionis tantum: sed κοινωνίᾳ quoq; uoce aut
 qui pollutibus alijs in huius mysterij explicatio-
 ne utuntur. Et humanæ quidem naturæ, siue ut
 epistola

Epistola ad Heb. 2. docet, Carnis, & sanguinis
 λόγον participem esse factum, testatur BASI-
 LIVS, quando scribit fleuisse Christum, ut osten-
 deret κοινωνίαν humanæ naturæ. Et NYSSE-
 NVS inquit: Rex regum uenit ἐκ κοινωνίας
 nostræ naturæ.

Huc referendus est Canon quintus Ephesini
 Concilij. Si quis audeat dicere: Hominem Chri-
 stum θεόγονον, id est Deiferum, ac non potius
 Deum esse ueraciter dixerit, tanquam filium per
 naturam, secundum quod Verbum Caro factum
 est, & COMMVNICAVIT similiter, ut
 nos, Carni & sanguini, anathema sit.

ATHANASIVS in epistola ad Episte-
 tum: Magis ipsi humanæ naturæ magna accessio
 facta est ἐν τῇ τῷ λόγῳ πρὸς αὐτὸν, κοινωνίας.
 Ἡ καὶ ἐνώσεως, hoc est, ex communicatione &
 unione Verbi ad humanam naturam.

DAMASCENVSLib. 3. cap. 6. Diuinitas
 ὁμοῦς nobis in una sui ipsius ἑνωσέως ἐκωνί-
 ας COMMVNICAVIT.

Sic uicissim quod humana Christi natura, abs q̃
 sui ipsius in Deitatem conuersione, aut natura-
 rum confusione, Deitatis siue diuinæ naturæ per-
 sonaliter κοινωνος seu particeps facta sit, sequen-
 tia Patrum testimonia comprobant.

ORIGINES, ut prius audiuius, scribit,
 Animam

Animam Christi totius filij Dei capacem fuisse.

BASILIVS In sanctam Natiuitatem: Christi Ca-
 Sicut ignis ferri proprietates non transsumit: sic & Deitatis
 sanè etiam humana Domini caro ipsa parti-
 iceps facta est Deitatis, non suam propriam
 tradidit Deitati imbecillitatem.

GREGORIVS Nazianzenus, In ser-
 mone paschali pagina 341. Procedens Deus post
 assumptionem, unum ex contrarijs duobus Carne
 & Spiritu, ex quibus hic (Spiritus) quidem Deus
 erat: Illa (caro) uerò in Deitatis CONSOR-
 TIVM assumpta.

EVSEBIVS. Verbum simul Deificauit ho-
 minem, primitias spei nostræ honorans, & insi-
 gnens illum uita illa æterna, quam intra se-
 ipsum habet, assumens illum ad COMMUNI-
 ONEM in diuinitate & beatitudine τῆς ἐν τῇ
 θεότητι καὶ μακαριότητι κοινωνίας & ἐξῆρ-
 ναν.

DAMASCENVS Orat. 1. de Imaginibus.
 Incarnati filij Dei carnem aīo Naturæ diuinæ
 καὶ ἑνωσέως participem factam.

Oratione 3. de Imag. Creator sese demisit, ut
 naturam meam cohonestaret, & diuinæ natu-
 ræ κοινωνος participem faceret.

SIC THEODORVS PRESBY-
 TER Rhætensis de Samosatani errore
 scribit: Paulus quidem iisdem, quibus Manes,
 temporibus

temporibus, Samosatenus quidem ortu, sed Antiochie Syriæ Antistes, Dominum impiè dixit nudum fuisse hominem, in quo Deus λόγος, sicut & in singulis Prophetis, habitavit, & proinde duas naturas separatas, & citra omnem prorsus inter se communicationem in Christo esse, ἀκοινωνήτως πρὸς ἑαυτὸς πάντως αἰῶνι, quasi alius sit Christus, alius Deus λόγος in ipso habitans.

CAPVT TERTIVM

De Communicatione Idiomatum, & quod diuina quidem natura verbi sua idiomata humanæ communicet: non autem vicissim humana natura suas proprietates diuinitati tradat.

Quemadmodum totum λόγος incarnatum, eamq; incarnationem non sine unitarum naturarum κοινωνίᾳ factam, & imprimis humanam Christi naturam Deitatis τὸ λόγος, & diuine ipsius naturæ personaliter κοινωνοῦν siue participem factam esse tradiderunt Patres, sicut modò demonstrauimus: sic idiomatum quoq; siue proprietatum communicatio-
nem

nem disertis uerbis atq; uno ore tradiderunt, dum Christum secundum carnem non finitis duntaxat donis præditum, sed Spiritu sancto absq; mensura plenitudine Deitatis adeoq; ipsius Verbi diuina Maiestate unctum & ornatum esse scribunt, non tum demum, cùm à mortuis resurrexit (sicut quidam ex Sacramentarijs nullam aliam gloriam seu Maiestatem humanæ Christi naturæ uolunt agnoscere, præter eam, quam ex resurrectione corpus eius gloriosum, iuxta proprietatem clarificatorum corporum, accepit) sed in primo puncto incarnationis per ipsam unionem personalem. Quemadmodum sequenti capite, Antiquitatis hac de re consensum proferemus. Nunc autem quedam Aduersariorum obiectio diluenda prius est, qua prorsus eandem esse rationem Cōmunicationis Idiomatū Deitatis, respectu Carnis, & Communicationis idiomatum humanitatis, respectu uerbi esse, magna contentione asseuerant, ita quidem, ut quemadmodum diuinitas non sit passa, nec Christus iuxta diuinitatem passus: sic neq; humana Christi natura, uel Christus secundum humanam naturam omnipotentia, omniscientia, uiuificationis, cæterorumque Idiomatum Verbi Maiestatem accepit. Quòd autem Orthodoxa illa superiorum seculorum Ecclesia nequaquam eandem esse rationem

tionem utriusq; generis Communicationis idioma-
tum putari: ex scriptis eorum hoc capitulo
palam docebitur, dum humanam quidem Christi
naturam, Deitatis gloria locupletata pronuncia-
nt: Deitatem autem, quia immutabilis sit, nec
in melius nec deterius mutari potuisse testan-
tur. Vnde p̄ omnes liquidissime cognoscent, atq;
adeo prop̄e manibus palpare poterunt, Zuingli-
anorum opinionem in hoc ipso, in quo cardo &
summa cōtrouersia, inter nos & ipsos, posita est,
à Patrum sentētia dīcō dīcō t̄cōp̄ discrepare.
Sic autem scribunt & loquuntur Patres:

ATHANASIVS in Oratione 2.
contra Arianos: Non diminutum est Verbum
Carnem assumendo, ut gratiam quoq; desideret
accipere: Sed potius Deificauit, quod in-
duerat.

IDEM in epistola ad Epictetum: Non
enim uerbum Caro factum est, ut Deitati alia
qua accessio fieret, neq; ut Verbum in melio-
rem statum reduceretur. Magis enim ipsi hu-
mana nature magna accessio facta est, ex
communione & unione Verbi ad humanam na-
turam

BASILIVS in S. Natiuitatem. Sicut
ignis ferri proprietates non transsumit: Sic sanē
etiam humana Domini Caro ipsa particeps
facta

facta est Deitati, non suam propriam tradidit
Deitati imbecillitatem.

GREGORIUS NYSSENVS. Deinde
λόγος, nunquam per communionem, quae est ad
corpus & animam alteratur, neq; particeps est
eorum imperfectionis, sed tradidit eis (corpore
& anime) diuinitatis suae virtutem.

EVSEBIUS lib. 4. Cap. 13. Verbum ex se
ipso **SVA** communicabat Homini, non quatenus
uicissim ex natura mortali, ea, quae ipsius sunt, in
se recipiebat: Et diuinam quidem virtu-
tem mortali subministrabat, non autem ui-
cissim ad consortium mortalitatis natura Verbi
detracta est.

CYRILLVS de incarnatione vnige-
niti: Verbum in id, quod non erat, se immisit, ut
& hominis natura id, quod non erat, fieret, di-
uinae maiestatis dignitatibus per adunatio-
nem nitescent, quae subleuata magis est ultra na-
turam, quam deiecit infra naturam inuertibilis
sem Deum

IBIDEM cap. 18. Caterum tanquam in ma-
gine licet in carbone conspiciere adunatum quis
de humanitati Verbum non tamen proiecis-
se quod fuerat, transformasse autem magis assu-
ptam naturam in **SVA** gloriam & operas
gloriam

Capite 23. in Ioannem. Quoniam caro cum uiificante Verbo coniuncta est, tota effecta est uiuifica. Non enim ad corruptibilem suam naturam iunctum Dei λόγος detrahit, sed ad melioris uirtutem eleuata est.

AMBR OSI VS libro de fide contra Arianos cap. 8. Nos credimus immutabilem & inconuertibilem filium Dei, qui cum hominem induit, non statum uertit, non ordinem perdidit, non substantiam immutauit: Sed illius eiusdem corporis eterno claritatis sue lumine illustrauit, ut ad nos per tramitem corporis eius lux sancti Spiritus, & eterne uitae gratia redundaret.

AVGVSTINVS contra Felicianum: Iniuria sui corporis affectam non fateor Deitatem, sicut maiestate Deitatis glorificatam nouimus carnem.

LEO primus epistola 22. Assumpsit nostram naturam, non ut minueret diuina humanis, sed ut augetet humana diuinis.

DAMASCENVS lib. 3. cap. 7. Diuina natura ipsa quidem proprias GLORIFICATIONES carni communicat, cum ipsa maneat impassibilis & immunis passionum carnis. Nam si sol nobis proprias actiones tradens, nostrarum manet expertus, quanto magis solis factor & Dominus.

In eo.

In eodem lib. 15. Igitur proprias glorificationes diuinitas corpori communicat: at ipsa permanebat passionum carnis immunis. Non enim quemadmodum per carnem diuinitas Verbi operabatur, hunc & in modum per diuinitatem eius caro patiebatur. Nam caro diuinitatis organum erat.

CAPVT QVARTVM,

De Communicatione Maiestatis diuinæ, quæ in ipsa Vnione Christo Homini obtigit.

Accedamus nunc ad vnanimè illud Antiquitatis testimonium, de Maiestate Domini nostri Iesu Christi, & ea primò enumeremus, quibus uerbo illam in ipsa unione factam esse testantur. Inde hoc quoque licebit infallibiliter animaduertere, usitatissimum in ueterè Ecclesia fuisse, loqui in hoc negotio de Christo etiam per uocabula abstracta, hoc est per huiusmodi phrasès, quæ humanitatem Christi, naturam humanam, carnem assumptam, corpus Christi nominatim & notanter exprimerent, licet non in abstracto aut seorsim humane nature.

6 2 in seipsa

N. simil.

in seipsa, suisq; naturalibus proprietatibus confederata, sed quatenus in hypostasin filij Dei assumpta est, & in eadem personaliter subsistit, Maiestatem hanc Patres adscripserunt.

IVSTINVS in expositione fidei. Corpus manet corpus, non enim est Deus, particeps autem factum est diuinæ dignitatis.

Ibidem. Sicut sol communis, ita sol iustitiæ Deus ex quo adest omnibus iuxta suam essentiam. Nos autem ut hebetes præ peccatorum sordibus ad percipiendum lumen illud non sumus idonei. Templum uero illud proprium oculo purissimo totius luminis splendorem capit.

ORIGENES de principijs lib. 2. cap. 6. Si massa aliqua ferri semper in igne sit posita, omnibus suis poris omnibusq; uenis ignem recipiens, & tota ignis effecta, si neq; ignis ab eo cessit aliquando, neq; ipsa ab igne separatur: diciemus eam totam ignem effectam, quoniam nec aliud in ea nisi ignis cernitur, sed & si quis cōtingere tentauerit, non ferri sed ignis uim sentiet: Hoc ergo modo etiam illa anima, qua quasi ferrum in igne, sic semper in λόγῳ posita est, omne quod agit, quod sentit, quod intelligit Deus est. Ad omnes deniq; sanctos calor aliquis λόγῳ Dei putandus est peruenisse: in hac autem anima ipse ignis

ignis diuinus substantialiter requisitisse credendus est, ex quo ad ceteros calor aliquis generit.

Idem explicans illud psalmi, Vnixit eum præ participibus, inquit: Gratia Spiritus, non sicut Prophetis, illi anime (Christi) data est, sed ipsum λόγῳ in ea substantialis inerat plenitudo. Aliter ista anima oleo, hoc est λόγῳ Dei ungitur, aliter participes eius Prophetæ, Apostoli. Illi enim odore unguentorum eius cucurrisse dicuntur. Ista anima uasculum ipsius unguenti fuit.

Idem Homilia 2. in diuersos locos Euangelistæ Iohannis super hæc uerba: Et uerbum Caro factum est, &c. λόγῳ incarnatus Dominus noster Iesus Christus plenitudinem gratiæ secundum humanitatem accepit, quoniam caput est Ecclesiæ & primogenitus uniuersæ creature.

TERTULLIANVS de Trinitate: Spiritus uenit super Christum, habitans in solo Christo plenus ac totus, nec in aliqua mensura aut portione mutilatus, sed cum tota sua redundante cumulare admissus, ut ex illa delibationem quandam gratiarum ceteri consequi possent, totius sancti Spiritus fonte in Christo remanens

*Ad iuxta hanc
sententiam.*

NB

CHILIV

b 3

manens

manente, ut ex illo donorum atq; operum uenire ducerentur.

HILARIUS libro 9. de Trinitate: Vt ita Homo Iesus Christus maneret in gloria Dei Patris, si in uerbi gloriam caro esset unita, & gloriam VERBI assumpta CARO teneret.

Libro. 11. Unctus est CHRISTVS in ea natura, qua nos sumus participes seu consortes eius, unctus est autem cum privilegio.

ATHANASIUS de natura humana suscepta contra Apollinarium: Cum dicit Apostolus, quod in Christo habitet omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, plenitudinē illam habitare in carne intelligendum est. Et rursus.

In Christo, hoc est, in CARNE eius habitat omnis plenitudo Deitatis eius corporaliter.

In epistola ad Epictetum: Ipse solus Emmanuel appellatur, ueluti corpore diuinitatis pleno ac proinde deificato.

EVSEBIUS Episcopus Enissenus in sermone ad feriam 5. post passionis dominicam scribit: Maiorem reuerentiam Christi Humanitati serunt gentiles (conuersi) quam eius diuinitati Iudaei aliquando exhibuissent. Ipsi enim (Iudaei) neq; esse ipsum Deum, nec sancti Spiritus gratia unctum credunt. Nos autem, etiam secundum humanitatem omni

virtute

virtute & gratia plenum esse confitemur dicentes cum Psalmista: Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo letitiae praesortibus tuis.

GREGORII NYSSENI quoq; ualde illustre testimonium praecedenti capite annotauimus, cum scribit: Deum λόγος, per communionem ad corpus & animam, non fuisse alteratum, neq; participem factum imperfectionis eorum, sed tradidisse eis (anime & corpori) diuinitatis suae virtutem.

BASILIVS in S. Natiuitatem. Quomodo Deitas est in carne? Quemadmodum ignis in ferro, & μεταβαίνει ἀπὸ τοῦ μεταλλοῦ id est, non transiit, sed distribuitur. Non enim excurret ignis ad ferrum, sed manens in loco distribuit ipsi propriam facultatem.

Paulo post. Sicut ignis ferri proprietates non transsumit: sic sane etiam humana Domini caro ipsa particeps facta est Deitatis, non suam propriam tradidit Deitati imbecillitatem.

In psal. 21. Natura assumpta, diuinitati assumpti eam est unita, eiusdemq; gloriae & honoris particeps ac consors facta.

GREGORIVS Nazianzenus in sermone paschali, pagina 341. Nasceitur quidem

6 4 ex uira

ex uirgine, cuius caro & anima idem antea à sancto purgata erat Spiritu. Decebat enim, ut ita generatio ornaretur, prius tamen uirginitas honore decoraretur. Procedens autem Deus post assumptionem unum ex contrariis duobus Carne & Spiritu, ex quibus hic (Spiritus) quidem Deus erat, illa (caro) uero in Deitatis consortium assumpta.

Idem in sermone paschali: Perfectus est Christus non ob diuinitatē tantum, qua nihil ab solutius; sed & propter unctionem Deitati adiunctam, factamq; illud idem, quod eam unxit. Quin dicere audeo quod deo.

Epiphanius contra Arium: CARO à Maria & ex nostro genere existens transfigurabatur in gloriam, acquirens gloriam Deitatis, honorem, perfectionem & gloriam cœlestem, quam Caro non habuit à principio, sed accepit in cognitione Dei Verbi.

Idem in Ancorato. Non fecit confusionem naturarum, nec humanam naturam aboleuit, sed CORPVS terrenum una cum diuinitate poscens efficiens, in vnā virtutem seu potentiam vniuit, unus existens Christus, non duo.

Contra Diomazritas: Deus uerbum habens in se totam perfectionem, existens ipsa perfectio: ipse

ipsa potentia, & lux ipsa assumptam mentem, & totum suum corpus impleuit & perfecit.

In Ancorato: In ipso inhabitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter. Christus enim receptaculum est sapientiæ & diuinitatis.

Eusebij testimonium, ex libro eius 4. cap. 14. supra commemoratum est, nempe quod Nazareus ex seipso SVA communicarit Homini, non autem uicissim ex natura mortali, ea, quæ ipsius sunt, in se receperit, & quod diuinam virtutem mortali subministrarit, non autem uicissim ad consortium mortalitatis natura Verbi detracta sit.

CYRILLVS. Natura nostra à filio Dei assumpta mensuram suam excessit, & in conditionem assumentis eam, per gratiam translata est.

De incarnatione vnigeniti: Verbum in id, quod non erat se immisit, ut & Homini natura id, quod non erat, fieret, diuinæ Maiestatis dignitatibus nitescens, quæ subleuata est ultra naturam, quam deiecit infra naturam inuictibilem Deum.

Ibidem cap. 3. Descendisse dicimus de cœlo filium Homini, per unitatem dispensatoriam Verbo tribuente propriæ carni gloriæ suæ & diuinæ maiestatis claritudinem.

Libro 2. in Ioannem cap. 49. Non permittit, ut Templum, quod ex uirgine sumptum fuit, alium filium, & alium Dei λόγος quis predicet, quamuis quæ utriq; naturaliter insunt, decentem distinctionē suscipiant. Ut enim ex Deo λόγος est, sic homo ex muliere. Vnus igitur ex utrisq; Christus, filiatione & maiestate diuina indiuisibilis.

Lib. 11. cap. 20. Deitatis nomen datum sibi à patre ait, non quia cū non esset natura Deus, ad Deitatis dignitatē uocatus sit (non enim adoptatus est ut nos, sed natura filius est) sed quia ut scriptura testantur, Homo factus est, quæ ut Deus naturaliter habet semper, ut homo in nouissimis accepit temporibus.

Lib. 8. thesauri cap. 1. Est natura humana proprium à Deo accipere: Quid enim habet, quod non accepit, ut scribitur. Ut homo igitur per gratiam à Deitate accepit, quæ ut Deus naturaliter habet.

Lib. 12. thesauri cap. 18. Corpus Christi templum est uerè: In ipso enim uoluit habitare corporaliter tota plenitudo Deitatis, ut ait Paulus.

Libro de recta fide ad Theodosium
Anima unionem sortita ad λόγος, descendit quidem in infernum, diuina autem uirtute & efficacia

efficacia uertens, etiam spiritibus, qui illic erant, apparuit, dicens compeditis. Egre dimigi.

De recta fide ad Reginas: Fastigium quidem Deitatis occultans humili sensu incarnationis, humilitatē autem corporis, quæ uidebatur, efficacia Deitatis extollebat.

Posteriore libro ad Reginas: In quo igitur habitauit omnis plenitudo Deitatis corporaliter? Itaq; propriè quidem & seorsim in natura Verbi putare hoc esse factum, ualdè stultum foret. Nam perinde esset, ac si diceret, quod ipse unigenitus habitasset in seipso.

THEODORETUS in capite de Antichristo: Verbum incarnatum non particularem gratiam contulit assumptæ naturæ, sed totam plenitudinem diuinitatis complacuit in ipsa habitare.

Dialogo. 1. apud Theodoretum. Qui unxit, natura Deus est ex Deo natus. Qui uerò unctus est & in Iohā acquisititiam accepit uirtutem exquisito Templi officio ornatus.

AMBROSIVS de fide resurrectionis: Non est despicienda carnis humanæ natura, quæ in sanctæ Trinitatis substantiam, atq; consortium per Dominum Christum ingredi meruit.

Heb. 1. Vinctus præ consortibus. Quoniam hanc benedictionem, supra omne genus humanum

N. Gaby:

N. Chrs filius
nonne omnia
nata diuina
indivisibilis.

N. Hum. Nat.
in sanctæ Trinitatis
consortium
ingressa.

manum agnoscitur accepisse, ut unctus singulas
riter ceteros unget. In illo enim fons benedictionis,
prout ipsi uisum fuerit, per uniuersos electos
competenter emanat. Sed hæc omnia CARNI
conueniunt, cui Verbum unitum est pro salute
sanctorum. Et hanc uocat humanitatis excellen-
tiam.

AUGUSTINVS Epist. 57. Deus licet to-
tus sit presens, non tamen ex toto illum capiunt,
sed pro sue capacitatis diuersitate alij amplius,
alij minus ipsum habent ac capiunt. De Ca-
pite uero nostro Christo Apostolus ait: In ipso
inhabitat tota plenitudo diuinitatis corporaliter:
Non quod corpus sit Deus, sed corporaliter di-
ctum est, quia & in Christi corpore tanquam in
templo habitat Deus. Hoc uero interesse arbitra-
mur inter caput & membra cetera, quod in quo-
libet quamuis præcipuo membro, ut in aliquo ma-
gno Propheta aut Apostolo quamuis diuini-
tas habitet, non tamen sicut in capite Omnis ple-
nitude diuinitatis.

PRIMASIVS in 1. cap. ad Hebr. Christus
quoque homo in hoc est maior omnibus Angelis,
omnique creatura, quia potestas, quæ erat ante
secula, requieuit in illo homine ASSUMPTO
à Verbo, ex tempore conceptionis.

Quando Tempus hominis meminit,
ad Chri-

ad Christum iuxta humanam naturam
digitum intendit: siquidem, λόγος non
assumpsit personam, sed naturam assump-
sit humanam.

HESYCHIVS in Leuit. Cap. 5. Manifestum est nos non peccare Trinitatis partem CAR-
NEM Domini dicentes, propter inseparabilem
incarnati Verbi cum ea unionem. Quare au-
tem Trinitatis pars est? Quia indiuisibilis
eius est gloria & uirtus, ita ut Paulus de Chris-
to diceret: In ipso inhabitat omnis plenitudo
Deitatis corporaliter.

THEOPHYLACTVS Ioan. 3. Nos alij
omnes ad mensuram accipimus operationem
Spiritus: Ipsi autem Christo non ad mensuram
dedit unam uel duas uirtutes, sed ipsum Spiritum
integrum habet substantialiter.

Heb. 1. Non ex mensura Spiritum sanctum ac-
cepit Christus, neque ut is, qui per Spiritum opera-
tur mirifica: Verum inunctus est presentia,
adeoque toto unguento & toto inun-
gente.

PAVLVS Emissenus Episcopus in Homilia
quadam coram Cyrillo habita. Solius Dei est re-
mittere peccata: dicit autem: Ut sciatis pote-
statem habere filium hominis remittendi pecca-
ta, iterum dicit: Nemo ascendit in celum, nisi qui
descendit

*Caro Christi qua
in diuinitate
inuitis pars.*

descendit de caelo filius hominis, qui in caelo est. Vides cum, quae diuina sunt HUMANITA TI tradidisse.

Leo primus, epistola 22. Assumpsit nostram naturam, non ut minueret diuina humanis, sed ut augeret humana diuinis.

DAMASCENVS lib. 3. cap. 3. Quae humana sunt λόγος sibi attribuit peculiariaq; facit, nam ipsius sunt ea, quae sancta ipsius Carnis sunt et tradit CARNI SV A κατὰ τὸν τῆς αὐτοῦ ὁμοιωσὶς τῶν ὁντων propter naturarum in se inuicem ὡς ἐπὶ χωρὶς ἑαυτῶν.

Eodem lib. cap. 7. sciendum in super, quod, etsi se inuicem immiscere Domini naturas dicimus, sciamus tamen, quod ex diuina natura h. ὡς ἐπὶ χωρὶς οὐκ ἐκ προuenit. Nam omnia pertransit, quem admodum uult, et permeat omnia, per ipsam autem nihil. Et ipsa quidem proprias glorificationes CARNI communicat, cum ipsa maneat impassibilis et immunis passionum carnis.

Idem repetitur cap. 15. Igitur proprias glorificationes diuinitas CORPORI communicat, et ipsa permanet passionum carnis immunis.

Libro 4. cap. 19. Propter unionem secundum hypostasin et caro deificari dicitur et Deus fieri et λόγος similis dicitur.

Ibidem. Appellamus θεῶν ὁ λόγος ὡς, ἡ ἐκείνου ὡς ἐκείνου.

ὡς ἐκείνου ὡς ἐκείνου Carnis, intelligentes diuitias quae carni accesserunt ex unione, ac quasi concresecencia Carnis ad altissimum Verbum Dei.

GREGORIUS Magnus 1. Reg. 1. Qui infirma humanae NATURAE in celsitudinem diuinitatis assumpsisse cognoscitur, si per aquas uirtute propria ferebatur.

NICOLAUS de Lyra. Luc. 2. Christus Rex est et Pontifex. Ideo bene dicitur Christus, id est, unctus non unctione humana sed diuina, quia in humanitate pro nobis assumpta fuit unctus a Deo patre, imò a tota Trinitate plenitudine gratiae, secundum quod dicit psalmus 45. Vnxit te Deus, Deus tuus oleo laetitiae praeforsortibus tuis, propter quod dicitur Ioan. 3. cap. quod datus est ei Spiritus non ad mensuram, scilicet aliorum hominum, sed secundum omnem plenitudinem non solum sufficientiae, sed etiam redundantiae in omnes alios quantum ad sufficientiam, secundum quod dicitur Ioan. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus.

Concilium generale septimum. Citatur ibi Cyrilli sententia ex oratione contra libidinosos: Caro Christi non intelligitur in naturam Deitatis transmigrasse, sed quia λόγος gloria propria illam illustrat, recte intelligitur impleta dignitatibus Deum decentibus.

CASSIANVS de incarnatione ad Leonem lib. 1. recitans confessionem approbatam ab Ecclesiis Africanis & Gallicanis, inquit: Non ex similitudine de duabus in se inuicem ingredientibus creaturis putemus Deum hominemque commixtum, ut constatili genere duas naturas in unam redactus arbitremur substantiam. Deus enim qui capabilis non capax est, penetrans non penetrabilis, implens non implebilis per infusionis vocem potentiae suae misericorditer naturae bulbū me est mixtus humanae.

LVDOLPHVS de conceptione Saluatoris capitulo. 5. Dicit autem (Angelus) Hic erit magnus, non quod ante partum Virginis non fuerit magnus, semper enim fuit magnus Deus. Sed futurus erat magnus homo, quia magnificentiam, quam habuit filius Dei eternaliter per naturam, accepturus erat filius Virginis ex tempore per gratiam.

Ibidem. Sub umbra Carnis latuit uirtus Deitatis. Diuinitas enim obumbrata fuit Virgini per susceptionem humanitatis, ut quod impossibile erat mortali foeminae, obiectum tamen uiuifici Corporis ferret praesentiam maiestatis.

Caput

CAPVT QVINTVM, De Statu Exinanitionis,

Quanquam autem orthodoxi Patres, per Unionem hypostaticam homini Christo maiestatem illam diuinam iuxta carnem communicatam esse nobiscum profitentur: Tamen eam non plenē in exinanitionis statu declaratam, illustratamque fuisse perhibent, sed laetuisse eam sub seruii habitu atque forma, quam assumpserat, asseuerant: ita tamen, ut in media humilitate non dubijs argumentis eluxerit. Et huc referenda erunt primò testimonia ea, quibus sapientia Spiritusque creuisse Christum docent. Deinde ea, quae tradunt Christum in faciendis miraculis ceterisque diuinis operibus, suam (quam etiam iuxta humanitatem acceperat) diuinam uirtutem potentiamque tempore exinanitionis declarasse. Tertiò ea in super, quae docent maiestatem hanc Christi per unionem acceptam, ne in extrema quidē humilitate, hoc est in morte atque sepulchro penitus obscuratam fuisse.

Primi generis testimonia sunt haec: **Corporis** Athanasius erat proficere, quo proficiente, profecit in eo usque sermo Deitatis exhibitio coram illis, qui ipsum uidebant. **Quantò autem magis Diuinitas reuelabatur, tanto plenius gratia crescebat.** **nos**

e

Item,

Item. Paulatim corpore adolescente, uerboq; seipsum in corpore manifestante, factum est deinde, ut agnosceretur pro filio Dei.

Item. Augescente magnitudine corporis una crescebat in eo diuinitatis manifestatio, innotescebatq; apud omnes, ipsum esse templum Dei, Deumq; in eius corpore existere.

Item. Non sapientia quatenus sapientia est, profecit, sed HUMANITAS in sapientia profecit transcendens paulatim humanam naturam, deificata nimirum & Organum sapientie facta, ut PER id suam ewéγγελιον exerceret, sapientiaq; inde eluceret, omnibusq; innotesceret.

Cyrillus lib. 10. cap. 7. Si Christus, qui est sapientia, profecisse in sapientia scribitur, non ipse profecto, (Sapientia enim se ipsa proficere non potest) non ergo ipse, sed humana proficiebat natura. Nam cum indies in ipso Deitas manifestaretur, mirabilior & sapientior uidebatur. Proficiebat autem in ipso natura humana hoc modo: Assumpsit sapientia Dei, hoc est, filius Dei nostram naturam, paulatimq; tum uerbis, tum factis deificationem assumpti hominis reuelans proficere ipsum reuelando faciebat. Et sic ipsa natura (humana) proficiebat in sapientia, in qua erat deificata, per quam etiam nos filij Dei per gratiam effecti sumus.

mus. Et ita in Christo tantum profecit natura nostra, ut à corruptione ad incorruptionem, & ad dignitatem Deitatis in Christo perueniret.

Secundo, quòd in medio exinanitionis status κοινωγία illa Maiestatis & omnipotentie in Christo effulserit, per miracula aliq; diuina opera quæ fecit. Patres unanimibus uotis atq; sententijs passim confitentur, dum λόγον suam propriam uirtutem, in huiusmodi operibus per humanitatem assumptam exeruisse pronunciant. Dumq; hoc modo humanam quoq; Christi naturam in κοινωγίαι edendorum miraculorum à λόγω assumptam adhibitamq; fuisse scribunt, eo ipso nostram de omnipotentie κοινωγίαι personali doctrinam clarissime confirmant, cum certo certius sit atq; extra omnem ambigendi aleam positum, miracula non humane sed diuine, non finite & create potentie, sed solius infinite & increate omnipotentie Dei opera esse, iuxta illud: Tu facis mirabilia solus. Et tamen in consortium atq; communionem huius uirtutis edendorum miraculorum, naturam Christi humanam per unionem personalem uerè euectam, his sequentibus testimonijs orthodoxa Ecclesia semper docuit.

Athanasius de incarnatione Verbi eiuq; corporali ad nos aduentu: Iam si Christi corpus

ægritudine laborasset, & sub omnium oculis λόγος Dei ab eo dissoluto recessisset: non sine dedecore habitum fuisset, medicum alienorum morborum, suum, quo vsus erat in curandis ægritudinibus instrumentum correptum à morbus neglectui habuisse.

Ibidem. Si ex uiribus eius in hac rerum universitate diuinitatem eius agnouissent: agnouissent quoque & opera Christi **CORPORE** designata non hominis esse, sed omnium saluatoris Dei Verbi, quem si cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Quemadmodum ergo, si quis Deum natura inuisibilem & nusquam conspectui patentem conspiceret uellet, ex operibus eum assequitur & intelligit: ita etiam qui mente non uidet Christum, saltem ex operibus **CORPORIS** eum addiscat, & exploret, an humana ea sint, an diuina existimanda. Quod si humana uideantur, subsannet si libet. Sin autem non humana sed Dei esse compariantur, omittat risus & subsannationes, & potius admiratione habeat, per rem tam vilem (corpus) diuina nobis manifestari.

Ibidem. Ceterum, ut ex istis deprehendebatur Corporaliter adesse, ita ex operibus, quæ faciebat **PER CORPVS**, Dei filium se manifestabat.

Ibidem

Ibidem. Hec omnia (scilicet quod aquam in uinum conuertit, quod super mare ut aridam ambulauit, quod quinque panibus quinque millia paruauit). Hec omnia ut faceret, probe congruebat non sibi saluatori, ut, quandoquidē eius in rerum natura administrationem ignorarent homines, neque ex rebus creatis animaduicerent ipsius diuinitatem: saltem ex operibus corporis causam & occasionē cognoscendi Patris ducerent.

Et iterum. Quia propter rectum erat, ipsum, ut hominibus opitularetur, in specie hominis peregrinari, corpusque, quod illis simile esset, assumere, ut si eum cognoscere non uellent ex mundi administratione & prouidentia, saltem ex operibus corporis, primò Dei λόγος in corpore, deinde ex λόγος patrem cognoscerent.

Dialogo 5. contra Apollinaristas: Sicut Anima in corpore, sic Deus λόγος unitus homini edit prodigia, non separatus à NATVRA ASSVMPTA, sed placuit ei in ea, cum ea & PER eam, potentiam suam diuinam exercere.

Sermone 4. contra Arianos. Quin & ea opera, quæ sunt propria Verbi, qualia sunt, mortuos excitare, cæcis uisum reponere, hæmorrhoidissam sanare, ea quoque omnino **CORPORIS** ministerio peragebantur. Et quemadmodum λόγος carnis infirmitates baiulabat ut su-

as, neq; id mirum, erat enim caro ipsius: Ita rursum cum caro suo ministerio diuinitatis operibus inscribebat, illa opera in carne fiebant, quia caro illa erat corpus Dei.

Ibidem: Cum λόγος diuinitus designaret opera patris, non erat seorsim à sua carne, sed in ipso suo corpore hæc opera patrabat.

Ibidem. Quod neminem ex rebus creatis, neq; uulgarem hominem, sed naturalem & uerum filium Dei, eumq; hominem factum & nihilominus Dominum & saluatorem inuocamus: hoc ipsum quis non admiretur? aut quis non statueret, rem planè diuinam esse? Nisi enim opera Deitatis Verbi PER CORPVS patrata fuissent, nunquã homo deificatus esset: Rursum nisi, quæ propria sunt carnis, Verbi dicerentur, nunquam ad plenum homo liberatus fuisset.

Et rursum: Quamuis opera patris PER CARNEM faciebat, nihil tamen minus affectiones carnis in eo apparebant.

Ibidem: Non dicimus illa hominis fuisse miracula, etiam si PER CORPVS conficerentur.

Locus A = sed Dei.

etor. 10. In Euangelium de sanctissima Deipara explicata. Hunc igitur Hominem, quem dicimus à λόγῳ gestatum, hunc ipsum Deus pater cooperatione Spiritus

Spiritus sancti, una simul collaborante filio, inunxit Spiritu sancto, tribuens ei omnem efficaciam, eundemq; VIRTUTE altissimi circumcinxit, ut posset sustinere omnem aduersarie potestatis impetum, & operari deinde curationem in populo.

Dialago 5. de Trinitate. Deus λόγος in humana rationali natura, & per humanam naturam propriam suam uim operando exercens, humanitatem illam suam, ultra & supra propriam suam naturam, perfecit pro suo beneplacito, neq; tamen prohibet, quò minus sit animal rationale.

In oratione de dicto: Deus ex Deo: Misissiuocatur unitio, qua inuisibilis redditus uisibilis, operatione Deitatis PER humanum corpus.

Cyrillus de incarnatione vnigeniti: Communes facit tanquàm cum sua CARNE diuinæ suæ Maiestatis operationes, ut possit etiam uiuificare mortuos, sanare infirmos.

Cap. 8. λόγος non proiecit quod fuerat, transformauit autem magis assumptam NATVRAM in suam gloriam & OPERATIONEM.

Paulò post: Adunatus inestimabiliter humanitati

manitati Deus, seruauit quidem ipsam in eo, quod fuerat, & ipse permansit quod erat: semel tamen adunatus, quasi unus iam cum ipsa putatur, ea quæ sunt illius, sua faciens: conferens autem ei (humanitati) ipse nature sue **O P E R A T I O N E M**.

Subiecti
uoce non
physicū
subiectū
intelligit
sed inha-
bitatio-
nem il-
lam ple-
nitudinis
Deitatis
exprie-
uit.

Cap. 9. Odor est res incorporea, habet autem quasi proprium corpus, id in quo est, tamen unum ex utroq; intelligitur: Ita etiam de Christo intelligimus diuinitatis naturam, quæ suam excellentissimam maiestatem ut odorem suauissimum mundo dispergat, tanquam in subiecto esse in corpore **HUMANITATIS**. In eo enim diuina signa operatus est.

Lib. 4. in Ioannem cap. 14. Hac de causa in excitandis mortuis non solummodo Verbo & imperio, ut Deus utebatur: uerum etiam carnem suam quasi cooperatricem nonnunquam adhibebat.

Capite 23. de recta fide ad Reginas: Viuificare posse mortuos non alteri, quam soli & naturali Deo congruit. Viuificat autem Christus per propriam **CARNEM**, mortuos tangens & resuscitans eos.

Ibidem differens de miraculo sanati leprosi subiungit: Admirabere in istis Christum operantem, ut Deum simul & **CORPORE**, ut

Deum

Deum quidem dum uult, ut hominem autem dum extendit manum. Unus igitur ex utrisq; filius. Nam quamuis Verbum Caro factum est, operatur tamen ut Deus cum sua **CARNE**, quæ (Caro) per illud uirtutem habet.

In libro ad Euoptium citat Diui Athanasij sententiam: Hæc necessario antea examinauerimus, ut si uideamus ipsum quasi per instrumentum sui **CORPORIS** diuino modo operantem, cognoscamus, quod Deus existens omnia operetur.

In Esaiæ cap. 6. Quemadmodum pruna lignum quidem est natura, uerum tota omni ex parte igni plena est, cuiusq; uim & efficacitatem habet: ad eundem puto modum & ipse Dominus noster Iesus Christus merito potest intelligi. Ad nos enim Caro factus est, & commoratus est inter nos: Verum quamuis esset homo uisus nobis similis ratione dispensationis: tamen omnis plenitudo diuinitatis in eo habitauit, modo inquam adunationis.

Hinc & in **CARNE** sua planè diuinissimam operandi uirtutem habere cernitur. Tacto siquidem loculo, mortuum uiduæ filium resuscitauit, & cum inspisset luto inunctis oculis, cæcis uisum restituit.

Libro 4. Leuit. de miraculo sanatae

6 5

hemoræ

hemorrhoeae. Quia intellexit, quae esset Caro sancta sanctorum: idcirco accessit & ipsa. Ipsa quidem carnem sanctam contingere non audeat: nondum enim mundata fuerat, neq; quae perfecta sunt apprehenderat, sed simbriam tetigit uel sumentem, quo sancta caro tegebatur, & fidei tantu VIRTUTEM elicit ex CARNE, quae se ab immunditia sanctificaret, & plagam, quam patiebatur, sanaret.

THEODORETVS citat & laudat hanc Apollinarij sententiam: Si mixtio ignis cum ferro, quae ferrum ostendit ignem, ita etiam ut ea faciat quae sunt ignis, non mutat naturam Verbi: neq; igitur Dei cum corpore unio, mutatio est Corporis, licet corpus diuinas operationes praebeat.

Item, vocat Corpus Christi organum diuinarum operationum.

THEOPHYLACTVS. In Luc. cap. 5. ubi agit de miraculo sanati leprosi: Interim & hoc indicabat, quod sancta eius CARO diuinam habeat VIRTUTEM, & purificet & uiuificet, utpote quae sit Caro Dei.

Heb. 9. Per amplius & perfectius Tabernaculum) Carnem dicit hic maius esse Tabernaculum, quatenus & Deus λόγος & omnis operatio

ratio Spiritus demoratur in ipsa. Non enim ex mensura impertit Deus Spiritum.

In 7. caput Lucae de miraculo resuscitati filij uiduae. Non solum uerbo facit miraculum, sed & loculum tangit, ut discamus, quod corpus eius corpus uiuificum sit. Quoniam enim caro eius facta est propria Verbi omnia uiuificantis, propterea uiuifica est & ipsa, tollitq; mortem & corruptionem.

In 7. Marci. Tetigit linguam eius, ut ostenderet, omnes partes sanctae Carnis suae sanctas ac diuinas esse, adeo ut & sputum solueret linguae uinculum, tametsi superfluitas sit omne sputum. Sed in Domino admirabilia erant & diuina omnia.

CHRYSOSTOMVS in 3. cap. Ioannis. Spiritum non ad mensuram intelligit Baptista omnem OPERATIONEM Spiritus.

DAMASCENVS. Libro 3. cap. 17. Caro Domini diuinis dotibus seu efficacis ditata est, propter purissimam cum uerbo unionem, siue secundum hypostasim, nequaquam sustinens excedentiam naturalium proprietatum. Non enim secundum suam propriam efficaciam siue actionem, sed propter unitum sibi λόγόν diuina operatur, Verbo PER eam manis

manifestante propriam VIRTUTEM siue ἐνέργειαν actionem. Nam etiam ignitum ferrum urit, non habens naturali ratione uirtutem urendi, sed ex unione ignis ad ferrum, illam obtinens.

Cap. 19. CARO communicat Diuinitati Verbi operanti, eò quòd tanquam per Organon Corporis efficiantur diuinæ operationes.

Cap. 12. Propter hypostaseos identitatem & inseparabilem unionem locupletata est Anima Domini futurorum cognitione, ut & reliquis diuinis signis.

NICOLAUS de Lyra in cap. 2. Lucæ. Non est quæstio de Christi potestate in operibus miraculosis. Quia suam potestatem à principio habuit. Sed queritur de tempore, quo usus est ista (potestate) in NATURA ASSUMPTA, quæ erat Organum Diuinitatis etiam in miraculis faciendis.

Acto. 10. Quem unxit Spiritu sancto & Virtute. Quomodo unxit eum Deus scilicet Iesum in HUMANA NATURA? Spiritu sancto, id est, plenitudine gratiæ, Et VIRTUTE in operatione miraculorum, in quibus humanitas Christi erat instrumentum coniunctum.

Hæc-

Hactenus de miraculis cæterisque diuinis operibus Christi, ex quibus sancti Patres, ut diuinitatem persone, sic Maiestatem demonstrarunt humane nature, quippe quòd in his ipsa æterna Deitas Verbi suam propriam potentiam in assumpta natura, cum ea & per eam exeruerit, sicut anima suas vitales & animales operationes in corpore & per corpus exerit. Qua de causa Cyrillus in epistola synodica scribit: Verbum in assumpta natura talem sibi habitationem fecit, qualem & anima habere creditur ad proprium corpus.

Quamuis autem deinde tempore passionis & mortis Christi, λόγος in carne quieuit, ut pati & mori posset carne: tamen in illo ipso passionis & mortis agone, hoc habuit corpus Christi ex unione cum Deo præ cæteris corporibus eximium & prorsus peculiare, quòd nec corrumpi nec à morte teneri potuit. Etenim Christus, non aliqua necessitate, ut nos, sed libera uoluntate mortuus est, ipsa attestante ueritate. Ioan. 10. Ego animam meam pono, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo resumendi eam. Et certè nisi Christus se ipsum propter nos exinaniiisset & uoluntate constituiisset mortalem, duplici iure secundum Carnem

carnem iam inde à momento incarnationis im-
mortalis extitisset, primò quia peccati (cuius
stipendium mors est) sancta ipsius humanitas
erat expers. Deinde principaliter iure unionis,
quia corpus eius cum ipsa uita personaliter esset
unitum. Sicut autem non coactus, sed uolens ad
perficiendam redemptionem nostram uerè & non
simulatè mortuus est: Sic quia sanctum ipsius cor-
pus cum uiuifico λόγος etiam in morte unitum,
adeoq; ipsius uite templum permansit: impossi-
bile fuit, ut corrumpereetur, idq; propter unionem
personalem quæ soluta fuisset, si Christi corpus
more aliorum in puluere terre fuisset reductum.
Quod & Petrus Acto. 2. ostendit cum inquit: De-
us suscitauit Iesum Christum solutis doloribus mor-
tis, et addit: quatenus impossibile erat illum tene-
ri ab ea, idq; ex Psalmo confirmat. Et quia Ade ca-
ro, si non peccasset, nunquam fuisset subitura
corruptionem, quæ tamen cum Deo personaliter
unita non erat: quanto minus possibile erat, ipsi-
us filij Dei propriam carnem, in qua uita æterna
uniuersa plenitudine Deitatis suæ corporaliter
tanquam in proprio suo templo inhabitat, à mor-
te teneri? Unde ex ui unionis necessariò ad immor-
talitatem æternitatemq; completo redemptionis
opere, debuit resurgere. Et hoc quidè modo etiam
Patres, cum de morte Christi, tum eiusdem, quæ
homo est, immortalitate scribunt ac sentiunt.

HIL A-

HILARIUS in Matthæum. Filium Dei
assumpsisse corpus, & hominè factum esse perfectæ
confessio est: Quia sicut æternitas corpus nature
nostre accepit: Ita cognoscendum est, naturam cor-
poris nostri æternitatis posse accipere uirtutem.

ATHANASIUS de humanitate Ver-
bi. Corpus Christi præter conditionem suam ob
Verbi unionem non tabescebat, sed extra corru-
ptionem seruabatur, & quidem tunc, cum toti-
us humani generis mors in illo corpore summam
suam uim exerceret.

Item. Stipula naturaliter igni comburitur, sed
si uestiatur aniantho, qui fertur igni resistere, iam
stipula ignem non metuit, utpote munita re, quæ
comburì nequit. Ita Corpus Christi uestitum λό-
γος Dei, mortem non metuit.

De Incarnatione Verbi, eiusq; corporali ad
nos aduentu: Corpus, quod communem cum omni-
bus naturam habebat (corpus enim erat humanum)
quanquam nouo miraculo ex uirgine coaluerat,
mortale tamen erat & ad similitudinè sui gene-
ris mortem excepit. Neq; tamè secundum naturam
suam ob uerbi diuini ingressum corrumperebatur,
sed propter inhabitans Dei Verbum expers cor-
ruptionis erat. Vtrumq; in eodè esse contigit mi-
rabili prorsus ratione, cum et mors in dominico cor-
pore uim suam exercuerit, et mors & corruptela
ob domicilium ibi numinis profligata sit.

Et moxq;

Et mox. Vt non moreretur, fieri propterea non poterat, quia pro omnibus in mortem offerendum (Corpus Christi) destinabatur. Vt autem extinctum maneret, neq; id fieri debuit, eò quòd Vitæ templum esset. Vnde & mortuum est ut mortale, & reuixit per suam, quæ in ipso erat, uitam.

De passione in oliueto. Lazarus infirmatus mortuus est, Dominicus uerò homo non infirmatus, nec inuitus, sed volens uenit ad mortis dispensationem consortatus à λόγῳ in ipso inhabitante. Diuinitas igitur filij est, quæ ponit & rursus accipit animam hominis quem ferebat. Plenum enim hominem assumpsit, ut & impleteret ipsum, & cum eo mortuos uiuificaret.

Idem. Corpus Christi communem habens substantiam, ad reliquorum similitudinem mortitur. Propter unionem uerò iam non corrumpitur iuxta propriam suam naturam, sed λόγος in habitans prohibuit à suo corpore corruptionem.

Videmus ergò S. Patres Carni Christi immortalitatem, non ut Adæ ante lapsum ex sola natura integritate, sed potissimum ex unionem cum uiuificante λόγῳ transcribere. Mortem uerò Christi ad exinanitionem eius, quæ uoluntaria fuit, referre. Quæ mors ita uim suam exercere debuit

debut in Christi corpore, ut inde nostra constaret redemptio. Vicissim autem λόγος illam ipsam uim mortis intra certos limites cohibuit, & corruptionem secluserit à Carne sua, ne ipsius Vitæ templum ac domicilium esse desineret.

CAPVT SEXTVM,

De Statu Maiestatis, de Glorificatione Christi, eiusq; ad dexteram Virtutis exaltatione, & de ijs, quæ in tempore illi data leguntur:

Accedamus ad alterum Saluatoris nostri Iesu Christi statum, gloriæ scilicet, quem nobis articulus sessionis ad dexteram Dei describit. Circa cuius explicationem tantò facilius de sententia Orthodoxorum ueteris Ecclesiæ Doctorum licebit statuere, quòd ex præcedentibus iam conslet, quid de Communionem Maiestatis per Vnionem facta, & in statu Exinanitionis per miracula declarata senserint. Etenim cum Christo secundum carnem in humiliationis forma serui illa constituto, nihilominus diuinam Maiestatem apertissimis ac prorsus irrefragabilibus testimonijs, adscripserint: quantò magis

d nunc.

nunc ei ad dexteram uirtutis, Maieſtatis & omnipotentiae diuinae iuxta humanitatem exalta-
to hanc communicationem Maieſtatis adscri-
pſiſſe putandi ſunt? Niſi forte quis abſurdiſſime
exiſtimet, eos de Chriſto nunc in gloria conſtitu-
to minus ſentire, quàm de eodem prius humiliato
ſenſerint.

Porrò hæc exaltatio nihil aliud eſt, quàm eius
Maieſtatis (quam ab æterno iuxta diuinita-
tem à patre habuit, & in unione perſonali iuxta
humanitatem accepit, ſed exinanitionis tempo-
re perfectam conſummatamq; eius uſurpationem
exinaniuit, & non niſi in miraculis non-
nunquam, ut dictum eſt, exeruit) pleniffima de-
claratio & uſurpatione. Reſpectu cuius plenarij
uſus ſine *ἐκείνου* accepſiſſe ea dicitur, quæ iam
ante quidem per unionem habuit, non autem
uſurpauit, eodem planè ſenſu, reſpectu atq; mo-
do, quo Ieſus Mariæ filius Act. 2. in die ascen-
ſionis ſuæ in cœlos Chriſtus & Dominus factus
prædicatur à Petro, quem tamen iam inde ab ul-
tima infantia in præſepi Chriſtum & Dominum
angelico præconio celebratum conſtat, dicente
ad paſtores Angelo: hodie natus eſt uobis ſalua-
tor, qui eſt Chriſtus Dominus.

Audiemus igitur ex ore atq; ſcriptis Patrum,
quòd Chriſto ſecundum humanitatem, non quan-
dam

dam duntaxat finitam, & creatorum donorum
terminis circumſcriptam gloriam attribuant,
ſed ad ipſius λόγος propriam gloriam potenti-
amq; infinitam, adeoq; ad ipſam dextram Dei
(quæ nec locum aliquem creatum in cælis, nec
donatantum finita, de quibus ſolis Zuingliani
diſſerunt, ullo uſpam ſcripturæ loco designat)
euectum eſſe declarant.

TERTVLLIANVS in libro de carne
Chriſti. Non ſumus tanta amentia, ut ipſam car-
nem Chriſti opinemur ut peccatricem euacuatam
eſſe, cum illam & ad dextram patris in cœlis
præſidere meminerimus, & uenturam inde ſug-
geſtu paternæ claritatis prædicemus.

CYPRIANVS de Symbolo: Sedere ad
dextram patris, carnis aſſumptæ myſterium eſt.
Neq; enim incorporeæ illi naturæ conuenien-
ter iſta abſq; aſſumptione carnis adduntur, neq;
ſedis cæleſtis proſectum diuina NATVRA, ſed
HVMANA conquirat.

DE ASCENSIONE. In Chriſto eſt omnis
excellentiæ plenitudo & ſufficiencia. Datum
enim ei eſt priuilegio ſingulari, ut habeat nomen
ſupra omne nomen: Et humilitas CARNIS no-
ſtræ THRŌNŌ iudiciario honorata eſt.

Ibidem. Reuertenti ad patrem ſolennia ob-
ſequia impendebant, & feſtiuis affectibus uenera-
bantur.

bantur hominem supra se sublimatum, quem gloria & honore coronauerat Pater, ad dextram suam collocatum, hoc dato ei priuilegio singulari, ut in nomine eius omne genu flecteretur, & supra omne nomen, nomen eius excellentiæ coieretur.

HILARIVS lib. 3. de Trinitate. Id quod de tempore est, gloriam eius claritatis, quæ sine tempore est, accepit, ut in Dei VIRTUTEM & spiritus incorruptionem transformata Carnis corruptio absorberetur.

Libro 9. Nunc glorificatus est filius hominis, gloria enim omnis non λόγος, sed CARNI acquirebatur.

Idem. Cum ait, amodò uidebitis Filium hominis sedentem à dextris uirtutis Dei, tempus ostendit, quo filius hominis, qui & Christus & Dei filius confessu Dei honorandus esset, ut qui antea Dei filius, tum quoque & filius hominis esset ut id, quod tum filius hominis est, ad perfectum filium Dei, id est ad resumendam indulgentiamque corpori eternitatis suæ gloriam per resurrectionis potentiam gigneretur, quam gloriam à patre corporeus reposcebat. Qui enim in forma Dei erat, formam serui acceperat, & acceptæ huic formæ serui gloriam Dei, in qua manet, exposulat dicens, glorifica me apud te ipsum

64 cl. 9

ea claritate quam habui, priusquam mundus esset, apud te.

Ibidem in psalmum 2. Filius hominis a modo absidens à dextris uirtutis est uidendus, quia NATVRA CARNIS post resurrectionem glorificata, ad profectum eius quam antè habuerat, claritatis prouehabatur.

ATHANASIVS de natura humana suscepta contra Apollinarium: Quæcunq; dicit scriptura accepisse filium, siue quod glorificatus sit filius, ratione illius humanitatis non Deitatis loquitur, siue cum dicit Apostolus, quod in Christo habitet omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: plenitudinem illam habitare in CARNE intelligendum est.

Ibidem explicans dictum Paulinum ad Phil. 2. Deus eum superexaltauit, & dedit illi nomen, quod est supra omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flecteretur. De Templo hæc dicit, quod est CORPVS eius: Non enim excelsus exaltatur, sed CARO exaltatur excelsi, & CARNI excelsi donauit nomen, quod est super omne nomen, & λόγος Dei non accepit per gratiam, ut uocaretur Deus, sed caro eius deificata est.

Ibidem. Et cum dicit: Nondum erat spiritus, quia Iesus nondum glorificatus erat: de CARNE eius loquitur, nondum glorificata.

d 3

Non

N. Regula

Non enim Dominus gloria glorificatur, sed CA-
RO Domini gloria est, quæ percipit gloriam.

Ibidem. Et cum dicit Petrus, pro certo ha-
beat omnis domus Israel, quod Deus hunc Iesum
Dominum & Christum fecerit quem crucifixistis:
Non ibi de diuinitate eius uerba facit, sed de HV-
MANITATE eius.

Ibidem. Exaltatur ut homo, accipiens no-
men supra omne nomen, cum nomen illud subli-
me semper ex natura possederit, Deus enim, in-
quit, erat uerbum. Quæcunq; igitur dicit Scri-
ptura filium accepisse, ratione CORPORIS
accepta intelligit.

In oratione 2. contra Arianos: Iam uero
cum sit corpus uerbi, neq; λόγος sit extra suum
corpus, merito exaltato CORPORE ipse ut
homo ratione corporis exaltatus esse memora-
tur.

Ibidem. Quomodo Christus accepit illud, quod
semper habuit antequam acciperet? aut quomodo
exaltabatur, qui priusquam exaltaretur, altissi-
mus erat? aut quomodo accepit ut adoraretur,
qui antequam hoc acciperet, semper adorabatur?
Non est enigma, sed mysterium diuinum: In
principio erat Verbum, & Verbum erat apud
Deum, & Deus erat Verbum. Postmodum autem
in gratiam nostri Deus caro factus est. Et quod
nunc

nunc dicimus exaltauit eum, non substantiam
uerbi exaltatam significat. Fuit enim & est sem-
per æqualis Deo, sed ad HUMANITATEM
eius spectat.

Item. Christus quatenus λόγος ea quæ patris
sunt, donat. Omnia enim quæ donat & facit pa-
ter, per filium donat & facit: ita è diuerso ipse
cum sit filius hominis humanitatis dicitur à seipso
accipere, aliunde non accipit, eò quod corpus il-
la recipiat, quod accipiende gratiæ naturam
idoneam capacemq; sortitum est, ut dictum est.
Accipit enim quatenus homo exaltabatur, illi-
usq; exaltatio erat hominem deificari.

In oratione contra Gregales Sabellij:
Filius qui erat ante mundum apud patrem, atq;
etiam tum gloriam Dei possidebat, de se testimo-
nium tale perhibet: Glorifica me pater gloria
illa, &c. Quibus uerbis gloriam equidem secun-
dum hominem postulabat, cum tamen testaretur
se gloriam secundum Deum ante mundum ha-
buisse.

De salutari aduentu Christi: Quod si au-
dieritis Petrum loquentem. Christum & Domi-
num fecit hunc ipsum Iesum, quem uos crucifi-
xistis. De quo hoc uocabulum (FECIT) intelli-
gitis? Si de uerbi diuinitate: cur igitur Arianos
reprehenditis, cum idem cum illis sentiat? Sin
ponatur.

NB.

Arriana
interpre-

d 4 uerò

uerò de forma serui, quæ fuit in uerbo, cur nobiscum pugnare contenditis?

De Arriana & catholica confessione: Deus non est mutatus in humanam carnem uel substantiam, sed in se, quam assumpsit, glorificabat naturam, ut humana Caro atq; natura diuinam profecerit in gloriã, ita ut omnem potestatem habeat in celo & in terra, quam, antequam assumeretur à λόγῳ, non habebat.

SERMO 4. contra Arianos: Cum igitur ista uerba deprauant Arriani: Data est mihi omnis potestas, &c. Et: glorifica filium, dictumq; Petri, data est illi potestas: Hoc intellectu ista omnia interpretemur, humanitùs illum ob CORPV S suum ista omnia loqui.

Et paulò post: Dicit Christus se potestatem accepisse, ut hominem, quam semper habet ut Deus: dicitq; glorifica me, qui alios glorificat, ut ostenderet CARNEM se habere istarum rerum indigam. Ac proinde carne suæ humanitatis hanc glorificationem accipiente ita loquitur, quasi ipse (λόγος) eam accepisset.

Ibidem. Si uerbum, ut liberaret hominum genus, descendit, hominesq; sanctificaret, caro factum est: cui iam quæso obscurum fuerit, cum quæ dicit se accepisse, tum demum accepisse, cum caro factus esset: neq; sibi accepisse sed carni? In

que

qua enim erat, cum hoc diceret, huius illa dona estimanda sunt, quæ per ipsum à patre conferebantur. Quæ autem postulauerit, uideamus, aut qualia tandem sint, quæ sese accepisse dicebat. Gloriam igitur postulabat, & dixit: Omnia mihi tradita sunt: Et post resurrectionem omnem potestatem sese accepisse dicit.

Ibidem: In summa id ubiq; animaduertendum est, nihil eorum, quæ dicit se accepisse, ita se accepisse quasi nō habuisset. Habebat enim illa ut pote semper & Deus & λόγος. Nunc autem dicit humanitùs se accepisse, ut CARNE eius in ipso accipiente, in posterum ea ex carne illius in nos firmiter possidenda traderentur.

Contra Apollinarium: λόγος qui & filius Dei, semper erat Dominus & Deus, neq; post crucem factus est Dominus & Christus, sed ut prædixi, humanitatem eius diuinitas fecit Dominum & Christum.

De Incarnatione Verbi eiusq; corporali ad nos aduentu. Sede à dextris meis: De domino eo corpore dicta sunt, Si enim omnia implet Deus, in quam sede sedet? Corpus ergo est, cui dicit Dominus, sede à dextris meis.

ARNOBIVS in Verba psalmi 11. Dominus in Templo suo sancto, ita scribit: Ipse in Templo sancto suo est, id est, Deus est in Christo, mundum

concilians sibi. In ipso Templo sancto est, quod de immaculata uirgine suscipiens sedet in caelis ad dextram patris.

EVSTATHIVS. Deniq; triduanum ex sepulchro resurgens uerbi Templum, ipso corpore quidem ad proprios uenit Apostolos, hæc autem uerba duxit eis: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Hanc uerò potestatem accipit extrinsecum Templū, & non qui edificauit templū.

GREGORIUS NYSSENVS. In libro contra Eunomium. Dextera itaq; Dei exaltatus. Quis ergo exaltatus est? humilis an excelsus? Quid autem humile, nisi quod humanum? Quid uerò aliud præter diuinitatem excelsum est? HUMANITATEM igitur exaltatam dicit. Exaltata uerò est, & quod Dominus & Christus facta est.

Ibidem. Quod Petrus dicit. Dextera Dei exaltatum, non intelligit æternam substantiam Domini, sed eius, quod humile erat, profectionem ad celsitudinem.

Idem. Quando dicit: Dextera Dei exaltatum: reuelat ineffabilem æconomiam mysterij, quia dextera Dei omnium creatrix, per quam omnia facta sunt, ipsa hominem unitum euexit per unitatem ad propriam celsitudinem.

Idem in secunda oratione de resurrectione Christi:

Christi: Nam tunc, cum accessissent & adorassent eum, quibusdam ambigentibus cum auctoritate plena maiestatis diuinæ dixit: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Nam quæ naturaliter habebat tanquam Deus, hæc dicitur accipere tanquam homo certo consilio factus.

BASILIVS in psal. 21. Natura assumpta diuinitati assumpti eam est unita, eiusdemq; gloriæ & honoris particeps ac consors facta.

Contra Eunomium. lib. 1 de loco Petri differens Acto. 2. Dominum ipsum & Christum se cit hunc Iesum, quem crucifixi stis: Non de ipsa essentia τὸ λόγος loquitur, sed demonstratiua uoce HUMANITATEM designat, atq; ipsi principatum ac dominium à patre commissum dicit.

Libro 4. Si λόγος post incarnationem propter obedientiam accepit nomen super omne nomen: Ergo ante incarnationem non habuit. Maior igitur factus est post incarnationem quod absurdum est. Quare de incarnatione & non de Deitate hoc intelligendum. Tale est & hoc: Data mihi est omnis potestas in cælo & in terra. Item Ego uiuo propter patrem. Qui propter alium uiuit, uita per se esse non potest. Filius uerò dicit: Ego sum uita. DE HUMANITATE igitur, non de Deitate hoc intelligere oportet.

Et mox: Glorifica me ea gloria, &c. Si gloriam amisit. Ergo & Deitatem, Inseparabilis

enim est gloria à Deitate. Apparet ergò, quòd iuxta HUMANITATIS dispensationem, non secundum Deitatis defectum hoc dixerit.

EPIPHANIVS contra Apelleianos. Post multum tempus assumptionis saluatoris nostri, Stephanus sanctus Dei martyr ac testis, cum lapidibus obrueretur à Iudeis, respondit dicens: Video cœlum apertum, & filium hominis stantem à dextris, ut ostendat ipsum corpus in ueritate in spirituale resurrexisse, totum in spirituale unitum, & in Deitatem cōiunctum. Supernè enim est sanctum corpus una cum Deitate totus Deus, unus filius sanctus Dei sedens in dextra patris, uelut habet Marci Euangelium reliquiq; Euangelistæ: Et ascendit in cœlos, & sedet ad dextram patris.

Idem. Quapropter & Dominum & Christum fecit Deus id, quod ex Maria conceptum est, & Deitati coniunctum.

De transfiguratione loquens & tractans hæc loca Scripturæ: Data est mihi omnis potestas, &c. Item, dedit illi iudicium facere, &c. dicit humanam naturam unà cum diuinitate accepisse donatum ipsi à patre, & filio dignitatis donum, potentiam, perfectionem, & in unam spiritualement diuinitatis cōiunctionem.

Idem. Christus non amplius moritur, mors illi

illi non amplius dominatur. Est enim unus Dominus, unus Christus, unus Rex in dextra patris sedens corporale & spirituale, una unitio, una Deitatis spiritualis ambo lucida & gloriosa.

Libro 3. Tomo 2. Contra Dimaristas: Constatendum est, λόγῳ humanam naturam sibi unitam post resurrectionem ita perfecisse, ut habeat uniuersam perfectionem.

CYRILLVS. Dialogo. 6. HUMANITATIS paruitas in summa & excellentissima Naturæ dignitatem peruenit, & ipsam in dignitatis solio collocauit, & cum CARNE Verbum unigenitus Dei dominatur omnibus non absq; patre.

Ibidem. Curuatur ei omne genu. Accepit autem hæc SECUNDVM HUMANITATEM. Igitur propria quidem sunt τῷ λόγῳ omnia, secundum quod natus est ex Deo, & dominatur omnibus cum patre. Accepit autem hæc secundum humanitatem, quando factus est sicut nos, super quibus regnet & imperet, potentia ei à Deo data est.

Item. Glorificatur à patre, non quia Deus, sed quoniam erat homo, quasi propriæ naturæ fructum non habens potentiam operandi efficaciter diuinè, accipit quodammodo illam per unionem Verbi cum humanitate.

De In-

De Incarnatione vnigeniti cap. 14. Hæc impleta dispensatione reuolauit in cælum, & su- it iterum tanquam in manu patris uirga æquita- tis regni. Sedet enim ad dexteram genitoris sui propria maiestate sedes altissimas obtinens & cum CARNE.

In epistola. 1. ad Successum. Post resurre- ctionem erat ipsum corpus, quod passum fuerat: Veruntamen iam non habens in se infirmitates humanas, sed iam incorruptibile confitemur, neq; hoc solum, sed & uiuificum. Vitæ enim cor- pus est, glorificatum claritate Deo dignissi- ma. Idcirco si quis illud diuinum dicat, sicut & hominis humanum, à decentissima ratione non de- uiat. Vnde puto Paulum dicere: Etsi cognouimus Christum secundum carnem: sed nunc non cogno- uimus. Dei enim proprium corpus existens o- mnia humana transcendit.

Ibidem. Diuinum dicimus corpus Christi, quia corpus est Dei, & ineffabili gloria illustratum, in corruptibile & iam sanctū, atq; uiuificū cōfitemur.

Lib. 11. in Ioan. cap. 17. Quamuis sublimis es- set filius eius, & Deus uerus ac Dominus non mi- nus ut hominem exaltasse scribitur, homo e- nim propter naturæ humilitatē exaltationis na- turalitē indiget. Gloriā igitur suā, quam semper habet ut Deus, ut homo petijt. Nec quia gloriæ un- quam propriæ expers fuerit, hæc ab eo dicuntur,

III

(nunquā enim Dei λόγος ac Deus uerus dignitate caruit suā) sed quia in gloriā, quæ sibi semper ad- est, ut Deo, propriū templū subducere uolebat.

Capite 21. Si Deitatis nomen sibi datum suis- se asserit, non propter hoc, ut diximus, dignita- tis unquam gloria caruisse credetur, cum hu- manitati ipsius ad unguem id accommodari cre- datur. Nihil enim habet à seipsa creatura.

Lib. 8. thesauric. 1. Dicitur exaltari non se- cundū uerbi naturam, sed secundū incarnationis mysterium. Nam cui humilitas congruit, hic ex- altari quoq; dicitur conuenienter. Humana ve- rò natura res humilis est: Ipsa ergo exaltari quoq; intelligitur.

Ibidem. Altissimus Dei filius semper est ut Deus, exaltatur ut homo, nullius indiget rei, ut Deus, & tamen multa accipit ut HOMO.

Ibidem: Est naturæ humanæ proprium à Deo accipere. Quid enim habet, quod non accepit? ut scribitur. Ut homo igitur per gratiam à Deit- ate accipit, quæ ut Deus naturaliter habet.

Ibidem, Quomodo in regem ungitur & san- ctificatur naturā sanctus & semper regnās: sicut ergo quāuis semper Rex erat, in ultimis tamē tem- poribus in Regē ungitur: Sic altissimus quoq; sem- per erat, & tamē exaltari dicitur propter carnē.

Libro. 10. cap. 2. Habet semper pater, quæ filio dedit, & filius similiter semper habet, quæ

se acci-

se accipere vt hominem ait, sicut ipse dicitur pater diligit filiū & potestatem dedit ei iudiciū faciendi, quia filius hominis est, si ergo iudicandi potestatem datam sibi esse dicit, non alia de causa nisi quod factus est homo: perspicuum est, quia non ut λόγος & Deus ipse accipit, sed ut homo. Accipere igitur omnia, ipsi vt homini attribuentum, quæ ut Deus naturaliter habet.

Cap. 9. Filius non sibi à patre gloriam petebat, quia sicut natura Deus non indigebat, sed paternam gloriam in hominem quem assumpsit petendout Homo traducit.

De recta fide ad Reginas. Ecce resuscitatum à mortuis collocavit pater ad dextram suam super omnem & principatum & potestatem, & uirtutem & dominium, & omne nomen quod nominatur. Igitur homo, qui nobis similis intelligitur, sedet cum suprema natura.

Ibidem. Christus licet mortuus & suscitatus sedet cum patre. Proprium igitur uerbi corpus est. Sedet enim cum patre cum assumpta CARNE.

Libro posteriore ad Reginas. Exinanitus quidem dicitur propter humanitatem. Exaltatus uero rursus rediens ad gloriam & eminentiam sibi implantatam & in ipso semper existens.

tem. Exaltatur enim humane, quamuis secundum naturam existat altissimus.

Ibidem. Iam quantum ad naturam hominis & conditiones nostras attinet, hac ratione & ualde merito ad dextram patris exaltatus esse dicitur, quamuis existat (scilicet secundum Deitatem) manus & uniuersorum conditrix dextera.

In epistola 1. ad Nestorium. Christum Dominum unum confitemur, non hominem unum cum uerbo (ne diuisionis imaginatio subintroducatur, si dicamus cum uerbo) sed unum & eundem adorantes, quoniam à uerbo alienum non est ipsius corpus, cum quo & patri asidet, non ita, ut uelut duo filij asideant, sed ut unus secundum aduersionem cum CARNE sua asideat.

Libro 8. Thesauri cap. 2. Sedet in dextera maiestatis in excelsis. Tunc melior cognitus est angelis, non quia naturam in aliud mutauit, uel quia factus sit postea, quod prius non erat. Non enim de natura filij modò sermo habetur, sed de ea (Natura) quæ tempore incarnationis facta est.

THEODORETVS. Illud corpus sessione à dextera honoratum est, & ab omni creatura adoratur, ut quod appellatur corpus Domini.

Idem super locum superexaltauit illum

e Phil. 24

Phil. 2. Atq; cum humanam naturam suscepisset, qui erat humilis, exaltatus est, & qui erat altissimus se ipsum humiliavit. Non ergo accepit, quæ non prius habebat, sed accepit ut HOMO quæ habebat ut Deus.

Ad Hebr. 1. Vt Deus quidem erat uniuersorum Dominus, ut Homo autem accepit gloriam quam habuit ut Deus. Hoc enim dixit in Euangelio: Pater glorifica me gloria, quam habui, antequam hic mundus esset, apud te.

DIALOGO 2. Corpus Domini glorificatum non mutatum est in aliam naturam, sed mansit corpus, diuina tamen gloria repletum, & emittens radios lucis.

In Psal. 110. Sede à dextris meis: Magnum est hoc & non modò omnem humanam naturam excedit, uerum etiam totam uniuersitatem sed & hoc humanitatis dictum est. Vt Deus enim sempiternum habet imperium, sed ut homo accepit.

DIALOGO Theodoret 2. Eustachius uocat humanam naturam σὺν θεῷ diuinissimo spiritui propter Deum habitantem in ipsa inseparabiliter.

AMBROSIVS. lib. de fide contra Arrianos cap. 8. Nos credimus immutabilem & inconuertibilem filium Dei qui cum hominem induit,

non

non statum uertit, non ordinem perdidit, non substantiam immutauit: Sed illuuias eiusdem CORPORIS æterno claritatis suæ lumine illustrauit, ut ad nos per tramitem corporis eius lux sancti Spiritus & æternæ uitæ gratia redundaret.

Libro 5. de fide cap. 6. Didicisti ergo, quod omnia possit sibi ipsi ipse subicere secundum operationem utiq; diuinitatis. Disce nunc quod SECVNDVM CARNEM omnia subiecta accipiat sicut scriptum est: Qui operatus est in Christo, suscitans eum à mortuis, & conueniens eum ad dextram suam in cælestibus supra omnem principatum & potestatem & uirtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc sed etiam in futuro seculo. Et omnia subiecit sub pedibus eius SECVNDVM CARNEM, itaq; ei omnia subiecta traduntur, secundum quam & à mortuis resuscitatus est.

Heb. 1. Sede à dextris meis. Hæc pertinent ad HUMANITATIS glorificationem. Vitori enim filio, & per sanctam Incarnationem totius mundi Triumphatori post resurrectionis gloriam, honorabilis cōsessus paternæ Maiestatis offertur: Vt per hunc situm, susceptæ humanitatis

6 2

gloria

gloria declaratur, quæ nemini Angelorum de-
ferri debuit.

De fide lib. 2. cap. 4. Propter rationem
corporis dicit: Sede à dextris meis. Aliud enim est
querere de æterna diuinitatis sede.

Lib. 5. cap. 2. Non est meum dare. Impossi-
bile petebatur, homines sedere cum filio. Ange-
li astant in conspectu. Luc. 1. Stant in circuitu sedis
Apocal: 7. Militia cæli fiat circa eum ad dexteram
et sinistram. 3. Reg. 22. Alia sedes seniorum Apo-
ca. 4. Alia sedes Apostolorum Matth. 19. Non e-
nim suæ sedis Apostolis dat consortium. Christo
uerò SECVNDVM HUMANITATEM
datur consortium diuinæ sedis.

HIERONYMVSTomo 5. in 17. caput Ie-
remiæ: Si absorpta est mors in uictoriam, quare
non carnis humilitas, quæ propter humanam
salutem assumpta est, in diuinitatis transie-
rit Maiestatem.

IN EPISTOLAM Phil. 2. Quia se as-
sumptus homo humilitate dignatus est, diuinitas
quæ humiliari non potest, eum qui humiliatus
fuerat, exaltauit, sed et illi donatum est no-
men, quia antea non habuit. Vnde rectius hic
locus secundum humanam naturam in-
telligendus est quam diuinam.

In cap. Mich. 4. Homo quidem apparuit,
formam

formam serui accepit, humiliavit se, sed exalta-
uit eum pater, et ad comparationem eius uni-
uersa uita hominum comparata campi dicuntur
et ualles.

AVGVSTINVS contra Felicianum. In-
iuria sui corporis affectam non fateor Deitatem,
sicut maiestate Deitatis glorificatam no-
uimus carnem.

Libro Meditationum cap. 16. Gratias
ago tibi labijs et corde per filium, qui nunc ui-
uens sine fine sedet ad dextram tuam, et inter-
pellat pro nobis, et simul tecum miseretur, quia
Deus est ex te patre coæternus et consubstantia-
lis tibi per omnia, unde potest in perpetuum nos
saluare. Sed secundum id, quod homo est, ex qua
parte minor te est, data est ei omnis potestas in
cælo et in terra, ut in nomine Iesu omne genu
flectatur.

Contra Maximinum. lib. 2. In qua ergo
forma crucifixus est, ipsa exaltata est, ipsi do-
natum est nomen, quod est super omne nomen.
Item: Homini ergo ista donauit non Deo.

EPISTOLA 3. Caro de uirgine creata ac à
morte in æternam uitam super cælos eleuata et
exaltata potentius fortasse opus est quam mun-
dus: sed ideo à quibusdam non creditur, quia ne-
mo facit et competit Deo, ac per hæc quæ sibi
quisq;

quisq; facilia non factu sed captu putat aequo animo accipit.

CHRYSOSTOMVS sermone 3. in cap. 1. Ephes. Supernis potentijs sublimior est Deus, illuc itaq; ipsum euexit, qui ex nobis est ab extremis cruciatibus in supremum principatum, extra & ultra quem non est alius quispiam honor.

Sermone 11. in cap. Ephes. 4. Ascendit supra omnes coelos, ultra quos quoq; nihil est aliud, hoc uidelicet est potentia & dominationis ipse.

In homilia de ascensione Christi, citante Vigilio. Cognoscamus igitur quæ natura sit, cui dixit, sede ad dextram meam, & esto meæ particeps sedis. Illa nimirum quæ audierat: Terra es & in terram conuerteris.

Idem. Primitias nostræ naturæ obtulit Patri, qui donum illud admiratus est, & propter offerentis dignitatem, & propter oblatis integritatem: proprijs enim manibus illud suscepit, & fecit illud proprii throni sui particeps, & quod amplius est, ad dexteram suam illud collocauit.

In 1. Cor. 15. Si æqualis Deo est, quomodo in summam hunc excellentiam extulit Deus? Si in forma Dei, quomodo donauit ei nomen? Nam qui donat aliquid non habenti donet, & qui ex

tollit

tollit, quod humile prius erat, extollit. Quod si carnis dispensatione adiungas, tunc nihil erit quod erres.

In caput 2. Matthæi. Ego prius damnata natura, absq; naturarum confusione accepi potestatem omnem.

OECUMENIVS ex Chrysostomo Hebr. 1. Magnum hoc, & nedum humanam naturam, uerum etiam omnem excedit creaturam. Quatenus Deus est, æternum habet thronum psal: 45. Sed quod ut Deus habebat, accepi, ut HOMO. Vt HOMO igitur audit, sede à dextris meis. Vt Deus enim æternum habet dominium.

Idem. Ephes. 1. Non simpliciter dicit ævus sed tris æui. Non enim unum aut alterum, aut tertium gradum transcendit, sed ipsum, qui ex nobis est, in supremum principatum subiecit, ultra quem non est alius quispiam honor. Et hoc dicit de eo, qui ex mortuis est resuscitatus, id quod admiratione dignum est.

PRIMASIVS Augustini discipulus in 1. cap. ad Heb: Vnum iam est cum Deo in gloria assumptus homo, assumptus à uerbo, & quadragesima die exaltatus ad cælestia. Quid ergo sedet ad dextram maiestatis, nisi, ut dicatur: Habitat in plenitudine paternæ Maiestatis.

c 4 Et cum

Et cum dixit in excelsis: ostendit illum hominem super omnem creaturam angelicam & humanam exaltatum esse.

Heb. 2. Constituisi eum super opera manuum tuarum) sicut uerbo omnia creata sunt, ita ille HOMO assumptus à uerbo cum λόγος possidet omnia.

Heb. 7. Factus est excelsior cælis, quando quadragesima die sue admirandæ resurrectionis super omnes cælos & super omnes ordines cælestium spirituum eleuatus est ad confectum paternæ Maiestatis, ubi nunc sedet in plenitudine honoris & gloriæ.

ARETAS in 5. cap: Apoc: Quod quasi per suffragium diuitiæ, potestatis, sapientiæ & similia ad excellentiam accipientis quasi qui ea non haberet, distributa sint: humanæ id naturæ, quam ille assumpserat, contributum est. Diuina quippe natura, ut quæ omnem excedat honorem, rebus huiusmodi non eget.

EVSTACHIUS. λόγος Dei, Deus existens non recipit gloriam ἐκ τῆς αὐτοῦ adventitiæ, sed HOMO ex mortuis suscitatus exaltatur & glorificatur.

VIGILIUS lib. 5. contra Eutychen. Diuina natura non indiget honoribus sublimari, dignitatis profectibus augeri, potestatem cæli &

terre

terre obedientiæ merito accipere. SECVNDVM CARNIS NATVRAM exaltatus est, honoratus, coronatus, melioris dignitatis nomen adeptus, qui secundum naturam uerbi horum nihil eguit aliquando, ut scilicet potestatem cæli & terre, hereditatem gentium, & subiectionem uniuersorum ex tempore acciperet. Nunquid enim potestatem & dominium creaturæ sue conditor non habebat: ut nouissimis temporibus muneris gratia his potiretur?

Item. Diuina natura ne conferri quidem potest Angelis, ut eorum collatione reperiatur excellentior. Quod igitur Scriptura dicit: Melior factus Angelis. Item nomen excellentius accipit, secundum carnis naturam intelligendum est.

THEOPHYLACTVS Ephes. 1. Suprà autem dixit, ut summā ostenderet sublimitatem. Ab infinito namq; ad celsissimum gradum, HVMANAM, quæ Christo inerat, naturam subuexit. De hac quippe nunc differit, siquidem diuina illa nec mortua fuit, neq; suscitata neq; in sublime euecta, quippe quæ semper omnem excedat altitudinem, neq; alterius egeat adiumento. Vniuersæ igitur angelicæ potestati HVMANA presedit NATVRA, quæ fuerat tantopere paulo antè despecta.

e 5

Ephes.

Ephes. 4. Christus una persona est in duabus naturis, & uoluntatibus, & operationibus, & cum CORPORE patri asidet.

Hebr. 7. Noster pontifex præterquam quòd plenus sit uirtutis & à peccatoribus segregatus, altior etiam ipsis cælis factus est super paterno folio sedens. Cum (factus) ait, planum sit, quòd de Christo loquatur secundum carnem. Vt enim Dei uerbum semper erat cælis altior.

OE CVMENIVS Ephes. 4. Ascendit supra cælos & non simpliciter, sed supra omnes ea quæ ibi est, hereditate & throno dignatus id quod ex nobis assumpsit.

In 1. cap. Hebr. Vna cum carne post peractam remissionem peccatorum sedet in dextra Dei in excelsis, id est, super omnia ad ipsius patris thronum.

LEO. Sermone secundo de Ascensione Christi: NATVRÆ nostræ humilitas in Christo super omnem cæli militiam, super omnes ordines angelorum, & ultra omnem altitudinem & potestatem, ad Dei patris prouecta est confessum.

Epistola 11. Assumpti non assumentis prouecta
 Alio

Alio est, quod Deus illum exaltauit, & dedit ei nomen super omne nomen.

Epistola. 22. de loco ad Ephes. 1. Dicant Aduersarij ueritatis, quomodo omnipotens pater uel secundum quam naturam filium suum super uniuersa prouexerit, uel cui naturæ cuncta subiecerit? Deitas enim uerbi par in omnibus & quodotior est patri, atq; intemporaliter una eademq; potentia est genitoris & geniti. Creator quippe omnium naturarum, quoniam per ipsam facta sunt omnia, & sine ipso factum est nihil, superest omnibus quæ creauit. Nec unquam creatori suo non fuerunt non subiecta, quæ condidit, cui proprium ac sempiternum est, nec aliunde quàm de patre, nec aliud esse quàm pater est. Huic si addita potestas est, si illustrata dignitas, si exaltata sublimitas: minor erat prouehente, qui creuit, nec habebat diuitias eius naturæ, cuius indiguit largitate. Sed talia sentientem in societatem suam Arrius rapit. Cuius per ueritati multum hæc suffragatur impietas.

EPISTOLA. 81. ad Palæstinos: Quicquid in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui quæ non habuit conferrentur. Nam secundum potentiam Deitatis indifferenter omnia quæ habet pater, & filius

filius habet. Et quæ in forma serui à patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit.

Ibidem de loco Phil. 2. Quamuis unus sit Dominus Iesus Christus, & uera Deitatis ueræq; humanitatis in ipso una prorsus eademq; persona sit: Exaltationem tamen, quæ exaltauit illum Deus & donauit illi nomen, quod supra omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere FORMAM, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento.

Epistola 95. citat Augustini sententiam explicantis illud: Gauderetis utiq; quia uado ad patrem, &c. humane naturæ gratulandum est eò quòd sic assumpta est à uerbo unigenito, ut immortalis constitueretur in cælo, atq; ita terra fieret sublimis, ut incorruptibilis pulvis sederet ad dextram patris.

Citat & Chrysostomi sententiam: Cognoscamus quæ natura sit, cui pater dixit, Eslo mee particeps sedis. Illa natura est, cui dictum est: Terra es & in terram ibis.

Item. Natura fragilis, natura contempta omnia uicit, omnia superauit, & omnibus hominum die meruit excelsior reperiri. Hodie Angeli & Archangeli naturam nostram in sede Domineæ, immortalis fulgentem gloria peruiderunt.

DA

DAMASCENVS lib. 3. cap. 6. Dicimus NATVRAM nostram resurrexisse à mortuis, assumptam esse & sedere ad dextram patris.

Libro. 4. cap: 2. A dextris autem Dei patris sedere dicimus Christum $\sigma\omega\mu\alpha\tau\iota\kappa\omega\varsigma$. Verum non localem dextram patris dicimus. Quis pacto enim, qui incircumscriptus est, localem haberet dextram? Localis enim dextra & sinistra eorum sunt, quæ circumscribuntur. Dexteram igitur patris intelligimus gloriam & honorificentiam Deitatis, in qua Dei filius ante seculum existens, ut Deus & patri consubstantialis in nouissimis temporibus incarnatus est, & corporaliter sedet conglorificata CARNE eius, adoratur enim una adoratione cum sua CARNE ab omni creatura.

Capite 24. Resurgens à mortuis & apertis cælestibus portis in dextra patris sedet $\sigma\omega\mu\alpha\tau\iota\kappa\omega\varsigma$ corporaliter.

In oratione 3. de Imaginibus. Natura quidem nostra propter mortem & crassam corporis constitutionem est angelis minor, sed benignitate coniunctioneq; Dei maior Angelis facta est. Assistent enim Angeli cum timore & tremore HUMANÆ NATVRÆ in gloria obnoxiis.

NICE

NICEPHORVS lib. 1. cap. 38. Deinde iuxta sublimem Mattheum ab eis conspicitur in monte Galilee, & sibi à patre potestatem summam cœli & terre sibi iuxta humanitatem scilicet traditam esse confirmat. Et spectantibus eis lucidissima nube circumdatus in cœlos sublatus est, & cum ea, quam assumpserat accessione (carnus) deificata ad dexteram patris confedit.

CASSIODORVS in psal. 17. super illud: *Dextera tua me suscepit, protectio salutis.* Gloriam significat resurrectionis, quando mortali carne deposita eandem incorruptibilem & glorificatam resumpsit. Dextera potentia diuinitatis est, quæ assumptam humanitatem in æterna maiestate constituit.

BERNHARDVS, in sermone 2. de Ascensione Domini. Manipulus primitiarum nostrarum Christus oblatus est ad dexteram patris assumptus.

Ibidem. Cum per naturam diuinitatis non haberet, quo cresceret uel ascenderet, quia ultra Deum nihil est, per descensum quo cresceret, inuenit, ueniens incarnari, pati, mori, ne moremur in æternum, propter quod exaltauit illum, quod resurrexit, ascendit, sedet ad dextram Dei.

THOMAS de Aquino. In catena aurea super *Euang.*

Euangelistas. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.

HIERO: Illi autem potestas est data, quæ paulò antè crucifixus, qui sepultus in tumulo, qui postea resurrexit. **RABA**. Non enim hæc de coeterna patri diuinitate, sed de assumpta loquitur **HUMANITATE**, secundum quam minoratus est paulò minus ab angelis. **SEVE**. Filius quippe Dei uirginis filio, Deus homini, diuinitas **CARNI** contulit, quod semper ipse cum patre possedit.

NICOLAUS de Lyra super cap. 28. Matt. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Licet Christus quantum ad diuinitatem ab æterno haberet hanc potestatem, & in quantum homo ab instanti conceptionis haberet potestatem in cœlo & in terra autoritatiuè: tamen executiuè non habuit ante resurrectionem suam. Sed uoluit esse passibilitati subiectus propter nostram redemptionem.

Luc. 2. In resurrectione sua accipit potestatem in quantum homo super omnem creaturam, secundum quod ipse dicit: data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra, in quantum enim Deus non accipit aliquam potestatem de nouo siue in tempore.

AROT. 2. Certissime ergo sciat omnis domus Israel

Israel absq; hesitatione aliqua, quia Dominum
& Christum fecit hunc Iesum humanitatem eius
uniendo uerbo, & ad patris dextram exal-
tando.

CAPVT SEPTIMVM.

Quòd Christo ad dextram Dei
dominium omnium creaturarum
iuxta humanitatem commis-
sum & datum sit.

Scriptura sacra ad dextram Dei sessio-
nem non tantum describit ab officio, quo Chri-
stus in Ecclesia fungitur Ecclesie sue tanquam
caput ad dexteram Dei presidens, sed imperi-
um illud regnantis Christi ad totam rerum uni-
uersitatem extendit, omni potestate in coelo & in
terra siue dominio & gubernatione omnium cre-
aturarum id describens, dum ostendit Christum
ut hominem, iuxta octauum psalmi declarationem,
constitutum esse Dominum super opera manuum
Dei, ita ut omnia in manus illi sint tradita, om-
nia pedibus, potestati & dominationi ipsius
subiecta, non solum, quae in hoc, uerum etiam in
futuro seculo nominari possunt, adeo ut nil quic-
quam (præter solum illum, qui ei subiecit omnia)
exceperit

exceperit Deus, quod illi non subiceret: tamen
ut ait, uidere non possumus aut intelligere, quo-
modo illi omnia subiecta sint. Quod dominium
sicut non nisi omnipotentiae diuinae adscribi po-
test, eiusdem enim est potentiae gubernare mun-
dum, cuius & condere (quae creata potentia gu-
bernando toti huic uniuerso sufficere posset) sic
quia Spiritus sanctus hanc administrationem re-
rum Christo etiam, quæ homo est, ex sessione ad
dextram dei assignat: quis non uideat dominium
hoc ex infallibili necessitate non uicarij omni-
potentiae diuinae, quam nostrae profitentur Ecclesiae,
praesupponere? Quod tamen non ita intelligi uo-
lumus, quasi natura Christi humana sua quadam
peculiari omnipotentia creata seorsim à deo
administret omnia (sic enim, ut duae omnipoten-
tiae, sic duae separatae constituerentur personae, quo-
rum utrumq; absurdum est) sed quod deus, pro-
priae suae increatae potentiae opera, in humana as-
sumpta natura cum ea & per eam exerceat. Vbi
nihil prorsus à tenore & analogia fidei dissonum
docetur, sed eadem sententia confessio & doctri-
na fideliter retinetur & asseritur, quam à san-
ctis Prophetis & Apostolis perspicue traditam
orthodoxi Patres sanctis suis laboribus atq; scri-
ptis continuarunt. Et licet hæc nullo negotio co-
gnosci possent ex modo enumeratis testimonijs a-
gentibus.

gentibus de sessione Christi ad dexteram Dei, cum
Diuus Apostolus illud psalmi 110. (sede à dextris
meis, &c.) redditurus apertissima exaltatione
de regnantis Christi dominio enarret inquit:
Oportet eum regnare, donec posuerit omnes ini-
micos suos sub pedes suos: Tamen, ut ueritatis stu-
diosi homines amplius etiā perspiciant, quā no-
stra hæc pia doctrina, etiam Patrū seculis usitata
decantata, exercitataq; fuerit: suprà memora-
tis hæc insuper sequentia libuit subiungere.

ATHANASIVS in disputatione contra
Arrium in Nicæno Concilio: Lux absq; peccato
facta est homo. Hunc ipsum Deus Christum & Do-
minum fecit, hominem scilicet ex semine Dauid,
subijciens illi principatus & potestates,
& dominationes & homines, & angelos, & in
summa omnium sibi subiectorum factus est Chri-
stus Dominus. Christus quidem, ob Spiritus sancti
instar olei in ipsum celitus effusionem. Domi-
nus uerò eò, quòd dominatum in omnes suscep-
rit.

EVSTATHIVS contra Arrianos. Quia
propter congruas uirtutes & gubernationes gen-
tium, & populorum & mixtarum plebium & re-
rum uniuersarū imperiū homo percipiebat Chri-
stus, qui & sapientiā & ætate profecit, sicut Eu-
angelij literæ docent particulariter.

Idem:

Idem. Cum Ioannes dicit: Sciens Iesus, quia
omnia dedit ei pater in manus, hominis potesta-
tem declarat, qua æterni sumens sceptrā imperij
omnium haberet commissum iudicium.

EVSEBIUS Episcopus Emisenus in homi-
lia feria 6. post pascha. Qui secundum diuini-
tatem semper simul cum patre & Spiritu san-
cto omnium rerum potestatem habuit: nunc et-
iam secundum humanitatem omnium rerum po-
testatem accepit, ut homo ille qui nuper passus
est, cælo & terræ dominetur.

DIDYMVS Alexandrinus libro. 3. de
Spiritu sancto. Deo Verbo existenti filio Dei om-
nis creatura tanquam Regi omnipotenti subdi-
ta est, & quoniam hic Deus λόγος hominem as-
sumpsit, eumq; suscitans post mortem super om-
nes principatus, potestates, Virtutes &
dominationes esse constituit: huic (assum-
pto homini) omnes angeli Dei iussi eum adorare
subiecti sunt, scientes eum uniri cum Deo Verbo,
cum in dextra diuinitatis sit, & in nomine eius
non solum terrena & inferna, sed etiam cœlestia
genu flectant, & omnis lingua ad gloriam Dei
patris Iesum Dominum esse confiteatur.

BASILIVS in psalmum 2. super uerba: po-
stula à me, &c. Et quæ hic subiunguntur, homi-
ni Christo competunt. Nam ut Deus est, omnia

f

2

per

per ipsum facta sunt. Verum cum natura ut Deus sit omnium Dominus, ut homo tamen horum dominium à patre accipit.

Contra Eunomium lib. 1. Dominum & Christum fecit hunc Iesum quem crucifixistis: non de ipsa essentia τὸ λόγος loquitur, sed demonstratiua uoce Humanitatem designat, atq; ipsi principatum & dominium à patre commissum dicit.

EPIPHANIVS contra Arium. πρὸς λαὸν τῆς ἑλλάδος predicantur de Christo propter incarnationem, ne Carnale amplius sit carnale potentia, sed cunctum diuinitati REGNET cum patre, filio & Spiritu sancto.

Lib. 3. Tomo. 2. contra Diomachitum: Constatendum est, λόγος integram humanam naturam cum propria sua deitate in seipso unitam habere, & unam Deitatem, totam perfectionem efficere, ac sedere in caelo in dextera patris in throno maiestatis æternæ suæ dominationis.

CYRILLVS Dialogo 6. Humanitatis paruitas in summæ atq; excellentissimæ naturæ dignitatem peruenit, & ipsam in dignitatis solio collocauit, & cum carne unigenitus Dei dominatur omnibus non absq; patre.

Ibidem. Dialogo 6. Igitur propria quidem sunt

sunt τὸ λόγος omnia, secundum quod natus est ex Deo & dominatur omnibus cum patre. Accipit autem hæc secundum humanitatem, quando factus est sicut nos super quibus regnet & imperet, potentia ei à Deo data est.

Lib. 2. in Ioan. cap. 73 Pater diligit filium, cuius dilectionis signum est, quia omniū ei rerum tradidit potestatem. Omnia enim, inquit ipse, tradita mihi sunt à patre meo. Et rursus. Data est mihi omnis potestas in caelo & in terra. Nec quia sibi data potestas est, idcirco dante patre minor uidebitur. Accipit enim ut homo, quando humiliavit seipsum, aliàs quomodo ab æqualitate Dei patris descendisse humiliatus diceretur? An non uides in istis patrem quidem ut Deum dare, filium autem ut hominem accipere illa, quæ ut Deus habebat?

Ibidem. Factus homo, ut HOMO incipit dominari, qui nunquam conuenientem Deo dignitatem amisit, sed cum carne ad id, quod semper est, factus homo ascendit. Quod autem hæc ita se habeant, ipse ostendit dicens: Pater glorifica me illa gloria, quam habebam apud te, antequam hic mundus esset. Perpendis quia non initium gloriæ petit, sed renouationem ut ita dicam, non quod amittere timeat: sed quia ut HOMO regna-

re incipit. Quod propter CARNEM dici multis probari potest.

Libro 11. in Ioannem cap. 15. Quoniam uniuersæ Carnis potestatem datam sibi dicit, non grauabimur pauca & breuiter super hoc dicere. Humane igitur id mensuræ humilitatisq; figuræ conuenire non dubitamus.

Et mox: Qui omnia possidet ut DEVS, omnia recipit ut HOMO, cui regnare aduentitium est, id est, non naturale.

Et iterum. Quando igitur ut homo princeps noster constitutus omnis carnis potestatem se accepisse dicit, non turbabitur, qui dispensationem Incarnationis tenaci memoria tenet.

Capite 28. Datam sibi gloriam à patre dicit, discipulos quoq; datos, & imperium sibi non ut Deo, sed ut homini, qui nihil horum habet naturæ, intelligendum est.

Lib. 9. Theauri cap. 3. Hic querendum, quomodo Deus Iesum fecit & Dominum & Christum? Dicimus igitur, quod ὁ υἱος & filius Dei erat semper, & est omnium Dominus. In serui autem forma factus punctus dicitur, quoniam id homini conuenit, & in potestatem dominandi similiter ut homo ascendit. Hominem enim assumpsit, non ut liberam Deitatis naturam in formam serui submergeret, sed ut seruitutem nostram in dominandi

minandi honorem attolleret, & dedecus nostrum ad SVAM nobilitatem traderet.

De recta fide ad reginas super uerba: Quem constituit heredem omnium. Natura uniuersorum Dominus cum Deo & patre unigenitum eius Verbum esse creditum est: ponitur autem heres quia factus est caro. Dictum est enim ad ipsum tanquam nobis similem hominem prodeuntem propter nos: postula à me & dabo tibi gentes hereditatem tuam.

Libro posteriore ad Reginas. Accepisse gloriam, potestatem & regnum super omnia, referendum est ad conditiones humanitatis.

Ibidem. Qui ante carnem (assumptam) Rex fuit, & cum carne REGNAT super nos. Vnde & tanquam principatum gerere debeat introductus est, quando factus est sicut nos. Dominus, inquit, dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te.

THEODORETVS. in psalmum 2. Ut Deus innatum habet imperium, ut HOMO decreto accipit.

Item. Cum Dominus sit natura ut Deus, etiam ut homo uniuersorum imperiū accipit.

PRIMASIVS. Hebr. 2. Constituisi cum super opera manuum tuarum. Sicut Verbo omnia cre-

ata sunt, ita ille homo assumptus à Verbo, cum Verbo possidet omnia.

CHRYSOSTOMVS sermone 11. in cap. Ephes. 4. Ascendit supra omnes cœlos, ultra quos quoq; nihil est aliud, hoc uidelicet est potentia, & dominationis ipsius.

In 3. cap. Ioan. Omnia dedit in manum filij iuxta humanitatem.

SEDVLIVS Ephes. 1. Omnia subiecit sub pedibus eius, id est, sub dominatione humanitatis eius.

VIGILIVS, libro 5. contra Eutychen. Secundum CARNIS NATVRAM exaltatus est, honoratus, coronatus, melioris dignitatis nomen adeptus, qui secundum naturam uerbi horum nihil eguit aliquando, ut scilicet potestatem cœli & terræ, hereditatem gentium & subiectionem uniuersorum ex tempore acciperet. Nunquid enim potestatem & dominium creaturæ suæ conditor non habebat, ut nouissimis temporibus munus gratia his potiretur.

THEOPHYLACTVS. Io: 3. Ideo dicit: Pater diligit filium, quasi de homine quodam admirabili loquens: Et omnia dedit in manum filij iuxta humanitatem.

Ephes. 1. Vniuersæ angelicæ potestati humana præ-

na præfedit natura, quæ fuerat tantoperè paulò ante despecta.

Ibidem. Ut ne cum audis, quod sederit supra, existimes ipsum prælatum tantummodo, ostendit quod & Dominum ipsum fecerit omnium, neq; simpliciter subiecit sed extrema subiectione: sub pedes enim eius.

Heb. 1. Quem constituit heredem omnium, hoc est, totius mundi dominatorem effecit. Non enim ultra pars Domini dicitur Iacob, sed uniuersi. Heredem autem dixit, ut filij proprietatem exprimeret, qui nequeat à dominatione depelli. Verum quo pacto hunc fecit Dominum? nempe ut hominem, quemadmodum in 2. psalmo hunc ipsum ita alloquitur, postula à me & dabo tibi gentes hereditatem tuam.

Ephes. 4. Ob hanc igitur causam hæc omnia efficit, ut omnia impleat dominatione operatio neq; sua, idq; in CARNE, quandoquidem diuinitate iam antea cuncta compleret.

DAMASCENVS lib. 3. cap. 19. Mens communicat diuinitati operandi OMNIA intelligens, cognoscens & administrans non ut nuda hominis mens, sed ut Deo unita & Dei mens existens.

THOMAS de Aquino. Pater diligit filium, & omnia dedit ei in manum.

THEODORET V.S. Sic ergo secundum diuinitatem omnia dedit pater filio natura, non gratia. Vsl, dedit omnia in manum eius SECVNDVM HUMANITATEM. Dominatur enim omnium eorum, quæ in cælo & quæ in terra sunt.

NICOLAUS de Lyra Luc. 2. Christus non solum in quantum Deus, sed etiam in quantum HOMO regnabit in æternum, non solum super homines, sed etiam super angelos.

Ioan. 3. Pater diligit filium & omnia dedit in manum eius. Quia in quantum Deus habet eandem potentiam cum patre, sicut et eandem essentiam. Similiter in quantum HOMO omnia tradita sunt in manum eius, ut habetur Matthæi ultimo: data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.

Hebr. 1. Quem constituit heredem uniuersorum quantum ad NATVRAM ASSVMPTAM, eo enim ipso quod natura humana à Verbo assumpta est in unitatem suppositi, eo ipsa constituta est super omnem creaturam.

HUGO CARDINALIS de S. Victore Heb. 1. Heredem uniuersorum, id, est possessorem omnium creaturarum.

Et paulò post addit: Quem constituit, scilicet secundum humanam naturam.

Heb.

Heb. 2. Omnia subiecisti sub pedibus eius, id est, humanitati eius.

Psalmo 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Per dexter est diuinitas, sinister humanitas, sub his enim sunt omnia.

CAPVT OCTAVVM,

Quòd λόγος viuificam virtutem suam cum carne assumpta verè & realiter communem habeat.

OSTensum est hactenus Ecclesiasticos Scriptores tribuere Iesu Christo Mariæ filio iuxta naturam assumptam, siue ut hominì diuinam Maiestatem τὸ λόγος, potentiam edendorum miraculorum, sessionem ad omnipotentem Dei dexteram, adeoq; dominium rerum omnium. Quamuis autem hæc omnia luculenter ostendunt & irrefutabiliter euincunt, doctrinam de omnipotentia, omniscentia & omnipresencia communicatione, quæ hodiè controuertitur, antiquitati puriori notam usitatamq; fuisse: quandoquidem omnis illa plenitudo Deitatis in carne (ut Patres docentes audiuimus) inhabitans

citra

citra dubitationem illa idiomata simul omnia complectitur. Quemadmodum & miracula omnipotentie $\kappa\omicron\nu\omega\nu\iota\kappa\alpha$ monstrant: sessio autem ad dextram diuine uirtutis, similiter & dominium omnium creaturarum (quod Christo iuxta carnem in tempore datum asseuerant prisca Doctores) Christum etiam ut hominem omnipotentem uirtute scientiaq; $\tau\tilde{\epsilon}$ $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ illustratum creaturis, quæ gubernandæ illi in manus à patre traditæ sunt, suo quodam modo planè cœlesti, siue ut Lutherus ait, secundum modum dexterae Dei presentem adesse ac præsidere declarat: Tamen illustrandæ ueritatis gratia distinctè porro de communicatione uiuifica uirtutis Verbi: dehinc de omnipotentia, tertio de omniscentia: quarto de presentia Christi hominis personali differentes Patres introducunt, docturus deniq; quomodo Christum totum Deum & hominem secundum ueramq; naturam, atq; sic etiam secundum humanam, tametsi non seorsim à $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$, sed una adoratione Immanuelem adorandum esse professi sint.

DE CARNE CHRISTI

Viuifica.

DE carne sua verè uiuifica concionatur dilucidè Dominus noster Iesus Christus

Ioan.

Ioan. 6. Ex qua concione antiqui Patres Ecclesiæ Christum imitati dominicam carnem per unionem cum uiuificante $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ uiuificantem esse factam una uoce deprædicant. Quamquam autem Sacramentarij quoq; ne uideantur clarissimis uerbis Christi contradicere, naturæ à $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ assumptæ uiuificationem tribuere uideri cupiunt, tamen hac duntaxat & non alia ratione uiuificantem appellant, quatenus filius Dei carne passus uitam in ea nobis promeruit. Interim uerò per uicissimè negant, humanam in Christo naturam ueram & realem habere cum substantiali uirtute uiuifica Verbi $\kappa\omicron\nu\omega\nu\iota\kappa\alpha$. Hanc enim, quia Deitatis proprietatis sit, non minus quàm cætera idiomata humanitati dicunt esse incommunicabilem. At sequentia uetustatis testimonia nobis indicio esse poterunt, Patres unà cum scriptura carnem Christi ad ipsius substantialis potentie uiuificæ $\tau\tilde{\epsilon}$ $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ $\kappa\omicron\nu\omega\nu\iota\kappa\alpha$ euehere, & uiuificationem ei tribuere, non tantum ratione meriti in acquirenda nobis uita, sed etiam ratione efficacie in eadem uita nobis efficaciter applicanda. Etenim quia filius Dei non initium tantum salutis, ac uite, sed plenam ac consummatam salutem nostram per assumptam naturam perficit (non enim nudus $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ sed Christus quatenus Christus nos plenè uiuificat & saluat). Ideoq; carnem assum-

N. g. u. i. m. g.
viuificantem
Christi appellat
carnem suam
m. m. m. g.

NB.

assumptam non tantum in acquirenda ac prome-
renda uite societatem admisit: uerum etiam per
eandem carnem uitam acquisitam nobis effica-
citer applicat, dum scilicet λόγος & per humani-
tatem, atq; sic Christus totus Deus & homo tan-
quam uerus Pontifex Noui Testamenti, & bono-
rum, quæ passione ac morte sua peperit, admini-
strator, ad dexteram patris sedens ea nobis di-
stribuit, & ministerio uerbi & sacramentorum
presens omnia opera gratiæ suæ in nobis efficit,
fidem operatur & uitam spirituales in nobis ex-
citât, instaurat, confirmat ac perficit. Et in cœ-
næ mysterio hanc ipsam carnem suam tanquam
cibum uitæ realiter dispensat.

Quotiescunq; igitur pius lector animaduertet,
Patres carni Christi uiuificandi virtutē, vim,
efficaciam & operationem, proprieta-
tem item uiuificantis λόγος & propriam
Verbi actionem, tribuere: quoties audiet as-
serentes Patres, quod humana natura siue ca-
ro Christi ad potentiam uiuificandi per unionem
conscenderit, quod λόγος eam ad uiuificationem
& resurrectionem mortuorum adhibuerit, quodq;
non olim tantum in ea λόγος uitā promeruerit,
sed etiam nunc hodie ministerio uerbi & Sacra-
mentorum uitam per eam operetur ratione effi-
cacie in credentibus, & quod maxime etiam in
Cœnæ

Cœnæ mysterio Caro Christi uiuificet & sanctifi-
cet. *ἐν τῇ κέννῃ*: toties reipsa deprehendet, ortho-
doxam antiquitatē Sacramentariorum doctrinæ
quasi ex professo contradicere, nostræ uerò con-
fessionī & doctrinæ consensu elegantissimo suffra-
gari. Audiamus ergo.

ATHANASIUS, de natura humana susce-
pta contra Apollinarium: In communionem cor-
poris dominici admissi sumus, quemadmodum ipse
dixit: panis, quem ego dabo pro mundo, uita est,
Spiritus enim uiuificans est CARO Domini, quo-
niam ex Spiritu uiuificante concepta est. Quod
enim ex Spiritu nascitur, Spiritus est. De suscepta
humanitate disputans de loco Ioannis 5. inquit:
Intelligere oportet CARNI datam uitam. Et
sicut pater per Verbum omnia facit, ita & CAR-
NI per eam uitam dedit.

CYRILLVS de incarnatione unigeniti
cap. 7. Communes facit tanquam cum sua carne
diuinæ suæ maiestatis operationes, ut possit etiam
uiuificare mortuos, seruare infirmos.

Ibidem cap. 23. disputans contra Nestoria-
nos ait: Si Theophorus erat homo, cur solius ipsi-
us corpus uiuificum est? Oportuerat enim aliis ali-
orum etiam corpora esse talia, in quibus inha-
bitauit Deus omnipotens.

Lib. 1. in Ioan. cap. 15. Non aliter hoc ma-
lum

lum dissolui poterat; nisi uis illius dicti: Terra es & in terram reuerteris, assumptione ineffabili destrueretur, hominis carne mortali à uiuificante omnia Verbo assumpta, ut cum Caro eius fieret, qui uerè immortalis est, immortalitate illius participaret. Indecens enim omninò esset, si ignis quidem qualitatem suam coniunctæ sibi materiæ posset immittere, ac eo modo in se materiam transmutare: & quod autem Dei proprium sibi naturæque bonum, id est, uitam coniunctæ sibi CARNI non posset infundere.

Lib. 2. in Io. c. 144. Dedit mihi uiuificandi VIRTUTEM Pater, dedit iudicandi potestatem: Sed ut lubricam Iudeorum mentem his retinere studuit, sic aliorum quoque curam non paruam habuit. Quapropter causam, quare hæc sibi à patre data dixerit, ilicò subiecit, dicens: Quia filius hominis est, ut intelligamus omnia ei data fuisse, ut homini, qui cum creatura sit, nihil habet à se ipso. Unigenitus uerò filius non uitæ particeps, sed uita naturaliter, ut pater est.

Libro 3. in Ioannem cap. 37. Corpus Christi uiuificat, & ad incorruptionem participatione sua reducit. Non enim alterius cuiusdam, sed ipsius uitæ corpus est VIRTUTEM incarnati Verbi retinens, & plenum potestate illius, quo uniuersa & uiuunt & sunt.

Lib.

Lib. 4. cap. 12. Cum uiuificans Dei filius in CARNE habitauerit, ad SVVM BONVM eam, id est, ad uitam reformat, & totus toti ineffabili modo unionis coniunctus, uiuificantem ipsam effecit, quia natura uiuificans est. Propterea participantes hæc CARO uiuificat, eicit enim mortem ab eis, & interitum penitus expellit.

Capite 14. Vita secundum naturam ille est, qui ex uiuo patre genitus est. Sed non minus corpus quoque ipsius uiuificat. Coniunctum enim est ineffabiliter filio Dei, à quo uniuersa uiuificantur.

Ibidem. Quoniam saluatoris caro uerbo Dei, quod naturaliter uita est, coniuncta, uiuificata effecta est, quando eam comedimus, tunc uitam habemus in nobis illi coniuncti, quæ uita effecta est. Hac de causa in exuscitandis mortuis non solummodo uerbo & imperio ut Deus utebatur: uerum etiam carnem suam quasi cooperatricem nonnunquã adhibebat, ut re ipsa ostenderet CARNEM quoque suam, quoniam sibi coniuncta est, uiuificam esse, atque fideles doceret, suum non alterius corpus esse.

Capite 15. Ineffabiliter, & ultra quam posset mens humana intelligere, Verbum humanitatis

tati coniunctum totam in seipsum ita reduxit, ut indigentia uitæ possit uiuificare.

Ibidem. Quemadmodum si quis scintillam in scæno aut palea occultauerit, totum inde ignitum necessario fiet: Sic Verbum Dei, tanquam scintilla, in naturam nostram immisit totam inde in se immavit, atq; ad uitam, interitu penitus destructo, reduxit.

Cap. 16. Sanctum Christi corpus ad immortalitatem & uitam æternam nutriendum cibum est. Sanguis Christi uerus potus est, quo radicitus mors euertitur atq; destruitur: non enim hominis simpliciter sanguis est, sed eius, qui naturali uitæ coniunctus uita effectus est.

Capite 18. Qui e naturali uitæ emanauit, & homo factus uiuus corpusq; meum uita repleui: non aliter qui carnem meam manducat propter me uiuit. Mortalem enim carnem assumpsi, sed quia naturaliter uita existens habito in ea, totam ad uitam meam reformauit.

Capite 19. Corpus Christi panis de cælo est, quia æternam comedentibus uitam largitur. Magnum certè signum, Deitatis in hoc corpore naturam habitare: quoniam illi hinc donantur, quæ certè omnem naturam excedunt, & ideo a rudioribus minus creduntur.

Capite 22. Si putatis CARNEM meam ui-

tam

tam uobis asserere non posse: quomodo igitur tanquam uolucris in cælum ascendet? Hoc enim similiter generi humano impossibile est. Quod si præter naturam CARO mea in cælum ascendet, quid prohibet, ne similiter præter naturam uiuifcet? Nam qui terrestre hoc corpus cæleste consecit, is etiam uiuificum reddidit, cum natura sui corruptibile fuerit.

Capite 23. Si caro sola intelligatur, nihil prorsus uiuificare potest, quippe quæ uiuificante indigeat. Cum uero Incarnationis mysterium laudabili cura scrutati fueritis, & uitam habitantem in carne cognoueritis, quamuis nihil penitus per seipsam caro possit uiuificam tamen esse factam credetis. Nam quoniam cum uiuificante Verbo coniuncta est, tota effecta est uiuifica, non enim ad corruptibilem suam naturam iunctum Dei uerbum detraxit: sed ad melioris uirtutem elcuata est. Quamuis ergo natura carnis, ut caro est, uiuificare nequeat, facit tamen hoc, quia totam Verbi operationem suscepit. Corpus enim est, nõ cuiusuis hominis, cuius caro prodesse non potest, sed ipsius uitæ corpus, in quo Deitatis plenitudo corporaliter inhabitat, facere hoc potest. Nam si mel cum naturaliter dulce sit, ea dulcia facit, quibus immiscetur: nonne stultum erit, uiuificæ Verbi naturæ putare non dedisse homini,

8 2

in quo

in quo habitat, uiuificandi uirtutem? Quia ob res
ceterorum omnium caro nihil prodest: Christi
autem caro, quia in ipsa unigenitus Dei filius ha-
bitat, sola uiuificare potest.

Capite 24. Totum corpus suum uiuifica spi-
ritus uirtute plenum esse ostendit. Spiritum
enim hic ipsam carnem nuncupauit, non quia
naturam carnis amiserit, sed quia cum spiritu
coniuncta totam uiuificandi vim hau-
sit.

Ibidem. Quod modò diximus, id iterum re-
petere non erit inutile. Natura carnis ipsa per se
uiuificare non potest, quid enim maius natura
Deitatis haberet, nec sola in Christo esse intelli-
gitur, sed habet filium Dei sibi coniunctum, qui sub-
stantialiter uita est. Quando ergò uiuificā ipsam
Christus appellat, non ita illi ut sibi sue proprio
Spiritus uim uiuificandi attribuit. Nam propter
se ipsum Spiritus uiuificat, ad cuius uirtutem ca-
ro per coniunctionem conscendit. Quomodo au-
tem id fiat, nec mente intelligere, nec lingua di-
cere possumus, sed silentio atq; firma fide id susci-
pimus.

Libro 10. capite 13. Vita autem iure
ipsa uitæ caro intelligi potest. Hec enim
NOS IN NOVISSIMO DIE SVSCI-
TAT, & quomodo, dicere non grauabor: Caro
uitæ

uite facta unigeniti Caro, ad VIRTUTEM
VITÆ traducta est. Non potest igitur morte
superari. Propterea in nobis facta interitum
nobis expellit. Non enim abest ab ea unigenitus
Dei filius.

Capite 22. Ipsum etiam CORPVS Domi-
ni uirtute coniuncti Verbi sanctificatur, & ad
benedictionem mysticam adeò actiuum fit, ut pos-
sit sanctificationem suam nobis immittere. Unde
ipse quoq; saluator cum ad Iudeos multa de sua
Carne differeret, ac uiuificū uerè panem eam ap-
pellaret: panis enim inquit, quem ego dabo, ca-
romea est, quam ego dabo pro mundi uita.

Libro de recta fide ad Theodosium.
uiuificare dicitur Christus propter ineffabilem
natiuitatem ex uiuente patre. Attamen est uide-
re, ubi tribuitur propriæ carni efficacia diui-
næ gloriæ. Viuificat igitur nos ut Deus, ue-
runtamen non in solo hoc quod particeps est spi-
ritus, sed & manducabilem apponens assumptam
carnem filij hominis.

Ibidem. Cum autem Iudei æquali ruditate
laborarent & deridere uellent, quod dixisset se
uiuificum & proprium corpus de cælo, hoc in-
quit, uos scandalizat. Si igitur uideritis filium
hominis ascendentem eò, ubi erat prius?

Et paulò post. Ociosam satebimur fuisse ter-

tenam carnem ad hoc, ut possit uiuificare, quatenus pertinet ad propriam naturam. Quomodo igitur uiuificat caro? secundum unionem cum uiuente Verbo.

De recta fide ad reginas. Viuificare posse mortuos non alteri quam soli & naturali Deo competit. Viuificat autem Christus mortuos per propriam carnem, tangens & resuscitans eos.

Ibidem. Hominis caro, quantum attinet ad propriam naturam, non esset uiuifica, sed neque sanguis humanus, si communis esset & perse. Viuificatur autem corpus Christi & sanguis pretiosus. Nam posse uiuificare id, quod uitae indigum est, soli Deo conuenit. Ergo Christus est Deus. Sic enim erit uiuificum corpus Christi. Si autem homo seorsim intelligeretur, quomodo esset uiuificum corpus eius?

Ibidem. Quare non potius sicut apud Lazarum contentus fuit sermone ad resuscitandam puellam & tenuit manum eius? Nimirum ut ostenderet uiuificum suum corpus, corpus enim est uitae.

Ibidem. Cibum nobis dedit filius hominis manantem in uitam eternam, suam scilicet carnem, quae est uiuifica.

Ibidem. Suscitauit Lazarum Christus, Archisynag

obisynagogi filiam & uiduae filium: Iam quo pacto nouiuita secundum naturam est, qui non solum sermone mortem repellere potuit, sed etiam tactu manus? Erat enim consequens ac necessarium uiuificum esse corpus, quod erat uitae proprium.

Ibidem. Quomodo sanguis communis hominibus sanctos nos efficeret? sed sanctificauit sanguis Christi: Deus igitur & non simpliciter homo: Deus enim erat in carne, suo sanguine nos purificans.

Libro posteriore ad Reginas: Postquam autem proprium fecit corpus, quod est sancta uirgine sumptum est, uiuificum fecit illud, & merito. Corpus est enim uitae omnia uiuificantis. Propterea unus filius & Christus Dominus non est diuidendus in duos filios, quandoquidem ipse est uitae quidem, ut est ex uita & uiuente patre. Viuificus autem propter proprium corpus.

Ibidem. Proinde habet (λόγος) tanquam ex seipso secundum naturam existens in seipso uitam, secundum quod intelligitur Deus. Accipit autem iuxta humanitatem, quae & ipsa iudicat, quamuis iudex existat ut Deus. Et quis sit accipiendi modus, docebit dicens ipse: quia filius hominis est. Non enim proprium est hominis a se habere uitam. Quia autem proprium factum

est uiuentis VERBI, unitum illi corpus: hac ratione & ualde meritò tanquam habens ipsius uiuificam operationem accepisse dicitur uitam.

Libro 9. in Ioannem cap. 39. CARO illa naturalis uita caro & fuit & est, totam proprietatem illius, qui habitauit in illa, possidens, id est, totam uiuificandi actionem.

Cap. 47. Ego uiuo, cum uita sim secundum naturam, & templum meum uita repletum uiuit.

In expositione Symboli Nicœni. Proinde dicebat Christus: Amen dico uobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinẽ non habetis uitã in uobis ipsis. Viuificatur igitur sunt sanctum Corpus & sanguis Christi. Corpus enim sicut dixi, est non hominis cuiusdam, qui uitæ particeps est, sed potius propriũ uitæ secundum naturam: perspicuum autem quod unigeniti.

Lib. 4. Thesauri. Quia uita secundum naturam filius est, accipere uitam à patre dicitur non in quantum à deo aut imago patris (sic enim ipse quoq; naturaliter uita est) sed in quantum homo factus est. Ita enim pater & tota Trinitas uitam filio ut homini præstat. Hic sensus à sequentibus confirmatur, in quibus causa dandi exponitur. Potestatem enim, inquit, dedit ei iudicium faciendi, quia filius hominis est. Si ergo quia
filius

filius hominis est & in quantum homo iudicandi potestatem accepisse dicitur, eodem modo dicemus, quia homo factus est, & quia homines à Deo cuncta accipiunt, ideo & ipse HOMO uitam à Deitate accepisse dicitur.

In epistola altera synodali ad Nestorium: Sic etiam ad mysticas benedictiones accedimus, & sanctificamur participes sancti corporis & sanguinis Christi omnium nostrorum redemptoris effecti, non ut carnem communem percipientes (quod absit) nec ut uiri sanctificati & Verbo coniuncti secundum dignitatis unitatem aut sicut diuinam inhabitationem adepti, sed ut uerè uiuificatricem, & ipsius Verbi propriam factam. Vita enim naturaliter ut Deus existens, quia propriè carni unitus est, uiuificatricem eam esse professus est.

In Canone undecimo Ephesini Concilij. Si quis non confitetur carnem domini uiuificatricem esse & propriam ipsius Verbi Dei patris, sed uelut alterius præter ipsum coniuncti eadem per dignitatem aut quasi diuinam habentis inhabitationem, ac non potius uiuificatricem esse, quia facta est propria Verbi cuncta uiuificare ualentis, Anathema sit.

In libro ad Euoprium in defensione undecimi Anathematismi: Quia autem
25 uita

uita secundum naturam est λόγος, qui ex Deo patre est, uiuificatricem declarauit carnem suam, & hac ratione facta est nobis benedictio uiuificatrix.

Ibidem. Scire autem operæ precium est, quod, sicut supra diximus, proprium est corpus eius λόγος qui omnia uiuificat. Quoniam autem est corpus uite, uiuificum est. Nam PER hoc mortalibus nostris corporibus largitur uitam, & mortis imperium euacuat.

THEOPHYLACTVS in 5. cap. Lucæ, ubi de miraculo sanati leprosi differit: Interim & hoc indicabat, quod sancta eius caro diuinam habeat uirtutem, & purificet & uiuificet, ut pote quæ sit caro Dei Verbi.

In caput 6. Ioan. Nudi hominis caro nihil prodesse potest. Sed quia Deus uniuit sibi carnem secundum ineffabilem contemperationem, uiuifica est & caro, non quod in Dei naturam transe-rit, absit, sed ad similitudinem candentis ferri, quod & ferrum manet, & ignis ostendit operationem. Sic igitur & Domini caro manens caro uiuifica est, tanquam Dei caro.

In cap. 8. Matth: Attigit leprosum, ut ostendat, quod sancta eius caro sanctificationem communicet.

In caput 7. Lucæ, de miraculo resuscitati fili-
lij ui-

huiusmodi. Non solum uerbo facit miraculum, sed & loculum tangit, ut discamus, quod corpus eius corpus uiuificum sit. Quoniam enim caro eius facta est propria Verbi omnia uiuificans, propterea uiuifica est & ipsa, tollitq; mortem & corruptionem.

THEODORETVS dialogo 3. introducit Hippolytum sic loquentem: Etiam mortuum existens CORPVS Domini magnam in se habet uite potentiam. Ex eo enim profunduntur sanguis & aqua, quæ ex mortuorum corporibus effundi non solent, ut sciamus, quantum possit ad uitam diuinitatis (potentia) quæ in illo corpore habitat, ut ne mortuum quidem alij simile appareat, nobis uero possit profundere ea, quæ uite causa sunt.

DAMASCENVS, libro 3. cap. 17. Caro Domini mortalis erat propter seipsam, & uiuificans propter unionem ad λόγος.

Capite 27. Mors transglutiens illicientem corporis escam diuinitatis hamo transfixa est, & insons & uiuificum gustans corpus perit.

Libro 4. cap. 14. Spiritus uiuificans est CARO Domini, quia ex uiuificante spiritu concepta est, quod enim natum est ex spiritu, spiritus est. Hoc autem dico non auferens corporis naturam, sed uiuificationem & diuinitatem eius, (corporeis) ostendere uolens.

LVDOLPHVS de cōceptione Saluatoris citat Bernhardum sic loquentem : umbra corporis sui temperauit se nobis , ut obiectu uiuifica carnis uideamus Verbum in Carne.

CAPVT NONVM.

DOcuisse Patres, quod *ἡ* humanitati assumptæ suam communicarit omnipotentiam, non quidem effundendo eam extra se in humanitatem, tanquam in aliud subiectum, sed potius humanitatem assumendo per unionem, in *κοινωνίᾳ* suæ illius intra uerbi hypostasin permanentis potentia, ex præcedētibus satis superq; claret, ut non admodum opus sit plura hic attexere. Nam huc referenda sunt, quæ de plenitudine diuinitatis habitantis in carne : quæ de miraculis cæterisq; diuinæ Maiestatis & omnipotentia operibus : quæ de sessione Christi ad dextram uirtutis Dei : quæ de dominio creaturarum Christo homini tradito : & quæ deniq; de uiuificatione ex Patribus hæcenus annotata sunt. Etenim cum hæc omnia putā miracula operari, exaltari ad ipsam dexteram uirtutis & omnipotentia Dei : gubernare & administrare omnia : uiuificare item uel corporaliter defunctos, uel spiritualiter mortuos resuscita-

resuscitando, &c. solius omnipotentis Dei sint idiomata atq; opera : Patres autem in horum omnium *κοινωνίᾳ* Christum iuxta carnem, assumptum euentumq; consentientibus suffragijs atq; unanimiter affirmant : sicut distincte hæcenus suis ordine capitulis audiuius : quidni tam manifeste hanc personalem *κοινωνίᾳ* omnipotentia comprobant, ut id nullis quantumlibet ingeniosis Sacramentariorum commentis eludi, multo uerò minus infirmari aut infringi ualeat.

Huc pertinet insuper testimonium Diui Athanasii ἡ supra 3. capite recitatum, quo perhibet hominem à *λόγῳ* gestatum, unctum esse à Spiritu sancto, tributamq; ei OMNEM EFFICACIAM, adeoq; uirtute altissimi (quæ certè omnipotens uirtus est) ipsum circumcinctum, & quidem huiusmodi uirtute, qua omnem impetum aduersariae potestatis sustinere, & qua prodigia in miraculosis curationibus in populo operari possit.

Huc spectat etiam, quod Eusebius Emisenus Christum secundum humanitatē OMNI VIRTVTE plenum esse confitetur.

Item, quod Nyssenus inquit *λόγον* tradere assumpto corpori & animæ diuinitatis suæ uirtutem. Deitatis autem uirtus non finita profectò, sed infinita & omnipotens uirtus est.

Hoc ipsum uult Cyrillus quotiescunq; carnē Christi uiuificantem uirtutem uerbi, (quam cum omnipotentia τὸ λόγος, simplicissime unam esse nemo sanus inficias ibit) communicatam asserit. Item quando affirmat animam uerbo unitam in suo ad infernum descensu DIVINA EFFICACIA usam spiritibus, qui illic sunt, apparuisse. Consimili ratione Epiphanium supra audiuius docentem, quod carnale non amplius sit carnale potentia, sed quod corpus terrenum una cum diuinitate in vnam potentiam sit unitum.

Sic Hippolytus per VITÆ POTENTIAM (quam Christi corpus habeat) nihil aliud, nisi uiuificantem illam Verbi omnipotentiam carnē personaliter communicatam, intelligit.

Quibus astipulatur etiam Theophylactus scribens carnem Christi diuinam habere uirtutem purificandi & uiuificandi.

Haud aliter Lyra pronuntiat, Iesum in humana natura unctum uirtute operandi miracula.

Testatur id ipsum Confessio approbata ab Ecclēstis Aphricanis & Gallicanis annotante Cassiano lib. 1. de Incarnatione ad Leonem, quod λόγος per infusionem potentie sue misericorditer naturæ humanæ mixtus siue unitus sit.

Huc quoq; spectant omnia ea testimonia Patrum,

trum, quibus Christo iuxta humanitatem omnem potestatem in cælo & in terra traditam esse confirmant.

His memoratis adjiciam duo testimonia, alterum Damasceni, alterum Paschasij.

DAMASCENVS quidem lib. 3. cap. 18. sic scribit: Diuina Christi uoluntas erat æterna & παντοκράτης omniefficax habens consequentem potentiam. HUMANA uero eius uoluntas à tempore cæpit, & ipsa naturales & innoxias affectiones sustinuit. Et naturaliter quidem non erat omnipotens. Vt autem uerè & secundum naturam Dei Verbi uoluntas facta est ἡγεῖα τοῦ ὑποκείμενου, & omnipotens est facta.

PASCHASIVS libro de Sacramento Eucharistiæ: Hoc est corpus meum, quod pro uobis tradetur. In hoc ergo uerbo creatur illud corpus, quia diuinum est, omnipotentia plenum, ubiq; præsens, ubiq; omnia complens.

CAPVT DECIMVM, De Communicatione omni- scientiæ.

Quomodo Christus in statu exinanitionis sapientiam creauerit, ex probatissimorum

morum clarissimorumq; Patrum Athanasij & Cyrilli scriptis supra quinto capite dictum est. Nam etsi Christus iuxta carnem in ipsa statim conceptione omni plenitudine Deitatis, adeoq; spiritu sapientie & scientie sine mensura unctus est: Et quamuis humana eius natura nunquam non cum eterna sapientia Patris, hoc est, cum λόγος omnisio non absq; eiusdem κοινωγία unita permansit: tamen quia Christus tum in forma serui constitutus, plenam usurpationem acceptae maiestatis usq; ad tempus resurrectionis & ascensionis sue differre uoluit: ideo λόγος suam illam diuinam sapientiam non plenaria ἐπεργεία in humiliata natura humana exeruit. Proinde ut in eo statu serui multa, atq; inter hæc etiam horam nouissimi iudicii ignorauit uerè: sic etiā sapientia uerè & non simulatè creuit: λόγος propriā suā sapientiā in assumpta natura magis magisq; exercendo ac declarando. At postquam abiecto seruitutis habitu ad dextrā diuinæ maiestatis consedit: nunc illum etiā humano suo spiritu siue mente omnia in λόγω inuictur scit atq; nouit omnia, non quidē intelligentia simplici aut ex sese, sed ex coniuncte sibi Deitatis uirtute λόγω nimirum plenissima ἐπεργεία suæ diuinæ sapientie eam illustrante. Et licet hæc etiam in parte à nobis dissentiant Sacramentarij, dum Agnoetas hereti-

eos imitati Christum etiam num in statu Maiestatis & gloria multa secundum humanitatem ignorare dicunt & scribunt: tamen sequentia dicta Patrum nobis planum facient: illine an uerò nos ueteris orthodoxæ Ecclesiæ uestigijs insistamus:

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ in Ancorato: In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Christus enim receptaculum est sapientie & diuinitatis.

Idem. Humanitas unita est diuinitati, & in ipsa perfectissima nouit ut pote Deo unita.

ΔΑΜΑΣCENVS: lib. 3. cap. 19. Mens comunicat κοινωγία diuinitati operanti OMNIA intelligens, cognoscens & administrans, non ut nuda hominis mens, sed ut Deo unita, & Dei mens existens.

Cap. 21. Humana natura substantialiter non obtinet futurorum cognitionem. Domini autem ANIMΑ propter ipsam ad Deum Verbum unionem diues facta siue locupletata est cum reliquis signis etiam futurorum cognitione. Nos igitur dicimus dominatorem & Dominum omnis creaturæ, unum Christum, eundemq; simul Deum & hominem, & OMNIA scire. In ipso enim omnes thesauri sapientie absconditi sunt.

Cap. 22. Christus dicitur profecisse sapientia, quia pro ratione incrementi ætatis, sapientia

114. que ipsi (per hypostaticam scilicet unionem) inerat, in manifestationem produxit. Qui uero dicunt ipsam profecisse sapientia & gratia, ut accessione eorum suscipientem, non recte docent hypostaticam unionem factam à prima carnis conceptione, sed cum Nestorio habitualement unionem & nudam inhabitationem fingunt. Nam si uere ab initio Incarnationis caro Deo Verbo unita est, aut potius in Verbo substitit & extitit, ac unitatem hypostasis ad ipsum habuit: quomodo non perfecte locupletata est omni sapientia & gratia? Non quidem ipsa ut nos participes facta eorum, secundum gratiam participat, sed magis, quia propter hypostaticam unionem & humana & diuina unius Christi facta sunt, gratiam & sapientiam, & omnium bonorum plenitudinem uelut ex fonte caro Christi secuturum munda.

Idem lib. 2. cap. 22. De Domini anima proprie loquendo non dicimus consultationem, non enim habuit ignorantiam. Etsi enim erat natura ignorantis, attamen secundum hypostasin unita Verbo OMNIVM COGNITIONEM habuit, non ex gratia seu participatiue, sed propter hypostaticam unionem.

Agnoetarum NICEPHORVS. lib. 18. cap. 50. Theophrastus philosophus sub Valente Agnoetarum scilicet dux
in Themistius philosophus.

Et dux fuit. Hi dicunt Verbum quidem patris scire omnia, humanitatem uero secundum substantiam ei unitam permulta ignorare.

NICOLAUS de Lyra Ioan. 3. Christus in diuina natura habet eandem scientiam cum patre. In humana natura omnia cognoscit, quæ Deus cognoscit *noticia uisionis*.

MAGISTER SENTENTIARVM. Scit ergo Anima Christi omnia, quæ Deus scit, in Verbo, quod ipsa liquidius & presentius contemplatur omni creatura, ut ei unita, in quo etiam Angeli, & quæ Dei sunt, & quæ futura sunt, cognoscunt.

CAPVT VNDE- CIMVM,

De Omnipræsentia Christi hominis personali.

DOctrina de maiestate personalis omnipræsentie Christi hominis odiose & uirulenter admodum exagitur à Sacramentarijs, idque sub alieni plane dogmatis imputatione atque titulo, dum pro odiosissimam ubiuitatem localem, qua humana Christi natura ubique locorum diffusa, & in infinitum diducta sit, petulanter nobis affingunt, & contra eam, ceu statum controuersie sua de

inde argumenta dirigunt: At enormem hac in parte iniuriam fieri nostris Ecclesijs ex scriptis nostrorum iam pridem orbi Christiano constat. Non enim adeo sumus emotæ mentis, ut naturam humanam infinitam esse factam somniemus, sed ut compendio dicam, hæc nostræ doctrinæ summa est, quod humanitas Christi ratione suæ essentia in omnem eternitatem uerè finita suisq; dimensionibus terminata permanens, & quantitas suam non immensam non minus quàm alij sancti perpetuò retinens, ab infinito tamen λόγος nuppiam segregari possit. Et sanè quia quantitatem suam retinet finitam: iuxta proprietatem certè huius finitæ suæ quantitatis cum in utero matris esset, non erat alibi: iuxta finitatem sui corporis modum uerè & non simulatione quadam de loco in locum progressus legitur. Sic in cruce tantum & non alibi crucifixus fuit, postea in sepulchro iacuit, & eo tempore non alibi, quo resurgente è monumento rectè mulieribus inquit Angelus: Resurrexistis non est hic. Sicut etià uerè corpus suum ex uisibili hoc mundo cœlis intulit, & in illa sua finita carne redibit ad iudiciū, quemadmodum abire uisus est. Interim tamen, si eadē illa humana natura consideretur, non respectu proprietatum, quas nobiscum communes obtinet, sed quas

tenuis.

tenuis à λόγω in unitatem personæ assumpta est, quod nulli alteri creaturæ tributum est: negari profectò à nullo uerè Christiano potest aut debet hanc humanitatem non locali, terreno, physico seu naturali & comprehensibili modo, quo in loco uel fuit, uel est, sed longè alio, sublimi, diuiniore & planè cœlesti supernaturali atq; incomprehensibili modo personaliter intra eternam & infinitam totam hypostasim Verbi tam propè, tam arctè, tam præsentè assumptam, ut propius, arctius, præsentius intra intimum & arcanissimum personæ Verbi complexum assumi non potuerit. Iam uerò cum in ea hypostasi λόγος (in quam realissimè assumptam esse humanitatem fateri oportet, nisi uniuersam fidem Christianam hereticam esse dixeris) nec loca locorumque spacia uel sint uel cogitari possint aut debeant: certè λόγος assumendo naturam humanam in suam illam absq; omni localitate absolutam hypostasim simul etiam (eo sanè respectu) humanitatem extra & supra loca omnia euexit, ut illam non iuxta locorum spacia sibi præsentem habeat, sed extra & supra omnem rationem aut cogitationem loci ἐξ ὁρατάων planè intra purissimæ suæ ἁωσάων complexum genere sibi propinquiorem ac præsentiore habeat, quàm nullam aliam crea-

b 3 tura

turam siue in cælo, siue in terra. Cum utrunq; hoc ex uerbo Dei certissimum sit, quod & Totus λόγος incarnatus, & ad incarnationem plenissima naturarum ad se inuicem præsentia requiratur, gratia cuius λόγος extra carnem nec sit amplius, nec extra eam uel queri uel inueniri possit ac uelit. Et ut pius lector intelligat, quàm nihil à pietate alienum à nobis doceatur: duo sequentia diligenter & accuratè perpendi uelim. Etenim si λόγος alibi est extra suam carnem, & ab ea per locorum interualla semotus, quemadmodum Sacramentarij docent, tùm aut totus erit extra carnem assumptam, aut aliqua parte sue hypostaseos extra eam esse statuetur. Cæterum nequit affirmari, quod parte aliqua sue hypostaseos sit extra eam, quia cum λόγος spiritus sit partem extra partem non habens, omnem huiusmodi diuisionem siue partitionem absolutissima sua simplicitate respuit & elidit: qua ratione non λόγος seu filius Dei, sed aliqua tantùm eius pars esset incarnata, quod simpliciter absurdum, & à simplicissimo illo atq; incorporeo principio longè alienissimum est. Sin uerò dicas totam hypostasim Verbi esse alibi extra humanitatem, hoc ipso non obscure personalem unionem dissoluisti. Quomodo enim naturam humanam dicemus in unitatem diuinæ personæ τὸ λόγος assumptam, & quā

& qualis hæc erit incarnatio, si λόγος totus tota sua hypostasi non minus sit extra carnem suam, quàm extra Eliam, aut quemuis alium hominem? Sed & hoc alterum quoq; perpendas uelim. Certum est & apud omnes Christianos extra dubitationem positum, quod λόγος nobis in terris uerè præsens sit, & nos etiam sibi præsentem, imò præsentissimos habeat. Non enim longè abest ab unoquoq; nostrum, quandoquidem in ipso sumus, uiuimus & mouemur. Quod cum in confesso sit, queritur: num λόγος in his terris nos, an uerò humanam suam naturam sibi præsentiores habeat? Quis autem à pietate tam esset alienus, qui affirmare uellet, filium Dei in terris nos sibi propiores ac præsentiores habere, quàm suam propriam humanitatem? cum tamen hanc solam in unitatem personæ assumpsit, ac proinde non modò præsentiores habeat cæteris creaturis omnibus, sed incomparabiliter, adeoq; toto genere præsentiores, ut nusquam ab ea per locorum interualla semotus aut seiunctus cogitari debeat, quippe quam intra totam suam infinitam hypostasim præsentissima unione sibi ineffabiliter arctius, quàm humana mens comprehendere, aut intelligere ualeat, copulauit. Et cur tribuere mus locorum spacijs eam uim, ut naturas diuinam & humanam à se inuicem seiungerent: cum uni-

Acto. 17.

onem illam non secundum loca uel locali, aut naturali, uel quocunq; alio terreno modo huius seculi, sed supernaturaliter in ipsa hypostasi τὸ λόγος (quò nulla διασπασα locorum pertingere possunt) extra omnem localitatis rationem factam esse constet? Proinde qui circa huius personalis præsentiæ considerationem cogitationes de loco lociq; διασπασσιν remouere, & humanitatem Christi supra loca omnia in ipsam hypostasin filij Dei (apud quem nec locus nec tempus est) assumptam, euetamq; credere & confiteri didicit, is multas magnasq; difficultates in abstrusissimi huius mysterij pia consideratione superant. Sic enim firmissimè concludere potest, locorum spacia nihil ob stare filio Dei, quò minus humanitatem hoc ipso, quo eam assumpsit, inscrutabili præsentiæ modo, sibi & unitam, & citra, extra, & supra loci conditionem in suæ diuinæ subsistentiæ sinu intimo personaliter ubiq; presentem habeat.

Quamquam autem hæc controuersia Patrum tempore non eo, quo nunc, modo & ratione agitata fuit: attamen quòd nulla eis cum Zuinglianorum opinione fuerit communio, scripta ipsorum iudicio nobis esse possunt. Sacramentarij enim Christum secundum humanitatem ita simul & semel in uno tantum loco esse contendunt, ut

nullo

nullo alio quātumuis inuisibili, cœlesti & supernaturali modo in pluribus, aut omnibus locis adesse possit, idq; ne Deū ipsum quidem uniuersa sua potentia præstare posse, imò nec posse uelle ut in pluribus locis Christus corpore suo adsit: uicissim autē Patres ex unione personali hanc uirtutē corporis Christi tribuerunt, ut nō tantum in duobus aut tribus, sed in multis locorum nullibus simul & semel præsens esse queat, imò in omnibus, sicut paulò post dicetur. Huius rei euidentissimè est testimonium, quòd firmiter crediderunt, corpus & sanguinē Christi toto ubiq; terrarum orbe, ubicunq; cœna celebraretur, uerè & substantialiter adesse, quemadmodum id alibi in nostrorum Theologorum scriptis, præcipuè autem in eruditissimo libello D. D. Martini Chemnicij de Cœna luculentissimè ex Scriptoribus Ecclesiasticis demonstratum est. Cumq; hanc præsentiā haud dubiè sine locali descensu corporis Christi in cœnam (quidēdum à quibusdam recentioribus scholasticis ex cogitatus est) intellexerint ac docuerint: hoc ipso profectò implicite nostræ de personali Christi in terris præsentiæ doctrinæ testimonium perhibuerunt, quandoquidem fieri ac defendi nunquam potest, ut corpus Christi sine huiusmodi locali descensu uerè præsens sit in cœna, nisi ante actiōnem cœnæ Christus iuxta humanitatem perso-

naliter

N. Sacramenta
non solum ne
sunt Deū in po
se posse in locis
loco, sicut in plu
nullo, sed hæc
posse uelle aut.

naliter & iuxta modum dexterae Dei adesse statuatur.

Præterea fundamenta huius doctrinae, quibus quam validissime astringitur personalis omnipresentia, in Patrum scriptis fideliter tradita reperiuntur.

Vt quod totum λόγος incarnatum Patres unanimiter asseruerunt: et quidem sic totum incarnatum, ut, quemadmodum Athanasius oratione secunda & quarta contra Arrianos: Cyrillus item libro posteriore ad reginas profitentur, λόγος non sit extra carnem.

Idem vult Canon Chalcedonensis Concilij, quo pie docetur duas in Christo naturas in vnam subsistentiam concurrere, & in se segregabiliter esse coniunctas, quod verum esse non posset, si λόγος in terris à sua humanitate per locorum intervalla remotus atque sic natura in Christo locorum διασπασατο alibi à se invicem essent segregatae atque seiunctae. Quod etiam referendum est illud Damasceni, cum scribit li. 3. cap. 3. Naturas in Christo unitas esse: & ἡ ἐκ τῶν, & οὐ χωριστάς, & ἀλλοιωτάς, & διακρίσιμους λόγους & διαστάτους Vbi vox & διαστάτους manifestanter observetur. Ostendit enim naturas in persona Christi sic unitas esse sibi mutuò presentissime, ut nullis locorum διασπασατο seu distantijs à se invicem sint semota aut seiunctae, sed

æ, sed unitissime sibi mutuò presentes & archissima presentia & διαστάτους unite. Quod quomodo cū Zuinglianorum doctrina congruat, videre profectò non possum. Quandoquidem apertè illi profitentur λόγος in terris extra humanitatem suam esse, ab eadem longissime propter locorum διασπασατο remotum. Quæ ratione & διαστάτους illam personalem unionem naturarum in Christo non tantum negant, sed suam, quam ipsi profitentur, locorum terminis circumscribunt, quod hinc dilucidè apparet. Nam ipsorummet Sacramentorum confessione certum est, quod unio illa, personali Deitatis Verbi in assumpta natura humana in habitatione, definiatur. Iam autem dicunt & scribunt illi, λόγος in habitare in sua humanitate & esse in ea in uno tantum loco, ubi nimirum humanitas Christi est localiter, in infinitis autem alijs locis esse extra humanitatem suam. Vbi autem λόγος EXTRA humanitatē esse fingitur, ibi certè non potest dici IN ea habitare. Vnde liquet Sacramentarios diuinitatē illam unionem unius tantummodò loci termino circumscribere, extra quem locum natura non unita sed ab invicem diuulsa sint. Cuius erroris causa est, quod humanitatem Christi ex suis dimensionibus ita aestimant, & in uno tantum loco simul & semel necessariò esse sic arbitrantur, ut λόγος eam

eam extra illum locum & διασάτω; intra suam personam ubiq; sibi presentem habere non posse existiment. Recte igitur ad eos illud quoq; Athanasij referri potest, cum de salutari aduentu Christi sic scribit: Stolidi sunt, qui carnis Christi dimensionem conantur facere, & quantum & quomodo præter scripturas definiunt.

Porro præter ea quæ commemorata sunt, obseruentur etiam sequentia testimonia:

AMBROSIUS, in 10. cap: ad Hebr: Num quia multis in locis offertur hoc sacrificium (Corpus scilicet Christi) multi Christi sunt? Nequaquam, sed vnus ubiq; est Christus, & hic plenus & illic plenus.

HIERONYMUS Tom: 2. aduersus Vigilantium: Tu Apostolis uincula injicies? ut usq; ad diem iudicij teneantur custodia, nec sint cum Domino suo? de quibus scriptum est: Sequuntur agnum quocunq; uadit. Si AGNVS ubiq; est, Ergo & hi, qui cum agno sunt, ubiq; esse credendi sunt.

NOTA.

Hoc testimonium Hieronymi citatur hic, non quòd approbemus eum errorem, quo sanctis ubiq; unitatem adscripsit, sed quia infallibiliter ex hoc testi-

testimonio colligitur D. Ieronimum omnipraesentiam Agni sive Christi secundum humanitatem uere credidisse. Neq; enim plus maiestatis sanctis quam Christo iuxta humanitatem tribuisse putandus est. Quod autem ad locum ex Apocalypsa Ioan. à Ieronymo citatum attinet: Sequuntur agnum quocunq; uadit: sciendum agi ibi de electis sub regno Antichristi, non Romani Pontificis falsa dogmata, sed praecuntis agni uerbiq; diuini ductum uera fide sequentibus. Quemadmodum etià hac uita defuncti, in eodem sunt regno coelesti uitaq; aeterna, in qua Christus est iuxta illud: Pater, uolo ut ubi ego sum sint & illi, quos dedisti mihi. Non autem in throno illo diuinitatis, in quem Christus collocatus est, dum ascendendo supra omnes coelos ad dextram Dei exaltatus est, ut impleret omnia, quod nulli uel angelorum uel hominum uel contigit uel continget unquam: sicut scriptum est: cui dixit unquam angelorum sede à dextris meis. Heb. 1.

CYRILLVS lib. 12. in Ioan: cap: 32. In singulos partibiliter transiens unigenitus, & animam atq; corpus eorum per carnem suam sanctificans, impartibiliter atq; integrè in omnibus est, cum vnus ubiq; sit nullo modo diuisus.

PAVLVS Episcopus Emissenus in homiliis coram Cyrillo habita: Solius Dei est remittere pecca-

peccata. Dicit autem ut sciatis potestatem habere filium hominis remittendi peccata. Iterum dicit, nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui in cœlo est. Vides etiam, quæ diuina erant, HUMANITATI dedisse.

THEOPHYLACTVS in cap. Ioan. 19. Igitur sanctum Christi corpus indiuisibile est, & diuiditur & communicatur in quatuor partes orbis, usum præbens singulis, & uniuscuiusque animam sanctificans, cum corpore per suam carnem unigenitus & integer in omnibus est existens ubique.

Ephes. 4. Ob hanc igitur causam hæc omnia efficit, ut omnia impleat dominatione operationeque sua, idque in carne, quandoquidem diuinitate iam antea cuncta impleret.

OECUMENIVS super uerba Ephes. 4. Ascendit supra omnes cœlos, ut impleret omnia. Et quidem nuda diuinitate olim omnia implebat. incarnatus autem descendit & ascendit, ut vnâ cum CARNE (μετὰ σαρκος) impleret omnia.

PASCHASIVS lib. de Sacramento Eucharistie: Hoc est corpus meum, quod pro uobis tradetur. In hoc ergo uerbo creatur illud corpus quia diuinum est omnipotentia plenum, ubique præsens, ubique omnia complens.

HVGO

HVGO Cardinalis de S. Victore: Corpus Christi hanc habet dignitatem ex natura unius cum diuinitate, ut simul sit in multis locis.

BERNHARDVS, in sermone quodam de cœna Domini, ubi hæc sunt Verba: Vnde hoc nobis piissime Domine, ut nos uermiculi reptantes super faciem terræ, nos inquam, qui puluis & cinis sumus, te præsentem habere mereamur præmanibus, præ oculis, qui totus & integer sedes ad dextram patris, qui etiam unus horæ momento ab ortu solis usque ad occasum, ab aquilone usque ad austrum præstò es omnibus, vnus in multis, idem in diuersis locis.

CAPVT DVODE-

CIMUM.

De Adoratione, quod is cultus

Christo, quæ Christus est, hoc est,

Deo & homini secundum

utramque naturam

comperat.

Cultus adorationis siue inuocationis non diuinitati seorsim exclusa humanitate, sicut nec uicissim seorsim absque diuinitate, sed Christo

Christo iuxta utranq; simul naturam à fidelibus dependitur. Et hoc ipsum quoq; documentum euidentissimum est diuine maiestatis Iesu Nazareni, secundum assumptam carnem ei tradita. Hinc Paulus scribit, Christo ad mortem crucis usq; humiliato post resurrectionem datum esse nomen supra omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur Phil: 2. Hinc Stephanus in agone mortis Iesum illum à dextris Dei sedentem inuocat. Et simplicissimi quiuis laici preces suas non ad solam diuinitatem seorsim absq; humanitate, ut nec ad humanitatem seorsim absq; diuinitate, sed ad Christum Deum & hominem integrum atq; indiuisum dirigunt. Quæ summa consolatio piorum est, quod in omnibus angustijs remedii deum & fratrem suum cum fiducia inuocare audent, iuxta eam quoq; naturam, in qua infirmitates nostras ideo expertus est, ut misericors esset Pontifex. Ex hoc enim quod contigit ei tentatum esse (quod certe secundum humanitatem ei euenit) potest & his qui tentantur succurrere. Quæ de re quid sentiant Patres, attente queso audiamus.

CYPRIANVS de ascensione. Reuertentem ad patrem solenniora obsequia impendebant, et festiuis affectibus uenerabantur hominem supra se sublimatum, quem gloria & honore coronauerat

uerat pater ad dextram suam collocatum, hoc dato ei priuilegio singulari, ut in nomine eius omne genu flecteretur, & supra omne nomen, nomen eius excellentiæ coleretur.

ATHANASIVS in oratione 2. contra Arianos: λόγος deificauit id quod induerat, & id ipsum humano generi superaddidit, ut quem admodum semper adorabatur, quatenus λόγος erat, & in forma Dei existeret: ita quoq; ille idem iam homo factus & Iesus appellatus haberet omnem creaturam pedibus suis subiectam, sibiq; in suo nomine genu flectentem.

In oratione quinta contra Arianos: Tametsi caro ipsa per se sit pars rerum creatarum, attamen Dei corpus effecta est, neq; istiusmodi corpus seorsim separatum à λόγος adoratione prosequimur, neq; λόγος adoraturi λόγος à carne longè seponimus, sed cum sciamus Verbum carnem factum esse, illud iam in carne situm Deum agnoscimus. Quis igitur tam uecors est, ut Domino ita loquatur: Absiste à corpore, ut te adoreme? aut quis ita impius est, ut cum Iudeis propter corpus dicat ei: Cur tu, cum homo sis, Deum te facis? Atqui non istiusmodi moribus leprosus erat. Adorabat enim Dominum in corpore, eumq; Deum esse per sentiebat his uerbis utens: Domine si uis, potes me mundare. Neq; ob carnem arbitratus est

esse creaturam λόγον Dei, neq; quia λόγος erat opifex rerum, carnem pro nihilo habuit, qua indutus erat, sed ut in re creata creatorem subsistentem adorabat, ideoq; mundatus est.

Ibidem. Rerum natura non recusauit propter carnem Dominum adorationibus prosequi, sed ideo adorauit, quia uidit suum opificem architectumq; in carne consistere. Et in nomine Iesu omne genu flectebatur & in posterum flectetur, coelestium simul & terrestrium & inferorum, & omnis lingua confitebitur (licet id ipsum Arrianis non uideatur) Dominum Iesum Christum esse in gloria patris. Non enim caro ignominiam attulit λόγῳ. Absit, sed potius caro per λόγον Dei glorificata est.

Ibidem. Qui λόγον carnem factum adorare nolunt: ingratos se exhibent eius humanitati. Qui uero distrahunt λόγον à sua carne, nullam omnino redemptionem peccati aut euasationem mortis existimant. Vbi quaeso tandem nesarii seorsim per se inueniunt illam carnem, quam saluator noster Iesus Christus assumpsit, ut audeant dicere: Non adoramus Dominum cum carne, sed disingimus corpus, illiq; soli cultu inseruimus?

Item. Cognoscant tandem Arriani nos qui Dominum in carne adoramus, non creaturam adorare, sed creatorem corpore creato indutum.

Ibidem,

Ibidem. Quod cum ita se habeat, qui fieri posset, ut Corpus Domini undiquaq; sanctissimum à Spiritu sancto formatum, amiculumq; λόγῳ Dei non sit adorabile?

Item. Quomodo CORPVS Domini non esset adorabile, cum λόγος manum suam corporalem extendens sanauerit febricitantem: Vocem humanam edens excitauerit Lazarum, manibus in cruce protensis principem aeris prostrauerit?

ARNOBIVS in psal. 65. Beatus est Dominus noster Iesus Christus, quem elegisti & assumpsisti. Hic habitauit in tabernaculis tuis, quando repleuisti eum bonis domus tuæ, in qua sanctum tuum templum regnat non manu factum sed uerbo genitum & uirginali utero procreatum, cui (Templo) dicimus: Exaudi nos.

In psal. 59. Videbunt omnes angelos adorantes filium hominis, sedentem ad dextram Matris stans.

DIDYMVVS ALEXANDRINVS li. 3. de Spiritu sancto. Quoniam λόγος hominem assumpsit, eumq; suscitans post mortem super omnes principatus, potestates, uirtutes & dominationes esse constituit: Huic (assumpto homini) omnes angeli Dei iussi eum adorare subiecti sunt scientes eum uniri cum Deo Verbo, cum in dextra diuinitatis sit, & in nomine eius non solum ter-

rena & inferna, sed etiam cœlestia genu flectant, omnis lingua ad gloriam Dei patris Iesum Dominum esse confiteatur.

Nazianzenus in sermone paschali : Si quis non adorat crucifixum, anathema sit, & Dei annumeretur crucifixoribus.

THEODORET VS in cap. 1. ad Ephes. Clarum est, illum (Apostolum) hæc omnia posuisse tanquam de homine. Ea enim de causa etiam admiratione ductus est. Quod enim qui Deus est, unâ cum patre regnet, non est mirabile. Cum enim eadem sit natura, ei quoque potestatis coniuncta est societas. Quod autem SVMPTA ex nobis NATURA eiusdem honoris cum eo, qui assumpsit, particeps, ut nulla uideatur adorationis differentia, sed per naturam quæ cernitur, adoratur diuinitas, hoc uerò omne miraculum superat.

AMBROSIVS de Spiritu sancto. lib. 3. cap. 12. Angeli adorant non tantum diuinitatem eius, sed etiam scabellum pedum eius. Aut si negant, quia in Christo etiam incarnationis adoranda mysteria sint, in quibus uelut uestigia quedam diuinitatis expressit, & uias quasdam uerbi cœlestis aduertimus, legant, quia & Apostoli adorabāt eum in carnis gloria resurgentem.

CYRILVS

CYRILLVS dial: 6. Curuatur ei omne genu). Accepit hoc secundum humanitatem.

Libro 1. in Ioan. cap. 15. Non dixit in carnem filium Dei uenisse, sed carnem factum esse, ne quis habitudine sicut in Prophetas, aut ceteros sanctos uenisse ipsum, sed uerè carnem, id est, hominem factum esse arbitretur : Propterea etiam Deus est secundum naturam in carne & cum carne. Propriam enim illam sibi fecit, & tamen aliud præter ipsam intelligitur, & in ipsa, & cum ipsa, ut Esaias ait, adoratur.

De recta fide ad reginas citat Athanasij sententiam : Confitemur esse Christum filium Dei, & Deum secundum spiritum, filium hominis secundum carnem, unum filium, duas naturas non quidem quod una adoretur, altera uerò non adoretur, sed unam naturam Dei Verbi in carnatam & adorabilem cum carne sua, una adoratione.

In defensione Anathematismi 8. citat Athanasij sententiam : λόγος incarnatum adorandum esse cum sua carne una adoratione.

Item. Qui dicit non adorandam Domini nostri CARNEM, ut Domini & Dei carnem, hunc anathematizat sancta & Catholica Ecclesia.

De recta fide ad Theodosium. Humani-

i 3 tati

tati nostræ simili & perfectæ secundum suæ naturæ rationem quasi collatum & unitum dicimus ineffabiliter & supra mentis captum, Verbum ex Deo, non filiorum par introducentes, sed unum & eundem naturæ quidem Deum existentē, in uouissimis autem seculi temporibus factum hominem, & per sanctam Dei genitricem uirginem genitum, qui & à nobis ipsis, & à sanctis angelis adoratur.

CANON 8. Ephesini Concilij : Si quis audeat dicere assumptum hominem coadorandum Deo Verbo & conglorificandum & connuncupandum Deum, tanquam alterum cum altero (nam CON syllaba superadicta hæc cogit intelligi) ac non potius unā supplicatione ueneratur Emanuel, unamq; ei glorificationem dependit, iuxta quod Verbum caro factum est, anathema sit.

AUGUSTINVS tractatu in Ioan : Ego dominicam carnem, imò perfectam in Christo humanitatem ideo adoro, quia Deitati coniuncta est.

CHRYSOSTOMVS Hebr. 2. Reuera magnum est & admirabile & stupore plenum, carnem nostram sursum sedere, & adorari ab angelis & archangelis, & Cherubin & Seraphim. Hos sæpè in mente mecum uersans excessum patior, & maiora de genere humano imaginor.

In cap.

In cap: 28. Matthæi citante Theophylacto. Quia humana natura prius condemnata, nunc uerò unita Deo Verbo personaliter sedet in cælo & ab angelis adoratur: meritò dicit, Data est mihi omnis potestas. Etenim humana natura prius seruiebat, nunc in Christo imperat omnibus.

THEOPHYLACTVS Ephes: 2. Non nos adoramus, quod ad nostram personam. Ceterum natura nostra unita Deo Verbo adorata ad nos gloria ista transit.

In cap 3. Philipp: dicit, Corpus Christi adorari ab angelis & ad dextram patris sedere.

OECUMENIVS Ephes: 1. Hoc certè excellentem magnitudinē eius ob oculos ponit, quod naturam γένει terrenam supra cælos exaltauit, & ab incorporeis ordinibus (Angelorum) adorandam ostendit.

DAMASCENVS lib. 3. cap. 8. Unus est Christus Deus perfectus & homo perfectus, quem adoramus cum patre & spiritu una adoratione cum immaculata carne eius. Neq; ἀσώκουντοπ (inadorabilem) carnem eius dicimus. Nam adoratur in una Verbi hypostasi, quæ & ipsi (CARNI) hypostasis facta est. Neq; creaturam colimus. Nam non ut nudam carnem colimus, sed ut unitam Deitati.

i 4

Ibidem

Ibidem. Timeo carbonem attingere propter ligno copulatum ignem. Adoro Christi Dei mei simul utranq; naturam, propter carni unitam Deitatem.

Cap. 19. Neq; latere decet, quod sancta eius mens naturales eius operatur actiones, intelligens & cognoscens, quod sit Dei mens, & quod ab omni adoretur creatura.

Lib. 4. cap. 1. Agnoscit sancta eius anima, quod secundum hypostasim unita sit Deo Verbo, & quod simul adoretur, ut Dei anima & non ut simpliciter anima:

Cap. 3. Caro eius secundum suam naturam inadorabilis est ut creatura. Vnita autem Deo Verbo propter ipsum, & in ipso adoratur.

Ibidem. Quemadmodum lignum nudum non est tactui inaccessibile. At igni coniunctum & carbo factum non propter seipsum, sed propter coniunctum ignem inaccessibile sit, & non ut ligni natura inaccessibile est, sed ut carbo, id est, quando ignitum est lignum: sic & caro secundum sui naturam non est adorabilis. Adoratur autem in incarnato Deo Verbo non propter seipsam, sed propter ipsi coniunctum secundum hypostasim Deum λόγος.

In oratione 2. de imaginibus. Nemi-
ni dubium est, quin caro ex materia constet &
creata

creata sit. Materiam igitur per quam salus mihi partita est, ueneror, adoro, non tamen ut Deum, sed ut actione diuina & gloria plenam.

In oration. 3. de Imag: Non adoro rem pro creatā omisso creatore, sed adoro creatorem pro creatum, quantum ad humanitatem attinet, ad quam ille, nihil suæ dignitatis amittens aut destruens, sese demisit, ut naturam meam cohonestaret & diuine naturæ participem faceret. Adoro simul cum Rege & Deo purpuram corporis non tanquam indumentum aut quartam personā, absit, sed ut quæ simul etiam ipsa Deus declarata sit, & id effecta, quod ille est, qui illam unxit sine in mutatione.

CASSIODORVS In psal. 33. Caro Christi licet ex humana sit sumpta natura, non tamen eam, ut unius hominis ex nobis debemus estimare, sed adorabilem, salutiferam, uiuificatricem, quæ peccata dimittit, & ad perpetua uitæ regna perducit.

GREGORIVS MAGNVS in Euangelio Natiuit: Luc. 2. Angeli naturam nostram, quam prius despexerant, postquam hanc super se assumptam conspiciunt, prostratam sibi uidere pertimescunt. Nec iam sub se uelut infirmā contemnere audent, quam super se, uidelicet in cœli Rege venerantur.

138. DE ADORATIONIS CVLTV.

NICEPHORVS lib. 1. cap. 38, Reuertente
cum deificata Humanitatis acceffione, Deo Verbo
ex nouenaria angelorum classe ordo quilibet feor
fim accedens, acceffioni ei deificatæ unâ cum diui-
no Verbo debitam facrauit ac præftitit adoratio-
nem.

Concilium generale sextum. Chrifti
ANIMA, licet eiusdem naturæ cum reliquis ho-
minibus citra peccatum exiftens, fuperafcendit
omnem creaturam uifibilem & inuifibilem, &
adoratur à fupernis uirtutibus, unita Deo o-
mnium conditori, militia cœlorum
circumfufa ei & deferuiente,

utpote Animæ

Dei.

DE VNIONE
PERSONALI DVA-
RVM NATVRARVM IN
CHRISTO ET COMMVNICA-
tione idiomatum fententia, doctrina &
confefſio Reuerendiſſimi Viri D.D. MARTINI
LVTHERI, quam inuariatam ac perpetuam tum
in exegeticis, tum polemicis ſcriptis toto
curſu Miniſterij ac militiæ ſuæ in his
terrīs docuit ac profeſ-
ſus eſt.

M D LXXXV.

Diui Lutheri sententia de vnione personali & communicatione idiomatum.

DVo omnino sunt capita circa articulum de persona Christi cumprimis aduertenda. Quorum prius est, ut naturarum proprietatumque retineatur inconuulsa distinctio. Alterum, ut personae seruetur unitas. Vtrunq; in hac disputatione obseruauit sanctae memoriae Diuus Lutherus. Cuius quae fuerit de toto hoc negotio perpetua sententia, qua fieri poterit, perspicuitate monstrabimus.

De Distinctione naturarum.

Quam accuratè inter diuinam & humanam naturam discreuerit: ipsius scripta luculenter ostendunt. Vnum aut alterum testimonium delibemus.

In tractatu de nouissimis uerbis Davidis, Tomo octauo Ienensi.

Si igitur credis ac intelligis,
quòd Christus sit verus Deus &
homo, sicut scriptura nos docet,
tūc

tum deinde considera, & ad eam certitudinem ulterius profice, ne uel personam Christi soluas, vel duas naturas, diuinam & humanam essentiam in vnam misceas essentiam. Sed ut naturas distinguens nihilominus personæ unitatem retineas.

Et paulò post, in eodem tractatu, Ita cauendum tibi hîc fuerit, ne vnam indiuisam personam Christi diuidas, aut distrahas in duas personas, aut duas naturas in vnam (naturam) misceas, sed distinctas naturas in personæ unitate retineas.

In confessione maiore Tomo Ien. 3.

Vociferantur de nobis, quod duas naturas in vnam misceamus essentiam. Id autem verum non est, Neque enim dicimus, Deitas est huma-

humanitas, aut diuina natura est humana natura: id quod verè esset naturas in vnam confundere substantiam. Nos verò duas distinctas Naturas in vnam indiuisam contemperantes personam, dicimus, Deus est homo, homo est Deus.

Plura testimonia passim in Lutheri scriptis occurrunt. Quæ omnia lubet animo amplectimur, distinctionem naturarum ore, corde, & calamo unâ cum Luthero profiteamur.

De Distinctione Proprietatum
humanæ & diuinæ naturæ.

Porro sicut naturarum differentiam: sic proprietatum quoque secundum naturas illas distinctionem nobiscum credidit Lutherus, disertè docens, quod humanæ naturæ propria nunquam fiant diuinitatis Idiomata. Et econtra.

Quia uerò hæc ipsius dicta de proprietatum distinctione à sectarijs malitiosè trahuntur ad impugnandam ueram Domini nostri Iesu Christi secundum carnem Maiestatem: ideo illorum homi-

nun

non obiectiones refutare operæ precium fuerit, & Lutheri genuinam sententiam ex ipsius scriptis proprijs demonstrare.

Porrò quemadmodum alibi ostensum est, posse aliquid unius rei esse idioma, & nihilominus alteri communicari uerè, licet idioma eius non constitutur: sic Diuus Lutherus quoq; multa negat esse humanitatis idioma, & tamen illa realiter ei communicata perhibet.

In libro de Concilijs scribit, Calcare & contere caput serpentis, vincere peccatum, mortem, satanam, infernum, item benedictionem conferre omnibus gentibus esse idioma solius Deitatis, & non etiam humanitatis idioma, Potestatem item iudicium faciendi esse idioma diuinæ naturæ & non humanæ. Ne autem horum κοινωσις negare crederetur: ipsemet eodem contextu disertè illam tradit ac confirmat, in hunc scribens modum: Hic articulus longè uberiùs ualè diusq; in scripturis fundatus est, Ioan. 5. Pater dedit filio potestatem iudicium faciendi, quia fili-

lius hominis est. Hic Christo iuxta Eutychis opinionem dicendum fuisset: quia filius Dei est: quandoquidem iudicium facere idioma est diuinæ naturæ, & non naturæ humanæ. Christus autem id tribuit humanæ naturæ.

Quid dici potuisset apertius? Nimirum ita confusionem proprietatum elidit, ut κοινωσις interim earum respectu naturæ humanæ factam esse liquido confirmet, quantumuis humanitatis idioma esse neget.

Nec mirum sanè est, Lutherum hoc modo consensisse, & locutum esse, cum ductorem præcuntem habeat, ipsum Dei spiritum, qui nul moratus regulas ac nouitates quorundam heri inuentas (quibus piaculum autumant esse, si in designanda Maiestate Domini nostri, naturam ipsius humanam expresse nominemus) ipsi carni & sanguini Christi, adeoq; toti humanitati ipsius τὸ ἄλλο personaliter unite, opus redemptionis & reconciliationis atq; adeo uitæ æternæ meritum uerè & re ipsa transcribit: cum passim Prophetæ & Apostoli predicant: semen mulieris conterere caput serpentis Gen. 3. Ecclesiā redemptam esse Dei sanguine Acto. 20. nos sanguine filij Dei mundari ab omni peccato 1. Ioan. 1. Item, carnem Christi esse uiuificantem, esse panem uitæ, qui de uita mundo: esse cibum alentem ad uitam æter-

nam. Præterea quòd habeamus redemptionem in Christo PER sanguinem ipsius Eph. 1. Colos. 1. quòd sanguis quidem taurorum & hircorum ad redemptionem hominis inualidus fuerit, Christi uerò sanguis ipsas conscientias hominum purget ab operibus mortuis Heb. 9. quòd per Christi sanguinem sanctificemur Heb. 10. Quòd Christi sanguine æterna redemptio parta sit Heb. 10. quòdque reconciliauerit nos Christus Deo, corpore carnis sue Col. 1. Et lauerit nos PER sanguinem suum à peccatis nostris Apoc. 1. Quis autem negabit, quin reconciliare Deo mundum, infinitam & æternam Dei iustitiam placare, redemptionem æternam mereri toti generi humano, mundare conscientias à peccatis & operibus mortuis, uiuificare & alere ad uitam immortalem, adeoque sempiternam uitam asserere mundo, sint opera non finitæ, sed infinitissimæ potentie Dei, ac proinde solius Deitatis idiomata? Ad quorum tamen κοινωσις realem, humanam naturam Christi, carnem & sanguinem, seu corpus carnis Christi per unionem uerè conscendisse, testimonia modò ex sacris literis producta, perspicuè demonstrant.

De descriptione communicationis
idiomatum à Luthero tra-
dita, in exegeſi, 14.
cap. Ioan.

Pro

Pro sua uerbali communicatione idiomatum Super 14. solent Sacramentarij Lutheri auctoritatem iacta cap. Io. re, quòd communicationem idiomatum definiat annis, permutationem sermonis, ut propter persone unitatem de Deo & homine utrumque, id est, diuinum & humanum enuncietur. Ad cuius rei probationem aliud insuper Lutheri dictum, quod tractatu de nouissimo sermone Dauidico extat, obijciunt, ubi sic scribit ille: Quemadmodum due nature in unam personam uniuntur: sic uniuntur etiam utriusque nature nomina in nomen unius illius persone: quod Latinis communicatio dicitur idiomatum.

Quàm falsò autem Lutheri patrociniū ex his duobus locis sibi polliceantur, sequentia docebunt. Non diffitemur, in Christi persona talem permutationem sermonis & unionem nominum fieri. Quis enim neget propter unionem personalem rectè hoc modo permutari sermonem: Deus est passus, homo est creator cæli & terre? Hoc igitur concesso, queritur, num Lutherus in V D A M permutationem sermonis atque nominum statuatur, cui non subſit res ipsa, quæ hoc modo enuncietur:

Verba ipsa Lutheri hunc nodum secant, quæ sic habent, sicut due nature in unam personam uniuntur: sic uniuntur etiam earum nomina.

k 2

Elium

Nimirum ipsam unionem naturarum fundam^{en}ti loco præsupponit. Nisi enim res ipsa hoc modo esset comparata, ut nature due uere & realiter in unam conuenirent personam: nunquam certe (nisi inani titulo) eiusmodi nominum atq; sermonis permutatio fieret.

Quodq; Lutherus non nudam permutationem nominum, sed cuius basis sit rei ueritas, intellexerit: exempla, quibus utraq; citata loca illustrauit, manifestissime docent. Verba eius sunt hæc.

- .. Quicquid scriptura de Christo differit, id sic
- .. eloquitur, ut totam complectatur personam,
- .. perinde ac si Deus & homo una sint substantia.
- .. Ac sepe ita permutat uerba, ut de singulis natura
- .. ris utrunq; (diuinum scilicet & humanum) enun-
- .. ciet ob personalem unionem. Id quod commun-
- .. icatio idiomatum appellatur.

Huc usq; regula. Nunc subiungit exempla:

- .. Ut affirmare liceat: Homo Christus est æter-
- .. nus Dei filius, per quem omnes creature sunt con-
- .. dite, ac Dominus cæli ac terræ. Sic ecotrâ quoq;
- .. Christus filius Dei (id est, illa persona, quæ est
- .. uerus Deus) conceptus ac natus est, ex uirgine
- .. Maria, sub Pontio Pilato passus, crucifixus, mor-
- .. tuus.

Habes hic duo exempla, quibus sua de commun-

nications

nicatione idiomatum uerba illustrauit, & se ab omni ea suspitione uindicauit, quasi prædicationem aut sermonis atq; nominum permutationem defendat nudam.

Ut enim utrumq; exemplum seorsim ponderemus: quando Lutherus ait, Filio Dei quoq; hoc nomen tribui oportere, quod natus ex uirgine & à ludæis crucifixus sit: quæso te, num existimas sensisse Lutherum, quod solo nomine aut sermonis permutatione nuda, hæc Dei filio tribuantur? Num Filius Dei natus est ex muliere phrasi tantum & nomine tenus? Num Dominus gloriæ phrasi tantum & non re ipsa crucifixus est? Quomodo igitur constabit redemptio nostra?

Quod uerò non huiusmodi permutationem nominum inanem aut loquendi formam sub his exemplis defendat Lutherus: ex ipsius quæso ore atq; scriptis cognoscamus, quibus hanc Zuinglij alleosin ut insignem blasphemiam acerrimè impugnauit, in Confessione maiore hunc in modum differens.

Tu autem, mi frater, loco alleoseos hoc potius tene: cum Iesus Christus uerus Deus & homo sit in una persona: idcirco in nullo scriptura loco naturam unam sumi pro altera. Hoc enim (Zuinglius) alleosin appellat, quando de Christi Deitate dicitur, quod humanitati competit, & econtrâ,

econtrā. Quemadmodum Lucæ ultimo: Nonne
 pati oportebat Christum, & sic intrare gloriam
 suam: Hic nugatur, uocabulum Christi pro hu-
 manitate usurpari. Caue, caue, inquam, tibi ab
 isthac alleosi. Est enim uerè larua Diaboli, talem
 nobis Christum proponens, à quo nolim ego Chri-
 stianus denominari, nempe ut Christus posthac
 sua passione & uita neq; sit, neq; præstet am-
 plius, quam quicuius alius sanctus. Si enim hoc
 credam, quod sola humanitas pro me passa
 sit: tum sane hic Christus mihi inualidus admo-
 dum saluator fuerit: quoniam ipsemet saluatore indi-
 gebit alio. In summa, oratione explicari nequit,
 quid Diabolus sub hac alleosi sibi querat.

Paulo post in eadem confessione: Quod si ue-
 tula illa male conciliata uenefica, nempe ratio
 (quam istius alleoseos matrem rectè dixeris) for-
 te obijciat, quod Diuinitas nec pati nec mori pos-
 sit: tu uicissim responde? Verum hoc quidem est.
 Sed tamen quia diuinitas & humanitas una sunt
 persona: ideo scriptura propter unitatem istam
 personalem etiam diuinitati adscribit omnia,
 quæ humanitati competunt, & econtrā. Et qui-
 dem in ueritate res ita habet.

Et iterum: Inprimis autem Zuinglius post-
 hac omni responso indignus est, nisi reuocet su-
 am illam blasphemiam alleosin. Nam ut uulgo
 dicitur:

dicitur: manifestum mendacium nulla confuta-
 tione indiget: sic is tanquam apertus hereticus
 uitandus est, qui manifestum Articulum fidei
 negat. Atqui Zuinglius non solum negat sum-
 mum illum maximeq; necessarium articulum,
 quod Dei filius pro nobis sit mortuus, sed eun-
 dem blasphematur insuper & hæresin esse dicit
 præ omnibus, quæ unquam fuerint, maxime de-
 testandam. Nimirum eò improbitatis sua ipsum
 ducit opinio ac damnata alleosis, quod perso-
 nam Christi soluit, & nullum nobis relinquit
 Christum alium præter nudum hominem, qui
 pro nobis mortuus nos redemerit. Quod obse-
 cro pectus Christianum hæc uel audire saltem
 sustineat? Quandoquidem hoc pacto uniuersa fi-
 des Christianorum totiusq; mundi salus penitus
 ablata & damnata est. Qui enim per solam hu-
 manitatem redemptus est: is certe haud dum est
 redemptus, neq; redimetur unquam.

Ne uerò quis obijciat: Hanc alleosin Zuingli-
 anam siue nudam sermonis & nominum per-
 mutationem à Luthero quidem hoc in libro da-
 mnatam, eidem tamen postea placuisse, quando
 communicationem Idiomatum supra dicto modo
 descripsit: operæ precium fuerit conformia testi-
 monia ex libris eius exegeticis proferre.

In tractatu de Concilijs sic scribit: Nos Chri-
 stianos

1. slianos hoc scire conuenit, nisi Deus unā lance
 2. impositus pondus largiatur (passioni Christi)
 3. tum nos nostra lance in abyssum demergi. Quod
 4. ita uelim intelligi: Nisi statuendum esset, Deum
 5. pro nobis esse mortuum, sed nudum duntaxat
 6. hominem: actum esset de salute nostra. Quan-
 7. do uerò Dei mors, adeoq; Deus pro nobis mor-
 8. tuus lance incumbit, tum ipse quidem sua lance
 9. descendit, nōs uerò nostra ueluti leui & uacua
 10. lance in altum uehimur: Quamuis & ipse de-
 11. nuò possit emergere, & è sua lance exilire.

Imò ex ea ipsa exegesi 14. capitis Ioannis,
 unde uerba Lutheri ab aduersarijs contra nos
 producuntur liquet, quā non intellexerit Lu-
 therus permutationem sermonis huiusmodi, quæ
 non ipsius rei ueritate subnixa sit. Sic enim ait:
 1. Hoc eò nobis confert, sicut sæpè iam dictum est,
 2. ut consistere ualeamus aduersus diabolum,
 3. eumq; in mortis agone cæterisq; tentationibus
 4. superare, si quando nos terret peccato & infer-
 5. no. Etenim si hoc à me impetraret, ut Christum
 6. tanquam nudum hominem pro me crucifixum
 7. & mortuum aspicerem: actum esset de me. Sin-
 8. uerò cum thesaurū idq; pondus appendam, quòd
 9. Christus Deus & homo pro me mortuus sit: id
 10. denum pōdere suo longissimè superat mortem,
 11. infernum adeoq; omnes arumnas & misérias.

Hec

Hec modo commemorata clarè indicant, Lu-
 therum nominum quidem permutationem ad-
 mittere, sed eam quæ ueritati rei tanquam basi
 ac solido fundamento superstructa sit.

Nunc consideremus & ad definitionem Lu-
 theri applicemus secundum exempli genus,
 quo dicitur: homo Christus est æternus Dei fili-
 us, per quem omnes creaturæ condite sunt:
 Num denuò affirmabis Lutherum uoluisse, quòd
 Christus homo solo nomine, titulo aut permuta-
 tione sermonis absq; rei ueritate sit ille filius
 Dei, qui cælum & terram condidit? Atqui te-
 stantur ipsius libri, quòd neq; uerbalem censue-
 rit hanc prædicationē, nec ex sensu Zuinglianor-
 rum illā intellexerit. Hi enim ita Christum homi-
 nem censent Deum siue Dei filium dicendum, ut
 humanam naturam cum illa Deitate filij nullam
 habere κοινωσίαν realem palām doceant. Ideò ex-
 plicaturi propositionem: Homo est Deus: proti-
 nus addunt καὶ ὁ Θεός. Quæ determinatione
 Christum ita secundum Deitatem Deum esse in-
 nuunt, ut hanc ipsam Deitatem filij humane
 naturæ penitus incommunicabilem esse affir-
 ment. Quæ sanè nuda est permutatio nominum
 & titulus sine re. Quamuis enim λόγος, qua-
 tenus λόγος est, Deum esse rectè fateantur: id
 quòd ex utraq; parte in confesso est: tamē quā-

k 5 primum

primum ad hanc questionem descenditur : Cur hominem illum e uirgine natum & sanctū illud totum, quod ex Maria nasci debuit (ubi humana Christi natura simul includitur) Deum & filium altissimi nuncupare liceat : nihil directē respondent uel respondere etiam possunt. Quare ut Homo non nominetur tantum, sed uerē sit Deus: alterutrum horum indubitātō requiritur, nempe ut illius Hominis Natura (propter quam est & dicitur homo) aut per se propriam quandam & à Deitate τὸ λόγος separatam diuinitatem obtineat (quod absurdum est) aut ut λόγος eam in sue propriæ Deitatis κοινωσίᾳ assumpsit. Quodq; Diuus Lutherus ad hunc ipsum modum propositionem istam intellexerit, & ne latum quidem unguem à nostra sententia deuiarit: ex sequentibus diligens Lector clarē cognoscet.

- Libro de Concilijs ait : Qui confitetur Deum
- & hominem unam esse personam, is propter illam
- unionem duarum naturarū in unam personam
- simul etiam fateatur oportet, quod hic homo
- ex Maria natus, sit Creator cœli & terræ.
- Factus enim est id ipsum in unitate personæ
- nempe Deus, qui cœlum & terram
- condidit.

Hæc uerba diligenter secum expendat Lector,

et deprehendet manifestē, cur & quomodo ex Lutheri sententia asseuerare liceat hominem Christum esse creatorem cœli & terræ, nempe propter ipsarum naturarum κοινωσίαν quæ fundamentum huius prædicationis est : quia scilicet hic homo FACTVS SIT DEVS. Atqui hoc (Fieri) non potest intelligi de Christo secundum æternam & immutabilem Deitatem, iuxta quam non indiguit fieri Deus, sed secundum eam immutabiliter est, quod fuit semper. Fieri autem Deus non nisi carnis respectu dicitur : non quidem quod assumpta caro in diuinitatis naturam mutata sit, aut quod aliam Deitatem ab æterna illa τὸ λόγος diuersam acquisierit ; sed sicut Athanasius explicat, assumptione humanitatis in Deum, qua λόγος & Deitatem, & omnem plenitudinē Deitatis suæ, adeoq; seipsum totum, sicut totus incarnatus est, assumptæ carni communicauit, non quidem essentialiter (huiusmodi enim κοινωσία tantum intra diuinitatis ὁρίων tres personæ Trinitatis habent) sed in singulæri sua distinctaq; hypostasi, κοινωσίᾳ personali.

Quemadmodum consimili planè modo super ultima Verba Dauidis scribit : A puncto unitæ humanitatis & Deitatis in unam personam, est & dicitur homo Mariæ filius, omnipotens & æternus

- ternus Deus potestatem habens æternam, qui
- omnia condidit & conseruat, per communica-
- tionem idiomatum, eò quod cum Deitate
- vna persona & verus etiam Deus sit.

- Item in explicatione Articuli Symboli Tomo
- 6. lene.

- In nullius unquam hominis cor descendere po-
- tuisset, quòd creatura sit creator ipse. Vbi
- tandem sunt sapientes illi, qui hoc unquam ex-
- cogitare uel in mentem inducere potuerint?

- Et paucis interpositis. Hic aliud mihi disce-
- dum proponitur, ut hunc in modum dicere oporteat: Hoc equidem uideo, quòd hic (in præsepi)
- reclinatus iaceat Homo, qui creatus & ex homi-
- ne natus est. Et nihilominus certò statuendum
- est, quòd hic infans & creatura sit opifex
- & creator ipse. Id quod neq; uideo, neq; intel-
- ligo, sed sola fide teneo.

- Hec omnia euidentissimè commonstrant, quo-
- modo suam descriptionem communicationis idio-
- matum (quam pro se falsò citant aduersarij) &
- intellexerit, & explicatam nobis reliquerit.

Ceterum ut omni ex parte illustretur ueritas, nihilq; relinquatur obnoxium Aduersariorum contradictioni: tenendum est, duplex quasi genus communicationis idiomatum à Luthero locis allegatis traditum. Vnum genus est, de quo

quo nunc diximus, ubi propria unius nature tribuuntur toti persone, quæ est Deus & homo, ita tamen, ut de altera natura, cuius idiomata non sunt, non possint enunciari. Ut: Deus est passus. Hic passio (solum humanitatis idioma) predicatur uerè & realiter de Deo, non autem de ipsa diuinitatis natura, utpotè quæ simpliciter & mutationis & passionis in sua sors exers est. Sic cum dico: Homo Christus creauit coelum & terram, condidit stellas: id non possum intelligere de Christo secundum humanitatem, quandoquidem unio τὸ ἄνθρωπος cum humana natura tempore creationis mundi nondum erat facta. Sicut hanc ipsam rationem annotat Lutherus in explicatione nouissimorum uerborum Dauidis, ubi locum Col. 1. per ipsum omnia sunt condita enarrans ait: Hæc uerba non possunt esse dicta de Christo secundum humanitatem. Non enim fuerat homo ante omnes creaturas, sed sunt hodiè Anni 1543, ex quo homo factus est.

Deinde est alterum genus communicationis idiomatum, quo idiomata Deitatis Verbi per & propter unionem personalem & sessionem ad dextram Dei, realiter etsi non physice communicatur humane Christi nature & ex uì huius communicationis predicantur etiam suo quodam distincto

distincto modo, de Persona secundum naturam humanam, non quidem tanquam sint humanitatis facta idiomata, sed quia & quatenus eidem personaliter communicata sunt.

Et hoc posterius genus in primis oppugnant Aduersarij, totoq; conatu nituntur euincere, quod Diuus Lutherus hanc doctrinam in posterioribus suis scriptis non tradiderit, sed potius in prioribus libris traditam postmodum retractarit & correxerit. Vanitatem huius commenti ad oculum postea demonstrabimus, ubi alia quædam ipsorum obiecta prius expedierimus.

Porro singulari astu ueritatem inuolucere & imperitis suum facere moliuntur, dum hæc duo genera distincte à Luthero tractata, ipsi fide non bona confundunt, & quæ de priori genere communicationis idiomatum uspiam dixit Lutherus: ea protinus contra mentem Lutheri statim etiam ad secundum genus accommodant, ut lectori persuaideant, quemadmodum creare cælum & terram, stellas condere non possit de natura altera, humana scilicet prædicari: sic indicare Lutherum uoluisse, quod pari ratione nec omnipotentis uocis ad naturam humanam adaptari possit.

Atqui Lutherus ipse causam diuersitatis manifeste docet, cur scilicet creare cælum & terram

nam, non possit prædicari de humana natura Christi, quia scilicet creatio rerum tempore incarnationis Verbi dudum præterierit ac defuerit Gen. 2. Quod de omnipotentia ipsa filij Dei pronuntiare non modò absurdum, sed & impium foret, ut potè quæ non modò incarnationem Verbi antecessit, uerum etiam post incarnationem durat in omnem eternitatem & in ipsa & filij Dei incarnatione communicari nature assumptæ per unionem potuit.

Idcirco Lutherus ipse nequaquam censuit utriusq; generis communicationis idiomatum partem per omnia esse rationem, aut eundem planè prædicationis modum. Quod ex enarratione ultimarum uerbarum Davidis demonstrare placeat, ubi utriusq; generis diserta fit mentio. Et enim sicut ibi Lutherus huic propositioni (homo Christus condidit omnia) ueretur addere: secundum humanitatem: quod absolum foret assermare Christum secundum humanitatem omnia creasse: Sic quando paulò post meminit alterius generis communicationis idiomatum, id est, Maiestatis Christi secundum carnem: ibi inconstanter, ac intrepidè ipsam humanitatem Christi nominatim exprimit, & hanc ipsam, quæ nos uti consueuimus, determinationem (secundum humanitatem) diserte addit, quam a-

lias in hoc genere damnant & abominantur Ad-
 uersarij. Verba eius sic habent : De hoc differit
 Matth. 11. Omnia mihi tradita sunt à Patre. Et
 Matth. 28. ultimo: Data est mihi omnis potestas
 in cælo & in terra. Cui Mihi? Mihi Iesu Nazare-
 no, Mariæ filio & homini nato. Ab æterno
 habui eam à patre, priusquàm homo fierem.
 At postquam homo factus sum, in tempore eam
 accepi secundum humanitatem, & oculi
 tui illam ad meam usq; resurrectionem & as-
 scensionem, ubi manifestari & illustrari debuit.

His omnibus hoc modo rite cognitis, plana, &
 expedita uia nobis aperta est, uerè perspicuè &
 solide respondendi ad ea omnia, quæ ex Lutheri
 scriptis contra nos, hoc est, contra ipsum Luthe-
 rum in aciem & arenam ab aduersarijs produ-
 cuntur.

Proinde ad primum genus communicationis
 idiomatum pertinet, quando scribit communi-
 cationem idiomatum pertinere ad personam,
 & non ad naturas. Si uerò quis hanc regulam
 conetur applicare ad secundum genus, quasi Lu-
 therus hac regula elidat eam propositionem:
 qua dicimus Christum ad dextrâ uirtutis & Ma-
 iestatis diuine exaltatum esse secundum huma-
 nitatem: Videbit equidem quanto conatu recla-
 mantem sit habiturus Lutherum ipsum, qui non

uno sed plurimis in locis, non polemicis tantum,
 sed didacticis quoq; scriptis constanter asserit,
 Christum iuxta naturam assumptam accepisse
 æternam Dei omnipotentiam, sicut ex iam ci-
 tata ipsius enarratione nouissimorum uerborum
 Dauidis apparet, & consimilia alia infra pro-
 ducentur.

Atq; sic communicatio Idiomatum postero-
 ris generis non quidem seorsim ad naturam hu-
 manam, sed ad personam secundum humanam
 naturam, ipso etiam Luthero teste, pertinet.

Similitudinem quoq; Lutheri haud illibenter
 acceptamus, quemadmodum Paulum dicamus
 intelligere uel ualere ingenio, tametsi solius a-
 nime hoc sit proprium. Item uulneratum cum
 esse, procerum esse, cum tamen secundum ani-
 mam hoc ei non acciderit: quod ita quoq; Deus
 passus sit, secundum humanitatem tantum. Et homo
 Christus stellas condiderit secundum Deitatem,
 & non secundum humanitatem, quæ nihil creat,
 sicut inquit super epistolam Hebr. 11. in die nati-
 uitatis.

Atq; hic cum Luthero multam differre con-
 cedimus. Si Christum Deum: & Christum secun-
 dum Deitatem: Item, Christum hominem, &
 Christum secundum humanitatem facere aliquid,
 aut pati, aut loqui dicamus.

- „ Quoniam hoc uerum esse minime negamus,
 „ quando scribit: quæ Christus agat, patiat, lo-
 „ quatur, tamen si alterius naturæ sint propria, non
 „ tamen ad solam illam naturam (cuius aliæ idio-
 „ mata sunt) referri oportere, sed ad integram
 „ personam. Item quod passio proprietas quidem
 „ sit solius humanitatis, sed ad uitandam suspicio-
 „ nem diuini Christi non dicendum, humanitatem
 „ Christi esse mortuam pro nobis, sed toti personæ
 „ hoc tribuendum sit. Quod cum non sacerdoti Zui-
 „ glius, rectè à Luthero, tum in confessione maio-
 „ re, tum libro de concilijs Nestorianismi accusa-
 „ tus est.
 „ Agnoscimus etiam uerū esse, quod Lutherus ait
 „ humanam naturā in cruce non potuisse sibi ferre
 „ subsidium. Quandoquidē tūc erat in ipso profun-
 „ disimæ exinanitionis agone, ubi λόγος in huma-
 „ na illa natura usum Maiestatis ἐπέωρε, uel ut
 „ Iustinus loquitur, quicquid λόγος, in carne, ut mo-
 „ ri posset. Quiēuit autem non repellendo uim
 „ mortis à carne sua.

Sed neq; in enarratione Euangelij in festo
 Andreæ pugnat nobiscum, quando Christum post
 mortem Ioannis Baptiste Euangelium de regno
 Dei primò in regione Iudææ prædicare debuisse
 scribit, quia cum homo fuerit mortalis ut nos, si-
 „ mul in pluribus locis esse non potuerit. Manifestum

sum est, Lutherum hic itidem de statu loqui exi-
 nanitionis; eoq; tempore quo & mortalis erat
 & Euangelium prædicabat in Iudæa. Deinde de
 cuiusmodi præsentia loquatur, pariter ipsa uer-
 ba declarant, nempe de locali illa præsentia, quæ
 circumiens de loco uno in alterum, prædicabat
 Euangelium regni. Et hoc ipsi quoq; satemur,
 Christum de loco in locum uerè progressum &
 non simulatè, cumq; prædicaret Ierosolymis,
 tum temporis in Galilæa non fuisse conciona-
 tum, & e contra. Quid uerò hæc localis siue
 præsentia siue absentia, &c. quæ locorum in-
 teruallis describitur, ad labefactandum pietatis
 illud mysterium, quo statuimus λόγος non lo-
 cali modo (quia unio localis non est) sed perso-
 naliter extra locum omnem, nempe intra suam
 illam æternam hypostasin (in qua nec locus, nec
 locorum διαστάται cogitari possunt) assump-
 sisse humanitatem, atq; hoc ipso inscrutabilè
 modo eam sibi summo gradu præsentia & uni-
 tam & præsentem habere, præsentia nimirum
 non locis definita, sed omni prorsus localitate
 exempta.

Obijciunt insuper Aduersarij ex Tomo sexto
 operum Lutheri, uitam æternam dare omnibus
 credentibus, esse solius Dei proprium.
 Sed quid obsecrò ad nostram sententiam stabili-
 1 2 endam.

endam potentius est. Sicut enim Lutherus recte
 & pie scribit: hanc potestatem conferendi uitam
 eternam nulli competere creaturæ, creaturæ
 scilicet absolutæ: Sic cum uicissim hanc ipsam
 maiestatem carni Christi, siue assumptæ naturæ
 tribuit: nonne euidentissimè testatur, hanc natu-
 ram Christi humanam reliquarum creaturarum
 sorte sic exemptam, ut quod solius Dei propri-
 um est, nulli creaturæ absolutæ competens: id
 ipsum λόγος cum sua humanitate commune ha-
 beat, ut non dubitet affirmare Lutherus, nos per
 humanitatem Christi ex lapsu nostro resurgere.
 Vtrumq; igitur uerum est, potestatem scilicet
 conferendi uitam eternam, esse solius Dei idio-
 ma: Et tamen eam uirtutem à λόγος uerè com-
 municatam esse humanitati, quatenus per eam
 exerit suam illam potentiam. Quemadmodum
 Christus disertè ait de carne sua, quod sit panis
 ille uitæ, qui det uitam eternam manducanti-
 bus. Et quidem non uerbaliter, sed uerè. Dicit
 enim caro mea VERE est cibus, cibus non ad ter-
 renam, sed eternam uitam hominem alens &
 conseruans. Quemadmodum supra copiosius
 explicatum est. Quod autem Lutherus ex illis
 uerbis (uitam eternam do credentibus) diuini-
 tatem Christi euincit: quid ni hoc faceret? Nisi
 enim is, cuius hæc caro est, uerus Deus esset:
 Nunquam

Nunquam profectò caro eius posset esse cibus ui-
 uificus, aut panis dans uitā eternam, ualidissimè
 ergò hinc ex Maiestate communicata humanæ na-
 turæ, simul diuinitas probatur personæ, utpote
 quæ diuinitas uniuersa plenitudine suæ Maiesta-
 tis per hanc carnem luget, operatur, ac sese ma-
 nifestè declarat. Sicut ex uita, motu & sensu
 carnis palam colligitur, id animam sibi habere
 coniunctam. In quam sententiam Cyrillus quoq;
 ex uirtute carnis Christi ad deitatem eius astru-
 endam ratiocinatur, scribens: Corpus Christi pa-
 nis de cælo est, quia eternam comedentibus ui-
 tam largitur. Magnum certè signum Deitatis in
 hoc corpore naturam habitare, quoniam illi
 hinc donantur, quæ certè omnem naturam ex-
 cedunt.

Eodem modo non contradicit nobis Lutherus,
 quando ex miraculis Christi, diuinitatem eius as-
 truit, Tom. 8. scribens super Euangelii, Matt. 8.
 de sedatis in mari fluctibus ac uentis, hisce uer-
 bis.

Quapropter opus ipsum hic euincit, quod
 Christus sit uerus Deus & diuinam habeat uirtu-
 tem atq; potentiam, tanquam Dominus omnium
 creaturarum, uentorum, maris, adeoq; ipsius
 Diaboli.

Hæc certè non minus nos quoq; credimus.

confitemur, & in nostris concionibus sedulo inculcamus auditoribus. Omnia nimirum Christi miracula probare, imò demonstrare Deitatem ipsius. Et scimus ipsi, si nudus esset homo, & non simul uerus Deus, nunquam cum hæc miracula uirtute sua propria facere potuisset.

Non autem hinc sequitur, Lutherum naturam Christi humanam à κωστωίᾳ huius uirtutis edendorum miraculorum arcere sicut uicissim etsi hæc opera siue miracula ἐκ τοῦ per assumptam naturam efficiuntur, non tamen desinunt esse Dei opera, sed sunt & manēt opera Dei ipsius, & τοῦ ipsius, tanquam primariæ causæ efficientis, nec seorsim carni attribuantur, quæ non primaria causa efficiens, sed, Πάσαστο τε, organum est diuinarum operationum, per quod τοῦ tanquam causa prima & principium istorum miraculorum, hæc sua opera efficaciter operatur. Quemadmodum pie scribit Athanasius.

Sicut Anima in corpore, sic Deus λόγος unitus homini edit prodigia, non separatus à natura assumpta, sed placuit ei in illa, cum illa, & PER illam suam potentiam diuinam exercere. Ideoq; Ioannes testatur primo capite sui Euangelij, quòd ex hisce operibus Apostoli uiderint gloriam eius, gloriam uelut unigeniti à patre.

tre. Quæ gloria unigeniti per assumptam carnem ueluti lucebat, & radij diuinitatis τὸς λόγος ex carne micabant, in edendis miraculis, quemadmodum in carne Deus manifestatus est, sic uirtute diuinitatis suæ per assumptam naturam elucescente se unigenitum declarauit.

Confitemur etiam cum Luth. super locum Maxci 13. Christum exinanitionis tempore uere & non dissimulatione quadam, iuxta humanitatem ignorasse horam nouissimi iudicij. Et Lutherum de statu exinanitionis loqui, ex hac ipsius explicatione propria apparet, quando inquit, humanitas Christi non minus ac alius sanctus ac naturalis homo, non quouis tempore omnia cogitauit, dixit, uoluit, intellexit, sicut aliqui omnipotentem hominem ex ipso faciunt, ubi diligens lector notet Lutherum uti uerbis præteriti temporis. *Er hat nicht alles gesadaht / gemerckt / etc.* Non autem dicit in presenti: quòd iam (in statu maiestatis) non omnia sciât. Hoc etiam uult determinatio à Luthero addita (*nicht allezeit*) haud obsecure ad tempus illud exinanitionis respiciens. De uerbis (*wie egliche ein almechtigen Menschen aus ihm machen*) paulò post uidebimus.

Sed & hoc cum Luthero fatemur ex animo,
 11 Christum iuxta carnem uerè & nullo modo si-
 12 mulatè creuisse sapientia. Et uerba Lucæ (puer
 13 autem crescebat ætate, sapientia, &c.) sine ar-
 14 guta interpretatione, quàm simplicissimè acci-
 15 pimus, repudiantes eorum sententiam, qui au-
 16 tumant ipsum iuxta carnem statim à sua natiui-
 17 tate omnia sciuisse, quæcunq; toto orbe gereren-
 18 tur, de quibus rectè Lutherus dicit: Fingunt
 19 Christum à primo momento conceptionis suæ
 20 plenum sapientia & spiritu sic fuisse, ut nihil su-
 21 per addi potuerit, perinde ac si anima (Christi)
 22 se haberet instar utris cuiusdam ad summum
 23 usq; sic impleti, ut nihil amplius infundi queat.

Contra quam opinionè firmiter retinemus ex-
 plicationè Lutheri, ibidè hisce uerbis traditam:

Ideo uerba Lucæ quàm simplicissimè intelli-
 gamus de humanitate Christi, quæ fuit organum
 11 & domicilium diuinitatis: Et quamuis plenus
 12 gratia & spiritu semper fuit: tamen illum spi-
 13 ritus non semper mouit, sed nunc ad hoc, nunc
 14 ad aliud excitauit ipsum.

Et in epistola natiuitatis: Quemadmodum
 11 non semper omnia uidit, audiuit, sensit: ita et-
 12 iam non semper omnia corde aspexit, sed prout
 13 Deus illum rexit, illiq; patefecit. Plenus gratia
 14 & sapientia fuit, ut omnia quæ ei proposita fu-
 erunt

erunt diiudicare ac docere potuerit, eò quod di-
 uinitas (cuius solius proprium est uidere ac scire
 omnia) in ipso personaliter inhabitaret.

Hoc ipsum & non aliud nos quoq; docemus.
 Profitemur quidem cum Prophetis & Apostolis,
 Iesum Christum à prima sua conceptione iuxta
 carnem unctum esse spiritu sancto sine mensura,
 & in ipso habitare omnem plenitudinem diuini-
 tatis corporaliter, omnesq; thesauros sapientiæ
 ac scientiæ in ipso absconditos. Quo sensu Lu-
 therus scribit, humanitatem Christi semper ple-
 nam fuisse spiritu & sapientia, idq; ex unione
 personali, quia organum siue domicilium diui-
 nitatis fuerit & quia diuinitas, quæ sola omnia ui-
 det ac nouit (quippe cuius hæc proprietas est)
 in ipso personaliter præsens erit.

Ex hac unione personali (etiam Luthero ipso te-
 ste) habuit hoc Christus, ut quæcunq; offerrentur,
 statim & diiudicare & docere posset, non habens
 id ab aliquo terreno præceptore, sed ab unita si-
 bi diuinitate (*wie in Gott geföhret vnd
 im fürgebrachte hatte*) unde eodem in lo-
 co scribit, Christus non uisitauit scholas, sicut
 etiam tales scholæ tum non fuerunt. Sed neq;
 unquam uel literam addidit, sicut Euangelium
 asserit, adeò ut Iudei in admirationem rapti di-
 cerent. Vnde hic scit scripturas? cum nunquam
 didicerit,

didicerit. Habuit autem internum Præcepto-
rem, nempe diuinitatem in ipso personaliter in-
habitantem.

Huius uero sapientiæ diuinæ, qua unctum
ipsum esse docemus, nequaquam subiectum con-
stitutumus animam Christi, sicut faciunt q, quos
Lutherus similitudine utris uino impleti repre-
bendit, sed eam sapientiam dicimus esse τὸ
λόγος idioma, cuius organum siue domicilium,
Luthero teste, fuit humanitas, utpote per quam
sefe paulatim exinanitionis tempore exeruit sa-
pientia filij Dei.

Cum igitur istam sapientiam siue scientiam
negemus humanitati Christi, tanquam subiecto
in esse: fieri utiq; potuit, ut tametsi humana Chri-
sti natura semper maneret unita cum λόγος ο-
mniscio, non sine eiusdem κοινωγία uera: Ta-
men λόγος hanc suam propriā sapientiam non
semper in humanitate sua exercebat, sed eiusdem
usum siue usurpationem respectu humanitatis
quasi retraheret, siue, ut Paulus loquitur euacua-
ret, donec seruilem illum habitum abijceret &
ad dexteram uirtutis consideret, ubi nunc in eo
gloriæ statu (ut Damasceni uerbis utar) huma-
na Christi mens omnia intelligit, omnia cogno-
scit, omnia administrat, non ut nuda mens, sed
ut Dei mens existens. Id quod Lutherus nunquam
negauit,

negauit, etiamsi tempore exinanitionis Chri-
stum iuxta carnem uere non omnia sciuisse recte
affirmat.

Quando autē addit Lutherus. **Die Mensch-
heit Christi hat nicht zu aller zeit alle
les gemerckt/gedacht/etc. Wie etli-
che einen Almechtigen Menschen
aus ihm machen.** Hoc tantum docere uoluit
(ut scopus uerborum luculenter ostendit) quod
humanitas Christi neq; per se sit omnipotentis na-
ture aut essentie, sicut diuinitas, neq; propri-
am aliquam uel peculiarem omnipotentiam ha-
beat, ab omnipotentia τὸ λόγος diuersam.
Si enim alterutrum horum statueretur, ex ne-
cessitate uera esset eorum opinio, qui humanita-
tem Christi semper omnia quæcunq; toto orbe
gereretur, etiam in statu exinanitionis sciuisse,
omnia cogitasse dixerunt. Quandoquidem o-
mnipotens essentia non potest non semper &
immutabiliter scire omnia, neq; tum opus ha-
buisset Christi humanitas, ut à Deitate τὸ λόγος
duceretur ad diiudicanda & docenda quæ offer-
rentur, sed necessariò ex ui suæ propriæ naturæ
omnipotentis hæc per se, etiam sine adiuuen-
to Deitatis τὸ λόγος omnia sciuisset semper,
quemadmodum diuinitas τὸ λόγος non potest
non scire omnia, propterea, quia omnipotentis

est naturæ & essentia. Quod ipsum tamen de humana Christi natura non licet affirmare: Vt manifestum sit Lutherum non tollere κοινωσιν omnipotentia, de qua alias perspicue differit, gratia cuius humanitas Christi nec ratione essentia omnipotens est, nec seorsim omnipotentia ei affingitur, sed in consortium omnipotentia τὸ λόγος uenisse creditur: ita tamen, ut λόγος usum eius omnipotentia, quasi retrahere in statu exinanitionis potuerit, ne scilicet humanitas Christi eo tempore cogitaret ac sciret semper omnia.

Eodem serè modo responderi potest ad locum quendam in cap: Ioannis 14. sic habentem: Homo Christus ex uirgine natus est, omnipotens, & facit omnia quæ petimus, non tantum humane, sed diuine naturæ respectu.

Quæ uerba iuxta ipsius Lutheri mentem probe expensa nil quicquam faciunt contra nostram de communicatione idiomatū doctrinam: Certū enim est ex præcedentibus & sequentibus, quæ ibi leguntur, Lutherum de naturarū loqui distinctiōne, quæ ex proprietatibus suis, uicissim proprietates ex naturis distinguit. Nihilq; uult aliud, quàm quod omnipotentia solius diuinitatis sit proprietas, quæ humanitatis proprietas nunquam constituitur, alias naturæ non manerent distinctæ

distinctæ, quas secundum proprietates distinguere oportet.

Et omninò his uerbis indicat Lutherus, cuius naturæ proprietas sit omnipotentia, diuinæ, an uerò humane. Quis autem Orthodoxus hic respondeat: Omnipotentiam esse proprietatem naturæ humane? Cum proprietatis nomine id censetur, quod rei alicui conditione naturalis uel naturæ proprietate conuenit, eiq; ut subiecto per se inest, quomodo omnipotentiam humanitati non attribui, supra expositum est. Interim uerò non negat Lutherus, in κοινωσιν huius omnipotentia humanitatem Christi realiter euenire etiam esse, sed monet tantum hisce de distinctione naturarum, subinueniens: Quicquid diuinæ Maiestatis & omnipotentia tribuitur assumptæ naturæ, id tantum propter diuinitatem (cuius beneficio accepit) ei tribui, sicut corpus hominis etsi uerè & realiter uiuit, tamen non propter sese, sed tantum propter animam uiuere dicitur, cum non ex sese, sed ex sola anima hanc uiuendi potentiam habeat.

Quemadmodum distinctæ admodum, ut distinctionem proprietatum: sic earundem realem communicationem in postilla Ecclesiastica proponit humanitas, inquit, nihil pro-

- prodesset, diuinitas in ea habitaret. Econtrà tamen Deus nec uult nec potest inueniri, nisi per, & in humanitate.

Et pauló post.

- Ideò non nude humanitati adscribendum, quod nos uiuificet, sed λόγος est uita qui in carne habitat, & per carnem nos uiuificat.

Quibus sanè uiuificandi potentiam (ad naturarum distinctionem retinendam) ita soli diuinitati, & non humanitati ut idioma assignari debere statuit, interim sole meridiano clarius doceat λόγος uiuificum in carne habitantem, PER eandem nos uiuificare, & non nisi PER & in humanitate inueniri posse ac uelle.

Ceterum non paruum in his præsidium sibi pollicentur, quando Lutherus inquit in explicatione epistolæ Heb. 1. in Postilla Eccles.

- Sic scriptura multò commodius de Christo loquitur, quàm nos, personā scitè adeò coniunctarum naturarum ambitu complectens ac uelut conuoluens, rursumque naturas distinguens, ut pauci reperiantur, qui dextrè ista intelligant, & ego ipse in hoc & similibus dictis errarim ap-propriando naturæ, quod personæ compete-
bat, & econtrà.

Sec

Sed dignum obseruatu est, hæc à Luthero scripta esse Anno 21. sex annis, antequàm suam confessionem maiorem euulgaret. Quando igitur hic se errasse scribit, quiuis intelligit id ad præcedentes annos referri, nec ad sequentia scripta Lutheri in suspensionem erroris trahenda ac commodari posse sicut malitiosè hanc ad rem abusi sunt Sacramentarij his Lutheri uerbis.

Quod ut probè pius lector notet, unicè rogo. Deinde ut de loco ipso respondeatur, hoc innuit Lutherus, dicta de exaltatione Christi ad dexteram Dei, non tribuenda seorsim naturæ humane citra considerationem personæ. Hac enim ratione maiestas, ad quam Christus exaltatus dicitur: non personæ, sed naturæ tantum adscriberetur, quod neutiquam faciendum est.

Et ne quisquam inde colligat, Lutherum his uerbis frenum nobis iniicere, ne naturam humanam nominatim exprimamus, quando de Christi exaltatione ad dextram potentie Dei agitur: audiamus Lutherum ipsum, qui in hac ipsa concione exaltationem illam ad dextram omnipotentie diuinæ, personæ quidem, sed iuxta naturam humanam expressè nominatam tribuit, hunc in modum scribens:

Quem constituit heredem omnium. Hoc SECVNDVM HUMANITATEM dicitur.

Firmiter

1. Firmiter enim statuendum est, Christum non so-
 2. lum iuxta diuinitatem esse super omnia, sed et-
 3. iam secundum humanitatem, ita ut Christo ho-
 4. mini omnes creaturæ subditæ subiectæq; sint.
 5. Condit omnia ut Deus, ut homo autem nihil
 6. creat, & nihilominus illi omnia sunt subiecta.
 7. Quemadmodum David Psal. 8. confirmat: omnia
 8. subiecisti sub pedibus ipsius.

In eadem concione,

1. Christus consedit ad dextram maiestatis in ex-
 2. celsis, tantò præstantior factus angelis, quantò
 3. excellentius nomen præ illis est sortitus) hoc iu-
 4. xta humanam naturam dicitur, in qua &
 5. purgationem peccatorum perfecit. Ita tamen ut
 6. nihilominus uerum sit, filium Dei hoc fecisse,
 7. neq; personam quis distrahat propter distin-
 8. ctionem naturarum. Ita etiam uerum est, filium
 9. Dei sedere ad dextram maiestatis, tametsi hoc tā-
 10. tum secundum humanitatem fiat. Nam
 11. iuxta Deitatem est ipsa illa unica Maiestas cum
 12. Patre.

Et iterum.

1. Sic habemus, quòd tota hæc epistola nil nisi ar-
 2. gumenta quedam sit propugnans articulum fi-
 3. dei.

dei, quòd Christus sit Deus, ac dominus rerum. 16
omnium etiam secundum humanitatem. 17

Quid obsecro dici potuisset apertius. Si Lu-
therus censuisset, hanc, qua nos utimur, phrasin
ac determinationem (nach der Mensch-
heit) in doctrina de exaltatione Christi ad om-
nipotentiam & Maiestatem Dei, ex Ecclesia
Dei eliminandam, cò quòd se nonnunquam er-
rasse fateatur, dum naturæ appropriauerit, quæ
personæ competebant: obsecro te: num eius si-
ue incogitantie siue inconstantie ipsum futu-
rum fuisse existimas, ut iisdem uocibus, phrasibus
& propositionibus è uestigio rursus uteretur,
quas modò improbasset? atq; ita semetipsum aper-
ta cōtradictione reselleret, in una eademq; cōcio-
ne: imò in eodem folio, eodem contextu, ac propè
in eadē illa periodo, ex qua probare nituntur ad-
uersarij: eā propositionē à Luth. antiquatā esse.

Proinde clara scripturæ Prophetice & Aposto-
lice testimonia, quæ Christo exaltationem tran-
scribunt, non ad finitam gloriam, sed ad ipsam
dextram uirtutis & Maiestatis diuinæ Lutherus
non dubijs uerbis refert ad Christum secundum
humanitatem siue humanam naturam, quam no-
minatim exprimere non dubitat. Adeò ut Chri-
stum non tantum iuxta Deitatem, sed etiam iux-
ta humanitatem Dominum esse dicat. super o-
mnes

omnes creaturas, qui ut homo omnia sibi subiecta habeat iuxta psalmum 8. Quod utiq; nihil est aliud, nisi dominium illud creaturarum omnium, de quo Dauid ibi loquitur: Constitues eum Dominum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Quod dominium, quantumvis sit infinite potentie: tamen non obscurè Christo iuxta humanitatem à Lutherò tribuitur. Imò exaltatio illa Christi ad dextram Dei, iuxta SOLAM humanitatem ei obligisse affirmatur.

Posteaquam serè omnia expediuimus, quæ Caluini et alij quidam ex Lutheri scriptis contra nos asserre solent: superest, ut liquido et uelut oculari demonstratione planum faciamus: sanctum illum Dei uirum de Mæstete Christi hominis et sigillatim de personali eius omnipresentia (quam ueritatis hostes ubiuitatem per calumniam appellant) eandem planè nobiscum defendisse doctrinam, eamq; zelo prorsus heroico citra ulla, uel immutatione, uel retractionem ad uitæ finem illibatam retinuisse.

Principio apud ipsos Aduersarios in confesso est, quanta grauitate doctrinam istam in duobus scriptis polemicis contra Zuinglium et Gregales eius elaboratis defenderit, cuius sequentia testimonia uisum est annotare.

In libro

In libro *περί τῆς πατρὸς* uerborum Christi, hoc est corpus meum. Agite colloquamur paulisper cum ipsis (sanaticis) fatentur Christum esse ad dextram Dei, et hinc putant se iam eucisse, quod non sit in cæna. Hic nimirum est formidabilis ille gladius Gigantis Goliath, quo confidunt. Quid uerò si eo ipso gladio uobis erepto caput præscinderemus, hoc est, probaremus hoc ipso testimonio, Christum esse in cæna, quo uos astruere uultis ipsum non adesse? Nunquid pro Dauid dico stratagemate id essetis agnitori? Agite sanctè, uidete et attendite nobis: Christi corpus est ad dextram Dei. Hoc in confesso est. Dextra Dei autem est in omnibus locis, sicut negare non potestis, ob rationes suprâ positas. Ergo sine dubio est etiam in pane et uino mensæ. Ubicunq; igitur dextra Dei est: ibi corpus et sanguis Christi sint oportet. Nam dextra Dei non secatur in plures partes, sed est unica quedam simplicissima essentia. Præterea nec articulus asserit, Christum esse in una aliqua parte uelut digitulo aut ungue dexterae Dei, sed simpliciter ad Dei dexteram, ut ubicunq; est, uel quodcunq; nomine dexterae Dei uenit, ibi sit Christus filius hominis. Hoc etiam uult Christus, quoties in Euangelio profitetur sibi omnia à patre tradita, et pedibus suis subiecta esse, psal. 8. Hoc est, sedere ad dex-

m 2 xtram

„ xtram Dei, quod nihil aliud est, quam quod et-
 „ iam ut homo est super omnia, subdita sibi habens
 „ uniuersa, eaq; regens & administrans. Vnde et-
 „ iam quam proximè & intime illis adsit, adeoq;
 „ in manibus ea habeat oportet. Nam iuxta Dei-
 „ tatem nihil illi est traditum aut pedibus sub-
 „ iectum, cum iam antè omnia crearit ac etiam-
 „ num conseruet. Sedere autem ad dextram, idem
 „ est quod dominari, & potestatem habere super
 „ omnia. Si uerò potestatem ac dominium habet
 „ rerum omnium, certè consequitur ipsum reali-
 „ ter quoq; præsentem illis adesse per dexteram
 „ Dei, quæ ubiq; est.

Item,

„ Cum Christi humanitas sit ad dextram Dei:
 „ simul etiam est in omnibus & super omnia iu-
 „ xta modum dextere diuine.

In confessione maiore de cæna Domini.

„ Posteaquam igitur eiusmodi homo est, qui su-
 „ pernaturaliter cum Deo una sit persona, extra
 „ quem hominem nullus sit Deus: necessariò sequi-
 „ tur, ipsum iuxta tertium quoq; supernaturalem
 „ modum esse, & ubiq; posse esse, ubi Deus est, &
 „ proinde omnia undiquaq; plena esse Christi et-
 „ iam

iam secundam humanitatem, non iuxta
 primum illum naturalem sensibilem uè modum,
 sed iuxta supernaturalem ac diuinum modum.
 Hic enim te consistere & affirmare oportet: Chri-
 stum secundum Deitatem ubicunq; est, esse ibi
 substantialem ac diuinam hypostasim, simulq;
 substantialiter ac personaliter esse ibidem præ-
 sentem, quod ipsius in utero conceptio demon-
 strat. Si enim debuit esse filius Dei, certè essen-
 tialiter ac personaliter ipsum in utero matris
 adesse & hominem fieri oportuit. Si igitur es-
 sentialiter & personaliter adest, ubicunq; tan-
 dem existit; certè ibidem etiam homo sit oportet.
 Non enim duæ sunt diuise personæ, sed unica
 persona. Vbi igitur adest, ibi est unica illa indi-
 uisa persona, & ubi potes affirmare: hic adest
 Deus, ibi etiam dicendum tibi fuerit: ergo &
 Christus homo adest, & si posses monstrare lo-
 cum, in quo Deus existeret, & non etiam homo,
 tum persona iam iam esset diuisa. Quandoqui-
 dem uerè tum possem affirmare: hic adest Deus,
 qui neq; est, neq; fuit unquam homo. Sed ualeat
 iste Deus. Hinc enim consequens foret, spacia &
 interualla locorum naturas à se inuicem seiunge-
 re & personam diuidere, quam nec mors nec u-
 niuersa diabolica potentia dirimere, aut ab in-
 uicem separare potuit. Et exiguus admodum mi-

1. hi relinqueretur Christus, qui non nisi uno duntaxat
 2. xat loco, diuina simul & humana esset persona,
 3. in omnibus uero locis alijs nudus ac separatus Deus,
 4. aut diuina persona absq; humanitate. Nequaquam,
 5. o bone, quoniam potius ubi Deum esse dixeris,
 6. eodem etiam humanitatem te collocare oportet, neq;
 7. enim se patiuntur separari aut ab inuicem diuelli.
 8. Vna facta est persona, neq; se gregat Christus
 9. humanitatem a se, quemadmodum homo quispiam
 10. uestem suam exiit aut seponit, quando dormitum
 11. ire destinat. Nam ut simplicioribus rudem similitu-
 12. dinem proponam: humanitas arctius Deo unita est,
 13. quam cutis nostra cum carne, imò presentius quam
 14. corpus & anima. Porro quandiu uiuit & ualet homo,
 15. tantu pellis & caro, corpus & anima adeo sunt
 16. res una & persona una, ut separari ab inuicem
 17. nequeant, sed ubi anima est, ibi etiam corpus esse
 18. necesse sit, nec possis peculiarem monstrare locum,
 19. ubi sola sit anima absq; corpore tanquam nucleus
 20. absq; cortice, aut ubi caro sit absq; cute, ceu pisum
 21. absq; putamine. Sed ubi unum fuerit, ibi necesse sit
 22. & alterum esse. Ita quoq; non potes Deitatem ab
 23. humanitate seiungere aut aliud quod locare, ubi
 24. non simul praesto sit humanitas. Hoc namq; modo
 25. personam diuideres & humanitatem putamen faceres,
 26. imò tunicam, quam Deus

Deitas secundum diuersa locorum spacia subinde
 exueret ac rursum inducet. Qua ratione loco ter-
 reno ea tribueretur uis, quae diuinam illam
 personam diuelleret, quam tamen nec Angeli
 nec omnes creaturae possunt distrahere. Hic
 fortè mihi cum Nicodemo respondebis, quomodo
 hoc fieri potest? Num loca omnia locorumq; spacia
 unus erunt locus? Aut (quemadmodum insul-
 sus spiritus secundum crassum & carnalem sensum
 suum somniat) Num humanitas Christi se-
 diffundet ac dilatabit tanquam pellis ad uniuer-
 sum ambitum creaturarum? Respondeo. Necesse
 hic habes cum Mose ueteres illos calceos exuere,
 & cum Nicodemo renasci. Iuxta ueterem uete-
 ris Adami sensum, qui non nisi primum corpore-
 um sensibilemq; modum percipit, haec non intel-
 liges, sicut fanatici faciunt, qui non aliter ratio-
 cinantur, ac si Deus tam amplum ac diffusum quid-
 dam sit, quod per & supra omnes creaturas se
 extendat. Hoc inde conijce, quod nobis imputant,
 nos extendere & expandere humanitate, eamq;
 diuinitati ceu sepem circundare. Quae uerba
 perspicue sonant de corporeo crassoq; illo pre-
 sentiae modo, quemadmodum rusticus quispiam in
 suo thorace & caligis astat, ubi thorax & caliga
 se iuxta corporis tibi arumq; ambitu extendunt.
 Apage sis insensate spiritus fanatice cum putidis

hisce cogitationibus, si hic nil sublimius aut aliter
 potes cogitare, mane domi post fornacem, & si
 libet pira aut poma torre interim, saltem hanc
 rem missam facito.
 An non Christus corpore suo per ianuam clau-
 sam intrauit, ut nec ianua extenderetur, nec cor-
 pus ipsius coarctaretur. Quomodo igitur hic ex-
 tendi humanitas aut diuinitas humanitate cir-
 cumsepiri dicenda esset, ubi longè alius & subli-
 mior est modus?

Et pauló post,

Ait Christus, si de terrenis rebus dixi uobis,
 & non creditis, quomodo, si de cælestibus dixero
 uobis, credetis? En hæc omnia adhuc terrena &
 corporea sunt, quando Christi corpus per lapi-
 dem sepulchri aut ianuam intrat, quandoquidem
 corpus ipsius quiddam est corporeum, quod tan-
 gi potest, sicut & lapis sepulchri ac ianua, Et ta-
 men nullius hominis intelligentia assequitur, quo
 pacto corpus eius & lapis simul in eodẽ sint loco,
 quando resurgens eundem penetrat, ubi nec la-
 pis ampliatur, nec Christi corpus arctatur aut
 contrahitur. Fides omninò rationem hic compe-
 scat, eamq; ex carnali palpabiliq; modo presen-
 tiæ ad alteram incomprehensibilem illam attol-
 lat necesse est, quem modum ratio non intelli-
 git, & tamen nec inficiari illum potest. Quod si
 secun-

secundus iste modus non nisi fide intelligitur, ita
 ut ratio una cum suo illo comprehensibili modo
 succumbat: quãtò magis fidem solam regnare,
 & rationem prorsus succumbere oportet circa
 cœlestem & supernaturalem modum, respectu
 cuius Christus in diuinitate una est cum Deo per-
 sona. Hoc enim mihi quisq; concedet, longè su-
 blimiorẽ esse modum, quo Christi corpus est in-
 obsignato lapide uel clausa ianua, quàm quo in
 suis uestibus uel ambiente aere obambulabat, se-
 debat uel stabat. Hic enim aer & uestes se exten-
 dunt ac diffundunt secundum magnitudinem cor-
 poris ipsius, quod oculi uidere & manus pal-
 pare possunt. In lapide autem monumenti &
 ianuã horum nihil locum habet. Adhæc qui-
 us hoc quoq; mihi concedet, longè etiam subli-
 miorẽ rationem ac modum esse, quo Christi
 corpus cum Deo una persona est, quàm dum est
 in lapide sepulchri uel ianua, Deus enim non est
 quiddam corporeum, sed spiritus dominator o-
 mnium rerum, præterea Christus non est una
 cum lapide aut ianua persona, sicut cum Deo.
 Quare necesse est ipsum multò profun-
 dius esse in diuinitate, quàm in lapide aut
 ianua sicut præsentia arctiore fuerat in lapide ia-
 nuãq; quàm in uestibus & aere. Quod si igitur
 necesse non fuit lapidem & ianuam expandi uel
 m 5 diffundi,

diffundi, aut corpus Christi circumsepire: Multo
 minus in hoc summo & diuinissimo (præsentie)
 modo humanitas se extendet, diffundet, aut diui-
 nitatem circumsepit aut coarctabit, quemad-
 modum somniat carnalis spiritus. Omnino enim
 spiritus fateatur oportet, corpus Christi multo
 sublimiorem ac supernaturalem planè modum
 habere, dum unā cum Deo personam constituit,
 quā dum in obsignato lapide sepulchri uel ostio
 erat. Quandoquidem hic summus modus & gra-
 dus est, quo non potest alius esse superior, nempe
 ut homo cum Deo unū sit ⁱⁿ ^{ipsis} ^{uocis}. Nam se-
 cundus ille modus corporis Christi existentis in la-
 pide sepulchrali, cæteris quoq; sanctis in cælo
 communis erit, ut corporibus suis omnes creatu-
 ras permeare queant, sicut iam angelis quoq; &
 diabolis cōmunis est, siquidē angelus ad Petrum
 uenit in carcere Acto. 2. Præterea mali spiritus
 quotidie ueniunt in obserata cubicula & concla-
 uia. Pateri etiam oportet spiritum illum, quod la-
 pis se non extendat, nec Christi corpus circumse-
 piat. Quid igitur tandem nugatur de summo illo
 modo & ratione, qua Christus cū Deo una perso-
 na est? Quasi humanitatē ibi se extendere opor-
 teat, diuinitatemq; circūuallare, si cum Deo sta-
 tuatur esse omnipræsens? Nisi quod hisce com-
 mentis prodit crassas suas, pingues ac spissas co-
 gitatio-

gitationes, quod de Deo & Christo nunquam
 cogitarit aliter, nisi secundum primum corpore-
 um & palabilem modum. Deus tu, siue huma-
 nitas in uno siue in omnibus adsit locis, nunquam
 tamen Deitatem circumsepit, multo etiam mi-
 nus quā lapis in loco existens corpus ipsius cir-
 cumsepiebat. Sed est ipsa cum Deo una persona,
 ut ubi Deus est, ibi & homo adsit.

Haftenus Lutherus.

Cum autem negare nō possint aduersarij, quin
 duobus hisce libris de cœna Domini contra Zuing-
 lianos scriptis, eodem planè modo de Maiestate
 omnipræsentie Christi secundum humanitatem
 nobiscum senserit ac scripserit: Varia excogi-
 tarunt commenta, quibus ueritatem inuolue-
 rent, & Lutheri confessionem, quoquo modo fieri
 posset, obscurarent.

Primò aiunt Lutherum hæc scripsisse iratum,
 & ex feruore quodam disputationis. Quidam
 eò impudentie profluit, ut furioso non absimi-
 lem fuisse criminentur, cum hæc scriberet. Sed
 hæc ipsorum proteruita tam uana est ac putida,
 ut nullam confutationē mereatur apud eos, qui-
 bus incomparabilis istius uirzelus heroicus sanè,
 sed tamē sobrius cōtra hostes ueritatis perspectus
 est. Nā quanta quāq; præmeditata diligentia ista
 scri-

scripserit, ipsius in fine confessionis maioris adiecta grauiissima protestatio perquam luculenter edocet.

Non minore impudentia affirmant quidam Lutherum ipsum, quando hæc de omnipresentia Christi hominis scriberet, de eadem dubitasse, nec certo eam credidisse.

Nimirum isti homines aliàs Christo secundum carnem hanc laudem inuident, quod corda hominum rimetur: ipsi uerò quasi iam pridem in ipsa penetrata cordis Lutheri introspexerint sine ulla certa ratione audent affirmare, Lutherum in corde suo non fuisse certum de hac sua doctrina.

Quid enim quæso habent, unde id uel uerissimiliter possint euincere? Dubiam animi sententiam his uerbis eum prodidisse aiunt, cum scriberet in

- confessione maiori: Quod probaueram, corpus
- Christi ubiq; adesse, cum dextera Dei ubiq; sit:
- id hoc consilio feci (sicut apertissimè ibi protesta-
- bar) ut uel unicum modum ostenderem, quo
- Deus posset efficere, ut Christus simul in cælo et
- corpus ipsius in cœna adsit, et ipsius diuinæ sa-
- pientie potentiæq; plures etiam modos præserua-
- rem, per quos id ipsum præstare possit, cum po-
- tentiæ ipsius nec finem nec modum sciamus.

Quid? hæc inè sunt uerba dubitantis? Num si protestor aut paciſcor, in quem finem uel scopum,

pum, quouè consilio uel intentione aliquid scribam: Annè propterea dubitanter scribo aut assero quippiam? Annon et nos hoc ipso consilio hanc omnipresentiæ Maiestatem bucusq; propugnamus et defendimus, ut thesaurum cœnæ Dominicæ, corpus et sanguinem Christi conseruemus? Num propterea nos dubitare coargues? Aut num Lutherum (cuius inuicta constantia orbi Christiano nota est) eius leuitatis fuisse existimas, ut rem certam per incertam, aut ueritatem per mendacium defenderet, hesitante præsertim conscientia? Et qui fieri potuisset, ut in eodem illo libro (ex quo dubitationem istam uolunt astruere Caluiniani) tam insigni τολωφωγία tamq; prolixè hanc materiam tractaret, si uerbis paulò præcedentibus se de ea hesitare innueret? Quod uerò de alijs presentie modis subiungit, se hoc contra aduersarios reseruare diuinæ sapientiæ et potentiæ, neq; negare Deū præter indicatum modum alios in super habere posse: Num propterea de eo modo, què indicauerat, dubitasse dices Lutherū? quæ hæc obsecro ratio consequentiæ est? Quodq; ex super abundanti, et ut aduersarios tantò fortius premeret, similibus & natura petitis declarat, non impossibile esse Deo facere, ut Christi corpus supernaturali ratione pluribus in locis esse possit; Num hæc priori modo

do, quem indubio fundamento fidei niti testatur Lutherus, quicquam derogare aut præiudicare censenda sunt? Et quidem de reliquis modis per similitudines ex natura petitas illustratis ita sôbriè differit, ita Dei sapientiæ relinquit, & suam de ijs iudicium ita suspendit, ut interim certissimus sit de eo præsentia modo, quem non ex omnipotentia aut sapientia Dei absolutè considerata, sed propius ex ipsa unione personali & sessione ad dextram comprobauit, ubi omnipotentiam cum uoluntate Dei coniunctam intueri, & proinde certo certius de eo statuere liceat.

Et ne quis fortè hæc à me confingi existimet, ipsum Lutherum audiamus, quanta & quàm heroica ἀλγοποποιᾶ hanc doctrinæ suæ partem tueatur, ut non dubitet hanc Maiestatem omnipresentiæ hominis Christi, suum in toto illo certamine Zuingliano fundamentum nominare, in quo immotus aduersus omnem Aduersarium impetum consistat. Verba ipsius recitabimus.

Porro firmamenta mea, quibus in hac causa insisto, sunt hæc: Primum est articulus ille fidei nostræ: Iesus Christus est substantialis, naturalis, uerus ac perfectus Deus, & homo in una persona inseparabilis ac indiuisus. Secundum, quòd dextera Dei ubiq; est. Tertium, quòd

quòd uerbum Dei non est falsum aut mendacium. Quartum, quòd Deus uarios habet ac nouit modos in loco quodam alicui essendi, & non tantum unicum illum, de quo nugantur sanatici, quem philosophi localem dicunt.

Item.

Cum autem huiusmodi sit homo, qui supernaturaliter cum Deo una persona est: necesse est sequi, quòd etià iuxta tertium supernaturalem modum sit ac esse possit, ubicunq; Deus est.

Item.

Cum non possint demonstrare, quòd dextera Dei sit peculiaris in cælo locus: idèò modus à me ostensus adhuc firmus consistit, quòd Christi corpus ubiq; adsit ad dexteram Dei, quæ ubiq; est.

Item.

Quis autem effari aut cogitatione assequi poterit, quomodo hæc fiant? Equidem scimus hæc ita se habere, quòd nimirum in Deo extra omnes sit creaturas, & cum Deo una persona. Quomodo autem hoc fiat, ignoramus. Et hoc positum supra naturam & intelligentiam omnium angelorum in cælo soli Deo cognitum.

Et rur-

Et rursum.

•• Secundò debebat respondere spiritus, cum Chri-
 •• stus Deus & homo sit, & humanitas eius cum Deo
 •• una persona facta, atq; sic planè in Deum euecta
 •• supra omnes creaturas, ita ut Deo quàm arctissi-
 •• me ueluti adhareat: Quomodo possibile sit, ut
 •• alibi sit Deus, ubi non sit homo, & quomodo sine
 •• diuisione personæ fieri possit, ut hic sit Deus
 •• absq; humanitate, illic uerò unà cum humanita-
 •• te, cum tamen non duos habeamus Deos, sed uni-
 •• cum, qui totus (quod ad alteram Trinitatis per-
 •• sonam attinet, nempe Filij) homo factus siue in-
 •• carnatus est. Quid opus erat alibi multa blate-
 •• rare, & hic ubi res postulat, silentio transilire?
 •• Si Deus & homo una persona est, & hæc due na-
 •• turæ sic sibi inuicem coniunctæ, ut arctius coeant
 •• quàm corpus & anima: certè Christus ibi homo
 •• quoq; erit, ubi Deus est. Si in uno loco est Deus
 •• & homo, cur non etiam in secundo loco Deus &
 •• homo esset? Si in secundo loco homo ac Deus est,
 •• cur non etiam in tertio, quarto, quinto, & sic
 •• consequenter in omnibus locis? Sin uerò tertius,
 •• quartus, quintus locus non patiuntur ipsum si-
 •• mul hominem ac Deum esse: Tum neq; primus
 •• unicus ille locus hoc admittet, ut sit simul homo
 •• ac Deus. Si enim loca locorumq; spacia possunt
 •• personam diuidere: non minus primus & unus
 •• ille

ille locus id faciet, quàm ceteri omnes. Hic re-
 sponderi oportuit, hoc urgebam ego, cum osten-
 derem Deum & hominem unam esse personam,
 atq; hinc Christum sortitum esse supernaturalem
 rationem ac modum essendi in omnibus locis. Si
 Christiani esse, & de Christo rectè estimare uo-
 lumus, omnino sic cogitandum erit nobis: quòd
 Deitas sit extra & supra omnes creaturas. Secun-
 dò & hoc reputare oportebit, quòd humanitas,
 quantumuis creatura sit (tamen cum ipsa sola
 & nulla alia sic Deo intimè quasi adhareat, ut
 unum cum Deitate sit uisibile, uocetur) supra & ex-
 tra omnes alias creaturas emineat, soli Deo sub-
 iecta. Agè hæc est fides nostra. Hic uersamur cum
 Christo extra omnes creaturas secundum utrâq;
 humanam & diuinam naturam. Hic in alia
 prorsus regione humanitatem aspiciamus, quàm
 dum in terris ambularet, nempe assurgimus hic
 extra & supra creaturas omnes, considerando hu-
 manitatem in ipsa simplicissima Deitate.

Item.

Tertio diuinus & cœlestis modus, quo in u-
 nam cum Deo hypostasim conjit, secundum quem
 haud dubiè omnes creaturas illi propinquiores
 & presentiores esse oportet, quàm iuxta secun-
 dum modum. Nam si iuxta alterum illum mo-
 dum

dum ita mirabiliter in creaturis & apud eas esse
 potest, ut ipsum non sentiant, attingant, dime-
 tiantur & comprehendant, quanto admirabili-
 us iuxta hunc sublimem tertium modum omni-
 bus creaturis præstò erit, ut ipsum nec dimetian-
 tur nec comprehendant, sed ipse potius illas sibi
 præsentis habeat, mensuret ac contineat? Opor-
 tet enim te hunc modum, quo cum Deo una per-
 sona est, longè, longè inquam, extra omnes crea-
 turas euehere, & quidem tam longè, quàm Deus
 ipse extra eas est. Rursum uerò tam profundè &
 arctè in omnes creaturas, ac Deus ipse est. Quia
 est una indiuisa cum Deo persona. Vbi Deus est,
 ibi ipse quoq; (Christus) sit oportet, nisi fidem no-
 stram falsam esse dixeris.

Haftenus ille.

In hunc, & Lutherum de ubiuitate, ut uocas,
 dubitasse amplius affirma, qui non tantum in ci-
 tatis testimonijs aliquoties hæc necessariò sequi
 ex unione personali asseuerat, sed etiam fidem
 Christianam falsam esse oportere constantissimè
 perhibet, ni hæc, quæ de Maiestate omnipresen-
 tiæ Christi secundum humanitatem scribit, uera
 esse concedantur.

Quod autè subiungit: Ab quid loquor de rebu-
 tam sublimibus, cum sint ineffabiles, & coram sim-
 plicibus non necessaria, coram fanaticis autem
 frustranea.

Hæc

His uerbis quidam Calviniani, & imprimis
 Tenebrio quidam in suis centum thesibus manu
 scriptis & longè lateq; sparsis abutitur ad pro-
 bandum, quòd Diuus Lutherus hanc de Maiestate
 Christi ac imprimis de eiusdem omnipresen-
 tiæ doctrinam, & curiosam et non necessariam &
 inutilem esse testatus sit. Curiosam quidem,
 quia ineffabilem dicat. Deinde non neces-
 sariam coram laicis ac proinde in Ecclesia non
 proponendam, deniq; inutilem & inualidam ad
 conuincendos hæreticos.

Quis autem non uideat ab impostoribus illis
 manifestam uim inferri sententiæ Lutheri? Obser-
 uo enim te mi homo, num his uerbis subruit Lu-
 therus, in quibus antea robur suæ in isto certami-
 ne causæ posuerat? An uerò potius sublimè huius
 mysterij altitudinè celebrat & commendat? Vide
 igitur, quàm egregiè scilicet tibi cū Luthero con-
 ueniat: tu doctrinam istam de personali Christi
 præsentia falsitatis nomine reprehendis, & ceu
 prodigiosum dogma pro tuo supercilio è sublimi
 despicias. At econtrà Lutherus in faciem & os ti-
 bi resistens, hæc uerè sublimia regni mysteria
 esse prædicat, quæ tanta grauitate descendit, ut
 eos à fide Christiana dicat deuiare, qui hæc infi-
 mari uelint.

Ineffabilia non alio respectu appellat, quàm
 n 2 sicut

sicut ipsemet declarauit in hoc scripto confessio-
 nis maioris, wir wissen wol / das also
 sey / etc. Aber wie es zugehe / wissen
 wir nicht / Es ist vber Natur vnd
 Vernunfft / auch aller Engel im Hi-
 mel / allein Gott bewußt vnd bekant.

Sicut ineffabile est mysterium Trinitatis, de quo iuxta uerbum aliquid balbutimus, quomodo autem fieri possit, ut tres personæ una sint essentia, illud prorsus est ineffabile, & tamen creditu necessarium.

Coram simplicibus dicit non necessarium esse de his differere, quia simplices lactis potu alendi sunt potius, quam cibo solido. Quamdiu ergo manent in sua simplicitate laici, ut secum non disputent, num secundum diuinitatem, an uero secundum humanitatem adsit Christus, sed simpliciter Christum ipsum Deum & Hominem in cunctis necessitatibus sibi præsentem adesse credant, (quemadmodum quilibet laici preces suas non ad diuinitatem seorsim, absq; humanitate, nec ad humanitatem seorsim absq; diuinitate, sed simpliciter ad Christum Deum & hominē integrum & indiuisum nempe redemptorē suum dirigunt) tamdiu bene ac tutò credunt, & mysterium illud, de quo nos propter hæreticos explicite loquimur, illi simplici fide tenent.

Alia

Alia uerò ratio est, quando Sathan per suauitatis organa, laicos ab hac simplicitate deiecit, aut certè, quando periculum est, ne sortè auditores simplices à malefertiis in fide turbentur: tum sanè prudenter & perspicue ex ipsis fundamentis scripturæ Prophetiæ & Apostoli- cæ animi auditorum aduersus hæreses præmuniendi sunt, uel ad pristinam simplicitatem reducendi. Sicut ante motum certamen Arianum multò simplicius docendum erat de Trinitatis mysterio, quàm cum iam omnia seruerent illo funesto dissidio, & Diabolus ignitis suis telis simplicium quoq; animos passim ferire inciperet.

Porro quando Lutherus hæc fanaticis inutilia & exitiosa insuper esse ait: Num propter eā nulum planè momentum habere hanc doctrinam de Maiestate Christi ad conuincendos hæreticos putauit? An non Euangelium ipsum impijs exitiosum est & odor mortis ad mortem, non quidem per se, sed propter improbitatē hominum? Num ob id Apostolus Euangelium suū censet nullum habere pondus ad cōuincendas conscientias? Et nū prædicatio Euangelij, si impijs sit exitiosa, eadem ratione reliquis etiam exitiosa putanda est? Cur fanaticis hæc omnia essent perniciosa, Lutherus ipse eo in loco ostendit immediate subiungens: Nam ista non magis intelligunt, quàm a-

finus psalterium, nisi quòd aliquam particulam solent excerpere, quam suis blasphemis & calumnijs exagitent.

Eiusdem farinae est, quando scribunt & dicunt quidam, Lutherum doctrinam de omnipræsentia Christi abiunxisse à cœna, & scripsisse, quòd etiam sine ubiuitate præsentia corporis & sanguinis Christi in cœna defendi possit. Hinc colligunt nos contra Lutherum facere, qui fundamenti loco constituamus omnipotentiam Christi personalem.

Nouimus equidem dixisse Lutherum, aliam esse rationem præsentia Christi extra cœnam, aliam uerò præsentia ipsius in cœna, id uerò perquam libenter fatemur & nos, & accurate inter utramq; præsentiam distinguimus. Personalitèr enim dicimus eum esse ex æquo præsentem etiam extra cœnam. At in cœna non modò præsens est personaliter, sed manducandum in super exhibet corpus suum & bibendum sanguinem suum sacramentaliter, id quod extra cœnam mysterium non fit. Est igitur in cœna non tantum præsentia Christi, sed eiusdem quoq; sacramentalis κοινωνία siue participatio, sicut eodem modo Lutherus distinxit, dicens: Aliud est quando adest, aliud uerò cum TIBI adest. Tum autem adest tibi, quando uerbum suum adiungens seipsum

seipsum alligat & dicit: Hic me inuenies. Quando igitur uerbum habes, certò ipsum comprehendere & habere potes, ac dicere, en hic te habeo, sicuti promittis.

Vides quanto studio Lutherus sanctæ memoriæ inter præsentiam Christi secundum carnem personalem, & eiusdem κοινωνία siue participationem sacramentalem distinxerit, significans aliam esse rationem illius quàm huius, & aliam huius, quàm illius. Proinde sicut distincti sunt hi duo modi præsentia: Sic quoq; distinctè de ijs possumus differere. Quemadmodum certè nostræ Ecclesiæ uerbis Christi, hoc est corpus meum, ad credendam corporis & sanguinis Christi præsentiam ante motum certamen facile acquiescunt. Ac etiamnum pii homines rectè ac tutò uerbis illis tanquam fundamento proprio insistant. Et in erudiendis conscientijs hoc fundamentum institutionis urgeri debet apud eos, qui reuelatam uoluntatem Christi suæ rationi anteponunt, certò scientes, quòd qui promissit, idem potens sit & præstare. Quin etiam quamdiu aduersarij ex ijs locis, quibus de cœna ex professione apud Euangelistas & Diuum Paulum agitur, aduersum nos disputant, tam diu etiam respondendo illis intra hos ipsos cancellos nos possumus continere. Sin uerò incipiunt argumentari ex

¶ 4. proprie

proprietate corporis, ascensione ad cœlos, & sessione ad dexteram Dei, atq; exinde colligunt, quod non possit adesse Christi corpus: Tum demum aduersariorum compulsi importunitate ad illorum argumenta dissoluenda descendimus, ostenso discrimine inter corpus Christi, & aliorum hominum corpora. Quod discrimen non nisi ex unione personali potest demonstrari. Similiter etiam monstrata uera sententia Articulorum ascensionis & sessionis ad dexteram. Quia non iam amplius de uoluntate agitur, sed potissimum de facultate, num possit adesse, quæ facultas etsi recte monstratur ex omnipotentia instituentis: tamen id adhuc implicite fit, neq; satis clare adhuc cernitur conciliatio articulorum fidei & uerborum cœnæ, nisi ad ipsam explicationem illorum articulorum fidei perueniatur, & explicite iam monstretur, quod non pugnent articuli symboli cum præsentia corporis & sanguinis Christi in cœna. Neq; iam agitur amplius de sola cœna Domini, sed etiam de uera intelligentia articulorum fidei, quorum incorruptam sententiã non minus contra hæreticos defendere, quam ipsius cœnæ thesaurum tueri cogimur.

Quemadmodum uerò distinctos esse modos præsentie personalis & sacramentalis cum Luthero libenter agnoscimus: Sic quod plane ab inuicem

uicem sint diuellendi, ut nihil prorsus commune habeant: aut quod Lutherus hoc modo seiunxerit unquam, id ne litera quidem unica demonstrabitur. Aliud est distinguere & distincte docere, aliud uerò ab inuicem diuellere. Distincti sunt articuli de persona Christi, & de iustificatione hominis peccatoris coram Deo. Atqui prior est posterioris fundamentum, & posterior à priore connectitur ac dependet. Nisi enim hæc persona (cuius passionem & merito iustificamur) uerus Deus esset, nunquam profectò passio ipsius ad iustitiam nobis imputari posset. Ergo in posteriore articulo prior includitur.

Sic etiam distincta sunt religionis capita, articulus de persona Christi, & de cœna Domini. Atqui prius est posterioris fundamentum, sicut Lutherus aperte suum fundamentum nominat. Etenim nisi hoc corpus, quod in cœna datur, esset ipsius filij Dei corpus unitū cum uiuificatē λόγος, quomodo obsecro caro illa posset in Eucharistia cibus esse uiuificus? Sicut hoc argumentum contra Nestorium tractarunt sancti Patres Ephesinæ Concilij, ut aliàs copiosius est monstratum.

Sic distincta est præsentia personalis à sacramentali. Ita tamen ut prior sit posterioris fundamentum, quantum attinet ad facultatem, posterior uerò à priore dependeat, & uicissim po-

steriorem includat. Nisi enim prius λόγος assumptam carnem haberet sibi extra loca omnia præsentem: sed ea tantum in cœlis esset: Tunc certe sine descensu (quem Pontificij imaginantur) non posset præsens esse Christi corpus sacramentaliter. Quandoquidem quæ uerè contradictoria sunt, Deus ipse non uult. Iam autem aperta esset contradictio, affirmare Christi corpus extra usum cœnæ tantummodò in cœlis & non etiam in terrâ esse, sed neq; descendere è cœlis, quando cœna celebratur, & tamen uelle statuere, quod idem illud corpus tantum in cœlis existens, neq; inde in terras descendens, nihilominus sit in cœnâ quæ in terris celebratur, hæc aperta, manifesta & palpabilis est contradictio. Idq; Lutherus perspicuè etiam indicat in epistola ad Heluetios licens:

De Sacramento corporis & sanguinis Christi unquam hætenus docuimus, nec adhuc docemus, quòd Christus de cœlis aut dextra Dei descendat, uel rursus ascendat siue uisibiliter, siue inuisibiliter. Firmiter retinemus articulum fidei, ascendit ad cœlos, sedet ad dextram Dei, &c.

Porro causam, ob quam corpus Christi nullo de cœlis in cœnam descensu egeat, exponit luculentè

eulenter in libro contra cœlestes Prophetas in hanc scribens sententiam:

Summè, Vasanus spiritus pueriliter nugatur Christum (in cœna) descendere & ascendere, nec intelligit uirtutem regni Christi, quo pacto sit in omnibus locis, & ut Paulus ait, omnia impleat. Ephes. 4. Nobis præceptum non est, indagare, quomodo fieri possit, ut panis noster fiat ac sit corpus Christi. Habemus uerbum Dei, id nobis hoc affirmat, quod retinemus ac credimus.

Habes perspicuam rationem, cur non statuat Lutherus descensum uel ascensum fieri in cœna, quia nimirum in regno suo præsens sit ubiq; locorum, & omnia impleat.

Ex quibus omnibus sole clarius elucescit, quam ridicula sit consequentia eorum, qui apud suos musitant, si diuersi sunt modi, quibus corpus Christi tum in cœna est, tum ad dexteram Dei, quid alter ad alterum, diuersus ad diuersum pertinet? Quasi uerò unum caput doctrine ad alterum à se distinctum nihil prorsus pertineat, & non potius unus articulus alterius diuersi articuli possit esse basis ac fundamentum? sicut paulò ante commonstrauimus.

Vanum præterea commentum est, quòd quidam non dubitant affirmare, Lutherum in colloquio Marpur-

Marpurgensi propterea nullum huius doctrinae iniecisse mentionem, quia nimirum superiorum annorum peccata eo ipso silentio corrigere uoluerit, quippe quod eum iam tunc poenituerit defensione prius Omnipresentie Christi. Cuius equidem figmenti uanitatem sequentibus ob oculos statuimus.

Primo dictum est antea: Cum distincti sint religionis nostrae articuli de persona Christi, & coena Domini (licet magnam habeant confinitatem, uno nimirum ex altero, certo quodam respectu dependente) idcirco distincte eos tractari posse. Et de coena Domini ex ipsis uerbis Institutionis homines salutariter doceri posse ac debere. Quid mirum igitur, si hoc ipsum Lutherus quoque in colloquio Marpurgensi fecisset? Num propterea licebit asserere, ipsum ea, quae in isto colloquio non proposuerit, damnaſſe aut reuocasse? Quasi uero in disputationibus contra aduersarios necesse sit omnia proponi argumenta, quae pro defensione ueritatis afferri possunt? Et non potius unum aut alterum deligi possit, praesertim uero ea, quae non praebent occasionem aduersario late a proposito statu euagandi? Instituta potissimum fuerat disputatio Marpurgi de Coena Domini: Intra huius questionis cancellos sese continere debebant Lutherus & Zuingli-

us. Quid, quod descriptio eius colloquii, quae extat Tomo 4. testatur non Lutherum sed Zuinglium argumenta sua proposuisse, ut Lutherus respondentis magis quam opponentis partes sustinuerit. Ad haec circa tractationem secundi argumenti ibidem haec uerba leguntur:

Secundum argumentum erat humana ratio: corpus non posse in pluribus esse locis. Iam uero Christi corpus in caelo esse, &c. De hoc argumento prolixa admodum erat contentio.

Cum admodum diuturna dicatur de hoc argumento extitisse contentio, cuius extremae duntaxat linea & summa breuissima descripta est: Qui poteris certo affirmare, quod nulla prorsus de hac Christi Maiestate mentio interuenerit?

Præterea uanitatem commenti penitus euerit id, quod in descriptione eius colloquii his uerbis extat: Secundo protestabatur Lutherus, scire se, quod de sacramento recte scripsisset, uelle etiam in ea sententia permanere.

Quomodo autem & quibus fundamentis in illis suis scriptis, quorum hic meminit, Sacramentum Altaris defenderit, supra est expositum.

Quin de hoc ipso colloquio disertè scribit Lutherus in epistola quadam ad Iacobum Probst uerbis: uides autem hos (Sacramentarios).

Marpurgi reuocasse in articulis positis ea, quæ de Baptismo, Sacramentorum usu similiter æternouerbo, & alia quæ hætenus editis libris pestilenter docuerunt: NOS NIHIL REVOCAMVS.

Sed omnium illustrissimum huius rei testimonium est, quod Tomo 6. extat in scripto, cuius titulus est, *Schöner herrlicher brieff D. Martin Luther von seinem buch der Winckelmessen an einẽ guetẽ freund/ Anno 1534. ausgegangen.*

In eò disertè asserit, se etiamnum approbare confessionem suam maiorem (nam minor tàm nondum erat edita) & omnia quæ in ea scripserit de uerbo ad uerbum, quam approbationem repetitionem, renouationem & confirmationem ut omnes quàm diligentissimè obseruent, unice rogo. Eximet ea omnem occasionem ambigendi, & aduersariorum commentum penitus in nihilum rediget. Sic legitur ibi: Si autem non sunt Baptiste sed alij boni uiri, qui fortè libellum meum non legunt, sed ex alijs audiunt, quòd uelim fieri Sacramentarius: tamen si fortè neq; hac epistola iuuabuntur, si eam non legerint: tamen in uestri gratiam libenter meam sententiam & confessionem publicè in lucè denuò emittam. Et quidem extant complures mei libri imprimis confessio

confessio mea contra Suermeros, quæ mihi contra Deo & mundo satis ualidum testimonium perhibet. Et ex abundanti eam ipsam confessionem hac epistola renouatam repetitam & confirmatam volo, planè si cut typis excusa & euulgata extat de uerbo ad uerbum, in qua per Dei auxilium etiam moriar, & hinc decedam ad Dominum meum. Sicut etiam in hac confessione & fide nunc uiuo, & omnia fero ac tolero, quæ certè & multa & magna sunt. Neq; ab ea me (per Dei gratiam) vel portæ inferorū abstrahere poterunt.

Hætenus Lutherus.

Vbi sunt iam, qui Lutherum in colloquio Marpurgensi peccata præteritorum annorum correxisse dictitant: qui ubiquitatem uno tantum uel duobus annis Luthero placuisse uociferantur? Cum tamen toto sexennio post confessionem maiorem editam uerbis significantissimis meridiana luce clarioribus non solum affirmet, sed religiosissime protestetur insuper, se ne unico uerbo ab ea confessione, & ijs omnibus, quæ ibi scripserit, recedere, sed repetere, renouare & confirmare illam suam confessionem: *Wie sie da steht gedruckt vnd ausgegangen ist/ von wort zu wort.*

Neq;

Necq; solum in presenti repetere, sed Dei auxilio ad ultimum spiritum usq; in ea perseveraturum. Annon, obsecro, aduersariorum uanitas uel hoc unico testimonio Lutheri ceu fulmine euersa concidit & plane in finem euanescit, ut ne uerisimiliter quidem aliquid contra id proferre, imò ne nutre, imò ne hiscere quidem possint? Quam enim perspicue & euidenter hanc omnipresentiam Christi secundum humanitatem in ea ipsa confessione asseruerit, ipsos etiam aduersarios fateri oportet, & supra ad oculum est demonstratum. Que omnia de uerbo ad uerbum, adeoq; totum cum tractatum tam graui protestatione repetit, renouat, confirmat.

Sunt præterea qui suis hominibus nituntur persuadere, Lutherum nullis nisi polemicis scriptis, imò ne quidem in omnibus illis, sed duobus tantum, nempe in libro de immota firmitate uerborum cœne, & confessione maiore ubi ueritatem approbasse.

Num igitur in reliquis libris polemicis contra Zuinglianos scriptis, reticuit plane hanc doctrinæ partem, puta in eo, quem contra cœlestes Prophetas edidit. Et in confessione ultima minor? Aiunt illi, negat Lutherus ipse. Nam in libro contra cœlestes Prophetas edito clarum extat testimonium supra etiam allegatum, quando ita legitur:

Summa

Summa uesanus spiritus pueriliter nugatur, Christum (in cœna) ascendere & descendere, nec percipit rationem regni Christi, quomodo in omnibus locis sit præsens, & ut Paulus ait, omnia impleat Ephes. 4.

Ceterum quod in sua postrema confessione hanc ipsam sententiam retinuerit, hinc manifestum euadit, quod disertè ad confessionem maiorem reliquaq; scripta contra Sacramentarios in lucem uulgata prouocet hisce uerbis: Secundo admonerentur fanatici (Zuingliani) à multis, à me etiam comprimis, cum accurate adeo contra illos scriberem, ipsorumq; argumenta & rationes potenter confutarem, ita ut in conscientijs suis id persentiscerent.

Non obscure de libris polemicis contra Zuinglianos scriptis loquitur Lutherus, ubi se diligenter contra ipsos scripsisse asserit, & argumenta ipsorum ac rationes potenter & ualide confutasse. Inter ea uerò argumenta, quæ confutauit Lutherus, principem locum obtinebant, quæ à proprietate Corporis, & ascensione Christi in cœlos, ac sessione ad dextram proposuerant aduersarij. Hæc ipsorum argumenta quomodo confutauerit, aut unde & quibus rationibus, neruis & fundamentis: ita notum est, ut non opus sit pluribus repetere, nempe ex ipso fundamento unionis per-

nis personalis & sessionis ad dextram. Quem
confutandi modum non infirmum, aut inuali-
dum, multò minus falsum fuisse dicit Lutherus,
sed adeò firmum, ac ualidum, ut ad conscientias
aduersariorum penetraret. **Das ihre gewiss-
sen fühlen musten.** Qui obsecrò fieri po-
tuisset, ut Lutherus tam præclarum ueritatis
testimonium prioribus suis libris, in ultima sua
confessione daret, si conscius sibi fuisset, quod præ-
cipua argumenta Aduersariorum (in quibus fir-
mamentum ac penè totum præsidium causæ suæ
collocauerant) infirmis imò falsis principijs con-
futaſset? Num hoc fuisset potenter refellere? Lu-
dicent igitur omnes ex hoc unico, quid Lu-
therus tum, quando postremam istam confes-
sionem paulò ante mortem elaboraret, de prio-
ribus suis scriptis contra Zuinglianos editis sen-
ſcrit.

Hoc uerò non solum ex dictis claret, sed ex se-
quentibus cernetur etiam dilucidius. Nam in hoc
ipso scripto aduersum Zuinglianos ultimo, de
persona Christi non obscure in priorem suam
scribit sententiam, hoc modo: Omni homo, qui
non uult credere articulum de coena: quomodo
quæſo unquam poterit uerè credere articulum
de humanitate & Deitate Christi in una personæ
Et si id te sollicitum habet, num corpus Christi

ore

ore accipias, manducato pane Altaris: Item
num sanguinem Christi sumas ore, si de uino coe-
næ Dominicæ bibis: Multò profecto uehementi-
us te angat oportet, præsertim in hora mortis,
quomodo infinita & incomprehensibilis Deitas,
quam necesse est essentialiter ubiq; esse, cor-
poraliter inclusa & comprehensa sit in huma-
nitate & in utero uirginis, sicut scriptum est: in
ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corpo-
raliter.

Hæc uerba non obiter sed accuratè expendi
uelim: ijs namq; breuiter quidem sed supra mo-
dum significanter, de Persona Christi non pro
sententia aduersariorum, sed contra illos ex
nostra sententia scripsit. Etenim quid nos ad per-
sonalem Christi hominis omnipræsentiam stabi-
liendam magis urgemus, quam hoc ipsum quod
ex Luthero modò recitauimus, nempe quòd to-
tus & infinitus λόγος, quem cæli cælorum ca-
pere non possunt, totus inquam sit incarnatus,
atq; ita uniuersa plenitudine suæ Deitatis in hu-
mana natura inhabitet, ut quemadmodum Di-
uus Athanasius inquit, λόγος non sit amplius
extra carnem. Lutherus certè hoc prædicat sum-
mi mysterij loco, & dicit magis pugnare cum ra-
tione, quam quòd corpus & sanguis Christi in eu-
charistia altaris præſt sint. Atqui si sensisset cœ

o

2

aduerſa

aduersarijs, quod totus λόγος ita sit in humane natura, ut non minus quam in Petro simul sit etiam totus sit extra humanitatis naturam: quam quæso peculiarem difficultatem credendi hæc habuisset sententia? Et quomodo hoc difficilior creditu iudicasset, quam Mystrium cœnæ dominicæ? Nequaquam igitur in sua postrema confessione hanc doctrinam retractatam uoluit.

Et ut hac sua uerè cygnea cantione & concione, toti orbi Christiano, testatum relinqueret, quod nullaratione in Zuinglianorum sententiam discesserit, non tantum in Articulo de cœna Domini, sed etiam de persona Christi, ideoque aperta perspicua & longè dilucidissima confessione suum iudicium interponit, quid de Zuinglianorum circa articulum de persona Christi opinione sentiat, ita inquit in illo scripto confessionis minoris: & ut maxime fanatici (Zuingliani) multa glorientur, quod hunc de persona Christi articulum credant, multa etiam de eo blaterent: tu tamen noli ipsis habere fidem. Certo enim mentiuntur, quicquid hac de re dictitant. Ore quidem fatentur (sicut & Diaboli in Euangelio Dominum appellant filium Dei) sed cor eorum longè est. Matth. 15. Quod certum est.

Hocce quæso est ad Zuinglianorum sententiam

tentiam de Christi persona transire? Num adhuc affirmabis Lutherum cum Zuinglianis facere in hoc articulo? qui publicè testatur, Zuinglianos istum articulum de persona Christi non credere.

Quin uerbis immediatè præcedentibus Nestorianismi insuper nomine ipsos reprehendit inquit: Quemadmodum audio, quod iam iam prope accedant ad Eutychianismum & Nestorianismum. Nam hoc ipsum cogitabam. Prædixi etiam, huc tandem ipsis fore deueniendum. Vbi Schuenkfeldium quidem (contra quem etiam nominatim in hoc libello scribit) Eutychianismum fouere: Zuinglianos uerò Nestorianismum alere palam profitetur. Videant autem ergo illi homines, qua conscientia ausint Lutheri nomen & auctoritatem contra nos obtendere: qui tam disertè opinionem Zuinglianam de hoc quoque articulo damnauit, ut grauissimis uerbis Nestorianismum sapere pronunciaret.

Posteaquam planum fecimus, Lutherum in scriptis polemicis suis in omnibus sententiam suam de Maestate Domini nostri Iesu Christi & communicatione tum omnipotentiae tum omnipresentiae integram & inuariatam prorsus retinuisse: Nunc id ipsum ex reliquis eius scriptis didacticis siue exegeticis demonstrare lubet: ut

Zuinglianorum de summi huius Doctoris Ecclesie consensu iactantium extrema uanitas amplius etiam orbi Christiano innotescat.

In postilla Ecclesiastica. In explicatione epistolae festi natiuitatis :

Quem constituit heredem omnium. Hoc secundum humanitatem dicitur. Firmiter enim statuendum est, Christum non solum iuxta Deitatem esse supra omnia : sed etiam iuxta humanitatem, ita ut Christo homini omnes creaturae subdite subiectaeque sint. Condit omnia ut Deus. Ut homo autem nihil creat : & nihil minus illi omnia subiecta sunt. Quemadmodum David psalmo 8. confirmat : omnia subiecisti sub pedibus eius.

In eadem concione : Christus consedit ad dextram Maiestatis in excelsis, tanto prestantior factus angelis, quanto excellentius nomen pra illis est fortius) hoc iuxta humanam naturam dicitur, in qua & purgationem peccatorum perfecit. Ita tamen ut nihilominus uerum sit, Filium Dei hoc fecisse, neque personam quis distrabat propter distinctionem naturarum. Ita etiam uerum est, filium Dei sedere ad dextram Maiestatis, tametsi hoc tantum secundum humanitatem fiat. Nam iuxta Deitatem

Deitatem est ipsa illa unica Maiestas cum patre.

Ibidem. Sic habemus, quod tota haec epistola nil nisi armatura quaedam sit propugnans articulum fidei, quod Christus sit Deus, ac Dominus rerum omnium etiam secundum humanitatem.

In Euangelium in festo natiuitatis, parte prima Postilla Ecclesiastica : In altero seculo cessabit lumen, & in aeternam claritatem transmutabitur. Quemadmodum etiam Diuus Paulus 1. Corinth. 15. ait, Christum tunc regnum Patri traditurum. Nunc autem regnat per suam humanitatem.

In Euangelium Ioannis. 1. Quia nos filios Dei fieri oportet per fidem in uerbo : ideo necesse est, ut uerbum sese nobis manifestare, & carnem, hoc est, uerum hominem fieri. Et habitauit inter nos, hoc est, conuersatus est nobis, assumpsit omnes humanas infirmitates : quin exinanitus diuinam maiestatem, ut Paulus ait. Veruntamen uidimus in hac carne, quod in nulla alia conspectum est, gloriam tantam quanta ipsius patris est.

In Euangelium Lucae 24. parte tertia postilla Ecclesiastica : Non possunt sapientibus hominibus & superbae rationi persuaderi mirabilia

rabilia illa de Christo, quod naturalis ille homo sit æternus filius Dei, & tamen mortuus ac resuscitatus, atq; etiam secundum humanam naturam factus Dominus in cælo & terra, diuina potentia regnans super omnes creaturas, cum tamen nusquam conspicitur.

Ibidem. Vt horribili illi lapsui miseriæq; in quam per Satanam inducti fuerant, occurreretur: Deus ex inscrutabili misericordia consilium hoc apud se inuenit, ut per semen mulieris caput illud serpentis, id est, peccatum, mortem & iram perpetuam conculcaret, eiq; (Satanæ) potestatem illius adimeret.

Ibidem. Quia erat æterna persona, non poterat à morte teneri (dicit Petrus ex hoc alijsq; dictis similibus) sed in super corpore suo, priusquam consumeretur & computresceret, per rumpere debuit, seq; denuò expedire, & per resurrectionem uitamq; æternam incipere potenter dominari in æterna potentia gloriaq;.

Illud incipere dominari ad Deitatem refferri nequit.

In Euangelium in die pentecostes. Non est hic talis transitus (ad Patrem) qui me uobis subtrahat, aut mihi uel uobis officiat: sed sit hoc tantum uestri causa, ut in meam gloriam ueniam in regno patris mei, & sedendo ad dexteram Patris

tris potentissimus fiam Dominus super omnia quæ in cælo terraq; sunt: ubi uos tatem fidei protegere & iuuare potero, contra omnia, quæ erunt Dominum angunt: id quod nunc in terris in hac humilitate & infirmitate (qua ad patiendum moriendumq; sum missus) facere non possum.

In epistolam palmarum Phil. 2. Quia Paulus mutabilis stolidus non est, nihilq; stolidi loquitur: ter semineceffe est, ut Christus homo aliquid sublimius per se addeatq; diuinum quiddam sit, quandoquidem rit. affirmat de eo, factum illum ut alium hominem, cum tamen homo fuerit, nimirum hoc innuens, quòd iste homo Deus fuerit, & in humanitate, quoq; potuerit diuino modo se gerere, quod tamen non fecit, sed exinanivit ac gessit se in similitudinem alterius cuiuspiam nudi hominis.

In Euangelium in festo trinitatis Ioan. 3. Christus ingrediebatur in seruili forma per passionem & mortem, donec ex his ereptus rursus exaltatus est confidendo ad dextram, ubi etiam iuxta humanam naturam dominatur morti, inferno & omnibus creaturis.

Ibidem super uerba, nemo ascendit in cælum, &c. Sic dicitur filius hominis descendere rursusq; ascendere, ac nihilominus in diuino statu, potentia, æternaq; communione cum Patre per-

manere. Non enim hic agit de terrena mutatio-
ne loci, sed de spiritali descensu ascensuq; sue
humiliationis & exaltationis, hoc est, passionis
mortis ac resurrectionis. Et agit de cœlesti com-
munionem cum Patre, quæ non terrenæ conditio-
ni aut locis affixa est, quam ab æterno ha-
buit, & humanitate quoq; sua, quam-
primum illam assumpsit, in eo cœlesti
statu semper fuit atq; permansit.

In Euangelium die Philippi & Iacobi, Ioan.
14. parte quarta Postille Ecclesiasticæ:

Iuxta Dei Sic ergo pollicetur hic eis, quod & ipsi glori-
tatem nō ficandi sint. Se enim uadere ad Patrem, ubi re-
indiguit bus omnibus in manus acceptis poten-
res omnes ter dominaturus sit super omnia, quæ in
demum cœlo & terra sunt,

in manus In Postilla priuata super Euangelium Luc. 2.
accipere. in festo natiuitatis: Qui sit autem, quod non seriō
ob ineffabilem adeo honorem exultamus? quodq;
is non perinde afficit nos, nec debito modo gra-
tias Deo agimus, eumq; celebramus propterea,
quod Deus meus, caro & sanguis meus factus,
nunc suprā sedet ad dextram Dei Dominus omni-
um creaturarum. Qui hoc uerē posset cordi suo
infigere: deberet utiq; propter hanc carnem &
sanguinem

sanguinem, qui supra est ad dextram Dei, quam-
uis aliam carnem & sanguinem in his terris di-
ligere.

Ibidem. Hoc igitur est, quod nos ad ingens
gaudium & beatam illam superbiam permoue-
re debebat, quod hunc in modum supra om-
nes creaturas & ipsos quoq; angelos hono-
rati sumus, ut in rei ueritate possumus glo-
riari ac dicere: caro mea & sanguis meus
sedet ad dextram Dei omniaq; guber-
nat.

In explicatione epistolæ Esaiæ 9. in festo nati-
uitatis: Postquam mors in cruce eum trucidaf-
set, nihilominus Christus tertia die resurrexit,
& iam dominatur ut æternus Deus ac
verus homo super Diabolos, & om-
nia,

In concione quadam de passione Christi: Et
quod amplius est, post paucos dies uidebitis fili-
um hominis sedentem à dextris uirtutis, hoc est,
non patiar posthac, sed in hac ipsa carne &
sanguine æternus & omnipotens Deus
ero, & super omnia regnabo, donec in no-
uissimo die rediens in nubibus iudicauero uiuos
& mortuos.

In Euang.

In Euangelium de lotionē pedum Ioannis 13.
 Quid autem hoc est, quod Ioannes addit: sciebat
 Iesus quod Pater omnia tradidisset sibi in ma-
 nus? & quod à Deo uenisset & ad Deum iret?
 Hæc sunt memorabilia & ardua uerba, quibus Io-
 annes indicat, quas cogitationes Christus animo
 uersarit, priusquam discipulorum pedes lauaret;
 quod nimirum tunc de passione sua non cogita-
 rit, nec spiritus turbatus fuerit, sicut mox post
 lotionem pedum factum est: sed quod cogitarit
 de sua gloria, in qua ab æterno apud Patrem fu-
 erit, & ad quam nunc secundum huma-
 nitatem suam rediturus ac perpetuò in ea per-
 mansurus sit.

In quadam concione de Sa-
 cramento, Anno 26. edita.

Credimus, quod Iesus Christus secundum hu-
 manitatem sit constitutus super omnes creatu-
 ras, & omnia impleat ut Paulus ad Ephes. 4. af-
 firmat. Est igitur non tantum iuxta diuinita-

Nota. tem, sed etiam secundum humanitatem
 Dominus rerum omnium habens om-
 nia in manibus & ubiq; præsens.

In explicatione Psalmi 110. Tomo 7.
 Quamquam autem hæc testimonia (psalmo
 110. Matth. 28. Phil. 2. de homine Christo sunt di-

sta

sta, postquā in illa humana natura à mortuis re-
 surrexit, & in cælos ascendit: tamen hæc proprie
 inde habet, quod naturā uerū est ab æterno De-
 us, sicut etiam Paulus Rom. 1. affirmat: Quod
 Christus declaratus sit filius Dei cum potentia, ex
 eo quod resurrexit à mortuis. Et hoc loco cum
 ait: Sede à dextris meis: his non tradidit illi di-
 uinitatem sed eandem clarificat quomodo sci-
 licet sit uerus æternus Deus cum patre, ac iam
 etiam in humana natura ad eā gloriam
 exaltatus, ut credendum & confiten-
 dum sit, quod Christus homo sedeat ad dextram
 Dei & potestatem habeat in angelos, nihilq; sit
 in cælo & terra, quod non ipsi subiectum sit.
 Proinde uocatur uerus homo & uerus Deus ad
 dexteram patris sedens, Dominus super omnes
 creaturas, qui in diuina Maiestate & et-
 iam in humana natura potenter nos gu-
 bernat, tanquam Dominus & Rex no-
 ster in æternum, ut ex illo & per illum
 omnia habeamus.

Et paulò post.

Quid ni meritò Dauid ex corde letetur, quod
 ipse naturalis caro & sanguis, ex ipso natus
 in eam sublimitatem uenit, ut in Dei throno se-
 deat, & ab omnibus creaturis uerus Deus de-
 claretur & adoretur?

Et

Et paulò post.

Huius dignitatis nos æquè ac Dauid aliq; p^{ar}tes
tres Iudaici populi sumus participes. Quod hu-
ius ipsius nostræ carnis & sanguinis (hoc est hu-
manæ naturæ) pars quædam supra in cælus ad
dextram Dei sedet, & non minus noster, ac Da-
uidis, aliorumq; uult esse Dominus. Hæc namq;
est inenarrabilis & summa gloria & dignitas
humani generis, quod tam altè sublimatur non
simpliciter in cælum inter sanctos angelos, aut
archangelos, quos tamen insignes principes ac
Dominos esse constat, sed ipsi Deo æquale consti-
tuitur. Quomodo potuisset summa Maiestas se
profundius demittere, quàm dum miseram hanc
carne[m] & sanguinem ita cohonestat & euehit
diuina sua gloria & petestate.

Item.

Hæc longè alia est gloria supra omnem glori-
am, quod mihi dictum est, in meam carnem &
sanguinem uenturū, & ex me nasciturum, qui ue-
rus sit Dei filius, quiq; in hac carne & sangui-
ne sit collocandus ad dextram Dei & constitu-
endus Dominus super omnia.

In 17. caput Ioannis de preca-
tione Christi.

Hæc ideò monere & inculcare uisum est, quod
quidam

quidam fanatici spiritus se & alios hisce com-
mentis seducunt, & uehementer urgent dictum:
caro nō prodest quicquam: quasi solum spiritum,
cum Deo agere oporteat, Christus uerò ipse iuxta
humanitatem nihil possit. Hoc uerò est soluere
carnem Christi, & à diuinitate diuellere, tan-
quam ociosam, imò unicam indiuisam perso-
nam diuidere. Quid enim aliud est, quàm duas
personas ex Christo facere, cū Deum extra car-
nem querant?

In Genesin cap. 28.

Ista sunt admiranda, uidere hominem & in-
finam creaturam humanitatem infra omnes, &
eandem sedentem ad dextram Patris elatam
supra omnes angelos.

Ibidem, ascendit in cælum sedens ad dextram
Dei patris omnipotentis, subiectis sibi omnibus
angelis. Ibi est Deus & homo summus & infi-
mus, & infinitus in una persona euacuans & im-
plens omnia.

In primum caput posterioris
epistolæ Petri.

Hoc uult Diuus Paulus & Petrus, quod uir-
tus regni Christi nunc uigeat. Nunc uerbum præ-
dicari curat, eoq; per humanitatem suam domi-
natur super Diabolū peccatum, mortē & omnia.

In enarratione uerborum postremorum Da-
uidis legitur.

Secun-

Secundum alteram temporalem & humanam
 Natiuitatem etiam aeterna illi potestas data
 est, tamen si temporaliter & non ab aeterno, quia
 humanitas Christi non fuit ab aeterno sicut diui-
 nitas, sed (quemadmodum numeramus & hoc an-
 no corrente scribimus) anni elapsi sunt a nato Ie-
 su Mariae filio mille, quingenti, quadraginta
 tres. Veruntamen a momento unitae Deitatis &
 humanitatis in unam personam est & dicitur ho-
 mo Mariae filius, omnipotens & aeternus Deus,
 qui omnia condidit & conseruat per comuni-
 cationem idiomatum, eo quod cum Deitate una
 persona & verus etiam Deus sit. De hoc dis-
 serit Matth. 11. omnia mihi tradita sunt a patre.
 Et Matth. ultimo. Data est mihi omnis potestas
 in caelo & in terra. Cui mihi? Mihi Iesu Naza-
 reno Mariae filio & homini nato. Ab aeterno ha-
 bui eam a patre, priusquam homo fierem. At
 postquam homo factus sum, in tempore eam ac-
 cepi secundum humanitatem, & occultauit
 illam ad meam usque resurrectionem, ubi manife-
 stari & illustrari debuit.

In colloquijs mensalibus Luth-
 eri, Ioannis Aurifabri, folio 76.

Ait Christus Matth. 18. Vbi duo uel tres con-
 gregati sunt in meo nomine, sum in medio ipso-
 rum.

rum. In hoc dicto loquitur procul dubio de per-
 sonali sua praesentia, quod in hac persona, quae
 Christus est & dicitur, in omnibus ubique locis es-
 se oportet simul Deum & hominem uel utramque
 naturam coniunctim ac indiuisi ubique, & in ue-
 ritate praesentem exaudire, operari, & efficere
 omnia in omnibus, ut octauus psalmus proficitur,
 subiiecisti ei omnia sub pedes eius. Ita ubi una na-
 tura est, necesse est alteram quoque esse, & neu-
 tra potest ab altera in aeternum separari aut
 diuelli.

Ibidem folio 87.

Cum quidam interrogaret Lutherum, quod es-
 set discrimen inter resurrectionem, & ascensio-
 nem Christi in caelos? Respondit Lutherus: Chri-
 stus per resurrectionem constituitur Dominus su-
 per omnia etiam secundum humanitatem, sicut in
 psalmo 8. scriptum extat. Et Christus ipse ait
 post resurrectionem: Mihi data est omnis pote-
 stas in caelo & in terra. Quanquam secundum
 diuinitatem fuit ab aeterno. Per ascensionem au-
 tem accipit dominium & imperium super o-
 mnia: hoc est discrimen. Ut rem exemplo decla-
 rem: Rex aut Princeps minorennis est heres ac
 dominus regionum & subditorum patris sui.
 Interim non permittitur ei dominari usque ad tem-
 pus praescriptum. In caelum ascendere & ad de-

- extram omnipotentis patris sedere, est Deo
 qualem esse in equali maiestate potentiaq; (quæ
 diuina potestas nominatur) sedere, & rebus om-
 nibus dominari.

Ibidem folio 167.

- Cur disputant & dicunt, Christum tantum iux-
 ta Deitatem esse ubiq;? Ita Zuinglius hac de re
 scripsit. Quando ego de Deo cogito: tum ita
 mecum reputo, quod Deitas & humanitas simul
 sit ubiq; præsens. Christus enim Deus & homo est
 una persona. Vbi igitur Deum inuenire deside-
 ro, quero ipsum in humanitate Christi.

Habes in allegatis testimonijs genuinam, ue-
 ram, propriam, dilucidam ac uerè Lutheranam
 confessionem de Maiestate Domini nostri Iesu
 Christi secundum humanitatem; non in polemici-
 cis tantum Lutheri scriptis, multò minus in duo-
 bus tantum propositam, sed alijs quoq; huius uiri
 scriptis tractatam non primis duntaxat, sed po-
 stremis ac nouissimis.

Quantuis autè uberiore demonstratione non
 esset opus, attamen quia de omnipræsentia no-
 minatim affirmat centum illarum thesium au-
 tor, quòd in nullo exegetico scripto tractetur aut
 approbetur: tamen si hoc commentum præceden-
 tibus etiam sit consutatū, ubi ostensum est, quan-

to zelo

to zelo confessionem suam maiorem integram
 ac de uerbo ad uerbum repetitam uelit, quantaq;
 diligentia asseueret in confessione nouissima,
 quòd non falsis principijs, sed solidis fundamen-
 tis opinionem & argumenta aduersariorum re-
 uerterit: tamen ne quid prætereamus, quod ad
 ueritatem ex omni parte illustrandam faciat:
 præter dicta testimonia, hæc sequentia quoq; ex
 Luthero annotare uisum est.

Lutherus in Ecclesiasten Anno 32. Sic Christus
 quoq; extra locum est contra eos, qui captiuant
 ipsum loco, cum tamen ubiq; sit. Neq; enim uer-
 bum Dei segregatur à carne. Vbi Deus est, ibi
 & caro Christi est. Sed Deus est ubiq;. Ergò &
 Christus quoq; ubiq; est. Ita euidentis est hoc testi-
 monium, ut sine operosa interpretatione sensus
 uerborum Lutheri legentium animis protinus
 sese offerat. Nam cum disputet Lutherus, contra
 eos qui captiuant ipsum loco, certè manifestè
 Zuinglianos omnes eos notat, qui Christum se-
 cundum carnem loco captiuabant. Neq; enim
 fuerunt, qui Christum secundum Deitatem aut
 personam τὸ λόγος, quatenus λόγος est, loco
 concludere uoluerint, contra hos, inquam asserit
 D. Lutherus, Christum ubiq; esse, carnem eius
 esse, ubi λόγος sit, & à uerbo nusquam segre-
 gari.

p 2 Sed

Sed & alterum testimonium Lutheri, similiter è scripto didactico sumptum obseruare ualde operæ precium est.

In explicatione 17. capituli
Ioannis.

Hic questio exoritur, cum Christus dicat se uenire
ad patrē, ergo oportere ipsum manere in mundo. Sic enim profectō credimus, quod Propheta recte affirmarint, Deū in omnibus locis præsentem & cælum ac terram replere, ut sæpè in psalmis legitur, quod & in cælo & in abyſſo siue inferno adsit. Et Diuus Apostolus Paulus Act. 17. inquit: Non procul abest ab unoquoque nostrum: Nam in ipso uiuimus, mouemur & sumus: ita ubique tandem queritur, & inuocatur, præstō adsit & se inueniri patiatur. Quod populo Israelitico probè testatum fecit, cum mare rubrum diuideret, & siccum illis præberet transitum, hostes autem omnes in eo suffocaret. Quomodo ergo dicit hoc loco, quod non amplius sit in mundo, & perinde facit, ac si procul inde discederet, ut non possumus amplius eum nobiscum præsentem habere? Respondeo. De hoc duplici ratione differitur. Primò fanaticè, quod ita ascenderit, & super in cælo sedeat ueluti nido cuidam affixus. Ludunt ita cogitationibus suis iuxta uisum ad sensum oculorum, qui ad unum duntaxat locum

simul

Simul & semel aciem suam intendunt, nec simul ad cælum & terram pertingunt: perinde ac si Christus uno aliquo loco ita alligatus & circumscriptus sit, ut interea alibi esse non possit. Ex quibus deinde cogitationibus suis per hoc & consimilia dicta euincere nituntur, Christum non posse corpore ac sanguine suo in Sacramento adesse. Nos autem respondemus iuxta scripturam, & dicimus in mundo esse, est in hoc externo peccatis obnoxio sensibiliq; statu agere, hoc est in ea uita, quam mundus usurpat ac uiuit, quæ naturalis dicitur, ubi editur, bibitur, dormitur, laboratur, ædes aliq; possidentur, & omnino hoc mundo omnibusq; huius uitæ necessitatibus utendum est. Econtra non amplius dicuntur esse in mundo, qui his omnibus modò enumeratis sunt exempti, ut non necessè habeant edere, bibere, stare, ambulare, & breuiter nullis naturalibus terrenis laboribus uti. Quod Esaias Propheta 53, elegantibus uerbis effert, cum uocat, ex terra uiuentium abripi, aut ut nos loqui consueuimus, ex hac uita abscindi. Non quidem, quod Christus omni modo ex hoc mundo disceserit, & non amplius nobiscum sit, sed quod non opus habeat, quæ ad usuram huius uitæ temporales sunt necessaria. Proinde mera sophistica est, & futile commentum, quando ex su-

et itocinationibus somniant, ex mundo ad patrem
 ire nil aliud esse, quam ex caelo & terra in ali-
 quem peculiarem locum migrare. Alias solus in
 mundo regnaret Diabolus, nec locus relinquere-
 tur Deo, & proinde nec Christus in Sacramento
 uel in Baptismo, imò iuxta ipsorum consequen-
 tiam nec in fidelium cordibus esse posset. Multò
 igitur aliud est, esse in creatura (hoc est, in coelo
 & in mundo, ubi creatura est) aliud item in mundo esse.
 In mundo sunt, inquit Christus, hoc est, uiuunt ui-
 tam humanam huius mundi, utentes actionibus
 corporis, quinque sensibus, omnibus elementis,
 absque quorum admunculo haec mundana conditio
 & uita corporis conseruari nequit. Ego autem
 uado, id est, ualedico, & me subduco omnibus
 mundanis conditionibus huius seculi, & usu cibi,
 potus, actionum & passionum adeoque omnis ter-
 rene societatis. Quare hoc firmiter tene, Chri-
 stum (si corpore & sanguine suo in coena adsit,
 aut spiritu sancto suo atque adeo tota diuina essen-
 tia in Baptismo) non esse in mundo. Non enim
 incedit, stat, ambulat, loquitur, aut ullum aliud
 opus huius seculi facit: Alias non posset consti-
 flere textus subsequens: Et ego uenio (ad Pa-
 trem) Nam, dic mihi, ubi est Pater? Non certe
 supra uelut in nido hirundinis. Si autem uenit ad
 patrem, oportet illum ubique adesse, ubi pater est.

Atqui

Atqui pater est ubique praesens intra & extra coe-
 lum & terram ac omnes creaturas, ut non pos-
 sit peculiari loco alligari aut affigi, sicut stella
 caelo infixae sunt. Credendum enim nobis est, quod
 nobiscum sit, ubi illum inuocamus, in carcere,
 in aquis, in omnibus necessitatibus. Sed hunc te-
 xtum nostri Fanatici nec audire nec uidere de-
 bent, sed transilire, & unam duntaxat particu-
 lam accipere, quam pro se interpretentur. Sed de
 hoc alibi satis est dictum. Haftenus Lutherus.

Vbi notandum, agere Lutherum de Christo
 iuxta eam naturam, secundum quam in caelos
 ascendit, & ad patrem iuit. De hac, inquam,
 pronunciat disertè, quod ubique sit praesens.
 Quemadmodum etiam Sacramentarii fanatici,
 contra quos hic ex professo agit, non Deitatis im-
 pugnant praesentiam, sed humanitatis. Contra
 quorum opinionem Lutherus uerba sua dirigens
 & Christum ubique praesentem asserens, luculen-
 tissimum profecto nostrae doctrinae de Christi iux-
 ta humanitatem omnipraesentia testimonium
 perhibet.

His omnibus ceu coronidis loco sequens quoque
 testimonium adicere uisum est, quo ceu ariete la-
 besctatur uana Sacramentariorū de Lutheri cō-
 sensu gloriatio. Anno 44. qui fuit secundus an-
 nis D. Lutheri obitū, emisit in lucē Iustus Moenius

libellum contra spiritum Anabaptistarum (hic enim est eius libri titulus) in quo omnipresentiam Christi secundum carnem , communicationem item omnipotentiam & Maiestatis diuine realem perspicue , prolixè & ex professo contra Zuinglianos tractat ac defendit. Eum librum Diuus Lutherus sancte memorie non tantum uidit & legit, sed etiam insigni præfatione ornauit & lectori maiorem in modum commendauit. Que præfatio extat in Tomo 8. Ienensi. In eo libro post longam huius materie tractationem, tandem hæc subiungit Iustus Moenius.

Verum obtendit spiritus : Christus secundum diuinam naturam quidem est omnipræsens, sed non perinde iuxta humanam, quæ ex necessitate in uno tantum loco est? Respondeo, quod fanaticus spiritus hoc fatetur, nempe Christum iuxta diuinam naturam ab æterno omnipresentem existere & omnia implere, operari, conseruare & administrare : pro eo nullas illi gratias debemus, quin indubitato scimus, quod id inficiari nequeat. Adhæc ipsi (Deo laus) probè scimus, nec indigemus ab illo (fanatico spiritu) insitui. Cum autem Christus hæc omnia ratione suæ diuine nature ab æterno habeat : quid igitur est, quod illi datur? Quid opus est, ut Pater illi det, quod iam ante ab æterno possidet? aut ut faciat illum,

illum, quod iam inde ab æterno est? Cum igitur Christus iuxta suam Deitatem aut diuinam naturam, æqualem diuinam potentiam ac gloriam habeat cum Patre ab æterno, ita ut non opus sit illi demum attribui : scriptura autem testetur, hanc gloriam ac potentiam nihilominus ipsi quoque datam esse : certum euadit, quod eius nature respectu, quæ gloriam illam ab æterno non habuit, nempe ratione humane nature data ei sit. Quodque res ita habeat, attestatur David psalmo 8. qui de Christo canit : Quid est homo, quod meministi illius, &c. constitues eum Dominum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti pedibus ipsius, Sicut Apostolus ad Heb. 2. capite testatur. Quapropter quemadmodum dextra Dei ubique in cælo & terra præsens adest, sola omnia operatur, conseruat & gubernat, & nulli certo loco alligari potest : Ita oportet concedere, Christum non solum secundum suam æternam diuinam, sed etiam secundum assumptam humanam naturam (quàm longè dextra Dei, hoc est, ipsius infinita diuina uirtus ac potentia patet) etiam omnipresentem esse ac manere, ut maxime spiritus fanaticus unâ cum omnibus suis auxiliatoribus spiritibus magis etiam in rabiem agatur. Quod si uerò cum dextra Dei omnipræsens est : certè etiam in cœna sit o-

portet, quemadmodum uerba promissionis ipsius
sonant.

Hactenus Mœnius.

Quid Lutherus non eiusdem fuisset sententiæ
consequisset in illa sua ultima senectæ, quod o-
mittenda et obelo notanda hæc esset disputatio
de ubiuitate: dubium profecto non est, quin cū
exhiberetur illi hic liber inspiciendus, priuatim
et familiariter fuisset admoniturus Iustum Mœ-
nium, ut hæc quæ copiose differret de Christi o-
mnipræsentia, expungeret, ne Ecclesia filij Dei
offenderetur: aut certe ad minimum moniturus
fuisset lectorem, ut cum iudicio et discretionem
legeret: aut ne daret ansam alijs suspicandi, quod
hanc doctrinam à Mœnio propositam suo calcu-
lo approbaret: planè eum librum præfatione non
ornasset, multo minus commendasset lectoribus.
Iam uerò approbat, commendat, celebrat nihilq;
excipit, quod uel delendū uel rejiciendū censeat.

Superest unum præsidium, quo maxime con-
fidunt. Dicunt enim Lutherum in sua senectæ
suasisse, ut intermitteretur disputatio, his
uerbis: uerum corpus et uerus sanguis Christi in
pane et uino ad manducandum bibendumq; ex-
hibentur. Exoritur autem questio quomodo pos-
sit Christus corporaliter esse in Sacramento, cum
tamen unum idemq; corpus in pluribus locis si-
mul

mul esse nequeat: Ad hoc ita respondeo: Christus
dixit se uelle adesse. Igitur uerè in Sacramento
adest, idq; corporaliter. Ideò uerè præsens est.
Nec querenda est alia causa huius corporalis
præsentie, præter hanc: Verba ita sonant, igitur
sic fieri oportet, quemadmodū sonant. Quod
autem Corpus (Christi) attinet, potest Christus,
si modo uelit ubiq; uel in omnibus locis adesse.
Ideò alia ratio est corporis ipsius quàm nostro-
rum corporum. De ubiuitate, aut in omnibus
locis præsentia, non est disputandum. Longè e-
nim aliud est in hoc negotio. Scholastici etiam in
hac causa nihil de ubiuitate differunt, sed reti-
nent simplicem sententiam de corporali præsen-
tia Christi.

Qui autem sequentia diligenter attenderit, is
nullo negotio intelliget, quàm miserū, imò quod
dicitur ficulneum præsidium in hisce sibi querant
aduersarij, quantumuis id pro argumento achil-
leo, et nodo plus quàm Herculeo nusquā nō uendi-
tare, nusquam nō suis chartis inspergere soleant.

Primò enim quero, num equius sit de Luthe-
ri sententia ex perpetuo consensu omnium librorū
ipsius iudicare, quàm ex hac unica sententiola?

Deinde respondeant nobis, ubi hæc uerba Lu-
therus scripserit? Lege et relege scripta Luthe-
ri singula et uniuersa et ne apicem quidem de
istis uerbis usquam inuenies.

At

At respondent illi Lutherum aliquando hæc in amici cuiusdam librum scripsisse. Habemus magnam gratiam, quod hoc fatentur. Nam quod in nullo ipsius Lutheri scripto authentico siue polemico siue didactico hæc sententia habetur, ipsimet aduersarii fateantur necesse est. Si enim in ullo scripto continerentur, uideres ipsos multo etiam magis exultantes.

Que cum ita habeant: Vnde quæso & quibus rationibus nos certos facere poterunt, hæc esse ipsius Lutheri, & non potius alterius cuiusdam, &c. Quandoquidem in nullo unquam scripto siue primo siue postremo uel literula doctrinæ de Maiestate Christi secundum humanitatem obliterauit, sed potius repetijt, confirmauit & undiquaq; integram retinuit. Et notum est toti orbi Christiano, quam insigni & incomparabili zelo erga ueritatem doctrinæ fuerit præditus, ut si in sua conscientia deprehendisset, se circa hoc negocium errasse, dubium non sit, quin suum errorem scripto publico fuisset agniturus, ne tot mille hominibus offendiculi præberet ansam, quos solenni reuocatione & admonitione sancta ab errandi occasione reuocasset, si cut in multis articulis, quos initio defensos, postea falsos deprehendit, non erubuit coram uniuersa ecclesia palinodiam cauere? Quod si obtendas, uix esse

uix esse uerisimile, ausum fuisse aliquem ista sub Lutheri nomine uenditare. Ego uicissim tibi in memoriam reuoco male feriatum illud studium satanæ, & Zuinglianorum incredibilem conatum, quo semper etiam adhuc uiuente Luthero conati sunt mundo persuadere, quod Lutherum sibi haberent consentientem: ut subinde necesse habuerit Lutherus testari & protestari, quod non sentiret cum Zuinglianis, nec sensisset ante hæc, nec unquam sensurus esset cum ipsis, sicut frequentissime ipsius protestationes passim in scriptis eius reperiuntur: In isto tanto conatu Sacramentariorum uelle Lutheri sententiam, præsertim in tam ardua re concernente salutem, ex scheda quadam (quam nescias, utrum certò sit Lutheri) probare, & ob rem incertissimam repudiare ea, quæ ex scriptis Lutheri certis certò sunt demonstrata: id sanè leuitatis cuiusdam esset non excusande. Cumq; aduersarii nec chirographum Lutheri ostendere nec indicare possint, in cuius tandem amici hæc manu sua scripserit non immeritò dicimus: da demonstrandi.

Et ut maxime id euincerent (quamuis nunquam profectò euincerent) tamen hoc opus, hic labor esset, ut ostenderent, num Lutherus ultimis annis hæc scripserit, uel non. Nam in hoc ipso non paruum præsidium se habere autumat, ut quis

ut quia hæc ipsius penè postrema uox & suprema uoluntas fuerit, sicut quidam scriptitant: idcirco retractata opinentur ea omnia, quæ prioribus annis hac de re docuerit. Ideò magna contentione hoc sibi sumunt aduersarij, quod circa annos ultimos scripta sit à Luthero hæc sententia: Verum quia nihil moramur ipsorum assertionem nullis rationibus subnixam: quis non uideat denudò nouum laborem illis incumbere Aduersarijs, hoc ipsum scilicet probandi. Quamuis enim in Tomo 8. inter reliquas sententias, quas unquam in aliorum libros scripsisse fertur, hæc quoq; relata sit: Tamen quis nobis ex magno illo cumulo sententiarum distinctè indicare poterit, quas sententias, aut dicta quouis anno scripserit, quas primis, quas medijs, quas nouissimis annis scripserit.

Sed ut propius ad rem accedamus. Etiam si concederemus hanc sententiam ab ipso Lutero prodixisse, sicut nondum concedimus, tamen ex his nihil aliud euinci posset, quàm quod hanc de omni præsentia Christi disputationem censuisset ab ea, quæ est de cæna Domini, sic esse distinctam, ut proprijs argumentis potius quàm alijs, ueris illis quidem, sed nonnihil remotioribus, sit astruenda præsentia corporis & sanguinis Christi in cæna. Sicut & nos supra fassi sumus, esse quidem

cognata

cognata hæc duo religionis capita, sed tamen distincta, & quod uelit Christus suum corpus & sanguinem dare: hoc VELLE non habere suam sedem propriè in articulo de persona Christi, sed in uerbis institutionis: at uerum esse concedamus **Das viel ein ander ding in dieser sache sey**, sicut supra quoq; alium esse modum præsentia, in cæna, & extra cænam ostendimus.

Verum etiam est, quod non debeat alia inquiri causa, cur SCRAMENTALITER uelit adesse sub ratione cibi & potus, nisi institutio Christi: quod enim sacramentaliter uelit nobis corpus & sanguinem suum dare manducandum & bibendum, id non ex articulo de Persona Christi, sed ex institutione cæne comprobatur, sicut uerba sonant, **und sol auch kein ander ursach solcher leiblichẽ gegenwertigkeit nis gesucht werden.** Qua uoluntate etiam ritè cognita p̃i sibi satisfieri patiuntur, ut operosior probacionem non requirant. Neq; nostræ Ecclesiæ ullam aliam probacionem quesiuissent, aut etiamnum quererent, si per intempericiam aduersariorum licuisset illis pristinam tranquillitatem retinere.

Ergò falsissima est consequentia, quando ita argumentatur: Lutherus cœsuit de ubi quitate nō esse disputandum in cæne negotio. Ergò censuit

omnia

omniñō non esse disputandum de ea, ne quis dem in proprii articuli sede. Fallacia est à dicto secundum quid ad dictum simpliciter.

Præterea si hoc etiam concederemus, quod planè iudicasset non esse disputandum de ubiquitate. Num præterea eam disputationem falsitatis arguisset? Censuit Iustinianus & edictis publicis cauit, ne disputaretur de Trinitate, ergone suam priorem de S. Trinitate sententiam retraxit? Est plus in consequenti, quam in antecedente. Quid si Lutherus scribendo hæc (si modò unquam scripsit) rationem non absimilem habuisset, ut nimirum ob summam sublimitatem huius articuli non multum disputandum de eo; sed potius simplicitate fidei cum silentio in eo humiliter acquiescendum putasset? Num propterea falsitatis notam huic doctrinæ inuississet? At si hæc à Luthero essent scripta, non ambiguis coniecturis possemus colligere, qua intentione scripsisset, nempe quia aduersarij hinc sumunt occasionem à proposito disputationis de cœna Domini statu euagandi, ut ad argumenta nostra ex institutione Christi desumpta, non respondeant, & quia hinc ansam arripiunt calumniandi doctrinam sanam, & nomine absurditatum traducendi apud imperitos, quemadmodum Lutherus ipse ait: fanaticis hanc disputationem frangere.

francam, quin insuper exitiosam, eò quod non minus inepti sint ad adjudicanda ista mysteria, quam asinus ad lyram, nisi quod particulam quandam arripiant ad calumniandum & criminandum, ut interrim circa principalem controuersie statum serias agant & transiliant.

Quapropter si hæc scripsisset Lutherus, quæ tan toperce nobis obijciunt: nonnè ex dictis liquidissime cerneretur, quo respectu, & qua de causa hæc fuissent ab ipso dicta. Et hæc admonitio tum quidem aliquo modo potuisset habere locum: cum principalis status controuersie esset de cœna Domini, minus uerò principalis & priori quasi subalternus de omni præsentia Christi hominis. Iam uerò postquam aduersarij penè præterire solent controuersiam de cœna: econtrà uerò multò magis calammum stringunt contra realem communicationem idiomatum, & articulos fidei non desinunt deprauare, nostram uerò doctrinam nuriis modis infamare: certè si maxime suo tempore tale quid monuisset Lutherus (quod tamen factum nunquam euincit) tamen si ex mortuis resurgens statum nostrum Ecclesiarum, qui nunc est, aspiceret, nulla ratione approbaret tale quoddam silentium, sed potius intelligentiam articulorum salutis nostre modis omnibus à corruptelis ac deprauationibus horrendis aduersariorum publicè uindicandæ statueret. Præterea, si omniñō obtineri posset, hæc

ab illo esse scripta: tamen perpetua ipsius sententiā (de qua huc usq; dictum) animaduersa, nullo negotio probari posset, nō magnopere uel ipsius uel nostrae sententiæ ea officere, siquidem conceditur uerbis istis, Christum si uelit, posse esse suo corpore ubiq;. Sic enim sonant uerba:

Quod autem attinet corpus, potest Christus, si uult, ubiq;, uel in omnibus adesse locis. Ideo alia est ratio corporis ipsius, quā nostrorum. Quis autem est ex aduersarijs, qui hisce uerbis Lutheri, si modo ipsius sunt, esset subscripturus? qui hoc simpliciter dicunt pugnare cum proprietate corporis: Et cum ueritate humane naturæ simul stare impossibile esse, ut corpus eius in pluribus, nedum in omnibus sit locis.

Et ut re, per Dei gratiam, feliciter peracta receptui canamus, ac uela tandem contrahamus: placeat ueluti coronidis loco amplius etiam & huius & aliarum rationum obiectionum uel falsitatem prorsus enervare. Recantasse illi dicunt Lutherum in articulo de persona Christi. Hoc ipsum plenis tibi refellit Lutherus, qui religiosa attestatione orbi declarat, se nunquā ab ista sententia recessurum: in maiori namq; confessione sic ea de re grauissimè protestatur;

Cum uideam, sectas & errores magis magisq; inualescere, & nullum esse finem furoris Satanic: ne foris

forte posthac, siue me adhuc uiuente siue defuncto aliqui exoriantur, qui meum nomē prætendere, aut scripta mea ad errores suos confirmandos falso sibi usurpare ausint: quemadmodum Sacramentarij & Anabaptistæ facere incipiebant: Idcirco hoc præsentis scripto coram Deo, uniuerso mundo fidem meam de singulis doctrinæ partibus ordine exponam. In qua proposui ad mortem usq; perseverare, in ea per Dei gratiam ex hoc seculo decedere & coram tribunalis Domini nostri Iesu Christi apparere, & si quis forte post mortem meam dicturus est: Si D. Lutherus adhuc uiueret, hunc uel illum articulum aliter esse tradaturus, quippè quem prius non satis expenderat. Ego econtra & iam & tum, atq; adeo non minus tunc quā hoc tempore respondeo, me Dei gratia omnes hosce articulos accurata diligentia expendisse, per scripturam examinasse, & tam certò eos defendere paratum, quā certò nunc Sacramentum Altaris asserui. Non sum iam potius aut incogitans. Scio quid loquar, probè etiam sentio, quanta res agatur, in aduentu Domini Iesu Christi in nouissimo iudicio. Proinde ne quis existimet me iocari aut aliter iugari, Serio hæc dico. Noui enim Satanam bona ex parte, qui cum ipsius Dei uerbum & scripturam possit peruertere & deprauare: quid non faciat uerbis, aut alterius cuiuspiam uerbis?

Quam seriam protestationem aliquoties deinde repetijt, ut supra audimus. Et quamuis aduersarij nunc hoc, nunc illud nugentur: attamen clariores & grauiorcs huiusmodi attestations Lutheri sunt, quā ut sese tam putidis cauillis obscurari aut conuelli possint.

Neque est, ut oggrunniant, Lutherum tum quidem firmo proposito id secum statuisse: postea uerò progressu temporis de pristina sua sententia deiectum esse. Etenim quod non tantum uerbis grauius protestetur, sed re ipsa firmiter adimpleuerit & quæ sanctè in Domino proposuerat præstiterit: testatur id luculenter historia obitus ipsius: quæ à Domino D. Iusto Iona, M. Michaelæ Cælio, & Ioanne Aurisabro Vinariensi descripta extat. Tomo 8. Ienensi. Religiosissimè admodum, (ut ex fine eius historię liquet) & coram Deo & in conspectu Iesu Christi testantur modò commemorati Theologi, quod sancta fide & conscientia historiam obitus ipsius referant non aliter, quā sicut acciderit. Acceruant inter alia, quòd cum reuerendus Pater Lutherus iam in extremis esset, à circumstantibus Theologis interrogatus sit, num in doctrina fidei, sicut eam mundo proposuisset, constanter mori uellet? Clare illum, & ut ab omnibus intelligeretur, hoc affirmasse. Quæ confessio certè tantò maius pondus meritò habet, quòd tum quasi coram tribunali Iesu Christi

con-

confisteret, ubi seriò & ex toto pectore dixisse firmiter statuendum est, quæ dixit. Cum igitur non dubitarit in eius fidei & doctrine confessione ex hac uita emigrare, sicuti eam proposuerat: quid ni concidunt ea signa, & in uentos abeunt, quæ de re tractatione præcipui & summi articuli Religionis Christianæ temeraria planè confidentia quidam nunguntur.

De Confessione

Augustana,

An ea zuinglianorum dogmati
in Articulo de Persona Christi
suffragetur.

POST Quam inter Sacra-
mentarios & nos non tantum
de cena Domini, sed etiam de
sanctissima Persona Domini
nostri Iesu Christi, eiusque secundum huma-
nam naturam Maiestate controuerti coepit
(contententibus illis, quod per unionem dua-
rum naturarum in Christo assumpta ipsius
humanitas in communicationem veram
& realem diuinæ Maiestatis τὸ λόγος euecta
non sit) factum est, ut eodem tandem proter-
uita descenderet, ut Augustanam Confessio-
nem (à qua olim se propria confessione
sua manifestissime segregarunt, nec ad eam
verè & ex animo accesserunt unquam) qua-
si nobis aduersantem obijcere non erubescer-
ent, & contendere auderent, illam cum
nostra de Christi hominis ad dextram omni-
potenti

CONF. AVGVSTANÆ

potentia Dei sedentis ac regnantis diuina
Maiestate sententia pugnare. Quod παρὰ
δοξολογίου παρὰ δόξον quo tandem argumen-
to illi homines euincere, & quo colore pin-
gere ac fingere moliantur: videamus quæso,
ut vanissima illorum compescatur ac retun-
datur iactantia.

Aiunt, Pontificios nunquam in dubium
vocasse, sed ut orthodoxum acceperasse sem-
per Augustanæ illius Confessionis articulum
tertium, quo de persona & duabus in Chri-
sto naturis agitur. Cum verò ipsimet Pon-
tificij doctrinam de reali communicatione in-
diomatam in articulo personæ Christi auer-
sentur & impugnent: sequi hinc, quod qui
realem eam communicationem defendunt,
à vera & genuina sententia tertij istius arti-
culi Pontificiorum antea testimonio rece-
pti & approbati aberrent, ac proinde ab ip-
sa Confessione Augustana deflectant.

Rogatos autem eos velim, ne ante rem
peractam encomium canant, aut victoria
nondum parca præproperè celebrent ἐπὶ νίκῃ:
Animus enim est hoc argumentum, quod
illi pro nodo indissolubili venditant, per
Dei gratiam sic confutare, ut futilitatem
eius non nostri tantum, sed ipsi quoque Ad-

SENTENTIA

nersarii, nolint velint, videre & agnoscere cogantur.

Quæ igitur sit Augustanæ Confessionis mens sententiæq; propria: nihil attinet ex ambiguis coniecturis diuinare, vel ab Antichristi mancipijs addiscere. Sed id certo certius aduertere licebit, si probè considerabimus, quo sensu eâ intellexerint ij Theologi, quorum opera, deliberatione atq; consilio primitus concepta scripta, approbata, ac postmodum publico principum & ordinum imperij protestantium nomine potentissimo imperatori Carolo Quinto Augustæ est exhibita. Inter quos primas tenebat ipse Lutherus. Deinde ipsius in Evangelio Symmystæ atq; socij: Philippus Melanthon: Ioannes Brentius: Iustus Ionas: Erhardus Snepsius &c.

Porro Lutherum ab Augustanæ Confessionis societate secludi nullo iure posse aut debere: exploratus est, quàm vt ulla demonstratione sit opus: & vel hinc manifestum euadit, quòd illa comitia potissimùm eò fuerunt indicta, vt in ijs consultaretur de doctrina contra Pontificios sedemq; Romanam per D. Lutherum præcipuè (vnde & Lutherana ab aduersa parte cognominabatur)

CONF. AVGVSTANÆ

batur) orbi rursus diuinitus patefacta. Testantur insuper eius Confessionis acta publica, non Philippum primò, sed Lutherum confessionis articulos scripto completum fuisse, priusquàm Vuiteberga Coburgum abiret, vt ex Tomo. 5. Ienensi patet. Quos etiam septendecim articulos sic à Luthero comprehensos Philippus postea, cum in formam confessionis redigeret, in conspectu semper habuit, quod series articulorum & in plerisq; etiam verborum conuenientia declarat. Adde quòd confessio exhibitæ non est, priusquàm Luthero mitteretur ab inclyto Electore Saxonie examinanda & corrigenda, & ipse suum de illa iudicium interponeret. Quin à protestantium Theologis simul omnibus, qui Augustæ tunc erant, Lutherus pro Doctore, gubernatore Ecclesiarum reformatarum præcipuo, & reliquorum duce quasi publicè tum habebatur. Quemadmodum Philippus Melanthon epistola quadam ex comitijs ad Lutherum scripta non dubitat ipsu caput reliquorum in ea causa nominare. Tamen Lutherus rescribens Philippo humilitate nò ficta hunc titulum recusauit propter causas ibidem assignatas. Proinde nemo, nisi qui vñ

SENTENTIA

vnâ cum pudore omni conscientiam quoq;
amiserit, conabitur D. Lutherum, ab Au-
gustana Confessione societate excludere.

Iam verò D. Lutherum in doctrina de
persona Christi per omnia nobis διὰ τὸν χρόνον
fuisse ac mansisse semper, præcedente tra-
ctatu irrefragabiliter est ostensum. Non po-
terunt igitur nos ab Augustana Confessio-
ne separare aduersarij, nisi Lutherū ipsum
doctrinæ in ea confessione comprehensæ
repurgatorem præcipuum, & incompara-
bilem vindicem, desultoria planè, & vel
stigmatibus noranda tum ingratitude, tum
impudentia arcere tentent. Porro Philip-
pum quod attinet, quæ ipsius tempore, cum
scriberetur & offerretur Confessio, de per-
sonali vnione sententia fuerit, partim
hinc apparet, quòd hanc Lutheri doctrinā
de Christi hominis omnipræsentia non mo-
dò non reprehendit tum temporis, sed et-
iam in eandem planè sententiam de indi-
uisa illa totius Christi secundum vtramq;
naturam omnipræsentia scripsit in epistola
ad Oecolampadium inquiring: Si mihi ve-
stra sententia placeret, simpliciter profite-
rer. Vos absentis Christi corpus tanquam in
tragædia representari contenditis. Ego
de

CONF. AVGVSTANÆ

de Christo video extare promissionem: *Era-
uobiscum usq; ad consummationem seculi, ubi nihil
opus est diuellere humanitatem à diuinitate.* Quòd
D. Ioannem Brentium attinet: in quanta
existimatione is fuerit in Ecclesia Dei: par-
tim acta Confessionis Augustanæ, partim
Ioannis Sleidani historia, partim insignis
epistola Lutheri ad ipsum, durantibus co-
mitijs, perscripta, partim præfatio illa Lu-
theri, commentario Brentij in Amos Pro-
phetam præfixa: partim ipsius pro Euange-
lio tolerati labores & pericula, adeoq; in
omnem Ecclesiam promerita luculentissi-
mè testantur. Qui etiam in scribenda Con-
fessione Philippum iuuit, vt non modò ip-
se ad amicos, sed etiam Philippus in Col-
loquio Vuormaciensi, audientibus id cæte-
ris Theologis ibidem congregatis est factus.
Quæ verò huius viri circa articulum de per-
sona Christi sententia, non modò postremis
annis, verum etiam ante & circa illum con-
uentum Augustanum fuerit, euidenter col-
ligitur ex ipsius in Ioannem Euangelistam
luculenta exegesis, vbi disertis verbis affir-
mat, se in disputatione de ascensu Christi
in cælos & sessione ad dextram Dei ample-
cti & approbare declarationem Lutheri,
quæ

SENTENTIA

quæ in ipsius sermone de Sacramento Anno 26. edito extet. Vbi inter alia locupletissimum illud testimonium Lutheri supra etiam citatum, legitur hisce verbis: credimus, quod Iesus Christus secundum humanitatem sit constitutus super omnes creaturas, & omnia impleat, vt Paulus Ephes. 4. asserit. Est igitur non tantum iuxta Deitatem, sed etiam iuxta humanitatem Dominus rerum omnium, habens omnia in manibus, & ubiq; presens. Et vt summam dicam, fuit hæc doctrina tum temporis ac multo etiam post vulgatissima inter Augustanæ Cōfessionis Theologos, nec vlla inter eos, quamdiu vixit Lutherus, dissensio extitit. Quemadmodum in repetita Confessione sua germanica Anno 72. in lucem edita copiose monstrant Vuirtenbergenfes Theologi, vbi magno numero præcipuorum Theologorum Germaniæ testimonia proferuntur.

Quod verò Zuingliani ex Pontificiorum argumentantur testimonio: quia Papistæ suo calculo comprobant tertium illum confessionis articulum de personâ Christi: ijdem verò nunc dogma vbiuitatis (sic ut odiose nominant Sacramentarij) improbant: idcirco sequi, quod ab Augustanâ cōfessionē

CONF. AVGVSTANÆ

fessione ex nostra parte secessio sit facta hoc facile & nullo negotio refellitur.

Primo enim quia controuersia huius accertaminis explicitè nulla ibi fit mentio, sed ferè tantum articuli percensentur Symboli Apostolici: mirum profectò non est à Pontificijs hæc fuisse recepta & approbata, ne ipsum Apostolorum Symbolum reijcere velle viderentur. Si verò ad singulorum membrorum tertij istius Articuli declarati onem specialem fuisset descensum: ibi demum patuisset, an Pontificij cum nostris consensuri per omnia fuissent. An non in eodem articulo tertio expressa mentio sit passionis Christi & operis redemptionis? Ergone iuxta Zuinglianorum Dialecticam hinc licebit concludere, quod cum Papistæ tertium illum articulum approbarint in genere; propterea in specie quoq; approbent ea omnia quæ ex passione Christi, cuius ibi meminit Confessio, consequuntur, & ab eadem dependent? Cum tamen orbi Christiano sit notissimum, grauiorem inter nos & Pontificios non esse dissensionem, quam de hoc ipso redemptionis opere, & virtute passionis ac mortis Christi, à qua tota iustificatio hominis dependet.

SENTENTIA

Inter alia sic ibidem habet Confessio: quod Christus passus, crucifixus, mortuus & sepultus sit, ut victima fieret, non tantum pro peccato originis, sed pro omnibus etiam peccatis reliquis, & Dei iram placaret.

Hæc verba si diligenter euoluas, subruunt & euertunt Papatum totum, & vniuersas opiniones Pontificiorum de omnibus ijs modis atq; medijs, quibus illi extra hoc vnicum sacrificium Christi, pro peccatis Deo satisfacere, & iram ipsius placare sunt conati. Si ergo iuxta putidissimam illam aduersariorum logicam minimè certè λογικῶς ratiocinari libet: quia circa hunc articulum Pontificij suum erga nostrates consensus sint testificati in genere: ideo in specie quoq; & rei ipsius fundamento illos nobiscum facere: an non, obsecro, infallibiliter vniuersam doctrinā Pontificiorū stabiles, quod de propiciatione Christi, sacrificio eius & expiatione peccatorū & consequenter de iustificatione piè recteq; sentiant? Quid ergo litigamus cū illis si nobiscum credunt ac sentiunt? Proinde animaduertit hinc æquus lector in fumum euanescere illud à Pontificiorum consensu & suffragijs emendicatum argumentum aduersariorum.

Sed

CONF. AVGVSTANÆ

Sed àplius illos ac propius vrgere placet. Dico ergo, si maximè expressa certaminis istius de persona Christi mētio facta fuisset, nondum tamen probatum esse à Zuinglianis, nec in omnem æternitatem probari posse, quod eius temporis Papistæ (de his enim hic agitur) à nostris hoc quidem in capite dissensuri fuerint. Diuersum autem nos possumus euidentissimè demonstrare. Nā ante comitiā illa Augustana in lucē iam prodierat Lutheri maior confessio de Sacramento, in qua totum illud negotium de omnipræsentia Christi hominis non obiter, sed prolixè per aliquot folia pertractauit, quem admodum etiam in libro πρὸς τὸν ἑρμῆν verborum cœnæ. Quanquam autem Pontificij studio planè indefesso in calumniam rapere & arrodere solebant, quicquid tandem vel leuissima occasione in Lutheri scriptis carpere se posse putabant: tamen ne unicus quidem circa ea tempora inuentus est ex omnibus Pontificijs, qui hanc partem doctrinæ Lutheri flagellandam susciperet. Quia hunc ipsum librum confessionis maioris maximo opere commendarunt Papistæ, testimoniū publicè perhibentes Luthero, quod errorem Zuinglij solidè confutarit, quemad-

R

mo:

SENTENTIA

modum apertè scribit Lutherus anno 34. in epistola sua de priuata missa.

Et sanè quòd doctrina hæc de personali Christi in terris præsentia etiam ante oblatam confessionem Augustanam in medio Papatu tradita vulgataq; fuerit, ex commentarijs Fabri Stapulensis viri eruditissimi perspicuè demonstrari potest. Is super Ioannem capite 14. sic scribit: Vbicunq; sanè Christus est, incarnatus est. Incarnatus autem sine corpore non est. Et magna est fides, cognoscere Christum corporaliter esse, vbi sacramentaliter est: *Sed maior est cognoscere eum absolute esse ubiq; corporaliter.* Nam hoc est sine modo cognoscere, illud cum modo. Fides autem quæ est absq; modo, maior est, quàm quæ modum habet.

In 1. Cor. 12. Vos estis membra Christi ex parte, id est, pars membrorum Christi, non autem omnia membra Christi. Non enim Corinthij fideles erant totum corpus Christi: imò neq; Europa, neq; Asia neq; Aphrica capax est plenitudinis Christi. Corporis inquam Christi, cui corpora nostra spiritali modo vniuntur, & vt sic dicam incorporatur, quod cælum implet, & terram. Est enim ubicunq; uerbum est. *Nā uerbum caro factū est.*
Quæ

CONF. AVGVSTANÆ

Quare uerbum nusquam est sine carne, neque caro illa sine uerbo. Videte ne corporalis imaginatio vos ludat, loca multiplicans, spacia distendens. Neq; hic locorum multiplicatio, neq; spaciolum distensio intelligitur, sed plenitudo sine loco, supra locum omnem, infra locum omnem, extra & intra locum omnem, sine spacio, supra & infra omne spacium. Et corpus Christi superspiritali illo modo, qui sine modo est, nulli comparabile, nulli proportionabile sed corporali modo, quo in terra visus est, & comparabile & proportionabile est. Hoc ex assumpta infirmitate, & modū & comparisonem & proportionem admittens: illud autem ex assumpte natura, modum, comparisonem; omnemq; proportionem diffugiens. Id ratio imaginatione iusta non attingit, neq; rationaliter in se ipsa manens: verum absurda vtraq; loquitur & effingit. Sed extra se euadens supernaturaliter superiore mente infusa uirtute, vbi neq; loca neq; spacia, neq; numerus, neq; multitudo, neq; tempus cogitantur, verè sentit & loquitur.

Hactenus Stapulensis.

Quid quod Bullingerus ipse nō postremus

R 2

é gres

SENTENTIA

ē grege & sodalitiū Zuinglianorū apertē cōfirmat in suis commentarijs super acta Apostolorum, Pontificios hāc, de qua loquimur, omnipræsentiam Christi secundū humanitatem, defendisse, dum in explicatione noui capitis ita scribit: at quod hinc (ex apparitione Christi ad Paulum facta) colligunt Pontificij: ergo corpus Christi est ubiq̃, stultius est, quā quod respōsionē mereatur.

Caluinus quoq̃; annotante Augustino Marlorato in expositione noui Testamenti super caput 20. Ioannis tribuit Pontificijs, quod immensitatem corporis Christi doceant: Et si autem Bullingerus hanc salutarem doctrinam ridet impie: Caluinus item omnipræsentiam, per calumniam immensitatem nominat (cū tamen non per immensitatē substantiæ corporis, adesse credatur Christus homo, sed ex ui unionis hypostaticæ, quatenus corpus Christi finitum ac dimensum manens ab assumente λόγῳ nullo in loco abesse statuitur): tamen ex uerbis illorum manifestē colligitur, quod eius temporis Pontificij à nobis hac in parte religionis minime dissenserint.

Certum etiā est ex scriptis Pontificiorum publicē editis, quod sub Papatu superiorum

CONF. AVGVSTANÆ

eorum seculorum ipsis quoq̃; sanctis omnipræsentia laudem adscripserint. Quomodo igitur personalem omnipræsentiam Christi fuissent negaturi, aut sanctis plus at tributuri Maiestatis, quā Christo secundū humanitatem? Imō ab omnipræsentia Christi hominis argumentum pro stabilienda sanctorum inuocatione (licet consequentia minimē firma) duxerunt ex dicto Hieronymi: si agnus ubiq̃; est, ergo & sancti, qui sequuntur agnum, ubiq̃; esse censendi sunt. Quemadmodum ille veritatis Euangelicæ proditor & Apostata Casparus Franck (qui nunc miris modis Domini nostri Iesu Christi Maiestatem exagitat) olim in percensendis causis suæ Apostasiæ hoc ipso argumento Diui Hieronymi ad sanctorum inuocationem idolatricam stabiliendam est abusus. Et refertū est Psalterium Mariæ (quod in Papatu summa cum approbatione susceptum erat, huiusmodi dictis, quibus etiam Mariæ Virgini omnipotentia & omnipræsentia (quod in omnibus tribulationibus adsit inuocantibus) manifestē transcribitur.

Cæterum quod nec dum sub Papatu hæc doctrina planē sopita sit: indicio luculento

SENTENTIA

est, quod Paulus Kemerius Iesuita Pontificius in suis propositionibus (contra quas Bernhardus Loquaxus Zuinglianus quidam scripsit) ita de hoc argumenti genere loquitur: Christum ubiq; esse corpore suo, facillimum nobis est multis & firmis rationibus probare. Primò quia in gloriam Dei assumptus est. Itaq; cum sit glorificatus, nunc corporis conditione mutata, ubiq; præsens est.

2. Quia in eius persona naturæ duæ diuina & humana ita inter se indiuiduo nexu unitæ sunt, vt neutra absq; altera esse possit: Vnde efficitur, vt vbiq; est Christi diuinitas, ibidem & eius esse humanitatem necesse sit: alioquin Christi diuinitas in aliquo loco sit, vbi eiusdem humanitas non reperitur, scinditur illa naturarum unio. Atqui Christi diuinitas est vbiq; Ergo & humanitas: & paulò post. Quia Christus omnipotens est (data est enim ei omnis potestas &c. Matth. 28.) Ergò corpore suo vbiq; est, & in terris simul & in cœlo versatur. Hactenus ille. Et quid opus in hac causâ ad Papistarum prouocare testimonium, quid illi vel improbant, vel improbant: cum ipsi

met

CONF. AVGVSTANÆ

met in sua doctrina sic perplexi & dubij hæreant, sic pugnantium opinionum diuersitate fluctuent, vt ipsi met nunc splendide negent ea, quæ regno Pontificio seculis superioribus publico consensu fuerant recepta, & peruulgata? Et è contrario Iesuitæ nunc in multis capitibus ita docent, nostrorum verba atq; linguam sic æmulantur, vt si quis ante sexaginta annos hunc in modum docuisset, quo nunc Iesuitæ faciunt: pro hæretico citra controuersiam habitus ac damnatus fuisset. Hinc ergò iudicet Ecclesia Dei, quàm nò modò turpe, sed absònum quoq; sit ex Papistarum vel approbatione vel improbatione de genuino proprioq; sensu confessionis Augustanæ iudicare velle maximè, cum nec tempore confessionis offerenda, neq; post vllus fuerit ex Papistis, qui Lutheri doctrinam de hoc articulo improbareret, donec pestiferum illud genus, Iesuitarum nempe colluies prodire cœpit. Qui cum longè post demum à Diabolo in arenâ producti sint: nihil ipsi vel consensu suo addere, vel dissensu derogare potuerunt confessioni Augustanæ multò antè oblata & exhibitæ antequàm illi in perniciem Christiana-

R 4

stia

SENTENTIA

stianæ Religionis ex infernali puteo abyssi prodierunt.

Nequaquam autem sub finem huius scripti reticere conuenit, quod etsi in Augustanæ confessionis capite tertio controuersia hæc ex professo non tractetur, tamen vel ex paucis ibidem verbis de Christi exaltatione positis ita dilucidè nostra sententia confirmetur, ita solide vicissim elidatur opinio Sacramentariorū, vt negari aut refelli id ab vniuersa factione Zuingliana minime possit. Sic enim habent verba latinæ confessionis: ascendit in coelos, V T sedeat ad dextram Patris, & regnet perpetuò & dominetur omnibus creaturis, &c. At verò apud omnes in confesso est, quod Christus non ideo in coelos ascenderit, vt secundum Deitatem omnibus creaturis dominaretur: quandoquidem immutabili Deitati per ascensum humanitatis Christi non demum impetrari potuit dominium vniuersorum quasi prius eo caruerit. Quia verò confessio perspicuis verbis asserit Christum ideo ascendisse, V T dominaretur omnibus creaturis: necessaria consecutione euincitur, de Christo iuxta humanitatem hæc esse accipienda: & proinde Christum etiam secundum

CONF. AVGVSTANÆ

dum eā naturam veram habere cum omni potentia τὸ λόγος κωνσταντι, quandoquidem extra dubium est, quod dominari omnibus creaturis non sit creata aut finita; sed solus increata & infinita potentia opus.

Habes, Christiane lector, veram & orthodoxam doctrinam de persona & Maestate DOMINI & SALVATORIS NOSTRI IESV CHRISTI, quæ ita comparata est: ut omnibus veritatis studiosis, etiam in hodierna illa infinita opinionum discrepantia copiosissime satisfacere possit. Etenim firmissimis, adeoque & διαδύτοισι argumentis, ex verbo Dei, dilucidissime ea demonstratur: & deinde testimonijs uenerandorū Patrum luculentissime illustratur. Habes præterea Reuerendissimi & sanctissimi Patris D. D. Martini Lutheri, & Augustanæ Confessionis ueram & genuinam, de hoc articulo, sententiam: quæ te aduersus Satanae dolum, quo etiam in hac parte uti solet, munire & sufficienter roborare potest. Atque sic excisæ sunt omnes plurimorum, quemadmodum putabant illi, & τὸ εἶ
εἶς & sublata e medio est omnis dubitandi occasio: ita planè, ut qui diligenter & pie perlegerit, non possit non, ueræ huius sententiæ, certus esse: nisi petu-

lantia, ferocia & incredulitate pessimos Iudeos &
 barbaros longissime superare & uincere uelit. Et
 nullum est dubium, quin hic ipse liber, in graui illo
 & horrendo Dei OMNIPOTENTIS iudicio te-
 stimonium sit dicturus contra illorum hominum con-
 scientiam, qui ueritati agnita tam ferociter & petu-
 lanter sese opponunt. Te uero IESV CHRISTE
 DEVS OPTIME MAXIME supplex oro:
 ut in ueritatem tuam nos omnes doceas: Ecclesie ne
 defis: Satanam cohibeas: & ueritatis petulantes ho-
 mines opprimas: ut te solum uerum DEVM
 essentiant: Tibi SOLI sit gloria &
 honor: qui cum patre & Spiritu
 sancto regnas in eternum
 AMEN.

P I N I S.

Errata.

pagina 12. linea 16. ἐκ τῆς τοῦ λόγου 14. 7.
 πρὸς αὐτὸς. 71. 4. 28. 174. 1. nisi diuinitas.
 113. linea vltima sapientiam.

Vrsellis,
 Excudebat Nicomachus
 laus Henricus

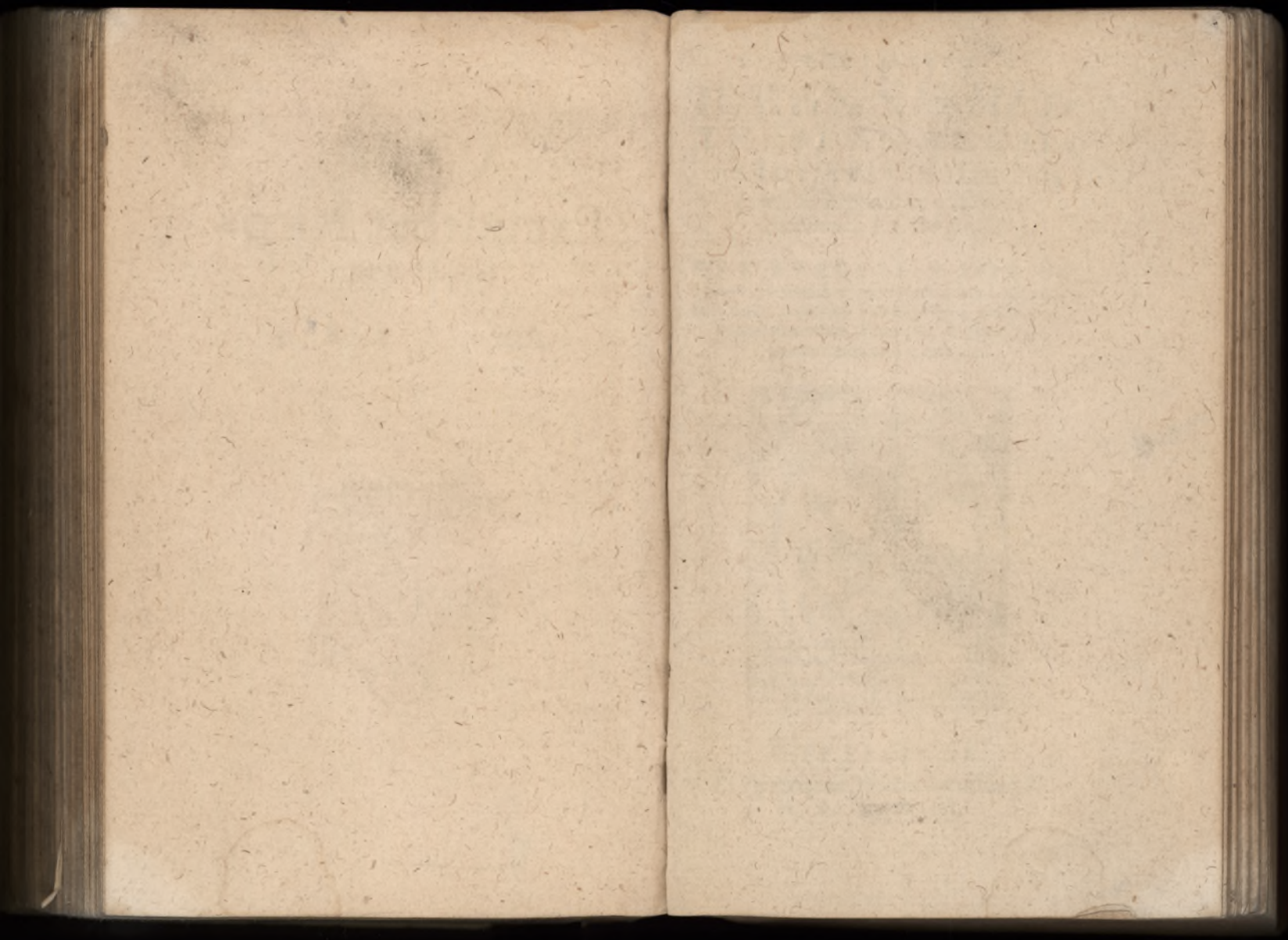
Anno 1585.

Vitellis
Excudebat Nicot
Ians Henricus

Anno 1582

RESPONSIO
IOHANNIS MAT-
THAEI SMALCAL-
DENSIS, THEOLOGIAE DO-
ctoris & Professoris publici in
Academia Vitebergensi :

QVA TRACTATVM SVVM DE
vnione personali & communicatione Idioma-
tum reali, aduersus VVolfgangum Amlingum,
Munerstadensem, Francum, Ecclesiae Ser-
uicantiae ministrum defendit.

VITEBERGAE
Ex Typographia Simonis Gronenbergii.
M, D, LXXXIII.

Ecclesias Apostolorum, eorumq; qui illos audierant ministerio pie praeclareq; constitutas irrepserunt, & turbas ingentes dedecurrunt. Hinc piorum certamina de personae filii Dei cum Samosateno, Apollinario, Ario, Nestorio, Eutychete, Monothelitis, Agnoëtis, Monophysitis, Acephalis, & aliis usq; ad tempora Mahometica extiterunt. Aduersus COENAM DOMINI verò Iudaei, Ethnici, haeretici, Apostata furenter sauerunt, testibus Iustino & Tertulliano, donec prater Pontificiam Cæna Dominica profanationem, Bevingarius Turonensis impium dogma de absentia corporis & sanguinis filii Dei in sacra COENA, persuasione excellentis doctrina & eruditionis, comminisceretur. Ludebat iste vocabulis, sacramentum, res sacramenti, sacramentum est rei sacra signum, sicut & Calviniani dogmatis defensores iisdem ficulneis armis adhuc sese circumcingunt, ne deprehenso illico in vultu opiniois & gloria summo cum dedecore faciant. Sed firma fuit, est, & erit promissio, Ecclesiam exstructam supra
funa

fundamentum Prophetarum, Christi & Apostolorum, frementibus inferorum portis, mansuram esse. Et sapientia Dei nullius ingenii acumine inuestigari, aut de gradu suo deijci potuit. Verum tunc maxime inuictam se esse omnibus ostendit, cum variis molitionibus summaq; vi & astu diabolorum & hominum oppugnatur. Idcirco doctrina cælestis cum ab insanis haeticis aut factiosis ingeniiis in dubium vocatur: aut cum adhuc sigillatur, tum eò magis gratam Deo & piis omnibus fragrantiam longè lateq; spargit, longeq; accuratius à piis Doctoribus tractatur & explicatur, curam gerente Ecclesiae filio Dei, qui sedet ad dexteram aeterni patris, ut det dona hominib. Eph 4. Et è contrario, iusto iudicio Dominus securitatem, contemptum doctrinae Evangelij, supinamq; negligentiam, audiendi, legendi, tractandi res sacras, per impios Doctores doctrinamq; malè dilutam profanis imaginationibus ulcisci solet. Sic curiositas ingeniorum coniuncta cum astutia terrena & diabolica pœnas dedit, &
13 porro

porro dabit, contemtus sacra incorruptaq;
religionis, amissa luce & consolatione cœ-
lestis doctrina in pauperibus conscientia,
iuxta illud: Ruite montes super nos, Ho-
sea, 10. Item, Dico vobis, quod nemo viro-
rum illorum, qui vocati sunt, gustabit cœ-
nam meam. Luc. 14. Verissima hæc esse Ori-
entalium Ecclesiarum vastitas, in pluri-
mis verò Europæ regnis ac regionibus
piorum scrutius sub Antichristi Roma-
ni, & Regum scutia, abundè docent.
Iram Dei quoque totis gentibus attrahi,
dubium non est, profanis disputationibus
fanaticorum, sua placita clarissimis diui-
næ vocis testimoniis in re Sacramentaria
anteferentium, qui & doctrinam simul
de PERSONA CHRISTI lacerant,
mutilant, & conuellere temerario ausu
conantur, ut Caluini, Beze, Danai, autho-
ris collationis nouæ, aliorumq; scripta, quib;
Ecclesia obruitur, palim faciunt. Dis-
pari quidem hi armorum genere, at haud
dissimilibus rationibus cum Iesuitis, Ec-
clesias, Dei beneficio piè constitutas, adori-
untur; neg. splendide mentiri virosq; pra-
get

get pudetque, sed quidquid de physica na-
turarum in Christo confusione, quam nos-
tris falso obijciunt, vtrinq; comminisci
possunt, audacter, plusquàm gravitate cen-
soria proferre, videri volunt: securi, quid
vesper serus in die tremendi iudicii ve-
hat. Diuina vocis testimonia, certo vera-
bo Dei in sacris literis comprehensa, aut
obiter aspiciunt, ut canis è Nilo bibit sus-
iciens, aut surdis eadem animis praterunt
insolenter, quod res ipsa ostendit. Subin-
de piam antiquitatem in ore habent, ut in-
genij ac eruditionis famam capient, alios
premant, seipsos commendent & efferant.
Quin & Lutheri dicta quandoque in me-
dium adferunt, ut viris politicis ad Rei-
pub. passim gubernacula sedentibus, piusq;
in Ecclesia sese purgent, omnibus autem
glaucoma maiori securitate obijciant. Ut
etiã apud minùs rectè institutos fidè eò fa-
ciliùs inueniant, vultum mirificè fingunt
noui Doctores: turbati peregrinis phrasib;
discentium animos haud rarò quiris-
rantur. Mirè deniq; fecundi sunt in con-
nectendo sophismata atq; argutias ociosas

latibula sibi dum parant, in diuersos exitus patentia. Hec nostro seculo noua istius vincendi ratio videtur. His artificibus Christiani consensus Formulam, Dissputationem hic VViteberge anno 80. habitam, nostrorumq; pia scripta deformant, arrodunt, traducunt, insectantur, & seecursu conuitiis proscindunt. Atqui piarum mentium est, insanis istorum calumniis non conturbari, non frangi. Non omnes enim, qui sunt ex Israël, sunt Israëlita Dei, teste Apostolo, sed mira sunt ingeniorum inuolucra, que tamen mirabiliter in lucem tandem protrahit Filius Dei, Dominus noster IESVS CHRISTVS, ea potestate, qua sibi potest subicere vniuersa. Christiani cum simus, hanc nobis ipsa vocatio ad Ecclesie societatem personam attribuit, ut unicam Filii Dei Seruatoris nostri voculam, diuino illius ore prolatam, Apostolorumq; monumentis comprehensam pluri faciamus, quam omnem Angelorum, aut hominum, quantumuis doctissimorum, sapientiam, iuxta toties in sacris literis repetita & inculcata dicta grauis

grauissima: Quicumq; non audierit verba mea, que loquetur (Messias) in nomine meo ego requiram ab eo, Deut. 18. Hic est filius meus dilectus, quo delector, hunc audite Matth. 17. Cæli & terra transibunt: Verba autem mea non transibunt. Luc. 21. Idcirco nobilissimi Patrum in aurea illa nascentis Ecclesie, noui Testamenti, ætate florida, non in discrepantibus sæpe Doctorum sententiis, sed immota doctorum celestium veritate normam sanæ doctrinæ de Deo, pia solitudine, quasiuerunt. Horum pietatem si fide sincera in Mediatorem filium Dei imitandam sibi Antagonista nostri proposuissent, maiori cura profecto attenderent, qua occasione Patres, aduersus quos, quibus ducti rationibus, aut moti circumstantiis, aliquid scripserint, aut dixerint. Et quid filius Dei, omnium Patrum Rex & Dominus, magni consilij & prætoris, voce sua loquatur, sanciat, mandet, à quo discere vel latum unguem nobis religio esse debet. Equidem dulcissimam consolationem sancti illi Dei homines, sacrarum literarum præscriptum secuti, ex doctrina

A 5 de

de vñione duarum in Christo naturarum,
de communicatione idiomatum, & de ex-
altatione humane natura in Christo ad di-
uinam gloriam desumserunt, in hunc mo-
dum: Quidquid filius Dei, quā homo est,
in tempore accepit, id eum propter nos,
& propter salutem nostram accepisse
se, ut Athanasius inquit, Orat. 4. pag.
246. Contentioso heretico, vel ipsa caro res-
pondeat. Eram quidem ego ex terra secun-
dam naturam mortalis: sed postmodum
facta sum VERBI caro, & ille ipse, qui
ὁ λόγος, & omnino impatibilis est, tulit
passiones meas. Ego autem libera facta
sum ab illis, utpote, cui non permixtum sit,
ut istis obnoxia sim, idq; per Dominū, qui
me ab istis rebus vindicauit. De exaltati-
one humane nature in Christo idem ait:
pag. 249. Ut autem gratia inademutibilis
esset, firmaq; omnibus custodiretur, eaq; de
caussa hanc donationem, ut propriam sibi
arrogat, dicitq; se potestate hanc percepisse
se ut hominem, quam semper habet ut
Deus, dicitq; Glorifica me, qui alios glori-
ficat, ut ostenderet, carnem se habere ista-
rum

rum rerum indigam. Ac proinde carne
sua humanitatis hanc glorificationem acci-
piente, ita loquitur, quasi ipse eam acce-
pisset, &c. Plura Cyril: lib. 10. thesau-
cap. 2. Quid magis perspicue dici potuit
de eo quod nunc in dubium a multis vo-
catur? Hanc enim consolationem,
quam tantoperè inculcat Athanasius,
ut dictum est, quantum possunt exten-
dunt ac delent noui Doctores, Calui-
num magistrum secuti, & luculentissi-
ma sacra scriptura testimonia, de my-
sterium τῆς ὑπερβολικῆς filij hominis ad po-
tentiam diuinam, contra mentem sacra-
scripturae, & illustrium Patrum expositio-
nes, negant. Humane autem nature in
Christo dona solummodo creata & finita
relinquunt logododali. Annon id est vim
facere perspicuis sacrarum literarum de
diuina gloria regnantis Messie, testimo-
nis? Annon presagium adfert effrenis in-
geniorum audacia, instare extremum
huius mundi diem, de quo scriptum est:
Veruntamen filius hominis cum vene-
rit, an reperiturus est fidem in terra?

Reue

Reuerendo patri Luthero profanas sacramen-
tariae factionis opiniones pari im-
pudentia affingunt, cuius tamen monu-
menta satis perspicue docent, illum profa-
no dogmati Cingliano ad extremum vita-
halitum usque, fide in filium Dei omnipot-
entem ac veracem, contradixisse. Quare
non minus ἐταροζυγῶντες isti, impii ine-
pti, sunt, quam si eidem viro Luthero, Si-
cyonios calceos, aut cothurnos Hetruscos as-
ptare voluissent, siquidem is à mollicie, sus-
perstitione et simulatione, in omni vita as-
lienisimus fuit semper. Olim cum ab ora-
thodoxis vehementer se premi sensissent
haeretici, cum nulla parte elabi potuissent,
de peregrinis phrasibus, quiritabantur
ἐπιφωτισμοὶ ἐν τούτοις, οὐ πατέρες ἡμῶν
οὐδέποτε ἡμῶν ἡγμύνευσαν οὕτως, inquit Ma-
cedonius blasphemiae conuictus contra
diuinitatem Spiritus sancti. Norunt
autem bona ingenia, non res verbis, sed
verba rebus inseruire. Neque in verbis,
sed in rebus heresin esse certum explora-
tumque est. Libenter, summaque voluntate
cum matre Ecclesia loquimur, ac omnino
loqui

loqui debemus: tamen cum Antagonistae
fanaticis opinionibus delibuti, nouas cir-
cumferant prestigias, nouisque coloribus
corruptelas doctrinae caelestis audacter
pingant: oratione perspicua & plana, quae
intelligi possit, refellendi sunt. Idque in
CONCORDIAE Christianae libro,
eiusdem Apologia, Disputatione VVitte-
bergeni, anno 80. & libello quoque, de vni-
one duarum naturarum in Christo, R. &
Clar. viri D. D. Iohan. Matthaei, Collegae
nostri, necessario factum esse profitemur.

Quare miramur merito, quam ob rem
M. VVolfgangus Amlingus tanta odio-
rum acerbitate coram orbis terrarum thea-
tro, contra R. & Clar. virum Dominum
Doctorem Matthaeum, fidelem Christi
ministrum, Collegam nostrum, calumum
stringere voluerit, cum ipse Amlingus
Augustanae quoque Confessionis cuius perhi-
bericupiat, imò cathedra LUTHERI
vindicem, si Christo placeat, se fore
haud obscure gloriatur. Quam laudem
tamen, absit inuidia dicto opinionis errore
ingenti, οὐδεπωολῶντι haud dissimilis, sibi
fingit

fingit atq; arrogat. Et nisi fingeret, nihil diceret.

Physicam naturarum in Christo confusionem libro CONCORDIAE antehac falso Amlingus obiecit. Eandem nunc Collega nostri scripto de unione naturarum in Christo, & κοινωσι reali audacter, pari impudentia, è cerebri sui figmento obijcit, & nunc Nestorio heretico Collegam nostrum adiungit socium, mox ut Eutichiani erroris convictum, ad inferos detrudit.

Verum enimvero Eutichetis dogmata blasphemata de naturarum confusione, testibus Euagrio, Zonara, Damasceno & aliis, perinde ut & Nestoriana deliria, à doctrina harum Ecclesiarum de Christo Messia exhibito, qua diuinis testimoniis nititur, in iisq; LUTHERI ductum secuta tota consistit, tantum differunt, quantum lucidissima ætheris regio à Tartareis Erebi umbris discrepat, ut luculenter, Dei beneficio, alibi suo loco dictum est. Neque, si calumnie absint, diuersum unquam probari poterit. Errores tandem eosdem

eosdem impudentissima oratione Collega nostro D. D. Iohanni Matthæo tribuit Amlingus, quos etiam Athanasio, Cyrillo, Augustino, cæterisq; defensoribus veritatis Deo inuisi heretici, ut facilius peruenirent quò vellent, intentare ausi sunt, sed frustra.

Si doctrina Ecclesiæ, quæ ut Iustianus loquitur, ὡς ἐστὶν κατὰ λόγον, ὡς κατὰ λόγον posita est, quiduis inferre sophisticis argutiis licet, ut singulas penè voculas Collega nostri Theonino dente arrodit Amlingus, quam, quæso, doctrina cælestis partem aduersus Indæorum, hereticorum, Mahometistarum deniq; rabiem tueri possemus? Arrianis ergò, horumq; similibus, & Pontificiis item scriptoribus, atq; Sacramentariis ex professo, hæc delicta relinquenda erant. Isti enim in hoc ludo mirè exercitati fuerunt, & adhuc sunt.

Cum audiùere Ariomanita filium de essentia Patris natum λόγον ἐκ τοῦ Θεοῦ esse, ilicò inferre, quasi æstro
per

perciti, Sophistomania horribili ausi sunt :
Ergo διὰ τῶν θεῶν, διὰ τοῦ θεοῦ, δι' ἐκείνου
ab aeterno natus est filius.

Pontificiorum & Sacramentariorum
artes piis hodiè ignote non sunt. Viderit
ergo Amlingus, quo animo, qua voluntate
sit erga puriorem doctrinæ cœlestis, Ec-
clesiam, Augustanæ confessionis propriam :
Et, annon egregiè fucum faciat summis,
mediocribus, atque infimæ sortis homi-
nibus. In sese descendat tempestivè,
opûsque suum probet, & sic gloriam habe-
bit ex seipso, non ex aliis, ut Apostolus
precipit.

Medici quibusdam indiciis morbos
deprehendere solent : ita coniecturis non
leuibus ducimur, intuiti propriis Amlin-
gi Defensionem parùm modestam, sed po-
tius ὑπεριστάην καὶ συνελκυστικήν, hominem
in cogitationibus de abstractis, siue natu-
ris earumq; proprietatibus seorsim conside-
ratis, mentem et cogitationes defixas gere-
re, quæ imaginatio olim Nestorio & aliis
nocuit vehementer. Proculdubio ob hanc
solam causam Theodoretæ Regulam, &

LV.

LVTHERO quoq; & nostris sedulo re-
tentam, tantoperè urget : quam tamen
nemo pius, nemo sana fide præditus, in Ec-
clesia unquam negavit, neg. ut negaret, in
animum induxit suum. Veniam igitur
nobis dabit Amlingus, si remedia conue-
nientia huic malo benignè, ut qui lumen
de suo alteri accendit, et ipsi, & illis qui cū
eo faciunt, sine morositate, fraterna bene-
uolentia monstrauerimus. Eiusdē Theodo-
reti utilissimam commonefactionē audiat.
Dial. 2. κοινὰ ἔστι τοῖς πᾶσι, τὰ ἴδιον φέροντα ἴδια,
καὶ τὰ ἴδια καὶ ἐκείνῳ τῷ σωτῆρι προσαγομένη
ἔστι. Admittat etiam senilem LVTHERI
voce hic ex ipsius cathedra prolatam, cū
inquit : Sic rectè dico, Diuinitas non patia-
tur, humanitas nō creat. Hic loquor de ab-
stracta & de separata diuinitate. Sed
non hoc faciendum est, non separanda ab-
STRACTA sunt, aliqui fides nostra falsa est.
Sed credendum est in concreto : Ille homo
est Deus, &c. Hic propria & attributa
rectè manent. Humanitas non creat,
scilicet in humanitate separata, vel seorsim
posita, si de ea sola loquimur : sicut è

B

con-

contra diuinitas non moritur. Ideo hoc loco de abstracto tacendū est prorsus, quia fides hic nullam docet abstractionem, sed concretionem, conjunctionem & copulationem utriusque naturæ, &c. Memor etiam sit Amalingus, in hoc mysterio inuestigando Paulini dicti: μή ὑψιλοφρονῶν, ἀλλὰ φρονῶν εἰς τὸ σφρονεῖν. Vbi enim defuit ratio, ibi est fidei edificatio, ut Augustinus inquit.

Vltimò Hugonis de S. Victore locum, part. 8. cap. 11. de Sacramentis, accuratius propter gloriam Dei & salutem suam expendat Amalingus, quia non tantum, quod Hugonis sit, inculcatur, sed quia cum Analogia fidei Christianæ congruit, neque ab ea defleat. Verba Hugonis hæc sunt: Quomodo, inquit, corpus vnum eodem tempore in diuersis locis esse potest? hic est, ibi est, & totum utrobique est, & in multis locis similiter. Noli mirari. Qui locum fecit, corpus fecit, & locum in corpore, & corpus in loco. Et qui fecit ut vnum corpus in vno loco esset, fecit sicut voluit, & si voluisset,

set, aliter facere potuisset. Nam & quando vult, aliter facit, & est, sicut ipse vult, semper. Ibidem: Idcirco cum quid mirari cæperis, & dixerit tibi forte cogitatio tua, quomodo hoc esse possit, cogita facientem, & desinet esse mirabile, quidquid illud fuerit: & si forte admirabile non esse desierit, tamen incredibile non erit. Si factor omnipotens cogitatur, non erit impossibile, quidquid erit. Hæc etenim ille.

Hæc est fides orthodoxa Ecclesiæ, neque noua, neque portentosa, neque Scriptoribus Ecclesiasticis ignota, cui si aures & animum præbuerit Amalingus, frustra hanc operam non sumtam à nobis esse letabimur: sin minus, & maledicere is perget, Filius Dei causam suam non deferet, qui est via, veritas & vita, Dominus minusque omnium.

Nos autem licet ὑπὸ τοῦ νόου διδάσκοντες in hac vita, bonæ conscientie testimonio, ut Christi ministri nos
B 2 sus

sustentabimus, nihil neque noui, neque
portentosi à nobis in Ecclesia & schola di-
ctum, scriptum, aut defensum fuisse.

Aeternum patrem Domini nostri Iesū
Christi, fontem sapientia salutaris, per filium
in Spiritu sancto inuocamus supplices,
ut lucē Euangelij inter nos accensam pro
pter gloriam nominis sui, nostram atque
multorum piāq; posteritatis salutem de-
fendat ac seruet, ne dicant impij: Vbi
nunc est Deus eorum: sed ut maneat nobis-
cum IMMANUEL, iuxta dulciſſ.
promissionem: Ego ero vobiscum omnibus
diebus vsq; ad consummationem seculi.
Viteberga, Cal. Maij. Anno à nato Sio-
loh, 1584.

REVE

REV ERENDISS I-
MO PRINCIPI AC DOMI-
no, Domino Eberhardo, Episcopo Lubecensi
& Verdensi: Abbati ac Domino domus ad
S. Michaëlem, in inclita vrbe Lüne-
burga, &c. Principi ac Domino
suo clementissimo, S. in
Christo.

EUm in libello meo, de vnio-
ne personali, & communica-
tione idiomatum reali, R. atq;
C. princeps ac Domine, nullam aliam,
sed prorsus eandem tractauerim do-
ctrinam, quæ est in Formula Concor-
diæ, cui R. & C. vestra simul cum alijs,
Electoſibus, Principibus, Comitibus,
Baronibus & ciuitatibus quampluri-
mis subscripsit: nihil omninò veritus
sum eundem R. & C. vestrae eo fine
dedicare, ut inde consensum nostrum
& qualem doctrinam hodiè in Aca-
demiā VVittenbergenſi sonemus ac
propagemus cognoscat: nempe non
nouam aliquam, sed illam ipsam, cui à
R. & C. vestra simul nobiscum & cum
B 3 alijs

DEDICATORIA.

aliis vnanimiter subscriptum est, & quam Lutherum ex verbo Dei docuisse, certum est.

Sed quid contigit? Profluit homo quidam præsumtuosus & arrogans, Sacramentarius & abiuratus hostis Formulæ Concordiæ, qui ausus fuit, se doctrinæ nostræ non solum opponere, verumetiam prohibitu eam calumniari, inuèrtere, deprauare, & quocumq; ipsi visum est aut placuit, detorquere: quiq; eò audaciæ & impudentiæ processit, vt omni pudore absterfo, non erubuerit, R. & C. vestræ, calumnias, sophismata & mendacia sua, titulo modestiæ ornata, obtrudere: Formulam Concordiæ & Apologiam cum authoribus suis, statim in præfatione ad R. & C. vestram, & deinceps per totam suam immodestam Defensionem miserrimè traducere, contemnere, & nefandorum errorum reos agere.

Postea-

DEDICATORIA.

Posteaquam enim multa magnis verborum ampullis, sed tamen plerumq; inaniter & falso, præfatus est, de operatione Academiæ V Vitebergensis: de causa turbata Ecclesiæ: de Anhaltina Confessione, & quòd inuiti sine protractu in arenam, iamq; à me lacerati: de sua voluntate, quòd studiosæ iuuentutis rationem habuerit, ac voluerit defensione sua rectè sentientes confirmare, ac refutatis erroribus sanabiles in viam reuocare, vt ab arceptis opinionibus liberati, lucrifiant Domino: Venit tandem: & Formulam Concordiæ & autores Apologiæ, de quibus insolenti & petulanti audaciæ affirmat, quòd in Apologia Christo corpus phantasticum assignant, ne quidem locum habens in arbore substantiæ: quòd Maiestatem diuinam personæ alteri dari negent, naturæ verò assumptæ dari affirmant: quòd scholasticam Theologiam explodant, & nihilomi-

B 4

nus

DEDICATORIA

nus Scholasticorum testimoniis v-
tantur: quod Maieſtatem, quam carni
adſcribant, nec ſubſtantiam nec acci-
dens carnis eſſe, ſed quiddam tertium
aſſeuerent: quod propoſitiones illas
abſtractiuas de carne Chriſti, quod ſit
omnipotens, omniſcia, vbiq; vt veras
defendant: quod exinanitionem Ver-
bi incarnati, non niſi ad humanitatem
reſtringant: quod negent ſe ita argu-
mentari, ſi proprietates diuinæ non
realiter communicentur humanitati,
hominem Chriſtum non fore Deum
verè & realiter: quod gloriam Chri-
ſti, de qua Iohan. 1. & 2. ad ſc̃itiam
illam maieſtatem: carnis Chriſti detor-
queant: quod natiuitatem Chriſti, ex
virgine Maria adſcribant virtuti ma-
ieſtatis collatæ in carnem: quod Chri-
ſtum, quā homo eſt, finitum eſſe atq;
manere, & ſimul tamen vbiq; eſſe
contendant: quod vnionem hypocha-
ſticam duarum naturarum in Chriſto,
non niſi ad repletium modum ac-
com-

DEDICATORIA.

commodent: quod pro æquipollenti-
bus terminis habeant, eſſe ipſam dex-
teram Dei, & eſſe ad dexteram Dei;
quod Chriſtum ſuo corpore omnia
replere clamitent, & nihilominus vi-
deri velint, ac ſi generalem vbiquita-
tem in medio relinquant: quod in
Cœna Domini nolint videri de mo-
do præſentiæ litigare, cū tamen eam
æſtiment, partim ex repletio, partim
ex definitiuo modo: quod colligant,
cū λόγος non ſit locus, & caro in
λόγῳ ſit, conſequi, quod caro non ſit
in loco: quod contendant, aſſumram
Chriſti carnem rerum omnium in
cœlo & in terra cū reſtricem, tūm
creatricem ac ſuſtentatricem eſſe:
quod inter totam Chriſti perſonam,
& totum perſonæ non diſtinguant:
quod deniq; in quæſtionem vocent,
ſitne inter articulos fidei referendum,
quod dicitur: Nihil præter Dei eſſen-
tiam, infinitum eſſe, &c. De his o-
mnibus Serueſtenſis ille miniſter,

B 5 meus

DEDICATORIA.

meus Antagonista, absque fronte affirmare audet, quod ab auctoribus Apologiæ (quam, pro modestia sua, verbosam, vinosam, calumniis & blasphemis ebriam nominat) sint proposita & defensa, quibus responsionem suam quamprimum opponere se velle iactitat. Si quis autem Apologiæ notata folia diligenter inspicit, atque perpendit, videt aduersarium meum, aut audacter calumniari, aut splendide mentiri, aut impudentem Sophistam agere. Prodeat ergo cum sua responsione in lucem, habebit dubio procul, qui ipsi calumnias, mendacia & sophismata sua ad oculum monstrabunt. Hoc est illud quod paulo ante dicebam, Antagonistam meum eò audaciæ & impudentiæ processisse, ut omni pudore absterfo, non erubuerit R. & C. vestræ calumnias, sophismata, & mendacia sua obrudere. Persuasit sibi penitus homo iste, physicum & reale, in

DEDICATORIA.

in hac disputatione de communicatione Idiomatum & de mysterio vniuersalis personalis, synonyma esse. Hac persuasio fundamentum est, vel potius propugnaculum, ex quo aduersus Apologiam pugnat: neque ex alio fundamento meum oppugnavit Tractatum. Nam ex illa synonymia colligit concluditque, realem idiomatum communicationem nihil aliud esse, quam Physicam proprietatum transfusionem, quæ inter naturas Christi fiat aut facta sit. Omnia igitur quæ de reali communicatione idiomatum nos docemus, interpretatur iste, de idiomatum transfusione physica. Hoc suum commentum nobis affingit, ita ut in nobis nihil aliud, quam cerebri sui figmenta, & somniorum suorum spectra oppugnet.

Negacissimum igitur est, quod in præfatione ad R. & C. vestram, perfrecta fronte, de absurditatibus & blasphemis in Apologia con-

DEDICATORIA

contentis garrit, & quòd de me appendit siue annectit, me istiusmodi, & multò etiam crassioribus opinionum monstris occupatum esse, & vel ideò minus excusari posse, quòd Smalcaldicos articulos, tanquam patriam fidem, nec possim nec debeam ignorare, in quibus Lutherus protestetur, nullam in mysterio utroq; tam Verbi incarnati, quàm sacrosanctæ Trinitatis inter nostrates & Pontificios discrepantiam intercedere. Quod itaq; tractatum meum attinet (Apologia enim habebit suos defensores) quem de vnione personali & reali idiomatù communicatione conscripsi, & R. & C. vestræ, de consilio Collegarum meorum euulgatum dedicaui, is nulla omninò crassa opinionum monstra, ut nugatur aduersarius, continet: sed completitur catholicam fidem de incarnatione τῷ λόγῳ, de vnione hypostatica seu personali: de duabus naturis in Christo ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως καὶ ἀδιαιρέτως vnitis; de perfectione humana

DEDICATORIA

humanae naturæ in Christo: de communicatione idiomatum reali, quæ naturarum propria, personæ communificat communia: de statu exinanitionis Christi: & prædicationibus siue formulis loquendi, iuxta certas quasdam Regulas, quæ monstrant, quomodo de incarnationis mysteriò cautè & inoffensè loquendum, & quibus formulis vtendum sit. De his rebus verè Theologicis multa breuiter & orthodoxè tractaui: aduersarius verò meus, non solùm suorum argumentorum, obiter à me examinatum, immodestam tutelam & patrocinium suscepit: sed quæ à me rectè tradita sunt, de reali communicatione idiomatum, & de præsentia corporis Christi in λόγῳ, detorquet iste ad physicam idiomatum, atq; adeò ad vbiquitatis transfusionem, magnoq; conatu ac molimine, ventoso tamen & frustraneo, contendit: reale & physicum synonyma esse, & vnum idemq;

DEDICATORIA.

idemq; significare. Coactus igitur importuna immodestia aduersarii mei, iussusq; à meis Collegis, pro veritate asserenda nunc respondi, & Tractatum meum ita defendi, vt sperem, me pijs omnibus, veritatemq; amantibus, abundè satisfecisse. Nolo autem in posterum cum aduersario meo contendere, siue meam responsionem nouo libello excipiat, siue non: non solum quod natura abhorream à contentionibus: sed quod experientia edoctus videam, nullà ex istis altercationibus redire vtilitatem ad pios & Ecclesiam, quæ, vt inquit Apostolus, 1. Cor. 11. non habet consuetudinem contendendi, sed à contentionibus aliena est.

Video etiam, Antagonistam meum ex illorum numero esse, qui multa potius scire videri volunt, quàm verum dicere. Refert Stobæus, ex libro Hieracis de iusticia, descriptionem quandam morum, quos homines con-

ten-

DEDICATORIA.

tentiosi habent Homo contentiosus, inquit, paratus est cum omnibus contendere sine vllò modi & oportunitatis litigandi respectu. Hic sanè non ea modò, quæ rectè dicuntur, euertere conatur, sed multa quoque contentiosè faciet, vt se non consentire cum alijs ostendat. Hinc alijs molestus erit: illos autem, qui ipsum & conuersationes eius fugiunt, prosequetur odio. At qui liberè morum eius prauitatem accusauerint, illos ne intueri quidem rectis oculis sustinebit. Quod si in sui similes incidat, illicò seditiones, coniugia, & bellum irreconciliabile nascentur: inde calumniæ mendaces, & omne genus insidiarum, & consultationes, quo pacto se mutuo perdant, &c. Hos mores contentiosorum à meo ingenio prorsus alienos, nec possum, nec volo imitari, sed potius Zenonem philosophum sequar, qui à viro liugioso interrogatus, an

VIRIUS

DEDICATORIA

virtus esset utilis, renuit responsum, ne respondendo ei daret occasionem litigandi. Quid autem aliud facerem ego, si secundo responderē Antagonistæ meo, quàm quòd illi vltiorem litigandi occasionem darem? Orare debebamus & probi esse hoc periculosissimo & extremo tempore, non contendere, aut turbas mouere in Ecclesia non necessarias. Credibile est, poenam diuinam non procul à ceruicibus nostris abesse. Punit absque dubio iustissimus Deus nostras contentiones grauissimo bello & persecutione. Sed à querelis mihi nunc tempero.

Quòd restat, Reuerendiss. & clementiss. Princeps ac Domine, cum aduersarius meus Defensionem suam immodestam illustri Reuerendiss. Dignitatis vestræ nomini, non solum inscripserit dedicaueritq: verumetiam ad R. & C. V. prouocans, eam grauissimo R. & C. V. iudicio censuræq; subiecerit, & vt perbenigne audia

DEDICATORIA

audiat, petierit: æquitas ipsa postulare videtur, vt & ego Responzionem meam apud R. & C. vestram deponam, ne iudicium eius & censuram fugisse videar. Si nunc R. & C. vestra illud faciet, quod ab omnibus piis lectoribus, vt factant, peto: & confert Tractatum meum & hanc Responzionem cum immodesta aduersarii mei defensione, videbit dubio procul, antagonistam meum neq; candidè, neq; modestè, nedum piè mecum egisse: & veritatem, quam in Tractatu meo docui, & professus sum, adhuc immotam & inconcussam stare. Et quidem necesse est ita fieri, quia SVPER OMNIA VINCIT VERITAS. In qua veritate sanctificet nos æternus pater Domini nostri Iesu Christi, & exaudiat preces filii sui, pro Apostolis & tota Ecclesia orantis: Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos mihi dedisti, vt sint vnum, sicut & nos, &c. Et, Sanctifica
C eos

DEDICATORIA

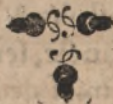
eos in veritate, sermo tuus veritas est.
Seruet igitur cœlestis pater, R. & C.
vestram, & nos omnes in veritate
Euangelii, quod non sinat ociosam
esse notitiam in nobis, sed accendat
mentes & corda nostra, vt verè ardeat
in nobis fides, timor Dei, dilectio, &
vt verè simus sancti, non profani, sicut
ut impii: pacem & veritatem in per-
petuum colentes, Amen.

VVitebergæ, die Apostolorum
Philippi & Iacobi, Anno 1584.

R. & C. Vestræ

Obedientis.

Iohannes Matthæus
Theologiæ Doctor &
Professor publicus.

INDEX RERVM, DE QVIBUS singulis capitibus primæ partis tractatum est.

IN EXORDIO.

O	ccasio & necessitas huius responsionis indi-	1.
	catur, pag.	1.
	Amlingi modelia significatur.	5.
Qui	Academix Professores suggillat.	6.
Authorem	Tractatus contemnit.	5.
Tractatum	exibilat.	10.
Suam	defensionem laudat.	1.
Dicitur	tractatus audientus & lectus.	14.
Monstratur	necessitas examinandi sex argumen-	15.
	ta Amlingi.	15.

IN PRIMO CAPITULO.

Explicatio	disti, loh. 1. VERBVM caro factum	
	est, pag.	16.
Incaratio	VERBVM cur instantanea.	16.
De	vocalibus factum esse, & assumisse.	18.
Vnde	sit caro Christi.	20.

IN SECUNDO CAPITULO.

Persona	quomodo incommunicabilis & quomodo	
	modo communicabilis.	21.
Gratia	vnionis quid sit.	23. 179.
Gratia	habitualis quid.	24.
Quomodo	vnio personalis facta sit secundum	
	personam & quomodo secundum natu-	
	ras.	24.
Definitio	vnionis personalis, & assumptionis hu-	
	manæ naturæ.	26.
Quid	sit possidere ad communem vsum & effe-	
	ctum.	28.

INDEX.

IN TERTIO CAPITE.

Communicationem Idiomatum realem non euertere duas naturas in Christo	32.
Non esse nouè dictum. quod de possessione, vsu & effectū tradidi	34.
Explicatio possessionis, vsus & effectus	35.
IN QVARTO CAPITE.	
Realiter, quid significet	38.
Realiter & physice, non semper esse synonyma	38.
Realiter & personaliter etiā esse synonyma	39.
Realis cōmunicatio opponitur verbali Allœosi	40.
Quomodo humanitas Christi idiomata diuina possideat	41.
Quomodo homo Christus omnipotens sit	42.
Sacramentarios etiā in Appellationibus officiorum Allœosin fingere	43.
Possidere, non mox significare imperiosum dominium	44.
Vtrum in Christo fuerint virtutes cardinales	47.
Discrimen inter vnionis gratiam, & gratiam habitualement	49.
Cur scholasticorum testimoniis vsus sit author	51.
Scholastici quomodo in Apologia Concordiæ repositi	53.
Virtutes cardinales an in Christo	55.
Vtrum in Christo fuerit fides & spes	56. 57.
Quomodo Christo fides ascribenda, & quomodo non.	58.
Septem dona Spiritus sancti quomodo in Christo.	60.
De scientia siue intelligentia Christi	61.
De videndo Deum	63.
Scientia beatorum quæ sit.	64.
Quantum anima Christi in VERBO cognoscat Deum	65.

INDEX.

Dies & hora aduentus Christi, & nouissimi diei quomodo à Christo ignorata	68.
De triplici scientia animæ Christi	71.
Quod homo Christus sit omniscius	72.
Locus Lutheri explicatur, vbi reprehendit eos, qui ex Christo hominē omnipotentē faciunt	72.
Quomodo per scientiam infusam & acquisitam aliquid potuerit ignorare Christus	77.
Vtrum anima Christi habuerit omnipotentiam	79.
Quomodo Christus omnipotentiam acceperit.	79. 83.
Quid sit realis Idiomatum communicatio	88.
Quomodo possit componi hæc controuersia de reali idiomatum communicatione	89.
De scientia & intellectu Christi	91.
IN QVINTO CAPITE.	
De definitione realis communicationis idiomatum	93.
Realem communicationem non confundi cum vnione personali, neq; cum exaltatione Christi.	94.
κοινωνία quot habeat significationes	96.
Communicatio quid significet	97.
Status controuersie de communicatione reali quis sit	98.
Quod communicatio plus dicat, quàm vnio	101.
Quod vnire & communicare non aequipolleant.	103.
Quomodo hæc controuersia possit componi	103.
κοινωνία participationem significare	106.
De falso statu huius disputationis ab Amlingo confecto	106.
Ci 3	Par 3

INDEX

Participatio quid significet	102.
Proprium esse quid significet	110.
Quomodo persona, deinceps naturæ cum proprietatibus & actionibus suis communicari dicantur.	112.
Communicatio realis in persona quid sit.	113. 114.
Qualē participationē intelligat Amlingus.	115.
De communicatione quæ est forma prædicandi.	116.
Ab vno vtriusq; naturæ proprium præstari.	117.
Vbi Allæosis non fit admittenda.	118.
Quod corpus assumptum à V E R B O, ipsius sit organum.	119.
Quod sit discrimen realis & verbalis communicationis.	120.
Verbale quid sit, & dicatur.	121.
Non esse disputationē de formulis loquendi.	122.
Quomodo realis cōmunicatio sit explicanda.	122.
Quomodo filius hominis sit creator.	123.
Quomodo Filius Dei passus sit.	124.
Quomodo homo Christus dicatur omnipotens omniscius, omnipræsens.	125.
Quod realis communicatio non opponatur formulis loquendi.	127.
Quis causam dederit contentioni de reali communicatione.	129.
De reali communicatione.	132.
Persona quomodo communicabilis.	134.
Naturæ in Christo quomodo cōmunicabiles.	137.
Habere & possidere quomodo intelligendū.	145.
Quomodo naturarum propria personæ sint communia.	141.
Quid vocabulo personæ intelligendum.	142.
Quid sit agere cum cōmunicatione alterius.	142.
De sessione ad dexteram Dei.	143.
Quid.	143.

INDEX.

Quid sit exinanitio & exaltatio Christi.	109.
Exponitur locus ad Philip 2. cap.	151.
Exinanitio & exaltatio ad personam Christi referenda.	157.
An exaltatio præcesserit exinanitionem.	157.
An bis sederit Christus ad dexteram Dei.	158.
Quando Christus sedere coeperit ad dexteram Dei.	162.
Quomodo homo Christus sit filius Dei.	164.
Particula, secundū, quid significet.	164. 165. 170. 202.
Christus secundum quod homo, est Deus; & Christus, secundū quod homo, est filius Dei, quomodo differant.	168.
Quomodo Amlingus communicationē personæ concedat.	172.
Christū, secundū quod homo, esse filium Dei.	173.
A symbolis & decretis æcumenicorum conciliorum non discedendum.	178.
Vbiq; regnare & vbiq; esse quid differant.	179.
Quæstio de vbiquitate.	179.
De tribus modis præsentie corporis Christi.	180.
Quod corpus Christi localiter sit in celo.	181.
De præsentia corporis Christi in V E R B O.	184.
Corporis Christi vbiquitas quid sit.	185.
Scholastici quomodo negent vbiquitatem humanæ naturæ Christi.	185.
Corpus Christi locale subsistit in persona vbiq; præsent.	187.
Ratio, cur præsentia corporis Christi in V E R B O vigenda.	188.
Quod per omnipræsentiam corporis Christi non intelligatur eius infinitas.	189.
Quod Allæosis sit larva Diaboli teste Luthero.	193.
An corpus Christi sit in omnibus rebus.	195.
Quæ.	195.

INDEX.

Quæ sit doctrina de vbiuitate	197.
Reuocatur Allæosis	197.
Quomodo vbiuitas homini Christo conueniat	198.
An vbiuitas sit portentum	199.
Vnde oriantur Arriani	200.
Quod Christus vbiq; totus, sed non totum	201.
Humanam naturam non deposuisse suas proprie- tates in vnione	203.
Corpus Christi personaliter vbiq; esse, quomo- do intelligendum	203.
An corpus Christi sit diuinitati simul coexten- sum	207.
Natura humana non querenda extra personam	209.
VERBI	211.
Corpus Christi quomodo vbiq;	211.
De sacramentorum blasphemia	211.
Exponitur locus Iohan. 3. Nemo ascendit in cæ- lum.	213.
Examinantur dicta patrum ab Amlingo allegata	216.
Quomodo Christus de cælo descenderit	223.
De vera ratione exponendi scripturam	224.
Dictū Christi Iohan. 3. applicatur ad tres modos præsentie corporis Christi	226.
Discrimē monstratur inter subsistentiam nostrorū corporum & subsistentiam corporis Christi	228.
An corpus Christi in se simul sit locale & illocale.	230.
Christus stans apud Nicodemum Hierosolymis, quomodo tunc fuerit in cælis	231.
Personaliter vbiq; esse, & tamen non infinite, quid sit	233.
Abp.	

INDEX.

Absurda rationis, quæ colligit Amlingus ex vnione personali	235.
De actionibus & operibus Christi	239.
Actiones & passionēs personæ Christi tribuendas	242. 244.
Amlingum fortiter defendere Sacramentarios	246.
Sacramentarios omnem realem communicationem negare.	247.
An filius Dei, per assumptam naturam, tanquam per instrumentum, omnia opera diuina efficiat	249.
De miraculis, quæ Christus fecit	252.
Deus est passus, quomodo intelligendum	254.
An corpus Christi personaliter sit vbiq; 255. 259.	
Recitantur argumenta contra vnionem personarū lem	254.
Naturaliter & personaliter vbiq; esse, non aequi- pollent	261.
Respondetur ad Sacramentariorū cauillationes.	
Si corpus Christi est vbiq;, Ergo & vbiq; conce- ptum, assumptum, & passum est.	266.
An vbiuitas & conceptio sint extremē contraria	271.
Corpus Christi localiter passum & nihilominus personaliter vbiq; fuisse	271.
De appellationibus officii Christi	275.
Christo quomodo omnia data	278.
Quando Christus officium mediatoris acceperit	279.
Quomodo Christo iudicium sit datum	281.
Quomodo Christo omnis potestas sit data	283.
Potestatem vitæ & iudicii ad personam referen- dam.	285.
G s	base

INDEX.

Dare & accipere in tempore, quid sit Amlingo 268.
Quare Amlingus etiam neget, humanitati Christi
fui officia data: 290.

IN SEXTO CAPITE.

De statu exinanitionis Christi 294.
Exaltatio exinanitionem secuta est. 295.
An Christus formam serui deposuerit, 297.
De authoritate, Formulæ Concordiæ, 298.
De scriptis Lutheri. 302.
Vbi status exinanitionis incipiendus. 303.

IN SEPTIMO CAPITE

De formulis cautè loquendi de mysterio incarnat
nationis. 305.
Quomodo homo Christus sit omnipotens, omni
scius, omnipræsens. 307.
Transfusionem idiomatum physicam non esse in
rerum naturam. 309.
Duplex idiomatum communicatio, quo ad hanc
disputationem. 310.
Quod unio personalis à communicatione idio
matum reali diuersa sit. 312.
Localitatem corporis Christi, per vbiuitatem
non euerri 313.
Discrimen esse obseruandum inter concreta &
abstracta. 316.
De forma Dei & forma serui. 316.

INDEX MATERIARVM in II. parte.

Necessaria propagatori alicuius doctrinæ. 334.
Realis communicatio quid. 336.
Alloctio quid agat. 337.
Quid

INDEX.

Quid ex vnione personali secutum. 318.
Communicatio persone 319.
Communicatio naturarum in persona. 341.
Communicatio idiomatum & actionum. 342.
Quid argumenta Amlingi refutant. 343.
Quale sit D. Iohan. Math. Examen. 344.
Examen Syllogismorum Herzbergenium. 347.
Reale quid significet. 348.
Solutio primi Syllogismi Herzbergenis. 348.
Solutio secundi syllogismi Herzbergenis. 350.

IN I. ARGVMENTO.

Nullam esse physicam proprietatem transfusio
nem. 353.
Reale quid. 351.
Habere & possidere quid. 357.
Tantrum duplex Idiomatum communicatio, rea
lis & verbalis. 358.
Similitudo à ferrigno sumta. 359.

IN II. ARGVMENTO.

Nulla est idiomatum communicatio naturarum
inter se. 352.
Naturam per se considerare quid sit. 352.
Diuina idiomata in concreto, id est, de homine
prædicantur. 354.
Natura humana in VERBO subsistens, est homo
Christus. 356.
An caro Christi omnipotens. 356.
Realis communicatio non facit naturam hum. di
uinorum idiom. subiectum. 357.

IN III. ARGVMENTO.

De differentia specifica, qua quartus gradus præ
sentie diuinæ à cæteris tribus discern
nitur. 360.
An Amlingus sit Sacramentarius. 372.
De

INDEX.

De particula Q V A S I	374.
Modestia Amlingi	379.
De differentia specifica	382.
Quid sit assumere in unitatem personæ	384.
Quod vnio hypostatica sit specifica differentia	385.
Assumpta natura in persona filii Dei, quid sit.	388.
De possessione, usu & effectu.	388.
Nullam communicationem fieri inter naturas Christi	390.
Amlingus fingit falsas hypothesas	394.
Quid per possessionem intelligendum	397.
Quid per usum intelligendum	400.
Natura assumpta quomodo instrumentum	403.
λογος	401.
Quid per effectum intelligendum.	406.
Quid sit cum communione alterius agere	407.
Quomodo hæc lis componi possit	408.
IN QVARTO ARGVMENTO	
Communicatio idiomatum physica totam Trinitatem incarnat	410.
Reale & physicum quomodo differant.	412.
Humanitas non assumpsit Deitatem	414.
Filius solum, vnium sibi humanam naturam	417.
De Angelstadianorum Thesisibus	418.
De differentia specifica	421.
Absurda ex falsa hypothesi	423.
Sola vox hypostasis non distinguit Trinitatis personas	425.
De differentia specifica iterum	427.
An sola hypostasis filium à Patre & Spiritu sancto distinguat.	430.
Persona quomodo communicabilis & quomodo non	433.
Aml	437.

INDEX

Amlingi fides de vnione personali	434.
De Allorosi	438.
An natura humana consustentetur in hypostasi	439.
VERBI	
De Patripassianorum errore	442.
Diligens exâmen quarti argumenti	444.
Communicatio realis non incarnat totam Trinitatem	449.
Sitne duplex realis communicatio.	450.
Quæ sit absoluta Deitatis consideratio	453.
IN V. ARGVMENTO.	
De hæresi Eutichiana.	456.
Quis sit vbiquista	461.
Hæreticos abuti scriptura & bonis argumentis	464.
An caro Christi sit alterius speciei	465.
An caro Christi sit eiusdem definitionis cum carne nostra.	466.
Differentia realis & physica communicationis	470.
An caro Christi subiectum diuinorum Idiomatum	474.
IN VI. ARGVMENTO	
De hæresi Nestoriana.	
Qualem communicationem Idiomatum reiecit Nestorius	481.
De disputatione Vittenbergenfi habita An. 80.	483.
Differentia realis & physica communicationis	484.
An ex communicatione physica, duo contrarii errores Eutychis & Nestorii sequantur	487.
Discrimen inhabitationis diuinitatis in Christo & in Petro	491.
De Epilogo defensionis Amlingicæ	491.
IN	491.

INDEX MATERIARVM

in III. Parte.

Sitne Amlingus Sacramentarius.	494.
Qui sint Sacramentarii.	495.
Quæ sit intentio Amlingi.	496.
Quid Amlingo verum corpus, & vera præsentia.	499.
De vera præsentia corporis Christi in sacra cœna.	500.
Quomodo Tò εν τὴν vrgendum.	504.
De particulis, in, cum, sub.	505.
Modus Sacramentalis, iuxta sententiam Sacramentariorum.	507.
Tres modi præsentia corporis Christi.	508.
De possibilitate præsentia corporis Christi non disputandum.	509.
Quid significant particulae, verè, essentialiter, realiter.	511.
Quomodo panis dicatur verum Christi corpus.	515.
Christo non affingimus corpus illocaie.	516.
Quid sit nuda tantum signa statuere.	520.
De Sueuico Syngrammate.	522.
Iudicium Amlingi de Luthero.	523.
Cur Amlingus Syngrammati Sueuico subscribat.	533.
Quod panis sit corpus Christi.	525.
Panem non tantum esse signum & figuram corporis Christi.	529.
Quomodo corpus Christi edamus.	531.
Qui sint Amlingo Sacramentarii.	535.
De Lutheri Regula.	536.
Regula Lutheri non refutantur Sacramentarii.	537.
	Cri.

INDEX

Crimen falsi commisit Amlingus.	538.
Sacramentarii dicta Patrum detorquent.	540.
De confessione Patrum synodi Nicenæ.	540.
Quid Amlingo sit Ecclesia orthodoxa.	545.
Quomodo intelligat Amlingus panem cœnæ sine vero corpore Christi, non esse Eucharistiam.	546.
Sententia Amlingi de præsentia Christi in Cœna.	549.
Quomodo symbola Cœnæ exhibeant, applicent, obfignent.	550.
Qualem cœnam Dominus ipse celebrauerit.	552.
Modi præsentia corporis Christi non confundendi.	553.
Quomodo Sacramentarii verbis Christi credant.	554.
Dux notæ Sacramentariorum.	555.
Qui Amlingo sint Sacramentarii.	557.
Quomodo Amlingus vtatur verbis exegeticis Christi.	559.
Localitas non impedit præsentiam corporis Christi in cœna.	560.
Fundamentum præsentia corporis Christi in Cœna.	562.
De Sacramentali manducatione corporis Christi.	564.
De fructu & vsu Cœnæ Dominicæ.	565.
De manducatione indigna.	566.
Qualem præsentiam corporis Christi Sacramentarii talem doceat Amlingus.	567.
Methodus Amlingi.	571.
De argumentis Anhaltinis.	576.

Phy

INDEX.

Physicum & reale non semper idem significanē	571.
De reali communicatione Idiomatum.	575.
Modos presen- tiæ corporis Christi non confundimus.	576.
Preca- tio	578.

R.ESPONSIO

QVA DOCTRINA

de vnione personali & Idiomatum
communicatione reali,
defenditur.

IN calce capitis 5. Tractatus mei, quem de vnione personali & Idiomatum communicatione reali, studiose iuuentuti publicè in celeberrima Academia Vitebergensi proposui, & postea typis excusum euulgavi, examen addidi sex argumentorum, quæ nomine Anshaldinorum Theologorum passim à studiosis & alijs circumferebatur, quibus realem communicationem (quam nos respectu vnionis personalis humanæ naturæ cum persona æterni filij Dei, docemus) tanquam firmissimis arrietibus prosternei, vanissimè gloriabantur: cum tamen nihil aliud impugnarent istis syllogismis, quàm physicam naturarum & proprietatum transfusionem, quam & nos reſcimus & damnamus, propterea quòd eam nec de catholica fide, nec in rerum natura esse, firmiter credamus. Publicè autem sex

Occasio
huius reſ-
ponsio-
nis.

A illa

illa argumenta eo fine examinaui, ut iuuentus studiosa intelligeret, Seruetensium Theologorum gloriationem esse vanam, & ipsos cum figmentis cerebri sui, & cum proprijs laruis somniorumq; spectris pugnare, non cum viris doctis & clarissimis, rectè de communicatione reali sentientibus, quibus nequiter, inscitum errorem transfusionis physicæ affingunt: & in Ecclesia Christi senio laborante, turbas mouent, & concertationes non modò non necessarias, sed & scandalorum plenas, sicut hac perspicua responsione meridiana luce clarius monstrabo.

Hunc Tractatum meum cum examine sex argumentorum cum videret euulgatum V Volfgangus quidam Amilingus, Ecclesiæ Seruetensis minister, atq; argumentorum suorum (nam à quibusdam author illorum habitus est) tam solidum, & exactum examen legeret, vehementi ira, tanquam œstro, percitus, omnis modestiæ fines transiliens, immodestissimam suorum argumentorum defensionem, refertam calumnijs & mendacijs, addita Tabella paræ

paradoxorum, ut vocat, & Antilogiarum ex meo Tractatu collectarum, confarcinauit, & typis excusam huc misit, ut inter studiosos huius Academiæ spargeretur. Etsi verò hominem suis laruis fascinatam, non iudicabam dignum, cui responderem: tamen cum veritatis patrocinium non sit abhincendum, & veritatem reticens, aut non defendens, cum violatorè in pari culpa sit, etiam ipso Amilingo teste, responsionem hanc adornavi, tantum propter illos, qui Tractatum meum cum examine sex argumentorum, non sine ædificatione, audiuerunt & legunt.

Hortor autem pium lectorem, ut Tractatum meum & hanc responsionem diligenter cum immodesta Amilingi defensione conferat: & quod utrinq; scriptum est, animo attentè perpendat: videbit, sine dubio, Antagonistam meum neq; candidè, neq; modestè, nedum piè mecum egisse: & veritatem, quam in Tractatu meo docui & professus sum, adhuc immotam & inconcussam stare. *Talis enim est*, (ut ait Chrysostomus de laudibus Pauli, A 2 homil.

homel. 4.) veritatis conditio, vt etiam multis impugnantibus suscitetur & crescat: talis autem e diuerso status erroris est, vt etiam nullo sibi obsistente, consenscat ac defluat, &c.

Nec velim cogitet Amlingus antagonista meus, me illi responsurū statim, si aliquid inuenisse se existimabit in hac responsione, quod calumnijs peruerat, aut manifestis mendacijs corrumpat, vt inde Antilogias & Paradoxa colligat, (quod veritate victi solent facere, quando nihil aliud habent quod respondeant): sed prorsus sibi persuadeat, siue responsionem hanc nouo libello impugnet, siue non, me nequaquam passurum, vt mihi tempus breue & irrevocabile, laboribus vocationis meæ destinatum, eripiat. Conflictibus istis cum hominibus, qui clausis oculis & auribus Andabatarum more pugnant, hoc est, qui nec vident, nec audiunt, quid alijs doceant, & de qua re sit controuersia: & qui putant, se aliorum errores oppugnare: cum tamen nihil aliud agant, quam quod cerebri sui figmenta, quorum alios reos agunt, disputationibus suis inua-

inua-

inuadant. Quare libenter Amlingo concedam, vt vltimum obtineat verbum, quod est ius muliercularum rixantium, vt quæ peior sit, vltimo conuitio vincat.

Ornauit autem aduersarius meus De modesta Am/ defensionem suam aculeatam ac den-
tatam. qua bonos eruditosq; viros, & lingi.
vnâ Christianâ nostram Concordiam cum Apologia eiusdem, Theonino, vt dicitur, dente rodit, epitheto M O DESTIÆ, sed quâm modestus sit homo iste, & quâm modesta eius defensio, tu, pië lector, iudicabis ex istis flosculis (stercoribus debebam dicere) quibus illam non ornauit, sed foedissimè conspurcauit. Hoc quidem facilè mihi persuadeo, cogitasse Amlingum, modeste sibi, vt Ecclesiæ & Christi ministrum decet, respondendum esse, & idcirco modestæ defensionis Titulū libello præfixisse, qui cum modestiæ admoneret: sed turpiter oblitus est inspicere Titulum, quod iubentur sæpe facere qui libros scribunt, quamobrem caro viciit spiritum, & natura eius effrænata bonum quod habuit propositum, exculsit, vt responsio

ipſius nihil de modeſtia præ ſe ferat, quàm inane nomen. Quare quàm modeſtè loquatur & ſentiat Amlingus de Academia VVitebergenſi, & Profefſoribus eius, præſertim Theologis: de Formula Concordiæ & eius Apologia: de mea perſona: de Tractatu meo, & doctrina in illo comprehenſa, & deniq; de ſua, quam conſcripſit, deſenſione, illud ſtatim ex præfatione eiſdem apparet. Nam reliquam modeſtiæ, per totam deſenſionem ſparſæ, partem, hîc non attingam: ſed tantùm præfationem lectori iudicandam exhibebo, in qua primo intuitu modeſtiam ſuam, qua utitur Amlingus erga Academiam VVitebergenſem & Profefſores eius, mirificè prodiit. Cùm enim dixiſſet, *Academiam VVitebergenſem tam diu floruiſſe, quàm diu pax vignerit cum fidei ſinceritate coniuncta*, obiectiõni occurrit & præoccupat, inquiens: *Quæ quidem in eam partem accipi nolimus, quaſi non, ut debemus, reuerenter de ſtudijs vel diſcentium vel docentium hodie in eadem Academia ſentiamus, &c.* Vide, pie lector, quis hæc audiens, dicat: Amlingum non eſſe modeſtum? Verùm quàm reue-

Academiam
am Vite-
bergenſem
ſuggillat.

reuerenter de ſtudijs iam in Academia VVitebergenſi docentium & diſcentium ſentiat, planum facit querela cathedræ Lutheri, quam coronidis vice deſenſioni ſuæ modeſtæ, ſcilicet, adiecit, ubi ait:

Orco reuocatus Arius

(Quis putet?) in pluteis diſſerit ecce mea.

Et poſtea:

Mennunc Neſtorij deliria tetra ſatigant,

Nûc rediuiua cohors Eutychiæ premit.

Ex his verſibus apparet, pie lector, quàm modeſtè ſe gerat Amlingus erga Academiam VVitebergenſem, & quàm honeſtè ſentiat de ijs, qui in ea hodie & docent & diſcunt.

Deinde, vix dici poteſt, quàm modeſtè quoq; Amlingus iudicet de Formula Concordiæ, de Apologia & eius authoribus. Nam in eadem præfatione, ubi poſt multas calumnias, & non pauca mendacia, quibus Concordiæ Apologiam peruertit & corrumpit, tandem his verbis concludit: *Hæ igitur præclara iſta gemmæ, vel (ſi ita placet) belli iſti roſculi ſunt, inani verborum ſuco perpetuaq; eiſdem coloris iteratione, nec non vaniſſima nugaciſſimarum concionum,*

Formulæ
iam Con-
cordiæ
conten-
tetur.

quibus semetipsos (qui librum compilarunt) atq; lectorem circumducunt, & a scopo dissertationum abducunt παλιλογία νος & α-λογία vestiti, &c. Et paulò post, hæc verba addit: Atq; illos (scilicet Apologix articulos) nunc quidem quasi delibare volumus, de quibus paulò post prolixius nobis differendum erit, cum ad obiecta Apologia istius verbosæ ac vinosæ, vel potius calumnijs & blasphemijs ebriæ, responsionem opponemus nostram, quam necessitas quedam & officij ratio nobis omninò extorquere videntur, propter iniquam & male dicam (hîc nihil nisi modestiam audis, pie lector) in ista Confessionis Anbaldinorum, & doctrine orthodoxæ exagitationem, &c. Satis modestè (quis credit?) Amilingus declaravit, abiuratum se hostem esse Formulæ Cõcordiæ & Apologiæ, & omnium qui subscripserunt. Quia verò respondere vult Apologiæ authoribus, Anbaldinam, vt vocat, Confessionem defendere, & articulos Apologiæ refutare: spero illum inuenturum alios me longè oculatiores, qui diligentius ipsius modestiam obseruabunt, & viuis coloribus depictam in lucem protrahent.

Postea

Postea meam personam quacuncq; Author etiam occasione arrepta, amarulentis rem Tragicis & sarcasmiss traducit ac irridet. Sicut est quod per totum librum cognomen meum auitum mutauit, & abiecta litera Thita ex Mattheo Matæum fecit, quod vanum & ineptum significat. Ego verò si ea modestia vellem respondere, qua tu Amlinge defendis, deridendum te omnibus propinarem. Sed occurrit mihi illud proverb. 26. Ne respondeas stulto secundum stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Tibi igitur tuos iocos & sarcasmos, tuas cauillationes & calumnias, tua conuicia & scœmata relinquam. His enim stultitiæ ornamentis mea scripta nolo ornare, ne tibi similis efficiar: sed conabor, vt ita respondeam, ne tibi sapiens esse videaris. Huiusmodi modestiæ quoque est, quod dicit in præfatione, me in theatrum produxisse tractatum meum & refutationem argumentorum suorum, tantum ingenij ostendēdi causa, ne inter obscuros latitare viderer. Item, quod me passim nominat nouum nouæ Theologiæ Professore, & nouum patronum commenti vbi quistici, disputatorem litigiosum, hominem

A 5

nullius

nullius iudicij, nouæ Theologiæ dictatorem:
 & quod ex me facit nunc Arrianum, nunc
 Nestorianum, nunc Eutyebianum, nunc
 Patripassianum, nunc Marcionitum, & ne-
 scio quid amplius. Quicquid enim vult,
 ex me, pro sua modestia, potest finge-
 re. Sicut Circulator quidam, qui ac-
 currenti populo ostendebat folium
 vnum Papyri, ex quo tantum per com-
 plicationem variam, omnis generis
 vasa & utensilia poterat mira agilitate
 facere: nunc mensam, nunc poculum,
 nunc scamnum, nunc pontem, & mul-
 ta alia: Ita Amlingus ex me facit, quid-
 quid ei libet.

Tracta-
 tum exi-
 bilat.

Præterea in eadem præfatione di-
 cit, *Tractatū meum vix post biennium ab-*
solutum esse, in quo tamen modestiæ ob-
 litus, valde immodestè cespitat. Sci-
 unt enim, qui Tractatum illum ex ore
 meo, intra spacium paucarum septi-
 manarum exceperunt, rem longè ali-
 ter se habere. Aliquoties etiam scribit
 antagonista meus, quod professus sim,
me vnico Thoma contentum esse: sed qua
 occasione & quomodo, aut quo sensu
 tale quid dixerim, immodestè reticet.
 Nam in præfatione rationem monstro,
 cur

cur non pluriū Scholasticorum testi-
 monia in Tractatu meo adduxerim: id-
 eò videlicet, ne auctoritate Scholasti-
 corum niti viderer potius, quàm ver-
 bo Dei. Ideirco in responsionibus ad
 quæstiones vnico interdum (hanc vo-
 cem Amlingus modestè, ni fallor, omit-
 tit) Thoma fuisse contentum, hoc est,
 me aliorum Scholasticorum testimonia
 transcribere noluisse. Hic vides, Le-
 ctor, quàm modestè me pungat Amlin-
 gus, ac si professus sim, me vnico Tho-
 ma esse contentum, quasi in doctrina
 Thomæ & eius auctoritate ita acqui-
 escam, vt reliquos parùm aut nihil cu-
 rem. Quàm verò modestam doctrinæ
 veræ de reali communicatione, in Tra-
 ctatu meo comprehensæ, mentionem
 faciat: suo loco indicabo.

Postremo, vt pauca tantum attin-
 gam de Amlingi defensione, quid pro-
 mittat in ea, & quid præstitisse se iacti-
 tet, præterire non possum, quod in
 præfatione scribit, & nobis persuade-
 re conatur, *se sine omni acerbitate defen-*
sionem suam scripsisse. Quid autem est
 acerbitas, si defensio Amlingi acerb-
 itate caret? Forsitan cogitauit, stulto-
 rum plena esse omnia, nec quenquam
 in

Laudat
 suam de-
 fensionem.
 Amlin-
 gus.

in hoc corrupto & immodesto seculo
 viuere, qui modestiam adhuc agno-
 scat, aut sciat, quid modestia sit. Si hæc
 tua defensio modesta est, Amlinge, ro-
 go, ne quando scribas immodestè. Si
 enim modestia tua, defensionem hanc
 tam verbosam & longam fecit, quid
 fieret, si immodestè scriberes? Similis
 modestia est, quod dicit: *se nolle omnia*
mea, partim ambigüe dicta, partim mani-
festè falsa: partim se mutuo destruentia, scrupu-
pulosius persequi, &c. Sed quomodo
 promissis steterit, ostendit non tan-
 tum anxiosa & verbosa defensio sex ar-
 gumentorum: sed etiam tabula illa Pa-
 radoxorum & Antilogiarum, in qua ni-
 hil intentatum, nihil intactum reliquit,
 etiam illud, quod suo iudicio rectum
 esse pronunciauit: ita ut affirmare non
 verear, Amlingum emuncta sua censu-
 ra etiam Aristarchum superasse. Ad-
 huc vnum restat, quod se præstitisse in
 sua defensione iactitat, hoc ipsum si
 non est modestè dictum, malè & absur-
 dè defensionem suam nomine mode-
 stix ornauit. Nam post multa conuitia
 & mendacia in fine libelli iactitat, *se*
repulisse acceptam iniuriam gladio non car-
nis.

nis, sed spiritus. Sanè, si hoc fecisset,
 quod se fecisse vanè gloriatur, defen-
 sio ipsius titulum MODESTIÆ,
 non immeritò habuisset. Tu verò, piè
 lector, iudicabis de gladio Amlingi ex
 his, quæ de modestia defensionis ha-
 ctenus ex præfatione in lucem protu-
 li: reliquos modestix Amlingicæ flos-
 culos defensioni ubiq; aspersos, suo
 loco etiam videbis. Ego nunc respon-
 sionem aggrediar, quod est potissimè,
 & docebo: Amlingum nulla prorsus
 iniuria à me esse affectum: sed ipsum
 doctrinam sanam & salutarem de com-
 municatione Idiomatum reali, quam
 profiteor, perfidè immodesta sua de-
 fensione impugnasse.

Non autem dubito lectorem intel-
 ligere, quàm facètè auspicetur Amlin-
 gus suam defensionem, & quàm ridi-
 culè suspicetur de imagine cerui sa-
 gitta transfossi, meo Tractatui impres-
 sa. Est enim reuera ceruus ille cum in-
 scriptione symbolum typographi, què
 etiam in alijs libris ex ipsius Officina
 prodeuntibus videre licet. Qualem
 verò conscientiam habeam, saucia-
 tàmne vel sanam, ex hac responsione,
 non

De exorsio
 dio des
 fensionis
 Amlingi.

Tractatum
audissis
me emtum
& lectum,

non ex ceruo, symbolo typographi
intelliget Amlingus, qui totimundo
libenter persuaderet, Tractatus mei
nullam fuisse habitam rationem: sed
despectum iacuisse, tanquam lectu in-
dignum. Sciat autem, eum non tantum
audissimè emtum, sed nunc secundò
sub prælum reuocatum, & à quibusdā
præcipuis nostræ ætatis Theologis le-
ctum esse, qui etsi mei noticiam nullam
habebant, tamen literas fraternas mi-
hi scripserunt, & egerunt mihi gratias
& suo & Ecclesiæ nomine: quorum
vnus præcipui nominis & autoritatis
in Ecclesiis Augustanæ Confessionis
inter alia scribit: se non cogitasse, tam
diu superfuturum in hoc mundo, vt
eiusmodi luculentam doctrinæ cele-
stis repurgationem in Academia VVi-
tebergenli videret: quare Deo gra-
tias agit, & nos in hac Academia hodie
docentes ad constantiam hortatur.
Alius mihi ita scribit: Magnas tibi pro
publicato Tractatu gratias ago, non
meo solius, sed totius Ecclesiæ nomi-
ne. Mihi equidem gratissimus accidit
propter perspicuam explicationem
doctrinæ de reali communicatione
Idio-

Idiomatum, quæ annis superioribus
non sic fuit explicata, &c. Tantorum
virorum iudiciū de meo Tractatu plus
apud me ponderis habet, quàm im-
modesta illa sex argumentorum defensio.

Miratur aliquoties Amlingus, quæ
necessitas me impulerit, vt argumenta
sua, quæ suo iudicio ἀδιάλυτα sunt,
examinanda & refutanda assumerim,
cū ab ipso ne verbulo quidem sim
lacepsitus. Sed cogitare debebat, satis
superq̃ lacepsitum quemlibet esse, qui
ratione officij sui errores cum autho-
ribus suis VVolfgangis inclamare te-
netur. Quare cū ego tenear ex offi-
cio iuuentutem scholasticam præmo-
nere, ne incautè erroribus implicetur,
examinaui sex argumenta illa publicè,
cum publicè extarēt & circumferren-
tur, præsertim verò cū dicebatur;
Amlingum tantopere paralogismis suis
fidere: & ego viderem, illum ex signē-
to cerebri sui alijs errores & hæreses
affingere.

Cū autem in ista defensione mo-
desta (scilicet) non solum suorum ar-
gumentorum tutelam & patrocinium
susceperit Amlingus, sed etiam totum
meum

Necessitas
examinan-
di Anhal-
dina Argu-
menta.

Respon-
sionis huius
Methodus

meum tractatum, collectis hinc inde Paradoxis & Antilogijs, vt existimat, delumbare, infringere & prorsus proterere voluerit: non vagabor huc illuc sine ordine, vt Antagonista meus fecit: sed sequar ordinem & capita, quæ in tractatu meo obseruauit, & eorundem instituam *ἐναγώγιον* siue recognitionem, vt lector perspicue videat, quid sit impugnatum, & quid approbatum. Nam quidquid impugnatum non est ab Aristarcho illo, pro approbato sine controuersia habendum erit.

DE PRIMO CAPITE.

Explicatio dicti:
Verbum
caro factum est.

PRIMUM caput habet orthodoxam fidem & doctrinam de Incarnatione VERBI. Vbi diligenter explico sententiam huius Apostolici dicti: VERBUM CARO FACTUM EST. In qua explicatione duo vidit Amlingus quæ carperet: vnum, quod pagina 3. vnionem personalem appello instantaneam, hoc est, in instanti factam, *ἐν τῷ ὧρ*. Instantaneum autem oppono motui successiuo. Creuerunt quidem membra corporis Christi in utero Mariæ virginis, sed quia non sunt generata

Incarnatio
Instantanea.

fata successiue, neque anima post alii. quot à conceptione dies infusa est, sicut in generatione nostra fit, sed simul facta est assumptio totius & omnium partium humanæ naturæ (non enim pars humanæ naturæ post partem vnita est personæ filij Dei) vnio personalis vocata est à Scholasticis instantanea. Sed ad hæc quid Amlingus? Is pagina 144 scribit: *hanc phrasin unionis instantaneæ transcriptam quidem à Scholasticis, sed non scholasticè à me usurpatam.* Et pag. 165. inter paradoxa recenset hanc phrasin, & dat ei primum locum, eò videlicet intellectu, vt ab instanti conceptionis caro Christi postea dicatur cepisse esse ubique. Deinde in Scholam me ducit, & multis verbis docet, quid Scholasticis sit vnio instantanea, idque testimonio Thomæ, quo vnico me scire esse contentum, scilicet. Sciatur autem Amlingus, me Thomam & alios Scholasticos legisse & intellexisse, eam ipse per ætatem ad aliquam functionem nondum esset idoneus. Inanem ergo operam sumsit, vt me doceret quid esset vnio instantanea, qui iam ultra triginta sex annos

B

Scho

CAP. I. Scholis & Ecclesiæ, Dei gratia, seruiò, adeò vt nimis serò se mihi præceptorem offerat minister ille Seruicstensis. Si mica modestiæ in homine isto fuisset, retrahi potuisset ab ista immodesta præsumptione. Sed quid agier postquam pro libitu sententiam & intellectum meum corripit & aliò detorsit, me videlicet instantaneam vnionem vocare illam, qua caro Christi ab instanti conceptionis personalem quandam vbiquitatem acquisierit: acerrimè incipit pugnare, & more suo absurditates portentosas ex doctrina de vbiquitate personali corporis Christi, colligere & congerere, de qua tamen hic nihil dicam, sed suo loco integram reseruabo.

De vocabulis factum esse & assumisse.

Alterum quod Amlingus in explicatione dicti Apostolici (Verbum caro factum est) vidit, est illud, quod ponderans vocabulum *ἐγένετο*, factum est, scripsi: Euangelistam non dicere, VERBUM carnem suscepisse vel assumisse, sed factum esse, vt personalem vtriusq. VERBI & carnis unionem exprimeret, Hic Amlingus garrit, pag. 170. *me Euangelistam cum Pauli*

lo

lo committere, & me excusari non posse. CAP. I. quasi voluerim emphasin vrgeri verbi *ἐγένετο*: Nam Apostolum vocabulo assumptionis, unionem hypostaticam pari fide expresse cum Euangelista. & vim verbi *ἐγένετο* sine Paulina interpretatione nec satis intelligi nec declarari posse, &c. Sciat autem Amlingus, me emphasin illam, quam vrgeo, non ex meo capite finxisse, sicut ipse solet figmenta capitis sui proferre, sed ante tres & viginti annos in locis Musculi Dufani eam legisse, qui in loco de incarnatione Verbi, manifestè hanc emphasin vrget, & inter alia dicit, *amplius quiddam esse, fieri carnem, quam assumere aut coniungere sibi carnem*. Nemo (ait) mox id esse dicitur, quod assumit aut sibi coniungit. At VERBUM caro factum dici potest propterea quod non simpliciter carnem nostram assumsit, sed illi sese unitate personæ coniunxit, &c. Similem emphasin vrget Cyrillus lib. 1. in Iohan. cap. 15. Non dixit in carnem filium Dei venisse, sed carnem factum fuisse: ne quis habitudine, sicut in Prophetas & in ceteros sanctos venisse ipsum: sed verè carnem, id est, hominem factum esse arbitratur, propterea etiam De-

B 2

us est;

CAP. I. *us est, secundum naturam in carne & cum carne, propriam enim illam sibi fecit, &c. Quare nec Iohannem cum Paulo committo, nec reſicio vocabulum assumptionis: sed generaliore terminum per vocabulum, factum est, ad certam assumptionis speciem, hoc est, ad unionem personalem restringo. Quod autem existimat Amlingus, vocabulum, fieri, interpretandum esse per vocabulum assumi, id doctis iudicandum relinquo, qui, quamvis angustiora per generaliora declarentur, non tamen concedent, ut ad genus confugiat aliquis, cum de specie unionis disputatio est contra Nestorianos. Arbitror tamen non inſcitè dici posse: quod verbum, assumere, ad naturas duas Christi assumptam & assumptam: verbum autem, fieri, ad unitatem personæ respiciat.*

Vides ergo, lector pie, primum caput Tractatus mei stare immotum, & ab allatatu antagonistæ mei illæsum. Verum cum interdum mihi obſciat errorem & hæresin Valentinianorum, obseruabit pius lector, quid in hoc primo capite de carne Christi scripserim,

De carne
Christi.

rim, videlicet, quod ea non sit ab æterno, aut de coelis: sed initium sumserit, ipso incarnationis mirando opere, & in ipso virginis Mariæ utero. Ibi quoque Valentinianorum argumenta ex professo, sicut videre est, refello, & apertè pronuncio, Christum esse fructum, non hospitem vteri virginæ. Hoc orthodoxè scriptum esse testatur Amlingus, pagina 171. sed statim addit, *me hoc ipsum multipliciter labefactare vel potius destruere, quando affirmem pag. 86. corpus Christi ex virgine assumptum ab instanti conceptionis vbiq. fuisse.* Quomodo autem personalis corporis Christi vbiq. veritati eius nihil derogat, docebo postea suo loco. Ordine enim procedendum est, & non omnia vno loco simul & semel possunt tradi & explicari.

DE SECUNDO CAPITE.

Secundum caput Tractatus mei continet doctrinam de vniōe personæ, vbi primò personam definio, quod sit substantia indiuidua, viuens, intelligens, incommunicabilis: cum autem postea pagina 43. doceam, primam &

Summa
secundi
capitis.

B 3

præ

CAP. II. præcipuam communicationem, quæ in vnione personali fundata sit, & ex illa sequatur, hanc esse, qua filius Dei assumptæ animæ & corpori humano suam personam communem fecit, idem realiter & reuera, Antilogiâ inde colligere nititur aduersarius meus, pag. 182. *ac si personam incommunicabilem esse affirmarem, & tamen nihilominus communicationem personæ docerem.* Sed quid facilius, quàm Antilogiam hanc apparentem conciliare? Persona incommunicabilis esse in definitione dicitur ad differentiam essentiae diuinæ, quæ communis est tribus personis Trinitatis: & respectu personarum inter se, quia persona patris non est persona filij, neque persona filij, est persona Spiritus sancti. Quando autem affirmo filium Dei assumptæ animæ cum corpore humano, communem fecisse suam personam, nihil contra definitionem personæ asseuero. Nam ex persona filij Dei non facio essentiam communem pluribus personis: neque dico personam filij Dei communem factam personæ hominis: sed fidem Catholicam doceo, animam videlicet atque corpus

Persona
quomodo
incommu-
nicabilis
& quomo-
do com-
munica-
bilis.

pus Christi ex vnionis gratia id habere, vt in persona filij Dei sint personata & subsistant, ita vt assumpta natura humana cum filio Dei vnum sit subsistens indiuiduum & incommunicabile. Vnionis autem gratiam nomen, non χάρισμα siue gratiam aliquam, quam natura humana ex vnione acceperit, sed ipsum vniri personaliter filio Dei, hoc gratiam voco, quia gratis concessum est humanæ naturæ, vt personetur & indiuiduatur in persona filij Dei. Vnde gratia vnionis idem sonat, ac si dicas, vnionem gratuitò factam: sicut gratia habitualis, est habitus ex gratia siue gratuito animæ tanquam subiecto collatus, quæ ratione nec persona, nec natura dicitur communicari, quia persona non est accidens vel habitus, vt per transfusionem communicari possit. Cum itaque credam & doceam non sancta, sed sana & quieta mente & conscientia, naturam assumptam vnâ communem personam habere cum filio Dei, quis reprehendet hanc doctrinam & phrasin, filium Dei naturæ as-

Gratia
vnionis
quid.

Gratia ha-
bitualis
quid.

CAP. II. sumtæ communicasse suam personam, nisi Iudæus, aut Mahometista, aut Nestorianus? Quare cū nulla sit Antilogia inter definitionem personæ, & rationē vnionis personalis, frustra Amlingus Antilogiam fingit, vbi nulla est. I I. Secundum est, quod in hoc ca-

Quomodo
vnio per
sonalis fa-
cta sit se-
cundum
personam,
& quomo-
do secun-
dum natu-
ras,

pite capit aduersarius meus, quod in responsione ad quæstionem, quare VERBI & carnis vnio vocetur personalis, scripserim: fidem Catholicam non confiteri vnionem Dei & hominis, factam secundum essentiam vel naturam, neq; etiam secundum accidens, sed secundū hypostasin, &c. His verbis volo, ex vnione VERBI & carnis non effectam esse vnā essentiam vel naturam, sed vnā personam in duabus naturis subsistere: & assumtam carnem personæ Verbi non inesse per accidēs, sed personaliter: ideo vnionē VERBI & carnis nominari rectē personalem.

Hic Amlingus quamuis videat, me in responsione hac respicere ad terminum vnionis, hoc est, ad personam, non ad naturas quæ vniuntur: tamen in perpetuam fui ignominia, quam inde

de reportabit, audeat scribere, pag. 10. CAP. II. me simpliciter negare, quod fides catholica confiteatur vnionem Dei & hominis factam secundum essentiam vel naturam. Tu vero, piē lector, vides me simpliciter illud non negare, sed tantū respondere ad quæstionem, cur vnio VERBI & carnis vocetur personalis: quæ certē ratione personæ filiū Dei, non ratione naturarum hoc nomine vocatur. Sed audiamus verba Amlingi: vnionem hypostaticam, ait, duarum naturarum, diuinæ videlicet & humane, non veremur cum veteribus orthodoxis nominare οὐσιώδῃ, id est, essentialē & naturalem, ne videlicet Marcionitarum δόκησις approbare videamur, &c. Neq; ego aliter eam nomino, si non ad terminum vnionis, sed ad ea quæ vniuntur respicio. Falsum igitur est, quod scribit Amlingus, me simpliciter negare, & temerē recēcere vnionem secundum essentiam vel naturam, de qua tamen mox versa pagina, & in tertio capite ex professo doceo. Si nunc Amlinge, naturarum vnionem doceo, sicut ipse vides, cur dicis me illam simpliciter negare, & temerē recēcere?

CAP. II.

His dictis, incipit Amlingus modestiam suam exorere, dum me vocat nouum nouæ Theologiæ Professore. Certum autem est, doctrinam de vnione personali & communicatione reali, quæ in persona filij Dei consideratur (propter quam me nominat nouum Theologum) non esse nouam, sed esse totius Ecclesiæ Christi doctrinam ab initio, quæ in hac luce Euangelij etiam lucidiùs explicatur, & in Formula Concordiæ comprehensa est. Non igitur opus erat ex Anathematismis Cyrilli, ex Theodoro Rhætenſi & ex Damasceno me docere, esse in Christo duas naturas, ESSENTIALITER vnitas, cum illud ipsum singulari capite in meo Tractatu explicauerim, ita vt verè non possit dicere Amlingus, me non satis essentialium siue naturarum vnionem explicasse, nedum omnino negasse.

Definitio
vnionis
personalis
& assum-
tionis.

III. Tertium est, quod pagina 171. ait, definitionem vnionis hypostaticæ, quam pag. 9. recito, diuersissimam esse à definitione assumptionis, quæ postea sequitur, pagina 103. Inde concludit Antagonista meus, me vnionem hypostaticam ab assumptione

CAP. II.

assumptione ita diuellere, vt ex assumptionis definitione facile appareat, quod Aporismum Iohannis de verbo incarnato, non sine conuersione & transfusione proprietatum deitatis in humanitatem accipiam, quidquid etiam ad faciendum lectori fucum verbote-nus excipiam, aut proteſter, Hæc ille. Videamus igitur, an verum sit quod affirmare audeat Amlingus. In definitione, pag. 9. primùm constituo: vnionem personalem eam esse, qua filius Dei humanam naturam integram, in vnitatem suæ personæ sine confusione aut conuersione assumſit, & sibi propriam fecit: Deinde, quid sit assumere & sibi proprium facere sequentibus verbis declaro, videlicet, ita vt vna persona Christi sit duarum naturarum, diuinæ scilicet & humanæ, & propterea verus Deus & homo, humanas & diuinas proprietates habens, diuina & humana opera, saluo exinanitionis statu, personaliter efficiens. Hoc ipsum in definitione assumptionis pag. 103. his verbis expono: Assumere in vnitatem personæ, nihil aliud est, quàm assumptæ naturæ suæ personam communicare, quibus verbis certè nihil aliud significatur, quàm

CAP. II. quàm quod suprà dictum est, filium Dei humanam naturam in vnitatem suæ personæ assumisse & sibi propriam fecisse. Ita autem personam filij Dei assumisse humanam naturam & propriam sibi fecisse (vt in definitione vnionis hypostaticæ dicitur) primò, vt sit persona vna siue vnum indiuiduum personale duarum naturarum, diuinæ scilicet & humanæ: secundò, vt eadem persona filij Dei, sit verus Deus & homo: tertio, vt habeat humanas & diuinas proprietates: quartò, vt persona filij Dei, humana & diuina opera personaliter efficiat, &c. Ab his verbis diuersum non est, quod in definitione assumptionis dicitur: filium Dei in persona sua naturæ assumptæ omnia diuina ad communem possessionem, vsum & effectum reuera communicasse, per vnionem scilicet, quæ in persona filij Dei consideratur, non per conuersionem aut transfusionem, siue etiam conuersionem proprietatum essentialium diuinarum in animam & corpus assumptum. Hæc plana sunt & perspicua, omnique verborum fūco carentia. Possessionem ita explico, quod propter filij Dei

Quid sit
possidere
ad contu

Dei personam, cum qua assumpta caro est vnum indiuiduum, diuinitas ipsius sit propria carnis diuinitas: & caro assumpta sit propria filij Dei caro. Eadem quoque affirmo in definitione vnionis Hypostaticæ, vbi hæc verba extant: VERBUM assumisse humanam naturam in vnionem suæ personæ, & sibi eam propriam fecisse. Vsum & effectum hoc modo declaro, quod assumpta natura humana viuum & agens instrumentum sit omnium actionum personæ filij Dei: & operationes amborum naturarum exercere ad vnum operatum. Eadem quoque sunt in definitione vnionis hypostaticæ: manifestè enim ibi dicitur, personam filij Dei diuinas & humanas proprietates, diuina & humana opera, ἀποτελεῖσθαι, personaliter efficere. Hæc si negatur, non video, quomodo assumpta caro & anima cum persona filij Dei sint vnum indiuiduum personale. Et si enim rectè credis & profiteris ad vitandum Eutychianismum, vnamquamlibet in persona Christi naturam suas proprietates & operationes retinere, & eas non transfundere: nondum tamen

CAP. II.
manem
vsum &
effectum.

contu

CAP. II. contra Nestorianos vnam duarum naturarum personam siue indiuiduum confessus es: nisi dicas, eandem Christi personam ambarum naturarum proprietates & operationes communes habere: quia necesse est, vt quod naturarum respectu proprium est: in persona sit commune. Quare catholicè creditur & dicitur filium Dei in persona sua, vel personaliter naturæ assumptæ omnia diuina ad communem possessionem, vsum, & effectum realiter & reuera, non verbotenus communicasse, atq; idcirco humanam naturam hæc omnia non in se recepit per transfusionem: sed in persona VERBI, cum qua est vnum indiuiduū, possidere ad communem vsum & effectum. Iam intelligis, pie lector, quā friuolum sit illud, quod Amlingus scribere audet, Definitionem assumptionis ab unionis personalis definitione diuersam esse; & quod Aphorismum Iohannis de VERBO incarnato non sine conuersione & transfusione proprietatum Deitatis in humanitatem accipiam, quidquid etiam ad faciendum lectori fucum verbotenus excipiam aut proteſter, &c. Nam definitiones mei

Tra-

Tractatus vtrinque conueniunt, idemq; CAP. III. docent: & verba mea tam sunt perspicua & clara minimeq; fucosa, vt suspicionem vel conuersionis vel transfusionis naturarum & proprietatum Lectori nec inſciant, nedum relinquunt.

His in hunc modum declaratis, demonstratum est etiam, secundum mei Tractatus caput adhuc saluum & integrum, contra leuissimas Antagonistæ mei calumnias & nugas, peritare. Procedo itaq; ad tertium caput.

DE TERTIO CAPITE.

HOC caput est de duabus naturis in Christo, vbi totam doctrinam duabus Regulis comprehendo: quarū vna est: Quamlibet naturam in Christo seruire suas proprietates, aliās fieri confusionem naturarum: altera est, propria vnus naturæ non impedire, quod minus adsit in persona Christi, & altera natura. Has Regulas ita explico, vt quilibet mea legens perspicue videat, me nullas naturarum & proprietatum naturalium conuersiones aut confusiones aut etiam transfu-

Summa
tertij capitis.

I.

II.

CAP. III. fusiones somnare. Inter cætera enim & hæc scribo, proprietates quando euadunt communes, non ampliùs esse proprietates. Item, proprietates non egredi sua subiecta: & multa alia in hanc sententiam.

Communi-
catione
Idiomatis
tum reali
tem non
euertere
duas natu-
ras in
Christo.

Sed quid adhæc Amlingus? Nihil in toto capite reperit, quod impugnet: nisi quod hoc totum caput contrarium esse dicit reali communicationi Idiomatum. Sic enim scribit in *Tabella Paradoxorum & Antilogiarum*, pagina 172. *me fateri quidem, omnipotentem, omniscium & ubiq. esse, ita solius diuinæ naturæ idiomata censei, ut neq. esse neque vnquam periri possint humana naturæ proprietates*, pag. 18. & 20: sed nihilominus contrarium in omnibus ferè pagellis mordicus defendere, quod nimirum natura in Christo humana reali participatione omnia diuina idiomata cum VERBO habeat communia, ad communem (ut nouè me loqui dicit) possessionem, usum & effectum. Pugnanciam hanc hæc ratione probare nititur. Sicut enim (ait) *vnus naturæ proprium essentialè, non potest alterius fieri accidens: ita ne quidem manet proprium vnus, quod pluribus reipsa communicatur,*

&c.

&c. Hæc quidem rectè dicuntur contra transfusionem physicā: neq. adeò, Dei gratia, desipio, ut sentiam, proprium essentialè vnus naturæ, posse alterius fieri accidens, siquidem in hoc capite Tractatus mei transfusio physica manifestis verbis perspicuè reñtetur & damnatur: verum cum fides Catholica non tantum contra Euty-chianos confiteatur duas naturas in Christo, absq. confusione & conuersione vnitas; sed etiam contra Nestorianos explicet, ad quid sint vnitæ, nempe ad vnum indiuiduum personale, siue ad vnā personam filiū Dei: necesse est, ut, quæ propria sunt naturarum, communia sint personæ, propter vnionem personalem. Quamobrem, quamuis proprium essentialè vnus naturæ, non possit alterius fieri accidens, potest tamen ei commune fieri vnionè personali, quā dux naturæ vnā communem personam habent, & sunt vnum indiuiduum, ita vt vna persona seu indiuiduum vnum; humanas & diuinas proprietates habeat, diuina & humana opera personaliter efficiat.

C

Quarè

CAP. III.

Quare quod doceo, quamlibet naturam in Christo seruare suas proprietates, naturamque naturæ non communicare, æquè non contrariatur communicationi reali, qua docetur, personæ communia esse, quæ naturis sunt propria: ac contraria inter se non sunt, habere duas naturas in infinitum differentes, & tamen esse vnā hypostasin & indiuiduum absq; conuersione & confusione. Hoc ipsum, & non aliud communicatione idiomatum reali, quæ fugaci Alloxi Sacramentariorum opponitur, docere satago.

Nouum non est, quod de possessione, usu & effectu dicitur.

Neq; etiam nouè dictum est: naturam in Christo humanam realiter, (id est, reuera, non verbotenus aut vocabulorum permutatione) omnia diuina idiomata cum vel in VERBO habere communia, ad communem possessionem, usum & effectum. Nam in Formula Concordiæ, quam meritò sequor, non rarò occurrunt nobis vocabula possessionis & usurpationis, cū de vniōne personali sermo est. Quæcunq; etiam vocabula secundum fidei Analogiam usurpata in rei expositione, quādo rem ipsam declarant, nouitatis suspici-

CAP. III.

spicione non possunt premi. Quomodo autem phrascs à me usurpatæ, definitionem vniōis personalis siue assumptionis humanitatis in Deum explicent, paulò suprā multis dictum est, quod nunc breuibus repeto. Per possessionem nihil aliud intelligi volo, quā quod Cyrillus & alij Patres olim dixerunt: VERBū suæ naturæ bona proprio corpori communia fecisse. Per usum & effectum intelligo quod veteres dixerunt, naturarum operationes concurrere ad vnum operatum: & diuinas operationes filij Dei incarnati, per corpus tanquā per organū effici, idcirco quod vnus & idē sit, qui diuina & humana operetur, vt nec sine homine diuina, nec sine Deo agantur humana, & carnem totam VERBI operationem suscepisse. Vnde & Cyrillus de recta fide ad Theodosium ait: *animam Christi iam sepulti, descēdisse in infernum, & usam (hic habes usum) diuina virtutis & efficacia dixisse compeditis: egredimini.*

Explicatio possessionis, usus & effectus.

Nouum igitur non est quod doceo, naturam in Christo humanam, omnia diuina in VERBO habere communia, ad communem possessionem,

CAP. III. vsum & effectum. Quare & tertium
mei tractatus caput stat firmum, nec
contrarium est doctrinæ de commu-
nicatione Idiomatum reali, quæ vnio-
nis personalis, non naturarum respec-
tu docetur, & Allocoli Sacramentariæ
opponitur.

DE QUARTO CAPITULO.

Summa
capitis
quarti.

IN hoc capite tractavi de perfectione
Ine humanæ naturæ Christi. Primum
igitur humanitati eius naturalem per-
fectionem tribuo: in Christo enim na-
turalia fuerunt integra. Deinde huic
naturali perfectioni accessisse doceo
duplicem gratiam: vnionis alteram:
alteram habitum. Vbi vnionis gratiam
non voco *Χαρίσματα* ex vnione pro-
fluentia, hæc enim charismata sunt ha-
bitus ex gratia: sed ipsum vniri per-
sonaliter filio Dei, quia VERBO
vniri, gratis concessum est humanæ na-
turæ, vt supra quoque dixi. Postea ad-
moneo, cognoscenda & diligenter di-
scernenda esse, quæ humanæ naturæ
in Christo subiectiuè, formaliter & ha-
bitualiter insunt, à diuinæ naturæ
proprietatibus, quas assumptæ naturæ

lit

in persona filij Dei, cum qua est vnum
indiuiduum, realiter communicatas
esse credimus & profiteamur, ita tamen,
vt eas neque essentialiter, neque formaliter,
neque habitualiter, neque subiectiuè
possideat. Postremo, in specie quædam
de Christi virtutibus & donis, de ani-
mæ ipsius scientia & potentia, & de
duabus eius voluntatibus & operatio-
nibus ex Scholasticorum doctrina
edissero, vt exemplis demonstrem, qua-
rum rerum natura humana in Christo
subiectum sit, & quarum non: hoc est,
quas res essentialiter & subiectiuè ha-
beat, & quas personaliter.

Hic Amlingus transiliens priora
duo de integritate humanæ naturæ in
Christo & de duplici gratia, tertium
impugnat, & clamat, pagina 173. *me-
calidum & frigidum vno eodemque ore effla-
re, hoc est, idem de eodem subiecto simul
affirmare & negare, adeoque totam veritatis
regulam, qua quodlibet est, aut non est, de-
struere: & hoc ideo, quod dicam, naturam
assumptam realiter habere omnia diuina cum
VERBO communia, ad communem pos-
sessionem, vsum, & effectum: quæ tamen
neque essentialiter, neque formaliter, neque habi-*

C 3

tuali-

CAP. III. *tualiter, neq. subiectiue, id est, neq. per se neq. per accidens habent. Et postea pag. 177. ait: me vnionem hypostaticam, cum reali communicatione idiomatum confundere. Hæc ille.*

Realiter
quid signi-
ficet.

In auribus quidem & intellectu Am-
lingi, omniumq. Sacramentariorū, vox
realiter, idem sonat, quod physicè, es-
sentialiter, habitualiter & subiectiue:
& communicatum esse, idem ipsis signi-
ficat, quod transfusum esse: verum si
monstrauero, vocabula realiter &
physicè non semper synonyma esse, &
idem significare: communicationem
quoq. idiomatū realē, sine transfusione
intelligi posse: planum erit, me neq.
eodem de eodem subiecto affirmare &
negare: neq. vnionem hypostaticam,
cum reali communicatione idiomatū,
hoc est, cum transfusione physica,
(quam Sacramentarij nobis falso affo-
ciant) confundere.

Realiter
& physicè
non semper
sunt
synonyma.

Quod autem, realiter & physicè,
non sint synonyma, vel vnum & idem
semper significant, ex eo liquet, quia
non tantum natura siue essentia dicitur
res: sed personam quoq. rem dicimus,
etiam in diuinis, in quibus tamen per-
sona & essentia realiter non differunt.

Quare

Quare non solam communicatio dici-
tur realis (sicut volunt Sacramentarij)
respectu naturarum in persona Chri-
sti, vt hac ratione tantum, realiter &
physicè sint synonyma: sed etiam quæ-
dam communicatio dicitur realis, re-
spectu personæ, in qua naturæ cum
proprietatibus concurrunt, & sunt v-
num indiuiduum, ita vt quæ naturis
erant propria, communia nunc sint
personæ communi, vt & hac ratione,
realiter & personaliter etiam sint sy-
nonyma. Taceo, quod omnibus medi-
ocriter doctis notum est, videlicet, vo-
cabulum REI πολυσχημον esse, & nume-
rari inter transcendentia apud Diale-
cticos: qua ratione igitur vocem, rea-
liter à re derivatam, restringet Am-
lin-
gus, ad naturas & essentias tantum,
quasi nulli rei conveniat vocabulum
realiter, quam naturis, cum tamen o-
mnibus rebus sit commune?

Realiter
& perso-
naliter et-
iam sunt
synonyma.

Sinunc personalis vnio efficit com-
munionem proprietatum naturalium,
in persona (quod non, nisi à perfidis
negatur) sequitur sine contradictione,
communicationem aliquā idiomatum
fieri & factam esse sine transfusione à

C 4

natura

CAP. III. natura in naturam, tanquam in nouum subiectum. Mendacium igitur Sophisticum est, quod in ore semper habent Sacramentarij: nullam scilicet, *communicationem realem fieri posse, sine confusione naturarum, seu transfusione proprietatum physica.*

Addo, quod communicationem proprietatum naturalium in persona filij Dei, non solum hac ratione realem vocemus, quod in persona, quæ res est, consideretur: sed quia rem ipsam, sicut se in veritate habet, verbali Allocosi, & permutationi vocabulorum, quæ Sacramentarijs in vsu est, opponimus. Isti enim solummodo officia Christi, quæ relationes sunt, & toti personæ conueniunt, etiam humanæ naturæ in Christo, per vocabula concreta, tribuunt: quæ verò naturæ diuinæ sunt idiomatica, quamuis ea quoque per vocabula concreta homini tribuant, mox tamen interpretatione, quam addunt, ad diuinam naturam restringunt ita, vt personæ communia esse, concedere non videantur, quæ naturis sunt propria. Hæc vera esse ostendunt verba Amlingi, quæ confestim

eadem

Realiter
opponitur
ver-
bali Allo-
cosi.

eadem pagina 173. sequuntur, vbi ait: CAP. III. *Non quidem negamus, Christum etiam, quæ homo est, possidere vt Dominum omnia opera manuum Dei: sed quod ait, omnia diuina idiomatica possideri à Christi humanitate, id non assequimur, cùm Apostolus reclamet, 1. Cor. 15. Palam esse testificans, quod omnia Christi pedibus subiecta esse dicantur, excepto eo, qui subiecit ei omnia, &c. Hæc ille.*

Hic audis, piè lector, Amlingum humanitati Christi concedere officium regendi & dominandi super omnia opera manuum Dei: sed dicere, se non posse assequi, quomodo humanitas Christi omnia idiomatica diuina possideat. Id & ego non satis assequor, Amlinge. Quamuis autem hoc ipsum intellectui non satis possum comprehendere, credo tamen hoc modo fieri, quo naturarum propria, personæ communia sunt. Res est declaranda exemplo aliquo. Idioma naturæ diuinæ, est omnipotentia. Hanc credimus naturam assumptam in persona filij Dei communem habere & possidere ad communem vsum & effectum, idque propterea quod est, vnum indiuiduum

C 5 cum

Quomodo
humanitas
Christi
idiomatica
diuina
possideat.

CAP. III. cum persona filij Dei, & factum est instrumentum viuum omnium operum, quæ facit filius Dei omnipotenti sua virtute. Vnde sine Alloosin credimus & confitemur, quod homo Christus sit omnipotens. Amlingus verò, cum Sacramentarijs, quibus patrocinator, concedit quidem, *hominem Christum esse omnipotentem*, sed addit restrictionem, *omnipotentem videlicet esse, non qua homo, sed qua Deus est*. Nam quod homo dicitur omnipotens, id non propriè, sed figuratè per Alloosin dicitur: & *humanam naturam in Christo, nequaquam instrumentum esse omnium operum diuinæ omnipotentie*. Hoc quid aliud est, quàm de vno eodemq; subiecto, vnum idemq; negare & affirmare? Tu ergo Amlinge, ille es, qui frigidum & calidum ex vno eodemq; ore efflas: Concedis hominem Christum esse omnipotentem, & rursus hoc ipsum negas, quia dicis hominem Christum esse omnipotentem, non qua homo, sed qua Deus est: quasi Christus ex vna parte sit homo, & ex altera Deus, ac non potius homo & Deus vna persona, hoc est, vnum indiuiduum & incommunicabile, &c. Quare, quando

Quomodo
homo
Christus
omnipotens.

quando Sacramentarius quispiam facit, CAP. III. tetur, hominem Christum esse omnipotentem, intelligit vocabulum hominis per Alloosin positum esse pro vocabulo Dei, vt æquipollegant, homo Christus est omnipotens: & Deus est omnipotens, quæ tamen æquipollentia minimè sunt: quia hæc propositio, Deus est omnipotens, non dicitur per communicationem idiomatum, sicut illa: homo Christus est omnipotens. Hic vides, lector, communicationem idiomatum istis hominibus nihil reale significare: sed tantum esse formulam loquendi, quæ non sit vera, nisi figuratè per Alloosin, quam Lutherus Diaboli larvam vocat.

Et, quod magis est, verè & sine injuria de Amlingo & Sacramentarijs possum affirmare, quod, quamuis concedant, Christum, qua homo est, possidere, vt Dominum, omnia opera manuum Dei: tamen cum negent, Christum opera diuina dominij sui super creaturas exercere per naturam assumptam, tanq; per viuum & efficax instrumentum: manifestum sit, illos etiam in nominibus officiorum Christi (vbi alias communicatio idiomatum non habet locum) Alloosin

Sacramentarij etiam in nominibus officiorum Alloosin fingunt.

fingere.

CAP. III. fingere. Si enim homo Christus verè, realiter & non verbotenus Dominus est, super omnia opera Dei: cur non & diuina opera domini & officij sui per humanam naturam operatur: dant Christo dominium diuinum secundum quod homo, & tamen negant, Christum dominium suum diuinum exercere per humanam naturam tanquam per instrumentum? quomodo igitur Dominus est, super omnia opera Dei homo Christus, si per humanam naturam dominium diuinum non exercet? Quare & hic Alloceosin fingūt, quando Christo homini diuinorum officiorum opera adscribunt.

Possidere
non satim
significat
imperio
sum de
minium.

Quod postea Antagonista meus cauillis suis vexat vocabulum, possidere, quo vtor: sciat lector, me verbo illo non intelligere dominium aliquod humanæ naturæ supra omnia diuina idiomatica, ac si sint ei subiecta: sed cum mysterij huius altitudo, Deus manifestus in carne, omnia omnium linguarum vocabula superet, vsus sum, exemplo aliorum, verbo possidendi, quod est interpretandum iuxta materiam præsentem, vt rebus seruiat, videlicet

licet huic veræ & catholicæ doctrinæ, CAP. III. quoddam propter vnionem personalem, naturarum propria personæ communi sint communia. Quare non opus erat abuti testimonio Pauli, 1. Cor. 15. & torquere illud ad oppugnandum sententiā de dominio & possessione super idiomatica diuina, quam ego nec trado, nec defendo: sed quam Amlingus ex suo capite mihi affingit: qui idcirco frustra à me petit, vt claris scripturæ testimonijs phrasin illam de reali Idiomaticum Deitatis possessione, collata naturæ Christi assumtæ, probem: quia non teneor vel ipse, vel aliorum somnia probare. Ego nusquam doceo aut scribo, humanam naturam dominium possidere supra diuina idiomatica, aut diuina idiomatica collata esse humanæ in Christo naturæ, ita vt facta sit subiectum diuinorum idiomaticum per transfusionem physicam, cur igitur hoc ipsum me iubes probare? Hæc sunt tua, Amlinge, & Sacramentarium somnia, quibus peruertitis, quæ à nobis simplici, sed tamen catholica fide dicta sunt & creduntur, videlicet: humanam naturam Christi in persona filij

CAP. III. filij Dei, cum qua est vnum indiuiduum, omnia diuina personaliter, ideoque realiter, non verbotenus, possidere seu habere ad communem vsum & effectum. Vnde confidimus, nos non peccare in eo, quod credimus & confitemur, filium Dei, diuina sua idiomata, propter unionem personalem, assumptæ naturæ in persona vel respectu personæ communicasse. Nolumus enim absurde statuere, proprietates naturarum personæ communes esse, absque omni communicatione earum in persona.

Si ex hac declaratione, Amlinge, nondum intelligis, naturam assumptam in persona filij Dei omnia diuina communia habere, ad communem possessionem, vsum & effectum, nec tamen illa diuina in se vel essentialiter, vel habitualiter, vel subiectiuè possidere: sine dubio, frustra in posterum laborabit, qui te ædificare studebit. Satis mihi iam sit, demonstrasse, quod Antilogias non scripserim, neque realem communicationem idiomatum, hoc est, transfusionem physicam, à qua prorsus sum alienus, cum vniōne personali confuderim. Pergo nunc

nunc ad speciales quæstiones huius CAP. III. capitis.

I. Harum prima est. Vtrum in Christo fuerint virtutes cardinales: prudentia, fortitudo, temperantia & iustitia, &c. At mirum est, quam immodestè mihi ob has quæstiones insultet Amlingus, pagina 174. 175. & 176. qui persuasione singularis eruditionis & ingenij ita inflatus est, vt, quod ipse non intelligit, neminem intelligere existimet. Nā præ nimia modestia aude scribere, me omissis magis necessarijs repone tricas Scotistarum scholasticas, easque ita explicare, vt & me & auditores tenebris paulatim magis magisque implicem atque involuam. Et postea ait: Hæc quidem etiam inter Scholasticos suam quandam laudem habuerunt, tamen ad hodiernam repurgatæ doctrinæ Christianæ lucem collata, pleraque sunt ociose tantum subtilitates, atque inanes & curiose ætymologice: nonnulla etiam ex eorum genere, quæ nec scienti prosunt, nec ignorantibus nocent. Et fortassis etiam à profitentibus se scire, maxima ex parte adhuc ignorantur, vt ex huius Professoris intricata translatione prudenti lectori haud obscurè liquet. Hæc ille.

Vtrum in Christo fuerint virtutes cardinales.

Tria

CAP. III.

I.

II.

III.

Tria dicit Amlingus, meus præceptor rigidus. Primum, me omisis magis necessarijs tractasse Scholasticorum tricas: alterum, me non satis intelligere quæstiones ex Thoma in hoc caput quartum transcriptas, cuius ignorantia indicium sit intricata tractatio. Tertium, quæstiones illas iam nullum habere vsum in tanta Euangelij luce. Ego verò bona conscientia affirmare possum, nihil esse quod potius faciam, quam vt materialium proponendarum delectum habeam, & nequid non sit, quam quid sit dicendum, mecum deliberem: quā in re exemplum boni patris familias me rectè imitari existimo, qui ex thesauro suo & vetera & noua profert. Quod autem quæstiones illæ ex Thoma in Tractatum meum transcriptæ, nullum nunc vsum habeant in tanta luce Euangelij, peto Dominum Amlingum, vt mihi liceat, à suo limatulo iudicio, aliquantulum dissentire. Credimus catholicā fide, in Christo saluatore nostro duas esse naturas, personaliter vnitas citra confusionem & conuersionem: & quamlibet naturam suas retinere proprietas.

CAP. III.

prietates, etiam in ipsa vnione. Assumptam autem naturam in persona filij Dei, non in seipsa, omnia diuina, sine transfusione physica communia habere ad communem vsum & effectum: propterea, quod quæ naturis propria, personæ communi sunt communia.

Hic necesse est, discrimen ostendere inter ea, quæ humanæ naturæ in Christo essentialiter, habitualiter, & subiectiuè insunt: & ea, quæ ei ex vniōis gratia sunt concessa: quorum tamen non est facta subiectum, cui etiam neq; essentialiter neq; habitualiter insunt, vt tam personæ vnitas, quam naturarū discrimen seruetur. Cum igitur in hoc capite quarto Tractatus mei agerem de perfectione humanæ naturæ in Christo, quæstiones illas, quas Amlingus tam acerbè insectatur & flagellat, hoc consilio proposui auditorio meo, vt illis perspicuè ostenderem, quorū humana natura in Christo subiectum sit: & quorum non sit: hoc est, quæ in se habeat propria, & quæ in persona Christi possideat communia: Hoc enim ostento manifestum est, no-

Discrimen inter vnionis gratiam, & gratiam habitualē.

D bis

CAP. III. bis confusionem phylicam falso à Sacramentarijs affingi.

Verum cum Antagonista meus interdum scribat, me nullius esse iudicij, quod ex libello meo appareat, quo expositum meum publicauerim, procul dubio cogitauit, me absque omni iudicio questionibus illas concessisse. Idem, modestie oblitus, acerbè me reprehendit, & inquit: Quorsum autem ista disputationis perplexitatibus in Schola Lutheri, ad explicandos præsertim communis eiusdem Academiae Præceptoris (nisi hoc illis nomen sordere ceperit) Locos Theologicos opus erat? Num fruges glandibus permutare? num in sole doctrinæ celestis meridiano, potestate ambulandi concessa, relabi ad noctis intempestæ caliginem potius, quam luce diuinitus accensa, gratis mentibus, ut par erat, frui libet? Siccine D. Iohanni Matæo cum Apologię Erphordensis collectoribus, vel potius fabricatoribus congruit, ut quod isti non modo reprehendunt, sed etiam exhibant, ipse auditorum animis, & quidem ex Cathedra Lutheri cum auctoritate publica instillet. Hæc ille.

Sed heus, Amlinge, quorsum opus erat amarulenta ista reprehensio

ne,

ne, cum in præfatione mei Tractatus rationem reddiderim, cur interdum usus sim testimonijs Scholasticorum, nisi quoddam modestiam tuam notam esse volueris omnibus? Sic enim ibi habent verba mea: Quoddam testimonij, (sub quibus complector & intelligi volo questionibus, responsiones, & phrasas) Scholasticorum, hoc est, illorum qui commentarios super Magistrum Sententiarum scripserunt, præsertim Thomæ de Aquino, frequenter usus sum, non ideo feci, quod existimem, Scholasticorum phrasas & formulas postliminio in Academijs reuocandas esse: sed ut ostendam, Sacramentarios audaculos communicationem realem negantes, fallere & mentiri, dum voce & scriptis affirmant, nostram doctrinam de personâ Christi esse tuam, monstrosam, Patribus & Scholasticis incognitam. Hæc ibi.

Quare nisi Amlingus suam modestiam, ut dixi, publicare voluisset, ab hac inutili & virulenta reprehensione abstinuisset: præsertim, cum & ipse Scholasticos subinde laudet, ut videre est pagina 168. modestiæ suæ defen-

D 2

sionis

CAP. III.

Cur testi-
monij
Scholasti-
corum vo-
sus sit,

Modestia
Amlingi.

CAP. III. Nonis: vbi dicit, eos non minus erudito, quam subtiliter disputare de quibusdam, & profert iudicium clarissimi viri D. Ioachimi Camerarii, quem de Scholasticis prædicasse scribit, quod fuerint homines ingeniosi, sobrii ac diligentes: licet stipulas quasdam ex philosophia in Theologiam inuectas esse ab ipsis, negari non possit, &c. Hoc iudicium excellentis huius viri, quod & ego de Scholasticis sæpe & publicè quidem tuli, meo calculo, quamuis in oculis Amlingi exiguo, approbo. Quid igitur habet Amlingus, quod in hac parte reprehendat, cum neq; fruges glandibus permutare, nec tenebris luci Euangelij offundere, mihi in animo sit?

Modestia
Amlingi.

In hac reprehensione censoria obseruet lector, modestiam Amlingicam, etiam in illo, quod per parenthesin interiectum est (*nisi hoc illis nomen*) Philippi communis præceptoris, *sordere cæperit.*) En, quàm libenter omnibus populis persuaderet iste modestus homo, nos Philippum Melanchthonem, piæ memoriæ, posthabere, & eius scripta extincta cupere. Est enim Amlingus ex illorum numero, qui (idcirco

cap. III. circo quodd sub nomine & authoritate Philippi, Calvinismum, nobis repugnantibus, propagare non possunt) iamdudum inuidiam nobis conflare conantur, & omnium odia in nos concitare, ac si illi essemus, qui Philippum negligamus, & pro præceptore non habeamus: ideoq; eius libros, methodicos præsertim, ex Schola nostra eliminasse: quod tamen falsum esse res ipsa loquitur, & experientia testatur. Nam Loci Philippi hîc sunt ordinaria lectio, quæ mihi concedita est: Deinde, libri ipsius philosophici, physica, ethica, libellus de anima, Dialectica & Rhetorica, adhuc omnes, sicut ante triginta annos, in Academia VVittebergeni publicè & priuatim præleguntur. Quare, nisi modestiam suam notam voluisset esse omnibus, nos non ita illa parenthesi pupugisset.

De authoribus Apologiæ (quorum vbiq; in modesta sua defensione, parùm modestam facit mentionem) quod garrit, ipsos non modò reprehendere: sed etiam exhibere, quod ego auditorum animis, & quidem ex cathedra Lutheri, (in qua Amlingus libenter sederet, & Cal-

Scholasti-
ci quomodo
in A-
pologia
Concor-
reieci.

uinismū propagaret, vnde socios suos exclusos esse dolet) cum auctoritate publica instillet. Quam enim seueri sint, & perne rigidi censes aduersus Scholasticorum Theologiam, lectorem videre paginis Apologia 44. & 45. &c. Obsecro lectorem, videat & legat illas paginas contra Bremenses concionatores, vbi ne verbo quidem harum quaestionum, quas ego tracto in praesenti capite, mentio fit, neq; Scholasticorum Theologia penitus rejicitur ab Apologiae authoribus: sed tantum dicunt, se fidem suam de praesentia corporis & sanguinis Christi in Cana sub pane & vino, non didicisse à Petro Aliaco Cardinale Cameracensi, siue ab alio quodam Scholastico Doctore: sed ex verbo Dei, ex quo solo articuli fidei sint stabiliendi, &c. Porrige mihi aurem Amlinge: Si non es Sacramentarius, quid ad te, qua ratione authores Apologiae refutent Bremenses concionatores? Tu certe hic non latrares, nisi esses petitus.

Sed his omisis, quaestiones illas, quae Amlingum tam irrequietum reddiderunt, ordine repetam & exponā, ut earum utilitatem videat, & me illas satis

fatis intelligere, & explicare posse, credat.

I. Prima quaestio est: vtrum in Christo fuerint virtutes Cardinales, prudentia, fortitudo, temperantia & iustitia. Hanc quaestionem exempli gratia proposui, ut docerem, omnia assumptae naturae Christi tribuenda esse, quae ad perfectionem humanae naturae necessario pertinent: & simul etiam monstrarem, has virtutes inter ea recenseri, quae assumptae naturae Christi subiectiue & habitualiter insunt: ideoque discernendas esse à diuinis illis, quae natura assumpta in persona Christi communia possidet, ad communem usum & effectum, ut retineatur naturarum in Christo discrimen & personae unitas. Iam vides, pie lector, hanc quaestionem non esse inutiliter propositam, ut Amlingus suo naso, non satis emundato, iudicat: Quasi verò, inquit pag. 175. inter pios dubium cuiquam sit. Christum omnibus virtutibus praeditum fuisse, &c. Quasi verò Amlinge, de duobus saltem, non etiam de articulis si-

Virtutes
Cardinales
an in
Christo

CAP. III.

dei, & de manifesta veritate, quæstiones interdum, docendi vel discendi gratia, moueantur. Ita ad hanc quæstionem nihil aliud respondet meus aduersarius modestus, quàm quòd me naso suspendit adunco.

Vtrum in
Christo
fuerint fi-
des & spes.

I I. Secunda quæstio est: Vtrum in Christo fuerint fides & spes. Hac quæstione proposita docui auditores meos: esse de ratione fidei (in quantum fides est notitia) vt aliquis assentiatur his, quæ non videt. Et, qui hanc fidem habeat non solùm de Deo & rebus diuinis credere, sed de quibuscunque alijs rebus, verbo, aut alio modo, diuinitas reuelatis. Cùm autem Christus ab initio conceptionis suæ, plenè habuerit fruitionem diuinam, & idcirco plenè cognouerit omnia, respectu quarumcunque rerum: necessario sequi, fidem à Christo totaliter fuisse exclusam. Hæc de fide intelligi volo, in quantum est notitia siue assensus. Nam de fiducia hinc nihil loquor, cùm ad huius loci propositum non spectet. Vtilitas huius doctrinæ est, vt omnes qui hæc de fide audiunt siue legunt, perspicuè intelligant, nostram doctrinam

de

CAP. III.

de omniscientia Christi, non esse notuam & monstrosam, Patribus & Scholasticis incognitam: sicut Amlingus cum Sacramentarijs calumniatur & mentitur. Thomas enim dicit: *Christum plenam habuisse fruitionem diuinam ab initio conceptionis suæ, & omnia plenè cognouisse: ita vt fides, quæ est rerum non apparentium, in eo locum non habuerit.* Hæc quidem Thomas dicit de tali notitia, quæ animæ Christi subiectiuè inest. Si verò Thomas cum alijs Scholasticis notitiam omnium rerum Christo tribuere audet, & talem quidem, cuius anima ipsius subiectum sit: quid absurditatis & monstrositatis habere potest, si respectu personæ homini Christo tribuimus diuinam omniscientiam, cuius tamen anima Christi neque facta sit subiectum, neque fiet vnquam? Certus itaque sum, me sine omni absurditate & nouitate docere ac defendere, assumptam naturam in persona filij Dei, id est, hominem Christum omnia diuina habere & possidere ad communem vsum & effectum. Annón ipse Thomas de vsu dicit: *Christum habuisse plenam fruitionem diuinam ab initio conceptionis suæ?*

D 5

suæ?

CAP. III

sua? Annon dicit: Christum omnia plenè secundum animam notitiam cognouisse, ita ut fides ab ipso penitus exclusafuerit? Quid igitur absurditatis habere potest, quòd vnionis personalis respectu credimus, assumptam naturam non in se quidem, sed in persona filij Dei omniscientia diuina omnisciam esse, & omnia plenè nosse?

*Quomodo
notitia
Christo
tribuenda,
& quomodo
ad ad-*

Ergò mirari desine, Amlinge, habes hic, quid mihi in mentem venerit, quòd fidem Christo ademerim cum Thoma & alijs Scholasticis. Tu verò etiam si vides, me non de fiducia differere, sed de notitia: tamen scribis, me Scholasticos sequutum esse sine iudicio: ac si nondum didicissem, fidem non tantum notitiam & assensum esse, sed etiam fiduciam. Ego ante quadraginta annos, crede mihi, edoctus sum, fidem sedem suam habere non solum in cerebro, sed etiam in corde. Verum audi Amlinge, si eiusmodi calumniandi occasiunculas non arriperes, quid haberes, quod responderes? Christum fiducia perfecta orasse, minime dubito. Hanc fiduciam quæstione illa de fide excludere nolui: sed hac

solum

CAP. III

solum demonstrare contendì, cum Scholastici docuerint, Christum ab initio conceptionis tuæ, secundum animæ notitiam omnia plenè nouisse: ita, ut sibi nihil opus fuerit, quædam credere de quibuscunque rebus: nec nouum, nec monstruosum, nec absurdum, aut inauditum esse, quod ego in meo Tractatu doceo ac defendo: omnia videlicet, quæ dicuntur, de filio Dei secundum naturam diuinam, verè & propriè, non tropicè, dici posse de filio hominis, propter identitatem suppositi, hoc est, vnitatem personæ, secundum quam verè potest dici, non figuratè, filium hominis in V E R B O omnia cognoscere.

Hic rursus emicat Amlingi modestia. Cum enim multa verba fecisset, ac si fiduciam à Christo exclusam fu-
*Amlingi
modestia*
isse, scripserim (quod tamen mera calumnia est,) tandem his verbis modestissimis, scilicet, concludit: Verum nimis fecundam hanc crassissimorum absurdorum segotem, vel potius sentinam, alijs refutandam ac perpurgandam relinquamus: nobis extremis saltem digitis, et quidem

CAP. III. *quidem obiter tanquam in transcurso, indicasse eandem sufficiat. Valde modestus est Amingus, (quis crederet?) Veras & salutare doctrinas vocat crassissima absurda: alios in me concitat: & quod ille non potest propugnare, alijs vt faciant, digitis extremis, ne manus commaculet, monstrat, atque ita transcurrit.*

Septem
dona Spi-
ritus san-
cti quos
modo in
Christo.

III. Tertia quæstio est, de septem donis, quæ vocant, Spiritus sancti, quæ eundem habet vsum cum prima: nempe, vt inde discamus, sicut virtutes ad naturalem humanæ naturæ Christi perfectionem pertinentes, in ea subiectiue insunt: ita quoque dona spiritus in Christi animam infusa esse, vt illorum subiectum sit: & vt discernamus tam virtutes, quam dona Spiritus, à proprietatibus diuinis, quæ non effunduntur in aliud subiectum, ab anima tamen & corpore Christi in persona *τοῦ λόγου* ex vnionis gratia, habentur & possidentur, tanquam personæ communia, contra Sacramentarios, qui nihil realiter & reuera communicatum existimant, nisi de natura in naturam sit transfusum.

Ad

Ad hanc quæstionem de septem donis, quamuis Amingus quid dicat, non habeat: ne tamen intactam & sine censoriæ seueritatis nota eam abire sinat: me quæstionem mouere dicit: vtrum septem donis Spiritus sancti Christus fuerit ornatus: *quasi verò* (ait) *inter pios dubium cuiquam sit: Christum omnibus virtutibus præditum fuisse, &c.* Sit sanè nullum dubium inter pios de virtutibus & donis Christi. Tu verò non solum dubitas, sed pertinaciter contendis: assumptæ naturæ Christi, etiam personaliter, secundum communem cum diuinitate personam consideratæ, nihil diuinarum proprietatum verè & realiter posse tribui, si ei subiectiue non insint. Necessarium igitur erat hanc quæstionem proponere, vt discerent auditores, quarum virtutum & donorum assumpta Christi natura subiectum esset, & quæ propter communem personam, & in persona, absq; transfusione à natura in naturam, communia haberet, ad communem vsum & effectum.

IIII. Quarta quæstio est: de scientia siue intelligentia Christi. Sicut au-

De scientia
siue
intelligentia
Christi

rem necessarium est, duas in Christo naturas docere, quarum una sit increata, altera creata: ita quoque necessarium est, duas in Christo scientias statuere, propter duplicem intellectum Christi, diuinum & humanum, vnā increatā, quæ est diuinæ naturæ: & alteram creatam, quæ est humanæ naturæ siue animæ hominis. Scientiam hanc largē accipio, pro qualibet cognitione intellectus humani. Tribuerunt autem Scholastici animæ Christi triplicem scientiam siue cognitionem: scientiam beatorum, scientiam inditam siue infusam, & scientiam acquisitam siue experimentalem. Non sunt ociosæ tantum subtilitates, atque inane & curiosæ *λεπτολογία*, sicut Amlingus nugatur, pag. 175. sed in scriptis nostrorum præceptorum, præsertim Philippi Melanchthonis, nusquam non eadem occurrunt. Quid enim est, quod de notitijs speculabilibus, & practicis, naturā nobis inditis vel insitis, docet Philippus, quā hoc ipsum quod Scholastici tradunt de animæ scientia indita siue infusa? Quid aliud est, quod de experientia vniuersali, & ordinis,

dinis intellectu in iudicanda consequentia docet, quā quod Scholastici de acquisita siue experimentalī scientia præcipiunt? Pertinet autem ad perfectionem humanæ naturæ Christi, vt doceamus & credamus, omnes has scientiarum species in animā Christi integrā & incorruptā, fuisse & esse perfectas, quæ in nobis, propter corruptionem siue originale peccatum, manere sunt, & mutilæ. Nonne de beatorum scientia sacra Scriptura nobis reuelat, 1. Corinth. 13. nos in hac vita ex parte cognoscere, tunc autem perfectē cognituros: & per speculum in enigmate videre nunc, tunc autem in æterna & beata vita facie ad faciem videburos? Disputationes veterum & heteroticorum, de videndo Deum, non me fugiunt. Legi Augustinum Epistolā 111. ad Fortunatianum: & 112. ad Paulinam. Scio etiam Theodoretum super hunc locum visionem intelligere, non de diuinā essentia vel natura, sed de corpore Christi: Videbimus, ait, eius, non quæ sub aspectū non cadit, naturā, quæ a nullo cerni potest: sed eā quæ de nobis sumpta est, id enim significat facie ad facie.

De videndo
Deum.

Scio

CAP. III. Scio item, neotericorum quorundam sententiam esse: Deum oculis corporis neq; hîc, neq; in futura vita videri: sed tantû oculis mentis: id est, mentalem esse visionem, non corporalem: sed ego sino quemlibet, etiam Amlingum, suo sensu abundare, sequor nunc quod ad meum institutum & intentionem facit, & acquiesco in sententia Philippi, cuius verba super hunc locum hæc sunt: *Hæc notitia (per Euangelium) nondum adeo illustris est, ut intuitiva in cœlesti consuetudine, quam hic nominat, videre facie ad faciem, id est, coram sine caligine vlla cernere Dei substantiam & voluntatem, & in eo causas diuinorum operum, &c.* Huic Lyrani interpretatio consonat: *Imperfecta est, inquit, scientia nostra, quæ habetur in via, & maxime illa, quæ est de Deo: ad quem se habet intellectus noster, sicut oculi nocturnæ ad lucem solis. Tunc autem in patria, clarè & nudè videbimus diuinam essentiam, &c.*

Scientia
beatorum.

Hæc est scientia beatorum, quæ beatis in æterna vita etiam à Scholasticis tribuitur, quam Christum statim à conceptione habuisse docent. Beatum enim fuisse etiam secundum assumptam

tam naturam, ab initio conceptionis, propter vnionis gratiam, qua cum æterno filio Dei personaliter vnita est: saluo tamen exinanitionis statu. Fuit enim certum tempus, ait Philippus in Locis, passionis, quo non ita fulsit gloria beatitudinis, vt alio tempore. Addunt Scholastici, scientiam beatorum propter vnionem personalem pleniorē & perfectiorē esse in anima Christi, quàm in alijs beatis. *Anima Christi, inquit Thomas, vnita VERBO plenius recipit influentiam luminis, in quo Deus videtur, quàm quæcunq; alia creatura beata, siue angelica siue humana.*

Docent & illud Scholastici, quid & quantum anima Christi in VERBO cognoscat, vt discamus cuius scientiæ anima Christi subiectum sit: & distinguamus hanc à diuina omniscientia; quam anima Christi, vt diuinitatis viuum instrumentum, non in se, sed personaliter in persona VERBI communem habet ad communem vsum & effectum. Est autem summa huius doctrinæ: Animam Christi VERBUM à quo est assumpta in personæ vnitatem, videre: & in VERBO cognoscere

CAP. III.

Quantum
anima
Christi in
VERBO
cognoscat.

E icere

CAP. III. scere omnia quæ actu sunt, siue omnia existentia, secundum quodcunque tempus, etiam hominum cogitationes &c. Talem cognitionem humanæ naturæ Christi inesse vt subiecto, Amlingus nunquam concedet. Ego hæc solam in hunc finem recenseo, vt pius lector inde colligat, & concludat: si talem scientiam rerum, quæ actu sunt, vt dictum est, Scholastici scriptores Catholici, audent animæ Christi tribuere tanquam subiecto, nos non ad eò delirare, & tantas absurditates, vt dicimur, defendere, quando Christi naturæ humanæ non in se, sed in persona VERBI, per vocabula concreta, tribuimus omniscientiam, naturæ VERBI proprietatem: propterea quod naturarum propria, personæ comuni sunt communia. Quod autem Scholastici ea excipiunt, quæ solam sunt in potentia diuina, hoc est, quæ nondum sunt actu: sed quæ Deus potest facere & facturus est, & dicunt, cum anima Christi diuinam essentiam non comprehendat, hoc est, circumscribat & includat, non cognoscere eam in VERBO, quæ solam sunt in

Obiectio
ni occur
ritur.

po

CAP. III. potentia diuina & nondum in actu: id nobis non est aduersum. Non enim volumus, humanam naturam Christi subiectum esse scientiæ earum rerum, quæ solummodo sunt in diuina potentia: sed tantum docemus: in persona Christi κοινωνία, communionem siue communicationem esse, vbi in naturis est ἰδιότης, proprietas. Nam sicut homo Christus comprehensor diuinæ essentiae verè non verbotenus dicitur, propter vnitatem personæ, quamuis natura humana diuinam essentiam non circumscribat, comprehendat aut includat, (vt habet Thomas par. 3. qu. 10. art. 1.) ita quoque hominem Christum omniscium esse eorum, quæ sunt in potentia diuina, & aliquando futura, verè & propriè non figuratè dicimus, & catholicè credimus propter vnitatem personæ: quamuis anima Christi talis scientiæ non sit, aut fieri possit, subiectum. Nam quod in natura humana Christi non inuenimus, id in persona, in cuius vnitatem est assumpta, agnoscimus & æquè homini atq; Deo Christo conuenire intelligimus. Quia Deus & homo, vnus est Christus.

E 2 Ad

CAP. III.

Exfutatio
authoris.

Ad tam longam declarationem coëgit me Amlingi modestia, qui omnibus persuadere conatus est, me friuolas quæstiones ex Scholasticis tractasse, quas neq; intelligam, neq; declarare possim: & delectari barbaris terminis, quod minùs vel à meipso vel à lectore satis intelligar.

De die &
hora ad-
uentus
Christi,
quomodo
à Christo
ignorata;

Porro, cum Sacramentarij nobis omniscientiam Christi personalem defendentibus, obhæciant verba Christi, Marci 13. *De die autem illa vel hora, nemo scit, neq; angeli in cælo, neq; filius, nisi pater:* in Tractatu meo declarationem horum verborum apposui, à discrimine vlitato mittentis & missi sumtam: & dixi, Christum tanquam patris legatum non voluisse reuelare, de quibus nihil ei erat iniunctum. Postea & aliam addidi: videlicet, cum in anima Christi sit triplex cognitio, beata, infusa, & acquisita: per infusam & acquisitam potuisse ignorare, quæ secundum beatam scierit. Hanc expositionem duplicem acerrimis verbis explodit Amlingus: & dicit pagina 177. *me in explicatione dicti Christi, quo se diem iudicij ignorare disertè profiteatur, non tantum à Domini*

CAP. III.

Domini asseueratione: verum etiam ab expositione Ecclesiastica Lutheri manifestè recedere. Item, quod mei parum memor, per infusam & acquisitam cognitionem animam Christi ignorare potuisse scribam, quæ secundum beatam semper scierit: cum nihilominus in neutra scientia tam infusa quam beata Christum profecisse concedam, imò secundum scientiam etiam acquisitam, omnia post aliquod tempus, etate iam perfecta scilicet, sciuisse asseram, &c.

Explosa iam mea declaratione siue enarratione, suam reponit, & inquit: *Christum de nouissimo die præsciuisse ab initio, vt Deum: reuera autem ignorasse, vt hominem.* Huic declarationi confirmationis loco testimonium Lutheri appendit, ex Postillis Ecclesiasticis.

Sciat autem pius Lector, interpretationem meam, à discrimine mittentis & missi sumtam, non tam facile posse reñci, vt Amlingus putat. Nec glossemate; ait pag. 178. *hic opus est, quasi nescire simulauerit, quæ proferre noluerit, &c.* Omnes enim Patres interpretatione sua huc declinant, vt dicant filium idè dixisse, diem & horam nouissimam

CAP. III. *simam se nescire, quod noluerit ea discipulis indicare & nota esse. Hilarius inquit, lib. 10. de Trinit. Professio nescitæ diei, non est ignorantis infirmitas, sed taceendi dispensatio. Hieronymus & glossa ordinaria sic habent: Scit filius sibi, non nobis, ut semper simus solliciti, & vigilemus. Ambrosius de fide ad Gratianum lib. 5. Sed quarimus, ait, qua ratione designare momenta noluerit Christus: si quæramus, non ignorantia inueniemus esse, sed sapientia, nobis enim scire non prederat. Augustinus questionum 83, libro. 7. 60. ait: Quod dictum est nescire filium, sic dictum esse, quia facit nescire homines, id est, non prædit eis, quod inutiliter scient. Theophylactus super Marcum: volens Dominus discipulos, à diei & horæ illius interrogatione cohibere, dicit: quod neq. angeli, neq. filius, scient. Breuiter, Origines & Chrysostomus & alij Patres, quos ego hic vidi & legi, omnes in hunc modum hæc verba de ignorantia Christi interpretantur. Quare non tam facile explodi hæc enarratio poterit. Nullum legi qui Amilingi glossema sequeretur, & diceret: Christum sciuisse vltimum diem, ut Deum: reuera autem*

autem illum ipsum ignorasse, ut hominem sciebant enim, Deum & hominem vnum esse Christum, qui non diuiditur in Deum & hominem, qui omnia sciat, ut Deus: & quædam ignoret, ut homo. Respiciebant Patres enarratione sua ad hæresin Arianam, negantem diuinitatem & homousian filij cum Patre. Si enim respondissent Arianis: Christum secundum naturam humanam quædam ignorasse: sed secundum diuinam omnia sciuisse: statim Patribus catholicis obiecissent textum, in quo non legitur, neq. filius hominis, sed solum, filius, sine additione.

Neque reñcienda est altera interpretatio, quam ex triplici scientia animæ Christi sumi: utpote, Christum per infusam & acquisitam scientiā potuisse ignorare, quæ secundum beatam sciuit. Quamuis enim secundum beatorum scientiā tantum existentia potuerit cognoscere in VERBO, non ea quæ sunt solum in potentia diuina, ut suprà dixi: tamen secundum modum huius scientiæ, scilicet beatorum, potuerunt illi esse reuelata, dies & hora vltima, teste Lyrano super caput 24 Matth. ubi ait:

Triplex
scientia
animæ
Christi.

CAP. III. *sicut principium mundi à solo Deo fuit præcognitum, quia mundus immediatè est ab ipso factus: ita & finis mundi soli Deo est cognitus, & homini Christo reuelatus, ad quem pertinet iudicare de omnibus. Hæc ille. Ut autem meus Antagonista intelligat, me non niti reuelationibus possibilibus: aut à posse ad velle argutari: rursus repeto, quod suprà dixi, & in quo prorsus acquiesco: hominem, videlicet, Christum omniscium esse eorum, quæ sunt in potentia diuina, propter unitatem personæ, quæ est Deus & homo: quamuis anima Christi talis scientiæ non sit, aut fieri possit subiectum: vel, quamuis animæ Christi formaliter aut subiectiuè non insit. Quare, quod Christus ait: se ultimam diem & horam nescire, dispensationis est, non ignorantia: non enim ut missus & legatus, habebat mandatum à patre, diem illum docendi & reuelandi: non est *vestrum*, dicebat Christus Apostolis, Acto. 1. *nosse tempora vel momenta quæ pater posuit in sua potestate.**

Locus Lutheri explicatur.

Quod verò attinet ad locum Lutheri in Postillis Ecclesiasticis, manifestum

festum est, ipsum loqui de natura humana per se considerata, & de scientia acquisita siue experimentalis, secundum quam creuisse ipsum, non est dubium. Sed prius de versione dicam. Lutheri verba germanica hæc sunt. *Sie ist nicht nor die glos. Der Son weis nicht / das ist / er wils nicht sagen / Was thut die Glos? Die Menschheit Christi hat eben / wie ein ander heilig / natürlich Mensch nicht allezeit / alle ding gedacht / geredt / gewolt / gemerckt / wie erliche einen Allmechtigen Menschen aus im machen / mengen die Natur vnd ire Werck in einander vnweislich / etc.* Hæc simpliciter de verbo ad verbum ita fieri poterant latina: Hic non opus est hac glossa: Filius nescit, id est, non vult dicere. Ad quid hæc glossa? Humanitas Christi, æquè ac alius quidam sanctus & naturæ verus homo, non omni tempore, omnia cogitauit, dixit, voluit, obseruauit, sicut quidam hominem omnipotentem ex eo faciunt, miscentes naturas & earum opera imprudenter, &c.

Amlingus verò transcripsit hunc locum ex latina versione, cuius illa sit, & quomodo Lutherus de ea conquestus sit publicè, non est ignotum. Sic

E 5 autem

CAP. III.

autē vertit: Intempestiuā quidā enarrationē seu glossam adferunt, dicētes: filius nescit, id est, non vult scire. Christus verus homo fuit, quare vt alius purus & sanctus homo, non quolibet tempore cogitauit, dixit, voluit, intellexit omnia, sicut imperiti quidā omnipotentem in eo (hic interpretis habet, ex eo) hominem faciunt, permiscētes duas naturas atque opera earum parū prudenter, &c. Hic quādam verba, fortassis ornatus gratia, vides addita: & pro non vult dicere, non vult scire: Item, pro abstracto concretum esse positum. *Die Menschheit Christi* humanitas Christi, inquit Lutherus: pro quo interpretis habet: Christus verus homo fuit. Hæc de versione, quam Amlingus fidelem vocat, non potui non admonere, vt lector videat, quā sit fidelis. Sed ad rem.

Non placuit Luthero hæc glossa: Filius nescit, id est, non vult dicere: quia cū hæc scriberet, non ad vnitatem personæ, sicut fecerunt, qui illa sunt vsi (vt paulō antē dixi) sed ad discrimen naturarum respexit. Idē inquit, humanitas Christi, æque ac alius

CAP. III.

lius quidam sanctus & naturalis homo, non omni tempore omnia cogitauit, &c. Vides Lector, Lutherum manifestis verbis de humana natura per se considerata loqui. Quod etiam de acquisita siue experimentalī scientia, qua per discursum intelligimus, loquatur: non de notitijs practicis & speculabilibus, ex quib. est scientia indita, neque de scientia beata, qua anima Christi in VERBO cognoscit omnia existentia, & reuelata: manifestum est, ex eo, quod dicit: humanitatem Christi non omni tempore omnia cogitasse, dixisse, voluisse, obseruasse vel intellexisse. Quare illud quod sequitur: sicut quidam hominem omnipotentem ex eo faciunt, miscentes duas naturas, & earum opera imprudenter: non est de persona intelligendum, sed de natura humana in Christo per se considerata, & Lutherus vsus est vocabulo concreto, pro abstracto: per hominem omnipotentem intelligens naturam humanam omnipotentem, vt ex antecedenti abstracto liquet. Quod vt credas, verum esse, cogita, Lutherum nunquam hanc propositionē reieccisse: homo Christus est omnipotens.

Et

CAP. III.

Et Sacramentarij quoq; eam non negant: sed tantum per Alloesin suam (Luthero Diaboli laruam) peruertunt & deprauant: Idicunt enim Christum omnipotentem esse, non qua homo, sed qua Deus: quasi non sit totus homo & totus Deus: aut quasi hominis & Dei vocabula duas naturas tantum significant, non etiam personam vnā in duabus naturis subsistentem.

Quare, quamuis veterum expositionem secutus sim, qui ad personam respexerunt: non tamen, (vt Amlingus garrir) reñcio Lutheri interpretationem, qui naturas in Christo importunis phrasibus & locutionibus non vult confundi. Et facile concedo, naturam humanam, secundum se etiam in persona consideratam, non esse omnisciam: sed nullam communionem habere cum diuina omniscientia ad communem vsum & effectū, si consideratur personaliter, sicut cum VERBO assumente vna est persona siue vnum individuum personale: id Amlingus nouus Sacramentariorum patronus, nunquā mihi persuadebit.

Venio ad Antilogias, quas aduersarius

CAP. III.

farius meus ex triplici scientia Christi colligere molitur: sed aniliter & frustra. Dicit, *me scribere Christum in neutra scientia, tam infusa quam beata, profecisse: & tamen asserere, per infusam aliquid ignorare potuisse eum: & per acquisitam scientiam, eius cognitionem creuisse.* Putat Amlingus Antilogiam esse: si quis scientiæ tribuat perfectionem & ignorantiam. Ita enim ratiocinatur: *si perfecta fuit in Christi anima, scientia infusa siue indita: Ergo iuxta eam nihil potuit ignorare: Item, si perfecta fuit experimentalis scientia, ergo secundum eam non potuit crescere, &c.* Cæterum cogitare debebat Antagonista meus, rerum scibilium esse gradus: & secundum illos gradus, scientiæ distinctionem intelligendam, vocabulūque vniuersale restringendum esse hoc modo: Anima Christi, iuxta scientiam beatorum omnia existentia cognoscit in VERBO, & omnia quæ ei reuelantur: iuxta scientiam inditam siue infusam cognoscit perfectè omnes notitias speculabiles & practicas: & iuxta acquisitam scientiam siue experimentalem omnia, quæ experientia & ratiocinatione,

Quomodo per scientiam infusam & acquisitam aliquid potuerit ignorare Christus.

quæ

CAP. III.

quæ per discursum fit, sciri possunt. Ex hac distributione graduū manifestum est, Christum per scientiam infusam & acquisitam potuisse ignorare, quæ per beatam sciuit, nam de diuersis scibilibus sermo est: & Christum iuxta scientiam experimentalem potuisse crescere: hæc enim scientia, ratione ætatum, habet sua incrementa.

Vides, lector pie, quales sint Antilogiæ, quas Amlingus ex meo Tractatu collegit, quàm pueriliter & in-scitè in illis ineptiat, & sibi placeat. Cuius farinæ & illud est, pagina 177. vbi nugatur, quod dictum Apostoli Coloss. 2. In Christo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi: tantum ad scientiam, animæ Christi indicam siue infusam, restringam. At ego dictum Pauli saltem accommodo ad scientiam indicam siue infusam: non restringo tantum, vt nugatur aduersarius, ad illam scientiam insitam: sicut patet verba mea inspicienti. Aliud est scripturæ accommodare: & aliud, scripturam ad vnam tantum sententiam restringere. Accommodatio non excludit alios sensus, sicut facit restrictio ad vnum tan-

tantum. Sed hæc hætenus de quarta CAP. III. quæstione, in qua de scientiis animæ Christi satis superq; tractatum est.

V. Quinta quæstio in meo Tractatu est: Vtrum anima Christi habuerit omnipotentiam. Hic rursus Antilogias colligere incipit Seruestensis miniliter. & dicit, pag. 184. me negare omnipotentiam animæ Christi habitualiter, subiectiue, & formaliter infusam seu inditam, & communicatam esse, eidemq; vel substantia-liter vel accidentaliter inherere: cum tamen nihilominus paulò post, & per totum scripti Tractatum omnipotentiam τοῦ λόγου in rei veritate, assumptæ naturæ gratuitò concessam seu reali participatione communicatam esse, contendam, &c. Paulò aliter recenset verba mea: sicut lector in paginis Tractatus mei, ab eo citatis, videre potest: sed hæc non admodum curo.

Audiamus Amlingum disputantem. Quomodo Ergo accepit, inquit, & re ipsa participauit, homo Christus omnipotens, quod tamen in se non habet. Respondeo, accepit & re ipsa participauit, natura assumpta, in persona filij Dei, cum qua est vnum indiuiduum: quod tamen in se vel subiectiue non habet. Rursum ait:

Quod

Quid autem reale est, si in re, hoc est, in natura, cui realiter communicatur, non inest?
 Respondeo. Res est persona: res est natura. Quod realiter non habet respectu naturæ vel in natura, realiter possidet in persona. Rursum dicit: *Mira profectò res? ad communem possessionem, vsum atq; effectum realiter accipere & participare aliquid, nec tamen in rei veritate acceptum & re ipsa communicatum in se realiter habere?* Respondeo: mira profectò res esset, si docerem, assumptam naturam aliquid in se realiter accepisse, quod tamen in se realiter non haberet. Sed mira res non est, si inter personam & naturam distinguo, & dico: cum persona τοῦ λόγου sit assumptæ naturæ persona, inuenisse assumptam naturam in personâ, & reuêra siue realiter accepisse ad communem vsum & effectum, quod in se tamen realiter non habeat, vt maneat discrimen naturarum in vnitæte personæ. Iterum inquit: *Quod si natura humana est omnipotens, non καὶ ἐαυτὸν, sed κατ' ἄλλο, quæ de re contenditis?* Respondeo, de eo contendimus, quod personæ communiti, communia esse volumus, quæ naturis

turis sunt propria: & idcirco non per **CAP. III.**
 Alioquin: sed verè & propriè dici: Homo Christus est omnipotens. Non sicut vos loquimini: Homo Christus omnipotens est, sed quia Deus est, non quia homo. Nam siue vtaris vocabulo hominis siue Dei, personam designasti subsistentem in duabus naturis, & ideo communia habentem, quæ naturis sunt propria.

Hæc pertinet Cyrilli anathematismus. Canon

Si quis duabus personis seu hypostasibus eas, quæ in Euangelicis & Apostolicis sunt conscriptionibus, diuidit voces: vel, eas quæ de Christo à sanctis dicuntur: vel ab ipso Christo de semetipso: & aliquas quidem ex his, homini applicandas crediderit: aliquas verò solum VERBO deputauerit: anathema sit. Hoc Adanathematismo Ailcoelis manifestè damnata est, & Thomas huius damnationis rationem pulcerrimè explicatam his verbis subiungit: quia cum sit, ait Thomas, eadem hypostasis vtriusq; naturæ: etiam eadem hypostasis supponitur, nomine vtriusq; naturæ. Sihe ergo dicatur Homo, sine deus, supponitur hypostasis diuinæ & humane naturæ: & ideo de homine diu possunt ea, quæ sunt diuinæ naturæ:

Et de Deo dici possunt ea, quæ sunt humanæ nature. Sciendum tamen, quod in propositione, in qua aliquid de aliquo prædicatur: non solum attenditur, quid sit illud, (hoc est, quid sit subiectum) de quo prædicatū prædicatur: sed etiam secundum quid de subiecto prædicetur. Quamvis ergo non distinguantur ea, quæ prædicantur de Christo, (hoc est, de persona) distinguuntur tamen quantum ad id, secundum quod utrumque prædicatur (id est, secundum naturas) &c. Quæso, quid aliud hæc dicit Thomas, quam secundum naturas distinguere, quæ respectu personæ distinguere non possunt aut debent. Item, Naturas non distinguere vocabulis Dei vel hominis, nam illis designari communem personam diuinitatis & humanitatis. Nō igitur potest dici: hominem Christum esse omnipotentem qua Deus est, non qua homo. Quia persona, in qua homo subsistit, est Dei persona & omnipotens.

Hanc fidem Catholicam discat Amlingus, & desinet mirari, & iram Christi ceruici suæ imminenter effugiet. Intelliget quoque non nudos carni Christi titulos attribui, quando de ea prædicantur, quæ non in se, sed in persona filij Dei sibi communicata realiter possidet. Desinet quoque Antilogias tã

in scis

inscitè colligere, qualis & hæc est, quæ habet pagina 181. Sunt & ista, ait, inter se pugnantia, quando ex venerabili Beda rectè concludit, quod omnipotentiam, quam filius Dei habuit ab æterno, filius hominis in tempore acceperit, per ipsam videlicet unionem personalem: qua factum, ut sicut homo est Deus, ita sit omnipotens: & horum nihilominus oblitus, per totum Tractatū pugnat, quod assumpta natura ipsa per realem idiomaticam communicationem sit facta particeps omnipotentie, omniscentie, & omnipresentie, habeatque omnia diuina cum verbo realiter, id est reuera, vel in rei veritate communia ad communem possessionem, vsum & effectū, cum ad ipsam diuinitatem usque per unionem personalem exaltata sit. &c. Quomodo hæc cum venerabili Beda, ait, conciliari possint aut debeant, non assequimur. Nihil enim sunt præter sonora verborū τρεῖς ἰσχυρά, neque cælum, neque terram attingentia, &c.

Audi Amlinge, si modò habes aures audiendi, docebo te, vt cupis, si modò serio, quomodo mea cum Beda conueniant, vt intelligas, non esse sonora verborū τρεῖς ἰσχυρά, neque cælum, neque terrā attingentia: quæ de homine Christo omnipotente doceo: sed esse hoc ipsum, quod Beda ex Augustino docet, hominē ex tempore accepturū poten-

F 2

tiam

Quomodo
homo
Christus
omnipos-
sentiam
acceperit.

CAP. III. tiam, quam filius Dei naturaliter ab æterno habuit, vt vna sit persona, homo & Deus: & vt conueniat filio hominis per gratiam (scilicet vnionis, non per gratiam habitualement) quod conuenit filio Dei per naturam, &c. Si tantum phantasias tuas de reali communicatione Idiomatum excuteres, quam fingis esse transfusionem physicam, & tuum somnium verbis meis non importares, videres optimam consonantiam meorum verborum & Bedæ, qui dicit: *hominem ex tempore accepturam potentiam*, hoc est, tempore conceptionis, quo facta est vnio personalis, homo accepit omnipotentiam: Sed quam omnipotentiam? *quam filius Dei naturaliter ab æterno habuit*, hoc est, non aliquam creatam omnipotentiam: sed æternam & naturalem Dei omnipotentiam. Sed quid est homo, nisi anima & corpus? quæ sunt partes humanæ naturæ constituentes, à filio Dei assumptæ in vnitatem personæ suæ, ita vt hypostasis siue persona diuinitatis, sit hypostasis & persona humanæ naturæ assumptæ, corporis & animæ Christi, utq; vna persona & indiuiduum

um in duabus naturis subsistat, & sit CAP. III. vna persona, Deus & homo. Hac ratione homo accepit omnipotentiam diuinam. Si accepit, ergo habet & possidet ea ratione, qua accepit: non in se quidem, sed in persona in qua subsistit. Ad quid autem habet & possidet, quam ad communem vsum & effectum? Profecto Amlinge, nisi esses datus in reprobum sensum, realem communicationem Idiomatum in persona Christi consideratam, quam nos docemus, ferè sub oculos tibi propositam, cerneres, cum non dicere mihi videor de ea: sed eam digitis monstrare.

Credis, Amlinge, cum Beda & omnibus orthodoxis: hominem Christum accepisse diuinam omnipotentiam? si credis, cur negas assumptam naturam, quæ sine homine non intelligitur, accepisse personæ assumentis omnipotentiam cum inciperet in persona omnipotenti subsistere? Nonne cum inciperet humana natura in persona filij Dei subsistere, omnia diuina simul cum communicatione personæ accepit: nam cui datum erat acci-

CAP. III.

pere in persona omnia, quæ personæ sunt, & ei conueniunt. Fateris quidem Christum hominem esse omnipotentem: sed qua Deus, non qua homo est. Hæc tua verba quomodo cum Beda conueniunt, qui dicit, hominem accepisse omnipotentiam? Certè non accepit Christus omnipotentiam qua Deus est, hac enim ratione ab æterno omnipotens est. Si vt homo accepit: Ergo omnipotens est etiam qua homo est. Non enim est alia hypostasis siue persona Dei, & alia hominis: sed corporis atq; animæ Christi hypostasis siue substantia, est substantia filij Dei. Quamobrem, si respicies ad substantiam siue personam, diuinitati & humanitati communem, animaduertes liquidò, vnā personam communia habere, quæ naturarum sunt propria: & vnā personam, quocunq; nomine vocetur siue Dei siue hominis, omnipotentem esse: & accepisse omnipotentiam cū homo fieret, quam ab æterno habuit vt Deus.

Hoc modo persona filij Dei, quod ab æterno habuit, in tempore potuit accipere, Sed inquis: *Quomodo accepit, si semper*

CAP. III.

semper habuit? Respondet Magister Sent. lib. 3. distinct. 14. (vt est in Tractatu meo, vbi nescio quo errore nomen Thomæ irrepsit) *illa persona, ait, quæ semper fuerat Dei, futura erat hominis persona: & idcirco acceptura erat ex tempore omnipotentiam, quam naturaliter ab æterno habuerat, &c.* Ex his verbis colligitur: Si persona filij Dei potuit accipere, quod habuit, quia futura erat hominis persona, per vñionem personalem. Ergo natura humana assumpta potuit accepisse & habere in persona, à qua assumpta est, & in qua subsistit, id ipsum, quod persona potuit accipere propter assumptionem eiusdem naturæ. Cū ergo doceo, assumptam naturam in persona τῷ λόγῳ, in qua subsistit, omnipotentiam accepisse: nihil aliud intelligi volo, quā vnā eandemq; personam, quæ naturaliter omnipotentiam ab æterno habuit: eandem omnipotentiam (non creatam aut mediam aliquam) accepisse, cū fieret hominis persona, propter assumptā humanā naturam in vñitatem suæ personæ. Quid potest clarius dici?

Homo igitur Christus dicitur omnipotens reuera, realiter & propriè. non
 4 per

CAP. III.

per Allœosin aut verbotenûs. Quamuis enim omnipotentia sit proprietas diuinæ, & non humanæ naturæ, cuius proprietas nunquam fieri potest, nimirum si naturam secundum se consideremus etiam in ipsa vnione: tamen cum naturarum proprietates personæ communes sint, natura humana à filio Dei assumpta, respectu non substantiæ suæ, sed personæ filij Dei, in qua subsistit, omnipotentiam tam verè accepit, quàm verè non aliâ, quàm filij Dei personam habet, & in ea subsistit. Cum ergo ad seruandum naturarum discrimen rectè dicam: hominem Christum omnipotentem esse secundum naturam diuinam: non intelligo solum omnipotentem esse quia Deus est, nam Deus & homo eandem personam subijciunt: sed ostendo, vnde homo habeat omnipotentiam, nempe quia eius persona nulla alia est, quàm persona omnipotentis filij Dei.

Realis idiomatum communicatio.

Hæc est realis Idiomatum communicatio, quam docemus, respicientes ad personam, vbi non est necesse fieri proprietatum transfusionem, sicut neque naturarum in Christo confusio-

nem

CAP. III.

nem aut conuersionem. Et concedimus Amlingo, cum suis socijs, nullam esse realem proprietatum communicationem in rerum natura, quæ fiat respectu naturarum per transfusionem physicam, vt seruetur discrimen naturarum sine confusione & conuersione. Iam, si nobis vicissim concederent: personam filij Dei, in tempore, reuera & non verbotenûs (quia vnio hypostatica non est verbalis sed realis) accepisse ea, quæ habuit ab æterno, propter assumptionem humanæ naturæ in vnitatem personæ suæ, ita vt ex hac assumptione humana natura in persona filij Dei, in qua esse & subsistere incœpit, omnia diuina accepisset, & communia habeat (nam hoc modo participationem intelligimus, non aliter) & ita vt sine Allœosi pië & verè credamus & dicamus: hominem Christum esse omnipotentem: hæc, inquam, si nobis vicissim concederent, vnitatis personalis gratia, vel, vt seruaretur personæ vnitas, diremita esset & composita tota controuersia de vnione personali, & communicatione reali idiomatum.

Quomodo possit componi controuersia.

F 5

Neque

CAP. III.

Neq[ue] opus fuisset, vt Amlingus me ablegasset ad Bonauenturam, (sicut facit pagina 179. & 180.) vt ab eo discerem, omnipotentiam diuinam nulli creaturæ communicari posse, vt formam & proprietatem eidem inhærentem, vel substantialiter vel accidentaliter. Verba Amlingi sunt: Quod si D. Ioannes Marans sanio[re]m & publicè receptam Scholasticorum sententiam de omnipotentia, omniscientia, & omnipræsencia commendare auditoribus voluisset, poterat rem commodissimè & breuissimè expedire ex Bonauentura, qui de tribus illis diuinis idiomatis, nulli planè creaturæ communicabilibus, nostram, hoc est, orthodoxam sententiam disertè confirmat, &c. Sed quid ista ad rem? cum & nos doceamus, omnipotentiam, omniscientiam & omnipræsentiam humanæ naturæ non esse communicatam neque communicari posse, vt formam & proprietatem eidem inhærentem, vel substantialiter vel accidentaliter: & auditores mei hæc quotidie ex me audiant? Videat lector in Tractatu meo pagina 32. & legat hanc obiectionem cum responsione: Si anima Christi tantæ cognitionis

onis fuit capax, &c. Ibi ex Thoma rationem adduco, cur anima Christi non possit esse subiectum diuinæ omnipotentia. Quid igitur opus fuit, vt me doceres, quod in Tractatu meo expressè traditum legitur?

CAP. III.

De intellectu & scientia Christi nusquam scripsi. animam Christi simul omnia cognoscere ACTV, quæ VERBUM cognoscit. Omnia enim simul actu cognoscere, tantum Dei est. Talis scientiæ anima Christi subiectum fieri nunquam potest. Quare & hic non opus fuisset, me ad Bonauenturam ablegare, vt facit Amlingus pag. 181. Sed de scientia Christi triplici, cuius anima Christi subiectum est & quomodo homo Christus diuina omniscientia sit omniscius respectu personæ, iam satis dictum est, & postea fortassis vberius dicetur.

De scientia & intellectu Christi.

Nunc concludam hoc quartum caput, de perfectione humanæ naturæ in Christo. Nam duas vltimas questiones huius capituli, sextam videlicet, de duabus Christi voluntatibus, & septimam

Epilogus huius capituli.

CAP. V. mam, de duabus Christi operationibus, intactas reliquit aduersarius, nihilominus tamen in multis paginis Monothetam me vocitat, pro sua videlicet, modestia. Confido autem, lectorem pium, ex declaratione hac tam longa, optimè intelligere, firma adhuc & inconcussa stare omnia, quæ à me in hoc capite iuuentuti fuerunt proposita, & Amlingum in his, quæ oppugnavit, sed non expugnauit, incertam suam cum malitia coniunctam strenuè prodidisse.

DE QUINTO CAPITIS

Summa
capitis
quinti.

IN quinto capite, in quo fusissimè de reali communicatione idiomatum tracto, primò discrimen facio inter formulas loquendi & res ipsas: communicationem realem definitio: & *ἡ ἀποφάντις* controuersie de reali communicatione constituo. Deinde materiarum decem genera ordine recensco, quæ in hanc disputationem de reali communicatione inciderint. Postremò examino argumenta ministrorum Seruestanorum, quod examen Amlingo pilem mouit, & cum in me concitauit.

Hæc

CAP. V. Hæc est summa & dispositio capitis quinti. Videamus nunc, quid Amlingus hîc inuenerit, cui contradiceret ac se opponeret. Initio res ipsas in definitione communicationis realis, ne digito quidem attingit: sed tantùm pro modestia sua scurriliter me deridet: & dicit, me vnionem hypostaticam & exaltationem Christi cum communicatione idiomatum reali, quam fingam, confundere. Quomodo autem lectori me deridendum propinet ob definitionem communicationis realis, ac si scripsissem: Communicatio est communicatio, legere est pag. 14. *Quis autem, inquit Amlingus, subtilitatem istam, communicatio est communicatio, nisi pari cum auctore huius definitionis acumine ingenij præditus caput? &c.* Sed pius lector inspiciat Tractatum meum, pag. 39. ibi videbit, me communicationem per communicationem non definisse simpliciter; vt ille recitat: sed communicationem realem, tanquam speciem, conclusisse sub vocabulo communicationis, tanquam sub genere: vel potius, post signum parenthesis definitum repetiuisse &c. *Mirum profectò*

Definitio
realis
commu-
nicationis
idioma-
tum.

ita

CAP. V. inquit, quid *Physica in mentem venerit, apud quos in proverbio est: crassum ventrem non gignere sensum suabilem: cum vel vnus Smalcaldensis tam subtilis Logica & Theologia plus satis, opinor, dictum illud refutat, &c.* Hic audis, pie Lector, quam parum modestè me rideat, homo ille spiritualis, & modestus minister Christi, qui sine dubio spiritu Dei non est ductus, cum hæc scriberet, sed carnis suæ affectibus indulgit. Rideat ergo Amlingus scurriliter meam crassitiam, quantum suæ immodestiae libitum est, ego interea ipsum ita mea responsione premam, vt sentiat verum esse, quod in proverbio dicitur, bouem lassum, adde & crassum, fortius figere pedem.

Realis.
commu-
nicatio
non con-
funditur
cum vnio-
ne perso-
nali,

De rerum distinctarum confusione me accusat aduersarius pagina 177. quod vnionem hypostaticam non tantum cum communicatione idiomatum, quam realem esse fingam, verum etiam cum exaltatione Christi confundam, &c. Sed calumniam esse, quod dicit, vel potius mendacium, quilibet videt, qui Tractatum meum legit. Nam manifestis verbis affirmo, totam hanc doctrinam

de

de reali communicatione ex vnione CAP. V. personali, tanquam ex fonte, derivari: & vnionem personalem realis communicationis esse fundamentum. Inde colligo, cum hypostatica vnio non sit verbalis, sed realis, hoc est, cum humana natura à filio Dei non verbotenus, sed reuera sic assumpta, etiam communicationem, quæ inde, tanquam ex fonte promanat, non esse verba-lem, sed realem. Cum itaque vnum ex alio derivari, perspicuis verbis doceam: quomodo verum est, quod Amlingus dicit, *me communicationem realem cum vnione hypostatica confundere.* Sic quoque verum non est, quod dicit, *me communicationem realem cum exaltatione Christi confundere.* Non enim hæc confundo: sed quid ex vnione hypostatica secutum sit, ostendo: nempe, humanam naturam exaltatam esse in persona filij, super omnes creaturas. Sed Amlingus quando audit exaltationis vocabulum, mox intelligit illud, de exaltatione, quæ ex inani- tionem Christi secuta est, & per ingressum eius in gloriam suam consummata est. Quasi verò nō possit exaltatio dici

Realis
commu-
nicatio nō
confundi-
tur cum
exaltatio-
ne Christi,

maie-

maiestas illa, quam statim adeptus est humana natura, cum assumeretur in Deum, per unionem hypostaticam.

κοινωνία
quid signi-
ficet.

Verum his omisis, quia ventum est ad definitionem communicationis realis, operæ precium erit, huc ad examen accerere, quod Antagonista meus statim in initio modestæ defensionis suorum argumentorum, de vocabulis admonet: quid κοινωνία significet: nempe tria: unionem hypostaticā, participationem, & formulam siue regulā prædicationū. Itē, quid sit reale, & quid verbale dicatur. Spero, me ex verbis Amlingi demonstraturum lectori pio, eū idem docere hoc loco quod nos, & quod patres docuisse affirmat, sed non satis ea explicare. Scribit enim pagina 8. κοινωνία seu communicationem esse vocabulum ὁμώνυμον seu æquivocum, cuius non est una perpetua eademq. significatio. Primum enim Patres siue Ecclesiasticos Scriptores vocabulis κοινωνία & κοινωνία, id est, unionis & communicationis, vel potius, communionis, pro iisdem in hoc mysterio usus esse: & unionem hypostaticam nominasse κοινωνία naturarum, proprietatum, & actionum seu operationū in Christo, &c.

iam

κοινωνία
significat
unionem
personalem.

Iam videbis, Lector, & intelliges ex ipsiusmet Amlingi verbis, idem ipsum credere & sentire, quod nos, sed non satis explicare. Sic enim scribere pergit, pag. 9. Et in hac quidem significatione, ait, carni Christi, deitatem, maiestatem, proprietates & actiones seu operationes τοῦ λόγου hypostaticè reipsa communicatas, hoc est, unitas esse, tantum abest, ut negemus, ut unionem hanc (quæ ratione termini, in quo fit unio, verè dicitur & est hypostatica) non vereamur, ratione concurrentium naturarum ad eandem unionem, nominare essentialē siue naturalem. Hæc ille. Hic Amlingus idem de unionem personali docet quod nos: videlicet, per unionem personalem, carni Christi, hoc est, assumptæ naturæ, corpori scilicet & animæ Christi, deitatem, maiestatem, proprietates & operationes τοῦ λόγου hypostaticè reipsa communicatas esse: sed non satis explicat communicationem, tantum unionem intelligit. Nos verò unionem quidem illa voce significari intelligimus: sed declaramus unionem, & affirmamus, ex unionem personali consequi, ut naturarum

Communi-
catio
quid si-
gnificet.

G

pro

proprietates, personæ communi, communes sint.

Hanc Regulam ab omnibus orthodoxis approbatam, hoc modo intelligit Amlingus, ac si proprietates naturarum, personæ communes, id est, unitas tantum esse, hæc regula vellet. Sed errat. Plus enim est, si dicas: proprietates naturarum communes esse personæ: quàm si dicas, unitas esse, hoc est, in persona concurrere, ut exponit Amlingus. Non enim tantum in persona concurrunt naturæ proprietatibus suis distinctæ: sed persona subsistens in duabus naturis, ambarum naturarum proprietates communes habet: & quælibet natura in persona communi, non in se, alterius propria possidet. Commodiora vocabula, quibus mysterium hoc magnum aliqua ex parte exprimamus, non habemus.

Status
contro-
uersiæ de
commu-
nicatione
reali.

Et hoc est *ἡρώμενον* huius certaminis & controuersiæ, de communicatione reali, sicut constitui in meo Tractatu, pagina 41. vbi legitur. Credo huius controuersiæ in hac quæstione vertitur: An assumpta caro in

uni-

unitatem VERBI, ratione personalis vnionis, omnia diuina in ipso VERBO assumente (non in se, sed in persona communi Verbo & carni) reuera possideat, & possessione vsuque communia habeat: ita ut VERBI diuinitas sit assumptæ carnis diuinitas: (propter communem personam VERBI & carnis) & caro siue humanitas, sit assumentis Verbi humanitas. Vel, ut breuius dicam: An quæ propria sunt naturarum, propter vnionem personalem sint communia personæ. &c. Hic Amlingus nihil omnino ad hoc *ἡρώμενον* respondet, quàm quod pagina 182. dicit: *mergulam ab omnibus orthodoxis approbatam, qua propria naturarum per vnionem personalem communia fieri personæ dicantur, confundere cum meo dogmate, quo carnem in unitatem personæ VERBI assumptam, ratione personalis vnionis, omnia diuina in ipso VERBO assumente, reuera possidere, & possessione vsuque communia habere, contendam. Quasi verò, inquit, quæ communia sunt personæ, eadem sint naturis inter se communia, &c.*

G 2

At

CAP. V.

At ego non sentio, neq; dico, naturis inter se communia esse (illud inter se, est Amlingicum figmentum, non meum dogma) quæ communia sunt personæ: sed affirmo, quamlibet naturam in persona communi (non in se) alterius propria possidere vel habere, ad communem usum & effectum, cum naturarum propria personæ sint communia. Hic plus intelligitur, quam concursus tantum naturarum, ut loquitur Amlingus, abutens verbis Concilij, quod lectorē perspicue intelligere non dubito. Quare friuolum est, quod dicit aduersarius meus, *me communicationem realem cum orthodoxa regula confundere*. Nihil enim hic confundo, sed tantum explico, quomodo naturarum propria personæ sint communia: ita ut in communi persona natura diuina communicet humanis, & natura humana diuinis proprietatibus; ut verè & propriè propter communem personam, non per Alloxosin dicamus: Deus est homo, Deus est passus, mortuus, sepultus & resuscitatus, &c. & homo est Deus, est omniscius, est omnipotens & omnibus præsens. Nam

ambo

CAP. V.

ambo vocabula, Dei & hominis vnam communem personam subsistentem in duabus naturis designant.

Quid putas, Amlinge, veteres causæ habuisse, quod non fuerunt contenti voce *ἑνώσεως*, vnionis: sed vsurparunt insuper vocabulum *κοινωνίας*, quàm quod optimè intellexerunt, ex vnione personali sequi communicationem in persona communi, & sine communicatione non posse fieri personalem vnionem: Annón & hæretici vnionem personalem negantes, hæresi suæ causam prætenderunt, quod nimirum naturæ, humana scilicet & diuina, prorsus essent *ἀκκοινώητοι* & cogitabant enim, has duas naturas, non posse vnam communem personam habere, aut personæ communia fieri, sine transfusione physica, quæ naturis sunt propria.

Quare manifestum est, plus dici vocabulo communicationis, quàm vnionis, & ex vnione communicationē sequi. In eo autem multum errat Antagonista meus, quod pagina 207. scribit, *me quoque uti vocabulis vnionis & communionis: item, verbis vni & com-*

G 3

muni-

Communi-
catio
plus dicit
quàm vnio.

CAP. V.

municari, pro terminis equipollentibus, quod tamen in alijs idem facientibus sine fronte & ratione carpat, & conatur illud demonstrare meis verbis, quæ tamen non nisi obiter inspexit. Interdum quidem vocabula, vniri & communicari, coniunxi, vt ostenderem, me non loqui de tali vnione, ex qua non sequatur communicatio: neque loqui de alia communicatione, quàm quæ vnionem personalem respiciat: communicatio enim realem, quæ est transfusio idiomatum physica, iuxta definitionem Sacramentariorum, non agnosco. Verba mea ab Amlingo citata, quæ extant pagina 59. Tractatus mei, hæc sunt: *Vt natura diuina filij Dei vnita seu communicata esse dicitur humanæ naturæ assumpta per gratiam vnionis: sic & proprietates omnes τοῦ λόγου vnitas seu communicatas esse dixerunt naturæ assumptæ in persona Christi, vt sicut recte dicitur, filius Dei est homo: item, homo Christus est Deus: ita verè dici possit, filius Dei est mortuus. Item, filius hominis est omnipotens, omnipræsens, omnisapiens, &c.* Hæc mea sunt verba, quæ cum recensuisset Amlingus, statim subiicit: *Quid enim illi,*
quos

CAP. V.

quos reprehendit, aliud docent, quàm hoc ipsum? Si, quæ docent, falsa sunt, conuincantur falsitatis & erroris apertis sacre scripturæ testimonijs: sin eodem se modo disputator explicet, teneat sententiam quam protulit, & composita lis esto, &c. Dixi vniri & cur coniunxerim verba, vniri & communicari, non quòd æquipolleannt penitus: sed quòd nolim vnionem sine communicatione, aut communicationem sine fundamento vnionis, in qua consideratur, intelligere: Nunc addam explicationem, quam si aduersarius tenebit, direpta prorsus erit tota hæc controuersia. Quæcunq; de persona Iesu Christi Seruatoris nostri, concretis vocabulis enunciata, dicuntur, cuiuscunque naturæ, siue diuinæ siue humanæ, sint propria: omnia de persona communi expono, non de naturis quarum propria sunt, hoc est, in explicatione non confugio ad naturas, vt Amlingus cum Sacramentarijs facit: non dico, homo Christus est omnipotens, non quidem secundum humanam, sed secundum solam diuinam naturam, quia non est disputatio, quæ natura in Christo sit omnipotens: sed declaro, quomodo id quod naturarū

communi-
care non
æquipol-
lent.

Quomodo.
hæc cons-
trouersia
possit
componi.

est proprium, personæ reuera & realiter sit commune. Exempli gratia, sicut rectè dico: filius Dei est homo, & filius hominis est Deus, quòd filij hominis & filij Dei vnica est persona, quæ est Deus & homo: sic rectè dico, filium Dei esse reuera, non verbotenus, mortuum, quia filius hominis, qui moritur, ille ipse est personaliter, qui est filius Dei. Et, filium hominis esse reuera, non verbotenus, omnipræsentem, omnipotentem, omniscientem, quia filius Dei, qui est omnipotens, omnipræsens & omniscius, ille ipse est personaliter, qui est filius hominis. In summa, realis nostra communicatio nulla alia est, quàm quæ ostendit, ut sæpe dictum, & sæpe dicendum est, quomodo personæ communia sint reuera, non verbotenus, siue per Alloeosin, quæ naturis sunt propria, ut significemus vnā esse personam: filij Dei & filij hominis: & naturam diuinam cum humana habere vnā communē personam, in qua subsistunt ambæ, ita ut naturarum idiomata cum actionibus & passionibus personæ communi sint communia. Hanc declarationem si accipe

ciperent Sacramentarij, composita lis esset in hoc articulo de reali communicatione idiomatum, &c. Ex his verò, quæ dicta sunt, apparet, communicationem ex personali vnione sequi: & quamuis vnio & communicatio sint simul, non tamen esse terminos omnino æquipollentes.

Ad illud porrò, quod Amlingus pagina 10, falsò dicit, me pagina nona Tractatus mei simpliciter negare: fidem catholicam confiteri vnionem Dei & hominis, factam secundum essentiam vel naturam: & rogat me, ut diligentius, illud, quod temere reñciam, cum Cyrilli anathematismis conferam: supra respondi satis superq̃, in defensionis capite secundo, ut non opus sit hoc loco repetitione aliqua. Idcirco diligentem Lectorem ad illud caput remissum volo. Ac tantum de prima significatione vocis κοινωνία, quòd non solum vnionem personalem, sed etiam naturarum, proprietatum, actionumque communionem realem, non verbalem tantum, in persona communi significet. Vnde manifestum feci, aduersarium meum, vocabulum com

CAP. V.

municationis non satis explicare, quā-
uis nobiscum vnionem personalem
doceat.

κοινωνία
participa-
tionem si-
gnificat.

Iam & illud demonstrabo: Anta-
gonistam meum & ipsius socios cere-
bri sui figmenta nobis affingere, & cum
proprijs laruis pugnare. Scribit enim
pagina 12. κοινωνία siue communicatio-
nem usurpari quoque iuxta alteram signifi-
cationem, pro participatione: sicut in Sym-
bolo Apostolico communio sanctorum dici-
tur: & impudenter audet affirmare, me, se-
cundum hanc alteram significationem, com-
municationem, id est, participationem idi-
omatum diuinæ naturæ in Christo factam
carni assumptæ comminisci, quam tamen ne-
gem esse physicam: sed disputare, esse realem
naturæ diuinæ, personæ, proprietatum &
actionum VERBI participationem gratis
concessam naturæ assumptæ. Et pagina 14.
ipse κεινόμενος certaminis nostri con-
stituit, sed alienissimum: vbi scribit,
quum communicationem realem ego
appellem participationem pag. 97. mei
Tractatus, se eò responsiones suas di-
rigere velle: nec de phrasi litigare, sed
de re ipsa differere: Sintne propter vnio-
nem hypostaticam carni assumptæ reali par-
ticipa-

Veritas huius
disputa-
tionis
falsus,

CAP. V.

ticipatione ita communicata VERBI assu-
mentis natura, persona, idiomata & actio-
nes, vt hæc omnia reuera sint carni cum
VERBO non tantum communia, sed eiusdem
etiam carnis assumptæ facta propria, &c.
Hoc modo Amlingus κεινόμενος con-
stituit.

Quæ verò mei Tractatus sit doctri-
na de reali communicatione, suprâ sa-
tis dictum & declaratum esse, confis-
do: vnde manifestum est lectori, me
vocem κοινωνίας non accipere in hac
secunda significatione, iuxta quam il-
lud quod participat, rei participatæ
subiectum sit: qualem sententiam Am-
lingus, per totam suam immodestam
responsionem mihi obtrudere cona-
tur. Ego ex natura in naturam nihil
transfundo, quare nihil mihi rei est
cum transfusione idiomatum physica:
sed hoc tantum volo, quod naturarum
altera alterius proprietates in perso-
na communi, non in se, communes ha-
beat, ad communem vsum & effectum:
& quod hoc assumptæ naturæ ex gratia
vnionis, non ex gratia habituali con-
cessum sit.

Arripit aduersarius meus vocabu-

Participa-
tio quid
lum significet

lum participationis, quo semel aut iterum sum usus, & ex solo hoc vocabulo vult demonstrare, sententiam meam hanc esse, quod assumpta natura in se aliquid de diuinis proprietatibus accipiat, cuius fiat subiectum: & dicit se eò omnes suas respõsiones dirigere velle: cum tamen optimè sciat, aut scire debeat, vocabula rebus seruire, hoc est, secundum præsentem materiam, de qua tractatur, accipienda esse: & quomodo inopia vocabulorum laboremus in tam alto mysterio explicando, non potest illi ignotum esse. Cum itaque in Tractatu meo videret, me communicationem realem fundare in communi duarum naturarum persona, cui naturarum propria communia sunt, de hac communicatione in persona communi, non de alia, vocabulum participationis intelligere debuisset: & non à persona communi resiliire ad naturas, & participationem de naturis interpretari. Verum, cum naturarum respectu participationem accipiat, quæso, quid impugnat Amlingus: & cum quo pugnat? Nõne cum sigmento suo, non meo? Pro libitu usurpat

surpat vocabulum participationis: & dicit, se eò velle suas respõsiones dirigere: quod cum audacter & impudenter fecerit, quæso, quò direxit omnem laborem suum? ad baculum, opinor, in angulo: aut potius contra proprias laruas, cum quibus præliatur. Mirum, profectò Satanæ artificium est, & malitiosa astutia: audie Amlingus, audiunt Sacramentarij, quòd omnes, qui Formulæ Concordiæ subscripserunt, voce & scriptis talem communicationem realem doceant, quæ in persona communi animaduertitur: & quòd constanter reſciant transfusionem proprietatum physicam, ipsi tamen nihilominus odio Concordiæ & personarum pertinaciter pergunt alijs sua signenta adscribere & commenta sua in alijs refutare. Hæc res cum non sit ludus & iocus, habebit suum vindicem opportuno tempore. Sed nolo querelas miscere.

Ait Amlingus, me comminisci proprietatum diuinarum participationem faciam carnem assumptam, quam tamen negem esse physicam. Hic non meam sententiam, sed suum commentum recitat, Ego enim

CAP. V.

enim nihil comminiscor, sed veritatem doceo: nempe, propria diuinæ naturæ communicata quidem esse carni assumæ: sed addo declarationem, quod videlicet, communicatio illa consideranda sit in communi ambarum naturarum persona, non in natura assumta. Quamobrem rectè nego, communicationem hanc realem in persona communi consideratam, esse physicam. Non enim volo transfusum esse aliquid de natura in naturam: vel, propria diuinæ naturæ transisse in naturam assumtam, & facta esse ei propria, sicut Amlingus calumniatur: sed proprium, mihi significat idem quod Pronomen possessivum, suum. Sicut sanguis Iesu Christi dicitur proprius Dei sanguis, quia suo sanguine Deus nos acquisiuit, Act. 20. Ita carnem Christi dico cum Cyrillo, Athanasio, Concilio Ephesino, & alijs, propriam Dei carnem: & diuinitatem Christi propriam carnis siue hominis diuinitatem.

Proprium
quid significet.

Status

controuersie
falsus.

Statum controuersie in hac questione constituit, pagina 15. Sintne
propter unionem hypostaticam carni assum-

ta

CAP. V.

ita reali participatione ita communicata Verbi assumptis natura, persona, idiomata, & actiones, vt hac omnia reuera sint carni cum Verbo non tantum communia, sed eiusdem etiam carnis assumptæ facta propria? &c. De hac questione per totam immodestam defensionem suam differere vult Amlingus, & pugnare contra suum commentum.

Non autem debebat aduersarius meus, pro libitu *negóuevop* fingere, & de suo figmento longa disputatione differere, quod nihil aliud est, quam in rebus serijs ludere: sed cum meum Tractatum refellere præsumserit, in quo videt statum controuersie à me clarissimis verbis positum esse, pugnandum illi erat contra questionem à me propositam, videlicet: An quæ propria sunt naturarum, communia sint personæ communi. Sed dicis: quis hoc negat? Si non negas, Amlinge, cur disputas? cur realem communicationem idiomatum, quam docemus, tam malitiosè & inuidiosè flagellas? Affirmas quidem, hanc Regulam ab orthodoxa antiquitate approbatam esse, quod naturarum propria sint personæ communia: sed per

CAP. V.

per communionem intelligis tantum, vnionem: ac si Regula sic sonaret: naturarum propria, personæ esse vnita: imò nō tantum vnita, sed propter vnionem personalem personæ communia, quia hæc Regula docet, quid ex vnione personali sit secutum: videlicet, communio proprietatū naturalium in personarum communi. Vbi dux naturæ habent vnum *ὑψίστου*.

Personæ
communis
communicatio.

Naturarum
communis
communicatio.

Nam personalis vnio primò personam VERBI, assumptæ carni communem fecit: quia natura assumpta, non per se, sed in persona VERBI subsistit, ita vt VERBUM cum assumpta carne communem subsistentiam habeat realiter siue reuera. Et hæc est communicatio personæ, de qua doceo: ex qua communicatio naturarum in persona sequitur: ita vt respectu personæ communis, VERBI diuinitas sit assumptæ carnis diuinitas: & e contra, assumpta caro sit propria Verbi caro, vt propter hanc communicationem naturarum in persona communi, verè, realiter, & propriè, non figuratè per Alloxosin dici possit: Homo est Deus: & Deus est homo. Sequitur præterea,

rea, cum ambæ naturæ, diuina scilicet & humana, in vna communi persona subsistant, quòd earum proprietates & actiones, personæ communes sint, iuxta regulam, quæ naturarum propria, personæ facit communia: ita vt assumpta humana natura non in se, sed in communi cum diuinitate persona omnia diuina reuera cōmunia habeat, vel possideat, ad communem vsum & effectum. Persona enim communis diuina & humana opera facit: Actiones etiam & passionēs non naturarum, sed personæ sunt, vt idcirco de persona communi verè & propriè prædicetur, non per Alloxosin: Homo Christus est omnipotens, omniscius, omnipræsens, creator & conseruator mundi.

Iam habes, Amlinge, quomodo persona primū, deinde natura, tertio idiomatica & actiones VERBI assumptæ, assumptæ naturæ sint communicata, reali non verbali communicatione, quam non in natura assumpta, sed in communi persona consideramus & statuimus. Hanc doctrinam sanam ac piā, quæ vnionem personalem, & quid ex ea secutum sit, solidè explicat,

H propter

CAP. V.

Proprietatū & actionum communis communicatio.

CAP. V. propter Sacramentariorum & Iesuitarum calumnias nolumus deferere aut abnegare. Et hactenus de statu disputationis de reali communicatione idiomatum, quem tu Amlinge, neque candidè neque piè ex meo Tractatu recitas. Nam, quod ego respectu personæ communis, de reali communicatione affirmo; id tu ad naturas contra meam sententiam malitiosè detorques: & ut habeas, quod impugnes, tutum mihi obtrudis commentum.

Communi-
nicatio
realis in
persona.

Profitetur Antagonista meus, pagina 15. *se iuxta primam significationem κοινωνίας docere & credere, realem, id est, physicam duarum naturarum cum suis proprietatibus, concursionem siue concurrentiam, in una eademque VERBI persona.* Ego quoque credo & doceo, iuxta primam κοινωνίας significationem, duarum naturarum diuinæ & humanæ: quam vnionem realem appello, non tantum propter naturas quæ vnitæ sunt: sed propter personam in qua vnitæ sunt, & propter veritatem vnionis: nisi velim dicere, personam non esse rem reuera subsistentem: sed tantum rem rationis

tionis, vt sunt relationes rationis. De CAP. V.
claro quoque vnionem per ea, quæ ipsam consecuta sunt: nempe, quod naturarum propria, personæ facta sint communia: & ex hac regula communicationem realem in cōmuni persona consideratam explico, vt supra à me factum est: quam declarationem si Amlingus non admittit, Christi naturas ita asserit, vt cum Nestorio personam diuidat, & ex duabus naturis duas personas faciat: Si verò eam admittit, inani quidem labore, sed periculosissimo, se veritati opponit.

Deinde, secundum alteram κοινωνίας significationem, scribit Amlingus, *se credere naturam assumptam, secundum spiritus sancti plenitudinem, citra mensuram, in sese locupletatam, & quasi inunctam supra ipsos angelos, nedum consortes, gratijs, donis, ornamentis, perfectionibus, eminentijs, prerogatiuis, adeoque potestate, maiestate & gloria, &c.* & hanc communicationem vocat realem, id est, physicam, quia natura assumpta horum donorum subiectum est, cui habitua-liter insunt: Negat autem idioma-

Qualem
participa-
tionem in-
telligat
Amlingus.

CAP. V. tum Dei essentialium participationem realem, id est, physicam, vllam esse, &c. Respond. Quæ de gratia habituali dicit Amilingus, accipio: de his enim satis superq; docui, cap. 4. Tractatus mei, de perfectione humanæ naturæ in Christo. Nego quoq; cum ipso, mente & ore, idiomatum Dei essentialium participationem realem, id est, transfusionem physicam, vllam esse: sed si de & verbis affirmo, naturarum propria, communia esse personæ communi realiter siue reuera, non per Allæosin. Et hoc idipsum est, quod de reali idiomatum communicatione piæ & orthodoxè docemus: sicut paulò antè satis declaratum est.

Communio
natio
quæ est
forma
prædican-
di,

Tertiò, quod dicit, pagina 18. communicationem idiomatum esse certam regulam seu formam loquendi: quæ, quod vnus naturæ proprium est, personæ etiam à diuersa natura denominata, tribuatur: ad testificandum, quod in hoc subiecto, cui tribuuntur contraria idiomata, distinctæ naturæ, vnione hypostatica, verè atq; essentialiter, fadere, (vt loquitur) planè indissolubili, sine omni confusione & conuersione copulata sint, &c. id quoq; libenter accipio.

CAP. V. pio. Nam de his loquendi formulis in ultimo capite Tractatus mei multa tradidi, ad quæ lectorem ablego. Rectè quoq; huius prædicationis, quæ dicitur communicatio idiomatum, rationem subiungit, vt nimirum mediam atq; regiam fidei orthodoxæ viam tenentes, vtrunq; scopulum declinemus, & Nestorianæ diuisionis, & Eutychianæ confusionis. Rectam enim fidem benè tuebimur, inquit, si quod vtriusq; naturæ proprium est, confirmemus: & ab vno vtrunq; præstari animaduertamus. Id si à nobis fiet, nunquam in errorem prolabemur.

Agnosco quidem verba Athanasii, quæ rectè sunt dicta: verùm videamus, num Amilingus Athanasii Regulam seruet, vt ab vno vtrunq; quod vtriusq; naturæ proprium est, præstari affirmet. Si affirmat, vt se facere gloriatur, quid sibi vult hac restrictione, qua continuò vtitur: vt cùm dicit, hominem Christum omnipotentem esse, sed qua Deus est? Annon his verbis, quod homini Christo tribuerat, eidem rursus adimit, & dat Christo Deo? Item, quando dicit, Deum esse passum, non qua Deus est, sed qua
H 3 homo

Ab vno
vtriusq;
naturæ
proprium
præstatur.

CAP. V.

homo est. Annón his verbis quod Deo dederat, rursus eidem adimit, & dat homini? quasi non sit vnus & idem, Deus & homo Iesus Christus. Si autem volebat dicere, Christum hominem omnipotentem esse secundum diuinâ naturam, hoc est, Christum hominem à natura diuina habere, vt sit omnipotens: & Deum esse passum carne, siue secundum humanam naturam, hoc est, à natura humana habere, vt passus sit, cur vtitur vocabulis concretis, quæ scit pro persona supponere, non pro natura aliqua in Christo? cur dicit per Allœosis verû esse, quod homo Christus sit omnipotens? ac si vocabulum homo sumtum sit, pro vocabulo Dei, cum tamen homo Christus non sit alius à Deo Christo, quamuis diuina natura in Christo Deo & homine, aliud sit ab humana. Nulla itaq; Allœosis admittenda est, respectu personæ communis, cuius respectu realem communicationem docemus, quam verbali Allœosi opponimus. Nam filij Dei persona est vna, quam vel Deum vel hominem vocamus: si Christû nominino Deum, non tantû intelligo diuinam naturam, sed personam quæ est Deus

Allœosis
non ad
mittenda.

CAP. V.

Deus incarnatus: & si eundem Christum hominem appello, non intelligo humanam naturam, sed personam quæ est homo, cuius hominis substantia est hypostasis filij Dei. Non igitur orthodoxè possum dicere: Christum hominem omnipotentem esse, quia Deus est, aut passum esse, quia homo est, quia Deus & homo est vna persona, & ab vno vtrunq; præstatur: non hoc ab vna natura, & illud ab altera natura. Nam actiones & passionες personæ sunt, non naturarum (quamuis persona à naturis, quod agat & patiatur habeat) iuxta regulam orthodoxam.

Si legisti, Amlinge, Athanasium 4. sermone contra Arrianos, sine dubio & illa vidisti, quæ de Christo scribit: *quum Deus esset, ait, proprium quoddam corpus capit, eoq; vtens vt organo, homo factus est propter nos. Ideoq; quæ propria sunt carnis, etiam de illo referuntur: & ea opera quæ sunt propria VERBI omninò corporis ministerio peragebantur. Et quemacumodum Verbum, carnis infirmitates baiulabat vt suas, neq; id mirum, erat enim caro ipsius: ita rursus, quæ caro suo ministerio diuinitatis operibus inferuebat, illa opera in*

Corpus
VERBI
organum.

CAP. V.

carne fiebant, quia caro illa erat corpus Dei. Et paulò pòst: nisi enim opera Deitatis VERBI per corpus patrata fuissent, nunquam homo Deificatus esset: rursum, nisi quæ propria sunt carnis, VERBI dicerentur, nunquam ad plenum homo ab illis (peccato & corruptione) liberatus fuisset. Hæc Athanasius, quem, tu Amlinge, sequere, & considera in naturis proprietates, & animaduerte ab vno vtrunq; præstari, & tuere rectam fidem nobiscum. Quod si feceris, non tantum in errorem nunquam prolaberis, sed te & alios, quos doces, ab errore in quo iam hæres, liberabis.

Audiuimus hætenus, qua ratione

Discrimen
realis &
verbalis
communi-
cationis.

Amlingus æquiocationem κενωτικῆς enarrauerit: audiamus nunc, quomodo communicationem realem à verbalis distinguat, & vtranque definiat. Primò dicit pagina 17. neutram appellationem latinam esse: velle tamen illos barbaros terminos explicare, cum sint in ore omnium. Oportet valde delicatulum & limatulum esse Amlingum, cum adeò inuitus attingat barbaros terminos, ne barbariem inde contrahat. Sed hæc missa facio.

Ver

CAP. V.

Verbale, ait, primò significat illud, quod est merè imaginarium & phantasticum: vel cui nihil rei subest: sed quod vanis tantum titulis ludit. Huic si opponatur reale, ut verum commentitio, fatemur vtrò communicationem idiomatum nequaquam esse verbalem, sed realissimè realem, hoc est, veram & cum re ipsa congruentem. Secundò, ait pag. 19. Verbale dicitur, quod vulgo Grammaticum vel etià Dialecticum appellari solet. Huic significationi opponitur, hodie noua prorsus, & hætenus in Ecclesia inaudita, nedum ab orthodoxis approbata, communicatio realis, quæ est talis participatio idiomatum inter naturas VERBI incarnati, ut Christus statuatur esse omnipotens, omniscius, ubiq; non titulo tenus tantum, sed reuera secundum vtramq; naturam. Quare ait, pag. 21. quando aduersus realem idiomatum communicationem pugnamus, nihil præter hoc commentum intelligimus, quo videlicet id, quod reale nominant, ad vtramq; Christi naturam, eiusdemq; respectu idiomatis, quod alterius naturæ proprium, essentialè & systaticum est, nouæ Theologiæ authores extendunt, contra vniuersum scripturæ Canonem. Hæc Amlingus, qui rem ipsam, de qua certamen

H 5 est,

CAP. V.

Non est
disputatio
de formu-
lis lo-
quendi.

est, ne verbulo quidem attingit. Non enim disputatio est, de formulis loquendi, ubi communicatio idiomatum est prædicatio: sed de rebus ipsis, quomodo reuera in istis prædicationibus contineantur. Scimus, Dei gratia, diuina conuenire personæ Christi secundum diuinam naturam: & humana eidem personæ conuenire secundum humanam naturam, propter naturarum perpetuam differentiam. Verum non satis est asseruisse naturarum proprietates in Christo; nisi & illud addideris, quomodo diuina homini. & humana Deo communia sint, hoc est, quomodo propter vnitatem personæ, quod vtriusque naturæ proprium est, ab vno vtrunque præstetur, videlicet: non inani Titulo, vel ancipiti Allœosi, sed realiter & reuera. Quod, vt lector intelligat exempla Anlingi ad manus sumam, & monstrabo, quid in eis desideremus.

Quomodo
gralis cō-
municatio
sit expli-
canda.

Si epitheton, reale, opponitur verbali, hoc est, imaginario & ficto, concedit An lingus, communicatio nem idiomatum, hoc est, prædicationes de persona Christi, realissimè reales

CAP. V.

les esse, hoc est, veras & cum reipsa congruentes, & hoc exemplo tali declarat. *Filius ille hominis*, inquit pag. 18. *benedictus in secula, dicitur estq; creator cali & terræ, reuera non Titulotenus*. Iam obserua, piè lector, quomodo hanc loquendi formulam explicet: *habet enim*, ait, *præter creatam, etiam naturam creatricem*. Hic restringit ad naturam diuinam quod de persona dictum est, cum potius docere debuisset, quomodo illud quod naturæ diuinæ proprium est, videlicet creatio, homini Christo tribuatur, nempe, propter communem hypostasim siue subsistentiam quam habet cum VERBO, per quod omnia facta sunt, ita vt homo Christus creatoris nomen & opus, in persona communi & communicata, reuera siue realiter, non titulotenus aut verbotenus, possideat siue habeat, ad communem vsum & effectum.

Quomodo
filius ho-
minis sit
creator.

Non quærimus, quomodo quod de persona prædicatur, inter naturas sit diuidendum: Nec quærimus, an vna natura proprietates suas alteri naturæ realiter, id est physicè, tribuat con-

CAP. V.

conferat, communicet, transfundat, de quo Amlingus per totam suam immodestam defensionem frustra & inaniter pugnat: quia nemo est, qui hoc doceat aut defendat: Sed questio est de eo: cur, quod vtriusque naturæ proprium est, & physicè distinctum, ab vno præstetur: idè videlicet, quod naturarum propria, personæ sunt communia, idè propter communem personam, in qua diuinitas & humanitas personaliter subsistunt. Quare homo Christus est creator, quia non per se, sed in æterni creatoris persona realiter siue reuera subsistit.

Quomodo
filius Dei
passus sit.

Sed audiamus & alia exempla Amlingi: *Filius Dei*, inquit, *reuera non titulo tenus profuso sanguine suo redemit Ecclesiam*. Rationem addit. *Habet enim præter omnis passionis expertem illam æterham, naturam etiam in tempore assumptam, mortique obnoxiam*. Hic similiter quod de persona dictum est, restringit ad naturam humanam, & passionem naturæ tribuit, cum tamen, iuxta Regulam orthodoxam, actiones & passionem Christi non sint naturarum, sed personæ. Declarare debuisset Amlingus

lingus, quomodo filius Dei patiatur: CAP. V.] vel, quomodo proprietas humanæ naturæ, videlicet passio, Deo conueniat, ideo nempe, quod homo passionem sustinens personaliter Deus est, eod quod non per se, sed in persona filii Dei subsistat. Respectu igitur personæ filii Dei, Deus est passus in propria sua carne: & persona filii Dei hac ratione sustinuit passionem, cuius iniurijs pulsata est, ut loquitur Vigilius, quæ tamen ad naturam diuinam in Christo, passionum expertem non pertransiit.

Adducit & hoc exemplum. *Affirmamus*, inquit pag. 19. *filium hominis reuera esse omnipotentem, omniscium, ubique*. Sed audiamus iam quomodo, quod dixit, explicet: *non quia homo est*, inquit, *sed quia Deus est*. Bella profectò relictio. Si Christus non est omnipotens, omniscius, ubique, quia homo est, sed tantum quia Deus est: cur affirmas, Amlinge, filium hominis reuera esse omnipotentem, omniscium, ubique? quomodo filius hominis REVERA est omnipotens, si ab eo omnipotentiam aufers, & Deo tribuis? quali filius hominis

minis alius sit, & non idem, siue eadem persona, quæ Deus.

Hic vides, lector pie, Amlingum non explicare, quomodo diuina homini Christo, & quomodo humana eidem Christo Deo conueniant, hoc est, quomodo personæ communi realiter siue reuera communia sint, quæ naturis per se consideratis sunt propria. De persona quæstio est, quomodo personæ tribuantur prædicata, non cui naturæ in Christo sint propria. Amlingus cum suis socijs Sacramentarijs tantum docet, cui naturæ in Christo propriæ conueniant, quæ personæ communiter tribuuntur, quasi quælibet natura in Christo, sine communicatione alterius ageret quod suum est. Vt cum dicit: *Christum Deum esse passum carne vel secundum humanam naturam*: ita in natura cogitationibus suis hæret, vt videatur tantum naturæ tribuere passionem, non personæ. Et cum dicit: *Christum hominem omnipotentem, omniscium, & ubiq; esse secundum naturam diuinam*, in natura hac, mente ita est defixus, vt videatur tantum naturæ tribuere omnipotentiam, omniscientiam & ubiquitatem, non personæ.

Nos

Nos autem cum didicerimus, quælibet naturam in Christo suas proprietates retinere: agere vero quod suum est, cum communicatione alterius: non hæremus sensibus nostris in naturis: sed referimus nos ad personæ vnitatem, de qua diuina & humana prædicantur: & monstrare satagimus, quomodo propria naturarum aliàs inter se incommunicabilia, personæ tamen respectu, realiter siue reuera communia sint, non titulo tenus siue per Allceosin, durch einen Wechselbalck. Hoc modo rem ipsam siue veritatem prædicationū in persona duabus naturis communi quærimus: non docemus participationem idiomatū Christi qua Christus statuitur esse omnipotens, omniscius, ubiq; siue etiam passibilis, secundum vtramq; naturam: neq; dicimus, Lutherum talem participationem docuisse, vt Amlingus nugatur, pag. 20. Reale itaq; communicationē idiomatū, Realis quam nos cum Luthero docemus, non communis opponimus formulis loquendi, quibus catio non additur distinctio, secundum quā natura opponitur formulis ram, vel cuius naturæ propriū sit, quod loquendū de Christo prædicatur. Hanc enim do-

CAP. V.

doctrinam de formulis loquendi, ultimo capite in libello meo tractavi) sed opponimus eam Alloosi verbali, & monstramus, quomodo persona Christi reuera sit hoc ipsum quod de ea dicitur: & quomodo quælibet natura in Christo, propter communem personam, in qua ambæ subsistunt, realiter & reuera, non titulo tenus agat quod suum est, cum communicatione alterius, siue sint diuina opera omnipotentis diuinæ, siue humana infirmitatis humanæ.

Cum igitur ex his, quæ hætenus dicta sunt, clarum sit ac manifestum, communicationem illam realem, prorsus nouam, & hætenus in Ecclesiis inauditam, nedum ab orthodoxis approbatam, quæ est participatio idiomatum inter naturas, non esse nostram, qui Formulæ Concordiæ subscripsimus: quæso, cum quibus pugnat Amlingus? Annón cum suis figmentis, commentis & laruis? *Quando pugnamus*, inquit pag. 21. *aduersus realem idiomatum communicationem*, nihil præter hoc commentum (verè tuum & tuorum sociorum commentum, Amlinge) intelligimus, quod

vide.

videlicet id, quod reale nominant, ad vtramque Christi naturam extendunt, nouæ Theologiæ authores.

Audi Amlinge: quæ est illa noua Theologia? & qui sunt isti nouæ Theologiæ authores? Si dicis me talia, de participatione idiomatum inter naturas Christi, in Tractatu meo tradidisse, lectores omnes vident, te crimen falsi committere. Sin autem authoribus Concordiæ & Apologiæ nouam hanc attribuis Theologiam, contrarium testari possunt non solum illorum scripta, quæ publicè extant: sed etiam omnes lectores pñ, qui scripta illa sine inuidia & præiudicio legerunt. Cum quo igitur pugnas Amlinge? Nónne cum aduersario, qui nullibi reperitur, nisi in tuo cerebro, vbi sedem suam habet? Quis causam addit contentioni de reali communicatione? Si Sacramentarij nō docuissent Alloosin & verbalem prædicationem, non opposita eis fuisset realis communicatio, quæ in Ecclesia tum audiri cœpit, cum veritas siue res ipsa sub verborum figuris & titulis periclitari inciperet. Si non fuissent olim, qui nes-

1 gassent

Quis causam dededit contentioni de reali communicatione?

CAP. V.

gassent æqualitatem patris & filij, non audita fuisset in Ecclesia noua vox *ἁποστολική*: Ita & hodiè, si non exorta fuisset noua doctrina verbalis communicationis, nunquam in Ecclesiis nostris audita fuisset vox realis communicationis.

Amlingi
modestia.

Inspece iam tua verba, Amlinge, quæ leguntur pagina 21. & 22. quàm bellè excogitatum Dei mirabile & arcanum iudicium proferas. *Apparere enim, ais, quomodo aduersarij (quos scilicet tu tibi finxisti) se reos peragant eiusdem criminis, quod alijs obijciunt. Dum enim hoc vnice agere videri velint, ne nudi Christo homini tituli adscribantur, ipsi nihil præter vacuos eidem titulos assignent, quod carnem id esse dicant, puta, omnipotentem, omnisciam & vbiq; quod salua naturæ veritate esse non possit, &c. At vbi sunt, Amlinge, qui carnem Christi dicunt esse omnipotentem, omnisciam & vbiq; reali siue physica participatione, cum quibus tu pugnas. Existimas homini Christo, omnipotentiam, omniscientiam & vbiuitatem non posse realiter, hoc est, reuera tribui absq; inani titulo, nisi caro Christi, hoc est, natura*

CAP. V.

tura humana fiat subiectum omnipotentis, omniscientis & vbiuitatis? Confido autem, me ea perspicuitate explicasse, quomodo homini Christo diuina conueniant sine physica proprietatum transfusione, vt non opus sit aliqua repetitione.

Amlingi
modestia.

Pudeat ergo te, & poeniteat vanorum verborum, & immodestis tuæ, quàm his verbis non sine blasphemia in Christi maiestatem prodidisti, pagina 22. *Suo igitur se gladio ingulant, & magnificos nescio quos realistas sese iactando, nihil præter crassos fumos vendunt, suntque reapse nugacissimi verbalistæ, & contumelia potius quàm honore afficiunt filium hominis, cùm sub specie Deitatis honorandæ carnis denegant veritatem, &c. Inspece hæc tua verba Amlinge, & vide, quod te modestia tua abripuerit. Vendimusne crassos fumos? sumusne nugacissimi verbalistæ? negamusne veritatē carnis? afficimusne contumelia filium hominis, cùm ei diuina tribuimus, in quantum, non per se, sed in persona filij Dei subsistit? An tu putas, quod, quæ humanitati non possunt tribui, reali, id est, physica participatione,*

CAP. V.

ca nec filio hominis, siue Christo homini posse realiter, id est, reuera tribui propter personæ unitatem, qua Deus & homo vnus est Christus? Tu igitur, Amlinge, vide, ne Christo Domino nostro propria deroges, nos certè non addimus illi impropria. Tu, inquam, vide, ne impingas in illud, quod ex 1. lib. Cassiani de incarnatione verbi transcripsisti.

Epilogus,

Sed satis sit disputatum de definitione communicationis realis; & de statu controuersie inter nos & Sacramentarios. Ordine nunc in manus summam decem illa materiarum genera, quæ in hanc disputationem de reali idiomatum communicatione inciderunt. Hoc enim ordine obseruato, melius & facilius videre & animaduertere possumus, quid in singulis inuenerit Amlingus, quod prætoris sua censura notaret ac reprehenderet.

De reali
commu-
nicatione;

I. PRIMO. Magno conatu contenderunt Sacramentarij, nullam posse realem communicationem, vel personæ filij Dei, vel naturæ, vel proprietatum essentialium vel actionum fieri, citra confusionem aut exæquationem natu-

CAP. V.

naturarum in Christo: aut sine transfusionem proprietatum: Ego verò I. quidissimè demonstraui, ex vnione personali primò & præcipuè sequi communicationem personæ, propterea quòd λόγος suam personam assumpto humano corpori & animæ communem & eandem fecit: Deinde, ex communicatione personæ etiam sequi naturarum & idiomatum communicationem propter personam, eò quòd naturæ & proprietates naturales à persona separari non possunt, cùm in ea subsistant ambæ. Hæc quæ ex vnione personali necessariò consequuntur, si fieri non posse dicuntur: neque ipsa vnio personalis facta est, quæ non aliter nisi per consequentiam explicari & intelligi potest. Quamobrem cùm assumpta natura post vnionem, non verbotenus, sed reuera in persona filij subsistat: cùmque ambæ naturæ, diuina & humana, vnā communem personam, reuera non verbotenus habeant: & insuper quidquid naturis proprium est, personæ communi reuera, non titulotenus, sit commune: talem communicationem personæ & naturarum

cum idiomatis in persona, non abhorremus, propter rei veritatem, realem nominare, quidquid etiam dicant & calumnientur Sacramentarij.

Hic Amlingus colligit primò Antilogias, cum nihil aliud habeat, quod dicat: & ait pagina 182. *quod personam inter cetera rectè definiam, esse quiddam incommunicabile, quam tamen in DE RE BO communicabilem naturæ assumptæ realis, id est, physica participatione, communem faciam possessione, usu & effectu, &c.* Verum ego suprà capite secundo hanc Antilogiam apparentem conciliaui ferè hoc modo: persona quidem est quiddam incommunicabile, quia non potest vna persona communis esse multis personis alijs: & quia persona personam non assumit: sed nihilominus, cum persona diuina in sui unitatem naturam aliam assumere possit, potest etiam communicari, id est, communis fieri naturæ assumptæ: ita ut assumptæ natura in persona, assumente subsistat siue personetur. Et hoc modo filius Dei personam suam humanæ naturæ communicauit, quia ambæ natu-

ræ,

ræ, diuina & humana, vnâ communem personam habent, in qua subsistunt, & sunt vnum individuum personale. De hac re cum suprà pluribus egerim, lectorem ad illa remitto. Tantum nunc admoneo, ut obseruet hoc loco pius Lector, quomodo, quæ ego de vnione, & ex illa consequentibus dixi, Amlingus detorqueat, ad participationem realem, id est, physicam: & verba figmenti sui, verbis meis intermisceat, ac si tam rudis adhuc essem in doctrina Catholica, ut somniarem, personæ alicuius transfusionem fieri posse physicam. Tales absurditates mihi affingere non erubescit: Sed spero Lectorem videre, mihi ab aduersario meo iniuriam fieri manifestâ, & illum nihil prorsus habere, quo communicationem personæ, quam doceo, refellere possit: stare igitur eam adhuc firmam & immotam.

Deinde, quod de communicatione naturarum, quæ ex communicatione personæ sequitur, doceo: id etiam vehementer, ut hæreticum impugnat.

I 4

pugnat.

Naturæ in
Christo
quemodo
communi-
cabilis.

Persona
quomodo
commu-
nicabilis.

pugnat. Hæc sunt verba mea in Tractatu: Cerrum est etiam, & sine controuersia verum, quod ex hac communicatione personæ, communicatio sequatur naturarum in persona, ita ut natura naturam possideat, & reuera communem habeat, (videlicet in persona) ideoque rectè dicatur, quod VERBI diuinitas carnis assumptæ sit diuinitas: & carnis assumptæ humanitas, VERBI assumentis sit humanitas: quia diuinitas & humanitas in vna communi persona subsistunt &c. Hæc mea verba Amlingus non recitat candidè, sed suum figmentum scabiosum de reali siue physica participatione verbis meis affricat. Ego dico, quod natura naturam in persona possideat reuera, quia vna persona in duabus naturis, & naturæ dux in vna persona subsistunt, ut dixi. In persona igitur & indiuiduo communi naturæ communicant, non inuicem physicè se participant. Amlingus verò sic verba mea recenset, pag. 183. ac si scripsissem: *assumptam naturam in Christo possidere naturam assumentem, eamque communem habere participatione reali, id est, confusione naturarum.* At hæc participatio realis
siue

siue physica, Amlingi figmentum, non mea sententia est. Non enim doceo, humanam naturam accipere partem diuinæ naturæ: non diuido: non transundo naturas: sed perspicuè doceo, duas naturas in vna persona subsistere, hoc est, vnius communis personæ hypostasim duarum substantiarum siue naturarum subsistentiam esse. Propter hanc vnā & communem personam, caro assumpta est propria VERBI assumentis caro, & diuinitas τὸ λόγος est carnis assumptæ diuinitas, sicut veteres Cyrillus, Athanasius, & alij locuti sunt. Hæc est illa communicatio naturarum, & possessio, qua natura naturam habet vel possidet. Commodioribus enim vocabulis in exprimendo tanto mysterio destituor.

Dicit Amlingus pagina 183. hoc Eutyichianum esse, si VERBI assumentis diuinitas, verè & realiter per participationem affirmetur facta esse carnis assumptæ diuinitas propria. Ego quoque ingenuè fateor, Eutyichianum esse, dicere, diuinam Verbi naturam factam esse carnis assumptæ propriam per realē siue physicam participationem, quæ sit confu-

CAP. V.

sio naturarum. Verum Amlinge, ubi hæc verba in meo Tractatu extant? ubi ea legisti? Estne, quæso, Eutychanum, quando affirmo, carnem assumptam esse VERBI assumentis propriam carnem? & contrâ; diuinitatem τῷ λόγῳ carnis assumptæ diuinitatem esse, idq; realiter, id est, reuera, propter personalem vnionem, quæ reuera facta est, & ex qua realis hæc cōmunicatio sequitur? Hoc modo & non aliter intelligo illud possidere, & proprium esse, quando de personaliter vnitis naturis loquor.

Habere &
possidere
quomodo
intelligi
gendum.

Dicit quoque Amlingus eadem pagina, Nestorianum esse, si assumpta natura in Christo, possideat & habeat naturam assumentem. Et hoc esse verum ex Vigilio Martyre demonstrare vult luculenter, qui lib. 2. cap. 2. phrasin explicet, quæ Christus aliquid habere, vel non habere dicitur. Sed paulò antè dixi, quomodo accipi velim verba habendi & possidendi. Vt enim persona filij Dei habet & possidet duas naturas (loquor vt possum) diuinam scilicet & humanam: ita ambæ naturæ, hæc

habent vnā personam, in qua se inuicem habent & possident. Quomodo autem Nestorianum sit, personam vnā habere duas naturas, & has habere vnā personam, relinquo lectori iudicandum. Amlingus putat, sibi licere quiduis pro sua modestia fingere, & alijs impingere.

Quod ex Vigilio profert, mihi nequaquam potest opponi. Sic enim scribit, lib. 2. cap. 3. *Si me interroges, Vtrum Christus habeat initium: annon habeat? Respondeo tibi: Et habet, & non habet. Habet secundum humanitatem suam: non habet, secundum diuinitatem suam. Cū dico (inquit Vigilius) habet vel non habet, ad personam pertinet vnionem: cū dico secundum diuinitatem, & secundum humanitatem, ad naturarum pertinet proprietatem, &c.* Hæc sunt verba Vigiliij, quæ mecum non pugnant. Nam idem doceo, & habere ad vnionem personalem refero: quia dico, vnā personam habere duas naturas: & duas naturas habere & possidere se inuicem, non in se, sed in persona communi. Verum cū Amlingum Vigiliij authoritati multū tribuere animad-

CAP. V.

CAP. V. animaduertam, pauca hūc transcribam, quæ in eodem libro & capite sequuntur. Sic scribit ille: *VERBUM* propter carnem *SVAM* homo est, & caro propter *VERBUM* Deus est: & quid quid est proprium *VERBI*, est commune cum carne: & quidquid est proprium carnis, commune cum Verbo est: (Hic habes communicationem, quam docemus, sequitur ratio huius communicationis) quia *VERBUM* & caro, unus est Christus, & una persona, &c. Et postea, propter hanc communicationem librum secundum his verbis claudit: *Fatemi*ni igitur & ore, quod corde tenetis, ut diuina humanitas, & humana diuinitas propitiatur vobis, &c. Hæc ille. Si nunc *VERBI* diuinitas non est carnis diuinitas, quomodo Vigilius dicit, propitiatur vobis humana diuinitas? Et, si humanitas, non est *VERBI* humanitas: quomodo dicit, propietur vobis diuina humanitas?

Tantum igitur abest, ut mihi Vigilius possit opponi, ut illum meæ, hoc est, catholicæ & orthodoxæ sententiæ habeam fidelissimum testem. Quamobrem & illud Vigilij amplector, quod

tu

tu Amlinge pagina 184. citas, his verbis: *Vnus est Christus, idem Deus & homo: habens in dictis, & gestis vnum quod humanitatis: aliud quod diuinitatis eius naturæ propriè conueniat: licet vtrumque ad vnā eius personam vel substantiam (hoc est, substantiam) pertineat, &c.* Si nunc Amlingus doceret, vtriusque naturæ proprietates ad vnā Christi personam pertinere, ut loquitur Vigilius, iuxta regulam, qua propria naturarum personæ dicuntur realiter, hoc est, reuera esse communia, non per Aliocum, diremta esset controuersia tota.

Sed in eo errat Amlingus cum Sacramentarijs, quod illa, quæ de persona Christi prædicantur, tantum inter naturas eius dispertit: quasi quælibet natura in vnione personali, habeat & agat per se, absque communicatione alterius, quod suum est: (quia per communionem tantum vnionem intelligit) cum tamen quod naturarum est, ad personam pertineat. Hæc enim est Deus & homo: hæc habet duas naturas: hæc habet naturarum proprietates, hæc agit & patitur. Nam, quamuis quælibet natura agat quod

Quomodo naturarum propria personæ sint communia.

CAP. V.

quod suum est: tamen semper ad personam respiciendum est, cuius sunt naturæ, idiomata, actiones, & passionēs, in qua natura humana communicat diuinis, & natura diuina communicat humanis, propter communem personam, quæ vtrumque est, & vtrumque agit: tam quod est humanum, quàm quod est diuinum. Non autem posset vtrumque agere persona, si naturæ cum proprietatibus & actionibus suis ipsi non essent communes. Sed Amlingus per vocabulum personæ tantam subsistentiam τὸ λόγῳ intelligit, quæ cum diuinitatis sit hypostasis, per vocabulum hominis, æquè ac per vocabulum Dei, tantam hypostasin τὸ λόγῳ intelligit, ac si caro assumpta ad illam VERBI subsistentiam nihil ampliùs pertineret, quàm quod ab eo sustentaretur: cum tamen VERBI hypostasis sit communis subsistentia diuinitatis & humanitatis Christi.

Quid sit
agere cum
communi-
catione
alterius.

Adhæc, quando Amlingus dicit: quamlibet naturam agere cum communicatione alterius: per communionem nihil aliud intelligit, quàm vnionem.

CAP. V.

nem, & eius sententia hæc est: quod quælibet natura agat, non extra vnionem, sed in vnione. Hoc est, vnionem personalem non impedire, quominus diuina natura agat diuina, & humana natura agat humana: Vt, sicut naturæ sunt vnitæ, inconfusæ & inconuertibiliter, ita quoque earum proprietates & actiones in nullo communicent. Hoc quid aliud est, quàm proprietatibus & actionibus naturas ita discernere, vt personam diuellas. Non animaduertit Amlingus, naturas in Christo sic inconfusæ & inconuertibiliter vnitas esse, vt nihilominus in persona communicent, hoc est, vnā communem personam habeant, in qua subsistant, & sint vnum indiuiduum. Huic personæ vtrumque conuenit, tantum quod est humanum, quàm quod diuinum, quæ humana agit diuinitus, & diuina humanitùs, vt Damascenus loquitur: & hoc est agere cum communicatione alterius, vbi communicare siue commune esse in persona comuni, non est confusum esse aut conuersum.

Spero nunc, me primò personæ
filij

CAP. V.

filij Dei, deinde naturarum, proprietatum & operationum, realem communicationem in vna communi persona, tam perspicuè ac distinctè tradidisse: vt quilibet intelligat, me neque naturas Christi cum proprietatibus & actionibus suis, per realem siue physicam participationem confundere, neque personam eius diuidere: sed orthodoxâ habere & profiteri fidem, & credere de Domino nostro Iesu Christo vero Deo & homine, quod Ecclesia Christi semper credidit & confessa est.

Postremò arguit me Amlingus, pagina 184. quòd dictum Apostoli Col. 2. de omni Deitatis plenitudine habitante in Christo *σωματικῶς*, id est, personaliter, ad realem siue physicam communicationem, quæ ipsissima naturarum confusio sit, detorqueam. Inspiciat, quæso, lector, Tractatum meum, pag. 43. ibi manifestè videbit falsum esse, quod Amlingus de me affirmat. Nam cum realem, hoc est, physicam idiomatum communicationem non doceam, quomodo detorqueo dictum Pauli ad physicam transiunctionem? possumne scripturam detorque-

torquere ad doctrinam, quam non tradidit.

Subinde quoque reprehendit, quòd vtar verbis, habere & possidere: & dicit, *diuinam naturam cum proprietatibus, non posse ab humana natura haberi vel possideri*: quod si verum est, neque corpus & anima Christi possunt esse templum omnis diuinitatis. Sed audiamus Theodoretum interpretationem, qui in hunc Pauli locum sic ait: *De homine dictum est, (in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter) qui omnem in se continet diuinitatem.* Audis Amlinge, hominem Christum in se continere omnem diuinitatem? quid est discriminis inter habere siue possidere: & in se continere? nisi quod in se continere plus esse videtur, quàm habere aut possidere. De verbis non litigo, quæ semper rebus seruire coguntur. Et paulò post sic exponit Theodoretus vocabulum *σωματικῶς*, corporaliter inquit, hoc est, tanquam in proprio corpore. Hanc expositionem cum amplectar, verba Pauli minimè detorqueo, ad physicam illam & fictam à Sacramentalis participationem: sed ostendo, di-

Habere & possidere quid significent.

CAP. V.

tiuitatem verbi, assumptæ naturæ diuinitatem esse, propterea quod in eâ personaliter habitat, & absq; circumscriptione continetur omnis plenitudo diuinitatis tanquam in proprio suo corpore. Hæc intelligo per verba posidendi & habendi, & nihil aliud, quid quid etiam fingat aut somniet Amilingus.

Epilogus.

Stat igitur adhuc firmum & immotum, quidquid de reali communicatione, qua filius Dei personam, naturam, idiomata, & operationes suas diuinas assumptæ naturæ communes fecit, sine vlla confusione aut conuersione, auditorio meo publicè proposui. Amilingus verò suam infantiam prodidit, (& vt ipsius phrasi vtat) ἀνερίσας τῆς αὐτοῦ ἐκτεθεῶταίης, qui in primo hoc loco de reali communicatione nihil inuenit, quod impugnaret, quàm leuia hæc: personam, cum sit aliquid incommunicabile, non posse communicari: &, diuinitatem Verbi non esse carnis assumptæ diuinitatem: &, carnem assumptam non esse diuinitatis carnem, realiter, per physicam participationem scilicet. Quæso, si hanc realem, id est, phy-

CAP. V.

physicam participationem non finxisset Amilingus, & sibi impugnandam proposuisset, quid habuisset, quod scriberet? Tam enim scripturū, vt sibi scribendi materiam fingere non dubitauerit. Qualis est autem insania, & quæ temporis perditio & abusus, dogma aliquod impugnare longo & laborioso scripto, quod à nemine defenditur, & hac ratione turbas non necessarias in Ecclesia Christi mouere? Sed abstinebo ab amplificationibus, & pergam ad alia.

II. SECVNDO, Cū disputatio de omnipotentia Christi in hanc controuerliam de reali communicatione inciderit, moueo in hoc quinto capite quæstionem: An omnipotentia diuina assumptæ naturæ realiter sit cōmunicata. Ad quā respondeo: assumptam naturam non esse subiectum omnipotentia: neq; omnipotentiam ei infusam esse, aut infundi posse: sed attribui homini Christo propriè, eò quod eam in VERBI assumentis persona acceperit, & ita possideat, vt in rei veritate, nō verbo, tenus, aut figuratè per

CAP. V.

mus: hominem Christum esse omnipotentem. Hanc responsionem dicit Am-
lingus pagina 184. ἀντιλογία *continere*.
Verum cum supra multis & perspicuis
verbis sit declaratum, quomodo ho-
mo Christus sit omnipotens: non abu-
tar pñ lectoris beneuolentia. Nam
prorsus mihi persuadeo, me satis su-
perq̃ mentem meam, iuxta fidem ca-
tholicam, explicasse: & Lectori abun-
dē, quoad hanc quæstionem, satisfac-
cisse.

III. TERTIO, Disputatum est
etiam de dextera Dei, & quæsitum: cū
sedere ad dexteram Dei sit, eiusdem
honoris, potentix & gloriæ cum pa-
tre esse, & omnia pedibus habere sub-
iecta, æqualit̃erque cum patre guber-
nare: an talis maiestas realiter, hoc
est, reuera, non titulotenus assumptæ
naturæ communicata sit? Ego ad hanc
quæstionem in meo Tractatu respon-
di in hanc sententiam: Cū Christus
ὁμοῦσι sit patri secundum diuinita-
tem, sedere ad dexteram Dei, hoc est,
gloriā diuinitatis, beatitudinem, &
iudiciariam potestatem, conuenire
Christo essentialiter, sicut & patri. Sed
secun-

De sessio-
ne ad dex-
teram Dei.

CAP. V.

secundum gratiam vnionis conuenire
Christo hanc maiestatem dexteræ Dei
personaliter, in quantum filius homi-
nis, cū non aliam quā filij Dei per-
sonam sibi communicatam habeat. Et
hinc perspicuum esse aio, Christum, in
quantum Deus, ab æterno sedisse ad
dexteram Dei, in quantum verò ho-
mo, incœpisse sedere ad dexteram
Dei, hoc est, accepisse gloriā diuini-
tatis, omnipotentiam, beatitudinem,
& iudiciariam potestatem, tum, cū
VERBVM caro fieret in vtero Ma-
riæ virginis: exacto verò exinationis
statu, maiestatem illam dexteræ Dei,
per ascensionem in cœlum, & missio-
nem Spiritus sancti palām manifestas-
se, &c.

In hac responsione, dicit Am-
lingus, pagina 193. *segetem absurdissimorum
paradoxorum latere. Confundi enim articu-
los fidei de incarnatione, ascensione, & ex-
altatione ad regnū illud atque æternum sa-
cerdotium: abnegari admirandam illam ex-
inanitionem & οὐρανόβασις, & ad so-
lam carnem restringi: similiter effusionem
Spiritus sancti contra fidem Apostolicam et-
iā carni adscribi.* Hæc aduersarius meus.

K 3 Vt

CAP. V.

Quid sit
exinanitio
& exalta-
tio Christi
filii.

Vt autem rectè & intelligenter illi respondeam, & lectorem erudiam; primò omnium videndū est, quid sit Am-lingo exinanitio, & quid sit exaltatio Christi. Exinanitionem vocat, sicut ipsius verba sonant, quòd *filius Dei ante iacta fundamenta mūdi pro Ecclesia deprecatus sit.* Psal. 2. quòd acquieverit in decreto patris, de ordine & modo reparationis nostræ: & quòd idem cum patre voluerit, Psalm. 40. deniq; tempore destinato descenderit propter nos homines, & propter nostram salutem, & factus sit os ex ossibus nostris, & caro de carne nostra. Ephes. 5. qui gradus admirandæ humiliationis sit excellentissimus, descriptus ab Evangelista his verbis: *VERBUM caro factum est, &c.* Itaq; Amlingo exinanitio Christi nihil aliud est, quā incarnatio VERBI. Exaltationem verò nominat, ascensionem in cœlum siue ingressum in gloriam suam, qui post resurrectionem factus est.

Quare, cū iuxta sententiam Am-lingi, filius Dei se humiliaverit per incarnationem, ego verò scripserim assumptam naturam humanam per incarnationem sedere cœpisse ad dexteram Dei,

CAP. V.

Dei, & ad eam exaltatum esse: apparet liquidò, vnde oriantur isti clamores, videlicet, quòd confundam articulos fidei, abnegem exinanitionem filii Dei, restringam illam ad solam carnem, atq; effusionem Spiritus sancti tantū carni Christi adscribam.

Sed benè se res habet. Audiamus gentium, hoc est, nostrum Apostolum, qui ad Philip. 2. de Iesu Christo Domino nostro vero Deo & homine, quem nobis in exemplum humilitatis proponit, sic scribit: *Is sit affectus (scilicet humilitatis) in vobis, qui fuit & in Christo Iesu (cū scilicet in his terris nostri causā inter homines versaretur)* Hic primò omnium obseruandum, quod sit subiectum, de quo Paulus sequentia prædicet: videlicet, Christus Iesus filius Dei incarnatus verus Deus & homo. Ergo de persona Christi, non de naturis loquitur Paulus, sicut quoq; Ambrosius super hunc locum annotavit. Sed qualis affectus humilitatis fuit in Iesu? sequitur: *qui quum esset in forma Dei, (hic dicit, Iesum, hoc est, filium* K 4 Dei

Exponitur
locus ad
Phil. 2.

Dei incarnatum, cum in his terris versaretur, fuisse in forma Dei, non duxit rapinam parem siue aequalem esse Deo: sed ipse (Iesus) se exinanivit (cum versaretur in his terris) forma serui accepta, similis hominibus factus & habitu comperitus ut homo, ipse (Iesus) se submisit, factus obediens usque ad mortem: mortem autem crucis, &c. Hæc est exinanitio & humilitas Iesu Christi VERBI incarnati, cum habitaret inter homines. Nunc audiamus exaltationem eius: Quapropter etiam, (inquit Apostolus) Deus ipsum (Iesum filium Dei incarnatum) in summam extulit sublimitatem, ac donavit ei nomen, quod est supra omne nomen, ut ad nomen IESU omne genua se flectat celestium ac terrestrium ac subterraneorum, omniaque lingua confiteatur, Dominum esse IESUM Christum ad gloriam Dei patris, &c.

Hic non dicam, quomodo hunc locum intellexerint vel exposuerint veterum quidam: nempe, filium Dei æternum per incarnationem se exinanivisse (quæ sententia per se quidem vera est) sed recensebo tantum Lutheri & Philippi præceptorum nostrorum

rum explicationes, ex quibus intelligimus, quæ sit Christi exinanitio & exaltatio. In Postillis Ecclesiasticis sic habet Lutherus: Hæc verba, forma Dei, non uno modo tractantur. Quidam existimant Paulum per ea intelligere divinam essentiam & naturam in Christo, ita ut Christus, quavis fuerit verus Deus, se tamen submiserit. Etsi verum est, quod Christus sit verus Deus: tamen Paulus hic non loquitur de divina & arcana eius essentia: quia eadem vocula (μορφή vel forma) vititur postea, cum dicit: Christum formam serui accepisse: ubi forma servi non potest significare essentiam servi naturalis, qui conditione vel genere (von art) servilem naturam habeat, cum Christus non genere (nicht von art) sed bona voluntate & gratia servus noster factus sit: Ideo quoque forma Dei, non potest hoc loco divinitatem eius essentiam significare, quia divinam essentiam nemo potest videre, sed forma Dei videbatur. Agite verò, loquamur hac de re perspicue (gut Deutsch) & Paulum clare in lucem proferamus. Forma Dei inde dicitur, cum quis se gerit pro Deo (das sich etw. stellt als ein Gott) & ita quoque se exhibet, gestibus & factis, divinitatem sibi vendicans. auch also gehet/oder sich der Gott

CAP. V.

heit annimmet oder vnterwindet) quod non fit clanculum, tanquam apud se, sed respectu aliorum vel coram alijs, qui gestus illos siue habitus siue formam Dei vident ac deprehendunt. Ideo non posset expressius dici, quam hoc modo: Hic gestum agit diuinum (oder geberdet Göttlich) vel Deum præ se fert. (oder stellet sich als ein Gott) si videlicet ita se gerit, ita loquitur & operatur, sicut Deo conuenit & ipsum decet. Sic quoque forma serui est, cum quis se gerit & habet erga alios sicut seruus, ita ut μορφῇ τοῦ δούλου etiam expressius diceretur gestus seruilis, vel, hic gestum agit seruilem, hoc est, ita se concinnat & gestus format, ut quicumque eum videat, pro seruo eum habere cogatur. Hinc clarum est, hoc loco nihil dici de essentia diuina aut de essentia serui, sed de externis gestibus, & indicationibus essentiarum. Nam, sicut dictum est, essentia est aliquid arcanum: sed indicatio eius fit aperte: & essentia existit & est aliquid, sed exhibere & gerere se, aliquid agit, & est opus aliquod &c. Hæc est expositio Lutheri, in quo Ambrosium & alios quosdam Patres imitatus est.

Philippus verò Melancthon in hæc verba Iohannis cap. 1. VER-
BVM

BVM caro factum est: sic commentatur CAP. V.
tur: Etsi alij, inquit, alias interpretationes addunt, tamen simplicissima est in eo Pauli loco sententia. Forma, significat viroque loco similitudinem. Qui cum esset in forma Dei, id est, esset similis Deo, sapiens, iustus, fortis, superior morte, dator vite, denique diuinam habens potentiam: tamen non arrogauit sibi æqualitatem Dei, non gessit se tanquam æqualem Deo, ut non posset pati & mori: sed seipsum exinanivit, id est, exuit illam Dei similitudinem, non posse pati, non posse mori, & factus est similis hominum, id est, verè homo mortalis, & habitu inuentus ut homo, id est, affectibus naturalibus omnibus præditus, esuriit, sitit, defatigatus est, metuit, sperauit, doluit, latus est, lacrymauit, iratus est, sensit tantam molestiam, ut sudaret sanguinem, &c. Eadem scribit in expositione Symboli Nicæni, in loco de Deo.

Hic vides Amlinge, præceptores nostros Lutherum & Philippum exinanitionem & exaltationem Christi, non referre ad naturas & essentias in Christo, sicut tu facis, referens exinanitionem ad diuinitatem, & exaltationem ad humanitatem Christi: sed ambas

Exinanitione & exaltatione ad personam Christi referenda.

CAP. V.

ambas formas Dei & serui de tota persona Christi intelligere, quemadmodum se gessit, cum in his terris inter homines versaretur. Ibi in statu humiliationis non est usus semper forma Dei, sed humiliavit se, & accepit formam serui, factus obediens patri, usque ad mortem crucis probrosissimam. Si Christus secundum diuinitatem duntaxat se exinanivisset, ergo secundum eam quoque exaltari oportuisset, alias secundum unam naturam, id est, diuinam se humiliasset, & secundum alteram, id est, humanam, exaltatus fuisset, & quod plus est, exaltata fuisset natura humana, quæ se non humiliasset. Verum, sicut diuinitas Christi per se considerata non potest exaltari: ita neque exinaniri. Assumpta verò natura humana quomodo potuisset exinaniri, nisi prius per assumptionem esset exaltata? Referenda igitur sunt, exinanitio & exaltatio ad personam filij Dei incarnatam, hoc est, ad Iesum Christum. Is se exinanivit, & propterea pater eum exaltauit. Exinanire autem se potuit, exuendo formam Dei, & accipiendo formam serui, exaltari potuit, deponendo

CAP. V.

nendo formam serui, & accipiendo donatum nomen, quod est super omne nomen, &c. Hæc est vera & simplicissima Pauli sententia de exinanitione & exaltatione Christi. Hanc expositionem amplectere, tu Amlinge, & videbis me articulos fidei nec confundere, nec exinanitionem & missionem Spiritus sancti ad solam carnem Christi restringere.

Sed adhuc instas. Si Christus in quantum homo, incipit sedere ad dexteram Dei, cum VERBUM caro fieret, sequitur exaltationem præcessisse, & exinanitionem siue humiliationem sequutam esse. Responsio facilis est, animaduersa æquiuocatione in vocabulo exaltationis. Nam aliud est loqui de exaltatione humanæ naturæ ad dexteram Dei, per unionem personalem: & aliud loqui de exaltatione personæ Christi per resurrectionem à mortuis & ascensionem in cælum. Ego loquor de exaltatione humanæ naturæ, quæ per unionem personalem ad dexteram Dei exaltata est, tu verò loqueris de ascensione Christi in cælum, & ingressu eius in gloriam suam. Nihil ergo pugnamus cum de diuer-

An exaltatio præcesserit exinanitionem.

CAP. V. diuersis actionibus loquamur. Et verum est, exaltationem humanæ naturæ in Christo factam per vnionem personalem, præcessisse exaltationem personæ, quæ facta est per ascensionem in cælum & sessionem ad dexteram patris. Sed rursum obijcis: Ergo, *his sedit Christus ad dexteram Dei, semel per vnionem personalem, & iterum, per ascensionem, ad cælos.* Respondeo non bis sedit Christus ad dexteram Dei, sed per vnionem personalem, humana natura exaltata quidem est ad dexteram Dei semel: sed hæc exaltatio sub statu humiliationis latuit. Multa enim verè sunt & existunt, etsi nondum sunt manifestata, quæ si manifestantur, fieri dicuntur, sicut Amlingo non est ignotum. Sic per resurrectionem, ascensionem, & ingressum Christi in gloriam suam, manifestatum est id, quod humana natura per assumptionem in Deum prius habuit, quod tamen sub forma serui latuit. Est igitur immota veritas, quod Christus in quantum homo, incæpit sedere ad dexteram Dei, cum VERBUM caro fieret, & quod exacto exinanitionis statu maiestatem illam

An bis sederit Christus ad dexteram Dei.

illam dexteræ Dei per ascensionem in CAP. V. cælum & missionem Spiritus sancti, palam manifestauit.

Ludit itaq; suo more in rebus serijs, & diuinis mysterijs Amlingus pagina 195. Ergo ita posuisti, inquit, exponemus verba symboli, secundum nouam Theologiam: descendit de cælis, id est, ascendit ad cælos: crucifixus est, hoc est, ad dexteram seu gloriam Dei exaltatus est: mortuus est, id est, Christus fuit ubique etiam secundum carnem, &c. Hæc te ludere docuit, ignorantia exinanitionis & exaltationis Christi. Disce igitur, in timore Dei & reuerentia mysterium hoc magnum, quomodo Christus se humiliauerit, & à patre exaltatus sit, & delines tam periculose ludere cum magno tuo malo.

Quia verò Amlingus existimat, me non satis intelligere, quid sit sedere ad dexteram Dei, mittit me ad Thomam, ut ab eo discam, pagina 196. & 197. Quod si vnico Thoma, ait, sicut in præfatione gloriatur (sed calumnia est, quod dicit) contentus esse voluisset disputator, poterat ex eodem sessionem Christi ad æterni patris dexteram multò lucius

lentiùs explicare, &c. Hæc dicit Amlingus quamuis optimè sciat, me ferè singula Thomæ verba recitare. Sed cùm scribat, me verba Thomæ Scholij & additionibus meis ita deprauasse ac corrupisse, vt pristinum nitorem (ecce, nitorem Scholasticis tribuit) pleraq; amiserint, agè, audiamus, quomodo & quibus verbis Thomas, sessionem Christi ad dexteram Dei explicet.

Docet ille parte 3. q. 58. art. 2. quòd sedere ad dexteram patris, Christo conueniat secundum quod Deus. Et art. 3. quod sedere ad dexteram patris, Christo etiam conueniat secundum quod homo. Sunt autè verba Thomæ: *Nomine dextera patris intelligitur vel ipsa gloria diuinitatis ipsius, vel beatitudo eius aterna, vel potestas iudicaria & regalis. Hæc autem prepositio, ad, quendam ad dexteram accessum designat, in quo (scilicet accessu ad dexteram) designatur conuenientia cum quadam distinctione (hoc est, quædam ibi conueniunt, quædam verò distincta sunt) quod quidem potest esse tripliciter. 1. Vno modo vt sit (scilicet in accessu ad dexteram Dei) conuenientia in natura & distinctio in persona. Et sic* Chri-

Christus, secundum quod filius Dei, sedet ad dexteram patris, quia habet eandem naturam cum patre. Unde prædicia (scilicet gloria diuinitatis, beatitudo æterna, & potestas iudicaria & regalis) conueniunt essentialiter filio, sicut & patri, & hoc est esse in æqualitate patris. Huc pertinent, quæ habentur, art. 2. Unde manifestum est, inquit, quòd Christus, secundum quod Deus, sedeat ad dexteram patris: ita tamen, quòd hæc Prepositio, *Ad, que transitiua est, solam distinctionem personalem importet, & originis ordinem: non autè graduum nature vel dignitatis, qui nullus est in diuinis personis.*

Hoc modo Thomas docet, quomodo Christus sedeat ad dexteram patris, secundum quod Deus. Nunc etiam explicat, quomodo ad dexteram patris sedeat Christus, secundum quod homo, iuxta considerationem duplicis gratiæ, vñionis & habitualis. Alio modo (inquit accessus sit ad dexteram Dei) secundum gratiam vñionis, quæ importat è conuerso (scilicet primi modi, quo Christus secundum quod Deus, sedet ad dexteram patris) distinctionem nature & vnitatem personæ, & secundum hoc (id est

CAP. V. secundum vnionis gratiam) *Christus secundum quod homo, est filius Dei, & per consequens sedet ad dexteram patris: ita tamen quod vocula, secundum, non designet conditionem naturæ, sed vnitatem suppositi, &c.* Hic habes, Amlinge, Christum, propter vnionis gratiam, secundum quod homo, esse filium Dei, ideòq; sedere ad dexteram patris. Item, voculam secundum, non semper naturam designare, sed etiam personam. Iam dic mihi, quando Christus, secundum quod homo, sedere cœpit ad dexteram patris? nōne cūm VERBVM caro fieret, in vtero virginis Mariæ? Estne doctrina hæc Theologia noua, & nunquam in Ecclesia audita? Sed me reprimo.

Quando
Christus
sedere cœp-
it ad dex-
teram pa-
tris.

Audiuius à Thoma, quomodo Christus ad dexteram patris sedeat, secundum quod homo, propter vnionis gratiam: audiamus consequenter, quomodo humana natura secundum gratiam habitualemente facta sit maiestatis dexteræ Dei particeps formaliter & subiectiue. Nam Thomas distinctè docet, Christum secundum quod homo, alio modo sedere ad dexteram Dei, per vnionis

vnionis gratiam: & alio modo per gratiam habitualemente, de quo inquit: *Tertio modo potest prædictus affectus intelligi secundum gratiam habitualemente, que abundantior est in Christo præ omnibus alijs creaturis, in tantum quod ipsa natura humana in Christo est beatorum ceteris creaturis, & super omnes alias creaturas habens regiam & iudiciariam potestatem, &c.* Cui nunc suffragatur Thomas, ad quem me ablegasti? tibi ne, an mihi? Si Thomas de sessione Christi ad dexteram Dei rectè docet, sicut eum hac in parte rectè docere, tu ipse testis es: sine dubio eo solo & vnico etiam eris contentus, sicut me eo contentum esse scribis, & ad ipsum, vt veram de sessione Christi ad dexteram patris sententiam discerem, ablegasti.

Sed audi Amlinge, quomodo tibi aridet, quod Thomas dicit: *Christum, secundum quod homo, esse filium Dei propter vnionis gratiam?* Scis quomodo me in multis locis defensionis tuæ immodestè flagelles, quod hoc loco scripserim, Christum propter vnionis gratiam, etiam secundum quod homo, esse filium Dei. Pag. 12. & 13. (vbi mihi physicè

L 2 parti-

CAP. V. participationem falsò adscribis, & impudenter fingis, me vnionis gratiam de illa physica participatione intelligere) dicis, quòd non dubitem affirmare, tanquam ex tripode pronuncians, Christum etiam secundum illud quod est homo, esse filium Dei. Quid ais? An tu Amlinge nunquam legisti in scriptis veterum & neotericorum, Christum esse filium Dei secundum quod homo? Hic obseruet Lector, Amlingum quidem concedere, hominem Christum esse filium Dei, sed in quantum vocabulum, homo, supponat pro persona diuina filij Dei, à qua humana natura sustentatur. Quamobrem reſcit hanc consequentiam: Homo Christus est filius Dei, Ergo Christus est filius Dei secundum quod homo.

Quomodo
homo
Christus
sit filius
Dei.

Sed agè, ostendam Amlingo, quomodo Christus, secundum quòd homo, sit filius Dei. Existimat particulam, SECVNDVM, semper naturas in Christo designare, sed hallucinatur. Sic enim dicit Magister lib. 3. dist. 10. secundum, habet multiplicem rationem. aliquando enim exprimit conditionem vel proprietatem diuinæ naturæ, vel humanæ: alia quando

quando unitatem personæ: aliquando notat habitum: aliquando causam, &c. Has rationes cum recitasset Magister, commonefactionem necessariam subiicit, & inquit: Cuius distinctionis rationem diligenter lector animaduertat, atq; in sinum memoriæ recondat: ne eius confundantur sensus, cum de Christo sermo occurrerit, &c. Ex his manifestum est, rectè dici: Christum esse filium Dei, etiam secundum quod homo, si vox, secundum, unitatem personæ exprimat: sed si causa vel natura notetur, falsum esse. Non enim inde Dei filius est, unde homo est. Quare personalis vnionis respectu, scripsi: Christum esse filium Dei, etiam secundum quod homo: quia non sunt duo filij, quamuis Christus bis sit natus, semel ab æterno ex patre, & iterum in tempore ex matre, & iuxta quosdam, duæ generationes & filiationes reales in eo considerentur: una respectu patris æterni: & altera respectu matris Mariæ. Sunt tamen, qui duas generationes Christi, & nihilominus vnā filiationem, sicut vnum filium, statuerunt. Hæ disputationes (credas velim) mihi non sunt ignotæ,

CAP. V.

Particula
secundum
quid si
gaudeat.

neq; ex ignorantia fluxit, aut casum hi excidit, quod scripsi: Christum filium Dei esse, etiam secundum quod homo.

Scio quoq; hanc locutionem & à patribus usurpatam. Sic enim August. lib. de prædest. sanctorum cap. 15. scribit: Respondeatur quæso: Ille homo, ut *VERBO* patri coeterno in unitatem personæ assumptus filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit? Nonne faciente & suscipiente *VERBO*, ipse homo ex quo esse cepit filius Dei, unicus esse cepit? Nonne filius Dei unicum, semina illa, gratia plena, concepit? &c. Et in Enchiridio cap. 35. *Unus Dei filius, idemq; hominis filius: unus hominis filius, idemq; Dei filius: non duo filij Dei, Deus & homo sed unus Dei filius: Deus sine initio, homo à certo initio, Lominus noster IESVS CHRISTVS.* Possem hinc multa dicta Patrum & Neotericorum in hanc sententiã congerere: sed arbitror in re manifesta non opus esse multis testibus. Mihi etiam sufficit, vno atq; altero testimonio ostendisse, me non esse inuentorem huius propositionis: Christus est filius Dei, etiam secundum quod homo. Id est, homo Christus verè, non verbotenus, filius Dei est.

Sed

Sed audiat Lector, quomodo modestus meus Antagonista me excipiat, pagina 40. & 41. & quàm modeste se gerat, iuxta Titulum libri sui. Quantum verò, ait, à Serueticarum opinionum delirio absit Theologus iste Smalcaldensis, vel inde æstimet prudens lector, quòd audacter, tanquam ex tripode pronuntians, asseuerare non erubuit: Christum etiã secundum illud quod est homo esse filium Dei, &c. Ego verò, prudentem lectorem, facile ex tuis verbis, Amlinge, æstimaturum spero, te esse temerarium conuiciatorem & calumniatorem, qui omnis modestiæ sit oblitus. Ideòne à Seruetiano delirio non longè absum, quòd dico, Christum esse filium Dei etiam secundum quòd homo, in ea sententia, qua patres & Scholastici dixerunt, & Neotericorum hodiè multi docent? Quomodo ex tripode pronunciaui, quod Ecclesia semper credidit? & quod pater è cælo sonuit? Hic est filius meus dilectus? Hanc vocem patris sinas tibi ex tripode pronunciatam esse: & verte oculos in hominem Iesum, tibi voce Dei, quasi extenso digito monstratum, & videbis filium Dei.

L 4

Quod

CAP. V.

Christus
secundum
quod ho-
mo, est De-
us, & Chris-
tus se-
cundum
quod ho-
mo, est fili-
us Dei,
quomodo
differant.

Quod porrò Amlingus scribit, me in Tractatu meo, pagina 134. ex Thoma definisse, hanc propositionem: *Christus est filius Dei etiam secundum quod homo: negandam potius esse, quam concedendam, & ita me ipsum mecum dissidere, ut non immeritò in me quadret ille versiculus: Conveniet nulli qui secum dissidet ipse: sciat pius lector, me hanc questionem pagina 134. mei Tractatus nequaquam movisse, sed longè aliam: videlicet, An rectè dicatur: Christus secundum quod homo est Deus. Hanc propositionem non simpliciter reñciendam esse doceo, quia vera est, si subiectum propositionis pro supposito, id est, persona Christi accipitur, ut Christus secundum quod homo, idem significet, quod Christus homo. De qua tamen propositione plura dicam suo loco. Verum, ut cōñcio, Amlingus opinatur, eiusdem sententiæ esse has duas propositiones: *Christus secundum quod homo, est Deus: & Christus secundum quod homo, est filius Dei.* Ego autem statuo, magnum inter eas discrimen esse propter diversa prædicata. Nam vox, Deus, nullam personam certam exprimit,*

CAP. V.

mit, quia est appellatio sumpta à natura diuina, tribus personis communi: sed vox, filius Dei, personam alteram Trinitatis denotat, & non aliam. Quare, si dico: Christus secundum quod homo, est filius Dei: nihil aliud possum intelligere, quàm personam filij tribui Christo etiam secundum quod homo: & illud verum est, nam quod assumptum est à persona filij Dei, per natiuitatem ex Maria, etiam filius Dei est, ita ut filius hominis sit filius Dei, propter unitatē personæ, ut sit tantum vnus in Trinitate filius, non duo filij. Si verò dico, Christus secundum quod homo est Deus: ibi prædicatum, Deus, non tam præcisè personam significat, sicut prædicatum hoc, filius Dei. Si nullum discrimen esset inter has duas propositiones: Christus secundum quod homo, est Deus: & Christus secundum quod homo, est filius Dei, Thomas cum alijs Scholasticis, non reieccisset quodammodo priorem, & posteriorem tam confidenter vsurpasset. Igitur falsum est, me propositionem aliquam (ut ait Amlingus) affirmasse in vno loco, quam reñciendam potius, & negandam esse defini-
nierim in alio loco.

CAP. V.

Quod idem affirmat, ex hac propositione: Christus secundum quod homo, est filius Dei: *pro Trinitate τὸ τεταγτορ*, id est, quaternionem, necessaria & irrefragabili consequentia inferri: duos enim coaeternos filios constitui, quod sit blasphemia, & talis, quae nullas non vel perditissimorum haereticorum blasphemias & diras voces superet: peruersa malipectoris interpretatio est, quam contra propriam conscientiam hoc loco adhibuit. Vidit enim & optimè intellexit, propositionem de persona intellectam veram esse. Nam haec sunt eius verba pagina 41. *sin hypostasim Dei VERBI* (ait) sic carni suae COMMUNICATAM vult disputator, ut videlicet una & communis sit ambarum naturarum, in qua per unionem concurrunt, hypostasis: nihil hoc ad asseuerandam illam realem idiomatum communicationem, id est, participationem, quam fingit, valere poterit, &c. Hic habes, pie lector, causam omnem, cur Amlingus hanc propositionem: Christus secundum quod homo, est filius Dei: mihi non concedere velit, & tam blasphemashæreses ex ea colligat: quia dicit, me hac propositione asseuerare non

CAP. V.

non posse meum figmentum de reali siue physica communicatione idiomatum, hoc est, de transfusione proprietatum, quamuis ad unionem personalem referri aliàs possit, &c. Cuius, quæso, est hoc figmentum? Tuum, Amlinge, hoc figmentum & commentum est. Tu cogitasti in cerebro tuo, me tam stolidum & rudem esse, ut credam, naturarum & idiomatum confusionem. Hæc mihi in mentem nunquam venerunt, quæ tu me asseuerare malitiosè & petulanter fingis, sicut ex supra dictis manifestè demonstratum est.

Obseruet autem lector pius, quod Amlingus hoc loco dicit, *hypostasim Dei VERBI carni assumpta communicari*: quod tamè ut supra audiuius, negauit: quia contèdit, nullam esse personæ communicationem. Sed scio, quid sit dicturus: nempe, se non negare communicationem, hoc est, unionem personalem: sed impugnare illam communicationem personæ, quæ sit participatio realis, hoc est, physica naturarum confusio. Verùm cum ego talem communicationem realem, qualem mihi affingit Amlingus, non doceam, & communicatio plus sit quàm

CAP. V.

Amlingus
concedit
communi-
cationem
personæ.

quàm vnio, frustra effugere tentat. Quare hoc loco obseruet lector, Amlingum concedere communicationem personæ, qua ambæ naturæ Christi in vna communi persona, VERBI scilicet, subsistunt. Quod & Iesuita ille, qui edidit disputationem contra vbiquitatem, Moguntix habitam & excusam, etiam concedit, cuius verba sunt: *Proinde sicut verè & realiter diuina persona communicata est humanitati, sic natura humana verè communicata est diuinæ personæ. Nam beneficio incarnationis humana natura sic propria facta est filio Dei, sicut officio naturalis generationis cuilibet homini singulari propria efficitur sue naturæ.* Hæc ille. Quicumq; verò communicationem realem personæ VERBI concedit, necessariò etiam concedere cogitur communicationem naturarum, idiomatum & actionum in persona, vel respectu personæ communis. Sicut enim persona filij Dei communis est diuinitati & humanitati: sic quoq; diuina & humana natura in persona communi, quoad subsistentiam, communicant. Quomodo enim naturarum propria, personæ essent communia, si ipsæ naturæ

CAP. V.

naturæ non communicarent in persona communi, quæ in ambabus naturis subsistit, ambarum naturarum idioma ta habet communia, & actiones communes. Nam persona Christi est Deus & homo, persona habet diuinas & humanas proprietates, persona agit, & operatur diuina & humana opera, ita tamen vt origo diuinorum operum sit diuina, & humanorum humana natura: omnia verò personæ communia, vt vna eademq; persona humana faciat diuinitus: & diuina humanitùs: non diuina diuinitùs & humana humanitùs, vt loquitur Damascenus de actionibus theandricis. Quare, qui personæ communicationem realem concedit, necessariò, vt dixi, concedere cogitur, communicationem naturarum, idiomatum & actionum, hoc modo videlicet quo dixi. Hæc hoc loco obiter.

Propositio hæc: Christus secundum quod homo, est filius Dei, ita ver-
secundum
xauit Amlingum, vt eius aliquoties
quod ho-
mentionem fecerit. Pagina enim 186.
mo, est fil-
& in sequentibus, multa verba temerè
lius Dei
& frustra de ea effundit & perdit. Nā
me

CAP. V.

me sentire scribit, quod dicit Christus etiam secundum illud, quod non quidem iste homo (hanc enim phrasin extra controuersiam esse positam) sed potius secundum quod (simpliciter sic loquendo) est homo, sit filius Dei: quæ propositio non ambigua tantum, verum etiam (Thoma ipso teste) reijcienda magis, quam recipienda sit, &c. Hic vides lector, quam malitiosè aduersarius meus propositionem à Patribus & Scholasticis usurpata glossis suis detorqueat & corrumpat. Quæ obsecro, propositio tam vera est, quæ talium ope glossematam non possit falsa reddi. Ad illud, quod de Thoma refert, responsum est paulò antè. Postquam autem detorsit Amicus pro libitu propositionem, hæc verba addit: Etsi enim de supposito naturæ, ait, in Christo humanæ loquendo, Christus, etiam qua homo, proculdubio filius Dei, adeo, ut natura Deus est, propterea quod non in propria, sed in *VERB* assumentis hypostasi ex Maria virgine, quæ alioqui non esset Θεοτόκος, homo ipse natus est, &c. Hic, pie lector, iterum audis, ab ipso Amico propositionem hanc: Christum esse filium Dei etiam qua homo, propter

CAP. VI.

pter unionem personalem veram esse. Qualis autem spiritus est in aduersario meo, qui eadem, si ego assero, in partem rapit deteriore? Si bonus esset Antagonista meus (ut haberi vult) eodem labore, & faciliori quidem, potuisset rectè & in meliorem partem interpretari etiam mea verba, quam illa tam miserè, suis glossematibus à sensu meo prorsus alienis, deprauare.

Quid autem illi tam peruersam extorsit interpretationem, ex ipsius verbis planum sit. Tamen, inquit, cum ambiguitatem istam non explicet disputator, sed per gratiam unionis intellegat participationem omnium diuinorum idiomatum, factam carni, gratuita quadam (ut loquitur) concessione, atque ex hoc principio, suam illam maiestatem omnipotentiam, omniscientiam & omnipresenciam realiter carni assumptæ ab instanti conceptionis à Deitate *VERB* assumptis collatam, extruat: ineligit etiam, qui primus saltem labris orthodoxe fidei elementa degustauit, non posse admitti propositionem istam, quam ἀπλῶς dilatus suis non rectè explicatam, inseruit, &c. Est quidem verum, me non multa verba propositioni huic addidisse, explicationis gratia: quia nec

CAP. V.

Unionis
gratia
quid.

Particula
secun-
dum.

potui cogitare, quenquam futurum, qui illam communiter de naturis intelligeret, sicut Amlingus fecit: ita tamen eam enunciaui, vt line offensione potuisset legi. Hæc enim sunt verba mea, pagina 48. Verum secundum vnionis gratiam, Christus etiam secundum illud quod est homo, est filius Dei, &c. Hic quilibet audit, me non communiter de homine loqui, sed de Christo homine: neque duos filios somnare: sed confiteri vnum filium Dei propter vnionis gratiam. Quod verò dicit Amlingus, me per gratiam vnionis intelligere participationem realem, hoc est, confusionem naturarum & transfusionem proprietatum physicam: id esse verum, ne litera quidem vnica, ex Tractatu meo demonstrare potest. Nam gratiam vnionis appello ipsum vniri personaliter filio Dei. Hoc enim humanæ naturæ gratis concessum est, vt personetur in persona filij Dei, vt est in Tractatu meo, pagina 21. Quam definitionem aduersarius meus sciens præterit, ac si eam non vidisset.

Similiter, quod de particula, secundum, repetit, iam proprie non hypostasim,

stasin, sed naturam significare, refutatum CAP. V. est paulò suprâ verbis Magistri. Quælis autem est modestia, quod aduersarius meus, ex falsa hypothese, quam mihi affingit, me audet per duas aut tres paginas, vt Apollinaristam & Marcionitam, vt Nestorianum & Eutychianum turpiter traducere: & testimonij, Athanasij, Ambrosij & Theodoretij ostendere, quàm blasphemum sit hæresis, negare veram carnem Christi, aut dicere, eam de cœlo esse? Quid quæso, mihi commercij cum Apollinare & Marcione? quid cum Nestorio & Eutycher? An hoc est pectoris Christiani, ex peruersè fictis interpretationibus & consequentijs, errores & hæreses extruere, & eas alijs adiudicare, vt habeas cuius innocentes accuses? Sed contra Valentini Apollinaris & Marcionis hæreses me abundè defendere potest, quod est in meo Tractatu pagina 80. & quæstio illa in 1. cap. vbi de carne Christi singulatim quæritur, vnde ea sit: & discretè respondetur, esse ex ipso Mariæ virginis utero, in quo Christus fuerit fructus ventris Mariæ virginis, non hospes.

M cœ.

Modestia
Amlingi.

CAP. V.

cœlitus in ipsum illapsus. Istuc lectorem remissum esse volo. Simili modo, quid me contra Nestorianismum & Eutychianismum fortius defendere potest, quam hoc ipsum scriptum, quo ad modestam Amlingi defensionem iam respondeo: Spero enim, me ita Lectori satisfacturum, ut me ab intentatis hæresibus Nestorianismi & Eutychianismi penitus absoluat.

A symbolis & decretis ecumenicorum conc. non discedendum.

Dicit porro Amlingus pag. 191. & 192. *me perpetuo in ore habere Symbolum Apostolicum, Nicanum, Athanasii. Item, decreta conciliorum ecumenicorum, & nihilominus hæretica dogmata in Ecclesiam importare, de quibus maiores nostri nullam cogitationem susceperint, &c.* Quod sanè verum esset, si dogmata quæ mihi affingit Amlingus, mea essent: sed cum illa falsò mihi adscribat, nec ex meo Tractatu possint demonstrari, meritò in ore habeo symbola & ecumenica decreta. *Proposui enim mihi (ut cum Hieronimo loquar) antiquos legere (addo & Neotericos) probare singula, retinere quæ bona sunt, & à fide Ecclesiæ Catholice (addo, & à Symbolis & Decretis anti-*

antiquis vniuersalium Synodorum) non recedere.

Impugnat & hoc Amlingus, pagina 197. quod scripsi, Christum ubique regnare æquali potentia cum patre, præsertim in sua Ecclesia, cum qua vellet esse usque ad consummationem seculi. Hic dicit, *quod regnare ubique, & esse ubique perpetuo inter se confundam*: quæ tamen non confundo, sed tantum coniungo, ut ubique sit, qui ubique regnat. Dominus noster Iesus Christus, vnicus Dei filius verus Deus & homo. Stat itaque adhuc immotum & inconfusum, quod in Tractatu meo, de maiestate dexteræ Dei assumptæ naturæ, in communi cum VERBO assumente persona, realiter, non verbotenus, communicata, scripsi, & in hac responsione defendi, qua me lectori abundè satisfecisse, confido.

III. QVARTO. Aliquantò fusiùs tracto questionem de vbiuitate: num diuinæ naturæ vbiuitas communicata sit humanæ naturæ assumptæ? Ad hanc questionem, perspicuè respondeo: assumptam naturam, corpus scilicet & animam Christi, essen-

Ma tiales

vbique regnare & vbiq. esse quid differant.

Quæstio de vbiuitate.

CAP. V. tiales suas proprietates nec mutasse, nec amisisse per vnionem personalem, sed retinuisse. Quare ipsam humanam Christi naturam neq; per se, neq; naturaliter, neq; per vbiuitatis aliquam transfusam communicationem vbiue esse & omnia implere. Hac tamen responsione, quam arbitror planam esse & perspicuam, minimè reiectum esse volo, aut negatum, quod veteres de corpore Christi tradiderunt: videlicet, corpus Christi localiter esse in cœlo, personaliter vbiq; & Sacramentaliter in cœna. Quia hi tres modi præsentiæ corporis Christi eruti sunt ex fundamentis doctrinæ Christianæ. Primus enim modus est, ex articulis de vera carne Christi, & ascensione eius in cœlum: Alter est ex vnione personali: tertius ex institutione cœnæ Dominicæ. Deinde hos tres modos diligenter & ordine explico. Postremo, addo expositionem verborum Christi, Ioh. 3. Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit e cœlo, filius hominis qui est in cœlo. Hæc est summa eorum, quæ in libello meo de vbiuitate tradidi. Videamus nunc, quid ab aduer-

Tres modi
præsentiæ
corporis
Christi.

aduersario meo in his tribus modis **CAP. V.**
præsentiæ corporis Christi, & in expositione verborum Christi sit impugnatum.

Atq; vt initio paucis de dicto illo vulgari admonetam, adscribitur illud à Scholasticis Innocentio. Bonauentura enim lib. 4. Dist. 10. super Mag. Sent. hæc verba Innocentiū recitat: *Quemadmodum Dei filius secundum diuinitatem habet triplicem modum essendi: in omnibus per essentiam, in iustis per gratiam, in Christo per vnionem: sic corpus Christi localiter est in cœlo, personaliter in VERBO, & Sacramentaliter in altari.* Hæc ille. Primum modum non impugnat Amlingus, videlicet, corpus Christi esse in cœlo localiter, propter humani corporis modum, Et Sacramentarij hunc modum localem ita asserunt & vrgent, vt eo oppugnent & euertere conentur secundum & tertium modum. Negant enim corporis Christi omnipræsentiā in VERBO: negant quoque corporis Christi præsentiā in cœna Dominica. Vnde quidam de cœna Domini rectè sentientes, vt eripiant Sacramentarijs argumentum, à

Corpus
Christi loq;
caliter in
cœlo.

M 3 loca

localitate corporis Christi in cœlo, sumtum, (in quo vno omnem spem victoriæ fixam habent Sacramentarij) negant, suo quodam intellectu, corpus Christi in cœlo localiter esse, quibus ego me non oppono, modò mihi concedant, vt credam, corpus Christi iam glorificatum, & qualitatibus spiritualibus ornatum, cui nostra corpora in resurrectione configurabuntur, Phil. 3. habere vera & visibilia (si ea conspici à quoquam vult) membra corporis humani. Nam hoc ipsum ego intelligo, cum dico, corpus Christi in cœlo esse localiter: non quòd illud cœlo includam, aut ad certum locum cœli alligatum esse sentiam (vt Sacramentarij solent) sed quòd credam, vt dixi, Christi & sanctorum omnium corpora glorificata etiam in cœlo & æterna beatitudine esse vera corpora, membris suis circumscripta: sed tamen iuxta spiritualium corporum rationem, sicut ait Apostolus: *Seminatur corpus animale, resurget corpus spirituale.*

Sicut autem testimonijs diuinitatis Christi, quæ extant in Biblijs, non possum negare humanam Christi naturam, neq; testimonijs humanæ naturæ

negare

negare aut oppugnare diuinam Christi naturam, sed propter vtraq; testimonia diuinitatis & humanitatis vtrumq; credere teneor, Christum scilicet verum Deum & hominem esse: ita per præsentiam corporis Christi in cœlo, non possum negare aut euertere præsentiam eius in VERBO, aut in cœna Dominica, neq; per præsentiam hanc corporis Christi in Cœna, negare possum modum eius localem, in cœlo, & modum præsentiae eius in VERBO: sed teneor omnes tres modos credere, propterea quòd sacra Scriptura docet, Christum corpore ascendisse in cœlum: & VERBUM esse incarnatum: & panem in cœna Dominica esse corpus Christi. Quare, sicut Sacramentarij modo locali non possunt euertere personalem & Sacramentalem: ita nos quoq; vt existimo, Sacramentali modo non possumus negare modum localem in cœlo, secundum rationem glorificatorum corporum: præsertim cum in prima cœna, in qua Christus corpore suo nondum glorificato visibiliter assidebat mensæ, & nihilominus, localitate eius nihil obstat, panis erat, iuxta verbum eius verum & omnipotens, corpus

CAP. V. suum, & vinum sanguis suus. Tunc certè modus localis, modum Sacramentalem in pane & vino, nec etiam modum personalem in VERBO impediēbat; sed neuter horum modorum alteri obstabat, aut alterum euertebat. Idem & hodiè fieri minimè dubitandum est. Sed hæc obiter de primo modo, quem Amlingus tamen non impugnavit.

Præsentia
corporis
Christi in
VERBO.

De secundo modo, qui est præsentia corporis Christi in VERBO, hæc sunt verba in meo Tractatu, pagina 51. Cùm corpus & anima Christi per se non sint persona, sed communicatam habeant personam τοῦ λόγου filij Dei, & persona illa filij Dei ubique sit: credimus & docemus, corpus Christi personaliter, id est, ratione personæ, à qua assumptum est, ubiq; esse: ita, vt de nullo loco communi possis dicere, Christum, (vel potius λόγον) ibi esse sine assumpta natura humana: aut Christum hominem alicubi esse sine humanitate, &c. Hanc doctrinam neq; nouam, neque impiam esse persuasus sum penitus, propterea quòd credam corporis Christi præsentiam in VERBO, ratione vnionis personalis. Quare

re

re non agnosco aliquam præsentiam CAP. V.
VERBI, in qua non sit præsentia corporis & animæ assumptæ. Aliter faciunt Sacramentarij, qui agnoscunt in cælo VERBVM, in quo sit corporis præsentia: In cœna verò Dominica, statuunt idem adesse VERBVM: in quo tamen non sit corporis Christi præsentia. Cùm autem vnionem personalem ratio humana non possit percipere, sequitur, quòd nec hanc præsentiam corporis in VERBO intelligat.

Quare corporis Christi vbiquitas Corporis Christi vbiquitas
mihi nihil aliud est, quàm præsentia eius in VERBO, quæ ex vnione personalis sequitur. Nam, si corpus Christi VERBO est vnitum vnione personali, oportet, vt in VERBO præsens sit, vbicunq; VERBVM esse dicitur. Et, si persona, quæ natura sua ubique præsens est, facta est persona hominis Christi, ita vt homo per se non subsistat: sed communicatam habeat personam siue subsistentiam, quæ ubique est: quomodo non ratione illius personæ in qua subsistit, non ubiq; esse dicenda est: Et, quomodo non ubiq; est,

M 5 cuius

CAP. V.

cuius substantia est ipsa ubiquitas: Nam persona τὸ λόγος, quæ sua natura ubiq; est, quid ab ubiquitate differat? Hic ubiquitas credenda est, aut personalis vnio neganda.

Scholastici
quomodo
negent ubi-
quitatem.

Sed audiamus, quomodo Amicus hanc piam & sanam doctrinam calumniis suis mordeat, & laceret. Pagina 180. & 181. me mittit ad Bonaventuram, ut ab eo discam publicè receptam Scholasticorum sententiam. Non certè me fugit, qualem ubiquitatem Scholastici, aut qua de causa eam negarint. Volunt enim iuxta fidem orthodoxam naturas in Christo ita vnitas esse hypostaticè, ut nihilominus diuina manserit infinita: & humana circumscripta. Nec nos aliter sentimus, & negamus corde & ore infinitatem humanæ naturæ. Quæuis autem ubiquitatem, id est, infinitatem animæ & corporis Christi neget Bonaventura, & dicat, infinitatē non esse humanæ naturæ realiter communicatam, (quod & nos cum omnibus orthodoxis dicimus) tamen credidit corporis Christi præsentiam in VERBO. Hanc credere tam necessarium est, quàm ipsam vnionem personalem credere. Si

CAP. V.

Sic enim corpus Christi locale, ratione communis personæ cum VERBO, non potest esse præsens, ubi VERBUM dicitur præsens esse, non etiam assumi potuit in vnitatem personæ ubiq; præsentis, quod me sæpe repetere tam non piget, quàm necessarium est, ut repetatur.

Sed quid aduersarius meus ad hanc rationem ait? dicit pagina 197. & 198. me absurdè argumentari à disparatè, hoc est, à persona ad naturam assumtam, hoc modo: siquidem persona sit ubiq;, ergo etiam naturam personaliter assumtam ubiq; præsentem esse. Cur non pari modo concludam, ait, si corpus Christi non possit esse infinitum, saluo corporis modo, non etiam assumi potuisse in vnitatem personæ infinitæ. Respondeo. Idcirco non sic concludo: quia naturarum propria inter se non confundo: & per ubiquitatem non intelligo infinitatem corporis Christi, quam in se receperit: sed tantū præsentiam eius in VERBO, quam æquè comprehendere non possum ac ipsam vnionem, vnde præsentia hæc corporis in VERBO pendet.

Stat ergo ratio, quam dedi, immota

Corpus
Christi locale
substantia
sit in per-
sona ubiq;
præsentia.

CAP. V.

mota & firma. Nam, quamvis corpus Christi per se, secundum corporis modum sit locale, tamen subsistit in persona ubiq; præsenti, ita ut locale ab illocali personatum sit, & subsistentiam acceperit: Tota quoq; persona ubiq; præsens, non pars quædam eius, in assumpto corpore, & corpus in ipsa subsistit. Hæc subsistentia corporis Christi in persona, quæ ubiq; præsens est, quomodo potuit esse, si alicubi VERBUM præsens est, ubi tamen corporis assumpti præsencia nulla est: sicut Sacramentarij affirmant, personam VERBI præsentem esse in coena Dominica, ubi tamen corpus Christi in VERBO non sit præsens. Hæc dico, non quod modum præsentiæ personalis corporis Christi confundam cum modo Sacramentali: sed ut ostendam, hunc modum præsentiæ corporis Christi in VERBO concedendum ac credendum fuisse, & esse, etiam si coena Dominica à Christo nunquam esset instituta: & ut inde Sacramentarij sic ratiocinari discant à maiori ad minus: Si Deo fuit possibile habere modum, quo substantia finita personari

Ratio cur
præsencia
corporis
Christi in
VERBO
virgenda.

CAP. V.

nari potuit in persona infinita, ita ut inde præsencia sequatur substantiæ finitæ in persona infinita: quomodo Christo filio Dei & vero Deo non fuit possibile, quendam scire & habere modum, quo corpus suum, quod est localiter in cælo, & personaliter ubiq; etiam Sacramentaliter, hoc est, vnione Sacramentali sit in pane coenæ Dominicæ? O vos modicæ fidei.

Insidiosè apprehendit Amlingus aduerbium, sicut, ex quo monstrare vult, me per omnipræsenciam corporis Christi intelligere eius infinitatem. Hæc autem sunt verba mea, pagina 52. Sicut Deus præsens est omnibus creaturis proprietate essentiae suæ, sic etiam propter vnionem personalem totus Christus, adeoq; sua humanitate, (non localitate, non proprietate essentiae: sed suo quodam diuino modo, qui rationi humanæ incomprehensibilis est) tam verè & realiter præsens, quàm verè & realiter humana natura in vnitatem personæ το λόγος assumpta est, &c. Hæc sunt mea verba, quæ Amlingus miserè dilacerat, & deuultat. Nam pagina 198. affirmat, me scripsisse:

sc:

se: quòd totus Christus, adeòq; sua assumpta humanitate, ita sit ubiq; præsens, propter vnionem personalem, sicut Deus præsens est omnibus creaturis. proprietate essentiae suae. &c. Hic iubet notare particulam vniuersalem, OMNIBVS. Postea pagina 208 refert, me scripsisse, loco citato, quòd corpus Christi omnibus creaturis realiter adsit, ea praesertim omnipraesentia, qua Deus sua proprietate, hoc est, infinitissima illa immensitate essentiae suae rebus creatis omnibus adest, &c. Rogo pium lectorem propter Deum, vt diligenter verba mea numeret ponderetq;. Sic scripsi, quòd totus Christus adeòq; sua assumpta humanitate, tam verè & realiter omnibus creaturis præsens sit, quàm verè & realiter humana natura in vnitatem personae τοῦ λόγου assumpta est, &c. Hoc quid est aliud, quàm confiteri praesentiam corporis Christi in VERBO? Humana natura verè & realiter assumpta est in vnitatem personae VERBI. Ergo verè & realiter præsens est in VERBO. Hæc est sententia meorum verborum, quibus addo hanc declarationem, quòd Deus VERBVM præsens sit omnibus creaturis, pro-

proprietate essentiae suae: humanam verò naturam, non localitate, non proprietate essentiae suae, sed diuino quodam modo rationi humanæ incomprehensibili præsente esse omnibus creaturis propter vnionem personalem, &c. Hanc declarationem, quam in signo parenthesis posui, Amlingus prorsus omittit: & hæc duo Aduerbia, sicut & sic, coniungit, & inquit, me VERBO & assumpta natura, vnum eundemq; praesentia modum tribuisse, &c. Etsi enim, ait Amlingus, diuersos omnipraesentiae modos ponere videbatur, pagina 56. tamen pagina 52. eundem planè omnipraesentiae modum utriusque naturae Christi assignauit, &c. Quem verò non commoueret tam enorme & manifestum mendacium? Sed cum confidam, lectorem prudentem probè intelligere, Amlingum à me non potuisse melius refutari, quàm is seipsum mendacis, calumnijs & cauillationibus suis confudit ac refutauit, non sinam me commoueri. Videt enim lector apertè, diuersum modum, in signo parenthesis à me, pagina 52. positum esse, quæ parêthesis ab Amlingo est omissa. Non

Amlingi
technæ.

Amlingi
modestia.

CAP. V.

D. Hefshu^s
fui senten^{ti}
tia.

Non autem satis fuit meo aduersario, verba mea & sententiam tam miserè, vt dictum est, dilacerasse, nisi & D. Hefshusium in me concitaret. Quà libenter vellet, vt D. Hefshusius librum scriberet aduersus præsentiā corporis Christi in V E R B O: & sty- lum in me, aliosq; subscriptionis socios stringeret atq; vibraret, vt in sinu suo gaudere posset, & dicere Formulæ subscriptoribus inter se non conuenire. Dicit pagina 199. *me non erubuisse eruditam quandam D. Hefshusij explanationem, diaboli laruam appellare: & nomen Lutheri meis portentis prætexere.* dicit quoq; *Si Sacramentarij sint, qui vbi-quitatem negant, non posse excusari etiam D. Hefshusium, &c.* Hoc verò quid est aliud, nisi frigidam suffundere, vt dicitur in proverbio, Miror, qua conscientia Antagonista meus agat. Si enim D. Hefshusius inspexerit paginam 55. Tractatus mei, perspicuè videbit, mihi iniuriam fieri. Nam ne verbulo quidem D. Hefshusii mentionem facio: & Allœolin reñcio Lutheri verbis, non meis. Is enim, non ego Allœolin vocauit laruam Diaboli, sicut D. Hefshu-
sio

CAP. V.

sio notum est. Quis autem acrius & maiori zelo defendit corporis Christi præsentiā in V E R B O, quàm Lutherus. Res est tam manifesta, vt probatione non egeat. Cur verò dixerit Lutherus, de vbiq; non esse disputandum, non est obscurum ex ipsius verbis Non enim vult: simpliciter non esse disputandum de vbiq;: sed secundum quid, sicut patet inspicientibus locum illum Lutheri Tomo 8. Iennensi, fol. 340. Existimat etiam Amlingus, Brentium errasse aut temerè iudicasse, cū scriberet, in corde Cingliarū esse eum, qui non fateri velit corpus Christi esse vbiq;. Sed ego optarem illi, ne hoc Brentij iudicium tam procul post tergum reñceret. An verò hæc sint verba D. Hefshusii: Christus est vbiq;, scilicet communicatio-
ne idiomatum, id est, diuinitas est vbi-que, nouerit ipse. Fortassis transcripsit ea Amlingus, eadem fide, qua mea solet transcribere. Quidquid autem sit, de D. Hefshusio mihi secus non persuaderi permitto, quàm ipsum antiquum adhuc & veterem esse Hefshusium, id est, Sacramentariorum ho-
N stem.

stem. Qui suo tempore ad Amlingi calumnias grauitè respondebit, & suam innocentiam aduersus conuictiorem perfida mente adulari conantem asseret, quod vt breui fiat, faxit misericors pater, & det illi, vt extremum ædum curriculi vitæ suæ sinceritate & constantia in agnita veritate, ac pio zelo contra mendaces spiritus ornet ac transigat, atq; inoffenso cursu ad diem Christi pergat, Amen.

Mirabiles
consequen-
tiæ Amlin-
gingi.

Extruit interdum aduersarius meus, tam mirabiles consequentias, vt vix, quid sibi velit, percipiam. Cuiusmodi & hæc est, quam habet pagina 209. Cum Christi corpus, inquit, omnibus creaturis præstò esse dicatur, propter vnionem personalem, aut non tantum triduum in sepulchro emortuum verè iacuisse: aut per triduum illud vnionem personalem diuulsam fuisse, necessariò consequitur: quorum vitrumque & falsum & impium est asserere, &c. Qualis est, quæso, consequentia hæc? Super præ dixi, quod vno horum trium modorum præsentia corporis Christi posito, reliqui duo nequaquam euerantur. Quare idem Christi corpus, illò triduo erat localiter in sepulchro, & nihilominus personaliter in VERBO: quia

quia non est necesse, vt corpus Christi, propter præsentiam in VERBO, desinat esse in aliquo loco, iuxta verum humani corporis modum. Sicut non est necesse, vt desinat esse in cælo, quod præsens sit Sacramentaliter in Eucharistia: quia, vt dixi, neuter horum modorum, alterum vt non sit, euertit aut euacuat.

Huius farinæ, & nonnihil deterioris, est & illa consequentia, pagina 210. Quid? ait ille meus, quod secundum nouam hanc Theologiam Maestas corporis Christi erit in quouis hordeo, feno, brassica, & in omnibus cantharis cereuisarijs, &c. Num tu Amlinge putas, me propterea negaturum omnipræsentiam diuinitatis, quod Epicurei mihi illud obijciunt: Si diuinitas est vbique: Ergo & in locis impurissimis, & obscurissimis erit? Arbitraris, me præsentiam corporis Christi in VERBO negaturum, propter hordeum, fenum, brassicam & cantharos, quos tu, cum factione Sacramentaria, nobis obijcis? Si non est blasphemum de diuina VERBI natura affirmare, quod sit in omnibus creaturis: quomodo blasphemum erit, profiteri corporis Christi præsentiam

An corpus
Christi sit
in omni-
bus res-
bus.

CAP. V. in VERBO, propter vnionem personalem, & id quidem saluo corporis modo: Si ad refutandam veritatem aliquid valerent absurditates, quas ratio humana fingit & opponit, omnes articuli fidei istis absurditatibus refererentur. In summa: Hæc est doctrina nostra de vbiuitate, hoc est, de præsencia corporis Christi in VERBO, quæ fusiùs explicata & defensa legitur in Apologia Concordiæ, quod lectorem remitto. Hanc doctrinam (cum Deo) defendemus contra Iesuitas & omnes Sacramentarios cuiuscunque nominis, siue pleni sint, siue semipleni, quod videlicet, corpus Christi præsens sit in VERBO, vbiunque VERBUM dicitur esse præsens, saluis nihilominus reliquis duobus præsentiæ modis, corporali in cœlo, & Sacramentali in cœna. Nullam enim VERBI personam agnoscimus, quàm quæ in anima & corpore Christi subsistit: & de nullo alio Christi corpore nouimus, quàm quod in persona VERBI subsistit & præsens est. Hæc respondere volui ad primum, quod nobis obijciunt Sacramentarij, non effici ex vnione

Quæ sit
doctrina
de vbiui-
tare.

vnione personali, vt vbiunque reipsa **CAP. V.**
sit λόγος, ibi quoque corpus Christi
præsens sit in λόγος.

2. **SECUNDO**, & illud in meo
Tractatu refello, quod nobis obijciunt, Reijciuntur
Allæosis.
hanc propositionem: homo Christus
est vbiq; intelligendam esse κατ' ἄλλοδ,
secundum aliud, hoc est, secundum di-
uinam naturam. Quis autem ignorat
aut negat diuinam naturam esse vbiq;
de persona, quæ dicitur Christus ho-
mo, quæstio est, non de natura diuina.
Hic dicendum erat, quomodo verum
esset, quod Christus, quando homo
dicitur, nomine concreto personam
designante, sit vbiq; quod certè nulla
alia ratione verum est, quàm quod
corpus & anima Christi propter vn-
ionem personalem, in VERBO sunt
præsentiæ: ita vt non possis VERBI
præsentiā alicubi sistere, sine præ-
sentiā assumptæ naturæ in VERBO.

Non aliter Sacramentarij decla-
rant propositionem hanc, quæ vbiui-
tas de homine Christo prædicatur,
quàm illam, quæ omnipotentia de eo
prædicatur. Quando dicis: Hominem
Christum esse omnipotentem, conce-

dunt propositionem καὶ ἄλλο, hoc est, secundum naturam diuinam. Quis hoc ignorat? Monstrare autem debebant, quomodo omnipotentia, quæ est proprietas diuinæ naturæ, conueniat homini Christo, non confugere ad Alloeosin, & docere, quomodo diuinitati sit proprium, quod de homine prædicatum est, quia non de natura, sed de persona quæstio est. Ideo autem Christus homo est omnipotens, quia (vt sæpe dictum est) subsistentia eius, est subsistentia filij Dei omnipotentis: quare in communi subsistentia, commune habet Christus homo, quod est naturæ diuinæ proprium. Sic quoque, quando dicis: homo Christus est ubique: concedunt isti propositionē καὶ ἄλλο, hoc est, secundum naturam diuinam, quis negat? Monstrare autem debebant, quomodo ubiquitas, quæ est diuinæ naturæ proprietas conueniat homini: non confugere ad Alloeosin, & docere, quomodo diuinitati sit proprium, quia nō de natura, sed de persona quæstio est. Ideo autē Christus homo est ubiq, quia subsistentia eius, est subsistentia VERBI, hoc est, filij Dei ubiq præsentis: quare in communi subsistentia,

Quomodo
ubiquitas
homini
Christo
conueniat.

tia, cōmune habet homo Christus, quod est naturæ diuinæ proprium. Quomodo autem corpus & anima Christi in VERBO sint præsentia, id tibi, Amilinge, tunc dicā, cām mihi ostenderis, quomodo finita & circumscripta natura, ab omnipræsentī, & natura sua infinita persona sit assumpta, & ei vnita vnione hypostatica. Interea verò, Dei gratia, credam corporis Christi præsentiam in VERBO, quamuis eam ratione siue intellectu cōprehendere non possim.

Hanc doctrinam piam & sanam, extractam ex vnione personali, Amilingus vocat portentum, pagina 199. & dicit, *me nomen Lutheri meis portentis prætexere.* Portentum quidem esset, si docerem eam ubiquitatem, quam Sacramentarij à seipsis excogitatum, nobis adscribunt, vt habeant, de quo possint libros scribere, & Ecclesias turbare: sed cū mihi nihil rei sit cum illa ubiquitate, quam Amilingus cum Sacramentarijs oppugnat, de nullo portento mihi sum conscius. Habebit suum iudicem, qui mysteria fidei nostræ portenta vocare audeat. Hæreticis negantibus diuinitatē Christi, & que portentum fuit, vnio finitæ

An ubi-
quitas sit
portentum?

CAP. V.

Vnde fiant
Arriani.

naturæ cum infinita persona, ac præsentia finitæ naturæ in infinita persona, quæ ex vnione sequitur. Cum itaq; non ita diu quidam huc laberentur, vt negarent præsentiam corporis Christi in VERBO, cœperunt quoque negare vnionem personalem, & ex Christo purum hominem facere, deficientes ad Mahometismum, & implentes prophetiam Lutheri de Sacramentarijs. Hæc illorum erat pœna. Conseruet nos cœlestis & misericors pater, in vera agnitione filij sui Iesu Christi, vbiq; præsentis. Ab hac agnitione qui deficit, vita æterna excidit.

Iubet me Antagonista meus pagina 200. & 201. *suum commentum de confusione naturarum, & transfusione proprietatum physica, quod mihi adscribit, ac si illud in Tractatu meo tradidissen, cum Alloxosi Cingliana conciliare.* Ego verò permitto illi, vt suum commentum, vel cū Alloxosi, vel cum alia Diaboli larua, conferat & conciliet. De ipsius enim commento confusionis & transfusionis, non de mea doctrina, in Tractatu meo comprehensa, verum est, quod dicit: *Reuera assumere laruam Diaboli, qui*
doceat

CAP. V.

docent confusionem naturarum, & transfusionem proprietatum physicam, qua doctrina totus Christus abnegetur, conuersus in diuinum hominem, secundarium, facilitium & superuentitium Deum, &c. Sic solent Sacramentarij portentosa dogmata comminisci, & portentosiores consequentias inde elicere, alijq; postea, quos illorum inauditorum portentorum reos agunt, præcipere, vt ea vel concilient vel defendant. Et hoc est singulare huius litigiosi seculi artificium, quo multi edocti & instructi magnos hodiè libros conscribunt. Quid enim haberent hodiè omnes Sacramentarij, quod scriberent, si non proprias laruas à se confectas, ad impugnandum sibi proponerent?

3. TERTIO, ad illud dictum verum nobis sæpe obiectum, quod Christus vbiq; sit totus, sed non totum, in meo Tractatu sic respondeo, pagina 56. Si personæ vnitas inspiciatur, rectè dictum esse, quod totus Christus sit vbiq;: si verò naturarum discrimen consideretur, valere illud, quod totus Christus vbiq; sit, sed non totum, idq; propter naturam humanam, quæ sua

Christus
vbiq; totus, sed
non totum.

CAP. V.

natura sit circumscripta: quoddam verò assumpta natura personaliter non possit esse, aut non sit, ubi persona assumens esse dicitur, id nihil aliud esse, quam discrimen naturarum ita asserere, ut diuidatur persona, &c. Verum, quid ad hæc Amilingus? Is suo more, cum nihil habeat, quod respondeat, aliquid cōminiscitur, quod impugnet. Dicit, *me vocabulum, TOTVM, in neutro genere ad vtramq; Christi naturam extendere, contra vniuersam Catholicam antiquitatem.* Quilibet autem mea legens, videt verum non esse, quod scribere aduersarius meus audet. Non enim Neutrum genus ad naturam humanam extendendo, quam credo infinitam non esse: sed ne personam diuidam, expressè dico, totum Christum esse vbiq; quia persona Christi non potest ibi esse tota, ubi ambæ naturæ, in quibus Christi persona subsistit, non sunt præsentēs: sed quælibet suo modo: diuina, proprietate essentiali: humana verò propter vnionem personalem, quia non in se, sed in VERBO subsistit. Quod igitur ad naturas & earum proprietates pertinet, vbiq; itas soli diuinæ naturæ cōuenit,

CAP. VI.

uenit: si verò personam respicias, Deo & homini communem & eandem, assumpta natura præsens est in VERBO, vbiq; VERBUM est, ne statuatur præsentia VERBI, sine præsentia assumptæ naturæ in VERBO. Hic Amilingus, velit nolit, cogitur quiescere, aut seipsum, si perget, præcipitem dabit.

Rursum inquit, pagina 202. *Quasi* Humana natura non deposita fuit suas proprietates in vnione. verò, in vnione humanitas deposuerit proprietatem naturæ, aut essentia finita esse desierit: aut persona non eo ipso diuellatur, quod diuersos in Christo modos omnipræsentia cōminiscitur, cum non nisi vnicus omnipræsentia modus sit, repletius nimirum, solius naturæ diuinæ proprius, &c. Hic Corpus Christi personali ter vbiq; audis, lector, Amilingum existimare, naturam assumptam non posse in VERBO præsentem esse vbiq; nisi deposita sua finitate. Nos verò credimus personam infinitam filij Dei, propriam subsistentiam communicasse naturæ finitæ, quam absorpsit in vnitatem personæ, sine cōuersione aliqua aut confusione diuinæ humanæq; naturæ. Hoc ipsum si filio Dei fuit possibile, cur non credamus naturam assumptam, salua sua finitate, præsentem esse in VERBO: & nullam VERBI præ-

CAP. V.

præsentiam statuendam esse, à qua assumpta natura sit exclusa?

Cur non eodem argumento conquit Amlingus pagina 203.) concludit: *Nisi secundum utramque naturam passum esse Christum cum vbiuisque concedamus, talem passionem personæ fingi, à qua diuina natura sit exclusa?* Respondeo. Sicut dico, totam personam esse vbiq; sic quoque dico, totam personam esse passam. Et sicut humanam naturam à præsentia personæ non excludo: ita quoque diuinam naturam à passione non excludo. Nam quamuis humana natura in se, & sua proprietate non sit vbiq;, tamen propter personam vbiq; præsentem, in qua subsistit, rectè in concreto dicitur: Hominem Christum esse vbiq;, vt personæ sit commune, quod naturæ est proprium. Simili modo, etsi diuina natura impassibilis est in se; tamen propter communem personam, in qua simul cum natura passibili subsistit, rectè in concreto dicitur: Deum esse passum, vt personæ sit commune, quod naturæ est proprium. Actiones enim & passionem personæ sunt, non naturarum, etsi personæ con-

CAP. V.

conueniunt, secundum naturam, cuius sunt propriæ. Quare, quando vox, **SECUNDVM**, significat naturas Christi per se consideratas, neque Christum vbiq; esse, neque passum esse secundum utramque naturam, dico: ne confundam cum Eutychete naturas. Quādo verò eadem vox respectum habet ad vnam filij Dei personam, quæ in duabus naturis subsistit, dico: totum Christum vbiq; esse: & totum Christum passum esse, secundum quod homo & Deus, ne diuellam cum Nestorio Christi personam. Hoc modo & non aliter accipio illud, quod Christus dicitur totus vbiq; esse, sed non totum.

Quodd præterea Amlingus collegit (sicut in extrahendis consequentijs valde industrius est) pagina 202. *diuersos in Christo modos omnipresentiæ diuellere personam*, valde puerile est. Si enim proprietates naturarum à suis naturis, in ipsa vnione hypostatica, seruatæ, personam non diuidunt, aut naturas separant, quomodo diuersi modi omnipresentiæ personam diuellunt? Et, quomodo personam diuelle-

Vox, secundum, non vno modo accipitur.

re

re potest modus, qui in ipsa persona fundatur & stabilitur Sed de his satis.

4. QVARTO, & illud refuto, quod nobis Sacramentarij obijciunt, diuinam videlicet naturam in Christo maioris esse ambitus siue circuitus, quam naturam humanam, corpusque Christi diuinitati non simul coextensum esse. Hic dico, Sacramentarios humanæ rationis ineptias prodere, & etiam de vbiuitate diuinæ naturæ non rectè sentire, cum circuitus & extensiones imaginentur; ac si vbiuitas sit extensio vel diffusio naturæ alicuius in omnia loca. Adduco autem testimonium Augustini ex Epistola ad Dardanum: *qui carnali resistendum esse cogitationi admonet, quando Deus dicitur ubiq; diffusus, ne quasi spaciofa magnitudine opinemur per cuncta diffundi, sicut fumus, aut humor, aut aer, aut lux ista diffunditur.* Inde sic colligo: Si iam de diuinitate non licet ambitus, diffusiones & extensiones fingere, quomodo Sacramentarij dicunt, corpus Christi ideo non esse ubiq; quod non sit cum diuinitate coextensum. Hac collectione nolo aliquam corporis Christi vbiuitatem probare, sed solum monstrare, quam friuolum sit argumentum

Sacra

Sacramentariorum, qui probare conantur, corpus Christi ideo non esse ubique, quod non sit cum diuina natura coextensum. Si nulla natura ubiq; est, nisi quæ omnia loca mundi per extensionem complet: ergo nec diuina Christi natura ubiq; est. Et ratio est, quia diuina natura non est extensa in omnia loca mundi. Faciunt ergo nobis iniuriam Sacramentarij, cum scriptitant & clamitant, nos corpus Christi in omnia loca mundi per vbiuitatem extendere. Nam si vbiuitas diuinæ naturæ non est extensio & diffusio eius in omnia loca mundi: Ergo, nec vbiuitas corporis Christi potest esse coextensio. Antecedens probo ex verbis Augustini.

Ad hanc argumentationem respondet Amlingus, pagina 203. quod Augustini sententiam deprauem huiusmodi cauillatiuncula: *Diuinæ naturæ in Christo non competit vbiuitas per extensionem aut diffusionem. Ergo etiam humanitas est vbique sine extensione aut diffusionem, &c.* Rogo pium lectorem, iudicet, vter nostrum sit deprauator & cauillator. Ego non concludo, corpus Christi eo modo

An corpus
Christi, sit
diuinitati
simul co-
extensum.

CAP. V. modo vbiq̃ esse, quo diuinitas vbiq̃ est, neq̃ illud ex Augustino probare volui; sed refuto Sacramentarios, sicut dixi, qui ideo negant corporis Christi vbiuitatem, quod illud non sit extensum in omnia mundi loca. Hoc enim si valeret, neque diuinitas esset vbiq̃, cum vbiuitas non sit extensio naturæ alicuius in omnia loca, vt dicit Augustinus. Vanissimum igitur est, quod me iubet probare maiore, quam dicit astute omittam: *Quidquid de natura diuina verum est, idem verum est de humanitate*. Vanitas in eo manifesta est, quod me sua iubet probare figmenta, sicut solet: & dicit, me tum demum istam probaturum maiorem, si demonstrauero, *quod humanitas in Christo sit ipsa diuinitas, & quod Christus non habeat carnem & ossa, & quod corpus Christi sit essentia infinita*. Ego verò, cum non doceam, corpus Christi eo modo vbiq̃ esse, quo diuinitas Christi vbiq̃ est, scilicet per proprietatem essentialem (multò minus per transfusam) sed saluo corporis modo, præsens esse in VERBO, vbicunque VERBUM præsens esse dicitur, propter personam,

nam, quam habet cum VERBO com-
munem, & in qua simul cum diuinitate subsistit: probare non teneor, quod ab Amalungo confictum, mihi immerito imputatur. Quod autem Thomas dicit, quem mihi expendendum Amalungus opposuit, pagina 205. *In Christo personam excedere naturam assumptam, eo quod persona sit vbiq̃, non assumpta natura: facile concedo, & rectè dixit: quia persona diuina, essentiali proprietate suæ naturæ est vbiq̃, quod assumpta natura non est*. Illud tamen scio, Thomam nec somniasse vllam personæ siue etiam naturæ diuinæ extensionem, etli vsus est verbo excedendi: nec tres illos præsentæ corporis Christi modos negasse, quod videlicet corpus Christi localiter in cœlo, personaliter in VERBO, & Sacramentaliter in cœna sit.

Scripsi adhuc in Tractatu pagina 58. Simpliciter credendum: assumptam naturam humanam Christi, non esse quærendam extra personam τοῦ λόγου, cum nullibi sit, nisi in ea subsistat, & ab ea sustentetur: & propterea rectè dici de corpore Christi, quod saluis
O essen-

essentialibus suis proprietatibus, ubiq;
sit personaliter, hoc est, neq; sua, neq;
transfusa aliqua proprietate: sed rati-
one personæ, cum corpus & anima
Christi per se non sint persona, sed in
vnitatem personæ τὸ λόγος ubiq; præ-
sentis, assumpta sint, &c. Hæc verba mea
sunt plana & perspicua, de quibus
Amlingus pagina 205. affirmat, *me pue-
riliter & stolidè hoc modo concludere: Hu-
mana natura Christi nusquam est extra per-
sonam τὸ λόγος, cum nullibi nisi in ea subsi-
stat, & ab ea sustentetur. Ergo humana na-
tura Christi ubiq; cum verbo coexistit, &c.*
Ac si ego argumentatus essem, huma-
nam naturam Christi per infinitatem
cum VERBO coexistere: sed audiat
benignus lector, quibus verbis meam
puerilitatem, vt Senecæ verbo utar,
& stoliditatem monstret: Cur non, in-
terrogat, eadem ratione concludit:
*Humana natura Christi nullibi nisi in perso-
na VERBI, quæ infinita & immensa est,
subsistit: Ergo, humana natura Christi, simul
cum VERBO infinita & immensa est?* Re-
spondeo, quia non tam pueriliter &
stolidè despio, sicut existimat Amlin-
gus, vt sentiam corpus Christi per
transfusam vbiuitatem esse ubiq;, aut

factum esse subiectum infinitatis siue
immesitatis. Expressi autem sententi-
am meam perspicuis verbis: quod
corpus Christi, saluis suis essentiali-
bus proprietatibus, ubiq; sit persona,
liter, hoc est, neq; sua, neq; transfusa
aliqua proprietate, sed ratione perso-
næ, cum corpus & anima Christi, per
se non sint persona: sed in vnitatem
personæ τὸ λόγος ubiq; præsens as-
sumpta sint, &c. Hæc mea verba tran-
siliit Amlingus, ac si ea non videat, cum
que simpliciter, quod scripsi, credam,
& rationem humanam contrarium
monstrantem non audiam (sicut ille
captum rationis in tanto mysterio, in
consilium adhibere solet) me pro pue-
ro stolido habet ac proclamat: quod
quidem æquo animo feram, quia o-
mnis fides nostra rationi humanæ stul-
titia est. Miratur quoq;, cum tribuam
humanæ naturæ Christi realem omni-
potentiam, quod concedam, eam per
se non subsistere. Verùm mirari desi-
nat, quia humana natura inde habet
omnipotentiam vnde habet subsisten-
tiam: ipsa neq; in se omnipotens est, ne-
que in se subsistit: sed in persona VER-
BI subsistit; & est omnipotens.

CAP. V.

Sacramen-
tariorum
blasphem-
ia.

5. QVINTO. Non potui non re-
ñcere ac summè detestari blasphemias
illas Sacramentariorum voces, quibus
omnipotentiae Christi modum præ-
scribunt & terminum præfigunt, per-
fidè affirmare audentes, quòd Christo
impossibile sit, propter naturæ huma-
næ localitatem, vt simul, eodèmq̃ue
tempore, in pluribus, nedum in omni-
bus locis corpore esse possit, &c. Hæc
quæ de Sacramentariorum blasphemia
scripsi, etiam sunt oppugnata ab Am-
lingo Sacramentariorum patrō. Idem enim mihi obicit, quòd Sacra-
mentarij nobis obicere solent. Nam
pagina 208. scribit, *ne hoc loco à posse
Dei, ad velle & fieri concludere.* Quod
non esse verum, quilibet intelligit, qui,
quæ scripserim, legit. Nō .n. præsentia-
m corporis Christi in V E R B O, sim-
pliciter à posse Dei ad velle: sed simul
à posse & velle cōcludo, quia ex vnio-
ne personali eam colligo, quæ est pos-
sibilis filio Dei & voluntaria. Deinde
præsentiam corporis Christi Sacra-
mentalem in Cœna, non simpliciter
colligo & concludo à posse Dei: sed
colligo eam ex verbis Christi, quæ vo-
lun-

A posse ad
velle.

Iunitatem Christi monstrant, sicut mea
sonant verba: Christum videlicet, cor-
pore suo posse præsentem esse, vbi-
cunque voluerit: ibique inprimis, vbi
se adfuturum, vt in sacra cœna, verbo
suo promisit.

Hactenus de duobus modis præ-
sentiae corporis Christi disputatum
est: vno, quo localiter est in cœlo: &
altero, quo præsens est personaliter
in V E R B O. De tertio, nempe Sacra-
mentali modo, quo corpus Christi pa-
ni est vnitum ad vnum Sacramentum,
nihil adhuc mihi ab aduersario oppo-
situm est. Restat nunc in hoc quinto
capite de reali communicatione idio-
matum, explicatio verborum Christi
Ioh. 3. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui
descendit è cælo, filius hominis, qui est in
cælo.*

Hic primùm ostendo pagina 62. Iohan. 3.
Tractatus mei, quòd Sacramentarij ad
Christi naturas confugiant, & dicant:
verba Christi per Alceosin de natura
eius diuina intelligenda esse: nos verò
naturis suas proprietates relinquen-
tes, personam Christi consideremus, &
doceamus: Christum etiam, in quan-
tum

Nemo as-
cendit in
cælum,
&c.

CAP. V.

tū homo, semper in cœlo fuisse & esse, non quidem semper localiter, sed semper personaliter, vnionis hypostaticæ respectu, &c. Deinde, prædicta verba Christi ita expono, vt causæ seruiant præsentī, iuxta scopum colloquij Christi cum Nicodemo: postea profero in medium D. Lutheri expositionem. Porro strendō accommodo verba Christi ad tres illos modos præsentia corporis Christi, de quibus hætenus. Hæc est summa siue dispositio eorum, quæ de verbis Christi explicationis gratia in meo Tractatu scripta inueniuntur.

Amlingi
modestia.

Audies vicissim virulentissimas & prorsus Satanicas calumnias aduersarij mei, qui manifesta deprauatione sensum hæreticum meis verbis asfingit, vt habeat, quod pro sua modestia exagitet. Primum enim pagina 140. & 141. sic audet scribere: Nunquid autem, qui hodie profana illa τῷ πνεύματι & disputatione excitata Ecclesia tranquillitatem perturbant, tacito illud quoq; animo occultent, carnem Christi cælitus descendisse, nos quidem haud facile affirmauerimus: sed hoc omnibus iam palam est, quod

quod D. Ioannes Matæus hoc ipso in Tractatu, CAP. V. tu, pagina 62. Christum etiam in quantum homo, SEMPER (ergo ab æterno) in cælo fuisse, & esse, disertè asserit, &c. Imò omnibus nunc palam est, Amlingum non facere quod Theologum & hominem spiritualem decet. Verba mea integrè non recitat, sed quædam omittit, & quædam addit. Verba mea hæc sunt: Christum, in quantum homo, semper in cælo fuisse & esse, non quidem semper localiter, sed semper personaliter, vnionis hypostaticæ respectu, &c. Aduerbio, semper, addit Amlingus glossam, quam ponit in signo parenthesis (ergo ab æterno) hoc Diabolus, vt apponeret, illi inspirauit, quia ultra incarnationem vocabulum, SEMPER, non extendo. Modum, quo Christus semper in cælo sit & fuerit, nempe non localiter, sed personaliter, penitus omittit: & phrasin, in quantum homo, de natura humana intelligit non de persona, quæ homo est, &c. Ex quo spiritu tam enormis calumnia sit, Lectori iudicandum relinquo.

Nec satis habuit Amlingus semel
O 4 hanc

CAP. V.

hanc calumniam posuisse: sed illam secundò repetiuit, pagina 210. vbi dicit: *me horribili consequentia contra mentem Domini, & totius orthodoxæ ac catholicae Ecclesiae consensum, ex verbis Christi inferre & concludere: Christum, etiam in quantum homo, semper in cælo fuisse & esse, &c.* Hic rursus, phrasin hanc, in quantum homo, ita accipit, ac si à me dictum esset: Christum secundum naturam humanam semper in cælo fuisse.

Exami-
nantur di-
cta pas-
trum ab
Amlingo
citata.

Non autem melius Amlingo respondere possum, & calumniam eius ostendere lectori, quam ex ipsis Patrum dictis, quæ se mihi opponere opinatur, cum tamen ea suæ tantum calumniæ, non meo portento, ut loquitur, opponat. Nam omnes Patres, quos in aciem contra me produxit, tantum docent, Christum carnem suam de cælo non attulisse, quod & ego docui, pagina 5. Tractatus mei. Deinde docent, Christum respectu naturæ humanæ, non semper fuisse in cælo, sed quoad personam rectè dici: filium hominis de cælo descendisse & in cælo fuisse, cum esset in his terris. Audies igitur mirabilem pugnam.

Primò

CAP. V.

Primò produxit Amlingus Augustinum Episcopum, ut ipsum mihi opponeret: sed ut Augustinus, meam declarationem audiuit, pugnam detrectauit. Dixit enim ad Amlingum: Ego cum in Epistola ad Dardanum scriberem (secundum hominem in terra erat, non in cælo vbi nunc est, quando dicebat: Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis, qui in cælo est, quamuis secundum quod filius hominis erat, adhuc esset in terra) phrasin hanc, secundum hominem, vel, secundum quod filius hominis, de natura humana accepi: sed is, cum quo tu me vis pugnam capessere, eandem præpositionem de persona intelligit. Aliud autem est, naturis propria tribuere: & aliud propria naturarum personæ communi, communia facere. Sic dixit Augustinus, & abiit.

Tertullianus.

Secundò, produxit Tertullianum ætate maiorem Augustino, & voluit, ut se mihi opponi permitteret, sed respondit ille senex: Quod scripsi libro de Trinitate, non hominem de cælo venisse, sed Dei VERBUM, per hominem intelligo humanam naturam, siue carnem assumptam, quæ de cælo non est, sicut ille quoque fa-

O 5

tetur

CAP. V.

tetur & scriptum, cum quo tu me vis committere.

Cassianus. Hic cum se mihi opponi nollet, atque abiret, inuocauit Amlingus Cassianum Monachum, a quo etiam petiit, ut suo testimonio contra me staret. Sed is quoque reuult conditionem, & dixit: quod ego scripsi lib. 4. de incarnatione Domini, sententiam eius, cui me oppositum cupis, prorsus declarat. Aduerte ergo tandem, scripsi, & percipe, quod idem est filius hominis, qui VERBUM Dei: quia & filius est hominis, dum ex homine verè nascitur: & VERBUM Dei, dum idem qui in terra loquitur, manet semper in caelo, &c. Sic scripsi, & verba Christi de persona, quæ filius Dei & filius hominis est, exposui. Quod cum idem faciat, & phrasin hanc, etiam in quantum homo: de persona intelligat, non patiar me illi opponi.

Hoc abeunte, produxit Amlingus quartum, nempe, Vigilium Martyrem, a quo idem petiit, quod a prioribus petierat. Sed Vigilius etiam noluit petitionem admittere. Etsi enim, dixit, lib. 2. contra Eutychen cap. 3. scripsi: VERBUM descendisse de caelo sine carne: & Anathema esse, si quis dicat, hominem

id

CAP. V.

id est, carnem de caelo descendisse: tamen caro, id est, filius hominis legitur tunc fuisse in caelo, quæ nunquam inde descendit, & quæ illuc nec dum ascenderat. Quia hoc est vnius personæ mysterium, hoc vnius Christi ex virag. subsistentis Sacramentum. Et tandem concludo: Ergo secundum proprietatem naturæ, solum VERBUM descendit de caelo: secundum vnionem personæ simul & caro descendit, quoniam persona carnis in Deo VERBO est, qui descendit, &c. Cum ergo is, quem a me vis oppugnari, ad personam respiciat communem VERBO & assumptæ carni, non ad naturam carnis: & dicat, Christum etiam in quantum homo, semper in caelo fuisse & esse, causam nullam video, ob quam cum illo pugnem.

Hoc etiam abeunte, produxit Fulgentium, ut mihi oculos suo fulgore perfringeret: is verò cum cerneret me respicere ad mysterium vnionis personalis, & ad vnā illam personam communem VERBI & assumptæ carnis, dixit: Etsi lib. 2. ad Thrasimum dum Regem scripsi, humanam Christi substantiam non fuisse ubique diffusam, sed localem, ut discrimen naturarum assererem: tamen

Fulgentius.

CAP. V.

tamen tibi Amlingo poterat notum esse, quod de mysterio vnionis hypostatica hinc inde scripsi: propria vniuscuiusque naturæ ita cognoscenda, vt vnitatem personæ nullatenus diuidamus. Quæ præterea alia testimonia ex libro meo in tuam defensionem, modestam scilicet, transcripsisti, in quibus de inhabitatione Christi in cordibus fidelium tracto, hunc nequaquam pertinet. Quare à te postulo, ne velis posthac, mea auctoritate, si qua est, contra rectè sentientes abuti.

Rusticus.

Hæc, cum dixisset Fulgentius & abisset, stetit Amlingus in tenebris pudore suffusus & attonitus: consilij quæ inops accersuit Rusticum quendam Diaconum, qui quondam aduersus Acephalos fortiter pugnauerat, hunc rogauit, vt etiam nunc se mihi strenuè opponeret: sed errauit quoque Amlingus in hoc Rustico, qui aliquantulum subrusticè respondit: *non faciam, dixit, quod petis.* Quia verba mea quæ tu citasti, non pro te sunt, sed pro eo, cum quo me libenter committeres. Sensus verborum meorum planus est. *Si respicimus, dico, ad differentiam naturarum, neque diuinitatis propria carni dabimus: nec* e di-

CAP. V.

è diuerso, carnis propria diuinitati. Quando verò ad horum respicimus vnionem, filium hominis dicimus descendisse de cælo, &c. Cum igitur is, cuius hostem me vis esse, naturis Christi suas proprietates relinquat integras, & eas non confundat: sed tantum illud quærat, quomodo personæ communi, naturarum propria, sint communia, nolo in prælium rucere cum illo.

Verum Amlingus cum videret, se nec Episcopos, nec Monachos, nec Martyres, nec Rusticos in me concitare posse, accessit Adelmannum quendam Leodiensem, quem existimauit, mox pro sua strenuitate fore in armis, & bellum mihi indicturum. Sed si spes vnam fefellit Amlingum, in hoc Adelmanno fefellit. Nam cum oculos suos in me coniecisset minitabundus, interrogauit, quid sentirem. Ego intrepidè respondi: Christum per vnionem personæ, in quantum homo, de cælo descendisse: & cum in terra esset in cælo fuisse, vbi tamen per naturæ proprietatem nondum fuerat: idè me scripsisse, quod Christus in quantum homo, vel, quod homo Christus semper in cælo

Adelmannus.

fue-

CAP. V.

fuerit & sit: non quidem semper loca-
liter, sed semper personaliter, vnionis
hypostaticæ respectu. Hæc cū ex me
audiuisset Adelmannus: Profecto, di-
xit, sic ego quoq; credo: sicut testan-
tur verba mea, quæ Amlingus in suam
ipsius confusionem citauit. Toruē igitur
Amlingum intuens, atq; discedens,
manum mihi porrexit: & opinor, si nō
restitissem, & manum eius tam fortiter
compressissem, alapam meo inflixisset
aduersario.

Beda.

Postremo omnium conuertit se
Amlingus, & confugit ad venerabiles,
ex quibus produxit contra me vene-
rabilem Bedam, qui admodum pauca
verba fecit, & quædam dixit de *discrimine naturarum, alia humanitati, alia diuini-
nati Christi adscribi.* Sed quomodo filius
hominis de cælo descenderit, & in
cælo fuerit, cū in terra versaretur,
de eo ne verbum vnū protulit. Imō
cū pauca illa dixisset, rediit vnde
erat egressus. Hoc modo absolutus fui
à crimine hæreseos istius, quæ somni-
auit Christum ē cælo secum attulisse
carnem, quam assumpsit, per Episcopos,
Mo-

CAP. V.

Monachos, Martyres, Rusticos, Adel-
mannos & venerabiles: Amlingus ve-
rò crimen hæreseos in me conficere
volens, omnium Patrum, quos oppo-
nere mihi voluit, patrocinio exci-
dit.

Absolutus ergo ab hac calumnia
aduersarij, ad alia accedo: videlicet,
ad expositionem, quam ego verbis
Christi adhibui: de qua Amlingus pa-
gina 141. asserit: *me verba Christi Alle-
goricè & Tropicè de hominis psychici rege-
neratione potius, quàm historicè notè phticè
interpretari:* quare mihi opponit Da-
masceni expositionem. Et postea pa-
gina 143. *Verum ista, inquit, quæ adhuc in
animis ipsorum latent, tempori committa-
mus, cuius filia est veritas. Ludunt enim
tropis, vbi non opus est, vt etiam lucidissi-
ma scripture dicta reddant obscura & am-
bigua &c.* Et pagina 221. & 222. Tertul-
liani & Thomæ (quo vnico me con-
tentum esse nouit) expositiones pro-
ducit, &c.

Amlingi
calumniae

Videt autem benignus lector, *Quomodo
me verba Christi primò ad literam Christus
de Christo enarrasse, pagina 63. de cælo
Et deinde ad omnes quoq; saluandos, rit,
qui*

CAP. V.

qui regnum Christi ingrediuntur & in cœlum ascendunt, accommodasse. Dico autem in Tractatu meo, Christum de cœlo descendisse per incarnationem: & ita descendisse, ut tamen cœlum non relinqueret. Quia fronte igitur & modestia scribere audeat Amlingus, me verba Christi Allegoricè & Tropicè exponere: Deinde cum applico Christi descensum & ascensum ad saluandos, his verbis vtor: ut & nos in cœlum ascendamus, hoc est, ut siamus beati & hæredes æternæ vitæ, necesse est, ut prius de cœlo descendamus, hoc est, ut ex Deo nascamur, siue, ut regeneremur per verbum, aquam & spiritum. & quæ sequuntur. Hac expositione non quæro Tropicum aliquem verborum Christi sensum, aut Allegoricum: sed quæ ad litteram de Christo erant enarrata, ad membra eius accommodo, ut membra capiti adhærentia, in cœlum simul cum capite ascendant. Hæc enim vera est ratio exponendi scripturam, ut prius tractetur secundum sensum litteralem siue historicum: Deinde accommodetur vel ad fidem, vel ad mores,

vel

Vera ratio
exponendi
scripturam,
tam.

CAP. V.

vel ad æternam consuetudinem in cœlis. Cum autem Amlingus duplicem verborum Christi interpretationem legeret, vnam de Christo, alteram de saluandis, ait pagina 142. *me mihi ipsi in singulis ferme pagellis euidenter contrarium esse. Fateri enim Christum de cœlo descendisse per incarnationem: & tamen descensum de cœlo etiam exponere de spirituali natiuitate ex Deo, hoc est, de regeneratione. &c.* Hoc certè non scripsisset Amlingus, si diuersa subiecta, Christum nempe, & fideles, considerare voluisset, ac vnicuique suum tribuere. Quare, non ludo Tropis, ut criminatur aduersarius: Ipse autem videat, ne in tam arcano incarnationis mysterio, sua Allegosi tam periculosè ludat. Sed committo quoque tempori, veritatis matri, rem omnem. Tempus aliquando reuelabit latentem in corde ipsius Calumniam. Testimonia Damasceni, Tertulliani, Thomæ, me non petunt, non enim doceo, Christum carnem suam de cœlo attulisse, sicut hætenus satis superque à me demonstratum est, sic ut res non egeat aliqua repetitione.

Sententiam D. Lutheri me dicit
P citare Lutheri
expositio.

citare quidem, sed non sequi, pagina, 194. Sciat autem pius lector, me nequaquam rescere Lutheri enarrationem: sed idcirco allegasse, ut eam Sacramentariis opponerem, qui verba Christi de suo descensu è cœlo, tantum de incarnatione VERBI intelligunt: & ascensum Christi in cœlum, tantum de corporali locorum permutatione. Sed Lutherus expressis & dilucidis verbis ait: *Christum hic non loqui de corporali locorum permutatione, sed de spirituali descensu & ascensu exinanitionis & exaltationis sue, &c.* Locum hunc ex Postillis Germanicis Latinum feci, ut legere est, pagina 64. & 65. Tractatus mei, Frituolum ergo est, quod dicit Antagonista meus, me D. Lutheri sententiam citare, sed non sequi.

D. Ictum
Christi
Iohan. 3.
applicatur
ad tres
modos
præsentia
corporis
Christi.

Venio ad postremum, vbi hæc verba Christi: Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis, qui in cœlo est: ad tres modos præsentia corporis Christi, applico, & ostendo vnum idemque Christi corpus simul & semel sine permutatione sui localiter esse in cœlo, vbiq; præsens in VERBO, & Sacramentaliter in cœna. Sicut in prima cœna simul &

semel corpus Christi localiter sedebat ad mensam, vbiq; præsens erat in VERBO, & Sacramentali vnione in pane cœnæ Dominicæ. Hic multum sudat Amlingus, ut ostendat hos modos se inuicem euertere, sed istis sudoribus nihil aliud lucratur, quam quod crassissimas suas, quas de personæ Christi mysterio alit, cogitationes prodat.

Primo omnium, quia scripsi, quod Sacramentarij tres modos præsentia corporis Christi derideant, propterea quod non possint intelligere, quomodo vnum & idem corpus Christi, vno eodemq; tempore possit esse in cœlo, vbiq; & in sacra cœna, sine grandi ipsius mutatione: astute hinc arripit Amlingus hanc phrasin (sine grandi mutatione) qua me capere & constringere conatur, sed frustra. Ergo, inquit, *nolit velit ALIQUAM corporis Christi mutationem, siue grandem siue subilem, statuentam videt, nisi vbiquitatem amittere velit, &c.* Qualis, quæso, versutia est: Ego expressis verbis doceo, corpus Christi, salua ipsius localitate, vel, nulla prorsus mutatione sui, in

CAP. V. VERBO personaliter ubique esse: quis igitur spiritus eum docuit, me hac phrasi, hoc velle siue videre, quod non opus sit magna mutatione, sed paruum aliquam sufficere? Sed ad rem ipsam: Non concedit Amlingus, quod corpus Christi sine mutatione sui, personaliter possit esse ubique. Quod quidem verum est, si ubique esse significat infinitum esse naturam, vel transfusa aliqua ubiquitate, sicut Sacramentarii ubiquitatem definiunt, & intelligunt corpus Christi ubiquitatis subiectum esse. Cum autem supra satis sit declaratum, quomodo doceam, corpus Christi ubique in VERBO præsens esse, nihil hinc repetam. Et præsertim eam ob causam, quod, qui tantum hoc observat, nempe, Amlingum loqui de corpore Christi tanquam de ubiquitatis subiecto, aut de ubiquitate, quæ in corpore Christi resideat, & illud symmetria membrorum exuat, facile respondere ad omnia eius obiecta possit.

Discrimen
inter subsi-
stentiam
nostrorum
corporum
&

Non aliter de corpore Christi sentit & loquitur Antagonista meus cum Sacramentariis, atque de nostris corporibus: sed fideli corde perpendere

debeant: corpus Christi cum anima sua in propria subsistentia non subsistere, sicut nostra corpora in se subsistunt, & sunt cum animabus suis una persona. Nostra corpora proprio suo termino, quasi puncto, perfecta sunt & completa: sed corpus Christi cum anima, non in proprio suo termino perfecte & complete subsistit aut individuatum est: sed in termino, quem ei subsistentia VERBI circumdat: ita ut subsistentia infinita terminet & subsistere faciat perfecte & complete finitum corpus. Hinc ubiquitas localitati dedit terminum, quod philosophis, & rationi humanæ omnium absurdissimorum est absurdissimum. Hæc est illa unio personalis, qua VERBUM in unitatem suæ subsistentiæ assumpsit carnem, aut caro factum est. Hinc concedenda est, corporis Christi præsentia in VERBO, aut neganda est unio personalis. Nam tota subsistentia VERBI, non pars aliqua subsistentiæ eius (nam partem extra partem non habet) facta est subsistentia carnis, ut propter hanc communem subsistentiam, VERBI & car-

CAP. V.
& corporis
Christi.

CAP. V.

nis, VERBUM verè caro factum sit. Quare nonnulli, qui hodiè præsentiam corporis Christi in verbo negant, ad Mahometismum deficiunt: Cum enim non possint ratione comprehendere, quomodo subsistentia infinita corpus finitum possit terminare & indiuiduare, incipiunt negare vnionem personalem, qua negata, Christus est illis purus homo.

Hæc fideli corde perpende, pie lector, & intelliges, quàm vana & inutilia sint hæc verba Amlingi, pagina 224. *Nolit velit, aliquam corporis mutationem, siue grandem siue subtilem seu lenem statuendam videt, nisi vbiuitatem amittere velit &c. Omnino enim fieri nequit, vt contraria eidem vel attribuamus, vel insint subiecto sine omni mutatione &c. Et paulò post inquit: Quasi scilicet locale, & illoca-* *le de vno eodemq; vero & essentiali corpore humano simul diuerso respectu predicari possint. &c.*

An corpus
Christi si-
mul in se
sit locale
& illoca-

His verbis planum est, Amlingum sic pugnare, ac si tribuerem corpori Christi, tanquam vni eodemq; subiecto contraria: & dicerè, corpus Christi simul & semel in se esse locale & illo-

le:

le: cum tamen clarè exprimam, cor-
pus Christi in se esse locale, quoad per-
sonam verò VERBI, in qua subsistit, &
quæ sua natura est incircumscripta,
vbiq; præsens esse, nusquam enim nisi
in omnipræsenti sua persona sub-
sistere. Quod porro aduersarius dicit, pa-
gina 225. *me dispositionem membrorum cor-*
poris phisici & proprietates Dei essentielles
inter respectus numerare, cauillatio est.
Nā res ipsæ non mox respectus sunt,
quæ inter se respectum habent, aut ad
quæ iubemur respicere: vt cū dico,
respectu personæ, hoc est, si personam
respicis, ex persona non facio res-
pectum Sed hæc nota sunt. Ab Amlingo
autem non potuerunt præteriri, vt e-
uidenter agnoscatu cauillator esse.

Similiter, vbi in Tractatu meo pa-
gina 66. hæc verba leguntur: Cum
Christus Hierosolymis staret apud Ni-
codemum nocte, & diceret, se filiū ho-
minis in cælo esse, corpore quidem suo
in terris erat localiter secundum cor-
poris modum: sed simul eodē corpore
vbiq; erat personaliter, id est, vbiq;
ipsius persona poterat præsens esse

Christus
stans apud
Nicodemum
Hierosolymis
quomodo
fuerit in
cælis.

P. 4

& di-

CAP. V.

& dici. Amlingus interrogat, pagina 225. quomodo hæc congruant cum dicto illo Nazianzeni à me citato, pag. 15. qui in sermone de natiuitate Christi dicat: Qui illo, calis est, loco continetur, interuentu animæ intellectualis, in ær diuinitatem, carnisq; crassitiem interiecta, &c. Ex hac quaestione apparet, Amlingum verba Nazianzeni non intellexisse. Nazianzenus enim vult, filium Dei naturâ illocalem, loco contineri per incarnationem. Sicut Iohannes ait, 1. Iohan. 1. Verbum vitæ vidimus oculis nostris, & manus nostræ contrectauerunt illud. Si Amlingus non concedit, carnem assumptam in VERBO ubiq; præsentem esse, quomodo admittet, filium Dei loco contineri, ita vt oculis videri & manibus contrectari possit? Eadem igitur ratione, qua Theologus ille dicit, filium Dei, qui illocalis est sua naturâ, loco contineri, nempe propter corpus locale quod assumpsit: rectè quoque dicitur, hominem Christum, qui natura localis est, loco non contineri: sed ratione personæ illocalem esse. Testimonia Fulgentij & Leonis mihi discrimina naturarum Christi obseruanti, & vni

CAP. V.

vnitatem personæ defendenti, non aduersantur. Quare breuitatis gratia illa prætereo.

Et vt tandem disputationem de expositione verborum Christi, Ioh. 3. finiam, solummodo adhuc respondebo ad illud, quod Amlingus habet pagina 228. Ponamus, inquit, ita esse (cùm tamen nihil minus sit) quod corpus Christi, neq; naturaliter, neq; localiter, neq; infinite, sed personaliter ubiq; sit: tria consequuntur absurda. Primum, corpus Domini respectu personæ, in cuius vnitatem assumptum est, non habere verum corporis modum & naturam. Deinde esse aliquam vbiquitatem corporis Christi, sed non infinitam: cùm corpus illud personaliter quidem, sed non infinite dicatur esse ubiq;. Deniq; si corpus Christi personaliter est ubiq;, sed non infinite, non poterit non in sua peculiari subsistere hypostasi, cùm persona VERBI assumentis tantum sit ubiq;, per infinitissimam immensitatem, &c. Hæc sunt absurda, quæ colligit Amlingus ex eo quod scripsi: corpus Christi personaliter ubiq; esse, sed tamen non infinite.

Obseruet lector, me aduerbia hæc, personaliter, & tamen non infinite, ei

P 5. usdem

Personaliter
ter ubiq;
esse, & ta-
men non
infinite.

CAP. V.

usdem respectu nequaquam separare, sed diuerso. Si enim affirmo, corpus Christi vbiq; personaliter esse, ad vnitatem personæ communis respicio: si nego illud per infinitatem vbiq; esse, naturam & modum veri corporis considero. Sed Amlingus hæc duo, personaliter & tamen non infinitè, eiusdem respectu, nempe, respectu corporis Christi intelligit, & ipsi tanquam subiecto tribuit, atq; hoc modo colligit: Si corpus Christi personaliter est vbiq;. Ergo & infinitè: quia persona est vbiq; tantum per infinitissimam immensitatem. Hic vellem Amlingum carnali resistere cogitationi, vt monet Augustinus, & auocare mentem à corporis sui sensibus, ne fortè cogitaret, personam Verbi immensa magnitudine per cuncta diffundi, sicut fumus, aut humor, aut aer, aut sicut lux ista diffunditur. Deinde vellem desineret tandem, corpus Christi subiectum facere vbiuitatis, ne semper cum suis laruis tam stultè & aniliter pugnet. Postremò, ne ampliùs colligat rationi absurda in hoc personalis vnionis mysterio. Concedit, sine dubio, aduersarius

CAP. V.

rius quantum modum præsentix Dei apud creaturas: nempe, personalem: quo λόγος præsens est assumptæ naturæ personali vnione. Iam, cum credam, λόγος præsentem esse assumptæ naturæ personali vnione, cur non crederem, assumptam naturam præsentem esse in λόγος propter vnionem personalem, vbiq; λόγος dicitur esse præsens. Hanc præsentiam carnis Christi in VERBO, qui negat: vnionem personalem negare cogitur. Nam eadem absurda ex ipsa vnione sequuntur, quæ tu Amlinge, dicis ex præsentia corporis Christi in VERBO sequi. Hic enim offendit & impingit ratio humana, quæ sic ratiocinatur: Persona filij Dei sua natura est infinita: humana autem natura, corpus videlicet & anima, est essentia finita. Si tunc persona infinita realiter personam suam communem facit naturæ finitæ, sequuntur hæc absurda.

Primum, corpus Christi respectu personæ, in cuius vnitatem assumptum est, non habere verum corporis modum & naturam. Nec mirum est, humanam

Abstrada
rationis,
quæ colligit
ex vnione
personalis.

ratio-

CAP. V. rationem hoc modo arguari: quia non valet videre, quomodo verum humanum corpus cum anima, saluo corporis modo & natura, infinitam subsistentiam habere possit. Agnoscis Amlingetuum absurdum, quod inde collegisti, quod scripsi, corpus Christi ubiq; esse personaliter, sed non infinite. Nonne idem absurdum sequitur ad vnionem personalem? Hæc enim nos docet, naturam finitam à persona infinita, id est, ab vbiuitate vel infinitate, finiri, terminari, personari & indiuiduari. Quicunq; igitur, ratione sua offensus, negat corpus Christi personaliter ubiq; esse, sed non infinite, cum infinitatis non fiat subiectum: negat etiam ipsam vnionem personalem, per cuius negationem non solum fenestram, sed omnes fores & valvæ sunt Arrianismo aperta.

Alterum
absurdum.

Sequitur & alterum absurdum ex vnione personali, quod Amlingus ex vbiuitate corporis Christi personali, non tamen infinita, colligit. Si corpus Christi personaliter ubiq; est, sed non infinite: Ergo, erit vbiuitas finita &c. Eodem absurdo negabitur vnio per-

personalis. Sic enim iudicat ratio humana: Si corpus Christi cum anima in persona infinita est personatum & terminatum, tunc respectu personæ, aut non habet verum corporis modum, ut dictum est de primo absurdo: aut est finita aliqua corporis Christi infinitas. Semper enim rationi humanæ videtur, vnionem personalem aut adimere corpori Christi veri corporis modum, aut tribuere illi vbiuitatem finitam. Quare concedendum est omnino, nisi velimus ipsam vnionem VERBI & carnis negare, ut corpus Christi, saluo veri corporis modo, ubiq; sit personaliter, sed tamen non infinite, hoc est, quod corpus Christi infinitatis siue vbiuitatis non sit subiectum.

Sequitur quoq; tertium absurdum ex vnione personali, quod ex meis verbis ab aduersario meo collectum est. Si corpus Christi, ait, personaliter ubiq; est, sed non per infinitatem, necesse est, ut in sua peculiari subsistat hypostasi, non in VERBI hypostasi, quæ non est ubiq; nisi per infinitissimam vbiuitatem. Hoc est, Si corpus Christi non est vbiuitatis & infinitatis subiectum, peculiari

Tertium
absurdum.

CAP. V.

ri à VERBO subsistit hypostasi. Hic habes, candide lector, de quo dudum dixi: rationem videlicet humanam negare unionem personalem, & tribuere corpori Christi cum anima propriam subsistentiam, propterea quod non potest comprehendere, quomodo natura finita, ut est humanitas Christi, salva sua finitate, à persona infinita, ut est persona VERBI vel filij Dei, qui est ipsa ubiquitas vel infinitas, possit finiri seu terminari. Haud secus facit Amicus, qui, cum non possit percipere, quomodo corpus Christi personaliter sit ubique præsens, sed non infinitè, id est, saluo corporis modo, colligit inde, corpus Christi peculiari à VERBO subsistere hypostasi. Quare absurditates istæ, quas Amicus colligit, nos nihil perturbent aut moueant, cum sint absurditates rationis, quas fides transcendere & superare debet. Ratio enim hic captiuanda est in obsequium fidei.

Stat igitur immotum & firmum, quod in quinto capite Tractatus mei de tribus modis præsentiæ corporis Christi auditoribus meis proposui præ-

CAP. V.

præsertim illud, de præsentiæ corporis Christi in VERBO. Hæc præsentiæ ita personalem unionem respicit, & in ea sic fundata est, ut non possit negari, nisi quis ipsam unionem negandam esse existimet: aut, si eam concedat, neget tamen quod inde sequitur, sit ex illorum Dialecticorum numero, quorum Lutherus interdum facit mentionem, qui antecedens concedunt & negant consequens. Sequitur de actionibus & operibus Christi.

V. QVINTO. Cum in disputationem realis communicationis incidit & illa, de actionibus & operibus Christi, quæstio: Vtrum diuinæ τὸ λόγῳ operationes realiter, id est, reuera sint communes assumptæ naturæ, propter unionem hypostaticam, vel respectu personalis unionis: an verò communicentur illi tantum prædicatione siue communicatione verbali; etiam ad hanc quæstionem hoc modo respondeo, idque claris & perspicuis verbis, pagina 70. Vnamquamlibet naturam in Christo retinuisse, & non transfudisse, tanquam in aliud subiectum, suas essentielles formas & proprietates: &

De actionibus & operibus Christi.

CAP. V.

& vnâ quoque naturales suas ἐνέργειαι, id est, operationes : ita, vt quemadmodum in Christo sunt duæ naturæ & duæ voluntates, sint quoq; in eo duplices actiones, diuinæ & humanæ. Item, non tantum ἀποτέλεσμα, id est, opera vel effectus personæ Christi rectè tribui, verumetiam naturarum ἐνέργειαι concurrere ad vnum ἀποτέλεσμα seu ad vnum operatum. Postea addo & hanc Regulâ à præceptorib. nostris traditâ, quod ad diuisionem operum, sequatur diuisio personæ. Postremò reprehendo Sacramentarios, qui communicationem realem etiam in hac quæstione de actionibus & operibus Christi negant, & dicunt, falsum esse, τὸν λόγον per humanam naturam, & non nisi mediante humana natura omnia in vniuersum & semper efficere, &c.

Hæc est summa meæ responsionis : in qua Amlingus nihil potuit videre, quod carperet aut vellicaret, quàm illud quod contra Sacramentarios scripti, vt non dubitem, nisi voluisset Sacramentariorum patrocinium suscipere, defensionem suam immodestam

itam

istam non compilasset. Primò dicit pagina 230. *me naturarum diuisionem cum earundem distinctione confundere, & aperte cum Monothetis sentire, &c.* Sed tu candide Lector, vides Amlingum aperte mentiri. Hæc enim sunt mea verba: Quemadmodum in Christo sunt duæ naturæ & duæ voluntates : ita quoque sunt in eo duplices actiones, diuinæ & humanæ, &c. Non igitur confundo naturarum distinctionem, sed diuisionem ἐνέργειῶν siue operationum respectu personæ communis non admitto, quia ad talem diuisionem operum & operationum, sequitur diuisio personæ, iuxta Regulas, quas à præceptoribus nostris didicimus, quarum prior est: Actiones & passionēs non sunt naturarum, sed personæ. Posterior: Ad diuisionem operum necessario sequitur diuisio personæ. Contra has Regulas, omnes Sacramentarij actiones & passionēs Christi tantum suis naturis, realiter : personæ verò non realiter, sed per Alloeosin tribuunt, & expressè dicunt, naturam diuinam in Christo agere diuina, & naturam humanam agere humana. Illud

Ω

verò

verò quod dicitur, cum communicati-
one alterius, intelligunt de vnione, vt
sit sensus, naturam diuinam vnitā hu-
manā in ipsa vnione agere diuina: &
naturam humanam vnitam diuinā agere
humana. Hoc quid aliud est, quàm
naturas ita asserere, vt diuidas perso-
nas? Nos autem actiones omnes &
passiones tribuimus vni personæ Chri-
sti tanquam vni indiuiduo personali,
propterea quòd Christus, quoad per-
sonam, est vnum indiuiduum iuxta de-
finitionem personæ.

Actiones
& passio-
nes perso-
næ tribu-
endas.

Scribit vltcrius Amlingus pagina
231. *me statuere actionum operumq; in
Christo communicationem realem, non tan-
tū respectu ἀποτέλειματ^{ος}, verū etiā
ἐνεργείας.* Hic iterum sua commenta
mihi affingit, quia per communicatio-
nem realem, intelligit communicatio-
nem actionum & operum respectu na-
turarum, ac si humana natura diuina-
rum, & diuina natura humanarum fa-
cta esset subiectum. Sæpe autem dictū
& repetitum est, nos talem communi-
cationem realem siue physicam, quæ sit
confusio naturarum, proprietatum &
actionum, non docere: sed tantū hoc
agere, vt ostendamus, quomodo pro-
pria

pria naturarum, sint communia perso-
næ. Quod & in hac quæstione de ope-
rationibus & operibus Christi osten-
dere satagimus. Non possum autem le-
ctori non mōstrare, quomodo aduer-
sarius meus verba mea, pro sua mode-
stia, peruertat. Sic scripsi: Hypostatica
vnio non admittit talem diuisionem, vt
propriè loquendo possim dicere: Hoc
opus agit diuina natura Christi, & il-
lud opus facit humana natura eius,
&c. Hæc affirmo de persona, non de
naturis Christi, quibus suas proprias
actiones relinquo. Loquor enim de
hypostatica vnione, & vnitate perso-
næ Christi. Vt autem Amlingus lectori
persuadeat, me de naturis loqui: ver-
bis meis suas addit glossas, vt cūm di-
co: hypostatica vnio non admittit ta-
lem diuisionem: Amlingus in signo pa-
renthesis addit hanc glossam (*id est, di-
stinctionem*). Hac glossa vult ostendere,
me naturas cum operationibus con-
fundere. Hem astutias.

Modestia
Amlingi.

Deinde quod scripsi: ad talem diui-
sionem operum sequi diuisionē perso-
næ: rursum in signo parenthesis ad-
dit (*vt falso subijcit*) quasi ego hanc cōse-
quen-

quentiam extruerem. Sed sciat lector, præceptorum nostrorum Regulam esse, non meum inuentum. Rem totam Exemplo illo declarabo, quod Amlingus totam orthodoxam vetustatem semper in ore habuisse & clamasse ait, nempe illud Athanasii: *Tetigit vt homo, sanauit vt Deus.* In hoc dicto Athanasius vtitur concretis, non abstractis. Non dicit, natura humana tetigit, & natura diuina sanauit: sed homo tetigit, & Deus sanauit: quamuis secundum naturam humanam tetigerit, & secundum diuinam sanauerit. Concedo igitur Amlingo, propter naturarum discrimen, vim & operationem sanandi miraculose, esse à natura diuina, & operationem tangendi ab humana natura. Verum, quia homo & Deus vnus est Christus & vna persona, non satis est scire, cuius naturæ Christi propria sit actio, sanare: & cuius, tangere: sed propter personæ unitatem concedenda est hæc Regula, quæ docet, actiones & passionem non esse naturarum, sed personæ, quamuis personæ secundum illam naturam, cuius sunt propria, conueniant. Qui enim energias & apo-

Actiones
& passio-
nes sunt
personæ.

telestma

telestmata inter naturas diuidit, diuidit inquam, & non vni personæ tribuit, personam diuellit. Quare non solum clamandum est: tetigit vt homo, sanauit vt Deus: sed ad rauim vsq; (vt scripsit Amlingus) ingeminandum: Christus homo sanauit: & idem Christus Deus tetigit. Nam quod dicitur, Christus homo sanauit: non est per Allœosin interpretandum, vt per Christum hominem, intelligas saltem personam VERBI, & inde naturam diuinam sanantem. Non ita poteris, personam VERBI à Christo homine diuidere. Nam si personam VERBI nominas, ipsum hominem Christum nominasti, propterea quod corpus & anima Christi in VERBI persona subsistunt & homo sunt. Huic personæ, quæ simul Deus & homo est, *ὡς ἑαυτοῦ* & *ἀποτέλειματα* diuina realiter & reuera adscribo, quod personæ sint communia, quæ naturæ diuinæ sunt propria.

Similiter, quod dicitur, idem Christus Deus tetigit: etiam non est per Allœosin interpretandum, vt per Christum Deum intelligas hominem

Q3 assum.

assumptum (vt ita loquor) & inde naturam humanam tangentem. Non ita poteris Christum hominem, quinon in propria persona, sed in persona VERBI subsistit, & homo est, à VERBO diuidere, vt tantum homo realiter & reuera tangat, non Deus: Nam si hominem Christum nominas, personam VERBI nominasti, quæ homini Christo suam subsistentiam realiter & reuera communicauit. Huic personæ *ἡνέγκας* & *ἀποτέλειματα* humana realiter & reuera adscribo. Hoc vnico Exemplo, spero, lectorem intellectu- rum, quomodo actiones & opera naturarum propria personæ communi sint communia: cum non tantum propter naturarum & operationum discrimina dicendum sit: Christus tetigit vt homo: sanauit vt Deus: sed etiam propter vnitatem personæ perpetuè & indefinenter clamandum: Homo Christus sanauit, & idem Christus Deus tetigit.

Amlingus
defendit
Sacramen-
tarios,

Audiamus nunc, quàm fideliter
Amlingus & acerrimè Sacramentarios
socios suos defendat, de quibus pagina

na 71. hæc scripsi: Sacramentarij, qui affirmare non verentur, λόγον Deum, neq; personam, neq; naturam, neque essentielles proprietates, vilo modo assumptæ naturæ humanæ communicasse, etiam illud de actionibus naturarum in Christo addunt, falsum esse, τὸν λόγον per humanam naturam, & non, nisi mediante humana natura, omnia in vniuersum & semper efficere, aut easdem actiones humanæ naturæ, perinde vt diuinæ tribuendas esse, &c. Hic malè habet virum (vt videre est, pagina 231. 232) quod affirmem, Sacramentarios (quos ipse vocat orthodoxos) omnem communicationem τοῦ λόγου, naturæ & proprietatum essentialium negare. Ac meo teste testimonio conuincere vult, me Sacramentarijs manifestam iniuriam facere. Me enim, pagina 59. libelli mei falsum esse, quod concedant Sacramentarij naturas & earum proprietates communicari in persona Christi, id est, vniri. Et postea, pro sua modestia, erumpit & exclamat: Qua igitur conscientia hic scriptitat, ab iisdem, quorum iam verba recitauimus, affirmari, λόγον Deum, neq; personā, neq; naturā, neq; essentielles pro-

Sacramen-
tarios om-
nem res-
alem com-
municari
onem neg-
gare.

CAP. V.

prietates illo modo assumptæ naturæ humanæ communicasse? Fidēne merebitur apud viros cordatos homo in manifesta contradictione toties deprehensus?

Bona verba quæso. Qualem tu fidem mereberis apud cordatos, quod mihi toties contradictionem obijcis, ubi tamen omnes cordati contradictionis nequidquam vident. Tantum enim abest, ut affirmem, Sacramentarios aliquam communicationem naturarum, proprietatum & actionum in persona Christi concedere, ut pagina 59. dilucidè ostendam, Sacramentarios deprauare veterum sententiam: & verbum communicare tantum per vñiri exponere, quod sit falsum. Quia igitur tu conscientia affirmare audes, me approbare id, quod tamen data opera & manifestè à me reiectum esse omnes vident. Quando veteres hac verborum forma vtuntur, ut dicant, naturas & earum proprietates communicari in persona Christi, non tantum vnionem intelligunt, sicut Sacramentarij, sed personæ comuni, tam diuinā quàm humanā volunt esse communia, quia talis communio vnionem per-

CAP. V.

personalem sequitur, vnionem monstrat, sicut verus effectus suam causam. Non est igitur, Amlinge, vt tibi persuadeas, te cum Sacramentarijs idcirco non omnem communicationem naturarum, proprietatum & actionum negare, quod per communicationem intelligis vnionem. Hic enim latent insidiæ. Sed cum suprâ de hac re sit actum, plura iam non addam. Lector benignus sine dubio rectè iudicabit, qualem fidem mereatur aduersarius meus Sacramentariorum patronus, qui Antilogias colligit, & mihi obijcit, ubi tamen nullæ sunt aut conspiciuntur.

Eiusdem vehementiæ & patrocini est, quod pagina 232. & 233. cum magno zelo, sed inscito, extrudit, me sine atroci iniuria, Sacramentarios impudenter proclamare, & tanquam hereticos damnare omnes, quicumq; negant τὸν λόγον per humanam naturam omnia efficere, &c. Hic audis, lector, doctrinam Sacramentariorum, quam pro hæresi non vult proclamari Amlingus: sed dicit, esse doctrinam vniuersæ catholicæ & orthodoxæ antiquitatis, quæ aduersus

An filius Dei per assumptam naturam, tanquā per instrumentū omnia opera sua efficiat.

Apollinaristas & Monotheletas pugnarit: sic Damascenum, sic Scholasticos saniores docuisse, & hanc doctrinam fuisse perpetuum Ecclesiæ consensum, &c.

Quamquam autem verum est, propter naturarum Christi differentiam, nullam esse energiæ naturæ in naturam transfusionem, quam Sacramentarij finxerunt, & vocant realem communicationem, nobisq; hanc absurdam opinionem adscribunt, sed falsò (non enim docemus, diuinas actiones humanæ naturæ PERINDE, vt diuinæ tribuendas esse) tamen propter personæ Christi vnitatem, & propterea, quod actiones naturarum personæ communes sunt, credimus & confitemur, τὸν λόγον per humanam naturam, tanquam instrumentum viuum, actiones suas perficere. Nolo testimonia patrum, Conciliorum & Scholasticorū repetere, quæ in meo Tractatu à me citata sunt, cùm ea quilibet legere possit, pagina 35. 36. 37. Et hoc loco pagina 70. 71. & postea pag. 74. 75. & in sequentibus. Si Amlingus vnum tantum habuisset testimonium vel patris, vel concilij, vel Scholastici, nedum

sacra

sacræ Scripturæ, quo potuisset monstrare, corpus & animam Christi non esse omnium actionum τὸν λόγον instrumenta: crede mihi, non distulisset illud proferre, quia interdum multa testimonia solet congerere, vbi illis non est opus. Rectè fecisset si testimonia à me allata refutasset: verum, vt videre est, ne digito quidem illa attingit.

Stat igitur firmum & immotum, Epilogus, quamuis quælibet natura in Christo quod suum est agat iuxta proprias actiones: tamen id fieri cum communicatione alterius, propterea quod ambæ naturæ vnā communem personā habeant, cui actiones communiter conueniunt, vndecunq; sint, siue à diuina, siue ab humana natura Christi. Nos verò interim credemus, naturam humanam à VERBO assumptam instrumentum esse omnium actionum diuinarum, donec nobis Amlingus nouas suas Regulas probauerit: nempe, actiones non esse personæ, sed naturarum. Et, ad operum diuisionem communicationi oppositam, non sequi diuisionem personæ. Has nouas Regulas, si probauerit Antagonista meus,

CAP. V.

meus, & ostenderit nobis discrimen inter actiones diuinas, quas per humanam naturam efficiat, & quas non: tunc verissimum erit, quod ipse cum Sacramentarius sentit, τὸν λόγον non omnia in vniuersum & semper per naturam humanam efficere.

VI. SEXTVM, de quo in capite quinto tractatus mei egi, est: de viuificatione carnis Christi. Hic nihil animaduerti, quod ab Amlingo esset impugnatum. Habeo igitur hunc locum pro approbato, & pergo ad alia.

De miraculis, quæ Christus fecit.

VII. SEPTIMO, De miraculis Christi quæstionem tracto, pagina 76. & in sequentibus. Ἀντὶ λόγου diuinas miraculorum operationes assumptæ naturæ communicauerit realiter, hoc est, in rei veritate, ita vt assumpta natura cum assumente ad vnum operatum concurrat. Summa responsionis est: quod cum in Christo dux sint naturæ, vnā earum fulgere miraculis, alteram succumbere iniurijs: & tamen nihilominus vnā earum agere cum communicatione alterius, in quantum scilicet humana natura sit instrumentū diuinæ actionis, & actio humana virtutem

CAP. V.

tem accipiat à natura diuina, &c. Ad hanc responsionem nihil aliud, quod ogganniat, habuit meus Antagonista, quā quod pag. 233. scribit, *me in doctrina de miraculis vnā eandemq; ἐνέργειαν vtriq; Christi naturæ tribuere, contra Synodū Ephesinā, Damascenā & Thomā apertissima testimonia à me citata & ascripta, &c.* Hic apparet singularis in isto Amlingo impudentia cum malitia coniuncta: potuisset de proposita quæstione ex responsione & testimonijs Patrum, Conciliorum & Scholasticorum à me citatis iudicare, & de mea sententia certus esse: sed mauult verba quæstionis pro suo libitu detorquere, & mihi contrarietatem adscribere, quam desinere tandem figmenta & laruas suas in alijs oppugnare.

His verbis proposui quæstionem: ἂν ὁ Λόγος diuinas miraculorum operationes assumptæ naturæ communicauerit realiter, hoc est, in rei veritate: ita vt assumpta natura cum assumente ad vnum operatum concurrat. Ex hac quæstione, nondum audita responsione, collegit Amlingus, me vnā eandemq; ἐνέργειαν tribuere vtrique natu-

Amlingi impudentia.

ræ

Christi: & cū postea in responsio-
ne legeret quæstionis explicationem,
quomodo sit intelligenda communica-
tio operationum, videlicet non de na-
turis, sed de persona, dicit, testimonia
à me citata, mihi esse contraria, saltem
vt multas Antilogias corradat. Hic
sine scrupulo Amlingus potuisset in-
telligere, me non docere ipsius com-
menta de reali communicatione, quam
dicit esse transfusionem proprietatum
& operationum, si modò φιλοκενία,
qua laborat, ipsum hoc facere permi-
sisset. Stat igitur & hoc firmum immo-
tumq; quod de miraculis Christi hoc
loco à me tractatum est.

Deus est
passus
quomodo
intelli-
gendum.

VIII. OCTAVO. Vbi in hoc
capite quinto, etiam de passione Chri-
sti tracto, & doceo, quomodo intelli-
gendum, quod Deus dicitur passus: re-
spondeo quoq; obiter, pagina 86. libel-
li mei, ad Sacramentarium calumni-
as, qui hoc modo argumentantur: Si
corpus Christi est ubiq; personaliter, Ergo
passus est Christus nō tantum Hierosolymis,
sed & Romæ, & ubiq;. Item, Si ab instanti
conceptionis corpus Christi personaliter ubi-
que fuit, ergo non tantum in utero Mariæ
virginis conceptum est, sed in utero Herodi-

adis

adis & ubiq;. Has argutias & cauillatio-
nes existimat Amlingus indissolubiles
esse. Quare ægerrimè fert, & cum ma-
gna indignatione se solutioni meæ op-
ponit, vt Sacramentarium obiecti-
ones defendat, pag. 234. Præcipuè
verò & illud malè habet virum, quod
scripsi, corpus Christi personaliter ubi-
q; esse, iuxta Lutheranorum senten-
tiam: Quia Amlingus non vult esse Sa-
cramentarius, sed pro Lutherano ha-
beri. Verum cū ubiquitatem corpo-
ris Christi personalem impugnet cum
Sacramentarijs, & copias suas cum il-
lorum coniungat, quomodo Lutheranus
est: inuenitur & conspicitur in
castris Sacramentarium, qualem igitur
inuenimus, talem cum iudicamus.
Pagina 20. audet affirmare, diuersum ex
Luthero à plurimis iam pridem ad fastidium
vsq; inculcatum, & ad oculum demonstratū
esse, &c. Conati quidem sunt, fateor,
nonnulli impudentissimo ausu, Luthe-
rū ad castra Sacramentarium, quorū
hostis fuit perpetuus & constans, per-
trahere: sed illorum conatus hæcenus
fuit irritus. Ostensum enim est publi-
cè à quibusdam, Sacramentarios do-
ctrinæ & scriptis Lutheri vim facere,
sicut

CAP. V.

sicut nuper Reuerendus vir, Vniuersitatis nostræ Cancellarius publico scripto, ex Lutheri Tomis collecto, toti Ecclesiæ monstrauit, Sacramentarios doctrinam & scripta Lutheri non sine grauissimo scelere peruertere, cū tam impudenti ore, suum facere Lutherum conentur.

Aliquoties autem meminit huius propositionis: Corpus Christi ab instanti conceptionis personaliter ubiq; fuisse: vt appareat, illum hac propositione tanquam æstro posse inquietari. Satis autem suprā declaratum est, quomodo intelligi velimus id, quod dicimus, corpus Christi in V E R B O ubiq; præsens esse. Non transfundimus vbiquitatem in corpus Christi, neque dicimus corpus Christi vbiquitatis subiectum esse, quia cum ista reali, id est, physica communicatione, quam Sacramentarij dicunt esse proprietatem transfusionem & naturarum confusionem, nobis nihil rei est: Tres modos corporis Christi docemus simpliciter: vnum localem, alterum personalem: tertium Sacramentalem, quia de his tribus modis præsentis corporis Christi

Christi

CAP. V.

Christi expressum Dei verbum habemus. Docemus corpus Christi semper personaliter ubiq; & in vera administratione cœnæ Dominicæ panis Sacramentaliter vnitum esse, semper salua ipsius localitate. Et, neutrum horum trium modorum alterum destruere aut euertere, itidē docemus. Quod cū Amlingus cum suis focis capere non potest, audacter illud & perfidē negat, & contradictoria nobis obijcere non cessat.

Illud autem quod obiectioni suæ, de instanti conceptionis, immiscet Sacramentarij: nescio, an aliquis nostrum, hac formula sit vsus: ad depellendam tamen omnem suspensionem & deprauationem, ne quis forsā clamitet: verbis illis statum exinanitionis Christi euerti, hanc declarationem, (quam infrā cap. 6. de exinanitionis statu repetam) hoc loco ex Formula Concordiæ addo: *Christum Maiestatem suam statim in sua conceptione, etiam in vtero matris habuisse: sed vt Apostolus loquitur, seipsum exinanuisse, eamq; vt D. Lutherus docet, in statu sue humiliationis secreto habuisse, neq; eam semper, sed quoties*

R

ip̄e

CAP. V.

ipsi vñs fuit, vñsurpasse. Sed hæc hæc tēnus. Videamus porrò quā mira agilitate eum suis laruis pugnet Amlingus, pāgina 168. & 169.

De vñs
guitate.

Si caro Christi, inquit, ab instanti conceptionis personalem quandam vñquitatem & vñpraesentiam acquisiuit, sequitur, vñnionem in natura potius, quā in persona fieri, &c. Nec sequitur, ait, quia humana natura est in persona VERBI, idē eandem etiam, sicut personam VERBI vñbiq; esse, cum non sit idem quod VERBI, persona, &c. Frustra laborat Amlingus, vt ostendat humanam naturam, cum non sit idem quod ipsa persona VERBI, non habere proprietates naturæ diuinæ VERBI, & per consequens, personalem vñnionem non tribuere humanæ naturæ essentielles proprietates diuinæ naturæ: frustra, dico, laborat hæc in re Amlingus. Hæc enim sunt Sacramentariorum commenta, non est nostra doctrina. Isti sic cogitant, corpus Christi non posse personaliter vñbiq; esse, nisi vñquitatem in se recipiat, & sit vñbiq; SICVT (id est, eodē modo & ratione) VERBUM, à quo assumtum est: aut nisi VERBUM per carnē subsistat, sicut Amlingus hoc loco argu-

mentatur.

CAP. V.

Si caro Christi, ait, personaliter vñbiq; est, necesse est VERBUM per carnē subsistere: sed VERBUM non subsistit per carnē, Ergo corpus Christi non est personaliter vñbiq;. Item, natura diuina nihil aliud est, quā ipsa persona VERBI, quæ vñbiq; est: Sed humana natura non est ipsa persona VERBI. Ergo non est personaliter vñbiq;. Item, caro Christi ad aternam VERBI subsistentiā tracta est, vt in illa non per illam subsistat. Ergo non est personaliter vñbiq;. Item, Persona non extenditur extra terminos illius nature, ex qua subsistentiam habet. Ergo, quod est proprium personæ, vt est vñbiq;itas, non est commune humane nature. In summa, hoc vult Amlingus, nihil esse personaliter vñbiq;, quā quod naturaliter vñbiq; est, nam personam & naturam, per quā persona subsistit, eiusdē esse conditionis. Hæc sunt argutæ ratiois humane in Amlingo, quib; negat corpus Christi personaliter vñbiq; esse in VERBO.

Respondebo autem ad singula. Si caro Christi, ait, personaliter vñbiq; est: necesse est, VERBUM per carnē subsistere. In hac propositione hypothetica, consequens, cum antecedente necessariò non cohæret in mysterio vñnionis personalis. Quare consequentiā

R 2

nego.

An, caro
Christi
personali-
ter sit vñbi-
que.

CAP. V. nego, quia discrimen est, quoad Christum, inter personalem & naturalem ubiuitatem. Nam si VERBUM per carnem subsisteret, caro Christi naturaliter ubique esset, non personaliter, propterea quod natura diuina, per quam VERBUM subsistit, non dicitur ubique esse personaliter, sed naturaliter. Vult Amelinus, id personaliter ubique esse, Vbi persona & natura sunt vnum & idem, aut, vt sic dicam, eiusdem generis & conditionis: sed fallitur, quia persona VERBI, non tantum est eius naturæ persona, hoc est, diuinæ, per quam subsistit: verum etiam est persona humanæ naturæ, quæ in ea subsistit, quamuis non per eam subsistat. Sic corpus Christi, quod in persona VERBI subsistit, ratione personæ, personaliter est ubique: diuina verò natura, per quam VERBUM subsistit, naturaliter dicitur ubique esse, vt sit discrimen inter personam & naturas Christi.

Ad secundum
dum,

Sed instat aduersarius, naturam diuinam nihil aliud esse, quam ipsam personam VERBI, ergo & naturaliter & personaliter ubique esse, vnum & idem significare.

re. Respondeo. Antecedens non simpliciter verum est, quia discrimen est inter naturam & personam diuinam, quamuis in diuinis persona à natura realiter non differat. Et si nullum esset discrimen inter personam & naturam, tota Trinitas esset incarnata, sicut tota natura diuina in VERBO incarnata est. Tale igitur discrimen est, quoad personam Christi, inter personaliter & naturaliter ubique esse, quale est inter personam & naturam. Et necesse est, tale discrimen esse, quia persona VERBI communis est ambabus naturis, cum nihilominus ipsæ inter se sint incommunicabiles. Concedo autem, si respicis ad naturam diuinam, per quam VERBUM subsistit, quod naturaliter & personaliter ubique esse, sit vnum & idem: sed si respicis assumptam naturam, quæ in persona VERBI subsistit, tunc naturalis & personalis ubiuitas non sunt vnum & idem.

Quod autem tertio dicit, carnem Christi ad æternam VERBI subsistentiam tractam esse, vt in illa non per illam subsistat, Ideoque carnem Christi personaliter non esse ubique: nullam omnino consequenti-

R 3

am

CAP. V.

Natura
liter &
personaliter
ter ubique
esse, non
equipollens.

Ad tertium.

CAP. V. am habet. Nam si VERBUM per carnē subsisteret, caro naturaliter esset ubiq, vt paulò antè dixi. Idcirco autem, quia caro in persona VERBI assumētis subsistit, personaliter ubiq, esse dicitur, non naturaliter. Subsistit autem caro in persona Verbi, non sicut gemma in pala annuli, planeta in densiore parte circuli sui, Antuerpia in littore maris Balthici, (tales similitudines dederunt nobis Sacramentarij) nam hoc modo vnio VERBI & carnis accidentalis esset, non personalis: sed sicut natura à persona tota sustentatur. Nam tota persona VERBI, non aliqua pars eius (partem enim extra partem non habet) est persona corporis & animæ Christi. Corpus & anima Pauli, siue alterius hominis, non sunt tantum naturæ singulares, verum etiam in propria persona subsistunt, & habent propriam perfectionem, complementum & terminum: corpus verò Christi cum anima, quamuis sit singularis natura, non tamen habet propriam personam, in qua subsistat, & à qua habeat propriam perfectionem & complementum: sed ipsius subsistentia & persona,

est

est subsistentia & persona filij Dei, à CAP V, qua indiuiduata est, & accepit esse personale, ita vt persona filij Dei, nunc non tantum in diuina, verum etiam in natura humana subsistat. Cum autem persona infinita tota facta sit, non aliqua ex parte, naturæ finitæ subsistentia, cur non diceremus, finitam naturam, vt est corpus Christi, ratione infinitæ suæ personæ, in qua subsistit, esse ubiq, non quòd ipsa in se sit infinita reddita, sed quòd salua sua finitate, vbiquitatem in persona sua infinita possideat, & cum persona communi communem habeat. Credentes igitur & profitentes præsentiam corporis Christi in VERBO, nihil aliud volumus, quàm corpus Christi, saluo corporis modo, ubiq, esse in VERBO. Quamobrem præsentiam personæ VERBI non esse alicubi affirmandam, vbi tamen præsentiam assumæ naturæ in persona VERBI, neges. Hæc cogor sæpe repetere, quia sæpe ab aduersario meo hic oppugnor.

Verum in illo argumento, quod sequitur, maximè se prodit impietas: *Persona, ait Amlingus, non extenditur ex-*

R 4

tra

CAP. V.

tra terminos illius naturæ, ex qua subsistentiam habet. Ergo, quod est proprium personæ (vt est vbiquitas) non est commune humane naturæ, &c. Hoc argumentum ipsa personalis vnio dudum ab Arrianis negata est. Si enim persona filij Dei non extenditur (absit calumnia verbo) extra terminos diuinæ naturæ, per quam subsistit, quomodo salua incommunicabilitate naturæ diuinæ, persona eius facta est communis assumptæ naturæ? aut, quomodo assumpta natura subsistere incepit in persona filij Dei, cum VERBUM caro factum est? personam igitur extendi & communicabilem esse, necesse est, quamuis natura diuina, per quam persona subsistit, non extendatur.

Argumentum
ta contra
vnionem
personarum
lem.

Hæc dudum sunt disputata à Scholasticis, apud quos similia leguntur argumenta. Persona filij Dei non est aliud à natura ipsius diuina, per quam subsistit. Si ergo vnio non est in natura: sequitur quod non sit facta in persona. Item, illud ad quod aliquid assumitur, communicatur quodammodo ei, quod in ipsum assumitur: Sed de ratione personæ est, quod sit incommunicabilis: Ergo, personæ diuinæ non conuenit

CAP. V.

uenit assumere. Item, Persona constituitur per naturam: sed inconueniens est, quod constitutum assumat constituens. Ergo personæ non conuenit assumere naturam. Item, Personæ filij Dei, quæ infinita est, nulla est proportio ad humanam naturam, quæ finita est. Ergo nulla potest esse illarum vnio, &c.

Vides, pie lector, hæc dudum, vt dixi, esse à Scholasticis, contra vnionem personalem, disputata & refutata: & Arrianos hisdem Argumentis negare vnionem personalem, quibus Amlingus vbiquitatem corporis Christi in VERBO, negat. Nunc tu ipse iudica, quantum ab Arrianismo absint, qui negant personalem corporis Christi præsentiam, in VERBO siue persona assumente. Ideo autem manifestè & clarè dicimus (in VERBO personam) ne quis cogitet, nos carnem Christi vbiquitatis facere subiectum, aut vbiquitatem carnis proprietatem transfusam dicere: aut negare corporis modum. Frustra igitur laborat meus aduersarius, tollere discrimen inter personalem & naturalem vbiquitatem, & ostendere, quod nihil sit personaliter
R 5 vbiqui.

Epilogus.

CAP. V.

vbique, quod non sit etiam naturaliter
vbique.

Respon-
sio ad Sa-
cramenta-
riorum
argumen-
ta.

Audiamus nunc quomodo Amlin-
gus meam reñciat solutionem, qua Sa-
cramentariorum cauillationes retudi.
Si corpus Christi, inquit, est vbique per-
sonaliter. Ergo Christus passus est, non tan-
tùm Hierosolymis, verumetiam Romæ &
vbique. Item, Si ab instanti conceptionis cor-
pus Christi personaliter vbique fuit: Ergo non
tantùm in vtero Mariæ virginis conceptum
est, sed etiam in vtero Herodiadis, & vbique,
&c. Has Sacramentariorum cauillati-
ones dico in meo Tractatu, hac Maxi-
ma niti: Quidquid vbique est, illud quoque vbi-
que concipitur, assumitur, & patitur: quæ
omnino sit falsâ, cùm non statim quod
vbique est, etiam vbique agat & patiatur:
vt λόγος filius Dei, quamvis naturâ
vbique sit, solummodo tamen in vtero
virginis Mariæ, & non vbique huma-
nam naturam assumisse: & tandem his
cauillationibus talē Syllogismum tan-
quam responsionis meæ summam, op-
pono: Si λόγος vbique assumit, & vbi-
que in natura passus est, corpus quo-
que Christi vbique conceptum & assumtum,
& vbique passum est. Sed λόγος nec va-
bique

CAP. V.

bique assumit, nec vbique passus est. Ergo,
neque corpus Christi vbique conceptum
est, aut vbique passum est.

Hic colligit Amlingus Antilogias
& blasphemias. Dicit pagina 234. me
profiteri corpus Christi ab instanti concepti-
onis personaliter vbique fuisse: nec tamen con-
cedere, quod stante isto portento, non possit
non historia tam conceptionis, quam passio-
nis Christi, in meram phantasiâ necessariò
conuertere & ad omnia loca extendi. Posita
enim Antecedente necessariò sequi conse-
quens, &c. Fingit Amlingus, suo more,
Antilogiam, & quidem portentosam,
vbi nulla est. Non enim antecedens
pono siue affirmo ex Amlingi capite,
qui, cùm audit, corpus Christi esse v-
bique personaliter: intelligit corpus
hoc esse subiectum vbiunitatis: & per-
sonaliter ac naturaliter vnum & idem
significare: sed expressè affirmo, cor-
pus Christi personaliter, id est, in per-
sona VERBI, saluo corporis modo,
præsens esse, vbiunque VERBVM
præsens esse dicitur. Hoc si porten-
tum est, vt Amlingus calumniatur,
etiam ipsa vnio personalis Amlin-
go & Sacramentarij portendum erit.
Nam

CAP. V.

Nam sicut vnio personalis modum corporis minimè euerit: ita quoque præsentia corporis Christi in VERBO, quæ ex vnione personali sequitur, modo corporis Christi naturali nihil omninò incommodat. Si hoc, quod ex vnione personali necessariò sequitur, portentosum est, & impossibile: ergo & antecedens, hoc est, ipsa vnio personalis impossibilis erit & portentosa. Tu igitur Amlinge ex numero es illorum Dialecticorum, de quibus Lutherus in libro de Concilijs scripsit: qui Antecedens concedebant, & consequens negabant: hoc est, qui vnionem personalem concedere volebant videri, & tamen communicationem idiomatum veram, quæ ex vnione personali sequitur, negabant: quos tu dicis, esse homines nullo iudicio præditos, vel insigniter impudentes.

Amlingi
modestia.

Verùm operæ precium est audire, quomodo aduersarius Sacramentariarum cauillationum solutionem, quæ est in meo Tractatu, accipiat, vt hominis ingenium noscamus. Dicit, me argumenta illa per instantiam soluere, quod (bona venia) non est verum.

Nam

CAP. V.

Nam falsitatem ostendo ex omiſſa propositione maiore: *Quidquid vbiq; est, illud quoq; vbiq; concipitur, assumitur & patitur.* Hanc propositionem esse falsam, à persona VERBI demonstro: & idè à persona VERBI, quia corporis Christi vbiquitas personalis, nulla alia est, quàm vbiquitas personæ VERBI. Nullam enim vbiquitatem corpori Christi tribuo, quàm in se ipso quacunq; ratione habeat. Amlingus verò, qui nullam corporis Christi personalem vbiquitatem agnoscit, quàm quæ simul est naturalis, & cuius ipsum Christi corpus sit subiectum, putat me dedisse instantiam à diuina natura, tanquàm à disparata specie: cùm tamen de diuina natura in abstracto considerata nihil dicam: sed ab Exemplo personæ VERBI vbiq; præsentis, in qua corpus & anima Christi, saluis ipsorum proprietatibus naturalibus, subsistit, demonstro, hanc propositionem falsam esse: *Quidquid vbiq; est, illud quoq; vbiq; concipitur, assumitur & patitur.*

Tu igitur Amlinge eludere conaris, ad quæ respondere non potes. Verba elusionis tuæ sunt: *puerilis est, in*

CAP. V.

inquis, *paralogismus secundum plures interrogaciones, nihilq̄ ad rem facit. Miscere enim disparata, & de alijs interroganti, de capis respondere, non est conferre pedem sed turpiter fugere.* Hic iudicet lector, annon Amlingus eludere conetur, ad quæ non potest respondere. Meus Syllogismus est, (quem ipse vocat puerilem paralogismum) Si λόγος, aio, (hic audis, me de persona filij Dei loqui, non de natura diuina, quia persona assumptæ, non natura) ubiq̄ assumptæ, & ubiq̄ in natura assumptæ passus est: corpus quoq̄ Christi ubiq̄ conceptum & assumptum, & ubiq̄ passum est. Ratio huius consequentiæ est, quia VERBI & assumptæ carnis una est eademq̄ persona, de cuius ubiquitate disputatio est. Si nunc de persona VERBI, quam ubiq̄ esse in confesso est, non potes dicere, quod ubiq̄ assumptæ, & ubiq̄ passæ sit, quomodo illud de corpore Christi affirmabis, cum corporis Christi & VERBI sit una communis persona: & corpus Christi salua sua localitate, a persona innita, finitatem & terminum personale accepit. Est igitur hæc propositio

hy

CAP. VI.

hypothetica vera: Si λόγος ubiq̄ assumptæ, & ubique passus est, corpus quoq̄ Christi, in persona τῷ λόγῳ subsistens, ubique conceptum & assumptum, & ubiq̄ passum est. Sequitur nunc. Sed λόγος nec ubique assumptæ, nec ubiq̄ passus est: Ergo, neque corpus Christi ubiq̄ conceptum, & ubique passum est. Hic iudicet pius lector, an hæc consequentia sit puerilis paralogismus: an de alijs interrogatus, de capis responderim: an pedem contulerim, vel turpiter fugerim.

Non sunt extremè contraria, ut tu Amlinge fingis: Corpus Domini in vtero solius Mariæ virginis in unitatem personæ VERBI assumptum esse: & ab instanti nihilominus conceptionis idem corpus Domini personaliter ubique fuisse. In tuo quidem capite contraria sunt, in quo corpori Christi tanquam vni eidemq̄ subiecto, tribuis localitatem & ubiquitatem: Ego verò corpori Christi tribuo localitatem, & personæ eius ubiquitatē. Quia persona corporis & animæ Christi, est persona τῷ λόγῳ ubiq̄ præsentis. In hac ubiq̄ præsentis persona, dico corpus assumptæ

Ubiquitatē
& conceptū
p̄rio non
sunt contraria.

CAP. V. assumtum ubiq; præsens esse personam
liter salua sua localitate. Hac senten-
tia nihil omnino dissentio à propria
doctrina Ecclesiæ: sed discrimen na-
turarum, & unitatem personæ reti-
neo.

Friuolum igitur est, quod ita in-
terrogas pagina 235. *Fuitne ergo cor-
pus Domini extra uterum Deiparæ virgi-
nis ante partum? Hæc blasphemiam, &c.*
Audi Amlinge, Hæc blasphemia est
figmentum tui cerebri. Non enim ad-
scribo corpori Christi tanquam subie-
cto ullam vbiquitatem, qua extendat-
ur in omnia loca mundi, sicut tu cum
socijs tuis calumniaris. Hoc loco emi-
cat Amlingi modestia. Nam ubi ego
verba Sacramentarium recenseo,
qui illud de ventre Herodiadis nobis
dudum obiecerunt, singulari religio-
ne & modestia quasi à nomine tam
prophano Herodiadis, hactenus à se
non audito abhorreat, exclamat Am-
lingus: *horresco referens.* Verum quid
horrescis, bone vir? Sacramentarij tui,
quibus tu patrocinaris tam casta &
pudica habent ora, quæ nobis talia
Exempla prostituunt, quæ si à nobis
neces-

Amlingi
modestia.

necessariò inter refutandum repetun-
tur, vobis horrorem incutiunt, quia
agnoscitis vos horrenda Exempla no-
bis obiecisse. At horrores isti, qui vos
concutiunt, nihil aliud sunt, nisi præ-
ludia æterni horroris, qui vos manet,
nisi tandem finem Christo obloquen-
di & detrectandi faciatis.

Friuolum & illud est, quod inter-
rogat his verbis: *An non ex diametro*
inter se pugnant, si cum D. Iohanne Mat-
thæo credas: vnum illud idemq; Christi cor-
pus tempore passionis fuisse ubiq; nec ta-
men alibi quàm Hierosolymis passum esse?
Friuolum autem ideò non est, quia
non tribuo corpori Christi tanquam
vni eidemq; subiecto passionem & v-
biquitatem: sed passionem addico
corpori, & corporis Christi vbiquita-
tē, personæ eius, in qua subsistit. Non
facio corpus Christi subiectum vbi-
quitatis simul & passionis, vt Amlin-
gus nugatur, & ex suis nugis Sophi-
sticè concludit: Ergo vno eodemque tem-
pore, eiusdem corporis respectu, passus simul
est Christus Dominus, & non est passus.
Item, ergo naturaliter humanitas Christi
patitur, quæ Hierosolymis fuit, personaliter
S autem

Corpus
Christi lo-
caliter pas-
titur, & est
personali-
ter ubiq;.

CAP. V.

autem non patitur, non moritur, quia personaliter ubique fuit. Sic solet Amlingus suis cauillationibus & sophismatis ludere in retam ardua, & sophisticum suum ingenium prodere.

Monstrabo tibi, lector candide, quomodo sophisticetur Amlingus. Fides catholica hæc est, Christum passum esse carne, hoc est, non secundum diuinam, sed secundum humanam naturam. Si illud impius & Sophista hæc audit, ex hac vera fide, talia sophismata colligit: Si Christus passus est secundum carnem, non secundum diuinitatem: ergo Christus passus est, & non est passus. Item. Ergo Christus personaliter non est passus: sed tantum natura humana passa est. Talem Sophistam hoc loco agit Amlingus. Veritas quam profiteor hæc est: Christum secundum proprietatem corporis sui passum esse Hierosolymis, sed respectu personæ in qua subsistit, nihilominus personaliter fuisse ubique propter unionem personalem, quæ nec in morte Christi soluta est: Ergo, inquit Sophista Amlingus, Si corpus Christi est ubique, & Christus non est passus nisi Hieroso-

lymis

CAP. V.

lymis, Christus est passus, & non est passus. Ergo, non personaliter est passus, quia personaliter ubique fuit, sed tantum natura est passa, quæ erat Hierosolymis. Verum quid agas cum eiusmodi Sophistis, qui Antecedens, quod est articulus fidei, & ratione humana non comprehenditur, ex sophistico suo cerebro calumniantur, & hæreses inde absurdas & horrendas sophisticè colligunt & concludunt: Sed tales Sophistas suo relinquamus iudici, rectè iudicanti.

Refutatis igitur calumnijs, cauillationibus & Sophismatis, quibus me aduersarius inuasit, manifestè & perspicuè apparet, quod, quidquid hoc loco de passione Christi, & de præsentia corporis Christi in VERBO ubique præsentis, in Tractatu meo publice proposui, id omne adhuc immotum, inconcussum & firmum maneat ac perduret.

IX. NONVM. Capite quinto mei Tractatus quæstio nona est, de appellationibus officij Christi, totius personæ convenientibus. Vbi post refutationem Francisci Stancari (qui Christum dicebat, secundum huma-

De appellationibus officij Christi.

S 3

nam

CAP. V.

nam naturam tantum, nostrum esse mediatorem) rursus Sacramentarios aggredior, qui voce & scriptis contendunt, falsum esse quod docemus: Christo secundum humanam naturam, data esse omnia, de quibus Scriptura sancta testatur, quod Christo data sint. Hic iterum strenue & fortiter succurrit Amlingus socijs suis Sacramentarijs, quibus semper quas potest fert suppetias, & quos hoc loco per undecim ferè folia inani & frustra, neco conatu defendere nititur.

Tentabo an breuibz tam multa eius comprehendere possim, quò responsio eò sit expeditior. Primò dicit pag. 236. me velle videri Franciscum Stancarum reprehendere & damnare: verum cum contendam officium iudicis datum esse Christo secundum humanam naturam, me nihil aliud agere, quàm cum Stancaro. Mediatoris officium ad solam Christi humanitatem accommodare. Et multis probat, potestatem officij Mediatoris, Christo datam esse ab aeterno, ut ex beneplacito quidem patris, opera tamen filij liberaremur ab ira Dei & aeterna morte. Deinde pagina 238. dicit, me mihi ipsi contrarium esse, quòd cum illud

PAN-

CAP. V.

Pauli: *Unus est mediator Dei & hominum*, homo Iesus Christus, de persona rectè accipiam: illud verè Iohannis: *Patrem omne iudicium dedisse filio*, non nisi de natura assumpta interpreter. Tertiò, me docere ait: *Christum secundum utramq; naturam iudicium exercere*: sed potestatem exercendi tantum carni datam esse: & cupit illud saltem eritari, exerceatne Christus secundum diuinam naturam iudicium, non accepta exercenda potestate. Quartò ex Tertulliano probat, *filium Dei Mediatoris officium à patre accepisse, antequam fundamenta mundi iacerentur*: sed reuelatum esse in tempore, & respectu Ecclesiae, cui ista manifestauerit, rectè dici, *Christum in tempore accepisse*, quod respectu sui iam inde à primordio rerum, ut filius habuerit. Tertulliano addit testimonium Lutheri, & producit Regulam nulla Sophistica labefactandam, quæ sic sonat: *Res dicitur tunc dari, quando manifestatur*. Hanc Regulam veram esse Exemplis monstrat. Quintò petit Anabaptinis à me ignosci, quod hoc in loco non nihil immorentur. idq; propterea, quod præter fas & æquum, varijs modis exagitentur, propter hanc ipsam questionem: *utrum data Christo in tempore, tantum ad natu-*

S 3

ram

CAP. V.

ram assumptam: an verò ad totam personam referenda sint. Hæc est summa eorum, quæ Amlingus per tot folia hæc de re coaceruat. Respondebo autem ad singula.

Christo
quomodo
omnia
data.

Primò, quod doceo, Christo secundum humanam naturam data esse omnia, de quibus Scriptura testatur, quòd Christo data sint in tempore, neque me pudet, neque poenitet: nec propter Amlingum & suos socios sic docere cessabo. Sunt enim ipsissima Athanasij verba, citante ea Theodoro Dial. 2. *Quæcunq; dicit Scriptura accepisse filium, & esse glorificatum, dicit propter eius humanitatem, non diuinitatem.* Quod verò Amlingus interrogat, quorsum opus fuerit, vt VERBUM caro fieret, si officiũ, quod toti VERBI incarnati personæ incumbit, saluatamē vtriusq; naturæ proprietate, secundum assumptam tantum naturam accepit? Ad illud expressè respondeo, quod filius Dei ab æterno à patre accepit & habuit, illud ipsum factus iam filius hominis per incarnationem, secundum humanam naturam accepit in tempore, ita vt tota persona sit iudex

CAP. V.

iudex & mediator constituta, non tantum assumpta natura: quamuis tu Amlinge cum socijs tuis perfidè neges: *filium Dei in quantum homo natus, aliquid qualecunq; sit per incarnationem realiter accepisse in tempore, vt paulò infrà audiemus.*

Iam, vt solet Antagonista meus, De officio suas consequentias necit, ex falsa mediatoris, quam finxit, hypothesi: *Si caro tantum,* inquit, *officiũ vel munus mediatoris accepit, quid aliud hinc necessariò consequetur, quàm filium non quidem ex patris decreto factum esse mediatorem: sed iam ante fuisse & esse mediatorem tñ φύσε, natura, non consilio vel decreto: & à patre siue genitum siue factum potiùs seruii quadam conditione ad capeffendum hoc muneris, quàm in communi Trinitatis senatu volentem ordinatum ac missum, &c.* Huic consequentiz & alteram annectit, sicut valde felix est ex suis cõmentisnectere hæreses: atq; ita, ait, *nō poterit non filius inferioris esse, quàm pater dignitatis, etiã respectu essentie, quæ est noua Antitrinitariorum, & veterum Arrianorum blasphemia, quã ubiquistas simul, vt & paulò antè, Stancarum, alio atq; alio fucatam duntaxat colore, hodie*

CAP. V.

(*pro dolor*) in Ecclesiam velut ab orco reuocare, nemo est inter mediocriter horum certaminum peritos, quin deploret, nedum ut etiam nobis tacentibus, id ipsum non agnoscat. Hic habes Amlingi ingenium & modestam defensionem. Quam pulcras & firmas consequentiasnectere potest: videlicet, quod Arrium ex orco reuocent, qui Athanasium sequuntur, & docent: Christo secundum humanam naturam data esse omnia, de quibus scriptura testatur, quod Christo data sint in tempore. Hanc certè consequentiam Athanasii acumen non vidit, quo tamen nemo ferè fuit, qui Arrianis maiori zelo resisteret. Sed non multis opus est demonstrationibus. Experientia docet, qui sint illi, qui Arrianismum ex orco hodie reuocent: & ex qua factione oriantur. Istorum vicem dole, Amlinge, si dolere potes, & si fucorum atque certaminum tam peritus es. Non negamus *ὁμοσίου* personarum in Trinitate: non negamus ante iacta fundamenta mundi datum esse filio Dei, ut assumpta carne sit mediator noster: sed docemus, per incarnationem VER-

B I,

BI, datum esse assumptæ naturæ indi-
CAP.V.
genti, quod VERBUM ab æterno acceptum habuit: ut filius Dei in duabus naturis subsistens, totus sit mediator secundum utranque naturam. Non spero hac doctrina Arrium ab orco reuocari: sed Lectorem intelligere confido, Amlingum sua non defendere: sed conuicium rectè docentibus facere.

Deinde, quod contradictionem
Quomodo
mihi obicit & dicit, *me verba Christi, Iohannis 5. non recte exponere de natura assumpta, quod Christo à patre iudicium sit datum, eò quod est filius hominis, &c.* non possum me rectius & facilius ex illa obiectione expedire, quam si Lectori ostendam, Amlingum in eo, non me, sed totam antiquitatem, & præceptores nostros reprehendere. Argumentabantur Arriani quondam ex his verbis contra Christi diuinitatem: *Si pater, aiebat, filio dedit iudicium: Ergo, minor est dignitas & essentia filij, quam patris.* Audiamus ergo, quid Arrianis responderint patres: & quomodo hæc verba Christi intellexerint atque exposuerint. Cyrillus lib. 2. in Iohannem cap. 144.

S 5

Causam

Caussam quare (scilicet dare vitam & iudicium) sibi data à patre dixerit, illico subiecit dicens, quia filius hominis est, ut intelligamus, omnia sibi data fuisse ut homini, qui cum creatura sit, nihil habet à seipso, &c.

Vigilius lib. 5. cap. 4. Cur non dixisti Domine Iesu Christe (sic alloquitur Christum) & potestatem dedit ei, quoniam filius Dei est? Unus respondet Christus) & idem sum, nec dividi possum: sed quare vel unde acceperim, quod semper habui, volui demonstrare. Secundum naturam enim, qua Deus VERBUM sum, nihil egui, nihil accepi, quoniam filius Dei sum, & in hoc natus sum: secundum naturam autem carnis, qua Deus VERBUM incarnatus, homo factus sum, & egui & accepi, quoniam filius hominis sum, & ad hoc natus sum, &c. Has expositiones Cyrilli & Vigili, ut diligentur animo perpendat, antagonista meum rogatum volo.

Augustinus super Iohannem tract. 21. hæc verba habet: secundum quod filius est Dei, sicut habet pater vitam in semetipso, sic & dedit filio vitam habere in semetipso: secundum autem, quod filius hominis est, potestatem dedit ei iudicium faciendi, &c. Huc aduersarie, & ab Augusti

no & alius discere, quod pertineat dare vitam, & quod, dare iudicium. Chrysostomi interpretatio, & abbreviatoris eius Theophylacti: Item, quomodo textum hoc loco distinguant, ut Sarmosatenus hæretico, etiam abutenti his verbis Christi: quia filius hominis est: occurrant, non est mihi ignotum, neque mihi aduersatur. Credo enim filius Dei ab æterno ante iacta fundamenta mundi, à patre, sine initio, per æternam generationem accepisse ut vitam & esse: ita etiam per æternum consilium & decretum mediatoris officium & iudicis. Verum quod Amalingus per æternam hanc acceptionem euertere conatur eam, quæ assumptæ naturæ per incarnationem in tempore, à patribus orthodoxis & præceptoribus nostris adscribitur, illud nullo modo probandum aut admittendum est.

Huc referam quomodo Lutherus loquatur de accepta potestate Christi à patre, in lib. de ult. verbis Davidis, ubi sic scribit: Christus ipse ait, Iohan. 7. Omne quod habet pater, meum est: Non dicit, pater nihil amplius habet, ego solus omnia habeo: vel, pater omnia habet solus, ego nihil habeo, sed pater habet omnia sed.

Quomodo
Christo
potestas
sit data.

CAP. V.

sed illa omnia, quæ habet pater, mea sunt. Clare dicit hoc, quod pater & filius unicum habeant diuinitatem, & inde quidquid est patris, quod est filij, etiam est Spiritus sancti, sicut ipse dicit: De meo accipiet. De quo meo? Sine dubio de meo, quod pater habet: ita accipit Spiritus sanctus ab utroque a patre & filio eandem plenam & totam diuinitatem ab æterno. Item, Iohan. 5. Sicut pater in seipso vitam habet, ita dedit filio habere vitam in seipso. Et sicut pater resuscitat mortuos & viuificat: ita etiam filius viuificat quos vult, ut omnes glorificent filium, sicut glorificant patrem. Hæc omnia, inquit Lutherus, de prima & æterna, diuinaque generatione dicta sunt.

Nunc animaduerte, Amlinge, quomodo Lutherus ea, quæ filius ab æterno per æternam generationem a patre accepit, etiam per incarnationem in tempore accepisse dicatur. Sic enim sequitur: secundum alteram temporalem & humanam natiuitatem etiam ei data est æterna potestas Dei, sed in tempore, non ab æterno, quia humanitas Christi non ab æterno fuit sicut diuinitas, sed sicut numeratur & scribitur, Iesus Christus Mariæ filius hoc anno natus est, annos 1543. Verum ab

CAP. V.

eo momento velictu oculi, quod diuinitas & humanitas in unam personam unite sunt, est & vocatur homo ille Mariæ filius omnipotens & æternus Deus, qui æternam habet potestatem, qui omnia creauit & sustentat, scilicet per communicationem idiomatum. Huc veniat Amlinge & discat à Luthero, vnde & quæ sit communicatio idiomatum. Sic enim inquit: Per communicationem idiomatum, ideo quod cum diuinitate est una persona & verus Deus. De hoc loquitur, Matth. 11. Omnia a patre meo mihi data sunt. Et cap. 20. Data est mihi omnis potestas in celo & in terra. Cui MIHI? Mihi Iesu Nazarenæ filio Mariæ & homini nato. Ab æterno eam habeo a patre antequam homo fierem: sed cum homo fierem, in tempore eam accepi secundum humanitatem: sed absconditam habui, vsq; ad resurrectionem meam, & ascensionem, per quæ debebat manifestari & reuelari, sicut Paulus ad Rom. 1. Manifestatus & demonstratus est filius Dei potenter, &c.

Hæc verba Lutheri tam perspicua sunt, ut nulla sophistica possint labefactari. Hanc Lutheri sententiam sequor, & potestatem vitæ & iudicij non ad naturas Christi: sed ad personam

Potestas
vitæ & iudicij
ad
personam
referenda.

nam

CAP. V.

nam restringo filiū Dei, quæ vnā eandemque potestatem duplici modo accepit: nempe per æternam generationem extra omne tempus: & per incarnationem, quæ in tempore facta est. Parum igitur modestè se gerit Amlingus pagina 239. vbi sic scribit: Quod si eandem sententiam (quod scilicet pater dederit filio habere vitam in seipso.) D. Iohannes Matæus ad naturam duntaxat assumptam restringere cum suis affectibus non erubuerit, eo ipso simul τὸ ὁμοῦσιον in mysterio Trinitatis: & τὸ ἑτεροῦσιον in mysterio VERBI incarnati abnegabit, hoc est, purum putā pro Christiana Religione aduersariū profitebitur. O nouæ Theologiæ distationem, &c. Agnosceis hinc Amlinge, tuam modestiam. Miror te non erubescere & horrescere (quia horrescere interdum soles) quod tam tetros errores & abominabiles hæreses contra conscientiam tuam insontibus obſistere audeas. Nonne cogitas, multos pios hæc tua conuitia legere, & inde tuum ingenium ad conuiciandum procliuè agnoscere, & præ dolore exclamare. O conuiciatorem.

Tertiò, ad illud respondeo, quod ait me docere: Christum secundum naturam naturam

CAP. V.

naturam iudicium exercere, sed potestatem exercenditantum carni datam esse. Non erubescis Amlinge talia effutire? An non lectorem eadem pagina libelli mei, quam tu annotas, contrarium legere, cogitas? Profiteris te nunquam humanam naturam Christi ab administratione vel sacerdotij, vel regni, vel iudicij excludere: sed illud saltem erudiri cupere: exerceatne Christus secundum diuinam naturam iudicium, non accepta exercendi potestate? Responsionem paulò antè audiuiſti. Accepit filius Dei hanc potestatem à patre ab æterno. Sed quid amplius? negabisne filio Dei, qui per incarnationem factus est filius hominis, hanc potestatem in tempore datam esse? negabis ideo Christo secundum humanam naturam data esse omnia, de quibus Scriptura testatur, quod ei data sint in tempore? Ad quid verò producis testimonia Tertulliani, ut doceas, filium Dei potestatem iudicandi ab æterno accepisse, cum nemo sit qui illud neget? Consentio tibi, quod ais, dari, apud Euangelistas non respicere nudā carnē, sed esse officij determinationē toti personæ insubentē, non enim respicio nudā carnē: sed

CAP. V. sed carnem in persona filij Dei subsistentem considero, hoc est, ipsam personam nunc etiam in humana natura subsistentem, hanc dico accepisse in tempore, quod habuit ab æterno.

Hic obseruet Lector Amlingi Theologiam, qui pagina 243. verbis affirmat perspicuis, ad personam Christi pertinere, quod filio Dei datum esse dicitur ab æterno: ad manifestationem verò factam Ecclesiæ, respicere illud, quod in tempore Christum accepisse, dicitur. Hæc audet Amlingus affirmare, ὡς τολμῆρος ἐγκλησις, contra veterum & recentiorum sententiam. Quid verò Lutherus de hac re verbis doceat non obscuris, paulo antè monstratum est: illud, nempe, quod filius Dei dicitur accepisse in tempore, rectè sic dici, propter incarnationem qua homo factus est. Quæ tamen Lutheri verba peruersè in suam sententiam torquere conatur Amlingus: & dicit, intelligenda esse de manifestatione, secundum Regulam nulla sophistica labefactandam: Res dicitur tunc dari, quando manifestatur. Videt autem pius lector, verba Lutheri tam plana esse, ut non possint aliter intelligi, quàm sonant.

Sen-

CAP. V. Sententiam suam de manifestatione declarat Amlingus pagina 245. his verbis: *Sicut hæc omnia* (de quibus Tertullianus erat locutus) *filius ab æterno, qua est patri ὁμοῖος* & *antiquam fundamenta mundi idcerentur, accepit: ita eandem reuelauit in tempore, atq; ita respectu Ecclesiæ, cui ista manifestauit, in tempore, (ut missus) accepisse dicitur, quæ respectu sui tam inde à primordio rerum, ut filius, habuit, &c.* Regulam verò illam, siue tropum, ut vocat, quo res dari dicitur, quando manifestatur, non tantum testimonio Augustini & Magistri Sententiarum munit & corroborat, sed ita eam nobis commendat, ut dicat, *minori cum veritatis & salutis humanæ dispendio, solem e mundo, quam hanc Regulam ex Ecclesiæ auferri: cum tamen nemo sit, qui Regulam neget: hoc duntaxat monendum ducimus, ut diligenter circumspiciamus, ubi, & quibus rebus sit adhibenda illa tam utilis Regula, & accommodanda.* Non enim concedimus Amlingo, ut illam opponat huic Regulæ Athanasii: quod, *quæcumq; scriptura dicat Christum in tempore accepisse, propter humanitatem illud di-*

T terè;

CAP. V.

Quare
Amlingus
neque hu-
manitati
Christi of-
ficia data,

cere, non propter diuinitatem: vel, vt ex acceptione maiestatis, quam humana natura per assumptionem in vnitatem personæ filij Dei accepit, tantum manifestationem faciat Ecclesiæ respectu, earum rerum quas accepit & habuit ab æterno. Hanc enim solam ob causam negat Amlingus etiam officia Christi, vt sunt mediatoris & iudicis, humanæ naturæ personaliter, hoc est, in quantum filius Dei in ea subsistit, in tempore data, vt omnino nihil relinquat carni Christi, aut in quantum Christus homo, quod sit diuinitatis proprium, nisi quod per allocutionem, & prædicationem siue communicationem verbalem illi tribuitur. Non enim carnem Christi aliquid huius accepisse existimat, cuius non sit factum subiectum, aut quod in se non receperit.

Hæc est Theologia Amlingi, qui hoc loco multis disputat, etiam Deo, in tempore posse aliquid tribui, falsum igitur esse illud Athanasij quod Scriptura propter humanitatem, non propter diuinitatem, refertur Christo aliquid datum esse in tempore. Ideo à me quaerit, an Petrus Christo aliquid dederit, cum diceret:

Tu

CAP. V.

Tu es Christus filius Dei viui? Item, an non tribuamus Deo cultum diuinum & sacrificium laudis? Annon reddamus Deo, quæ Dei sunt? & multa alia irreligiosè garrit, & seipsum turpissimè confundit apud omnes bonos, & Dei timentes, qui sciunt, accipere ab æterno & in tempore ita differre, vt in tempore accipi dicatur illud, quod non antè habetur, quàm datur: ab æterno verò, quod nunquam defuit illi, qui accepisse dicitur. Quare, si per vnionem personalem (qua filius Dei carnem nostram in vnitatem suæ personæ assumpsit, & illi personam suam, & omnia quæ illam sequuntur, communem fecit) carni assumptæ nulla arctiori ratione data est, diuinitas, gloria, & potestas, quàm qua Petrus Christo diuinitatem dedit, cum illi diceret: Tu es Christus filius Dei viui, & quàm nos Deo damus gloriam & potestatem, cum illum colimus, inuocamus, glorificamus & illi gratias agimus, profectò malè actum de nostra salute, quæ nos in Christo habituros & possessuros speramus. Si Christus, qua homo est, gloriā diuinitatis, aut maiestatem diuinam, non alia

T ratione

CAP. V.

ratione accepit, quàm Deus nostram glorificationem, laudem, gratiarum actionem, & confessionem accipit, nempe, verbali prædicatione; per quâ Deo nihil accedit, qui ab æterno nullius indiguit, quomodo Christus homo, verus erit Deus: Talis est Theologia Amlingi.

Postremò, quòd conqueritur Antagonista meus, pagina 243. se à quibusdam exagitatum esse, præter fas & æquum (de quo tamen ego multò dubito) propter hanc ipsam quæstionem: *Utrum data Christo in tempore, tantum ad naturam assumptam: an verò ad totam personam referenda sint: & petit sibi à me ignosci, quòd tam diu in hac materia sit immoratus: facile illi omnem, quam mihi creauit molestiam, condonabo, si modò maiestati filij hominis, quàm per incarnationem VERBI in tempore accepit, detrectare: & suum Tropum (quo dare & accipere in tempore, pro manifestare intelligit) Regulæ Athanasii supra allegatz, opponere cessauerit. Quia immotum itat & firmum, quòd, quæ filius à patre, ab æterno accepta, semper habuit, aut per æternam*

CAP. V.

nam generationem, aut diuinum decretum: in tempore acceperit per illud quod homo factus est, ita vt verissimum sit illud Athanasii, quòd quæcunque scriptura dicit, Christum in tempore accepisse, propter humanitatem dici: non propter diuinitatem.

X. DECIMO. Tractaui in libello meo quæstionem de Adoratione Christi: annè humanæ naturæ adoratio, & quomodo ei conueniat. Cùm verò Amlingus hanc quæstionem præterierit, & intactam reliquerit, ego quoq; nihil ampliùs addam. Restant adhuc in hoc capite quinto de reali communicatione sex illa, cuiusdam Zeruestani Theologi, argumenta, à me hoc loco examinata, quorum defensionem Amlingus suscepit immodestissimam, quorūq; occasione totum Tractatum meum expugnare & solo æquare conatus est. Ad hanc sex Argumentorum defensionem, mihi nunc ex ordine erat respondendum: sed pro examine meo priùs respondere nolo, quàm reliqua duo capita sextum & septimum Tractatus mei, à mendacis,

De adoratione qua
Christus
adoratur.

calumnijs & cauillationibus aduersarij vindicata sint. Sequitur ergo caput sextum.

DE SEXTO CAPITE.

De statu
exinanitionis
Christi.

Hoc caput Tractatus mei continet doctrinam de statu exinanitionis Christi, de quo hæc doceo: I. Primum, quamuis incarnatio Verbi, siue filij Dei, sit ipsius humiliatio siue exinanitio, naturæ verò assumptæ exaltatio, propterea quod in persona filij Dei subsistere incepit, & cum natura diuina vnā communem personam habere, & omnia diuina in communi persona ad communem vsum & effectum possidere: tamen Christum, verum Deum & hominem, non duxisse rapinam, se æqualem esse Deo, non exruisse suam diuinitatem: sed humiliasse se & factum esse seruum, qui patri obediuerit ad mortem vsque crucis. II. Deinde exinanitionem considero in tribus, in assumptione defectuum humanorum, corporis & animæ: in donis gratuitis creatis seu finitis, qualitatibus & habitibus formaliter ac subiectiue humanitati Christi inhærentibus: denique in gloria, maiestate, virtute, potentia & operatione diuina corpora-

liter

liter inhabitante & exercente se, in humana, cum humana, & per humanam naturā. Hæc est summa huius capituli.

In quo aduersarius meus quædam vidit, quæ cum verbali sua communicatione idiomatum & amica sua Alloctosi non conueniunt, præsertim illud quod doceo, assumptam naturam per incarnationem VERBI exaltatam esse. Pagina 273. iubet, *me hæc duo conciliare, quod exaltatio exinanitionem secuta sit: & quod caro assumpta ab instanti conceptionis ad dexteram patris sederit.* Sed reconciliata esse hæc duo suprâ satis superque pagina 157. & 158. lectorem intelligere, & in eo acquiescere, non dubito. Et ipse Amlingus optimam habet conciliationem horum duorum, eadem pagina, quia quando docemus, assumptam naturam in Christo per incarnationem VERBI esse exaltatam, non explicamus articulum de ascensione Christi in cælum, & sessionem ad dexteram patris: sed perpendimus vnionis gratiam, per quam caro filio Dei (qui dicitur & dextera Dei) personaliter est vnita, & in Deum assumpta.

Verum autem non est, quod scri-

T 4

bit

Exaltatio
exinanitionis
secuta est.

CAP. VI. bit pagina 274. *me vtrunq; & exinanitionis & exaltationis statum, restringere tantum ad naturam assumptam.* Quia de VERBO incarnato filio Dei & hominis intelligo illud, quod Paulus ad Philip. 2. de Iesu Christi exinanitione & exaltatione dicit, sicut suprâ demōstravi. Quare, quod doceo humanam naturam altissimo gradu exaltatam esse, cum assumeretur vnione personali in vnitatem personæ τὸ λόγος: id certissime verum est, & nemo negabit illud, nisi perfidus Iudæus & infidelis Mahumetista. Attamen cum esset Christus in statu exinanitionis ante resurrectionem à mortuis: illam maiestatem, quam in momento vnionis accepit, non semper exercuit aut vsurpauit. Hic cum verbo substantiuo, esset, nomen personæ non apposuissim: pagina 120. occasionem arripuit Amlingus cauillandi, ac si exinanitionem & exaltationem Christi naturæ tantum humanæ tribuerem, non personæ: omnia itaque quæ dico in allegata & sequenti pagina, præcipuè illud Irenæi: *Christum passum esse requiescente VERBO*, ad naturam humanam tantum, non ad personam,

nam, contra mentem meam, torquet. CAP. VI. Sed qui ad carpendum naturâ procliuvis est, facillè reperit, quod carpat. Inuidia odiumq; claros reddunt oculos.

Quomodo verò locum Pauli intelligam, qui est ad Philip. 2. & quem in expositione sequar, suprâ significauim, pag. 155. Amlingus autem, qui per formam serui, humanam naturam intelligit, & legit in libello meo, quod doceam, Christum per resurrectionem & ascensionem in cœlum, siue ingressum in gloriam suam, seruilem formam deposuisse: affirmat pagina 279. quod contendam, *humanam Christi naturam in diuinam carnis maiestatem conuersam esse, &c.* Quid huiusmodi cauillatione ineptius? imò quid virulentius? quod ego iuxta meam sententiam, quam sequor, rectè dixi: ex Amlingi verò sententia (qui per formam serui naturam assumptam intelligit) rectè dici non potest: id mihi adscribit, ac si ex mea sententia sequeretur conuersio humanitatis Christi in diuinam quandam maiestatem. Credo, quòd ipsum Diabolū calumniando vincere se posse, videri velit Amlingus.

An Christus for-
mam serui
deposue-
rit.

CAP. VI.

De Formul
la Cong
cordiæ.

Sententia de forma Dei & scruii, quam sequor, est veterum quorundam, & nostrorum præceptorum Lutheri & Philippi. Quod, quamuis Amlingo non sit penitus ignotum: tamen audet scribere, pagina 277. *quod sententiam meam, destitutus sacra Scriptura & patrum testimonijs, ex Formula Concordiæ probare nitar: quæ probatio nihil aliud sit, quam petitio principij.* Quale autem hoc sit, cum quilibet legens & audiens videat, non opus esse arbitror operosiori responsione. Vult Amlingus, non à Papista quodam Lindano discere, quæ sit autoritas Formulæ Concordiæ, ex cuius libello Cæsareæ Maiestati exhibito, quædam in suam modestam defensionem transcripsit: quod se fecisse sanctè iurat, non insultandi, vel obtrestandi studio: sed ut pius lector inde iudicet: plusne morbi ipsi, an imperiti medici Ecclesiæ hactenus nocuerint, &c. Dolendum profectò, quòd Ecclesiæ tam peritum illum Medicum Zeruestanum magno suo malo hactenus ignorauit. Dic Amlinge, qui sunt isti, qui terebris Petri nauiculam perforant, quàm tu cum socijs tuis, qui Concordiam

san

CAP. VI.

sanctam in his regionibus miserè turbatis & scinditis, pro quo labore accipietis dignam suo tempore mercedem. Quæro à te Amlinge, cum scias, quomodo Papistæ Augustanam Confessionem lacerent ac proscindant, an propterea censeas, illà nullius auctoritatis esse debere in nostris Ecclesiis? Nihilne, quod nostrum est, auctoritatem apud nos habebit, nisi prius à Papicolis sit approbatum? Si sarcasmi, conuicia & scommata istius Lindani tuo ingenio non arrisissent, tam futilia certè modestæ tuæ defensionis non intermiscuisses: sed simile simili facile aggregatur, ut dicunt Physici. Si Lindanus refutatione dignus iudicabitur, habebit forsitan, qui eum satis neruose & solide refutabunt, ita ut mea ad hanc rem opera non sit adeò necessaria. Quod autem aliquoties in Tractatu meo, me ad Formulam Concordiæ refero, idcirco fit, ut ostendam, me aliena à Formula illa non docere. Amlingus verò, eò quòd ob id me reprehendit, se Concordiæ nostræ hostem esse, declarat.

Testi

CAP. VI.

Testimonia Leonis Episcopi, Nazianzeni, & Maxentij, quæ producit Amlingus pag. 280. & in sequentibus, vt ostendat, *quid sit exinanitio Christi, & quid exaltatio eius, mihi non aduersantur.* Ego exinanitionem & exaltationem Iesu Christi, de qua Apostolus docet, ad Philip. 2. de tota persona Christi intelligo, vt sæpè dixi, in qua considero admirandam & stupendam filij Dei exinanitionem, qui factus est caro, & spontaneam eiusdem filij, postquam homo factus est, seruitutem, crucisque mortem & ignominiam. Homo enim Iesus Christus, & idem filius Dei, quâuis esset in forma Dei, non tamen rapinam arbitratus est, se Deo æqualem esse, sed exinaniuit se. Hæc persona, quæ est Christus Iesus filius Dei & hominis se exinaniuit, & propterea à Deo patre exaltata est, &c. Cum ergo exinanitionem filij Dei, de qua patres loquuntur, minimè negem, testimonia illa à te producta, mihi opponi non possunt. Doctrina hæc Apostoli & verba Euangelistæ, Lucæ 2. Puer autem crescebat, &c. Item illud, de donis habitualibus Christi, quorum respectu,

CAP. VI.

pectu, in hac vita se etiam exinaniuit & humiliavit, cum suprâ cap. 3. satis declarata, & vera illorum sententia, multorum testimonijs, etiam Lutheri, confirmata sint, in præsentia plura addere animus non est.

Scripturam sacram neque corrum-
po, neque peruerto, vt conuiciatur Amlingus, qui pagina 285. maiusculis annotauit literis, verbū **VIDERENTVR**, quo vsus sum pagina 125. lin. ult. Hoc verbo **VIDERI**, demonstrare vult, *me secundum Docetarum opinionem, vel κατὰ τὸ δοκεῖν, verba Euangelistæ Luc. 2. exponere: quod nihil aliud est nisi manifesta calumnia.* Nam simpliciter, vtor verbo, **VIDENDVR**, non de sapientia in Christo, quæ fuit à conceptione ipsi plena, non apparens aut imperfecta, sed de cognitione hominum, qui sapientiam Christi crescere videbant cum annis ipsius. Hic retineo sententiam Patrum & veteris Ecclesiæ, quos, scio, Docetas minimè fuisse. Spiritui Christi etiam quoad dona habitualia, nulla incrementa tribuo, idque secundum sententiam veterum, ex quibus nunc tantum
Cyrilli

CAP. VI.

Cyrelli expositionem proferam, quæ habetur lib. 1. cap. 17. in Iohan. Non *ut VERBUM & Deus profecisse intelligatur: verum quia magis eum indies homines admirabantur, illorum potius de IESU opinio quam illius perfecta crescebat gratia: ut magis indies cognoscentes, magis illum procedere ac gratia crescere arbitrentur, &c.* Videat ergo Amlingus, ne ipse Scripturam deprauet, qui suam modestiam rursus his verbis prodit: *Adeo, pro dolor, inquit, hodie nouorum Theologorum creuit audacia, ut quæcunque palato suo grata sunt, apud Lutherum præsertim, simpliciter inter oracula recenseant: quæ verò ingrata, licet expressis Scripturæ testimonijs nitantur, pro se audacter, & conuincitibus, aut certè nihil mali suspicantibus magnatibus, impune reijciunt, &c.* Vno verbo, ut loquimur, ad Amlingi querelam respondeo. Nihil reijcimus ex Luthero quod sumtum est, nisi quod Sacramentarij & alij Sectarij ad sua aut stabilienda, aut ad eleuandam Lutheri autoritatem, quasi per omnia nunquam sibi constiterit, contra mentem Lutheri violenter flectunt & torquent. Et, si dolere potes, Amlinge, dolo

De Scriptis
Lutheri.

CAP. VI.

dole prophetiam Lutheri impleri nunc, quando nullus est hodie, qui dogmata sua hæretica ex scriptis Lutheri, non velit extruere & stabilire, quod post mortem suam sic fore, Lutherus præuidit & prædixit. Hic dolo, si dolere potes, & vide ne & tu sis ex illorum numero, qui Lutheri scriptis, ut dixi, abutuntur, & implent eius prophetiam. Arbitraris, Amlinge, magnates, quos tu dicis nobis conuiuere, aut certè nihil mali suspicari, nescire, quid sub nomine Lutheri & Philippi tentatum sit, & adhuc tentetur, cum illud etiam lippis & tonsoribus, ut dicitur, nunc sit notum: Verba Nazianzeni, de audace interprete, & nimium à regio iugo abhorrente, &c. ad quæ antagonista meus alludit, in quem quædrent, in me vel Amlingum, lectori iudicandum relinquo.

Iam nihil in hoc capite sexto restat, quod ab aduersario meo sit impetum, quàm illud, quod scripsi in meo Tractatu pagina 125. Christum in statu exinanitionis fuisse, à natiuitate sua ad resurrectionem usque. Et quod pagina 127. affirmat, me, carnem Christi facere

Vbi status
exinanitionis
incipiendus.

CAP. VI.

facere subiectum forme Dei, & plenitudinis Deitatis, quæ duo me dicit de maiestate diuinitatis, collata siue gratis donata in carnem Christi, intelligere, &c. Quomodo verò intelligam formam Dei, de qua ad Phil. 2. & plenitudinem Deitatis, de qua ad Coloss. 2. & à quibus præceptoribus edoctus, lector iam dudum ex iuprà dictis percepit, pag. 153. Exinanitionis statui nullum omnino dat initium Amlingus, sed illum extendit vltra omne tempus, in omnem æternitatem, cum agnus sit mactatus ab initio mundi: & huius Dei ante iacta fundamenta mundi ad incarnationem se humiliauit. In quo sensu planè mihi videtur Amlingus audax esse expositor. Ego, cum referam exinanitionis statum ad personam Iesu Christi Dei & hominis, atque ad illud tempus, quo in hoc mundo visibiliter versatus est, bona fide & simpliciter exinanitioni exordium dedi à natiuitate, nihil omnino dissentiens ab illis, qui à conceptione illum inchoant: sed ubi Amlingus sit inueniturus *ὁμόρφω* aliquem, siue ex veteribus, siue ex neotericis, qui ipsi contentiat, & cum ipso exinanitionis statum,

statum, vltra mundi limites & exordia CAP. VII. in æternitatem, & arcanum Trinitatis consilium, extendat, ipse viderit.

Iam pium Lectorem rogo, postquam omnia audiuit, quæ Amlingus in hoc sexto capite Tractatus mei impugnauit, iudicare velit: an quidquam sit ex impugnatis illis, in quo operæ precium aliquod fecerit. Si non calumniaretur, cauillaretur, mentiretur, & sophisticaretur Amlingus, quæso, quid scriberet? Stat igitur & hoc firmum & immotum, quod de exinanitionis Christi statu, qui in assumptione defectuum humanorum corporis & animæ, in donis gratuitis vel gratia habituali, & denique in gratia vniõnis, consideratur, hoc capite sexto libelli mei à me tractatum est.

DE CAPITE SEPTIMO.

I. In hoc capite ultimo, primum moneo, cautè loquendum esse de mysterio incarnationis: quod dicit Amlingus, me non obseruasse, sed contrarijs exemplis destruxisse. Me enim usum esse Formulis loquendi non tantum incantus, verum etiam manifestè falsis & impijs, &c.

De formulis
lis cautè
loquendi
de mysterio
incarnationis.

Spero autem, me hæc doctrinam in Tractatu meo comprehensam & publicè propositam, ita declarasse & confirmasse, ut iudicium Lectoris minime mihi metuendum esse existimem. Iudicet igitur Lector, uter nostrum falsa & impia contra maiestatem hominis Christi scripto suo tradiderit. Quod autem immodesto ac impudenti ore, maledicisq; verbis mihi obijciat inconstantiam, pagina 288, non in meam, sed in suam ipsius ignominiam vergit. Amilingi iudicio fuisse constans, si Sectæ Sacramentariæ, cui fauet (unde gratia Dei mirabiliter liberatus sum) ad extremum usq; adhæsissem. Sic veram conversionem, quam mihi dedit Dominus, & pro qua omnes pñ cum Angelis congaudentibus Deo gratias agunt, nominat inconstantiam: iste ergo manebit Sacramentarius sine agnitione erroris sui, & absq; poenitentia, ne videatur & iudicetur inconstans a suis fratribus: sed ut constanter, hoc est, pertinaciter pereat.

I. I. DEINDE, cum fingat Amilingus realem communicationem idiomatum esse participationem physicam, qua caro Christi proprietatum diuinarum fiat subiectum: & talem commu-

nita)

nicationem mihi propriam faciat, ac si CAP. VII. ego eam in libello meo docuissem, non potest hoc septimum caput, cum ficta illa communicatione physica, quæ in ipsius capite sedem habet, conciliari. Itaque pagina 289. scribit: *me non concedere propositiones illas, quibus Christus omnipotens, omniscius, omnipræsens dicitur per particulas distinctiuas, respectu diuinæ duntaxat naturæ explicandas esse: sed eadem idiomata realiter attribuire naturæ in Christo assumptæ, &c.* Suprà multis docui, quomodo homo Christus sit omnipotens, omniscius, omnipræsens: non quod humanitati Christi tanquam subiecto cuidam, omnipotentia, omnipræsentia & omniscientia inhæreat: non enim humanitati in abstracto consideratæ illa realiter tribuo, sed homini Christo: propterea quod homo Christus personaliter idem est, qui filius Dei. Si dicis: Christus est omnipotens secundum diuinam naturam, concedo, non nego (sicut Amilingus me negare nugatur) concedo per particulam distinctiuam dici Christum esse omnipotentem secundum diuinam naturam, non secundum vtramque.

V 2

Nam

Quomodo
homo
Christus
sit omni-
potens, o-
mniscius,
omnipræ-
sens.

Nā natura assumpta nullam in se habet omnipotentiam, sibi realiter communicatam. Cum verò dicis: Homo Christus est omnipotens: hīc quæro, quomodo diuina omnipotentia homini conueniat, & respondeo: cōuenire ei ratione communis personæ VERBI & carnis, in qua persona humana natura cum omnipotentia diuinæ naturæ realiter subsistit, & personata est. Hac responsione omnipotentiam non transfundo in carnem & animam Christi: sed quod est diuinæ naturæ proprium commune facio communi personæ, quæ tam in humana quàm diuina natura subsistit, & in qua vicissim duæ naturæ subsistunt, & personatæ sunt, vnā communi persona. Ratione igitur personæ communis homini Christo diuina conuenit omnipotentia. Ad hanc doctrinam quadrant omnes Regulæ, quæ in hoc septimo capite, de formulis loquendi circa communicationem idiomatum traduntur.

III. TERTIO. Malè habet aduersarium meum, quòd hoc caput segregauerim à doctrina in præcedentibus capitibus comprehensa: & dicit pagina 290. *me astuto consilio fecisse, quòd*

diuulsi

diuulserim communicationem idiomatum realem à communicatione idiomatum propriè sic dicta: & à communicatione, quæ est vnio ipsa &c. Quo verò consilio huic communicationi idiomatum, quæ de phrasibus agit, peculiare caput assignauerim, illic à me significatum est: Ideo nempe, quòd ad communicationem realem, quam nos docemus, & quæ communi personæ, naturarum propria facit communia, sequitur doctrina de formulis loquendi: & quando de rebus conuentio facta est inter dissidentes, nemo ampliùs de phrasibus atq; formulis loquendi litigabit. Conatur autem Antagonista meus ostendere, hoc totum caput de formulis loquendi, contrarium esse prorsus, omnibus quæ de reali communicatione idiomatum à me in prioribus capitibus sunt tradita. Verum quidem est, hoc caput pugnare cum communicatione idiomatum reali, quæ est transfusio idiomatum physica, & larua illa cum qua pugnat Amlingus, quam me propugnasse dicit in meo Tractatu: cū tamen in multis locis libelli mei legat, præsertim in Examine sex illorum argumen-

Transfusio
idioma-
tum phy-
sica non
est in res-
rum na-
tura.

CAP. VII. torum, me talem communicationem realem idiomatum, quæ respectu naturarum esse dicatur, nequaquam docere, cum talis communicatio neq; in rerum natura sit, neq; cum doctrina catholica de duabus naturis in Christo inconfusè, & inconuertibiliter vnitis, concordet. Non autem pugnat hoc caput cum hac communicatione reali, qua naturarum in Christo propria personarum in his naturis subsistenti sunt communia, non solum per prædicationem vel formulam loquendi, verum etiam quia persona Christi, quæ in diuina & humana natura subsistit, & ideo verus Deus & homo est, humanas & diuinas proprietates habet, & humana opera diuinitus, diuina verò opera humanitatis efficit. Hanc doctrinam meis auditoribus publicè proposui, cum qua Regulæ huius septimi capitis pulcherrimè conueniunt. Duplicem igitur, non triplicem communicationem idiomatum doceo, vnā, realem, quæ ex reali vnione diuinæ & humanæ naturæ in persona Christi, sequitur: & ostendit vnionis personalis veritatem, sub qua reali communicatione comprehendendo non solum communicatio-

Duplex
idioma-
rum com-
municatio
quoad
hanc dis-
tinctionem.

nem

nem maiestatis & gloriæ diuinæ: sed etiam illam, quæ est operationum & officiorum Christi, vbi vtraque natura agit, quod suum est, cum communicatione alterius: & alteram, quæ est prædicatione, qua proprietates vniaturæ conueniens, prædicatur de concreto alterius naturæ: propterea, quod personæ communi quocunque nomine concreto, siue Dei siue hominis, nominetur, naturarum idiomata & actiones propriæ, reuera & realiter sunt communes. Vnio autem personalis quando appellatur communicatio, sortitur hoc nomen ab effectu vel consequenti: quia vnio personalis sine communicatione naturarum, in qua persona subsistit, earumque proprietatum & actionum, statui non potest. Tertia illa realis siue physica communicatio, quam Sacramentaria comminiscuntur & oppugnant, quæ est transfusio proprietatum physica, & confusio naturarum, cum non sit in rerum natura à me neq; docetur, neque defenditur. Hanc suis authoribus, in quorum cerebro nata est, relinquimus, vt habeant materiam scribendi, hoc est, perdendi oleum & operam.

V. 4

Felix

CAP. VII.

Vnio per-
sonalis à
communi-
catione
idioma-
rum reali-
diuersa
est.

Felix est Amlingus in excogitan-
dis & componendis dilemmatis. Vt
igitur duas illas, quas nouit, commu-
nicationes idiomatum demonstret, hoc
modo argumentatur: *Vnio duarum in*
Christo naturarum hypostatica, & commu-
nificatio idiomatum Realis, aut diuersum aut
idem sunt. Si idem, ociosa est, atq; superflua
vnus capit in duo diuulso, & inanis
teotologia. Sin diuersum, plures erunt in
Christo res, quàm duæ illæ naturæ, & ea-
rumdem proprietates hypostaticè vnitæ, quod
ita absurdum est, vt refutatione non opus
sit. Hoc dilemmate putat me captum
esse vtrinq; Sed expressè affirmo, v-
nionem personalem, à communicatio-
ne reali, quæ naturarum propria com-
muni personæ sunt communia, diuer-
sam esse, sicut diuersam consideratio-
nem habet constituens à constituto,
consequens ab antecedente. Quod au-
tem inde concludit Amlingus: *Si diuer-*
sum, ergo plures erunt in Christo res, quàm
duæ illæ naturæ, & earundem proprietates,
quod putat tam absurdum esse, vt absurdi-
tate sua se refutet. Ego verò in Christo
non tantum duas naturas, diuinam &
humanam, agnosco: sed credo, has du-

CAP. VII.

as res vel naturas vel substantias in v-
na persona subsistere. Doceat nunc
me Amlingus, an persona in duabus
naturis subsistens non sit res? Si rei
vocabulum, & rerum diuersitas non
nisi naturis competeret: Et, si nullum
discrimen esset inter personam & na-
turam. Item, si vnio facta esset in na-
tura non in persona, Dilemma Am-
lingi constringeret: sed cum RES sit
transcendens, & admodum generale
vocabulum, cumque in Christo sit di-
scrimen naturæ & personæ: nulla om-
nino est absurditas dicere, quod in
Christo plures res, quàm duæ, consi-
derentur, & vnio non sit facta in natu-
ra sed in persona.

IIII. QVARTO. Dicit pagina
291. me communicationem idiomatum mu-
tilatè definisse. Verum nullam aliam, vel
pleniorē reposuit, vt lectorem doce-
ret, sicut ipsum decebat, quomodo
rectè & integrè definiretur communi-
catio idiomatum propriè sic dicta. Cō-
ferat autem Lector pius definitionem
meam, cum definitionibus Præceptorū
nostrorum, videbit me nec obscurare,
nec corrumpere definitionem.

CAP. VII.

Omnipo-
tentia.

V. QUINTO. Dicit pagina 291. *me omnipotentiam referre inter proprietates soli diuinæ naturæ convenientes, cum tamen per vniuersum tractatum contendam: Christum esse omnipotentem secundum utramque naturam, &c.* Mentitur Am-lingus pro sua modestia. Non enim naturæ humanæ, vt subiecto, omnipotentiam adscribo: sed apertè doceo: hominem Christum esse omnipotentem, propterea quòd Christi humanitas in persona omnipotenti subsistit, vt ratione vel respectu personæ sit omnipotens, non sui ipsius.

VI. SEXTO. Dicit, *me τὸ πᾶσι ὡς ἄνθρωπος inter naturæ humanæ propria numerare, cum tamen idipsum rursus euer- tam, per fictitiam istam vbiquitatem, &c.* Quomodo illud euerto, cum fictitiam istam vbiquitatem, à Sacramentarijs confictam & nobis obiectam, non doceam: Non enim humanæ naturæ vt subiecto vbiquitatem tribuo: sed manifestè doceo, hominem Christum esse vbique, propterea quòd Christi corpus cum anima in persona, quæ vbique est subsistit, vt ratione personæ præsens esse dicatur corpus Christi, quod respectu sui idiomatis, locale est.

VI. SE

CAP. VII.

VII. SEPTIMO. Ex eo quod scripsi, pagina 128. & 129. in abstracto dicere & loqui, esse vti vocabulis significantibus ipsas naturas in persona Christi vnitas, concludit Am-lingus hoc modo: *Falso igitur Nestorianæ diuisionis accusari, qui salua vnione hypostatica, cuique naturæ proprium assignat, &c.* Neque idcirco Sacramentarij Nestorianismi accusantur, quòd naturis Christi assignant propria sua: sed idè quòd personam, in qua ambæ naturæ cum suis proprietatibus subsistunt, ita prætereunt, ac si persona nihil aliud esset, quàm Ens rationis, sicut pleraque vocabula relatiua sunt: & quòd negant vnā & eandem Christi personam, siue appelletur Deus siue Homo humanas & diuinas proprietates habere, humana & diuina opera communiter efficere. Ita enim naturarum propria cum actionibus, naturis suis assignare videntur, ac si persona proprietates illas & actiones naturarum, neque in se, neque communes haberet.

VIII. OCTAVO. Fallit rursum Am-lingus in eo, quod dicit, pagina

CAP. VII.

Discrimen
inter con-
creta &
abstracta.

na 292, nobis perinde esse siue de homine Christo, siue humanitate Christi, idiomata diuinæ naturæ prædicentur. Nos enim discrimen inter concreta & abstracta vocabula, & totam illam rationem prædicandi, quæ dicitur communicatio idiomatum, e medio non auferimus.

IX. NONO. Libenter reñceret Amlingus hanc propositionem, ut in propriam: *Diuinitas VERBI assumptis facta est assumptæ carnis diuinitas*. Conferat hanc propositionem cum illa: *Homo factus est Deus*, de qua Thomas dicit, falsam esse propriè loquendo: posse tamen concedi, si vocabulum, homo, in hac prædicatione, non supponat pro persona, sed habeat simplicem suppositionem, &c. Agè verò instituiamus propositionum collationem. Hæc propositio, Deus factus est homo, catholica est. Huic, quoad subiecti & prædicati dispositionem, hæc consonat: *Diuinitas VERBI assumptis*, propria facta est assumptæ carni. Altera propositio: *Homo factus est Deus*: non admittitur simpliciter, ut dictum est: sed huic, quoad subiecti & prædicati dispositionem, consonat hæc: caro

CAP. VII.

caro assumpta facta est assumptis VERBI Dei propria caro. Hanc si admittit Amlingus, quæ consonat propositioni non simpliciter admittendæ, quanto magis admittere cogetur illam priorem, quæ Catholicæ propositioni consonat & conformis est?

X. DECIMO. Aduersarius meus existimat, nullum esse discrimen inter has duas propositiones: *Homo factus est Deus*, quæ non simpliciter approbatur: & *Christus etiam secundum quod homo, filius Dei est*. Ideo pag. 293. ait me scripsisse. *Christum etiam secundum quod homo est, Deum esse*. Quærat lector paginam 48. libelli mei, & circa finem videbit, me non sic, ut Amlingus refert, scripsisse; qui arbitratur, vocabula Dei & filij Dei vnum idemque significare, sed errat, quia nomen, Deus, naturam diuinam significat, nulla etiam facta mentione alicuius personæ Trinitatis: sed appellatio filij Dei secundum personam Trinitatis expressè nominat. Cum igitur dico, Christus secundum quod homo, vel, Christus homo est filius Dei, nihil aliud volo, quam Christum hominem & filium Dei, esse vnā eandemque personam.

CAP. VII. personam, & vnum filium non duos, vnus Dei, & alter hominis. Sed de hac propositione suprâ pagina 168. satis multa dicta sunt.

XI. VNDECIMO. Interrogat

Amlingus pag. 294. Si non recte dicitur, inquit, *Diuinitas est humanitas*, qui sit, quod non eadem ratione falsæ sint istæ propositiones: *Natura Christi assumpta est omnipotens, omnisca, vbiq?* Respondeo: Eadem ratione sunt falsæ, qua falsa est ista, diuinitas est humanitas. Mentitur Amlingus, quod dicit, me asserere & propugnare hanc propositionem: *natura Christi assumpta in se est omnipotens*: aut hanc propositionem: *Christus est omnipotens, omnisca, omnipræsens secundum vtramq; naturam*. Nam neq; omnipotentiam, neq; omniscientiam, neque omnipræsentiam tribuo naturæ humanæ Christi, tanquam subiecto: non dico, naturam humanam Christi in se esse omnipotentem, omniscientem, & omnipræsentem: sed quod proprium est diuinitati, homini Christo assigno, qui non in propria persona homo est, vt nos homines sumus, quilibet in sua propria persona: sed in omnipotenti,

omni-

omniscienti & omnipræsenti persona CAP. VII. filij Dei homo est & subsistit. Neque eadem de hîdem affirmo, & nego, vt me facere cauillatur Amlingus, sed eadem confirmo de concreto, quæ tamen nego de abstracto.

XII. DVODECIMO. Dicit

Antagonista meus, pagina 296. *me naturas in Christo confundere, propterea quod doceam, Christum formam serui exuisse, per ingressum in gloriam suam, &c.* Videtlector pius, Amlingū semper vna chorda oberrare, & vnam canere cantilenam, hoc est, rem vnam plus decies repetere. De forma Dei & forma serui duplicem esse interpretationem suprâ pagina 151. dictum est. Si quis formam serui pro humana natura intelligeret, ac diceret, Christū per ingressum in gloriam suam formam serui deposuisse, is, si naturam humanā non prorsus abrogatam sentiret, naturas tamen Christi confunderet, vt recte dicit Amlingus. Qui autem per formam serui intelligit seruilem habitū & conditionem Christi, iuxta Lutheri expositionem: is recte & catholicè dicit: Christū per ingressum in gloriam suam exuisse

Forma
Dei &
serui.

&

CAP. VII. & deposuisse formam serui, quia deposuit statum exinanitionis, & assumpsit statum exaltationis.

XII. DECIMOTERTIO.

Conqueritur, pagina 296. & 297. se proclamari, ac si dimidium tantum Christum predicarent, aut personam impiè dimellerent, propterea quod confiteantur cum Catholica Ecclesia, Christum, quia Deus est, ubique: qua vero idem homo est, non ubique seu loco circumscriptum esse. Nunquid regnare in cælo putatis, inquit, qui ista audiat, & videat, & olim seriò requisiturus sit? Respondeo: Sacramentarij non dicuntur prædicare dimidium Christum, eò quod affirmet, Christum secundum diuinitatis proprium ubique esse, & secundum corporis modum loco circumscriptum esse. sic enim nos quoque docemus: sed ideo accusantur de diuisione personæ, quod præsentiam corporis Christi in VERBO ubique præsentiam negant, & personæ Christi præsentiam in aliquo loco (communiter accepto) statuunt, à quo tamen corpus abesse dicunt. Item, quod vocabulis concretis totam personam designantibus vtuntur: & dicunt, Christum

stum qua Deus est, ubique esse: sed qua CAP. VI. homo est, non esse ubique, cum tamen ubiquitas prædicanda sit de Christo & ei tribuenda, quocumque nomine persona notatur, siue Dei siue hominis. Quia vnus est Christus, & vna persona, quæ est Deus & homo. Quomodo verò ubiquitas prædicetur de homine, ei que tribuatur, saluo corporis modo, sæpe dictum est antea. Utinam verò Amlingus seriò & ex animo cogitaret, sedere, id est, regnare in cælo, qui audiat, videat & iudicaturus sit suo tempore, eos qui maiestati suæ & gloriæ, humanæ naturæ per incarnationem & vnionem personalem realiter communicatæ, tam perfidè detrahunt & obloquuntur, & alios monent, ne Christi humanitati nimium tribuant. Glorificabo, inquit, qui me glorificent: Ergo, confundet, qui gloriæ suæ detrahunt. Est itaque qui Christi gloriam querit & iudicat.

XIIII. DECIMO QVARTO.

Siquidem ergo, hac etiam Regula (interrogat Amlingus pag. 297.) proculdubio verissima est. Opposita prædicantur de vna eademque persona Christi, secundum diuersas

naturas, quomodo igitur idem Christus secundum utramque naturam est omnipotens, omniscius, & ubique? quomodo vnum & idem corpus gestatur in alio Mariae virginis, & simul tamen ab infanti conceptionis est ubique? quomodo vnum & idem corpus est locale & incircumscriptum? Respondeo: Hæc Amlingi & Sacramentarium sunt fragmenta & larvæ, cum quibus per totam suam immodestam defensionem pugnavit Amlingus, ad quæ ne verbulo quidem respondissem, nec Argumenta illa Anhaltinorum examinarem, si sua commenta non adscriberent illis, qui Formulæ Concordiæ subscripsere, & veram corporis Christi præsentiam in cœna Dominica docent. Ego per totum meum Tractatum discrimen naturarum in Christo observavi: Corpori Christi, tanquam vni eidemque subiecto localitatem & illocalitatem nunquam adscripsi: sed quod naturis est proprium, illud personæ Christi in duabus naturis subsistenti, commune feci, ut docerem unitatem personæ Christi. Quare Amlingicas falsas accusationes pius lector, omnino nihil curabit.

XV. DE.

XV. DECIMOQVINTO.

Extat in meo Tractatu, pagina 139. hæc Regula. Vtraque natura operatur cum communicatione alterius, quod ei proprium est: ita ut naturarum φύσιν concurrant ad vnum ἔργον, hoc est, ad vnum operatum, non tantum in operibus officij, sed etiam in omnibus operibus, quæ Christus facit. Hic dicit Amlingus, pagina 298. sine ratione affirmari, quod in omnibus operibus, quæ Christus facit, humana natura φύσιν concurrat, &c. Cui respondeo: Si actiones non sunt naturarum, sed personæ, quamvis à naturis oriantur: & si humana natura, hoc est, corpus & anima Christi VERBI incarnati sunt viua instrumenta: pie interea credere volumus, naturam assumptam omnium diuinorum operum ad extra, qua filius facit, instrumentum esse, donec nobis Amlingus cum suis Sacramentarijs discrimen ostenderit, inter opera Christi, quæ faciat cum communicatione assumptæ naturæ, & quæ sine illa communicatione agat.

X. Et

CAP. VII.

Et vt tandem hoc caput vltimum & totius Tractatus mei defensionem concludam, optarem Amlingo & suis socijs talem mentem, qua rectè & seriò perpenderent, quid quibusdam ex illis, qui honorem diuinitatis, homini Christo in persona, quam cum filio Dei communem & eandem habet, non datum esse ad communem vsum & effectum, contenderent: & naturarum proprietates personæ communi, realiter communes esse negarent, euenerit siue acciderit: nempe, vt cum Deus in carne non ampliùs manifestatum viderent & agnoscerent, etiam ipsius diuinitatem amitterent, & nihil ampliùs videre possent in Christo, præterquam purum putum hominem. Et vt, cum dubitare cœpissent de fide incarnationis VERBI, siue filij Dei, ad Mahometitæ prorsus defecerint. Quidam illorum scripsit librum contra Christum, cuius Titulus erat: *Wider den zweynatürigen Gott*. Hæc quamuis facta sint, & plerisq; nota: tamen nullus est qui credat sermoni nostro.

DE

DE PROPOSITIONIBVS,

quas publicauit, Anno Domini

1 5 6 6.

Cum totus in eo sit aduersarius meus modestus, vt me despectum reddat & fide indignum, obiectione scilicet leuitatis cuiusdam & inconstantie, pro corollario siue auctario appendit immodestæ suæ defensionis propositiões meas, quas publicauit, cum ante annos septendecim, adhuc essem Sacramentarijs addictus: quibus demonstrare vult, me hodie aliter sentire de communicatione idiomatum, quam tum temporis senserim: quanquam dubitare se ait, serione hodie aliter sentiam. Rogat itaq; ne ipsi vicio veritam, quod propositiões meas suæ defensionis apprimi curauerit. Ita enim studiosos Theologiæ ex oppositione contrariorum, intellecturos & percepturos veritatem. Quare obnixè iterum rogat, velim docere meos auditores: vtrum has propositiões ante septendecim annos editas, an verò nouum Tractatum meum de communicatione idiomatum reali, fidei Chri-

X 3

stanz

stianæ ἀναλογώτερον esse, sentiam. Factetur adhuc, theses meas lectu iucundiores sibi fuisse ideo, quod de corna Domini, suo quidem iudicio, satis commodè loquantur, nihilq; minus quam nuda signa statuere videantur. Existimare igitur, me adhuc hodiè esse eiusdem sententiæ, quam tamen dissimulem & occultem.

Ut autem petitioni antagonistæ mei obsequar, & candidus lector audiat & cognoscat, quid iam in istis thesibus meis aut approbem aut improbem, ordine & perspicuè illas retractabo.

Septem priores theses de incarnatione VERBI adhuc omnes approbo: & in Tractatu meo nihil extat, quod sit contra has septem Theses. Iudicium hac de re non committo Amlingo cavillatori & διαβόλῳ meo, sed pio & candido lectori.

Octava thesis habet definitionem vnionis personalis, quæ prorsus conuenit in sensu cum ea definitione, quæ est in Tractatu meo, pagina 9. Quare & definitionem hanc adhuc approbo. Similiter & illud, quod thesi 9, sequitur,

tur, de modo incarnationis & vnionis personalis, approbo.

Decima Thesis docet, naturas in Christo non esse confundendas, aut proprietatibus suis spoliandas. Idem docet Tractatus meus, & habet easdè Regulas, pagina 137. Quod autem Amlingus opinatur, realem communicationem idiomatum, quam in Tractatu defendo, esse confusionem naturarum: & naturas proprietatibus suis spoliare, in eo sponte & volens aut errat, aut contra propriam conscientiam calumniatur, & dat falsum testimonium. Nam realis idiomatum communicatio, quam docemus (non quam Sacramentarij nobis appendunt) nihil commune facit naturis inter se: sed propria naturarum vni personæ comuni realiter, id est, reuera communicat. Ergo quod est in hac thesi 10, videlicet, excludendam hîc esse omnem communicationem proprietatum, intelligatur de illa communicatione reali, quam dicunt esse physicam proprietatum confusionem, & quam Sacramentarij nobis obtrudere conantur. Hæc enim communicatio

(si in rerum natura esset, & doceretur) naturas confunderet, & suis proprietatibus spoliaret. Quare & hanc thesin approbo, in qua, respectu naturarum, omnem excludendam proprietatem communicationem, dicitur.

Vndecima thesis docet, omnibus modis cauendum esse, ne propter naturarum proprietates asserendas retinendaq; diuellamus unitatem personarum. Idem quoq; docet Tractatus meus, & ideo vrget communicationem realem proprietatum & actionum naturarum in persona communi, vt vna persona in duabus naturis subsistat. Quamobrem & hanc thesin approbo.

Duodecima thesis habet definitionem communicationis idiomatum, quæ est de formulis prædicandi. Et, quoad has formulas, certè communicatio idiomatum non est ipsa vnio personalis, vel vnionis huius forma. Sicut nec realis communicatio, quam Tractatu meo defendo, ipsa vnio personalis est, vel vnionis huius forma, vt ex definitione mea, quæ extat pagina 39. libelli mei, planum est. Fateor autem me hîc errasse, quod voluerim
defi.

definitionem huius thesis, quæ est de formulis loquendi, opponere cuidam communicationi, quæ sit ipsa vnio personalis, vel ipsius vnionis forma: & quod insimulauerim alios, ac sitalem communicationem idiomatum docerent. Hoc vnico igitur excepto, omnia reliqua in hac definitione posita approbo.

Approbo quoq; thesin 13. in qua doceo, illam communicationem idiomatum, quæ in persona consideratur, veram esse, verbo & re ipsa: ideoque verbalem esse & realem. Et hæc est communicatio idiomatum realis, quam in Tractatu pagina 39. definio, & toto capite 5. defendo, quæ docet, quomodo rei veritas prædicationib. subsistat.

Diuisio prædicationum de Christo, quæ continetur thesi 14. extat quoq; in meo Tractatu, pagina 130. & in sequentibus, quare & illam adhuc approbo.

De corpore Christi & omnium beatorum corporibus in altera vita, quod in thesi 15. & 16. traditur, non est contrarium illi, quod doceo, corpus Christi

præsens esse in V E R B O, vbicunque VERBUM præsens esse dicitur. Quia corporis Christi τὸ πᾶσι γὰρ ἄνθρωπον non destruo infinita aliqua vbiquitate, cui corpus Christi pro subiecto subisterem, sed cū persona filij Dei in assumpta natura subsistat, nolo vt præsentia filij Dei alicubi monstretur, vbi assumpta natura sit absens. Nam vnio personalis omninō requirit, vt corpus Christi in V E R B O sit præsens, vbicunque Verbum præsens esse affirmatur.

Diligenter itaq; obseruet pius lector quomodo loquar de vbiquitate in Thesi 17. Sic dico, vbiquitatem igitur, cū sit proprietas essentialis diuinæ naturæ, ab humana siue à corpore Christi Catholica & orthodoxa fides remouet. Idem in meo Tractatu doceo, corpus Christi nunquam fieri subiectum vbiquitatis, & hoc est remouere vbiquitatem ab humana natura. Sequitur in thesi: communicatur autem eam personæ in concreto. Hic quidem non doceo, quomodo vbiquitas communicetur personæ in concreto. Quod ergo hūc deest, siue non explici-

explicatur, illud per totum quintum caput Tractatus, abundē & perspicuē docui. Totam igitur thesin 15. approbo, sicut & Theses sequentes, 18. 19. & 20.

Sex Theses, quæ sequuntur à vicelima prima, vsque ad vicelimam sextam inclusiue, de præsentia corporis Christi in cœna Dominica, & de manducatione orali, quibus doceo, Sacramentalem manducationem & bibitionem (quæ ore sit communiter ab omnibus accedentibus) non fieri in ipso corpore & sanguine Christi, sed in pane & vino corporis & sanguinis Christi Symbolis, non approbo, quamuis Amlingo lectu fuerint admodum iuicundæ: sed oppono illis meam Confessionem Germanicam, quam anno 75. Ratisbonæ sub Imperij comitis typis excusam euulgauī, qua Sacramentariū errorem reuocaui & damnaui, quod me fecisse nunquam poenitebit. Hæc est inconstantia & leuitas illa, quam mihi obijcit Antagonista meus, qui mihi vitio vertit, quod à Sacramentarijs defecerim.

Duas

Duas victimas theses de ascensione Christi in cœlum, & resurrectione carnis nostræ etiam approbo: & gratias habeo antagonistæ meo, quod meas theses, ex chartis Bibliothecæ suæ extractas, in lucem produxerit, & suæ defensioni apprimi curauerit. Iam vident studiosi Theologiæ, & omnes pñ lectores, theses meas cum Tractatu non pugnare, sed in omnibus conuenire, excepto duntaxat Sacramentario errore, quem reuocaui, & reuocatum esse volo. Iam vident studiosi Theologiæ, & omnes pñ lectores, Amlingum instituisse amphoram, & exisse vrceum vel urnam: parturisse apud ipsum montes, & natum esse non ridiculum murem, sed librum, calumnijs, cauillationibus, mendacijs, & sophismatis refertum. Iam vident omnes studiosi Theologiæ, & omnes pñ lectores, Amlingum per totam suam immodestam defensionem pugnasse cum proprijs laruis: & nisi sinxisset sibi falsas hypothesas, quas refelleret: atque commentus esset, me in Tractatu docere physicam idiomatum communicationem & transfusionem à natura in natu-

naturam, nullam prorsus materiam scribendi habuisset.

Postquam igitur omnia, per septem illa capita libelli mei, ab aduersario meo, cauillationibus, calumnijs, mendacijs & sophismatis impugnata, ita à me sunt hæcenus, tum Scriptura sacra, tum veterum & Neotericorum testimonijs, defensa, vt confidam, nullum fore Theologiæ studiosum, vel alium pium lectorem, qui hanc responsionē lecturus est, qui non agnoscat, omnia adhuc firma & immota perstare, quæ de incarnatione VERBI: de vnione hypostatica seu personali: de duabus naturis in Christo, de perfectione humanæ naturæ Christi: de communicatione idiomatum reali: de statu exinanitionis Christi: & de formulis cautè loquendi de tanto mysterio, publicè à me proposita sunt. Restat vt ad defendendum examen, quod de sex argumentis Amlingi habui, me accingam.

PARS

314 PARS ALTERA,

QVA RESPON-
SIONIS AVTHOR EXA-
men suum, de VVOLFGAN-
GI AMLINGI Munerstadtensis Fran. Seruestanae Ecclesiae
ministri sex Argumentis
habitu, defendit.

Necessaria
propaga-
tori alicui
ius doctri-
nae.

Doctrinam quamcumque pro-
pagare qui vult, & verita-
te candidè & apertè qua-
rere & dicere, necesse ha-
bet, vt expressis & signi-
ficantibus verbis eam doceat: & con-
tra aduersarios voce & scriptis defen-
dat. Iam, si vellem propagare doctri-
nam, de reali, id est, physica commu-
nicatione idiomatum, quæ est trans-
fusio proprietatum physica (sicut à
Sacramentarijs definitur) aut, quæ est
participatio idiomatum inter naturas
Christi, qua Christus statuitur esse o-
mnipotens, omniscius, omnipræsens,
secun-

DEFEN. EXAMINIS. 315

secundum vtramque naturam: ita vt as-
sumpta natura æquè subiectum sit o-
mnipotentiae, omniscientiae & vbiq-
tatis atque natura diuina: Si hanc do-
ctrinam, dico, propagare vellem (sicut
Amlingus impudenter affirmare au-
det, me eandem in Tractatu meo pro-
posuisse) necesse haberem, vt illud fa-
cerem expressis & significantibus ver-
bis, & quod docuissem à contradi-
centibus defenderem. Hac enim ra-
tione propagatio procederet, & non
alia.

Cum verò illud portentosum do-
gma à Sacramentarijs somnium,
nec agnoscam, nec doceam, nec de-
fendam, sed potius auditorem meum,
& lectorem diligenter admoneam, ne
dogma illud de idiomatum communi-
catione physica amplectatur, cum sit
contra fidem Catholicam, de vnione
personali, & duabus naturis in Chri-
sto: & cum certum sit, talem physicam
idiomatum communicationem non es-
se in rerum natura, quomodo quæso,
& quando tandem à me propagabi-
tur?

Sed hæc resistit mihi aduersarius
meus,

Realis
communi-
catio
quid.

meus, & dicit: me nihilominus in Tractatu meo realem communicationem idiomatum docuisse: cui breuiter respondendo, æquiuocationem & ambiguitatem esse in terminis. Si enim reale idem est, quod physicum, & communicatio idem quod transfusio siue participatio idiomatum physica: planè & præcisè nego, me talem communicationem idiomatum realem, in Tractatu meo docuisse: & de atroci ac intolerabili iniuria, qua me Amlingus oneratur, qui portentosi huius dogmatis me reum agit, meritò conqueror. Spero autem me tanta perspicuitate Tractatum meum defendisse, & innocentiam meam tam planam fecisse, ut pius lector, de intentato dogmate excusatum me habeat penitus: & ab omni hæreseos crimine prorsus absoluat.

Si verò vocabulum REALE verborum inanitati & fraudulentæ Alloëoli opponitur: & si communicatio non naturas ipsas in Christo, sed personam respicit communem, quæ in duabus illis naturis subsistit, ingentè & apertè fateor, me docere, communicationem idiomatum realem, contra communica-

cationem

Alloëolis
quid agat.

tionem verbalem, quæ per Alloëoli exponitur. Alloëolis enim naturis duntaxat in Christo, idiomata sua, ut æquum est, tribuit: non monstrat, quomodo naturarum propria personæ communi sint communia. Nunc autem cum Catholica fides duas naturas in Christo, & vnā eius personam confiteatur, concedendum est primò, naturarum, proprietatum, & actionum discrimen, propterea, quod ambæ naturæ, diuina & humana, vnitæ sunt in Christo inconfusè & inconuertibiliter. Quare quoad naturas in Christo, nulla est communicatio, neque realis neque verbalis admittenda. Non enim dicendum est, quod diuina natura sit humana natura, & contrā: Nec dicendum, diuinam naturam pati, tristari, mori, &c. aut, humanam naturam esse omnipotentem, omniscientem, omnipræsentem, &c. Nam talibus nulla veritas subest prædicationibus, quia realis, id est, physica idiomatum participatio inter naturas Christi, non est in rerum natura.

Deinde propter vnā communem personam diuinitatis & humani-

Y tatis

Quid ex
vnione
personali
secutum.

tatis concedendum est, huic vni & communi personæ, realiter, id est, reuera commune esse, quod naturis est proprium. In tali communicatione reali, quæ personam naturis in Christo communem respicit, tota vis & veritas vnionis personalis consistit, quia est, vt sic dicam, effectum siue consequens, quod ex vnione personali constitutum est, quam verè existere monstrat, & quam ab omnibus alijs vnionum formis discernit, quod exemplis declarandum est. Cùm VERBUM siue filius Dei assumeret humanam naturam in vnitatem suæ personæ, statim inde secutum est, vt corpus & anima Christi, eandem personam siue substantiam filij Dei haberent communem seu communicatam. Realiter igitur, hoc est, reuera, non verbotenus aut per Allocosin, Deus dicitur esse homo, & e contrario. Item, filius Dei dicitur esse filius hominis, & contrà: personaliter enim filius Dei idem est, qui filius hominis, & contrà. Hic non licet dicere: homo Christus est Deus, non qua homo, sed qua Deus est: Aut, Christus Deus est homo, non qua Deus, sed qua

qua homo est. Nec licet dicere: Christus est filius Dei, qua Deus, non qua homo est. Non enim hîc quæstio est, de naturis, vnde Christus sit naturalis filius Dei, sed quæritur de persona. Siue igitur Christum appelles filium hominis, siue filium Dei, vnâ eandemque personam nominasti, quæ est Deus & homo: filius Dei & filius hominis. Hæc est communicatio realis, quam docemus, qua filius Dei suam personam assumptæ naturæ communem fecit: vel, qua corpus Christi, VERBI particeps factum est, vt loquitur Athanasius. Hanc communicationem qui negat, catholicam fidem aut non habet, aut illam nondum rectè didicit.

Deinde ex vnione personali sequitur, corpus & animam Christi, creaturas finitas, subsistere ac personatas esse in persona infinita, cùm personam propriam non habeant. Hic offenditur ratio & philosophia: hîc offenduntur hæretici, Arriani & Seruetiani: hîc offenduntur Sacramentarij. Ratio humana, philosophi & hæretici clamant, impossibile esse, vt persona sua natura in-

Communi-
catio
personæ.

Y 2 finita,

finita, in se subsistere & personatam esse faciat, creaturam finitam, cum infiniti ad finitum nulla sit proportio: Sacramentarij verò negant corporis & animæ Christi præsentiam in VERBO ubiq; præsentis. Quidquid autem hic ratio humana, quidquid philosophi, quidquid hæretici, quidquid Sacramentarij ogganniant, corpus & anima Christi aut erunt præsentia in persona VERBI ubiq; præsentis, aut unio personalis est portentosum figmentum. Et hæc est ubiquitas, quam docemus, cuius subiectum non est corpus vel anima Christi, sed infinita persona VERBI, in qua corpus & anima Christi, saluo corporis & animæ modo, realiter, id est, reuera subsistunt, & sunt verus homo. Nam, non sicut nostrum quilibet in sua propria persona verus homo subsistit, constans anima & corpore: ita homo Christus in sua propria persona, sed in persona filij Dei subsistit, & homo est. Quare sicut respectu personæ rectè dicis, hominem Christum esse ubique: ita quoq; eiusdem respectu rectè dicitur, corpus Christi personaliter ubiq;

ubiq; esse, vel præsens esse in persona VERBI ubiq; præsentis. Has prædicationes vocamus ideo reales, quia res & veritas illis subest, & non sunt *φορμίῳ τῆς ἐξουσίας*, neq; cœlum, neque terram attingentia, ut calumniatur & blasphematur Amlingus. Hanc doctrinam realis communicationis nemo damnare potest, nisi qui unionem personalem negare, Christum soluere, & Antichristus esse velit.

Sequitur adhuc ex unione personalis, naturas ipsas in Christo, non quidem inter se, sed in persona communicare, propterea quod ambæ in una persona communi realiter, hoc est, reuera subsistant. Et cum naturæ inter se non communicent, ideo quoq; non potest dici: quod diuinitas sit humanitas, & contrà. Verum propter naturarum communicationem in persona communi, reuera dicitur Deus, esse homo. Et hæc est communicatio naturarum realis, quam docemus, ubi ad personam communem respicimus, & naturas inter se nequaquam in aliqua participatione physica committimus.

Communi-
catis
naturas
ram in
persona.

Communi-
catio
idioma-
tum & ac-
tionum.

Præterea, propter hanc communica-
tionem naturarum in communi
persona, de qua dictum est, etiam na-
turarum idiomatica, & proprias actio-
nes vel passionem, non sibiipsis inter
se, sed personæ facimus communia,
vt monstremus, quomodo naturæ in
Christo, cum suis proprietatibus & ac-
tionibus, per se & inter se incommu-
nicabiles, in vna tamen persona com-
muni communicent. Hinc non di-
cimus, diuinitatem esse passam: seu
Christum esse passum secundum vtrā-
que naturam. Nec dicimus in abstra-
cto humanam naturam Christi esse o-
mnipotentem, omnisciam, omnipre-
sentem: aut Christum, talem esse se-
cundum vtramque naturam. Nam hæc
formulæ omnes naturarum & idioma-
tum confusionem inducunt.

Hæc necessariò erant repetenda
hac parte, vt examen sex argumen-
torum Amlingi eò facilius & expeditius
à me defenderetur. Nā & in meo Tra-
ctatu, pagina 96. & 97. eadem examini
præmissa sunt: videlicet, quòd commu-
nicatio idiomaticum realis, quam nos
docemus, non sit transfusio physica
proprietatum essentialium diuinæ na-
turæ

turæ VERBI assumentis, in humanam
naturam assumptam: ita vt diuinæ pro-
prietates in natura humana sint, tan-
quam forma quædam, vel habitus in
subiecto: ex qua transfusione seque-
retur naturarum in Christo vel con-
fusio vel exæquatio: sed quòd sit talis
participatio, qua λόγος assumptæ na-
turæ humanæ, realiter, id est, non ver-
botenus, sed in rei veritate suam per-
sonam communem fecit, ita vt huma-
na natura in persona τοῦ λόγου substi-
stens, id est, homo Christus, omnia di-
uina possideat, & communia in VER-
BO habeat, ad communem vsum &
effectum, sine naturarum tamen con-
uersione, earumque proprietatum con-
fusionem.

De argumentis verò Amlingi in
genere affirmo, quòd egregiè refu-
tent realem istam communicationem,
quam proprietatum essentialium trans-
fusionem physicam vocat. Et addo, i-
psam suis argumentis fabrefactis non
nobiscum: sed cum proprijs laruis &
figmentis à se excogitatis pugnare.
Promitto quoque illi auxiliares co-
pias contra agmen istorum, qui idio-
maticum

Quid ar-
gumenta
Amlingi
refutent.

matum transfusionem physicam doceant: modò mihi significet, qui sint isti, & ubi locorum degant. Hæc erant prolegomena, quibus mihi ad examen sex argumentorum aditum præparabam.

Quale sit
D. Iohan.
Matth.
examen.

Ordine nunc respondebo ad singula, quæ in his prolegomenis cæpsit Amlingus. Primò inquit, pagina 5. & 6. *Se vidisse multas hætenus refutationes, à multis aduersus sua argumenta hinc inde sparsas, quæ nihilo plus roboris habuerint, quam quæ iam Vitebergæ prodierint, iciuna & frigida adeò, ut reuera non in Academia, illa præsertim, quæ Europæ quondà oculus fuerit, sed in fabrili forsan officina quadam, ut auctoris patriam redoleant, nata videantur, &c.* Hæc Amlingus admodum scurriliter blaterat, ut suam modestiam celebret. Academiam enim Vitebergensem celeberrimam cum professoribus suis arroganter contemtu habet. Mihi, mentione patriæ meæ, in qua sunt ferri fodinæ, & fabriles officinæ multæ, detrudere nititur: cum tamen ipsi ignotum esse non potest, Smalcaldiam ferè in toto orbe notam esse, ea ratione qua nos Nicæam nunc noui-

nouimus, & alias vrbes, in quibus conuentus Religionis gratia sunt habiti. Si tempore humiliationis Christi Amlingus vixisset, Christum ipsum, credo, patria eius offensus contempsisset: sicut Iudæorum & Phariseorum multi Christum negligebant, quòd esset Galilæus natione, & patria Nazarethanus. *A Nazareth potestne aliquid boni esse? dicebat Nathanael, Ioh. 1. Et alij, nunquid à Galilæa venit Christus? Iohan. 7.* Quam verò iciuna sit & frigida refutatio vel potiùs examen meum, quo ad sex illa argumenta Amlingi à me responsum est, quilibet inde cõficere potest, quòd hominem ferè incenderit. Si sunt tam iciuna & frigida, quæ tibi opposui, cur ita ardes? quis te inflammauit Amlinger? Nõne examen meum, quod ex officina fabrili prodisse iocaris, ubi operæ non sunt absq; igne? Tractatum meum, sicut & Apologiam Formulæ Concordiæ, passim nominat centonem, fortassis propter collectionem & transcriptionem testimoniorum ex Patribus, Concilijs, & Scholasticis. Si eiusmodi scripta nomen centonum merentur, quis non videt, inuenisse

uenisse Amlingum ipsum, quo nomine sua inscribat.

Illud de pñs auribus, *quas me dicit*, (pag. 6.) *offendisse meo Tractatu*, intelligendum est, de auribus Sacramentariorum, quæ sunt tam impiè pñæ, ut doctrinam de præsentia corporis Christi in VERBO ubiq; præsentis ferre non possint. Ex Tabella verò, quam appendicis loco defensionis suæ immodestæ subiungendam censuit Amlingus, li- quidò patet, non quòd mihi multa exciderint, partim ambigüe dicta, partim manifestò falsa, & pleraque se mutuò destru- entia, ut impudenter garrit: sed quòd ille ingenium suum ad cauillationes & sophismata natum, publicauerit. Hoc, puto, me tam perspicuè in Responsio- ne mea demonstrasse, ut de eo nemini possit esse dubium. Sic quoq; Lectori iudicandum relinquo, an verum sit illud, quod pag. 7. scribit Amlingus, *me communicationem realem à physica proprietatum essentialium transfusione ver- bis quidem distinguere: sed reipsa confunde- re*. Paulò antè repetiui doctrinam de communicatione idiomatù reali, quæ & in prima parte Responsionis meæ

tam

tam dilucidè, planè & perspicuè pro- posita est, ut confidam, omnes Theo- logiæ studiosos, omnesq; alios, qui me- am responsionem legent, intellectu- ros, me physicam proprietatum essen- tialium transfusionem neq; verbis, ne- que reipsa docere. Et Amlingum pec- care contra Dei præceptum, quòd falsi testimonij dictionem prohibet.

Quæ nunc sequuntur in defen- sione Amlingi, modesta scilicet, de vocabulo *νομιωία*, & de reali & ver- bali prædicatione, ad illa fusissimè respondi in prima parte, sub initium quinti capitis, quò Lectorem remitto. Tantùm mihi hoc loco libet Hertzb- ergenses, quos vocat, syllogismos, à me antea nunquam visos, examinare: quibus putat se demonstrasse, *quòd in mysterio vnionis hypostatica, physicum à reali nihil differat*. Sed tamen Lectorem præmonitum volo, ne obliuioni det, quod iam sæpe à me dictum est: nem- pe, vocabulum REALE nobis non significare idem quod physicum, sed opponi à nobis verbali prædicationi, quæ per Alloçosin exponitur. Hæc autem idcirco præmoneo, ne

Lector

Examen
Syllogis-
morum
Hertzb-
ergium.

Reale
quid signi-
ficet.

Lector cogitet, me ab hac significatio-
ne discedere, cum audiet, me contra
Amlingum demonstrare, quod in my-
sterio vnionis hypostaticæ, physicum
à reali sit distinctum. Nam duplici rati-
one idiomatum communicationem
vocamus realem: Vna, qua persona
Christi, in qua communicatio realis
consideratur, res est: Altera, qua rea-
le opponitur fallaci Alloëoli.

Narrat Amlingus pag. 24. & 25.
de magno quodam certamine, quod
sustinuerit Hertzbergæ, vnde victo-
riam se reportasse duobus Syllogismis,
causæ suæ præmunitionibus, vt vo-
cat, gloriatur. Cum autem de illo cer-
tamine parum mihi constet, scire non
possum quid gloriosus iste præstiterit:
ex syllogismis tamen Hertzbergen-
sis, à natali solo sic dictis, hoc intelli-
go, quod, si Amlingus suæ causæ non
quæsiuit alias præmunitiones, & qui-
dem firmiores, non sit adeò præclarè
& benè munitus. Nam qualis præmu-
nitio hæc esse potest, quod ita argu-
mentatur: *Vocabula, physicum & reale, in
mysterio Trinitatis differunt, propter natu-
ræ identitatem: Sed in persona Christi non*
est

Solutio
primi syl-
logismi
Hertzberg.

*est naturarum identitas. Ergo, in persona
Christi hæc vocabula nihil differunt.* Maior
enim huius præmunitionis manifestò
falsa est: & ratio est, quia propter es-
sentia diuinæ identitatem, res & essen-
tia nihil differunt: & perinde est, siue
vnā & æternā illam diuinitatem,
per se, absq; aliquo respectu conside-
ratam, rem appelles, siue essentiam:
verum propter Trinitatem persona-
rum, inter se realiter, non essentialiter,
differentium, res ab essentia differt.
Quare hæc debebat esse maior: Vbi
essentiæ est identitas, & personarum
non essentialis, sed reale discrimen,
(sicut est in mysterio Trinitatis) ibi
reale & essentialis differunt. Hæc pro-
positio est catholica & vera, ex qua
certissima demonstratio extrui po-
test. Huic enim si minorem negatiuam
addes, hoc modo: Sed in persona se-
cunda Trinitatis, quæ est Iesus Chri-
stus filius Dei, nec est naturarum iden-
titas, nec reale discrimen personæ ad
pārem & Spiritum sanctum: manife-
stè falsa erit, & contra fidem catholi-
cā de persona Christi pronunciata.
Ergo, ex falso nil nisi falsum, videli-
cet,

cet: in persona filij Dei hæc vocabula nihil differre. Si verò addes prædictæ maiori minorem affirmatiuam, hoc modo: Sed in persona secunda Trinitatis, quæ est Iesus Christus filius Dei, et si non est naturarum identitas, manet tamen reale discrimen personæ filij ad patrem & Spiritum sanctum: vera erit secundum fidem catholicam. Ergo conclusio erit vera, quod scilicet, vocabula reale & physicum differant in persona Christi, propterea, ut dictum est, quod differentia realis inter patrem, filium, & Spiritum sanctum, non est per incarnationem filij sublata.

Altera tua præmunitio, Amlinge, nihilo firmior est. Nam maior hæc: *Contrariorum eadem est ratio*, vera quidem est, si sunt vera contraria, iuxta contrariorum definitionem. *Distinctio autem proprietatum realis*: & communicatio proprietatum realis, quam nos docemus, non sunt vera contraria, propter æquivocationem, quæ est in vocabulo, reale, & propter diuersa subiecta. Nam, si distinctio proprietatum vocatur realis, ad naturas Christi respicitur, ubi physicum & reale vnum

Solutio
secundi
syllogismi
Hertzberg
genis.

& idem est: si verò proprietates naturarum communicamus personæ Christi, quæ in duabus naturis subsistit, & à persona patris & Spiritus sancti realiter differt, tunc reale non est idem quod physicum, & communicatio realis non opponitur contrariè distinctioni proprietatum reali, propter diuersa subiecta, quorum vni distinctio, & alteri communicatio tribuitur. Nam distinctio proprietatum realis naturas Christi: communicatio verò realis, quæ nos docemus, personam eius duabus naturis communè respicit, in qua persona communia sunt omnia, quæ naturis per se consideratis sunt propria.

Non ergo clamitamus, ut tu Amlinge scribis, pagina 30. & in sequentibus, *distinctionem proprietatum realis, & earundem realem inter se communicationem, non pugnare*, quia realem illam communicationem proprietatum inter se, quæ assumpta natura diuinarum proprietatum sit subiectū, non docemus: sed clamamus, naturarū propria personæ esse cōmunia, non naturis Christi inter se. De qua doctrina tamen nihil amplius addere volo, ne videar actum agere: vcl

vel potius crambe repetita (sic enim Amlingus orthodoxam doctrinā nau-
seat, pag. 7.) miserum velle necare
magistrum, Hic vides Amlinge, quō
modo te Hertzbergenſibus tuis ſyllo-
giſmis præmunieris, & qualem victo-
riam extorſeris aut conſecutus ſis de
illis, quibus tu illud, quod verè ſunt,
nempe lumina Eccleſiæ, per contem-
tum obſcis. Oportet te inſigniter im-
pudentem, vanum, & arrogantem eſ-
ſe, qui de tua victoria, & tuis præmu-
nitionibus tam friuolis & elumbibus
publicè gloriari audeas.

DE PRIMO ARGUMENTO.

Non eſſe
phyſicam
proprietatē
trans-
fuſionem.

Concluſio primi argumenti Amlin-
gici eſt: *Nullam eſſe idiomatum com-
municationem realem, id eſt, phyſicam pro-
prietatum transfuſionem.* Hanc propoſi-
tionem vult confirmare, cui tamen
nemo ſe opponit. Nemo enim docet,
realem communicationem, id eſt, phy-
ſicam proprietatum transfuſionem ſci-
ri aut factam eſſe inter Chriſti naturas.
Ideò conceſſi in Tractatu meo totum
hoc argumentum, ſi per communica-
tionem realem proprietatum eſſentia-

lium

lium transfuſio vel participatio phy-
ſica intelligatur: ſed de reali commu-
nicatione, quam nos docemus, quæ
naturas cum proprietatibus ſuis per-
ſonæ facit communes, non conceſſi
argumentum, propter æquiocationem,
quæ eſt in vocabulo, REALE.

Amlingus verò cū nihil habe-
ret, quod reſponderet, ſuum tamen
argumentum defendere laboraret, in-
quit pag. 37. *Primo concedit, Deinde ne-
gat, &c.* quaſi vnum & idem conceſſe-
rim & negaſſerim, & neſciam, quid di-
cam, aut quid me vertam. Quid autem
eſt fucum facere lectoribus, ſi hoc
non eſt? Putas, Amlinge, Lectorem
non intelligere æquiocationem in
vocabulo, REALE? quod non ſolū Reale
duæ Chriſti naturæ ſecundum ſe con- quid.
ſideratz, res ſint & vocentur: ſed
quod perſona filij Dei in duabus natu-
ris ſubſiſtens, etiam res ſit, & realiter
à patre & Spiritu ſancto differat. Re-
futatur igitur primum Amlingi argumen-
tum, doctrinam, quam nemo docet,
aut defendit, multò minùs propagare
conatur: ſed quæ tantū à Sacramen-

Z

tarjſ

tarijs conficta est, ut non sint sine latu-
uis, cum quibus se exerceant, & Ec-
clesiæ pacem turbent.

Postea Lectori conatur ostende-
re Amilingus, pagina 39. *quam tetra &
multiplici memetipsum absurdissime contra-
dictionis implicatione inuoluam.* Et op-
pugnat primò, quod de communica-
tione personæ dixi, & petit: *ut sine su-
percilio ipsum doceam, quomodo hæc com-
municatio personæ, non sit contra personæ
definitionem, qua dicitur esse subsistens in-
communicabile.* Sed quia illud in prima
parte feci, pagina 22. hoc labore nunc
superfedebo. Deinde oppugnat quod
scripsi, pagina 97. omnia diuina τὸ λό-
γῳ à natura humana in persona VER-
BI possideri, & communia cum VER-
BO haberi ad communem vsum &
effectum, &c. Hoc ille plus quàm so-
phisticè peruertit, ac si scripisssem, *car-
nem Christi omnium diuinorum ita partici-
pem esse factam, ut in se omnia diuina pos-
sideat, per participationem vel transfusio-
nem physicam à natura in naturam.* Cùm
verò & ad hanc calumniam & Sophis-
ticen à me responsum sit, pagina 35.

actum

actum agerem, si hoc loco aliquid re-
peterem.

Ex suo igitur commesso, non ex
doctrina mea de reali cōmunicatione
idiomatum, absurda illa sequuntur,
quæ colligit Amilingus, pag 42. vsq̃
ad paginā 55. Quoniam manifestis ver-
bis trado, quòd humana natura in
Christo omnia diuina possideat in per-
sona τὸ λόγῳ, non in se, & communia
cum VERBO habeat, participatio-
ne siue cōmunicatione reali, non
verbali siue inani, ad communem vsum
& effectum. In persona τὸ λόγῳ di-
cto, ne quis existimet, me omnia diui-
na ipsi naturæ assumptæ tribuere, ita ut
ea in se habeat & possideat. Vtòr ver-
bis habendi & possidendi aliorum
exemplo, quibus tamen non aliquid
imperium siue dominium intelligo,
quòd caro assumpta habeat in diuinita-
tem, sicut cauillatur Amilingus. Con-
fido etiam me non errare, cùm dico,
assumptam naturam non habere propri-
am personam, sed subsistere in perso-
na VERBI, & idcirco habere & pos-
sidere in Verbo, non in se, omnia di-
uina, propterea quòd naturarum
propria personæ sint communia:

z z

quia

Habere &
possidere
quid;

quia prorsus respicio ad vnionem personalem, quæ facit, vt duæ naturæ vnā personam communem habeant, & persona vnā in duabus naturis subsistat. Ea igitur ratione qua dico hominem Christum Deum esse, eadem quoque ratione omnia diuina illi assigno. Qui enim propter personam suam diuinam, in qua subsistit, Deus est, quomodo non omnia diuina communia habet? Adime homini Christo vnum de diuinis, & negasti eum plenum Deum esse. Participationem verò & communicationem in eadem significatione accipio: quare nolo, vt per participationem realem, aliquid aliud intelligatur, quam communicatio realis, quam in persona Christi consideramus, & fallaci Alloxi opponimus. Vsum & effectum communem etiam ad personam refero, sicut in prima parte monstravi, pagina 28. & 34. 35.

Tantum
duplex
idioma
tum com-
municatio
Realis &
verbalis.

In tabella falsè nominatorum paradoxorum & Antilogiarum, pagina 259. & 266. scribit Amlingus, me (pag. 96. & 97. Tractatus mei) triplicem fingere idiomatum communicationē. verbalem realem & physicam: quod verū non esse, quid

quilibet mea legens, animaduertit. Nam physica idiomatum communicatio non meum, sed Sacramentariorum figmentum est, quo realem nostram communicationem, quam in persona Christi consideramus, & Alloxi opponimus, deformare, exosam reddere, & prorsus exterminare conantur, quasi nos talem idiomatum transfusionem physicam doceamus. Vanum quoque est, quod dicit, *me somniare, in carne Christi aliud rem ipsam, aliud naturam esse*: hanc distinctionem, certò scio, nemo mihi in libello meo monstrabit, fortassis ipse Amlingus somniauit aliquando, hanc distinctionem in libello meo extare. Querit Antagonista meus, cum doctrinam meam, de communicatione idiomatum reali, similitudine à ferro ignoto sumta, declarem, annon physice calor ab igne transfundatur in fer-
rum: annon calor in ferro sit accidentaliter
& subiectiue? cumque rem sic se habere respondeat ipse, hanc conclusionem annectit: realem, videlicet, communicationem idiomatum, quam ego doceam, nihil prorsus, quam nuda phrasi differre à physica idiomatum transfusione, &c.

Similitudo à ferro
ignito
sumta.

Non est mihi ignotum, quo sensu veterum quidam hac similitudine usus, quam ita explicarunt, ut illam simpliciter rescire non possim: sed, quod ego communicationem idiomatum realem, quam in meo Tractatu doceo, ferri igniti similitudine declarauerim, monstrari nequaquam potest. Imò cum pag. 42. quædam verba ex FORMULA Concordiæ citassem, in quibus sit mentio ferri candentis, statim de meo adieci: obseruandum tamen esse illud quod dicitur: omnem similitudinem claudicare: & simile non esse idem. Tàm libenter vellet Amlingus, me declarasse doctrinam meam, de idiomatum reali communicatione, similitudine illa de ferro candenti, ut quamuis illud non fecerim, tamen me fecisse affirmare audeat, quod habeat calumniandi materiam. Dicit & hoc Antilogiam esse, pagina 160. quod *essentia diuina duplicitatem, & quaternam personarum Trinitatis cum orthodoxis negare similem: cum nihilominus id, quod singularitatem diuinæ essentia designat, & personarum Trinitatem constituat, carni assumpta, quæ res sit creata, communica-*

nificabile faciam (pagina 99.) & *participabile realiter, &c.* Quomodo autem de reali communicatione personæ & naturarum in personâ, vel respectu personæ, sentiam & doceam, legere est in prima parte, pagina 112.

Quare nihil simulo aut dissimulo: sed veritatem simplici, planâ & perspicua oratione, absque verborum fuco, propono. Quamobrem spero, Lectorem optimè intelligere, examen meum de primo Amlingico argumento habitum, adhuc firmum & immotum stare: videlicet, quod suo argumento fortiter refutet Amlingus, communicationem idiomatum realem, quam vocat transfusionem physicam: me verò transfusionem istam, in meo Tractatu & defensione eius, neque docere, neque propagare: Amlingum itaq; atrocem iniuriam mihi facere, & peccare contra octauum præceptum Decalogi, quod violenta calumnia contra mentem meam, verba mea ad physicam proprietatum transfusionem summo conatu detorquere nitatur. Et tantum de primo argumento Amlingico.

DE II. ARGVMENTO.

Nulla est
idioma/
tum com/
municatio
naturas/
rum inter
se.

Conclusio secundi Seruicstenis syllogismi hæc est: Nulla Dei idioma carni assumta, secundum se considerata communicantur realiter. Hanc propositionem quæ conuenit cum conclusionem primi argumenti, vel potius eadem est, ego non trado, neque quæquã esse existimo inter eos, qui FORMVLÆ Concordiæ subscripserunt, qui istam conclusionem propugnet aut defendat. Ideo rursus concessi totum argumentum, si per realem idioma communicationem transfusio physica intelligatur. Sed cum realis communicatio idiomatum longè aliud nobis significet, vt satis declaratum est, argumentum nego propter æquiuocationem eandem, quæ fuit in primo argumento.

Naturam
per se con/
siderare
quid sit.

Amlingus verò defendere volens suum argumentum (pag. 56.) metuit, ne mihi aperiã campum euagandi, occasione illius, quod dixerit, assumtam naturam secundum se considerari. Sed frustra metuit: scio enim discrimen inter abstractum & distractum, & naturas etiã in ipsa vnione personali per se aut se-

cun-

cundum se posse considerari: quare non est, vt de euagatione aliqua sit sollicitus. Ait deinde (pag. 57. 58.) *se plus satis demonstrasse, quod vox, realiter, in mysterio VERBI incarnati, idem significet, quod physicè & essentialiter, quare vtramque tam physicam quam realem communicationem reijciendam esse.* Sed quomodo illud duobus suis argumentis Hertzbergen-sibus demonstraerit, paulò supra declaratum est. Quod igitur gloriatur aduersarius, hoc argumentum secundum esse ἀδιάλυτον, & adhuc fixum & immotum stare, id illi per me quidem facere licet. Nam paulò antè dixi, argumenta Amlingi firmissimè refutare physicam proprietatem essentialium transfusionem, cum qua transfusione mihi nihil est rei. Si Amlingus non existimaret, atq; scriberet, se suis argumentis nostram doctrinam de reali communicatione idiomatum, oppugnare: & transfusionem physicam, quã suis Syllogismis impugnat, nostrum esse dogma, ne verbulo quidem ipsi contradiceremus. Cum verò suum commentum nobis adscribat, ac vt nostrum

strum, impugnet, tacere nec possumus, nec debemus.

Scribit, pag. 59. & 60. *aternitatem, immensitatem, & aternam generationem τῷ λόγῳ ex patris substantia, carni assumta, secundum sese, prorsus esse incommunicabilem: ergo fateamur, inquit, necesse est, nullum Dei idioma proprie sic dictum, nisi in concreto, de Christo homine predicari posse. Et postea: Ratum igitur fixumq; manet, filium Maria verè, non titulotenus, esse ubiq; omnipotentem, omniscium: ut & verè, non titulotenus, immensus & aternus, & rerum omnium creator est, si consideres, unum idemq; Christi individuum, seu ὑφιστάμενον, &c. Quæro Amlinge, An unum illud idemq; Christi individuum siue ὑφιστάμενον, res sit? Si res est (ut negare non potes) & tu consideras, omnipotentiam & alia diuina omnia in illa re, & prædicando communicas illi rei omnia diuina: annon talis communicatio in persona Christi considerata, realis est, propter personam & propter veritatem ipsam, quæ verbis inest: Hanc communicationem realem nos docemus, non illam, quæ proprietates diuinas in carnem assumptam transfundere dicitur, quam solam argumentis tuis oppugnas.*

Hanc

Hanc propositionem, scio, libenter admittis: Filius Mariæ, siue homo Christus, est omnipotēs, æternus, &c. quia hæc idiomata diuina prædicantur de concreto, & in concreto. Quid autem est caro Christi in persona filij Dei subsistens, quàm filius Mariæ, siue homo Christus? Non dicimus in abstracto carnem Christi esse omnipotentem, omnipræsentē, &c. Illas abstractas formulas reñcimus & damnamus: sed in concreto loquimur, carnem videlicet Christi, siue humanam Christi naturam in persona τῷ λόγῳ, hoc est, hominem Christum, omnipotentem esse, &c. Ideo dicimus corpus Christi, saluo corporis modo in VERBO ubiq; præsentis, præsens esse, non in se, nec simul cum VERBO, secundum modum VERBI. Quid enim est humana natura in persona τῷ λόγῳ, siue à VEREO personata (quod idem est) quàm homo Christus, aut filius Mariæ? Tu Amlinge cum scis tuis hanc propositionem, corpus Christi in persona τῷ λόγῳ est omnipotens, non aliter intelligis, ac si ita sonaret: corpus Christi per se consideratū, in persona τῷ λόγῳ est omnipotēs:

Sed

Natura
humana
in VERBO
est homo
Christus.

Diuina
idiomata
in concre-
to, id est,
de homine
prædicantur.

Sed non habet hunc intellectum: siue sententiam. Nam corpus Christi cum anima in persona τῷ λόγῳ, nobis idem est, ac si diceremus: corpus Christi non per se consideratum, sed ut à persona VERBI personatum est, siue, homo est & existit, ratione personæ est omnipotens, omnipræsens.

An caro
Christi op
mnipo
tens.

Scribis pagina 61. ut falsa est hæc propositio: *Caro Christi est Deitas*, ita etiam illæ falsæ sunt: *caro Christi est omnipotens, omniscia, ubiq.* Verum hoc quidem est, quod scribis: sed nos non dicimus, carnem Christi absolutè consideratam esse omnipotentem, omnisciam, ubiq. Hæc enim est prædicatio in abstracto: In concreto verò profiteri non erubescimus, carnem Christi, ratione personæ suæ diuinæ, in qua homo est & existit, omnipotentem esse, omnisciam & ubiq. Hoc enim volumus, cùm carnem Christi in persona τῷ λόγῳ appellamus. Hæc enim simul comprehendimus & accipimus pro subiecto, de quo diuina idiomata prædicamus, & intelligimus hominem Christum esse omnipotentem, non quidem inde, vnde homo est, sed vnde homo Deus est, hoc

hoc est, à persona omnipotente. Hæc est realis illa communicatio idiomatum, quam docemus. Hanc auxilio Christi Domini & Saluatoris nostri, cuius maiestatem & gloriam ex fide defendimus, propugnare & propagare, inuitis omnibus diabolis & Sacramentariis, nunquam cessabimus.

Realis
communi-
catio.

Nos quoq. Amlinge, tecum miramur illos, qui carnis Christi in persona VERBI, omnipotentiam concedunt: & omnipræsentiam eius in VERBO, negant. Hominis enim Christi omnipotentiam concedere & eius omnipræsentiam negare videntur: quasi possit esse omnipotens, qui non est omnipræsens.

Cùm ergo communicationem idiomatum phylicam illam minimè doceam, quò, quæso, pertinent absurda illa & asyltata, quæ mihi obhæcis in conclusionem secundi argumenti, ubi inquis, (pagi. 63.) *Te primis duobus argumentis demonstrasse, nullam esse idiomatum communicationem realem, qualem ego comminiscar & definiam, per mirabilem nimis participationis gratiam, qua id, quod realiter accepisse natura humana, & habere atq. possidere, quo etiam uti frui dicatur:*

Realis
communi-
catio non
facit na-
turam
humanam
nam diu-
norum
idioma-
tum subie-
ctum.

& tamen negem vel per se, vel per accidens, vel substantialiter, vel habitualiter, vel formaliter, vel subiectiue illud habere. Hæc ita & vsuta esse ais, vt etiam nemine respondente seipsa destruant, &c. Sed, vt dixi, quod pertinent hæc, quæ fingis, & vsata, nisi vt calumnias tuas & mendacia eò rectius & dilucidius percipiat candidus lector? Quilibet enim Tractatum meum legens, videt me realem communicationem idiomatum docere, quoad personam duabus naturis communem: quoad naturas verò in persona per sese consideratas nullam omnino communicationem admittere, nedum realem. Tu in æternum non demonstrabis, me de vno eodemque subiecto, vno & eodem modo, vnum & idem negare & affirmare. Non ita, Dei gratia, desipio, vt contradictioni tam manifestæ me implicem.

Antilogias, quas in Tabella tua assignasti, pagina 261. nulla responsione dignas esse arbitror. Carni enim Christi tanquam subiecto per se considerato, nulla prorsus diuina idiomata attribuo, participatione reali, hoc est,

est, transfusione physica, quod me sæpe repetere cogit aduersarius, quia nulla ferè est pagina immodestæ defensionis suæ, in qua cauillatio hæc & calumnia non legatur. Ego neq; aperte, neq; clanculum colludo cum Stenckfeldio, (sicut mihi aduersarius meus obijcit) videat ipse cum quibus colludat.

Stat igitur fixum & immotum examen meum de secundo Amlingico Argumento habitum, cuius summa hæc est: me docere talem idiomatum communicationem realem, quæ naturas in Christo nec confundat, nec essentiam diuinam diuidat: propterea, quod naturarum propria inter naturas minimè partiam & communicem, sed personæ communi, communia faciam.

DE III. ARGVMENTO.

Conclusio tertij Seruestensis argumenti hæc est: Sola hypostasis constituit vnionis naturarum duarum in CHRISTO differentiam specificam, vnde etiam vnio hypostatica dicta est.
Hic

De differ-
rentia spe-
cifica, qua
& gradus
præsent.
diui. à
cæteris
tribus dif-
ferentiatur.

Hic auctori argumentorum concedo (pag. 103.) communicationem realem, id est, physicam idiomatum transfusionem, non esse specificam differentiam vnionis hypostaticæ; cum eiusmodi idiomatum communicatio nulla sit facta. Concedo quoque aduersario meo, præsentiam, qua λόγος adest assumptæ naturæ, à cæteris modis siue gradibus præsentix Dei differre vnione hypostatica. Verum quid sit vnio hypostatica, vel assumptio humanæ naturæ in unitatem personæ; declarandum esse à consequenti censeo, per illud quod vna persona, secundum proprietates duarum naturarum, diuinæ scilicet, & humanæ, in quibus subsistit, diuina & humana opera personaliter & reuera efficiat.

Hanc ob causam à me dictum est, communicationem realem, quæ naturarum propriæ personæ communi facit communia, esse vt specificam differentiam, qua modus vel gradus, quo λόγος assumptæ naturæ adest, à cæteris gradibus præsentix Dei apud creaturas, conseruationis videlicet, beatitudinis & sanctificationis differat. Sic igitur

igitur hypostatica vnio, differentia, qua quartus gradus præsentix Dei à cæteris tribus differt, hoc .n. non impugnetur sed facile colligi potest, si hypostatica vnio differentiam specificam constituit, multo magis talem differentiam constituere, quod vnionem personalem, per ea quæ ex illa sequuntur, explicat: quia res & explicatio rei vera, sunt vnum & idem, tantum in eo differunt, quod res per explicationem melius intelligitur. Quod autem Amlingus hanc conclusionem, sola hypostasis constituit vnionis naturarum duarum in Christo differentiam specificam: probare conatur hoc medio, vel hac ratione, quod sola hypostasis filium à patre & spiritu sancto in Trinitatis arcano distinguit, valde elumbe est. Non enim persona personam distinguit, sed personarum notiones distinguunt personas Trinitatis. Plura de hac re legere est, in Tractatu meo, pag. 105. Hæc est summa examinis mei de tertio argumento.

Audiamus iam, quomodo & quam modelte Amlingus suum argumentum defendat. Primo dicit, (pagina 65) me

à à sine

sine causa excurrere in declamationem vel potius calumniam, quasi non omnem diuinam naturam in una sui ipsius persona, sed solam filij hypostasim assumptæ humanæ naturæ unitam esse, disputet, &c. Inspiciat, quæso, Lector hoc loco examen meum, & circumspiciat diligenter, an hunc excursum videre possit. Quid Amlingo hic in mentem venerit, aut ubi animo fuerit, sanè ignoro.

An Amlingus sit
Sacramentarius,

Deinde valde immodestè mihi Sacramentarios obicit, pag. 67. ubi scribit, *me pungere ipsum Sacramentarium appellatione, & conari, quomodo ipsum lectori suspectum de illa heresi reddam, &c.* Si Sacramentarius non est Amlingus, cur in castris illorum militat? cur localityatem corporis Christi, qua Sacramentarii præsentiam eius è coenæ Sacramento exturbare conantur, tantamolitione, contra præsentiam corporis Christi in VERBO, propugnat? Sed de hac re videbimus postea. Deinde autem sic pergit Amlingus: *Qualem apud quos se gesserit, & virum Religionis aut veritatis tuendæ causa seriò vnquam affectus fuerit, ipsi melius quàm nobis constet, &c.* Si tibi Amlingo non constet, qua-

Qualem me gesserim apud Sacramentarios, & quomodo erga veritatem affectus sim: cur potius malum de me cogitas quàm bonum, nisi quod es sine charitate. Si enim charitatem haberes, non cogitares malum, sed omnia sperares, omnia crederes, & congauderis Angelis & multis pñs hominibus: imò gratulareris mihi conuersionem, quam dedit Dominus.

Tu Si Lutheranus es, preces, sine dubio, priuatim & publicè fundis pro conuersione Sacramentarium: sed quantum ex tuis verbis intelligo, si Deus daret alicui Sacramentario penitentiam, obiceret ei inconstantiam, & diceret: eum se malè gessisse, apud quos fuit, & Religionis aut veritatis tuendæ causa nunquam seriò fuisse affectum. Sed audi Amlinge, Si non es Sacramentarius, cur te malè habet, me à Sacramentarium cohorte defecisse? Sed vt dixi, de hac re videbimus infra tertia parte. *Qualis autem factus sim, rem ipsam loqui, ais, etiam te tacente, &c.* Tu certè non taces, sed multoties scribis, me factum esse ubique-stam. Quæ verò sit fides mea &

doctrina, de communicatione idiomatum reali, & de ubiuitate, monstrabit Responsio mea, qua nunc Tractatum meum de vnione personali, defendo. Talis si Dei gratia non factus essem, Sacramentarius mansissem, qualis tu es. Sed inquis, haudquaquam conuitiandum, sed potius disputandum erat, &c. Si conuictum tibi feci aut facio, cum affirmo te Sacramentarium esse, cur illud conuicio rependis? An non est conuictum facere, quod Lectorem doces de me dubitare, an vnquam veritatis tuendae causa serio affectus fuerim? quid potuisses in me atrocius dicere?

Argumenta quibus monstrare vis, te non esse Sacramentarium, diligenti examine excutiam postea in tertia parte: nunc ea transilio, & ad alia pergo.

Quod scripsi, pag. 102. communicationem realem esse quasi specificam differentiam, id tam malitiose traducit ac peruerit meus aduersarius, pagina 97. ut libipsum plus, quam mihi noceat. Nam quilibet ista legens, ingenium Amlingi peruersum miratur & dolet.

Quid

Quid audimus, inquit? Differtne vnio hypostatica a ceteris praesentiae Dei gradibus non vera & reali, sed quasi differentia? Et postea ait, me nouum hoc distinguendi genus ex Iuriconsultorum scholis mutatum esse. Et addit: qualem igitur nobis Christum θεῶν ὁμοῦπον, vel potius θεῶν ὁμοῦπον praeclarus iste Theologus (obserua, Lector, modestiam Amlingi) fabricet, quis nisi plane nihil intelligat, non videt? Quasi Deum, quasi omnipotentem, quasi omniscium, quasi omnipraesentem ex natura Christi assumpta comminiscitur. Et paulo post: habebimus posthac in Christo geminam diuinitatem, alteram essentialem, hoc est, participantem seu communicantem: alteram quasi talem, hoc est, gratuito participatam, &c. Haec colligit Amlingus ex vocabulo, QVASI: sed respondebo ad singula. Realem communicationem idiomatum (quam nos docemus, non quam Sacramentarii fingunt, & transfusionem physicam vocant) ideo dixi esse quasi specificam differentiam, ut quilibet intelligeret, me non prorsus negare, vnionem hypostaticam constituturam differentiam specificam, sed hoc velle, quaestioni de specifica differ-

A a 3 rentia

De par-
ticula
QVASI.

rentia nondum satisfactum esse, nisi vnionis hypostaticæ addatur explicatio, sumta ab hīs, quæ vnionem personalem necessariō secuta sunt, hoc est, à reali communicatione idiomatum, quam nos docemus.

Quare, non sum vsus Aduerbio, QV A S I, in ea significatione, in qua vsurpatur à Iurisperitis, quando disputant de quasi possessione, vt nugatur Amlingus. Et quamuis illud more Iurisperitorum vsurpasset, tamen non sequeretur, quod Amlingus inde colligit: me, scilicet, ex natura Christi assumpta comminisci, *quasi Deum, quasi omnipotentem, quasi omniscium, quasi omnipresentem*. Nam cū Iurisperiti disputant de quasi possessione fundi, agri, domus, & aliarum rerum, quis tam ineptus est, vt inde colligat, eos disputare non de vero fundo, agro, domo: sed de quasi agro, quasi fundo, quasi domo? Ita si ego omnipotentiam, omnipræsentiam & omniscientiam, phrasi Iurisperitorū, appellassem, quasi specificam differentiam (quod tamen non feci) quis inde concluderet (nisi Amlingi similis, qui ex quolibet quolibet colligere potest) naturam Christi assum-

assum

assumptam esse *quasi Deum, quasi omnipotentem, quasi omnisciam, quasi omnipresentem, &c.* Taceo nunc, quod veteres annotarunt, vocabulum, quasi, interdum esse veritatis expressiuum, vt loquuntur, sicut in illo, Ioh. 1. Vidi-
mus gloriam eius, gloriam quasi vni-
geniti à patre. Hic Amlingus occasio-
nem captaret reprehendendi Euange-
listam, vel interpretem eius, propter
vsu[m] particulæ, quasi: & ita argumen-
taretur: si visa est gloria eius quasi v-
nigeniti, Ergo non est reuera vnigeni-
tus à patre, sed quasi vnigenitus. Ve-
rū hęc missa facio, & ad rem.

Quomodo autem Amlingus colli-
gere potest, *me ex natura Christi assumpta*
facere quasi Deum omnipotentem, omnipræ-
sentem, omniscium: vel, quomodo habebimus
posthac, vt cauillatur iste, *geminam diui-*
nitatem, alteram participantem, & alte-
ram quasi talē, hoc est, gratuito participa-
tam: cū ne syllaba quidem ex Tracta-
tu meo demonstrare possit, quod na-
turæ Christi assumptæ per se cōsidera-
tæ, & vt subiecto, ascribā Deitatem, o-
mnipotentiam, omniscientiā, omnipræ-
sentiam: discat prius (si discendi gratiā
A a 4 habet

habet à Deo) quæ sit nostra sententia, vel quid doceamus, ne tam inscitè, aut tam maliciôsè scribat. Nam si sententiam nostram nondum intelligit, maxima inscitia est, cum stultitia coniuncta, velle refutare eum, quem non intelligas: si verò intelligit Amlingus, quòd homo Christus, est filij Dei persona in natura humana subsistens: aut, quòd homo Christus, est natura humana, non sua, sed filij Dei persona, personata: & nos idcirco diuinam idiomata assumptæ naturæ in persona diuinæ personatæ, hoc est, homini Christo, tribuere: & ita personæ communis (non naturis inter sese) naturarum propria communia facere: hanc dico, nostram sententiam (quæ est realis illa communicatio, quam docemus) si intelligit Amlingus, & tamen nihilominus, contra suam conscientiam, nobis affingit monstrosam illam transfusionem idiomatum physicam, oportet eum extremè maliciosum esse, & boni viri, nedum ministri Christi, nomine indignum.

Scias igitur, Amlinge, me non vendere nugis, neq. cathedram Lutheri (vt garris

garris pag. 83.) ἀκυρολογίαις contaminare. Si profiterer transfusionem illam physicam idiomatum, & Sacramentarium blasphemias, nugis contaminarem cathedram Lutheri, & dictata mea essent *insulsa & friuola commenta*: sed cum mihi nihil rei sit cum isto commento transfusionis physicæ, tu mihi atrocem conuitiando facis iniuriam.

Hic sciens volensq. prætereo, quæ à pagina 81. vsq. ad pag. 85. inconsideratè profert, & valde intemperanter & dissolutè, de *dictatis D. Heßhusii: De Apologia Cœcordiæ in cupa vinaria* (zu Erfurt in der Herberg zum Weinfass) à tribus sanctis patribus, auctoritatem concilij œcumenici sibi vendicantibus, tumultuariè quidem, sed magno supercilio consarcinata: de dissensione eorum, qui *Formulæ Concordiæ subscripserunt*: & quomodo propter consensum (qui tamen nullus sit) gratiarum actiones Deo sint institutæ, quibus & Deo & hominibus sit illudum: hæc omnia sciens prætereo. Nam quilibet inde intelligit, Amlingum Tituli defensionis suæ oblitum, & argumenta sua enormi immodestia defendere.

Modestia
Amlingi.

Profectò modestum, scilicet, esse oportet, pie Lector, qui etiam ex diuersorū alicuius symbolo vel signo, calumniandi, conuiciandi, & illudendi occasio nem sumit, sicut facit Antagonista meus. Habebit sine dubio, qui illi ad ea, quæ ego hoc loco prætereo, respondunt pro dignitate.

De differe
rentia
specifica.

Existimat Aduersarius meus (pag. 85, me voluisse reijcere illud, quod contendit hypostasim esse vnionis duarum naturarum in Christo specificam differentiam: sed errat, quia manifestis verbis concedo, præsentiam illam, qua λόγος assumptæ naturæ adest, vocari hypostaticam vnionem, ad differentiam aliorum modorum siue graduum, quibus Deus creaturis præsens esse dicitur. Si concedis, inquit, pag. 86. quid ergo pugnas? dicam quid pugnem: primò, communicationem idiomatum realem, quam nos docemus, eam sit explicatio vnionis hypostaticæ, melius & distinctius explicare differentiam huius præsentia, qua λόγος adest naturæ assumptæ, quam facit sola hypostasis. Quamobrè nos non peccare confidimus, si realem

lem communicationem idiomatum, quam nos docemus, appellatione specificæ differentia dignamur. Deinde reijcio medium siue rationem tui syllogismi. Inde enim demonstrare vis: hypostasim constituere vnionis naturarum duarum in Christo differentiam specificam, quòd sola hypostasis filium à patre & Spiritu sancto distinguat. Hanc rationem dico falsam esse, quia sola hypostasis personarū Trinitatis subsistentiam duntaxat, citra alicuius differentia & discriminis notationem significat. Si enim interrogo, quid filium à patre distinguat, nemo rectè institutus mihi respondebit, personam esse, quia filius æquè persona est, atq; pater: sed sumet personarum differentias ab operibus ad intra, & dicet, filium natiuitate differre & distingui à patre, &c. Hæc cum vera sint, quomodo, quæso, in propositione ratio hæc cum prædicato conclusionis cohzret? hoc est, quomodo verum est, quod dicis: Quidquid filium à patre & Spiritu sancto distinguit, id ipsum constituit vnionis naturarum duarum in Christo differentiam specificam, respectu aliorum graduum præ-

præsentia Dei apud creaturas? Quid congnationis, quæso, habent discrimina personarum, gignere, nasci, procedere, in Trinitate, cum differentia specifica graduum præsentia diuinæ apud creaturas? Sed fortassis in defensione quarti argumenti hoc ipsum nobis explicabit, sicut pollicetur. Quare dilationem hanc æquo interim feramus animo.

Quod autem hoc loco rursum (pag. 85) iactitare audeat Amlingus, se demonstrasse, physicam idiomatum communicationem seu transfusionem nihil differre à communicatione reali, quam nos docemus, id esse vanum & omnino falsum, intellexit lector paulò antè ex solutione Hertzbergenium Syllogismorum, & in prima parte, pagina 38.

Quia verò Antagonista meus videt me concedere, præsentiam illam, qua λόγος assumptæ naturæ adest, vocari hypostaticam vnionem ad differentiam aliorum graduum præsentia Dei apud creaturas (quis enim hoc negaret?) & nihilominus tamen adhuc requirere explicationem vnionis hypostaticæ, siue declarationem assum-

sumtionis in vnitatem personæ, scribit (paigna 86.) *me hac ratione requirere contraria meis concessis, non aliter, ac si quis à definiēte hominem, & dicente quod sit animal rationale, requireret aliam specificam differentiam, & negaret differentiam adhuc vllam inter hominem & brutum apparere.* Sed sciat Lector, nullum esse mysterium, si dico, rationalitatem constituere differentiam inter hominem & brutum: hæc differentia etiam ab idiotis intelligitur absq̃ explicatione: sed cum vnio hypostatica sit mysterium magnum, 1. Timoth. 3. sine explicatione non potest percipi, quid sit. Non ergò contraria concessis meis requiro, quando differentia alata explicationem postulo. Verissimum enim est, nisi explicetur, quid sit assumere in vnitatem personæ, differentiam illam specificam adhuc obscuram esse. Nos igitur illam per communicationem idiomatum realem, quam nos docemus, non per illam physicam transfusionem, quæ in rerum natura non est, exponere satagimus.

Audiamus autem quomodo Adversarius meus assumptionem humanæ naturæ

Quid sit
assumere
in unitate
eius personam

naturæ in unitatem personæ filij Dei, euoluat & explicet, pag: 87. *Quid enim, inquit, assumere in unitatem personæ est aliud, quam naturam per se ἐν ὑπόστασις ita sibi copulare, vel potius unire, ut cum assumptæ natura eandem habeat hypostasin: atq; ita λόγος & natura assumpta deinceps in omnem æternitatem vnum idemq; sint ὑπὸ τῷ αὐτῷ, indissolubile adeo, ut sicut hæc persona λόγος æterna est, ita postea fieri nequeat, quin massa illa λόγος hypostaticè unita, non simul in æternum, cum & in VERBO assumptæ inseparabiliter superstes maneat? &c.* His verborum ampullis exultimat Amlingus, se egregiè explicasse assumptionem humanitatis in unitatem personæ filij Dei: cum tamen non plus dixerit, quam, assumptam naturam eandem habere hypostasin cum filio Dei. Ignoscat mihi Amlingus: Ego adhuc quæro, quid sit eandem habere personam cum filio Dei. Nisi enim dicas, filium Dei personam suam, & cum ea omnia diuina, assumptæ naturæ reuera communem fecisse, ad communem possessionem, vsum, & effectum, absq; tamen naturarum confusione aut conuersione, & absq; proprietatum trans-

transfusione physica, ita vt vna persona sit verus & naturalis Deus & homo, quæ humanas & diuinas proprietates habeat, diuina & humana opera personaliter efficiat: nisi, inquam, hoc modo exponas, quod scribis assumptam naturam eandem habere hypostasin cum filio Dei, vnionem hypostaticam ad differentiam specificam cæterorum graduum præsentix Dei apud creaturas, nondum satis declarasti.

Vides ergo, Amlingè, me non reijcere illam propositionem, quod hypostatica vnio constituat vnionis naturarum duarum in Christo differentiam specificam: sed tantum requiro vberiores explicationem, vt intelligamus, quid sit vnio hypostatica. Nam sine explicatione non possum aliter dicere, quam per hypostaticam vnionem vnicam duntaxat speciem disparatam, vel vnum gradum siue modum præsentix Dei, quartum videlicet, nominari. Neq; idcirco me non intelligo, vt tu garris, aut plures species seu formas vnionis hypostaticæ fingo, præter illam, quæ est in VERBO incarnato. Ex cæteris modis siue gradibus præsentix Dei non fingo plures species vnionis hypostaticæ.

Ne

Ne igitur arroges tibi ipsi hanc sapientiam, ac si solus intelligas, non esse hypostaticæ vnionis tot species; quot sunt gradus siue modi præsentix Dei apud creaturas.

Dicis quendam scripsisse, quod in quolibet homine, imò etiam in qualibet creatura alia, duæ concurrant substantiæ, quarum altera sit *VERBI* substantia, qua omnia sustentantur, altera hominis ipsius, quam *λόγος* sustentat, &c. Verum audi Amlinge, existimāsne omnem concursum substantiarum: & omnem sustentationem hominum, quæ à *λόγος* fit, hypostaticam esse? Annōn vides illud de quo scribis, de primo gradu præsentix Dei loqui, sicut testantur loca scripturæ quæ allegat, cum illo vulgari dicto: *Enter, præsentē, Deus hic & ubiq; potenter.* Hunc gradum credo non negabis. Si non negas, cur verba illius dicis esse blasphemata & portentosa. Peccas igitur hoc loco contra octauum præceptum; non dices falsum testimonium. Du solt nicht liegen.

Sed vt tandem me prorsus expediam, sit vnio hypostatica, sicut contendit aduersarius meus, specifica differentia.

Vnio hypostatica fit specifica differentia.

ferentia: Inde verò concludo, si hypostasis constituit differentiam specificam, quoad ceteros præsentix Dei gradus, quanto magis vera vnionis hypostaticæ explicatio illud præstabit. Nusquam scripsi, physicam idiomatum transfusionem esse specificam differentiam huius gradus, quæ *λόγος* adest assumptæ naturæ. Realis autem communicatio, quam docemus, assumptæ naturæ personam filij Dei, & in persona omnia diuina reuera communia facit, sine naturarum conuersione aut idiomatum transfusione, quia nihil aliud volumus, quàm idiomatica naturarum, personæ communi, communia esse, ad communem vsum & effectum.

Quod autem hæc verba addo, sine conuersione aut transfusione, non est protestatio contraria facta, vt cauillatur Amlingus, neq; redarguit conscientiam meam, aut orationem ipsam. Nullam enim communicationem naturarum inter se docco; qualicumque nomine ea vocetur: sed solummodo ad personam duabus naturis communem respicio: in illa persona video hominem Christum esse

B b

verum

Quid sit
assumpta
natura in
persona
filij Dei,

verum Deum, omnipotentem, omniscium & omnipresentem. Et homo Christus mihi nihil aliud est, quam humana natura in persona filij Dei personata: & conuerso. Quare cum dico, assumptam naturam in persona filij Dei subsistentem, esse omnipotentem, non prædico omnipotentiam de natura assumpta per se considerata siue in abstracto: sed in concreto, quatenus est personata in persona filij Dei. Quod si obseruaret meus aduersarius, nullam mihi physicam transfusionem, vel participationem idiomatum inter naturas, adscriberet.

De Possessione, usu
& effectu.

Quam verum quoque sit, quod scribit, pag. 91. *me illud de possessione, usu & effectu excoegisse nudius tertius, cum nulla reirò seculis in ecclesia orthodoxa excudita sit talis definitio assumptionis humane naturæ in unitatem personæ filij Dei, nedum vilo scripturæ testimonio à me comprobata.* Et *mutata*, in prima parte, pagina 34 ita me demonstrasse confido, ut mihi nunc non sit necesse, vel quædam repetere, vel aliquid amplius addere.

Iam ordine, cum numeri assignatione recenset Amilingus, quid in examine

examine, quod de suo tertio argumento habui, desideret. Primò ait, pagina 91. *me conatum esse modum ipsam vnionis personalis ad oculum demonstrare; qui tamen à sapiente antiquitate ineffabilis sit nominatus, &c.* Inciuile quidem est, fateor, arguere aliquem mendacem, sed multò inciuilius est, à mendacio etiam publico sibi non temperare, quod facit meus Antagonista. Vbi enim conatus sum? qua pagina? qua linea? quo verbo? modum vnionis personalis ad oculum demonstrare? ostende calumniator locum? Saltem à consequentibus, vnionem hypostaticam explicò: vnionis verò huius modum nequaquam inquirò.

Deinde dicit, pag. 91. *me differentiam sumere specificam, ab ijs, quæ non tantum constituent vnionem hypostaticam, quam eandem consequantur, &c.* Hic aduersarius ipse fatetur, communicationem idiomatum realem, quam nos docemus, sequi ex vnione hypostatica, quod pius lector diligenter obseruet: tantum contendit, non posse differentiam esse specificam, quod

ex vnione hypostatica sequitur. Verum satis superq; dictum & repetitum est, me vnionem hypostaticam & simul etiam eius declarationem à consequentibus sumtam, vno nomine specificæ differentię dignari, & in eo me nequaquam peccare arbitror.

Tertio inquit, pag. 92. *me in speciem & titulo tenus excipere naturarum conuersionem & idiomatum transfusionem, cum reuera omnia diuina carni assumpta communicem, & naturam creatam cum creatricæ ex æquem. atq; confundam.* Sed aliquoties nunc audiuit Lector, me omnem negare communicationem idiomatum, quæ fiat inter naturas Christi. Naturam assumptam nequaquam facio omnium diuinorum subiectum, neque affirmo naturis inter se omnia esse communia: sed tantum doceo, naturarum propria, personæ communi esse communia, ideo aio, naturam humanam, ratione personæ siue suppositi, id est, hominem Christum (nam natura humana, vt dictum est, in persona filij Dei personata, nihil aliud est, quàm homo Christus) omnia diuina reuera possidere ad communem vsum & effectum.

Nullam
communi-
cationem
fieri
inter na-
turas Chri-
sti.

fectum. Quare naturas in Christo neq; ex quo neq; confundo, multo minus per protestationē aliquam, facto contrariam, conscientię meæ auctoritas xpi prodo.

Quod cum verissimum sit, cur scribis, Amlinge, *me in speciem & titulo tenus naturarum conuersionem & idiomatum confusionem excipere*, nisi quod ita mentiri tibi libet cum Iesuitis fidei tux in hac materia consortibus: Iesuitæ & Sacramentarij, qui syncretismum contra nos sancierunt, sicut Herodes & Pilatus contra Christum, accusant nos, ac si doccamus communicationem idiomatum realem inter naturas Christi, per se in persona Christi consideratas: cum verò naturis propria sua relinquamus, & saltem communi personæ, propria naturarum communia faciamus, propter personæ vnitatem: cum quo quæso pugnant Iesuitæ & Sacramentarij, nisi cum suis laruis & commentis: sicut testantur Iesuitarum verba ab Amlingo allegata ex thesibus Ingolstadianis: *Nec aliud esse potest, humanam naturam omnipotentem euasisse, quam creaturam esse trans-*

mutatam in creatorem ac Deum: quod nec fieri, nec intelligi ulla ratione potest, cum neq. Deitas in humanitatem, nec humanitas in Deitatem conuertere queat, aut commutari. Hæc illi.

Ex his verbis liquet, Iesuitas & Sacramentarios cum somniorum suorum spectris pugnare, & scribere contra commentum à se excogitatum. Nam nos non docemus, humanam naturam per se, in persona Christi consideratam, euasisse omnipotentem: sed hoc volumus, naturam humanam in persona omnipotentis filij Dei subsistentem & personatam, hoc est, hominem Christum, omnipotentem esse reuera. Homo enim Christus, est humana natura personata à persona filij Dei, vnde filius Dei homo, & homo filius Dei creditur. Hic non confugimus ad Alloo, sin: sed respicimus ad communem personam diuinitatis & humanitatis, &c. Hoc sit responsum & tibi Amlingo & Iesuitis Ingolstadianis, quorum Theses nondum à quoquam esse refutatas, falsò iactitas. Quid enim facilius refutari potest, quàm eiusmodi aperta mendacia, ubi excogitantur falsæ hypotheses,

theses, & in alijs, quibus affinguntur, impugnantur, quali alij ita doceant, sicut ut hypotheses istæ falsæ habentur.

Quartò scribit, pag. 93. me ita explicare possessionem, vsum & effectum, ut inde liquidò pateat, quòd non de gratia unionis, sed de gratia habituali loquar. Attribue enim me naturæ assumptæ in Christo realem siue physicam (hæc enim Amlingo idem significant) omnium diuinorum possessionem, vsum & effectum. Hoc loco Amlingus verba mea aut non intelligit, aut sponte intelligere non vult. Expressè scripsi. Assumere in unitatem personæ nihil aliud esse, quàm assumptæ naturæ suam personam communicare. Quare primo omnium ostendo, naturam assumptam in persona filij Dei subsistere & personatam esse, ita ut filius Dei sit homo, & idem homo Christus sit filius Dei. Hæc est prima & principalis communicatio, qua filius DEI assumptæ naturæ personam suam communem fecit, ita ut natura humana in persona filij DEI subsistens, sit homo. Deinde, posita hæc communicatione personæ, hæc

verba addo: & in ea (scilicet persona) omnia diuina, &c. Si nunc assumpta natura, non in se, sed in persona filij Dei, in qua homo est & personaliter subsistit, non possidet aut habet omnia diuina ad communem usum & effectum: quomodo de homine Christo reuera prædicari potest, quod sit omnipotens & æternus creator? Ad personam igitur filij Dei respicio, in qua video assumptam naturam subsistere & hominem esse, vero corpore humano & anima constantem, propterea attribuo ei realem, id est, veram, non verbalem, omnium diuinorum possessionem, usum & effectum. Naturam humanam in Christo non per se in abstracto, sed in concreto, ut à λόγῳ personata est, considero. Est autem assumpta natura à λόγῳ personata nihil aliud, quam homo Christus, ut sæpe dictum est. Vnde apparet, me nequaquam loqui (ut nugatur Amlingus) de habituali gratia, sed de gratia unionis.

Amlingus
fingit tales
hypotheses.

Falsas hypotheses fingere solet Amlingus, & eas mihi ascribere, ex quibus deinde absurda teterima colligit,

ligit, quæ me iubet defendere & explicare. Hunc morem illaudabilem & hinc obseruat. Fingit hanc hypothese: me videlicet attribuere naturæ assumptæ in Christo per se considerata, physicam omnium diuinorum possessionem, usum, & effectum. Ex hac falsa hypothese, falsas consequentias necit: nempe, quod loquar de gratia habituali, non de gratia unionis. Item, quod natura assumpta in Christo omnia diuina in se possideat: & ipsæ pro arbitrio utatur, & operetur diuinas actiones, diuinis proprietatibus congruentes. Item, quod, sicut filius omnia diuina cum patre & Spiritu sancto communia habet, ad communem possessionem, usum & effectum: ita etiam caro assumpta cum VERBO assumpta mente, eadem habeat omnia in se, ad eosdem fines communia. Item, quod natura assumpta & λόγῳ non vnum ἰσίδαινον: sed δύο δέοντες ἐτεροῦς ὁσάτων, eodem respectu quo pater & filius, dicantur.

His absurdis ex falsa hypothese, quam non agnosco, collectis, iubet me explicare: primò, cum physica omnium diuinorum inter Christi naturas participatio, constituat differentiam specificam (rursum ponit Amlingus falsam hypothesin)

fin) presentis, qua λόγος adest assumpta naturæ, respectu aliorum graduum, quibus diuinitas creaturis adest: cur non eadem communicatio physica inter se copulet Deum patrem filium, & spiritum sanctum in unam personam, ut secundum Sabellium pro Trinitate adoremus idolum τριῶν ὁμοῦ. Deinde iubet me declarare, cum omnia illa diuina, (ex quorum physica participatione vnionis hypostaticæ differentiam specificam æstimandam doceam) non solius filii propria sint, quomodo non eadem ratione & patrem & spiritum sanctum, qua filium, incarnari consequetur, iuxta Patripassianorum hæresin. Postremo iubet me, se edocere etiam, siquidem omnia diuina physica possessione, usu, & effectû, caro cum Deitate in Christo communia habeat, & physice sibi participata accepit: cur non cum Eutyche & Stenckfeldio statuamus carnem Christi tota definitione à nostra carne diuersam esse, ut Christus hac ratione non sit caro de carne nostra, &c. Hic exclamat modestus meus Antagonista: O mysteria mystiges, &c.

Si exclamationibus multum efficeretur, ego potius & rectius exclamarem, propter intolerabilem iniuriam, qua

qua afficior, oneror & laceror. Falsas & à se excogitatas hypotheses affingit mihi, ac si ego illarum essem defensor: & absurda, quæ ex illis colligit, me iubet explicare. Annón hæc est iniqua postulatio? Videt autem pius Lector, etiam me tacente, quod non tenear ad explicationem absurdorum illorū: quia nusquam naturæ in Christo assumptæ, & per se consideratæ, physicam omnium diuinorum possessionem, vsum, & effectum attribuo: neq; dico, physicam omnium diuinorum inter Christi naturas participationem, constituere differentiam specificam præsentis, qua λόγος adest assumptæ naturæ, respectu aliorum graduum, quibus diuinitas creaturis adest. Hac vnica negatione verissima cadunt & ruunt omnia, quæ ex illis falsis hypothesebus ab aduersario meo collecta & extructa sunt.

Quintò, vult refellere (pag. 96.) rationem, qua possessionem in meo Tractatu, pagina 104. explico: videlicet, quod diuinitas τοῦ λόγου propria carnis sit diuinitas: & caro assumpta sit propria VERBI caro. Ad hanc rationem sic inquit Amlingus: quæ ut maximè consideren-

Quid per
possessionem
nem in
legendum.

derentur, non tamen per mutuam participationem, & realem siue physicam illam, nescio quam, siue μετὰ δόξιν siue ἀντὶ δόξιν, sed potius per vnionis gratiam, vera essent, &c. His verbis non refutat meam rationem, sed eam suo testimonio confirmat. Illud enim est, quod doceo: nempe, per gratiam vnionis diuinitatem τοῦ λόγου propriam carnis esse diuinitatem: & carnem assumptam propriam esse carnem VERBI assumptis, Quibus verbis naturas in Christo nec confundo, nec exæquo: sed saltem ostendo duarum naturarum vnionem in persona. Non dico, assumptam naturam, per se consideratam, possidere in se diuinitatem: hoc non dico: sed potius illud volo: assumptam naturam, vt est in persona VERBI personata, & in ea homo est ac subsistit, hoc est, hominem Christum possidere, id est, propriam habere diuinitatem VERBI, ad communem vsum & effectum.

Falsum igitur est, quod dicit Amlingus, pagina 97. me comminisci physicam participationem & communicationem, qua diuinitas τοῦ λόγου propria sit factæ carnis assumptæ diuinitas. Hoc Amlingi & Sacra-

Sacramentariorum est commentum, non mea doctrina, quam in Tractatu meo professus sum. Nec me latet, non possideri aut haberi ab assumpta natura diuinitatem, vt à diuinitate VERBI assumptis possidetur & habetur caro. Quomodo autem possessionis vocabulum in hoc negotio vsurpem, dictum est in prima parte, pagina 44. 183. & 185.

Rursum incipit Amlingus ex falsa & à se conficta hypothesi absurda colligere: Si ex noua illa participatione (inquit pagina 98.) physica idiomaatum Dei VERBI cum carne assumpta communionis, reciprocam possessionem introducere perget: quid aliud sequetur, quam vt induens tam sit indumenti ἡνῆρα, quam indumentum, est induentis: & templum non amplius inhabitantis, sed inhabitator templi sit possessio? &c. Verum eam nullam reciprocam possessionem per physicam aliquam communicationem doceam, aut introducere in animo habeam, corrui id omne, quod super falsam istam hypothesein ab aduersario meo extructum est.

Sexto dicit (pag. 100) me disputare, quod

Quid per
vsum ins-
telligen-
dam.

quod vsus diuinorum idiomatum omnium,
carni assumptæ physice competat (in hac
enim significatione Amlingus vocabu-
lum, realiter, ubiq; usurpat) propterea
quod assumpta natura viuum agentisq; instru-
mentum sit omnium actionum persone τῷ
λόγῳ, &c. Quomodo verò & qua ra-
tione, assumpta natura diuinitatis & o-
mnium actionum VERBI assumptis
instrumentum sit, demonstratum est in
prima parte, pag. 119. Ad illud autem,
quod pag. 101. de instrumento garrit
& cauillatur: *virum vsus instrumento, an
potiusienti competat*, sibiip̃li respon-
deat Amlingus, cum non neget assum-
tam naturam esse instrumentum VER-
BI assumptis. Aliud est loqui de in-
strumento viuo, agente, & in vnita-
tem personæ assumpto: & aliud de fa-
bro loqui, & suo malleo quo vtitur.
Tam crasse non intellexerunt Athana-
sius & alij Patres, quod de instrumen-
to dixerunt, quemadmodum Amlingus
illud accipit. Catholicè crediderunt
& scripserunt, diuinas operationes VER-
BI, per carnem perfici. Et, Deum VER-
BI ab homini vnicum, in cuni, & per huma-
nitatem operari, &c.

Quod

Quod verò vsum omnium diui-
norum idiomatum carni assumptæ per
se consideratæ, realiter, id est, physice
competere disputem, demonstrari ex
meo Tractatu nequaquam potest.

Non negat, vt dixi, Amlingus, na-
turam assumptam esse viuum, agentisq;
VERBI instrumentum seu organum:
attamen illud addit, *putidum esse com-
mentum, statuere, quod natura assumpta
OMNIVM actionum persone τῷ λόγῳ in-
strumentum sit.* Quod exemplis qui-
busdam monstrare conatur: videlicet,
resuscitatione corporis sui ex mor-
tuis, hoc dicit sola VERBI omniopo-
tentis virtute resuscitatum esse. Item,
incremento illo, quo Christum in sapi-
entia & scientia profecisse, scribat Lu-
cas 2. cap. Item, ignorantia, quod igno-
rarit Christus vltimi iudicii diem. Item,
patefactione, qua λόγῳ suæ animæ
patefacit cogitationes cordium, absq;
instrumento corporis. Item, operibus
externis, quæ extra se Christus faciat,
qua enim ratione, inquit pag. 103. *in his
cruce animā exhalasset, & corpore mortuus
penderet, per hoc ipsum corpus, vt per instru-*

Natura as-
sumpta,
quomodo
instrumentum
τῷ λόγῳ.

mentum

mentum, templi velum discidit, terra motum induxit, sepulchra aperuit, mortuos ad vitam reuocauit: Sic puerum centurionis durauit eo in loco, ubi essentia humanitatis non erat præsens, &c. Tandem concludit: non igitur λόγος quidquid agit, per humanam naturam agit.

Respondeo ad singula. Cum iuxta catholicam doctrinam de vnione personali doceamus, naturam humanam esse viuam & efficacem omnium diuinarum actionum instrumentum: non consideramus illam in persona VERBI per se & in abstracto: sed vt in persona VERBI subsistit, & personata est, siue homo est. Amlingus verò cum Sacramentarius fingit nos affirmare, humanam Christi naturam, per se consideratam, esse instrumentum VERBI. Quid igitur mirum, si illi commentum putandum videtur, statuere, quod natura assumpta omnium actionum personae το λόγος instrumentum sit? Solet Amlingus interdum citare Thomam, & illum mihi obijcere, cum sciat, me vnico illo esse contentum, scilicet. Si Thomam legisset par. 3. q. 53. art. 4. inuenisset fortitan, quomodo corpus Christi, resurrectionis

iuxta

sux fuerit instrumentum, vbi disputat, iuxta dictum Christi, Ioh. 10. Nemo tollit animam meam à me, sed ego ponam eam, & iterum assumam eam: An Christus causa fuerit suæ resurrectionis, & concludit: Cum per mortem Christi diuinitas non fuerit separata, nec ab anima Christi, nec ab eius carne, necessario sequitur: quod secundum diuinitatis virtutem, corpus resumerit animam, quam deposuit: & quod anima resumerit corpus, quod dimiserat. Si autem considerantur, inquit Thomas, corpus & anima Christi mortui, secundum virtutem naturæ creatæ, sic non potuissent sibi inuicem vniui, &c. Hic Thomas propter vnionem personalem non excludit corpus & animam, ab opere resurrectionis: sed monstrat, quomodo fuerint causæ resurrectionis Christi: nempe, virtute diuinitatis, propter vnionem personalem.

Quomodo Christus in sapientia & scientia profecerit: & quomodo diem vltimi iudicii ignorauerit, declaratum est in prima parte, pagina 68.

71. In eo autem quod scribit, λόγος patefacere suæ animæ cogitationes cordium,

cc

absz

absq; corpore, ut ipse instrumento non utatur: inscite rationis suæ incredulæ prodit somnia. Existimat enim, animam Christi cogitationes cordium nescire, nisi prius ei per partes patefiant à λόγῳ. Aliquoties scriptum est in Euangelio: Christum cognovisse cogitationes Pharisæorum: Et Ioh. 2. scivisse eum quid esset in homine: in quibus locis ea, quæ de cognitione cogitationum in hominibus dicuntur, ad personam Christi referenda sunt. In VERBO enim anima Christi omnia cognoscit, ut dictum est, parte prima, pag. 65.

Exempla miraculorum, quæ post mortem Christi in cruce cuenerunt, ut sūt, veli scissio, terræ motus, sepulcrorum apertio, mortuorum revocatio ad vitam: non infringunt illud, quod de humana natura personata in VERBO, cum Athanasio & alijs patribus docemus, nempe, quod sit omnium actionum VERBI instrumentum. Hic enim statū exinanitionis perpendimus, quo Christus voluit pati, mori, & ad diem tertium sepultus esse. Et notum est, etiam veteres per œconomiam siue dispensationem (quam non solum de in-

car-

*carnatione filij Dei, sed etiam de eius passione & morte intelligunt) multa hæreticorum obiecta inextricabilia refutasse. Mansit vnio personalis indissoluta, & tamen potuit mori Christus: ita assumpta natura personata in VERBO mansit instrumentum VERBI propter indissolubilem unionem personalem, quamvis anima à corpore per mortem solueretur. Hoc enim erat dispensationis, in statu exinanitionis Christi. Quare, propter miracula à morte Christi facta, non erit negandū: VERBUM homini unitum, in, cum, & per humanitatem operari. Hæc est vera responsio: etsi Lucas scribit cap. 23. *Templi velum scissum esse, cum obscuraretur sol, & antequam Christus clamaret: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum: non tamen utar hoc effugio, cum sciā, quod, per anticipationem à Luca scriptum esse, monstret Augustinus, lib. 3. de consensu Euang. cap. 19. De apertione sepulcrorum, & mortuorum quorundā ad vitam resuscitatorū apparitione, scribit Hieronymus super Mattheum: Multa corpora sanctorū resurrexerunt, ut Dominum ostenderent resurgentem.**

Et tamen cum monumenta aperta sunt, non antea resurrexerunt, quam Dominus resurgeret, ut esset primogenitus resurrectionis ex mortuis. Sed hæc missa facio.

Cum puerum Centurionis sanaret Christus, absens quidem erat corpore, absentia locali, sed præsens erat corpore, præsencia personali, quia corpus & anima Christi in VERBO, & VERBUM assumptæ naturæ præsens est: & Euangelista manifestè scribit, Christum hanc sanationem iusu & verbo perfecisse. Dixisse enim Centurioni: *Abi, & quemadmodum cre-dis, ita fiat tibi.* Matth. 8. Non igitur sensu oculorum discamus, assumptam naturam omnium actionum VERBO instrumentum esse: sed sensu fidei percipiamus, quomodo filius Dei, in, cum, & per humanitatem operetur. Filius enim Dei homo factus, verus est Deus & homo in vna persona, humanas & diuinas proprietates habet: diuina & humana opera (saluo exinanitionis statu) personaliter efficit. Sed de his satis.

Quid per
effectum
intelligen-
dum.

Septimò, quòd effectum explicò
per illud, quòd ambarum naturarum
in

in Christo operationes concurrant ad
vnum operatum: ad hoc Amlingus
respondet: quid verò hoc ad realem, id est,
physicam idiomatum communicationem?
&c. Nihil quidem, Amlinge, ad physica-
cam idiomatum participationem inter
se, quam tu oppugnas: multum verò
ad illam realem communicationem,
quam ego doceo: qua monstratur,
quomodo propria naturarum perso-
næ communi sint communia. Quod
autem porro obijcit: *naturas in Christo
distinctè agere, vnde sequatur, quòd distin-
ctas etiam agendi facultates seu propria-
tes retineant*, id facillè ei conceditur,
propter naturarum discrimen: verùm
propter vnitatem personæ conceden-
dum & hoc est, quòd actiones non
sint naturarum sed personæ: & hæc est
caussa, quòd Leo cap. 4. in Epist. ad
Flavianum scripsit: *vtramq; formam cum
communione alterius agere.* Hoc quid sit,
paulò post eodem capite explicat his
verbis: *Quamuis in Domino Iesu Christo
Dei & hominis vna persona sit, aliud ta-
men est, vnde in vtroq; communis est con-
tumelia, & aliud vnde communis est glo-
ria, &c.* Communio itaq; non signifi-

Quid sit
communis
one alteri-
us agere.

cat vnionem, sed Dei & hominis Christi, communem contumeliam, communem gloriam, communes actiones. Erat igitur Amlingus, qui per communionem nihil ampliùs intelligit quàm ipsam communionem hypostaticam. Hic quoq; cauendum, ne communioni, quæ de persona intelligitur, opponatur distincta actio, quia ad diuisionem operis, necessariò sequitur diuisio personæ. Sed cum de hac re plura sint dicta in prima parte, pag. 97. 101. & 103 nihil nunc ampliùs addam.

Testimonia Fulgentij, Cyrilli, Theodoretij & Lutheri, quibus sententiam suam de communicatione idiomatum associat Amlingus, mihi sunt grata & accepta: neq; inter me & Amlingum alia est dissensio, quàm quòd propria naturarum personæ non facit communia. Ego accipio, quidquid de discrimine naturarum cum idiomatis suis in Christo, docet Amlingus: si is è contrario acciperet, quòd naturarum propria, personæ comuni sint communia, lis inter me & ipsum esset composita.

Annotauit aduersarius meus, pagina 262. & 263. quædam, vt vocat, paradoxæ, quæ scribit inueniri in Tractatu

Quomodo
hec lis
componi
posset.

Statu meo, pag. 102. 103. 104. Primùm quòd communicatio idiomatum realis, id est, physica, sit ipsa differentia specifica. Secundum, quòd hypostaticam vnionem definiamus nihil aliud esse, quàm realem, id est, physicam diuinorum omnium cum carne participationem. Tertium, quòd communi possessione, quam fingam, diuinitas τὸ λόγῳ propria sit facta carnis diuinitas. Quartum, quòd assumpta natura sit omnium actionum personæ τὸ λόγῳ instrumentum. Et exclamat præ magna modestia, vt solet, O Theologiam præclaram, &c. Ad has propositiones si respondere singulatim vellem, repetenda mihi essent omnia, de quibus hætenus fulsissimè dixi. Hic videt pius Lector, verum esse illud, quod aiebam: Amlingum falsas hypotheses fingere, & eas mihi adscribere, vt habeat, vnde absurda colligat, & me iniuria afficiat. Quid autem doceam, & quid, quoad prædictas propositiones, probem aut improbem, hætenus ita monstratum & declaratum est, vt sperem Lectori esse satisfactum abundè.

Stat igitur fixum & immotum examen meum de tertio Amlingico syllogismo

gismo habitum: cuius summa est, hypostaticam quidem vnionem esse specificam differentiam, quoad alios præsentix Dei modos apud creaturas: sed specificam hanc differentiam adhuc obscuram esse, donec addatur explicatio vnionis hypostaticæ, sumta ab ijs, quæ vnionem personalem secuta sunt. Amlingus verò sua immodesta defensione, quæ calumnijs, mendacijs & falsis hypothesibus à se confictis scatet & exundat, sic se deformauit, vt vicem ipsius non possim non dolere.

DE III. ARGVMENTO.

Communi-
catio
physica
toram Tri-
nitatem
incarnat.

Conclusio quarti Seruestensis syllogismi hæc est: *Communicatio omnipotentis, omniscientis, omnipresentis realis, id est, physica, non constituit vnionis hypostaticæ differentiam specificam: sed totam, cum blasphemia, incarnat Trinitatem.* Huius propositionis hanc rationem proferet: *quia communicatio, inquit, omnipotentis, omniscientis, omnipresentis, realis, id est, physica, est sacrosancta & indiuidua Trinitati communis. Quidquid autem Trinitati commune est, non potest constituere differentiam specificam, &c.* Primò omni

omnium in memoriam reuocet pius Lector, quod suprâ de specifica differentia dictum est. Concedo Amlingo, vt vnio personalis sit differentia specifica, quæ quartus modus, quo λόγος adest assumptæ naturæ, à cæteris tribus discernitur. Solùm hoc addo: discrimen illud adhuc obscuritatis multum habere, donec communicatione idiomaticum reali, quæ naturarum propria, non naturis inter se, vt fingit Amlingus, sed personæ communi facit communia, illustretur. Hanc declarationem voco specificam differentiam, propterea quod rem ipsam cum declaratione sua, vno nomine digner. Quæ in re me nihil peccare, certò persuasus sum.

Nunc videamus, anne Amlingi argumentum hanc meam sententiam siue doctrinam refutet. Animaduertit autem pius Lector, aduersarium meum longè aliam sententiam oppugnare, quàm meam. Hanc enim propositionem refutandam sibi proposuit: *quod realis, id est, physica, omnipotentis, omniscientis & omnipresentis communicatio, naturas Christi inter se respiciens, non*

constituat vnionis hypostatica differentiam specificam, sed totam Trinitatem incarnat. Hic vides, Lector, Amlingum falsam hypothesein fingere, & eam mihi adscribere, qui verbali Sacramentariorum communicationi & Allocofi, communicationem realē oppono. Minimē gentium doceo, quod physica omnipotentiae, omniscientiae & omnipraesentiae communicatio, naturas Christi inter se respiciens, constituat vnionis hypostaticae differentiam specificam: sed potius cum Amlingo istam propositionem nego, & publicē reñcio.

Accusant nos Sacramentarij tam absurdæ sententiæ, duntaxat eam obrem, quod communicationem, qua naturarum propria communī personæ facimus reuera communia, vocamus realem, quam isti physicam interpretantur, cum tamen nequaquam physica sit. Suprà autem demonstraui, cum naturis inter se nihil communicemus, REALE nobis non idem esse, quod physicum. Tantū enim propter rem ipsam & rei veritatem, vt dixi, communicationem idiomatum, consideratam in persona Christi, duabus naturis cō-

Reale &
physicum
quomodo
diferant.

muni

muni, REALEM appellamus, & verbali atque fallaci Allocofi opponimus. Hæc cum verissima sint, cum quo, quæso, conflictatur Amlingus, quā cum suis laruis & spectris? quid oppugnat, quā suum commentum?

Hic poteram quiescere, quia defensio mei examinis de hoc quarto argumento habita, pendet ex defensione tertij. Verū cum Amlingus suas falsas hypothesas à se excogitatas, tam sæpe repetat: & nunc, vt Lectori veritatis discenda cupido, gratificetur, sicut scribit, pagina 109. ad obiectiones meas respondere velit, me inuitum ad eiusdem cantilenæ cantionem trahit.

Primò scribit, pagina 110. quæ ex Magistro sententiarum deciderim, pagina 107. extra controuersiam esse posita: me verò eadem hactenus non obseruasse. Quomodo enim, inquit, natura personam non assumisse dicatur, cum secundum ipsius definitionem, assumere nihil aliud sit, quā assumpto personam, & in ea omnia diuina, reali, id est, physica participatione communicare, ad communem Crt nouatoris istius

*istius nouæ phrasæ habent: (En modesti
Amlingi) possessionem, usum, & effectum.
Hic more suo falsam suam, quã sinit,
hypothesin, mihi vendicat, & verba
mea peruertit & calumniatur. Nus-
quam scripsi, assumere nihil aliud esse,
quã assumto personam, & in ea omnia
diuina, REALI, nota lector, reali, id
est, physica (nam reale & physicum
Amlingo semper & ubiq; Synonyma
sunt) participatione communicare.
Physica ista participatio est larua Sa-
cramentariorum cum qua bellum ge-
runt.*

Humanitas
non
assumit
Deitatem.

Gennadij Patriarchæ Constantino-
politani verba, quæ allegat (pag. 111.)
mihi non possunt opponi, videlicet,
quod humanitas VERBI, Christi Deitatem
nequaquam acceperit. Non enim doceo,
quod humana Christi natura, VERBI
Deitatem assumerit: & reali, id est,
physica participatione possideat: non
doceo, naturam assumsisse naturam.
Quomodo autem verbis possidendi
& habendi utar, cum commodiora vo-
cabula non habeam, sæpe dictum est.

Sed operæ precium erit, audire,
quomodo suam calumniam probe-
t Amlin.

Amlingus. Quomodo Deitas VERBI in-
terrogat, per realem, id est, physicam par-
ticipationem facta esse naturæ assumptæ pro-
pria Deitas, rectè dici potest, ita ut omnia
diuina cum Deitate communia REALITER,
id est, physicè habeat: cum ne quidem hoc
acceperit, ut se ipsam sustentet, nedum ut
omnia sicut VERBUM sustineat, tueatur &
alat. Rursum hic auditur falsa hypo-
thesis ab Amlingo excogitata. Nus-
quam doceo, quod Deitas VERBI
per physicam participationem facta
sit naturæ assumptæ propria Deitas.
Nusquam doceo, assumptam naturam
omnia diuina cum Deitate, realiter, id
est, physicè communia habere. Hæc
tua sunt, Amlinge, non mea, $\psi\chi\sigma\mu\alpha\tau\alpha$,
vel potius $\tau\epsilon\gamma\epsilon\tau\iota\sigma\mu\alpha\tau\alpha$ ieiuna & fri-
gida: quibus non ego meam publicavi
 $\alpha\gamma\epsilon\lambda\iota\sigma\iota\alpha\upsilon$, ut garris, sed tu publicè in
theatro totius Europæ demonstrasti,
quã egregius sis calumniator: qui,
quæ vera sunt, & rectè tradita, diabo-
licè potes peruertere, & innocentes
absurdissimarum opinionum reos a-
gere.

Multò rectius faceres, si oculos
studiosius aperires Amlinge, & dilige-
tius

tuis inspiceres verba tua. Scribis pagina 112. *humanam naturam non accepisse, vt seipsam sustentaret, nedum vt omnia sicut VERBVM sustineat.* Annē vides Amlinge, quomodo hæc verba sint offenculorum, ne dicam, blasphemiarum in maiestatem hominis Christi, plenar. Hæc enim est maiestas, non infirmitas, humanæ naturæ in Christo, vt non per se in propria persona subsistat, sed in VERBO personata sit. Tu ita loqueris, ac si defectus aliquis esset, non accepisse propriam hypostasin. Imò, si humana natura propriam accepisset personam: ita vt non subsisteret in persona VERBI, non posset homini Christo tribui, quòd omnia sustineret, tueretur, & aleret. Annón humana natura Christi in persona filij Dei personata, hoc est, homo Christus, omnia sustinet, tuetur & alit: propterea quòd vna est eademq; subsistentia VERBI Dei & hominis Christi? Annón confundis primum & quartum modum præsentix Dei, cum vtrobiq; vocabulum sustentandi vel sustinendi vsurpes, cum tamen vnio personalis plus comprehendat & significet, quàm sustentatio. Ne dicas, me te

traducere: non enim te traduco, vt tu me soles, tantum admonco, vt aperias oculos, & videas, quid scribas: ne forsitan inuenias, qui te tam blasphemam docere & scribere pro certo affirmant.

Secundò quod scribis, pagina 113. *cùm diuina natura propriè in hypostasi filij, non in tribus communiter personis humanam naturam sibi vnuerit* (iuxta sententiam orthodoxam Magistri & Damasceni) eo ipso concidere totam illam dissertationem de reali, id est, physica idiomatum Deitatis cum natura assumta participatione, &c. id tibi libenter concedo. Existimas autem Amlinge, me sententiæ & doctrinæ meæ, tanquam ad stipulatores, citaturum Magistrum & Damascenum, si ab ipsorum sententia alienam docerem & defenderem? Concidat ergo ad oreum, quòd pertinet, disputatio tua de physica idiomatum Deitatis cum natura assumta participatione. Doctrina nostra de reali idiomatum communicatione, quam nos docemus, & Dei gratia docebimus, nihil cõmune habet cum physica illa omnium diuinorum, quam Sacramentarij impugnant, participatione. Qualem autem communicationem realē doceamus, spero me tant

Filius vnus
uit sibi
humanam
naturam.

perspicuè declarasse, vt non opus sit
vlla repetitione.

Ingestadii
anorum
Theses.

Tertio, ad illud quod scribit Am-
lingus, pag. 113. *Ingestadianos Theolo-*
gos (quos honoris gratia, tanquam su-
os socios nominat) *refutasse* euidentibus
rationibus idiomatum communicationem
ne participationem physicam inter naturam
Christi: & decere professores Academicarum
illa Pontificiorum argumenta, non ita osi-
tanter surdis auribus praterire: breuiter
respondeo: Iesuitas æquè ac Sacra-
mentarios calumniatores esse, & plu-
gnare cum falsis suis hypothësis,
quas pro libidine sinxerunt, & oppu-
gnandas sibi proposuerunt. Quanti
autem stultitia est, ab alijs requirere
responsionem ad absurdas opiniones
& hæreses, quas ipse domi in cerebro
tuo commentus est? Respondeant In-
gestadianis, qui talem physicam idio-
matum participationem, quæ est na-
turarum inter se confusio, docent.
Nos cum tam absurdam opinionem
non doceamus, ad responsionem &
defensionem non sumus obligati. Et
vt de me dicam: quod talem physicam
idiomatum participationem in meo
Tra-

Tractatu proposuerim, in æternum
non demonstrabit Amilingus, nedum
ad calendas Græcas.

Quarto, ad illud quod dicis Am-
linge, pag. 115. *ne prorsus obmutuisse vi-*
dear, digressionem meam uti, declamitans, sine
impietate & blasphemia non dici posse, quod
essentia diuina, propterea quod Trinitati cõ-
munis est, non sit hypostatica vnione huma-
nitati assumpta vnita: respondeo, quod
nec obmutescam, nec digressionem v-
tar, nec declamitem, nec fallar para-
logismo secundum plures interroga-
tiones. Tu in maiore quarti syllogismi
affirmas, quod, quidquid Trinitati
commune sit, totam Trinitatem incar-
net, tum videlicet, si illud commune
dicatur constituere vnionis hyposta-
ticæ differentiam specificam. Hic tibi
potest obijci: Essentiã diuinam tribus
personis esse communem: ergo non
potuisse tantum in vna persona filij in-
carnari, absq; incarnatione patris &
Spiritus sancti, &c. Non traduco vel
te, vel alios, quasi non ipsam naturam
τῷ λόγῳ, sed solam eius hypostasin v-
nitam esse humanæ naturæ sensias.
Tantum ostendo, quomodo maior syl-
logismi

D d logismi

logismi tui absq; limitatione stare non possit, & quomodo sit limitanda, videlicet hoc modo:

Quidquid Trinitati commune est (absolutè consideratum, non seruata personarum proprietate) illud neque ipsam vnionem hypostaticam, neque illius differentiam specificā constituit, sed potius totam Trinitatem incarnat,

Hæc declaratio, fraterna est admonitio, si accipis, non inuidiosa traductio. Si autem *improbis obsonium est calumnia*, (vt ais pagina 116.) quid, quæso, aliud habet tota tua defensio immodesta, quàm manifestas calumnias? Quare cibus, quo vesceris, tuo ipsius iudicio, ostendit qui sis.

Improbis autem crimen, quod mihi obijcis, & calumniæ, nos non decet. Quia foedior est improbitatis & nequitie fama, si eam doctrinæ & officij celebritas reddit magis conspicuam, latiusq; traducit in hominum

fabulas.

Nam, vt qui hircosi sunt grauius olent, cum se vnguētis oblenierint: Sic qui hircum malitiæ & prauitatis olent, foedam suæ nequitie famam latius diffundunt & spargunt, si sunt celebres vel doctrina vel officio aliquo publico. Quare, vt dixi, crimina improbitatis, malitiæ & nequitie, neq; te, neq; me decet, qui alij, vt expurgent vetus fermentum malitiæ & versutiæ, monitores sumus. Sed hæc obiter de improbis, quibus calumnia obsonium est.

Quintò, iam rem ipsam, vt se habet, bona fide, vt pollicetur, explicabit Amlingus. Audiamus igitur illum, quid dicat. Sic ait, pagina 116. *Differt δ λόγος ἀ πατρί & Spiritu sancto καὶ ὑποστάσι, non καὶ οὐσίᾳ*. Concedo Domine Amlinge. Cùm igitur non pater, non Spiritus sanctus: sed *VERBVM* caro factum sit: concedo hoc quoque: *questio est, utrum differentiam vnionis duarum naturarum in Christo specificam id constituat, quod filio cum patre & Spiritu sancto commune est. hoc est, essentia, & omnium proprietatum essentialium, realis illa, id est, physica inter personas Trinitatis*

De differentia specifica.

λογισμός: an verò, quod filio proprium est. Respondeo, neq; quod filio proprium est, vt nasci: neq; sola hypostasis: neq; essentia diuina: neq; proprietates essentialis aliqua Trinitati communis, constituit differentiam specificam, inter quartum modum præsentiæ Dei, quæ λογισμός adest assumptæ naturæ, & inter reliquos tres modos: sed sola vnio hypostatica. Quid requiris amplius, Amlinge? Quamobrem iniuria afficis Smalcaldensem Theologum, quod affirmare audes (pag. 116. & 117.) eum docere, quærendam esse specificam differentiam, quæ dicitur vnio hypostatica, in reali ista, id est, physica, quam fingat, diuinorum omnium participatione. Tu, Amlinge, talem physicam idiomatum communicationem comminisceris: tu fingis, me differentiam hanc specificam in physica idiomatum communicatione ita tuere.

Septem igitur illa absurda, quæ enumeras, non ex Smalcaldensis Theologi doctrina sequuntur: neq; septem illis rationibus, vt vocas, illius doctrinam refutas, sed vt hactenus fecisti, ita cum tuis figmentis & commentis præ
ghare

gnare pergis. Falsam hypothesin fingis, nempe hanc: differentiam specificam, quæ dicitur vnio hypostatica, quærendam esse in physica idiomatum participatione. Ex hac falsa hypothesi sic colligis (pagina 117.) Si differentia specifica quærenda est in physica idiomatum participatione: Ergo, id, quod duobus ex æquo commune factum est, alterius proprietates dici amplius nequit. 2. Item, Si vna eademq; in Christi humanitate & diuinitate constituitur potentia: Ergo, vna etiam constitutenda erit operatio. Atq; ita realis inter naturas distinctio euanesceat, ac tollitur τὸ ἑτεροῦστον: quorum enim operatio eadem est, eadem est & natura. 3. Item, Si diuina natura suas proprietates assumptæ naturæ communes facit physica participatione: ergo & illud necessario consequetur, vt vnum commune utriusq; naturæ intellectum & voluntatem defendamus, & in Monothelitarum castra tranſiliamus. 4. Item, & illud sequetur, duos esse naturas omnipotentes, duos item creatores: creaturam ipsam creatorem esse & omnipotentem: Denique creatorem quendam recentem & nouum in tempore factum esse. 5. Item, Si idiomatum communicatio est differentia specifica,

Abſurda
ex falsa
hypothesi.

U d 3 sequi-

sequitur, ut quod ordine naturæ posterius est, constituat differentiam illius, quod ordine naturæ antecedit. 6. Item, si physica ista omnium diuinorum participatio vna personam constitueret, non iam tres, sed vnam tantum hypostasim in Deo esse, cum impio Sabellio, fateri prorsus cogermur. 7. Item, cum potestas diuina & reliqua attributa omnia, in tribus illis diuinis personis, vnum idemq; omnino existant, consequeretur aperte ex eodem illo principio, patrem & Spiritum sanctum aequè incarnatos & passos esse, atq; filium.

Hæc omnia colligit Amlingus ex falsa hypothese, quæ excogitauit ipse. Quare ex his absurdis & hæreticis opinionibus concludit: *Physicam idiomatum transfusionem non esse specificam differentiam vnionis personalis.* Sic negat Amlingus quod nemo affirmat: & oppugnat, quod nemo defendit. Nam præterquam quòd falsam istam hypothesein non agnoscam, omnes absurditates & hæreses inde collectas ab Amlingo, in Tractatu meo refutaui. Primum absurdum refutatur pagina 18. Tractatus mei. Verba mea allegauit Amlingus, pag. 117. Secundum absurdum

dum de vna operatione ibidem quoq; refutatur, pag. 35. Tertium, de vna voluntate, pag. 33. Quartum, de duplici omnipotentia, pag. 31. Quintum, de differentia specifica, refutatum est paulò antè in responsione ad præcedens argumentum. Sextum, de Sabellio, pag. 240. Septimum, de trium personarum incarnatione, cap. 1. Tractatus mei, refutatum legitur. Cum igitur in Tractatu meo omnes istas absurditates & hæreses reiecerim & refutauim ipse, certissima demonstratio est, me physicam illam idiomatum siue transfusionem siue participationem, quæ Amlingus mihi obijcit, nequaquam docere.

Sextò, reprehendit tandem, quod in examine tertij argumenti scripsi, pagina 105. videlicet, quòd sola vox hypostasis vel persona, filium à patre & Spiritu sancto non distinguat: idè quòd persona non distinguat personam: sed personarum notiones inter personas Trinitatis discrimen faciant, &c. Nescio, quid aduersario meo in mentem venerit, quòd non sub loco ad hoc responderet. Quidquid autem sit, malè habet virum, quòd non credam, ipsum cum suis socijs omnia scire.

Sola vox
hypostasis
non distinguat
Trinitatis
personas.

Conqueritur enim pagina 122. me-
Anbaldinos suggillare, ac si tam rudes sint,
ut vel patrem vel Spiritum sanctum aque
personas esse, atq. filium, ignorent: vel, per-
sonas Trinitatis non sola personæ vocula,
verum etiam notionibus internis discerni,
nondum didicerint. Sed meum potius
 esset conqueri & ægrè ferre, quod to-
 tum librum de me conscripsit, cuius
 summa est, me ferè sexagenarium nō-
 dum didicisse, naturas Christi cum suis
 idiomatis inter se non communicari.
 Sed à querelis ad rem.

Tres personæ sacrosanctæ Tri-
 nitatis, pater, filius, & Spiritus san-
 ctus, absolute sine respectu considera-
 tæ, primò differunt sicut individua,
 quæ numero inter se differre dicimus.
 Talis autem differentia, qua individua
 differunt, non dicitur specifica. Deinde
 relativè discernimus tres personas Tri-
 nitatis, notionibus caracteristicis, ut
 pater sit persona gignēs; filius persona
 genita; Spiritus sanctus persona pro-
 cedens à patre & filio. Sed & hæ dif-
 ferentiæ non possunt appellari speci-
 ficæ, quia gignere iunctum cum gene-
 rali vocabulo personæ, non constituit
 certam speciem, sed certum individu-
 um,

um, videlicet personam patris: ita na-
 sci & procedere, iuncta cum vocabulo
 personæ, non constituunt certas spe-
 cies, sed certa individua siue personas
 certas, filiū & Spiritus sancti.

Quærimus autem differentiam
 specificam, non personarum Trinita-
 tis inter se, sed præsentix huius, qua
 λόγος adest assumptæ naturæ, ut appa-
 reat evidens discrimen inter hunc
 quartum, & alios tres modos præsen-
 tiæ eius apud creaturas. Est enim λό-
 γος præsens omnibus creaturis quo-
 ad conseruationem: præsens omnibus
 sanctis in hac vita, cum quibus est v-
 nus spiritus: præsens beatis Angelis
 & hominibus in altera vita, æterna
 societate: Sed quomodo præsens as-
 sumptæ naturæ humanæ? ostende dis-
 crimen, ut habeamus certam & distin-
 ctam huius præsentix speciem ab alijs
 modis siue formis siue gradibus? Re-
 spondeo vno verbo; λόγος personaliter,
 hoc est, personali vnione vnitum
 esse assumptæ naturæ: quo sanè modo
 neq. creaturis est præsens siue vnitus,
 neq. sanctis, neq. Angelis. Hic nihil
 aliud addendum est, quàm ut à poste-

Differentia
 specifica.

riori vel consequenti declaretur & definiatur, quid sit vnio hypostatica, vt hæc specifica differentia eò melius intelligatur. Talem declarationem æquæ vocandam esse specificam differentiam, atque ipsam vnionem hypostaticam, non immeritò censemus.

Hinc apparet, quòd personale, sit differentia: vnio verò genus. Personale igitur iunctum vnioni, vt sit personalis vnio, constituit certam speciem siue modum certum, videlicet illud, quo λόγος adest assumptæ naturæ, iuxta regulam: Quòd differentia cum genere constituat certam speciem. Inde sequitur, quòd non sola hypostasis, propriè loquendo, sed vnio hypostatica sit differentia illa specifica, quæ quartum modum à cæteris discriminat. Quod cùm verissimum sit, quomodo saluabitur Minor propositio Amlingici Syllogismi, quòd videlicet, *sola hypostasis filium à patre & spiritu sancto distinguat*. Hanc Minorem magnis verborum ampullis emendat Amlingus, pagina 65. & 123. Sed tam multis, & studiosè coaceruatis verbis non plus dicit, quàm hypostasim in-

car-

caruatam distinguere filium à patre & spiritu sancto. Verùm quid audio? estne hypostasis incarnata sola hypostasis? Hic perspicuè vides, pie Lector, ex emendatione Amlingii, quòd non sola hypostasis constituat differentiam specificam, quam quærimus. Nisi enim addas incarnationem, hoc est, vnionem personalem, sola hypostasis inter quatuor modos præsentix Dei nihil distinguit.

Iam, si hæc est Minor: Incarnatio vel vnio personalis distinguit filium à spiritu sancto, opere scilicet ad extra: erit conclusio. Ergo, Incarnatio siue vnio personalis constituit differentiam illam specificam, quam quærimus. Addamus etiam Maiorem, vt Syllogismus emergat & conspiciatur integer: Quidquid distinguit filium à patre & spiritu sancto opere ad extra: illud quoque constituit specificam illam differentiam, quam quærimus. Sed incarnatio vel vnio personalis distinguit filium à patre & spiritu sancto opere ad extra. Ergo incarnatio siue vnio personalis constituit specificam illam differentiam, quam quærimus.

Vbi

Vbi nunc manet tuus syllogismus, Amlinge? quod videlicet *sola hypostasis constituat differentiam, quam querimus*. Concedo igitur aduersario, quod semper concessi: vnionem hypostaticam constituere differentiam, quæ præsentiam, quæ λόγος adest assumptæ naturæ, à cæteris tribus modis secernit. Tantum hoc volumus, vnionem personalem esse explicandam per illam communicationem, qua naturarum propria communi personæ, realiter, id est, reuera sunt communia. Vnde hanc communicationem, non in naturis, sed in persona consideratam, vocamus realem, vt sæpe dictum est. Explicationem verò hanc æquè nomine specificæ differentiæ dignamur, atque ipsam vnionem hypostaticam.

An sola
hypostasis
filium à
patre &
Spiritu
sancto di-
stinguat.

Audiamus nunc, quomodo Amlingus defendat, quod scripsit: *solam hypostasin filium à patre & Spiritu sancto distinguere*. Dicit, quod expendere me decesset, annon quotiescunq; filij hypostasis nominatur, præsupponatur illa ipsa notio, quæ filij hypostasin constituit? Sed tu Amlinge non nominas filij hypostasin, sed inquis: *solam hypostasin, filium à patre*
&

& Spiritu sancto distinguere. Absolutè ergo vsurpās vocabulum hypostaseos: subiecti loco positum. Si autem dixisses: *sola hypostasis filij, filium à patre & Spiritu sancto distinguit*, qualem, quæso, sententiam reddidisses? distinguatne hypostasis filij, filium à cæteris personis? quid est hypostasis filij, nisi filius? Cogita Amlinge, an forsitan ignorare adhuc putandus sim, definitum & notionem characteristicam ἀντιστάται. Sic enim ferè singulis paginis immodèstissimæ tuæ defensionis ironicè me contemnere soles. Quare ignoscas mihi, si te doceo syllogismos componere.

Reieci illud, quod scribit Amlingus, *solam hypostasin filium à patre & Spiritu sancto distinguere*, idèq; hac ratione, quod filius æquè hypostasis sit atq; pater. Hæc ratio firma est, quia hypostasis absolutè vsurpata nullum discrimen ostendit inter patrem & filium. Si enim interrogo, quod sit discrimen inter patrem & filium, nemo rectè institutus respondebit, hypostasin esse. At Amlingus hanc rationem mihi inuertit, pag. 123. hoc modo: sè

ita libet argumentari, Filius æquæ persona est atq; pater. Ergo filius à patre non differt secundum hypostasim: quantum, queso, ab ipso Sabellio, & per consequens à Patripassianorum errore absuerimus? Hic egregiè artem suam cauillatoriam monstrat Amlingus. Si ego ita scripsissem: Filius est idem qui pater secundum hypostasim: sequeretur illud, patrem à filio non differre secundum hypostasim. Cum verò dicam, filium æquæ personam esse ac patrem, quilibet intelligit, patrem esse singularem personam, & filium esse singularem personam. Quare igitur genius docuit Amlingum, ab æquæ personam esse, ad eandem personam esse, argumentari?

Inepta cauillatio Sabellianorum siue Patripassianorum, de qua Amlingus, eodem modo soluitur. Nam aliud est, æquæ realiter subsistere: & aliud, idem realiter esse. Aliud est, æquæ subsistere: & aliud eandem subsistentiam esse. Non ergo sequitur: Pater atq; Spiritus sanctus, æquæ realiter subsistunt atque filius. Ergo sunt eadem

eadem subsistentia: & per consequens, pater & Spiritus sanctus realiter à filio non differunt. Quare, Amlinge, rectè dicis, his tuis cauillationibus, quibus ab æquæ esse, ad idem esse numero, argumentaris, nihil esse ineptius.

De emendatione propositionis Minoris, quæ in hac pagina sequitur, paulò suprà dictum est: procedamus itaq; ad sequentiã.

Septimò, repetit rursum, pagina 125. quod de communicatione personarum sæpe dictum est. Miratur cum personam rectè definiam, quod sit aliquid incommunicabile, quomodo nihilominus fingam, personam τὸ λόγῳ carni assuntæ communicabilem esse, physica participatione, &c. Verùm quid mihi cum hac falsa hypothese, quæ commentum est aduersarij mei, commune? Non enim doceo, realem, id est, physicam personæ participationem vel collationem, factam carni per gratiam habitalem omnium diuinorum attributorum. Hæc falsa hypothesis mihi immeritò affingitur ab aduersario meo.

Sed

Persona
quomodo
communis
cabilis.

Sed inquit eadem pagina. *Quod si de vnione secundum orthodoxos intelligi vult, quorsum nouitate illa phrasium opus erat?* Respondeo: opus erat explicati-
one, vt docerem filium Dei ita huma-
nam naturam in vnitatem suæ perso-
næ assumisse, & sibi propriam fecisse;
vt vna persona Christi sit duarum na-
turarum, diuinæ scilicet & humanæ;
& propterea verus Deus & homo, qui
humanas & diuinas proprietates ha-
beat, diuina & humana opera, saluo
exinanitionis statu, perficiat. Quomo-
do verò possessionem, vsum, & effe-
ctum intelligam, & quomodo hæc vo-
cabula, vnionem personalem explicet,
cum illud tam sæpe à me dictum sit,
præsertim pagina 35. hinc repetere
nolo.

Amlingi
fides de
vnione
personali.

Saltem nunc audiamus, quid Am-
lingus de vnione personali credat &
doceat. Primum dicit, *personam VERBI in-*
communicabilem esse ab æterno, & in æter-
num incommunicabilem manere, &c. In
prima parte, pagina 22. declarauit, quo-
modo persona VERBI sit incommuni-
cabilis: nempe, quod alij personæ per
se subsistenti, non comunicetur: quod
autem

autem persona VERBI non sit com-
municabilis naturæ humanæ, per se
non subsistenti, nemo dicit, nisi infide-
lis Iudæus & damnatus hæreticus.
Prorsus itaq; negare, quod persona
VERBI sit communicabilis, vox est
paganæ & hæreticæ. De hac re plura
sunt tradita in prima parte, vt dixi.
Deinde vult, quod hypostasis VERBI, iam
post vnionem, sit viriusq; natura hypostasis:
quod sanè illi libenter concedimus.
Postea addit, quod VERBI hypostasis so-
lus VERBI propria sit: nec diuina partim,
partim humana, sed tantum diuina hyposta-
sis sit, maneatq; &c.

Hic non satis vnionem personæ
lem explicat Amlingus: quia hyposta-
sis VERBI, quamuis sit propria VER-
BI hypostasis, est tamen assumptæ na-
turæ communis facta: nam natura hu-
mana, non in propria personæ, sed in
eadem VERBI personæ subsistit &
homo est. Atq; hæc est non verbalis,
sed realis personæ communicatio,
quam docemus. Quamuis autem per-
sona VERBI non sit humana personæ,
est tamen hominis personæ. Nam si ho-
minis personæ non esset, Deus non
Ec esset

esset homo in rei veritate. Rursum, quamuis non sit partim diuina, & partim humana hypostasis: tamen est tota diuina & tota humana. *Vna illa VERBI hypostasis increata est diuinitate. & creata humanitate, visibilis & inuisibilis, (vt loquitur Damascenus lib. 4. cap. 5.)* quia alioquin compellimur aut diuidere vnum Christum, duas hypostasies dicentes: aut naturarum negare differentiam *ουκ εστι διαφορη* &c.

Hoc loco manifestè apparet causatur Amlingus cum Sacramentariis hanc propositionem: *Homo Christus est omnipotens: & similes, figuratè, per Alæolin exponat: quia per hominem Christum, non intelligit hominem in communicata persona VERBI subsistentem & personatum: sed simpliciter intelligit personam VERBI, humanam naturam sustentantem, quam dicit non esse humanam personam, sed tantum diuinam: idè etià quidquid diuini, vt est omnipotentia, de homine Christo predicatur, id refert tantum ad personam VERBI & naturam diuinam: quia expressè dicit, personam VERBI tantum diuinam, non humanam esse personam.* Hic vides

Alæolis.

vides, lector, vnionem personalem, quam docet Amlingus, hære.

Insuper addit, pag. 126. licet VERBI hypostasis, duarum naturarum sit hypostasis post vnionem, non tamen eodem respectu vtriusq; naturæ hypostasin esse: sed æternæ naturæ, vt connaturalis per naturam: assumptæ verò, vt consumentata per vnionis gratiam, vt vnus sit filius Dei & filius virginis, &c. Quid est illud, quod dicit: non tamen eodem respectu? Fortassis voluit dicere, non tamen eadem ratione Respectus quidem modus est & ratio: verum non omnis ratio est respectus. Sed audiamus, quomodo se ipsum declarat. VERBI hypostasis, inquit, est hypostasis diuinæ naturæ, vt connaturalis per naturam: quod sic intelligo, VERBI hypostasin per diuinam naturam subsistere, & personam esse. Eadè verò hypostasis, ait, est assumptæ naturæ hypostasis, vt consumentata per vnionis gratiam. Hic intelligo, Amlingum velle, quod humana natura in Christo per vnionis gratiam nihil ampliùs habeat, quàm quod consuenteretur in hypostasi VERBI. Hoc quàm verum sit, videamus.

Aliquoties nouatorem me vocat

E c 2 Am

An natura
humana
consuenteretur
in
hypostasi
VERBI.

Amlingus, propterea quod scripsi: hominem Christum in persona VERBI subsistentem & personatum, omnia diuina in VERBO possidere siue habere ad communem usum & effectum. Hæc dicit noue, inscite, impii, & nescio quam male à me prolata esse: cum tamen cuius liberum sit, suis verbis suam fidem proferre, modò verba illa, quibus vitur, rem ipsam rectè illustrent, & à fide catholica nihil aberrant, & ego habeā quos meritò sequar. Multoties enim hinc inde legimus de possessione & usurpatione diuinæ Maiestatis in Formula Concordiæ: cui omnia mea maximè consona esse volo. Si vocabulum sustentationis, quo vitur, vnionem personalem rectè exprimeret & declararet (sicut mea verba faciunt de communi possessione, usu & effectui, quæ perspicuè docent, naturarum propria, personæ communi, non naturis inter se, esse communia) nullam prorsus haberem causam cunctandi de usu huius verbi. Nunc verò cum aliud sit sustentari in λόγῳ vel à logo: & aliud in eo subsistere siue personari, minus Amlingus dicit, quam quod

quod ad illustrationem mysterij vnionis hypostaticæ requiritur. Quid enim in λόγῳ vt in Deo, & à λόγῳ non sustentatur? Et si fortassis habet exempla illorum, qui etiam sic sunt locuti, & extra contentionem de vnione personali, ita loqui tolerabile iudicari potest: tamen in disputationibus, vbi rei veritas enucleatur, vitanda est omnis ambiguitas.

Quamuis autem ignotum mihi non sit, carnem assumptam vocari à Damasceno consustentatam naturam, tamen me mouet, quod scripsit, *naturam humanam in Christo consustentari*. Idèd quod tam maximè contendit, VERBI hypostasin saltem esse diuinam hypostasin, non humanam aut creatā, vt Damascenus loquitur: & VERBI hypostasin assumptæ naturæ non esse communicatam, sed humanam naturam consustentari duntaxat in hypostasi VERBI. Quare nisi alijs verbis vnionem personalem explicet, quam illis, quæ hætenus audiuius, non possum mihi de illo persuadere, quamuis suos in Theologia profectus

non raro iactitet, quòd vnionem personalem catholicè intelligat.

Testimonia ex Theodoretì Dialogo 3. allegata, pagina 126. mihi non possunt opponi. Illis enim & què sub scribo, atq; Amlingum facere video.

Octauò, quod scribit, pag. 128. & in sequentibus vsque ad quintum argumentum, certum esse, quòd & Sabellianorum, hoc est, Patripassianorum blasphemio errore absolui non possint, quotquot & quicumq; vnionem duarum in Christo naturarum hypostaticam ex reali, id est, physica, siue omnipotentia, siue omniscientia, siue omnipresentia filij cum carne assumta, participatione, ad communem possessionem, vsum & effectum, aestiment: & rationem subiungit: propter quòd filij Dei omnipotentia, omniscientia, & omnipresentia, non sit alia numero, à patris & spiritus sancti persona, &c. Hoc totum Amlingo concedo. Sed addo Minorem & conclusionem. Iohannes Matthæus non aestimat vnionem hypostaticam ex physica idiomatum participatione siue confusione. Ergo ab errore blasphemio Patripassianorum absolutus est. Minor patet per totam responsionem, qua

De Patripassiano-
rum errore.

qua suum Tractatum à calumnijs & mendacijs Amlingicis defendit.

Collegit autem Amlingus, pagina 133. mendacia sua & calumnias in vnum Syllogismum, quasi in vnum fasciculum, quem hoc modo enunciat: Vnio hypostatica duarum naturarum in Christo, pender ex reali, id est, physica omnium diuinorum inter dantem & accipientem, participatione. At communicatio illa, si solum Dei audiemus, non aliunde, quàm à patre est, à quo sibi Dominus omnia tradita esse, clara voce profitetur, Matth. 11. Ergo secundum Theologiam istam Smalcaldensem, non filius, sed pater, vnione hypostatica assumpsit naturam humanam, & homo factus, hoc est, incarnatus est. Maiorem sui Syllogismi mihi adscribit, quam me posuisse ait, pagina Tractatus mei, 111. his verbis: Profectò, realis idiomatum Dei communicatio (facta carni scilicet) constituit inter vnionem naturarum Christi hypostaticam, & reliquos presentia Dei modos differentiam specificam.

Hanc à se excogitatam falsam hypothesin, appellat meum paradoxon, & inquit: parum abfuisse quin iura-

Ec 4. mens

menti etiam religione adhibita, demonstrationum neruus destitutus, illud meum paradoxon, (quod tamen non est meum paradoxon, sed Amilingicum commentum) credulis meis persuadere auditoribus, conatus fuerim, quando exclamem: *Profecto, &c.* Hic rursus apparet ars cauillandi & nugandi, quam optimè callet aduersarius meus. Quàm libenter iuramentum & exclamationem diceret Amilingus ex Adverbio affirmandi, *profecto*. Sed has nugas relinquam, & tantum ostendam, quomodo & verba & sensum verborum meorum peruertat.

Sic scripsi, pag. 111. Cum incarnatio siue vnio hypostatica, ex qua communicatio realis (quam nos docemus) sequitur, filio tantum tribuatur personalis proprietate: *profecto* talis communicatio constituit differentiam specificam, inter alios presentie Dei modos, & non incarnat omnes personas Trinitatis. Hæc verba exponit & peruertit Amilingus, more suo, & pro sua modestia. Quod enim dico de reali communicatione, quæ propria naturarum personæ communi facit communia,

munia, id exponit de physica participatione idiomatum inter naturas. Ideo apposuit suam glossam in signo parenthesis (*facta carni scilicet*) Nusquam autem docui, physicam idiomatum participationem factam esse carni. Hæc finigit & comminiscitur Amilingus, ac sua commenta verbis meis immiscet. Quomodo autem velim communicationem realem, quam doceo, differentiam specificam esse vel constituere, (absit calumnia verbis) sæpe dixi: propterea videlicet, quia communicatio, quæ naturarum propria, personæ communè realiter, id est, reuera facit communia, vnionis hypostaticæ perspicua declaratio est.

Falsum igitur est, quod affirmare audeat, *me totam Apologiam* (quam vocat Erphordensem) *habere mihi repugnantem: quod luculenter, duce Christo, ad oculum vult demonstrare.* Sed eadem fide cum Apologia absq; dubio aget, qua in colligendis Antilogiis & Paradoxis ex Tractatu meo, egit: & quæ ego scripsi, eodem candore cum Apologia conferet, quo Tractatum meum inter se contulit.

Diligens
examen
quarum
argumenti.

Verum diligentius examinare Amlingi Syllogismum mihi placet: Propositio, confirmanda hæc est. *Secundum Theologiam istam Smalcaldensem, non filius sed pater unione hypostatica assumpsit naturam humanam, & homo factus est, hoc est, incarnatus est, &c.* Quid tibi videtur, Lector pie, de Theologia Smalcaldensi? figmentum suum, & falsas suas hypotheses, quas mihi obtrudere & ascribere, ut meas, non erubescit, Smalcaldensem appellat Theologiam. An non Amlingus est lepidum caput? Nonne doctè me potest deridendum tibi propinare, cum mea Smalcaldensi Theologia? Sed agè videamus, quomodo propositiones Amlingici Syllogismi cohereant. Nam absterlis & ablatis verborum fucis & phaleris à propositionibus, scopæ apparebunt dissolutæ. Hæc est, ut dixi, propositio confirmanda: *Pater incarnatus est, non filius.* Rationem hanc addic: *quia omnia tradita sunt filio à patre, iuxta illud Matthæi 11, Omnia mihi tradita sunt à patre meo.* Quomodo hæc ratio propositionem hanc, pater incarnatus est, non filius, confirmet, ego sanè non video.

video. In his argutis fingendis sponte concedo palmam meo aduersario, ipsius argumenta captum meum longè superant. Maior est: *Unio personalis pendet ex reali, id est, physica participatione inter dantem & accipientem.* Minor est: *At physica communicatio non aliunde, quàm à patre est.* Sequitur conclusio, *Ergo pater incarnatus est, non filius.* Consequentia valet, à baculo ad anulum.

Suprà ex physica idiomatum participatione (quam me docere commiscitur & fingit) totam Trinitatem incarnauit. Iam ex illa ipsa participatione tantum patrem incarnat, non filium aut Spiritum sanctum. Tam industrius est aduersarius meus, ut ex quolibet quidlibet possit facere. Quæcumq; autem sit coherentia Amlingici Syllogismi, pendet compositio ex illa falsa hypothesis ab Amlingo conficta, de physica omnium diuinorum, inter dantem & accipientem participatione. Cum autem talem idiomatum participationem naturarum inter se, neq; doceam, neq; defendam, quò pertinet, quæso, quod

quod me iubet transilire, Amlingus in castra Patripassianorum, una cum omnibus nimis credulis meis discipulis, quibus persuadere satagam, ut talia portenta pro saluifica fidei oraculis, hoc est, pro immotis Symboli Christiani articulis amplectantur? nisi quod tota studiosa iuuentus videat, quam immodestè & impudenter mentiat Amlingus, cuius impudentiam nullum mendacium subterfugere, aut satietati eius superesse potuit. Sciunt enim omnes mei auditores, me portenta illa de physica idiomatum participatione inter naturas nequaquam docere.

Quare splendida ista mendacia Amlingi non possum satis admirari: quale & hoc est, quod scribit, fuisse tres legatos, qui illustrissimo Principi Anbaldino, Domino suo clementissimo, &c. in scripto Dessauæ exhibito, magna contentione illud de physica idiomatum participatione inter naturas Christi, persuadere laborauerint. Cum verò Amlingus in margine annotet, pagina 74. & 75. scripti cuiusdam, præfixi Apologiæ Anhaltinæ, & iubeat Lectorem paginas illas inspicere: ego quoque Lectorem rogo, ut

ut id faciat. Paginas illas diligenter inspexi: nihil horum vidi, quorum tres illos Legatos accusat Amlingus, qui data opera seipsum coram tota Ecclesia Christi, commentis suis confundit.

Restat ut respondeam ad illa, quæ in Tabella sua paradoxorum & Antilogiarum habet, ubi pagina 264. scribit: quod concedam, essentiam & omnipotentiam Dei absolute consideratam carni assumptæ esse incommunicabilem: relative verò consideratam, sicut tota est in singulis personis, eandem (in persona nimirum filij) carni assumptæ, reali (id est, physica) participatione communicabilem esse contendam, atque sic demum Patripassianorum hæresin stabiliri negem, pag. 109. 110. Quæso Lectorem, ut Tractatus mei paginas ab aduersario citatas inspiciat: videbit, me ne verbulo quidem contendere, essentiam & potentiam Dei relative consideratam in persona filij, carni assumptæ, physica participatione communicabilem esse. Hic repetit Amlingus (cui reale idem est semper, quod physicum) suum figmentum & mendacia sua, quibus me per totam immodestam

destam suam responsionem prægrauavit.

Vt autem videat Lector, quid sibi velit Amlingus quarto suo syllogismo, enuntiabo illum iuxta ipsius sententiam, hoc modo: *Quidquid Trinitati commune est, non constituit differentiam illam specificam, quæ dicitur vno hypostatica, sed potius totam Trinitatem incarnat. Communicatio omnipotentie, omniscientie, omnipresentie, physica, quæ fit carni assumptæ, est sacrosanctæ & indiuiduæ Trinitati communis: propterea, quod essentia & omnipotentia Trinitatis vna eademque numero est. Ergo, communicatio omnipotentie, omniscientie, omnipresentie, physica, quæ fit carni assumptæ, non constituit differentiam illam specificam, quæ dicitur vno hypostatica, sed totam cum blasphemiam incarnat Trinitatem.* Hæc est sententia Argumenti Seruestensis, quod mihi nequaquam opponi potest. Non enim doceo communicationem istam physicam, quæ fiat carni assumptæ, ita ut caro in se habeat, vel essentiam diuinam vel eius idiomatica, ne
con-

confusionem naturarum & idiomaticum introducam: sed hoc tantum demonstrare satago, quod propria naturarum ambarum vnâ communem personam habentium, communia sine non sibi inuicem vel inter se, sed vni eademque personæ, quam communem habent. Quare sequentem Syllogismum mihi concedere cogitur Amlingus, & ideo me de portentoso dogmate Patripassianorum & confusione naturarum in Christo, prorsus excusatum habere. Sic argumentor: Si communicatio realis, quam nos docemus (quæ propria naturarum communi personæ realiter, id est, reuera facimus communia) toti Trinitati communis est: tota Trinitas erit incarnata. Sed communicatio talis, toti Trinitati non est communis. Ratio est, quia tantum in personâ filij Dei consideratur, in qua duæ naturæ diuinæ & humana subsistunt. Ergo, talis communicatio totâ Trinitatem non incarnat.

Ex hoc Syllogismo intelligit Lector, me cum Patripassianis nihil habere

Communicatio realis non incarnat totam Trinitatem.

bere commune: τὸ ἐτεροδοξίον inter Christi naturas non abolere: essentia τὰυτότητα non inferre: naturarum in proprietatibus exæquationem non comminisci: personam cum Nestorio non diuellere: τὸ τετραστον abolito sacrosanctæ Trinitatis mysterio non statuere, sicut me facere nugatur Amlingus, pag. 264. Quod igitur nos appellat, pag. 265. *novos novæ Theologiæ professores*, conuicium est, & simul falsa accusatio: quia eandem Theologiam profiteamur, quam nobis ex verbo Dei præceptores nostri p. m. Lutherus, Melancthon, & alij monstrarunt: quod testari possunt, qui nos quotidie docentes audiunt. Et Tractatus meus idem testatur, quem aduersarius violententer ad portentum illud physicæ confusionis detorquere conatur, sed frustra, &c. De Ingolstadianis censeo, quod ipsis, & in posterum etiam Amlingo, respondebitur: si manifestis mendacijs respondere, à cordatis viris iustum esse iudicabitur.

Sitne duplex realis communio.

Pagina eadem scribit, quod *communicationem realem, id est, physicam omnipotentia, omniscientia, & omnipresentia*

tu

tu duplicem comminiscar. pagina Tractatus mei 110. *Alteram quæ sit toti Trinitati communis, si nimirum essentia siue omnipotentia diuina absolutè consideretur: alteram quæ sit personæ filij Dei propria, &c.* Omnino autem falsum dat testimonium Amlingus. Nusquam enim doceo vel simplicem vel duplicem communicationem idiomatum physicam: neque loco citato de duplici essentia siue omnipotentia diuina loquor, sicut quilibet videt, qui locum legit: tantum monstro, quomodo communicatio realis, quam nos docemus, totam non incarnet Trinitatem. Verba mea hæc sunt: Si de vnione personali, & communicatione reali (qua videlicet naturarum propria personæ communi, non naturis inter se, communia facimus) loquimur: essentia siue omnipotentia diuina non est absolutè consideranda, sicut est Trinitati communis. Hæc dico propter Amlingum, qui concludit, eam patris, filij, & Spiritus sancti essentia & omnipotentia numero sit vna, non posse realiter assumptæ carni communicari, quin tota Trinitas incarnata statuatur? quod ei facile

cile concedo, cui realiter idem est, quod physicè. Cum verò nihil doceam de physica communicatione naturarum & idiomatum inter se: sed naturas cum suis idiomatis personarum communiter realiter, id est, reuera, non verbote nus, communicem: ideo scripsi, essentiam huius omnipotentiam diuinam non esse absolutè considerandam, sicut est Trinitati communis: sed considerandam esse in persona filij.

Ratio hæc est, quia natura diuina absolutè, & communiter in tribus personis considerata, naturam humanam assumpsisse, non dicitur: sed ita catholicè credimus, naturam diuinam in persona filij tantum consideratam, assumpsisse humanam naturam: quod nihil aliud est, quàm filium Dei subsistentem in diuina natura, assumpsisse humanam naturam in unitatem suarum personarum. Si ergo respicimus ad personam filij, humanam naturam assumentis, communicatio, qua omnipotentiam, omniscientiam, & omnipræsentiam, homini Christo realiter, id est, reuera communicamus, propterea quòd filij Dei & hominis vna est persona, non est tota

ti Trinitati communis, sed duntaxat filio propria: quia non omnes tres personarum sunt incarnatæ, quamuis omnes incarnationem sint operatæ, sed tantum filius incarnatus est. Hæc est sententia meorum verborum, quæ pagina 110. leguntur. Ex quibus planum est, me neq. simplicem, neque duplicem fingere communicationem idiomatum physicam, vt nugatur Amlingus: multo minus de duplici essentia & omnipotentia loqui, sed tantum de vna eademq. quæ consideretur, aut absolutè in tribus personis communiter: aut respectiue in qualibet persona tota.

Quod autem phrasæ illas, de absoluta, communi & respectiua consideratione, quibus vtor, corrigere tentat, pag. 266. & 267. quòd videtur, quæ absolutè in Deo considerari dicantur, respectu potius sic dici intelligantur. Item, quòd per relatum considerationem, ea quæ in Deo sunt, ad tres personas necessario referantur atque accommodentur, cum nihil Trinitati commune dici possit, excludo respectu ad hypostasies: hoc quidquid est correctionis, nullius est momenti, neque quidquam ad rem facit.

Quæ sit
absoluta
Veritatis
considera
tio.

Simplex est & plana mea sententia: vnā videlicet eandemq; essentiam & omnipotentiam diuinā, sicut communis est toti Trinitati, absolutē considerari, quando nulli personæ certæ Trinitatis adscribitur: Respectiue uerò siue relatiue, quando tota ad vnā aliquam siue patris, siue filij, siue Spiritus sancti personam refertur. Hanc sententiam esse catholicā certus sum; quamuis non negem, diuinā essentiam rectē dici, absolutē considerari, respectu creaturarum; sed cogitet Amilingus, nec absolutā hanc considerationem esse sine respectu: quia sic respectu creaturarum. Quare quamuis diuina essentia non possit dici communis tribus personis absq; respectu ad personas: adhuc tamen absolutē eam possit considerari certum est, donec ad vnā tantū personam referatur aut accommodetur. Quare Amilinge non ego impiē fingo, ut scribis pagina 268. naturā assumptā reali, id est, physica participatione communem posse habere auiam siue omnipotentiam, siue omniscientiam, siue omnipresētiā, ad communem scilicet in Christo possessionem, vsum

& effectum: sed tu impiē, quæ rectē dicta sunt peruerbis & deprauas, & contra Dei præceptum innocentes tuis figmentis & mendacijs intollerabiliter oneras.

Ad dilemma, quod habet aduersarius, pagina 269. breuiter respondeo, repetito prius argumento. Si omnipotentiam, inquit, cum ceteris Dei idiomatibus absolutē consideratam, statues reali, id est, physica participatione carni assumptæ cum VERBO assumente communem, reddes eandem Deo coessentialē: sin relatiue τὸ τέρας inferas, & naturas in Christo æquiparabis. Ergo nec absolutē, nec relatiue omnipotentia cum ceteris idiomatibus carni assumptæ reali, id est, physica participatione communicari potest, &c. Quæso cum quo pugnat Amilingus? quis docet physicā omnipotentiam & cæterorum idiomatum diuinorum communicationem? Talem itaq; communicationem cum ego nusquam doceam: assumptam carnem Deo nec coessentialē facio, nec τὸ τέρας infero, nec etiā naturas in Christo æquiparo.

Stat igitur firmum & immotum, quod communicatio idiomatum realis,

Ff 3

quam

quam nos docemus (non illa physica participatio, quam nos æquè reñciamus atq; Amlingus) non incarnet totam Trinitatem: Et, quod meritò vocetur differentia specifica, quæ quartus modus præsentis Dei, quo λόγος adest assumptæ naturæ, à cæteris tribus differt: idcirco videlicet, quod necessariam præbet declarationem specificæ istius differentis, quæ est unio hypostatica, & ad hoc utilem, ut Nestorianorum tergiversationes manifestentur: & illorum subterfugia, quibus uti solent, præcludantur. Sed hæc nus de quarto argumento.

DE V. ARGUMENTO.

De hæresi
Eutychniana.

Conclusio quinti Seruestensis Syllogismi hæc est: *Communicatio idiomatica realis, id est, physica, ipsam Dei essentiam carni assumptæ secundum se consideratæ tribuat, necesse est: atq; hoc modo in Ecclesiam tanquam ab orco reuocabitur hæresis Eutychniana, Monotheletica & Suenckfeldiana.* Rationem siue argumentum huius propositionis esse ait: quod communicatio idiomatica realis carni assumptæ secundum

eundem se consideratæ tribuat propria, quæ solius Dei essentis conueniunt. Huic rationi addit hanc Maximam: *Cui tribuitur proprium, quod uni soli essentis conuenit, huic etiam essentiam tribui necesse est, &c.*

In examine huius argumenti, primò breuiter recensco, quæ fuerit Eutychetis hæresis pagina 111. Deinde nostram doctrinam de communicatione reali cum hæresi Eutychniana conféro, ut lector clarè videat, nobis cum Eutychnismo vel cum alijs erroribus, siue Monotheletarum siue Suenckfeldianorum, nihil esse commune, pagina 113. Postremò, ad Seruestensem Syllogismum respondeo, pagina 114. & ita respondeo, ut concedam Amlingo realem, id est, physicam idiomaticam communicationem naturas confundere, & hæresin Eutychnianam ab orco reuocare: sed cum talem communicationem non defendamus, non posse nos hoc Seruestensi syllogismo peti aut oppugnari.

Ad ista quid Amlingus? Primò dicit pagina 135. *Cum non potuerim argumentum suum verè ἀποδεικτικόν & ἰσχυρὸν*

uifum refutare, digreffum me effe in recitationem hiftoriæ de erroribus Eutycheis, &c. Negare non poffum argumentum Amlingi inuictam demonstrationem effe contra phyficam idiomatum communicationem, hoc eft, contra fuam laruam à fe & locis fuis confictam, cum qua tam fortiter & inuictè præliantur. Quod autem dicit, me ad illud non potuiſſe respondere: & idcirco digreffione uſum, color eſt Rhetoricus, quo fingitur, non dici aut fieri, quod tamen apertè dicitur aut fit. Hiftoriam de Eutycheis erroribus idè recitauit auditoribus meis, ut illos cognoscerent, & cognitos vnà mecum & cum omnibus orthodoxis fugerent, & fidem catholicam incorruptè retinerent.

II. Deinde ad illud, quod ſcripſi, Eutychem duos errores præcipuos de Chriſto fouiſſe: alterum, quod Chriſtus non humanam, veram ſeu conſubſtantialem hominibus carnem aſſuſerit, ſed de cœlo eam ſecum detulerit: alterum, quòd Chriſtus non retinuerit poſt vnionem ſiue incarnationem duas naturas, quas ante eam ha-

buit

buit: ſed quòd ambæ in vnā inter ſeſe contemperatæ ſint & permixtæ: nobis autem cum hac hæreſi nihil eſſe commune, cū credamus & profiteamur, Chriſtum ſecundum diuinitatem patri, & ſecundum humanitatem matri *μοῦσιον* eſſe. Item cū credamus, per vnionem perſonalem, qua λόγος humanam naturam in vnitatem ſuæ perſonæ aſſumſit, non eſſe factam vnā naturam, ſed duas in Chriſto naturas vnitas eſſe inconfuſè, inconvertibiliter, indiuiſè & inſeparabiliter, ſicut confefſio Chalcedonenſis Synodi contra Eutychem habet. Nobis quoque realem communicationem non eſſe phyſicam transfuſionem proprietatum diuinarum in naturam humanam tanquam in aliud & nouum ſubiectum: ſed talem eſſe, qua naturarum propria, communi perſonæ ſiant communia: ad illud, inquam, reſpondet Amlingus pag. 135. editam nuper eſſe Görlitij Eutycheianæ hæreſeos deſcriptionem ita luculentam, ut hodiernam hæreſin vbiquiſtarum de reali, id eſt, phyſica, idiomatum communicatione ſeu participatione facta carni aſſumta, cum illa prudenter comparanti, luce me-

Ff 5

ridiana

ridiana clarius pateat, ne ouum quidem
 ouo, nec lac lacti similis esse. Ad hanc
 Gōrlitianam Eutychianismi descripti-
 onem, me vult remissum esse, ne actum
 agere videatur, &c. Lectorem autem
 saltem obiter se admonere velle, ait,
 de his tribus, quorum primum sit,
 quod nulla secta toties genus dicendi muta-
 uerit, atque Eutychæa: hoc etiam facere
 Vbiquistas: secundum, quod Vbiquista eisdem
 argumentis pugnent, quibus olim Euty-
 chæi: tertium, quod nunc Vbiquista, sicut
 olim Eutychiani, de corpore Christi non re-
 ste aut catholicè credant & doceant. Fla-
 cium enim contendisse naturam assumptam
 à Logo. non esse eiusdem cum nostra carne
 speciei vel generis. Aut non esse illā eiusdem
 cum nostra definitionis, quod habeant The-
 ses Vitebergenses. Apologiam item Er-
 phordensem habere, corpus Domini, propter
 reā quod vnigeniti proprium corpus sit, o-
 mnia humana ita transcendere, vt ne qui-
 dem in substantia arbore locum habeat.
 Iohannem Matthæum in suo Tractatu con-
 cedere: Christum, etiam in quantum homo,
 semper in calo fuisse & esse: & ab ipso
 conceptionis instanti, corpus Christi perso-
 naliter vbique fuisse. Et concludit: Quid
 quid

quid hic excipiat, stante hoc principio
 Vbiquistarum, quod caro Christi omnia di-
 uina reali, id est, physica participatione ha-
 beat communia, negari nulla firma & ido-
 nea ratione posse, quin omnia ista Eutychi-
 anorum, Docetarum, Valentinianorum, Mar-
 cionitarum, Theopaschitarum & Mono-
 theletarum portenta vltro consequantur,
 &c.

Hic primo omnium docet nos
 Amlingus, quid sit Vbiquista: nempe,
 qui docet physicam idiomatum com-
 municationem siue participationem,
 factam carni assumptæ, ita vt caro Chri-
 sti subiectum sit diuinorum idiomatū,
 &c. Hac definitione absoluit omnes,
 quos pro Vbiquistis hactenus habuit
 & proclamauit. De tali enim vbiquita-
 te, quæ in carne Christi resideat, illā-
 que symmetria membrorum exuat, ne-
 que Formula Concordiæ, neq; ipsius
 Apologia aliquid habet. Ego verò, qui
 Formulam Concordiæ cum Apologia
 per omnia sequor, talem vbiquitatem
 in Tractatu meo nequaquam propo-
 sui, neque talem in hac responsione
 defendo: sed prorsus cum Amlin-
 go omnem physicam participationem
 natu

Quid sit
 Vbiquista

naturarum & proprietatum inter se voce & scripto reñcio & dāno. Quod cū verissimum sit, non possumus esse Vbiquistæ. Missos ergo nos faciant Sacramentarij, & quærant alios cum quibus pugnent, quos si habere non possunt, & tamen pugnare pergunt, quid aliud facere conuincuntur, quàm cum laruis suis conflictari?

Cū igitur, te ipso teste, Vbiquista non sim, cur me mittis, Amlinge, ad Gōrlitianam orationem, in qua tam luculēter comparati sint inter se Vbiquistæ & Eutychiani? Vidi & legi orationem istam, ex qua intellexi, authorem eius tecum in eodem luto hærere. Persuasistis vobis, quod & alijs persuadere satagitis, nos doctrinam de communicatione idiomatum à præceptoribus traditam è Schola VVitenbergensi exauthoras: sed fœdissimè erratis. Quid enim est in vltimo capite Tractatus mei, quod à præceptoribus nostris non sit traditum? Amlingus ipse hoc totum caput approbat, tantum hoc obijcit, pugnare doctrinam vltimi capitis cum toto Tractatu,

statu, quod non ita esse, hac responsione lucidissimè demonstraui.

Communicatio realis, quam nos docemus, nihil omninò pugnat cum formulis & Regulis, quæ docent, quomodo in tam abstruso incarnationis mysterio sit loquendum, ne vel in vnionem personalem, vel in discrimen naturarum impingamus: sed tantum declarat, quomodo natura humana, assumpta à VERBO, personam VERBI reuera, non verbotenus, communem habet, ita, vt per consequens naturarum propria non sibi inuicem, sed communi personæ cōmunia sint. Hæc est realis communicatio quam docemus: hanc qui negat, non distinguit, sed diuellit naturas, & vnionem personalem soluit. Ergo, tu Amlinge cum authore Gōrlitianæ orationis, silectæ hac responsione, ab Vbiquismo & Eutychianismo non absoluit nos, iuxta definitionem Vbiquistæ, quæ nobis non conuenit, hostes estis Scholæ nostræ, & rectè docentes calumnijs vestris & mendacijs contra Dei mandatum, in vestram ipsorum perniciem, immeritò turbatis & laceratis.

Scris

Scribis Amlinge, Vbiquistas genus docendi & phrales multoties mutasse & variasse ad decipiendos simpliciores. Cum autem nullum exemplum variationis huius proferas: & nos secundum definitionem tuam non simus Vbiquistæ (cui enim non convenit definitio, eidem nec definitum) redire tua verba, quæ hoc loco scripsisti, in os tuum & præcordia tua, vnde exierunt, iubemus.

Hereticos
abuti
scriptura,

De argumentis, quibus vsi sint Eutychiani, quod scribis, pagina 137. respondeo: non esse novum, sicut etiam mediocriter instituti norunt, quod bonis argumentis siue locis scripturæ hæretici abutantur. Ergone veritatem docentes, non usurpabimus illa argumenta & scripturæ loca, quibus abuti sunt hæretici, ne videamur & nos illorum esse socii? Docemus, ut sæpe repeti, (necessitate rei & importunitate aduersarii coactus) VERBUM siue filium Dei personam suam assumptæ naturæ ita communicasse, ut non perse, sed in persona filii Dei subsistat: & propter hanc unionem, quam personalem

nalem vocamus, ambarum naturarum in Christo idiomata, non sibi inuicem, sed communi personæ, realiter, id est, reuera, non verbotenus, communia esse. Si nunc addimus, quod hanc veritatem catholicam negantes, personam Christi, diuinitatis naturæ dirimant, maiestatem humanæ naturæ submittentis in persona filii Dei abnegent: & in summa, quod gloriæ Christi hostes sint acerrimi, putas tu Amlinge, nos propterea Eutychianos esse?

Quod porro de Flacio subrepsit, pagina 137. contendisse illum (ut ob-
tineret, ipsam hominis substantiam
esse peccatum originale) *carne Christi*
non esse eiusdem speciei siue generis cum
carne nostra; quid illud ad nos? Credi-
mus iuxta Pauli doctrinam ad Ephes. 5.
nos esse membra corporis Christi, ac carne
eius & de ossibus eius. Et, *Christum carni*
& sanguini nostro participasse. Heb. 2. Ac
de originali peccato retinemus con-
fessionem & consensum catholicæ
Ecclesiæ, quemadmodum in Formula
Concordiæ declaratus est.

Quod disputationis V Viteber-
gensis Theses calumniatur Amlingus,
quas

An caro
Christi
alterius
speciei

An caro
Christi sit
eiusdem
definitionis
cum
carne nos-
tra.

(quas in margine suis numeris addi-
tauit) ac si statuerent, *Christum carnem*
suam de cælis attulisse, carni nostræ ita ab-
similem, ut non sit eiusdem cum nostra defi-
nitionis: sciat Lector, cum in hoc nihil
alieni à suo ingenio facere. Quid enim
aliud per totam suam immodestam de-
fensionem fecit, quàm quod audacter
sit calumniatus & mentitus? Volunt
Theses, corporum esse gradus: ideo
corporum definitionibus semper esse
addendum aliquid, quo gradus illi dis-
cernantur. Omnia animalium corpo-
ra (ut de his tantum dicam) sunt pal-
pabilia, visibilia, loco circumscripta, &
carne ossibusq; conitant, ac quoad
has proprietates, corpus hominis ni-
hil differt à corporibus brutorum:
quare, ut appareat discrimen evidens,
inter corpora brutorum & hominum,
additur in definitione humani corpo-
ris, quod sit animatum anima rationali.
Iam de corpore Christi quæro: an
illud sufficienter sit definitum, cum di-
citur esse caro de carne nostra, os de
ossibus nostris, palpabile, visibile, cir-
cumscriptum, locale, & anima ratio-
nali animatum. Sane, et si corpus Chri-
sti

si non est specie aliud à nostris cor-
poribus, tamen addendum est aliquid
definitioni: nempe, quodd corpus
Christi cum anima rationali, non per
se subsistat, & persona siue homo sit:
sed quodd subsistat aut personatum aut
homo sit in persona vnigeniti filij Dei,
cuius proprium corpus per vnionem
personalem factum sit. Hic vides, le-
ctor, qualem definitionem corpus
Christi requirat, quæ illud à corpori-
bus nostris euidenter distinguat. Hic
vides quomodo & qua ratione cor-
pus Christi arborem Porphyrianam
transcendat: non, quodd sit alterius
speciei à nostris corporibus, ut calu-
mniatur Amicus, impalpabile, inuisi-
bile, incircumscriptum, ilocale: sed
quodd, cum sua natura locale sit & per
omnia nostris corporibus simile, per
se tamen vnà cum anima sua rationali,
in propria persona non subsistat &
homo sit. De tali enim corpore, quodd
cum anima sua per se non subsistit in
suo indiuiduo personali & finito, sed
in persona infinita filij Dei, saluo nihil
omnis corporis modo, Porphyrius
& Aristoteles nihil omnino cognitum

habuerunt. Imò, si de tali corpore afferrentem aliquem audiissent: dixissent, eum impossibilia affirmare, & impingere in rerum principia.

Requirunt igitur Theses VVitebergenses aliam definitionem corporis Christi, non simpliciter, sed secundum quid, hoc est, secundum proprietates, quas possidet in persona aliamente, propter vñionem personalem, non secundum essentielles siue naturales proprietates. Tua igitur vanitas elucescit, Amlinge, non Thesium VVitebergensium, aut Apologiæ Erphordensis, tuæ cauillationes & calumnix apparent, qui quod dictum est secundum quid, accipis simpliciter, ut Sophistæ solent. Testimonia Amphilochoj, Athanasi, Leonis, à te allegata libenter admittimus. Priuilegium enim quæ habet corpus Christi, in persona VERBI subsistens, quibus à nostris corporibus differt, non efficiunt, quò minus sit caro de carne nostra, aut eiusdem speciei cum nostra carne: aut quò minus sit verum corpus, palpabile, visibile, circumscriptum & locale,

cale. Si enim corpus locale, saluo corporis modo, in persona illocali subsistere potest, etiam præsens esse potest personaliter, salua sua localitate naturali, vbicunque persona, in qua subsistit, præsens esse affirmatur, ne Christus alicubi Deus sit, vbi non sit homo.

Ad illud, quod mihi, quid de corpore Christi sentiam, adscribit, pagina 146. & in sequentibus satis superq; & quidem luculenter à me responsum est, parte 1. pagina, 180. & in sequentibus. Cadunt ergo omnia portenta Eutychianorum, Docetarum, Valentinianorum, Theopaschitarum & Monothetarum, quorum nos Amlingus immeritò reos agit. Quia nequaquam volumus aut contendimus, quòd caro Christi per se considerata, omnia diuina, reali, id est, physica participatione, cum diuina eius natura in se habeat communia.

III. Postremò, respondere incipit Amlingus pagina 146. ad Examen, quod habui de quinto ipsius Argumento, quod cum ceteris omnibus plane & dñe Avrop esse iactat: & me maiorem

Differen-
tia Realis
& physica
communis
cationis.

illius approbasse & concessisse : nisi quod ex-
cipiam, realem idiomatum communicatio-
nem diuersam esse à physica transfusione : se-
autem diuersitatem illam in scripti sui ex-
ordio plus satis refutasse. Inspiciat ergo
Lector in prima parte huius Respon-
sionis paginam 38. & in hac altera par-
te paginam 346. & videbit, quam bellè
ostenderit Amlingus, vt gloriatur, re-
ale & physicum idem esse semper. Non
ergo exceptio mea, inane κενόφρωντος
νοὺ θαυμάζειται, est, vt garrat aduer-
sarius, qui hoc modo interrogat pagi-
na 147. quomodo communicatio illa facta
est carni, participatione reali, id est, physica,
si non est in re, id est, in natura huma-
na subiecto, cui facta est? Certè Amlin-
ge, si communicatio facta est carni
participatione physica iuxta tuum
commentum, necesse est, vt sit in na-
turæ humanæ subiecto : Si verò pro-
pria naturarum communia sunt reue-
ra, non verbotenus, personæ commu-
ni, iuxta totum meum Tractatum &
hanc responsionem, subiectum non est
natura humana, sed persona in dua-
bus naturis subsistens. Hæc commu-
nicatio, quæ in persona consideratur,
tunc

tunc non erit realis dicenda, cùm per-
sona non erit res : & cùm communi-
catio hæc, quæ naturarum propria
personæ communi facit communia,
non erit res, realiter, id est, verè, siue
in rei veritate, non verbotenus, sic se
habens.

Iterum interrogat, quomodo VER-
BI assumptis Deitas idiomata sua essentia-
lia, propria retinuit, si ea realiter, id est,
physicè, communicarit assumpta naturæ?
Respondeo. Si VERBI assumptis
Deitas idiomata sua essentialia assump-
tæ naturæ physicè communicauit, vt
tu somnias, certè non retinuit pro-
pria : si verò assumpta natura, idiomata
diuina, in persona τοῦ λόγου possidet
ad communem vsum & effectum, sicut
ego doceo, Deitas VERBI neque sua
diuina idiomata transfundit, nec hu-
mana natura ἀ λόγου assumpta, ea in se
recipit.

Rursus interrogat: potèstne, quod
pluribus reipsa commune fieri dicitur, alicuius
ius manere proprium? Respondeo : si
physica participatione id fieri dicitur,
non potest : Verùm communicatio
realis, quam defendo, non facit vnum

quid, pluribus commune : sed diuersarum naturarum propria vni communi personæ facit communia.

Quartum interrogat : *quid est aliud, cum ratione insanire, quam sana mente præditis auditoribus, tam æquusata ut credant, & pro oraculis adorent, persuadere conari*: Profectò Amlinge, bis stultus essem, si hoc facerem : & tu ter stultus es, quòd credis me ita insanire & desipere, ut propria naturarum in Christo, inter naturas communicem.

Demum interrogat : *quid : quod in Thesi 63. disputationis Vitebergensis palam, asseri constat : tria ista Aduerbia, verè, substantialiter, realiter synonyma esse* : Respondéo : Thesis allegata, est de præsentia corporis Christi in sacra Cœna, vbi corpus Christi præsens esse catholicè creditur, verè, essentialiter, siue realiter. Sed quis potest talem cauillatorem ferre, qui sic argutatur : In Cœna Domini, vbi de vera præsentia corporis Christi disputatur, essentialiter & realiter sunt Synonyma. Ergo, in omni materia, de qua disputatur, sunt synonyma. Et per con-

consequens in disputatione realis communicationis, reale & physicum etiam sunt synonyma : Quomodo autem realiter & physicè in hac disputatione non habeant vnā eandemq; significationem, locis paulò antè citatis, declaratum est, satis superq;.

Nunc pro sua modestia exclamat Amlingus. *O deplorandum celeberrimæ illius Scholæ statum, in qua superioribus annis duo præcipua huius postremæ ætatis lumina Ecclesiæ Lutherus & Melancthon fullerunt. O miserabilem hodie scienciam tuam Viteberga, quæ olim totius Europæ oculus esse iudicabaris, &c.* Quorsum, quæso, pertinet hæc tam modesta scilicet exclamatio ? itane honorifice sentis de nostra Academia, & de Professoribus, præsertim Theologis, qui in ea hodie docent, sicut in Exordio immodestæ tuæ defensionis, protestabaris ? Nō omnes possumus esse Lutheri, ut scis, non omnes Melancthones : neq; tu Amlinge vel Luthero vel Philippo par esses, si hîc doceres, quāuis pro tua arrogantiā dudum te dignū iudicaueris, cui noua Schola aperiatur,

& noua cathedra erigatur seu collo-
cetur. Homo nihil sibi sumere potest,
nisi datum sit ei desuper. Si non est
nunc in flore, vt fuit, Academia Vite-
bergenfis, culpam adscribat Amlingus
illis, qui ante aliquot annos dissipatio-
nis fuerunt occasio & causa. Sed ta-
men pro præsenti statu Academiae hu-
ius Deo misericordie gratias agimus,
quem rogamus, vt ipse sit Rector &
protector noster, sicut hactenus cle-
menter respexit nos: & mirabiliter
protegit. Sed de importuna exclamatio-
ne Amlingi satis.

An caro
Christi sit
subiectum
diuino
sum idio-
matum.

In Tabula Antilogiarum pagina
269. annotat aduersarius meus, quod
mibi contradicam, pag. Tractatus mei
114. in eo videlicet, quod omnipotentiam,
omniscientiam, omnipresenciam, & cetera
idiomata Dei, subiectiue, formaliter, essen-
tialiter, aut habitualiter, vt scholastici lo-
quuntur, carni assumptæ inesse negem, ne
Eutychæus habear: quæ tamen omnia rea-
liter, id est, physice de eadem carne Christi
predicari, & ab ea cum VERBO, partici-
patione reali, id est, physica, communia pos-
sideri ac haberi, ad communem vsum &
effectum, contendam, &c. Sed quomodo
mihi

mihi contradico, cum contradictionis
altera illa pars de physica communica-
tione, quam ponit Amlingus, non sit
Tractatus mei doctrina, sed figmen-
tum Sacramentarium? Ita Amlin-
gus non colligit Antilogias ex Tra-
ctatu meo tantum: sed vnâ partem
contradictionis sumit ex suo cerebro,
& alteram ex verbis meis, quæ videt
commento cerebri sui contraria esse.

Iam suo more interrogat, pagi-
na 270. *Explicit ergo, inquit, quomodo
dici de aliquo, non requiratur inesse? Expli-
cabo Amlinge, ausculta: Si naturam
assumptam facerem diuinorum idioma-
tum subiectum, meritò requireretur
inesse: cum verò naturarum propria
personæ communi communicem, non
naturis inter se, non requiritur inesse
in natura assumpta, sed in persona, in
cuius vnitatem assumpta est.*

Rursus interrogat, *Explicit, quo-
modo cum VERBO assumente, assumpta ca-
ro, diuina omnia, communia realiter, id est,
physice habeat, cum, quæ Deitas essentiali-
ter habet, carni assumptæ in Christo, ne qui-
dem per accidens insint? Centies dictum
est, assumptam naturam omnia diuina*

Gg 5 reali-

realiter, id est, reuera possidere, non in se, sed in persona, in qua subsistit & personata est: ideo ne quidem per accidens diuina idiomata carni assumta inesse.

Iterum interrogat: *Qualis igitur hac participationis gratia est, si quæ realiter id est, physicè, sibi communicata in rei veritate accepit, non tamen vel per se, vel per accidens habet?* Respondeo, quod assumpta natura in persona assumente habet & possidet omnia diuina, non est ex participationis aliqua, sed ex unionis gratia. Non igitur vel per se, vel per accidens in se habet aut possidet diuina idiomata, sed in persona filij Dei, in cuius unitatem assumpta est.

Postremò interrogat: *quomodo denique realis est, si non est in re, id est, natura illa humana, cuius respectu realis dicitur?* Respondeo, communicatio idiomatum non dicitur realis, respectu naturæ humanæ, quia inter naturas nulla omnino admittitur communicatio: sed est in re, id est, in persona, cuius respectu communicatio idiomatum dicitur realis: & quia realiter, id est,

est, reuera siue in rei veritate in persona est. Interrogationibus suis appendit Amlingus exclamationem, sicut non raro præ modestia exclamare solet. *O plus quam monstrosam prodigiosè dogmatis, cuius nulla prorsus coherentia est, chimæram, &c.* Rectè Amlinge, figmentum capitis tui, & laruam Sacramentorum de phylica idiomatum participatione siue confusione monstrosam appellas chimæram: sed si communicationem realem, qua naturarum propria personæ communi, realiter, id est, reuera communicatur, ut nos ex unionis personali cum veteribus catholicè docemus, monstrosam chimæram vocas, blasphemus es, & poena blasphemix te manet.

Stat igitur firmum & immotum, quod communicatio idiomatum realis, quam nos docemus, (cùm propria diuinæ naturæ in Christo non tribuat, realiter, id est, physicè, naturæ assumptæ tanquam subiecto, sed communi personæ communicet, quidquid duarum naturarum est proprium) naturas in Christo non confundat, neque
ab

ab orco hæresin Eutychianam reuocet. Amlingi verò argumentum quintum, hæreses istas Eutychis, Monothetarum, & Schuenckfeldianorum, non ex doctrina nostra de reali idiomatum communicatione elicit aut concludit: sed ex figmento & commento Sacramentariorum de reali, id est, physica idiomatum participatione, quæ fiat inter naturas ipsas, & sit gratia habitualis. Sed hæc hætenus.

DE VI. ARGUMENTO.

Conclusio sexti Seruestensis Syllogismi hæc est: *Somnium transfusæ totius energie diuinæ in carnem assumptam, secundum se consideratam, mutat vnionem hypostaticam cum Nestorio in vnionem accidentalem, atq; ita propriam differentiam specificam euerit, naturasq; diuellit, seu personam soluit.* Hanc propositionem vult confirmare Amlingus, quam tamen nemo negat. Verissimum enim est, transfusionem idiomatum physicam, quam Sacramentarij excogitarunt, mutare vnionem hypostaticam in vnionem accidentalem: propterea quòd talis communicatio quatuor gradus præ-

præsentix Dei tantum secundum plus & minus discernat, vt habet Minor Amlingici Syllogismi; ad quem (post recitationem historix de hæresi Nestoriana: & post collationem doctrinx nostræ cum dogmate Nestorij, institutam, vt auditores discerent, nobis cum Nestorianismo nihil esse rei) tantum generaliter, & simul ad omnia sex argumenta Seruestiana his verbis respondeo: Quæcunq; sequuntur ad illam realem, id est, physicam idiomatum communicationem, quæ à Sacramentarijs transfusio idiomatum physica definitur, nostra esse non possunt, quia eiusmodi communicationem realem, id est, physicam proprietatum confusionem non docemus, non defendimus, non propagamus.

Hic Amlingus n.e. vi murem in pice, hæere clamat, & cum fortissimi argumenti solutionem nullam inueniam, excutere in repetitionem historix de Nestorio, &c. Quomodo autem hæream lectorum videre existimo. Argumenta enim Amlingi me nullo modo constringunt, propterea, quòd non oppugnet ille doctrinam Tractatus mei, sed cum pro-

proprijs laruis, somniorumq; suorum
spectris velitetur, & conflictetur. Hi-
storia verò de Nestorio, quam reci-
to, me & meos fraterculos, quos vocat,
viris coloribus non depingit, vt garric
Amlingus pagina 151. sed Lectorem
docet, quàm intolerabili iniuria ad-
uersarius meus cum Sacramentarijs
socijs & fraterculis suis afficiat eos,
quibus realem, id est, physicam idio-
matum transfusionem per vim obtru-
dere conatur: cum tamen nihil mi-
nus, quàm talem communicationem
profiteantur. Si habes Amliage salu-
taria collyria ex myrothecjs scriptu-
ræ deprompta, tuo glaucomati medici-
nam fac prius: & si aded peritus es
medicus, optarem, vt propria vitia
agnosceres, & ope medicinæ tuæ tra-
bem ex oculo tuo extraheres prius
quàm alijs operam tuam in Medicina
facienda, tam benignè offerres. Sed
ordine respondebo ad singula.

I. Principio scribit pagina 151. sibi
pergratum esse, quòd virumq; ingenuè fate-
ar, videlicet: Nestorium non tantum dua-
rum in christo naturarum unionem hypos-
taticam negasse: verumetiam Christum in
duos

duos filios diuississe: & statuisse, quòd hominē
assumpto tantum per societatem seu assistenti-
am, vt Elia & alij prophetae ὁ λόγος & as-
fuerit: ideoq; communicationem idiomatum
reiecisse. Hæc me iubet cum disputatio-
ne Licentiatorum VVitebergenſium
conciliare, quæ prima parte Theſ. 269.
disertè neget, quòd Nestorius Christum in
duas personas diuiserit, aut alium in Chri-
sto λόγον, alium filium hominis esse docue-
rit, &c. Faciam vt iubes. Theſis alle-
gata monstrat, quid Nestorius manife-
stis verbis non contenderit, & quid se
docere, videri noluerit: ego verò re-
cito, quid Patres, qui eū hæreseos da-
mnarunt ex ipsius verbis collegerint,
nempe, naturarum diuisiones in duas
personas, propterea quòd communi-
cationem idiomatum in persona Chri-
sti negauerit. Hic habes conciliatio-
nem: quid ampliùs requiris?

Quod verò in signo parenthesi
comprehendis, qualem idiomatū com-
municationem reiecit Nestorius, vi-
delicet eam, quæ propriè sic dicitur, non
qualem ubique somnient, planè consen-
taneam Nestoriano dogmati, operæpre-
cium erit diligenter dispicere & pro-
bare, verane sint, quæ affirmare non

Qualem
communi-
cationem
idiomatū
reiecit
Nestorius.

vereris. Primò, Vbi quistiam idioma
tum communicationem Nestorium non
reiecit verissimum est: quia nemo illi
talem communicationem obiecit, neq;
hodie quisquam est, qui talem, in re-
tum natura non existentem, doceat
vel defendat. Si tu Amlinge disputasses
cum Nestorio, has propositiones ne-
gante, videlicet *quòd Maria, sit seipara:*
& quòd Iudæi Deum crucifixerint: sine du-
bio verbali tua communicatione po-
tuisses illi satisfacere: Dixisses enim
illi: Heus Nestori, negare nequaquam
debes, Mariam esse Dei genitricem,
quia Christum peperit, non quia Deus
est, sed quia homo est. Similiter & Iu-
dæos Deum crucifixisse non negabis,
quia Christus crucifixus est, non quia
Deus, sed quia homo est. Quid quæso
ex verbis tuis Nestorius aliud intellexit,
quàm Mariam Christum homi-
nem peperisse, non Deum? & Iudæos
Christum hominem crucifixisse, non
Deum? Fuisses sanè illi exoptatissi-
mus interpret, cum tua Alloosi &
verbali idiomatum communicatione
Catholici non sic obuiarunt Nestorio,
sed obiecerunt illi realem communica-
tionem,

tionem, & dixerunt: etsi Maria non
peperit diuinitatem: & Iudæi non
crucifixerint diuinitatem: tamen Ma-
ria reuera siue in rei veritate Deum
peperit: & Iudæi verè Deum crucifi-
xerunt, proptereà quòd filius Dei
Deus & homo vna est persona. Hanc
communicationem realem, quæ in per-
sona filij Dei consideratur, & verbali
Alloosi opponitur, Nestorius ferre
non potuit, quia inter concretum &
abstractum distinguere nesciuit.

II. Deinde à me quærit: *possimne* Disputatio
inscias ire, quòd præses disputationis VVierone VVier-
tebergensis, quoties acrem habuerit oppo- tebergensis
nentem, orthodoxam antiquitatem falsè de-
riderit & explosit: nunc patrum, nunc ma-
trum nomine: & quòd Vigilium martyrem
Dormilium: Athanasium, Sathanasium co-
gnominauerit: & Theodoretum Sacramen-
tarium appellare non erubuerit: idq; Nesto-
rii more, qui dicta & scripta veterum pro-
bata superbe sit aspernatus, &c,

Quia quæris Amlinge, dicam ve-
ritatem. Disputationi enim semper in-
terfui, ideo possum de rebus gestis &
dictis in ea testari. Qui tibi Amlinge
hæc nunciauit, filius fuit Diaboli &
H h men

mediatorū patris, & tu, quia talia mendacia, obsonia tua, libenter admittis & gustas, hospitioq; excipis liberaliter, qui eiusmodi noua tibi apportant, mendaciorum diuulgator es & patronus. Me de disputationis Præsides conghominaciones istas Vigilñ, Athana- li, & Theodoreti, non audiuisse, in veritate testari possum. Quod autem idem Præsides sacram scripturam antetulerit Patribus & matribus, in eo rectè fecisse eum, etiam Amlingo teste, vincere & obtinere possum. De Theodoro negari non potest, quod causæ Nestorianæ aliquandiu fauerit. Audis itaq; Amlinge, me negare prorsus, quod à me quælis. Nunc tibi incumbit probatio. Si probare non potes, calumniator es & mendax.

Differentia
realis
& physica
communi-
cationis.

III. Tertiò, Quod scribit Antagor- sta meus, *se satis probasse, realem communica- tionem: & physicam idiomatum confu- sionem, excepta nomenclationis diuersitate, nihil differre*: in eo vanitatem prodit. Quomodo enim erret, monstraui par- te prima huius responsionis pag. 38. & parte altera pag. 346. ad quæ loca Lectorem remissum volo. Tantum au- tem abest, vt me mei pudeat pigeatq; quando

quando Tractatum meum relego, & tuas, Amlinge, calumnias, caullatio- nes & sophismata, quibus cum impu- gnas, mecum perpendo, vt mihi ipsi gratuler, quod veritatis illustrandæ fuerit occasio. Iam videbit Magistratus tuus, videbunt Collegæ tui, & totum ministerium Anhaltinæ ditionis co- gnoscet, qui sis, & qualem doctrinam in pectore geras, & in Schola temploq; doceas.

Cum autem scripserim, sex illa ar- gumenta Anhaltinorum meæ senten- tiæ in Tractatu meo tradidit nihil in- commodare, miratur Amlingus, cur ergo ea refutanda suscepim. Verumenim- uerò, inquit, nisi Anhaltinorum sex illa Argumenta Vbiuisticum somnii iugulum pe- terent, putasne, pie lector, D. Iohannem Mataum verbum vllum contradicturum fu- isse? &c. Quam habuerim causam, non refutandi, sed examinandi Seruestanos Syllogismos, statim in exordio huius responsionis dixi. Non illos refuto, quia, vt aliquoties dixi, realem, id est, physicam idiomatum participatio- nem inter naturas Christi, & Vbi- quisticum somnium, quod in Sacra-

mentariorum cerebro nidificauit, fortissimè infringunt, sed hoc ferre nolui, quòd contendit, nostram doctrinam realis communicationis (quà, quæ naturarum propria sunt, vni personæ comuni facimus communia) nihil aliud esse, quàm transfusionem diuinorum idiomatum in assumptam naturam. Toti enim Christianorum orbi persuaderi vult ille minister Seruestensis se suis Sylogismis impugnare portenta Vbiquitistica, quæ hîc iuuentuti proponantur publicè. Hanc iniuriam intolerabilem nequaquam nos ferre decet. Ego (quem pro sua modestia præclarum doctorem vocat) nequaquam factus sum mancipium somnii Vbiquitistici. Non enim corpus Christi vbiquitatis subiectum facio, vt tu Amlinge calumniaris: sed naturarum propria comuni personæ facio communia. Si nunc tuis argumentis iugulum petis Vbiquitistici somnii, neque me, neque doctrinam meam iugulas: sed cum tuis spectris & laruis luctaris, quibus colla franges ipse, nisi iugulare delines.

III. Quartò, aliquoties huius mentis meus aduersarius, quod scripsi,

pagi.

pagina 118. valde absurdum esse, ex vna eademque transfusione idiomatum physica municia contrarios errores, inuicem se euergentes, ne phyllo velle elicere & concludere. Primò enim pagina suæ defensionis 131. scribit: nullius momenti esse, quod hoc loco de ab-quantur. surditate clamitem: Nam posito vno inconuenienti, sequi mille: & multa ibi verba facit de Satanæ conatibus: quos cùm tam perspectos habeat, & cognitos, optarem illi, vt Satanam eò diligentius obseruet, & sibi ab ipso ne crebretur, caueat. Deinde pagina 190 non duo tantum, inquit, sed omnium veterum hæresium portenta ex singulis istis propositionibus, quas contra fidem orthodoxam & catholicam propugnat, etiam nemine eliciente, sua sponte consequuntur. Postea pagina 271. & 271. repetit illud, quòd posito vno inconuenienti, sequantur infinita, & quòd Satan sit mille artifex. Postremò pagina 175. ablegat me ad Iesuitas, qui sententiam in suis thesibus, quas ego vt verum fatear, nunquam vidi, contra me pronunciarunt, & me dudum damnarunt, &c. Res profectò miranda. Mittit me aduersarius ad iudicem, cuius sententiam nec ipse ferre posset. Male omni-

H h 3

nd

nō de nobis erit actum, O Amlinge, si Antichristi ministros habebimus iudices. Sit igitur tibi aduersario meo, & Iesuitis, iudicibus meis, hoc libro responsum. Quid enim possunt Iesuitæ mentiri & comminisci, quod tu vel antea non sis mentitus & commentus? vel, quod imitari non audeas, si quem ingeniosè mentiri & fingere animaduertas? Sed ad rem.

Et si mihi nihil commercij est cum transfusione physica: tamen, quia intellexi, Amlingum ex illa contrarias hæreses se inuicem euertentes, Euty-chianismum videlicet & Nestorianismum, extrahere & elicere: id fieri posse, mihi, in arte inquisitoria hæreticæ prauitatis non adeò versato (sicut Amlingus cum Iesuitis suis in ea versatus est) valde absurdum, visum est. Concedo, quòd vno dato inconuenienti, sequantur infinita, & Diabolum esse mille artificem: quòd autem confusio idiomatum physica (si in rerum natura esset, vt non est) naturas confundat cum Eutyche, & naturas in duas personas diuidat cum Nesto-
rio:

rio: vel, vt clariùs dicam, quomodo Eutyches fuerit Nestorianus, & Nestorius Euty-chianus, id captum meum (vt obesitatem meam, quam mihi aduersarius inhumanè exprobrare interdum solet) longè superat. Sed vtut res se habeat, errores esse fœcundos ex Sacramentariorum cohorte, & Iesuitarum societate, manifestum est. Emineant igitur & enascantur ex ista hydra lerna physica transfusionis & Vbiquitici portenti, serpentum capita, quotquot possint aut velint, quid ad nos? Hoc saltem nobis non est ferendum, vt Sacramentarij & Iesuitæ Formulam Cōcordiæ sanctæ cum Apologia physica transfusionis & Vbiquitici portenti, ream agant. Quare cū nullum mendacium, nullum sophisma, nulla calumnia aduersariorum nostrorum impudentiam subterfugere possit: dabimus operam, ne veritatem reticentes aut non defendentes, cum violatoribus in pari culpa simus.

V. Quintò, repetit Antagonista meus summam sexti sui Argumenti: &

H h 4 recens

Discrimen
inhabita-
tionis di-
uinitatis
in Christo
& in Pe-
tro.

recenset, quid Nestorius senserit aut docuerit: & addit, Vbiquistas idem docere: nempe, *nullum esse discrimen inter inhabitationē diuinitatis in Petro & in Christo: nisi quod à communicatione donorum seu proprietatum diuinitatis sumatur, &c.* Suprà definiuit Amlingus qui sint Vbiquistæ: quæ definitio nos, qui Formulæ Concordiæ subscripsimus, non comprehendit: quia realem, id est, physicam idiomatum participationem inter naturas non docemus. Nostra enim doctrina est, hoc esse inter Petrum & Christum discrimen: quod quidquid diuinorum donorum est in Petro, id esse ex gratia, quam habitualement vocant: omnipotentiam verò diuinam cum alijs idiomatis nequaquam esse dona & habitus in assumptam Christi naturam infusos: sed humanam naturam, hoc est, corpus cum anima Christi à filio Dei in unitatem personæ suæ assumptum, in persona diuina, à qua assumptum est, non in se, possidere omnia diuina, ad communem vsum & effectum, id quod non ex gratia habituali, sed ex gratia vnionis, hoc est, propter vnionem personalem.

Quare

Quare Amlinge, si nos Vbiquistas, (qui doceant, Christum à Petro non differre, nisi donis & gratiis perfectè in Christum, imperfectè in Petrum collatis) appelles, te ipsum confundis. Scit enim pius Lector, te pro tua modestia scilicet, turpissimè à veritate deflectere. Iudicent quoque lectores, quis nostrum *verbis potius, quam nervis pugnet.* Et, an *Eutychianismi sim conuictus*, sicut tu vanè gloriaris. Quomodo enim me potes Eutychianismi conuictisse, quum physicam idiomatum participationem huc transfusionem non doceam? Hanc enim Sacramentarijs, & quibus conficta est, relinquo, quam si non finxissent, nihil haberent, quod nobis oggannirent.

In Epilogo, immodestam defensionem sex argumentorum dicit esse *perspicuam & rotundam*: si adiecisset calumnias, mendacias & sophismatis plenam ac refertam, nihil alieni à veritate dixisset. Hanc sui similium iudicio subiicit: & rogat, ne quis dextrè porrecta, sinistrè accipiat. Conqueritur se inuitum, & suam facere cupientem pertractum esse ad expositionem sententiæ suæ de *degnate i biqui-*

Hb 5 fluo,

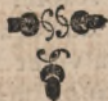
De Epilogo defensionis Amlingicæ.

slico, ab iis, qui in Ecclesia Germania primatum affectant: Se excusat, omnibus sua pollicetur officia, & petit veniam, si imperitum in se facientes, repellere, gladio non carnis, sed spiritus, cogatur. Hæc est summa Epilogi, ad quem breuiter respondeo. Amlingum nunquam esse pertractum ad expositionem sententiæ suæ de dogmate Vbiquistico. Nemo enim est, qui vbiquitatem aliquam, in carnem Christi transfusam, doceat, cuius caro ipsa subiectum sit factum. Quis igitur illi tale dogma proposuit: aut de eo dogmate sententiam Amlingi requisivit? Cum Ecclesiæ quamplures Formulæ Concordiæ subscriberent, Amlingus videns Sacramentarium errorem, quo infectus est, in illa Formula damnatum: & maiestatem hominis Christi assertam, impediuit, quantum in ipso fuit, ne ab Ecclesiis in principatu Anhaltino Formulæ Concordiæ subscriberetur. Verum, ne pacem Ecclesiæ recusasse & turbasse deprehendatur: portenta dogmatum comminiscitur, quæ dicit inesse Formulæ Concordiæ & Apologiæ eius, & multa futiliter garrit de affectato per Germaniam primatu.

Qua

Qua in re imitari mihi videtur sepiam piscem, qui se peti animaduertens, atro cruore, siue atramento effuso aquam infuscat, ne in aqua cerni possit: ita Amlingus calumnias, cauilationes, mendacia & sophismata effundit & spargit, quibus se obnubilat, ne deprehendatur esse Sacramentarius, & Ecclesiæ in his regionibus petulans turbator. Quo verò gladio carnisne vel spiritus in sua modesta defensione pugnaverit, iudicio lectoris relinquo.

Nihil nunc restare memini, ad quod mihi adhuc respondendum sit, quàm rationes istas vigintiquatuor, quibus demonstrare vult Amlingus, se cum Collegis suis non esse de Sacramentariis secta. Cuius autem momenti sint rationes istæ, & qualem sententiam de Cœna Domini confirmant, in sequenti parte videbimus.

PARS

434 PARS TERTIA.

QVA EXAMINAN-
tur rationes vigintiquatuor, qui-
bus Amlingus demonstrare co-
natur, se cum suis Collegis, non
esse de secta Sacramen-
tariorum,

Sitné Am-
lingus Sa-
cramenta-
rius.

DEmonstraturo mihi, Am-
lingum cum suis Collegis,
qui defensionem immodestæ
simul cum illo subscripse-
runt, esse de secta Sacra-
mentariorum multa quidem & varia
argumenta occurrunt, quibus iuste
vti possem, nisi aliam propositi mei ra-
tionem haberem. Videt iste Ecclesiam
Christi vehementer premi irruptione
Sacramentariorum, qui Maiestatem
hominis Christi perfidè oppugnant, &
corpus Christi in sacra Cœna verè es-
sentialiter siue realiter præsens esse,
cæcæ rationis ductu, negant. Hæc
mala & pericula videt Amlingus, qui
ferè in medio, tanquam in gremio, hæ-
rum Ecclesiarum sedet. Verùm ad hæc
quid

EXAM. XXIII. RATION.

435

quid agit? quomodo afficitur propter
contritionem Ioseph? Tantum abest,
vt pro Ecclesia & veritate pugnet, vt
sit potius serpens in sinu, & zizania in
agro Domini, imò desertor & hostis
Ecclesiæ, proditorq; veritatis. Si Am-
lingus non solum voce, verùm etiam
penna pugnare, librosq; conscribere
potest, cur non potius cum Ecclesia
pugnat aduersus Sacramentarios, quàm
cum Sacramentariis aduersus Ecclesi-
am? Si non est de secta Sacramen-
tariorum, cur in ipsorum castris militat
cur arcem eorum, in quam omnem vi-
ctoriæ spem collocârunt, propugnare
& defendere molitur? Procurauit sibi
suo loco Scholæ cathedram & Typo-
graphiam, vt absq; vlllo impedimento
voce & scriptis Maiestatem hominis
Christi oppugnare, & noua arte, vt
paulò pôst monstrabo, Calvinismum
propagare possit. Quando paginam,
nedum librum scripsit aut euulgauit
Amlingus contra Sacramentarios? aut
quando tandem contra istos editurus
est aliquid? Ad Calendas Græcas, ar-
bitror. At durum erit tibi, crede mi-
hi Amlinge, contra stimulum calcitra-
re,

re. Maiestas hominis Christi te in medio cursu opprimeret, nisi maturè respiscas. His & similibus argumentis iustè uti possem: sed meliùs est, ut ex istis viginti quatuor rationibus, quibus, se cum Collegis suis Sacramentarium non esse, conuincere vult, ego demonstrarem, quomodo suo ipsius iudicio, tanquam forex, seipsum prodatur.

Qui sint
Sacramen-
tarii.

Dñudicatio Sacramentarium ante paucos annos erat facilis: cùm adhuc essent ab his Ecclesiis extorres: & ingenuè faterentur, corpus Christi ita iam in cœlo esse, ut à sacra Cœna tanto spacio absit, quanto cœlum à terra distare cernatur: & nullam esse oris manducationem & bibitionem, nisi symbolorum panis & vini, tantùm autem fide manducari & bibi, id est, apprehendi spiritualem κοινωνίαν, id est, communionem corporis & sanguinis Christi: indignos etiam duntaxat externa symbola, non ipsum corpus & sanguinē Christi edere & bibere. Nunc autem admodum difficulter dignosci & dñudicari possunt: quia sedent in Ecclesiis nostris, & habitant inter nos:

&

& iuxta nouam artem decipiendi simplices & incautos, verbis nostris atque phrasibus loquuntur, & nihilominus mentem habent atque sententiam à nostra prorsus alienam. ὁμοία λαλῶντες, οὐκ ὁμοία φρονῶντες. Vox est Iacobi, & manus sunt Esau. Talis Sacramentarius est Amīngus, qui habitat in medio nostri, & verbis nostris loquitur, ita ut credam, ipsum nec à suis Collegis, cum quibus quotidie versatur, planè intelligi. Agè igitur, experiar, possumne ex illis viginti quatuor rationibus, à Seruestenibus ministris in medium productis, demonstrare: Vtrum Amīngus cum Collegis suis Sacramentarius sit: an verò Sacramentorum fidelis assertor.

DE I. RATIONE.

Libera conscientia, inquit Seruestenses ministri, pagina 67. & ingenua voce ad vniuersā ecclesiā catholicā, omniumque piorum iudicium, prouocamus, ut aliquantisper sepositis affectibus, tanquam in conspectu filij Dei pronuncient: sinne pro Sacramentariis, & non potius pro fidelibus & constantibus sacramentorum assertoribus habendi: Qui, ut τῆς πατερικῆς τρεφῆς in

in sacra cœna veritas constet, ad veram veri corporis præsentiam, omnino veram eiusdem corporis essentiam requiri sentiunt. Veritas enim præsentie veritatem essentie procul dubio præsupponit: Et eversa veritate essentie, veritas præsentie simul euertatur, necesse est.

Quæ sit
intentio
Amlingi.

Primò omnium obseruet Lector benignus intentionem Amlingi, qui rationibus suis vigintiquatuor non hoc solum agit, vt se cum suis excuset: verum industriæ vel potiùs versutiæ suæ adeò fudit, vt speret, se posse nomen & rem Sacramentariorum prorsus in eos transferre, qui hactenus Sacramentiperdis se opposuerunt. Hoc esse verissimum in Examine postea perspicuum faciam. Et quantum ad primam rationem, expectat dubio procul hanc sententiam, quòd Sacramentarij non sint, qui ad veram veri corporis præsentiam in sacra Cœna, omnino veram eiusdem corporis essentiam requiri, sentiunt. Hoc iudicium, quod de prima ratione expectat, si esset adeptus, mox inde concluderet accusationem, quam intendit. Si Sacramentarij sunt, qui ad veram veri corporis

poris Christi præsentiam in sacra Cœna, omnino veram eiusdem corporis essentiam requiri sentiunt: Ergo, Sacramentarij sunt, qui veram corporis Christi essentiam destruant. Hac autem destructa, corpus Christi verè & essentialiter in sacra Cœna præsens esse minime potest. Eversa enim veritate essentie, ait, veritas præsentie simul euertatur necesse est.

Hic vides, pie lector, Amlingum suas rationes ita ordinasse, vt non tam se excuset, quàm alios accuset. Perstringit enim & accusat nos, quòd credamus & doceamus, corpus Christi præsens esse in sacra cœna, nullo loco circumscriptum. Hoc enim Amlingo est, euertere veritatem essentie corporis Christi. Iurares autem, Amlingum veram veri corporis Christi præsentiam affirmare, vt constet sanctissimi cibi veritas in sacra Cœna. Loquitur enim verbis Ecclesiæ, & vititur forma sanorum verborum: sed nihil aliud sunt ipsius verba, quàm hæc dorum pelliculæ, quibus caluas siue glabras suas manus, ne deprehendatur Calvinista esse, fraudulenter tegit. Veram essentiam corporis appellat corpus, essen-

li tiali.

Quid Amlingo verum corpus & vera præsentia.

tialibus suis proprietatibus ita constans, ut sit circumscriptum, locale, palpabile & visibile. Veram autem præsentiam veri corporis siue veritatem cibi in sacra Cœna, intelligit secundum sextum caput Iohannis: *Caro mea vere cibus est*: & ut ex Augustino allegant Sacramentarij, *Corpus Christi in cœlo esse, secundum corporis modum, veritatem autem eius ubiq; diffusam, &c.* Et ob hanc causam urget Amlingus corporis Christi localitatem, more omnium Sacramentariorum, ut cogamur aut spirituales eius manducationem statuere, aut proprietates eius essentielles negare: quibus negatis, nullam omnino veram veri corporis Christi manducationem constare posse, opinatur. Tantum ergo abest, ut hac prima ratione fateantur Ecclesiæ Seruestanzæ ministri corpus Christi in Cœna sacra præfens esse verè, essentialiter & realiter, ut potius seipsum prodant, quod sint de secta Sacramentariorum.

De vera
præsentia
corporis
Christi in
sacra cœna.

Nos verò, neq; euertimus veritatem essentia corporis Christi, sicut per totam meam responsionem dilucidè mon-

monstravi: neq; negamus corpus Christi præfens esse in sacra Cœna, verè, essentialiter siue realiter, sicut negant Sacramentarij: sed credimus, panem in Cœna sacra esse verum & essentialè Christi corpus: & vinum esse verum, & essentialè Christi sanguinem, iuxta institutionem Christi, qui de pane dixit: *Hoc est corpus meum*: & de calice, *hic est sanguis meus*. Et si enim Christus corpore suo localiter & visibiliter ad mensam sedebat, cùm sacra cœnam institueret, ac prius eam administraret: tamen idem corpus, saluo ipsius modo, ad manducandum dabat discipulis suis, ut illud in commemorationem ipsius maderarent. Hoc, Dei gratia, credere volumus, non intelligere quomodo sit factum, aut quomodo hodie adhuc fiat. Qui enim dixit, panem esse corpus suum, omnipotens est, & ipsa veritas. Ratio verò nostra in mysterijs diuinis prorsus cæca est, ideo facilè offendit aut impingit, & ad assensum permoueri non potest, nisi ostensum sit, quomodo possit fieri, quod ad credendum illi proponitur.

Quare, si Amlingus cum suis Colle-

gis (quos, ut mihi planè persuadèd, miserè decepit, ut subscriberent immodestæ ipsius defensionis) se voluisset coram Ecclesia excusare, ne pro Sacramentario haberetur: potuisset quæstionem suam simpliciter hoc modo formasse: Sintne pro Sacramentarijs habendi, qui credunt & docent, corpus Christi in sacra Cœna præsens esse, verè, essentialiter siue realiter. Cum verò vocabulorum æquiuocatione ludat decipiatq̃, & veritas corporis Christi sit illi localitas: veritas autem cibi in sacra Cœna, & verius manducatio sit illi spiritualis, non possumus eum cum Collegis suis à Sacramentarij erroribus absoluerè, aut prorsus excusatum habere.

DE II. RATIONE.

QUærit Amlingus, sintne pro Sacramentarijs habendi, qui viroq̃ oculo, imò tota mente ad verba institutionis respiciendum esse docent: nec à τῷ πρῶτῳ vel latum vnguem discedendum, &c. Hic cogitat Amlingus, totam Ecclesiam & omnes pios, non aliter iudicaturos, quàm ipsum

ipsum cū suis Collegis non esse Sacramentarium, propter hanc rationem, quòd tota mente ad institutionis verba respiciat, & à τῷ πρῶτῳ non discedat.

Sed audiat pius Lector, quomodo se non tam excuset, quàm nos accuset, ac si ad verba institutionis non respiciamus, & à τῷ πρῶτῳ discedamus. Cum enim credamus & doceamus, corpus Christi esse in pane sacra Cœnæ, non tamen localiter, aut circumscriptiue: colligit inde, more omnium Sacramentarij, nos à verbis institutionis discedere, ideo quòd verbis Testatoris humanam glossam affingamus, cum dicamus, corpus Christi esse in, vel sub, vel cum pane. Et quòd subiectum in prædicati: prædicatum verò in subiecti locum distrahamus. Christum enim de pane dixisse, hoc est corpus meum, nos verò de corpore dicere, quòd sit in pane. Item, quòd pro corpore essentiali corpus tropicum, replens cœlum & terram, proq̃ sanguine Christi vero, sanguinem imaginarium substituamus. Certissimum

igitur esse, non se cum suis Collegis, sed
nos esse de secta Sacramentariorum.

Verum operæ precium erit audire, quomodo Amlingus ad verba Cœnæ respiciat, & τὸ πρὸς ὑμῶν vrgere. Christus de pane dixit, hoc est corpus meum: & de calice, hic est sanguis meus. Amplexitur ergo aduersarius has propositiones: panis sacrae Cœnæ est corpus Christi: & vinum est sanguis Christi: & sicut τὸ πρὸς ὑμῶν pugnatum hactenus à nobis aduersus Sacramentarios: ita eodem gladio se pugnare posse existimat contra nos, & demonstrare, cum discedamus à verbis, meritis Sacramentarios esse nos, & dici. Putat autem, se τὸ πρὸς ὑμῶν hoc modo vrgere, quando nullam glossam admittat, subiectum & prædicatum non transponat: & corpori Christi modum suum localem non adimat. Hac enim ratione se conuincere posse existimat, panem esse corpus Christi, idè quòd signa Sacramentalia rerum signatarum habeant nomina. Sic enim non opus esse, vel corporis Christi illocalitate, vel glossemate aliquo, vel transpositione subiectorum & prædicatorum. Sic intelligendus est Am-

Amlingus, quando videri vult τὸ ἑκτόν
vrgere.

Agitè igitur, videamus quomodo τὸ ἔκττον huius propositionis : Panis in sacra Cœna est corpus Christi, pro nobis traditum: vrgeri debeat. Primū quoad panem, non disceditur à τῷ ἔκττῳ, si hoc vocabulo substantia panis intelligitur, non species panis transsubstantiati. Deinde quoad corpus Christi τὸ ἔκττον vrgetur, si substantia corporis Christi, non figura eius, hoc est, si verum corpus Christi pro nobis traditum, intelligitur : Postremò quoad copulam, est, à τῷ ἔκττῳ non disceditur, eū non exponitur pro significat. In summa τὸ ἔκττον obseruatur & vrgetur, si verba accipiuntur sicut sonant, vt panis in sacra Cœna sit corpus Christi pro nobis traditum.

Cum autem necesse sit, omne prædicatum inesse subiecto, de quo dicitur, etiam corpus Christi, ut sit in pane, necesse erit. Quare non est glossa, nec est transpositio subiecti & prædicati, si dico, corpus Christi esse in, vel sub, vel cum pane. Ideo .n. hoc dico, quod corpus Christi prædicatur de pane, & quod

De partibus
culis, in,
cum, sub
pane.

omnis prædicatio requirat inesse, vt subiectum verè sit, quod de eo prædicatur. Neque est substitutio tropici corporis replentis cœlum & terram, pro corpore vero & essentiali, si dico, corpus Christi pro nobis traditum, in pane esse illocaliter & incircumscriptiue: sed est illud quod Ecclesia semper credidit, corpus Christi in cœna esse sacramentaliter non localiter, vt nunc in cœlo, non personaliter, vt semper in VERBO propter vnionem personalem. Confitetur autem Ecclesia, corpus Christi sacramentaliter in pane esse, quia credit illud pani vnitum esse vnione Sacramentali, ita vt panis & corpus Christi sint vnum Sacramentum. Hæc vnio Sacramentalis non euertit sensum verborum Christi, sed accipit ea sicut sonant. Quomodo verò talis vnio fiat, aut fieri possit, & corpus Christi, saluo corporis modo, sacramentaliter sit in pane, nos ignorare ingenuè fatemur: sed illud tamen indubitatò credere compellimur, quia, qui panem accipit, & de eo dixit, hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur, omnipotens

tens est & verax, imò ipsa omnipotentia & veritas, qui solus hunc Sacramentalem modum nosse potest.

Quod autem Sacramentarij existimant, se modum Sacramentalem optimè intelligere & explicare, quando dicunt, symbola vel signa sortiri rerū signatarum nomina, id vel approbare vel accipere, iuxta ipsorum intellectum, nequaquam possumus. Nam hoc verbali modo, panis Cœnæ potest dici corpus Christi, etiam si corpus Christi in sacra cœna non sit præsens. Nos verò credimus, verum corpus Christi pro nobis traditum præsens esse in Cœna & cum pane sacramentaliter, hoc est, ad vnum sacramentum, vnitum. Propter hanc vnionem sacramentalem nullo modo docemus, Christi corpus esse tropicum, replens cœlum & terram, vt nugatur Amlingus. Ubiquitatem enim corpori Christi, quam in se habeat, cœlum terramq; repleat, nullam omninò tribuimus vel adscribimus: neq; personalem corporis Christi præsentiam in VERBO, cum præsentia sacramentali in pane confundimus: sed credimus simplici-

Modus sacramentalis, iuxta Sacramentarios.

Tres modi
præsentia
corporis
Christi.

ter, corpus Christi iam localiter esse in cœlo propter corporis modum: & personaliter in VERBO, propter unionem personalem: & sacramentaliter in cœna Dominica, propter unionem eius Sacramentalem cum pane: & neutrum horum trium modorum alterum euertere, ut ipse possit esse. Quilibet enim habet expressum Dei verbū. Quia VERBUM caro factum est, quia Christus carnem & ossa habet: & quia panis est corpus Christi, &c.

Hanc explicationem verborum Christi qui tenet, non sinistro duntaxat oculo ad panem, verum etiam dextero oculo ad corpus Christi, & ad eadem singula verba institutionis, respicit: non à τῷ πρῶτῳ discedit: non affingit verbis Testatoris glossam: non transponit subiectum & prædicatum: non substituit pro vero essentiali corpore Christi corpus tropicum & topicum, replens cœlum & terram, ut Amlingus omnes accusat, qui Sacramentarios ipsius socios oppugnant.

Quare, si Amlingus voluisset Ecclesiæ & omnium piorum iudicium de
se

se & suis Collegis experiri, potuisset quæstionem suam hoc modo instituere & proposuisse: Annè pro Sacramentariis habendi sint, qui ad verbum institutionis utroque oculo respiciendum, nec à τῷ πρῶτῳ vel latum vnguem discedendum esse docent, quamvis hîdem negent, corpus Christi pro nobis traditum, illocaliter & incircumscriptivè, vel in, vel cum, vel sub pane, in sacra Cœna præsens esse. Si hoc modo rationem hanc secundam proposuisset Amlingus, facile potuissent omnes pîi iudicare, quòd esset Sacramentarius intus & in cute, quamvis doceat, à τῷ πρῶτῳ non esse discedendum. Nunc verò cum intricatis & perplexis verbis suam quæstionem proponat, & dicat à τῷ πρῶτῳ verborum Christi non esse discedendum: quilibet non tam facile videt, quorsum istæ argutiarum strophæ, de humana glossa, de transpositione subiecti & prædicati, & de tropico vel topico corpore tendant. Tantum ergo abest, ut pro alienis à Sacramentario errore habeatur & absolvatur, ut omnes pîi aliter non possint iudicare, quàm Amlingum, se in omnes formas

mas vertere, ne Sacramentarius esse deprehendatur.

DE III. RATIONE.

QUærit Amlingus: sintne pro Sacramentarijs habendi, qui monent, omnipotentia filij Dei nequaquam præscribendos esse modos sistendi corpus suum: quasi sanctissimis suis promissis alia ratione stare nequeat, quam stulta ratio iudicet, &c. Hic cogitat Amlingus, omnes pios aliter non pronunciaturus, quam quod pro Sacramentarijs non sint habendi, qui monent, omnipotentia Christi nullum modum, à cæca hominis ratione esse præscribendum, quo corpore suo in sacra Cæna præsens adsit.

Sed audiat pius Lector, quomodo etiam hac tertia ratione, seipsum non tam excuset Amlingus, quam nos accuset, ac si ex cæca & stulta nostra ratione, Christo modum præscribere mus, sistendi suum corpus. Cum enim credamus & doceamus, corpus Christi verè, substantialiter & realiter in Cæna sacra præsens esse, concludit inde, more omnium Sacramentarium, nos omnipotentia Christi præscri-

De possibili-
tate præsentia
corporis
Christi
non dis-
putan-
dum.

scribere modum. Sic enim intelligendum est, quod ait, *Christi omnipotentia non esse præscribendum modum sistendi corpus suum vel topicè vel tropicè, hoc est, in pluribus simul locis; vel ubique locorum.* Nam his verbis nos accusat ac si Christo modum vel topicum vel tropicum præscriberemus. Quare operæ precium erit diligenter perpendere, quomodo se habeat illud, quod de modo præsentia corporis Christi in sacra cæna dicitur.

Credimus & profitemur corpus Christi in sacra cæna præsens esse verè, essentialiter & realiter: verum his Aduerbis non significamus modum præsentia, sed ostendimus nos non de tropico corpore, aut tropo corporis Christi, sed de vero, essentiali & reali corpore loqui. Hoc est, operamus hæc Aduerbia Sacramentarijs, qui vocabulum, corpus, in verbis Christi, pro figura corporis exponere solent. Quod autem deinde dicimus: corpus Christi in sacra Cæna præsens sacramentaliter, non referimus hanc particulam ad ipsum Christi corpus, quia non fingimus sacramen-

Particulæ
quid signi-
ficet, verè,
essentialiter
& realiter.

talè

tale corpus: sed intelligimus panem
cenæ Dominicæ, & essenziale Christi
corpus, vnita esse ad vnum Sacramen-
tum: ita vt propter hanc vnionem Sa-
cramentalem panis in sacra Coena, sit
verū & essenziale Christi corpus: Mo-
dum verò vnionis huius Sacramentalis
nos ignorare, sponte & planè fate-
mur. Ideo & de modo nihil disputamus
nec in eum inquirimus, multò minus
Christo modum præscribimus, vt nu-
gatur Amlingus, cum suis socjjs Sacra-
mentarijs, qui assidue clamitant, nos
Christo præscribere modum sistendi
suum corpus. Hoc tamen ipsam sacræ
Cenæ institutionem requirere, quis
est qui non intelligat? nempe, vt in o-
mnibus templis & locis, vbi simul ac in
eodem momento cœna Domini cele-
bratur, panis sit corpus Christi & vinū
sanguis eius, non quòd Christus tot
corpora habeat, sed quòd vnum &
idem corpus Christi in tot locis, omni-
bus sacra Cœna vescantibus ad man-
ducandum distribuatur.

Quare, cū Amlingus nō cedat, quòd
corpus Christi in pluribus simul locis
& vbiq; locorum, vbi cœna Domini,
iuxta

iuxta ipsius institutionem, ritè celebra-
tur, adsit: non video, quomodo veram
verī corporis præsentiam in sacra
Coena affirmet, vt à fanatico Sacra-
mentariorum errore absolui possit.
Tunc autem innocentia Seruestanorū
ministeriorum rectè dīdicari potuisset,
si quæstionem hanc simpliciter propo-
suissent, in hanc videlicet sententiam:
Annē pro Sacramentarijs sint habendi,
qui credunt & docent, verum Christi
corpus, in pluribus simul locis, &
vbiq; locorum cœna Domini ritè
celebratur, adesse præsens, & ad
manducandum distribui: de modo ve-
rò, quomodo id fieri possit, nihil vel
disputant, vel Christo præscribunt, sed
rem omnem omnipotentix & veritati
ipsius committunt. Si hoc modo, in-
quam, quæstionem suam formassent &
proposuissent, absolui à crimine hære-
ticos Sacramentariæ potuissent. Cū
verò negēt corpus Christi in pluribus
locis simul, & vbiq; locorum sacro-
sancta eius Cœna celebratur, adesse,
fucus est illorum monitio, qua omni-
potentix Christi nullum modū sistendi
corpus suum præscribendū esse monēt.

Et cum verba Christi, hoc est corpus meum, pro promissione habeant, de manducatione eius quid sentiant liquet; nempe, manducationem corporis Christi in Cœna illo organo fieri, quo promissiones Dei accipiuntur & vendicantur.

DE IIII. RATIONE.

QUærit Amlingus, sintne pro Sacramentariis habendi, qui non aliud Christo corpus in Cœna, quam in sacri Symboli confessione, cuius ὁμοιωσις est Eucharistia, assignendum, cum tota orthodoxa Ecclesia contendunt. Hic existimat Amlingus, totam orthodoxam Ecclesiam pronuntiaturam, pro Sacramentariis minimè habendos esse, qui contendunt: Christo non aliud corpus in Cœna, quam iuxta sacri symboli confessionem creditur, assignendum esse. Hanc sententiam si audiret Amlingus, ilicò ex ea colligeret, sicut foelix est in fingendis consequentiis: Ergo Sacramentarii sunt, qui, cum de corpore Christi in sacra Cœna loquuntur, illocale & in-circumscripibile corpus Christo assignunt. Vides itaq; candide Lector, Am-

Amlingum non tam se & suos Collegas excusare, quam nos accusare, & maximo molimine id agere, ut Sacramentarium nomen, omnibus pñs meritò exosum, in eos transferat, qui hætenus aduersus Sacramentarios fideliter pugnarunt.

Sic enim intelligendum est illud, quod dicit de corpore, quod in Cœna sacra Christo assignatur, alio ab illo de quo in Confessione Symboli. Vult enim confirmare, eos verum Christi corpus (de quo in confessione Symboli) in sacra Cœna non manducare, qui contendunt, illud præsens adesse illocaliter; nam verum Christi corpus nō esse illocale. Quare hos potius esse Sacramentarios, se verò cum Collegis suis (quos inuitos, credo, sibi associat) pro Sacramentariis non posse haberi, cum intelligant verba institutionis, de vero Christi corpore locali & circumscriptiuo, quod pro nobis traditum pependit in cruce, cuius ὁμοιωσις (græco vocabulo utitur, ut declinet latinam vocē signi, quam nouit omnibus pñs in hac causa esse suspectam) sit Eucharistia. Verum hic prodit seipsum Amlingus, nimirum, quod sentiat, Quomodo panis dicatur, verum Christi corpus.

K k panem

panem in sacra Cœna ideo esse verum Christi corpus locale & circumscriptum, quod veri & circumscripti corporis Christi *σῶμα* sit siue signum. Eat nunc & dicat, se non esse de grege Sacramentarium.

Christo
non affin-
gimus cor-
pus illo-
cale.

Quod autem affirmare audet aduersarius meus, nos Christo aliud corpus in cœna affingere, quàm verum & locale, in eo, vt solet, nugatur & calumniatur. Christus accipiens panem, & dicens: Hoc est corpus meum, dabat discipulis suis in cibum corpus suum verum, et si illud tum localiter ad mensam sedebat: sic & nos institutioni obediētes, credimus: quamuis nunc corpus Christi in cœlo sit localiter secundū corporis modū, & ubiq; personaliter in VERBO: tamen, saluis his modis duobus, omnes accedentes ad sacram Cœnam, illud ipsum corpus & non aliud, ore manducare in pane, propter Sacramentalem vnionem, qua panis & corpus Christi ad vnum Sacramentum sunt vnita. De modo verò, quomodo illud fiat, nihil inquirimus vel statuimus. Hanc cœnam mysterium esse, tota Ecclesia omnium temporum sentit: & vt mysterium fidei pectore venerata est. Hoc mysterium nolumus

prophanare, prophanis istis Sacramentariorū cogitationib. & vocibus. Credimus simplici fide, localitatem corporis Christi, Sacramentalem vnionem non euertere, sicut nec euertit eius præsentiam in VERBO.

Quare, nequaquā Christo affingimus corpus in sacra cœna, vt cauillatur Amlingus, aliud ab illo, de quo in symbolo profiteamur: sed alium duntaxat modum præsentix corporis Christi in sacra Cœna asserimus, cū in cōfesso sit, quod locali modo non adlit in Cœna: omninò nihil de hoc Sacramentali modo, quomodo fieri possit, dubitantes aut disputantes: sed Christo honorem omnipotentix & veritatis in obedientia fidei tribuentes, rationemq; nostrā mysterijs diuinis rebellantem & tumultuantē, institutione & verbo Christi, tanquam fræno, in gyrum fidei & obedientix ducentes. Si verò Amlingus à Sacramentaria hæresi voluisset planè absolui, simpliciùs multò suam quæstionem proponere potuisset, & quidem hoc modo: sintne pro Sacramentarijs habendi, qui corporis Christi (saluo eius modo) præsentiam illocalem in sacra Cœna

credunt, propter vnionem eius cum pane sacramentalem. Sed cum localitate corporis Christi contra sacramentalem vnionem vrgeat, & Eucharistia appellet corporis Christi signum: & sigillet eos, qui credunt, corpus Christi illocaliter in Coena esse, quis eum de crimine Sacramentariae haereseos excusatum habeat?

DE P. RATIONE.

Querit Amlingus cum suis Collegis: *quidne pro Sacramentarijs habendi, qui non modo nuda & vacua tantum signa comminantes: sed etiam corpus Domini, pro nobis in ara crucis immolatum, omnibus corporis assumpti proprietatibus spoliantes, explodendos indicant. Ad hanc quaestionem, sine dubio, tale iudicium expectat: nempe, pro Sacramentarijs non esse habendos, qui iudicant, non modo explodendos esse eos, qui nuda tantum & vacua signa comminiscuntur: sed etiam qui corpus Christi, corporis proprietatibus spoliant. Hoc iudicium siue responsum ideo expectat, vt non tam se de nudis & vacuis signis excuset, quam quod nos efficiat explodendos spoliatores proprietatum corporis Christi.*

Sic

Sic enim intelligenda sunt verba Amlingi quando iudicat explodendos esse (non vult dicere, damnandos esse) nuda & vacua tantum signa comminantes. Scripserat enim in praecedente ratione, Eucharistiam esse *σφαγίδα*, id est, signum corporis Christi: ne ergo pro Sacramentario habeatur, explodit qui nuda & vacua signa comminiscuntur, & pro Sacramentarijs haberi vult, qui corpus Christi suis proprietatibus spoliant: cuius spoliatio nis nos accusat, propterea quod statuimus, praesentiam corporis Christi in Coena, vniti cum pane Sacramentali vnione, non esse localem.

Quomodo vero nos iniuria maxima afficiat accusatione ista, de spoliatioe proprietatum corporis Christi, in praecedentis rationis examine, & in toto hoc libello, tam dilucide demonstratum est, vt speremus nos hac in parte, a candido Lectore penitus excusatos haberi. Videat Amlingus, quomodo se excuset, quod non comminiscatur nuda tantum & vacua signa. Certum enim est, etiam manifestos Sacramentarios, nedum clandestinos, negare, quod in sacra coena nuda & vacua

Kk 3

signa

signa corporis & sanguinis Christi statuunt. Cum enim doceant, omnes fideles ore manducantes sacra symbola, simul fide carnem & sanguinem Christi, iuxta doctrinam Christi, Ioh. 6. manducare & bibere: prorsus ferre nolunt, ut dicamus, ipsos statuere nuda & vacua tantum signa.

Quid sit
nuda tan-
tum signa
statuere.

Quare sciendum est quid sit, nuda tantum & vacua signa statuere. Hactenus autem habiti sunt nuda & vacua signa statuere, qui negarunt corpus Christi verum praesens esse in coena Domini: verè, essentialiter siue realiter: aut qui unionem Sacramentalem panis, & essentialiter praesentis corporis Christi, inficiati sunt. Talem praesentiam corporis Christi in sacra coena si negat Amilingus cum suis Collegis, ut negat, non possunt pro Sacramentariis non haberi. Quod autem Seruientenses ministri talem praesentiam negent, inde potest demonstrari, quod non credunt, corpus Christi essentialiter in sacra coena praesens cum pane posse unitum esse unioni Sacramentali, nisi corpus Domini omnibus veri corporis proprietatibus spoliatur. Fucus igitur est, quod scribit, se indicare ex-
plo

plodendos esse, qui nuda tantum & vacua signa comminiscuntur: nullus enim est, ut dixi, etiam ex manifestis Sacramentariis, qui videri velit vacua ponere signa. Quare non mox ab haereticis Sacramentariorum absoluendus est, qui dicit, se non statuere in coena Domini nuda & vacua corporis Christi signa.

DE VI. RATIONE.

QVærit Amilingus: *sint ne pro Sacramentariis habendi, qui syngrammati Sueuico manu & corde subscribunt, &c.* Suprà dixi, dñudicationem Sacramentarium ante paucos annos fuisse facillimam: nunc verò vehementer difficile esse. Hoc ita se habere, exemplo Amilingi & suorum Collegarum planum faciam. Volunt subscribere syngrammati Sueuico manu & corde, & existimant se pro Sacramentariis non posse haberi, si subscribant libro Sacramentariis opposito, cuius D. Brentius sit author, & quem Lutherus ipse commendauerit. Si de secta Sacramentarium esse nolunt, cur non subscribunt libris polemicis, quos Lutherus contra fanaticos spiritus & Sacramentarios scripsit? Tantum autem abest, ut polemicis libris Lutheri subscribant, ut illos

De Sueuico
co syn-
gramma-
re.

non satis despicatui possint ducere, & miserè traducere. Ad quam rem abutuntur verbis Lutheri, quibus in præfatione super 1. Tomum operum suorum, monet atq; vult, vt scripta sua, præsertim illa, quæ in initio causæ suæ cum Papistis, sint edita, cum iudicio & commiseratione legamus. Hac pia Lutheri modestia abutuntur nunc multi, qui dicunt: Lutherum ipsum scripta sua, vt lectu indigna, aut non multum authoritatis habentia, iudicasse. Hoc faciunt tam Iesuitæ quàm Sacramentarij.

In hanc sententiam scripsit Am-lingus ad quendam amicum (quis sit ille, ex suis verbis quæ iam referam, optimè agnosceret) nempe, ipsummet Lutherum de suis lucubrationibus, præsertim feruentioribus, quasi sententiã ferentem, ita pronuntiassse: *Quæ sic ardens cogito, præ nimia sapientia stulta sunt, etiam meipso iudice, post refrigeratum calorem inuentionis: qualia sunt multa, quæ in principio causæ meæ feruens scripsi, &c.* Hoc dixisse & scripsisse Lutherum de suis libris, refert Amlingus, idcò, ne prudens Lector obliuiscatur, quòd aliquando superstitionissimus Monachus & insanissimus Papista fuerit, qui pro

Iudicium
Am-lingi
de Lutheri
so.

profectò, cum nemo repente fiat sapientissimus vel optimus, vno momento omnes Monachorum nannias dediscere non potuerit. Quamobrem fieri potuisse, vt aliquid etiam stipularum iam moriturus in sepulcrum secum intulerit, &c. Quid ais, Amlinge? putas nos nescire, quo loco Lutherus habuerit scripta sua contra Schuuermeros & Sacramentarios? Verum est, doctrinã suam de cornu Domini contra Sacramentarios intulit secum in sepulcrum (vel potius in æternam Academiam, & in conspectum filij Dei) sicut testantur postremæ ipsius conciones Vitebergæ & Illebh habitæ. At verò, anne stipulæ sint illæ, quas tu censeres eum iam moriturum, in sepulcrum secum intulisse? Hic audis causam optime lector, cur Amlingus scriptis polemicis Lutheri contra Sacramentarios, non subscribat (ea enim pro stipulis habet) cum nihilominus pro Sacramentario non velit haberi.

Sed inquis, subscribere tamen manu & corcè vult syngrammati Sueuico, à Brenio composito, & à Luthero commendato. Fateor, subscribere vult, sed earatione, qua Sacramentarij

Cur Am-lingus syngrammati sueuico subscribat.

K k 5 solent,

solent. qui omnibus de coena Domini Confessionibus absq[ue] difficultate subscribunt. in quibus non expressè scriptum est: corpus Christi in omnibus locis, vbi sacra coena, iuxta Christi institutionem, celebratur, præsens adesse, verè, essentialiter, & realiter: & ore manducari, in, vel sub, vel cum pane ab omnibus sine discrimine, tam indignis quàm dignis: Cùm itaq[ue] in syngrammate Sueuico hæc verba expressè non extent, existimat Amlingus, se sub illo ita latere posse, vt non animaduertatur Sacramentarius esse. Sed operæ precii erit videre, quid in illo syngrammate de coena Domini doceatur.

Defendit primò, syngramma illud Sueuicum hanc propositionem: panis in sacra coena est corpus Christi pro nobis traditum. Deinde reñcit istam: Panis sacrae coenae est signum vel figura corporis Christi. Postremò docet, quomodo corpus Christi in sacra coena edamus. De māductione verò indignorum siue impiorum nihil habet. Estq[ue] hoc syngramma nitissimè & modestissimè scriptum ad Cecolampadium, quem fratrem suum semper nominant. Halæ Sueuorum congregati Eccle-

Ecclesiastæ, vt ipsum hac lenitate in viam reuocarent: sed iusto Dei iudicio conatus illorum fuit frustraneus. Oecolampadius enim lecto hoc syngrammate, opposuit illi vehementissimum Antisyngramma, quo suum tropum in verbis Christi defendere perrexit.

Primam propositionem, quæ panis sacrae coenae sit corpus Christi pro nobis traditum, his verbis explicat syngramma (quæ transcripsi de exemplari Francofordiæ excuso, anno Domini 1561. in octauo) B. fac. 2. Cùm Christus dixit: corpus meum pro vobis traditur, & sanguis meus pro vobis effunditur, nonne in hoc verbum corpus & sanguinem conclusit (absit verbo inuidia) vsque adeo, vt quicumq[ue] hoc verbum arripiat & credat, fidèq[ue] teneat: arripit, accipit, habet & tenet verum corpus & verum sanguinem Christi, eum scilicet, qui pro nobis effusus est, non spiritualem sed carnalem: Siquis dicit sanguis spiritualis non est pro nobis effusus, sed carnalis. Iam cùm solum verbum tantæ est energiæ, vt ad nos adferat corpus Christi corporale, illud scilicet, quod pro nobis traditum est: & sanguinem corporalem qui pro nobis effusus est, cur non eandem energiam retinera, cùm ad panem & calicem

Quod panis sit corpus Christi.

accedit? An hoc verbum, corpus pro te traditur, continet corpus & auditori id ipsum apportat: cum verò accedat ad panem, hoc est corpus, quod pro vobis traditur, non eadem retineret, quæ antè? Panisne aliquid verbo adimet? absit: sed verbum ad panem fert, id quod in se continet. Continet autem corpus Christi verum, corporale, proinde fert & corpus ad panem. Item B. 4. Panis per verbum corpus suum tradidit, nobisq; donavit. Item D. 2. Cum verbum Dei dona nobis præsentia faciat, non abs re hoc verbo, **HOC EST CORPUS MEUM** sit nobis & exhibetur corpus Christi præsens. Item D. 8. Ut remissio peccatorum solius Christi est, sedentis ad dexteram patris, sed tamen verbo commendata est, ut in orbem per Apostolos vocali voce & externa spargeretur: ita corpus & sanguis solius Christi sunt, ad dexteram patris sedentis: sed interim verbo: **HOC EST CORPUS MEUM: HIC EST SANGUIS MEUS:** commendata sunt, ut pane & vino rebus externis, distribuerentur. Item B. 5. Accedente ad serpentem (æneum scilicet Num. 21.) hoc verbo (**QUI PERCVSSVS ADPEXERIT EVM, VIVET.**) tale fit serpens, quale verbum est, manens interim & serpens, & æneus & signum: sed & sanatiuus est,

est: ita loquendum est de pane cene Dominiæ. Is enim panis, ut maxime piscus sit in fornace, ut maxime & stomachum pascat: talis tamen sit, quale verbum est, quod ad panem (ut ita loquamur) accedit. Verbum autem est: **HOC EST CORPUS MEUM**, quod pro vobis traditur. Iam ut serpentis verbum sanationem ad serpentem attulit, cur non ita cene verbum, corpus ad panem ferret, quando ut serpentis verbum in se vim sanandi possederit: ita & cene verbum secum possideat corpus Christi, &c.

His verbis explicat syngamma, quomodo propter verba institutionis, panis in sacra cena sit corpus Christi verum & corporale. Sed Oecolampadius cum opinaretur, nulla ratione fieri posse, ut corpus Christi verum, quod ad cælos ascendit Christus, præsens sit, ubicunque cena Dominica celebratur: tam apertus & candidus fuit, ut hanc Suevicorum Ecclesiastarum explicationem prorsus rejiceret, ac suum Tropum defenderet, ut videre est in ipsius Antisyngrammate. Hodierni vero Sacramentarii, cum quibus nobis lis est, tam astuti & insynceri sunt, etiam si cum Oecolampadio sentiant, corpus Christi verum, locale & circum-

scriptū tam longè à sacra cœna abesse,
quàm longè distet cœlum à terra, ni-
hilominus tamen syngrammati Sueuico
subscribere velint. Si Oecolampadius
nostrorum Sacramentariorum callidi-
tatem & versutiam habuisset, absq; du-
bio syngrammati subscripsisset, & sub-
scriptione sua non solùm Sueuicos Ec-
clesiastas, sed ipsum Lutherum cum
Brentio fefellisset. Arripit autem Am-
lingus illud quod syngramma habet de
verbo, in quod sit Christi corpus in-
clusum: & quod corpus Christi verbo
inclusum: per verbum ad panem fera-
tur, cum ad panē accedat, &c. Hæc n.
omnia potest torquere ad Sacramen-
talem manducationē corporis Christi,
quam Sacramentarij docent. Illud etiā
quod syngramma habet, de remissione
peccatorum verbo inclusa, & de x-
neo serpente, vim sanandi per verbum
Dei habente, egregiè ad suum dogma
accommodare & applicare possunt Sa-
cramentarij. Quare, ut dixi, nostri Sa-
cramentarij astutiores sunt, & magis lu-
brici, quā ut hoc syngrammate capi &
stringi possint. Vrgendi igitur sunt po-
lemici scriptis Lutheri: nā qui illis sub-
scribere recusat, intus & in cute Sacra-
mentarius est. Hoc certissimè verū est.
Deinde

Deinde syngramma reñcit hanc
propositionem: panis sacre cœnæ est
signum & figura corporis Christi.
Sic enim habet, C. 1. f. 2. *Iam vi pa-
nis quā panis est, symbolum est corporis. Ita
quā verbum habet, HOC EST CORPVS
MEVM, non solū symbolum est, sed & i-
psū corpus.* Item C. 3. *Panem cænæ Do-
minicæ non solū figuram ausueramus: sed
& ipsum verum, corporale corpus Christi.*
Itē C. 4. *In cænā aliū sit panis verbo Do-
mini sanctificatus. Nam si in cænā nūc ali-
ud est panis, quā signum corporis, quid o-
pus est panis sanctificatione, aut à commu-
ni vsu separatione, quando ante sanctificati-
onem idem fuerit.* Item C. 4. fac. 2. *Hæc
locutione, HOC EST CORPVS MEVM,
corpus, nec pro spiritali, nec pro Ecclesia
accipi potest, quando mox sequatur, quod
pro vobis traditur. Neq; enim spiritalē cor-
pus, neque Ecclesia pro nobis tradita sunt.
proinde manet CORPVS in sua nativā signi-
ficatione.* Item C. 6. fa. 2. *Quod circumci-
sio pactum sit, ex verbo habet, quod vero si-
gnum sit, habet ex specie externa. Ita panis
cænæ verbum habet, HOC EST CORPVS
MEVM, quod pro vobis traditur. Ex hoc
verbo habet, quod sit corpus Christi. Quod
verò interim cristum adumbrat, à natura*

Panem
non esse si-
gnum &
figuram
corporis
Christi.

sua

ina habet. Sicut enim panis pascit ventrem, replet stomachum: ita Christus pascit animam, animæ cibus est. Item C. 8. Non dicimus, panem quæ signum est, corpus esse, sed propter verbum, **HOC EST CORPUS MEVM**, &c. Item fac. 2. Non inquit Christus, accipite, comedite, hic est panis corporis mei: sed hoc est corpus meum. Item D. 4. f. 2. Non dicitur, hoc est tanquam corpus meum: neq. dicitur, corpus meum est tanquam panis: sed simpliciter: **Hic panis est corpus meum**.

His verbis explicat Syngramma, quomodo in sacra Cœna, panis & vinum non sint nuda signa aut figuræ corporis & sanguinis Christi, quam explicationem abiq. dubio nostri Sacramentarij lubentissimè accipiunt: non quod sit explicatio sacramentaria, sed quod illam ad suum dogma inflectere se posse existiment, qui in omnibus suis scriptis & concionibus clamitant & ingeminant, se non statuere nuda tantum & vacua signa in cœna Dominica. Quare hoc leni syngrammate vulpes isti & Volfgangi deprehendi & pelleri non possunt. Si verò illis proponas, panem sacræ Cœnæ idè non esse nudum signum, quod corpus Christi verum, præsens sit in Cœna Dominica verè,

verè, essentialiter & realiter, & vnitum sit cum pane ad vnum Sacramentum: tunc, qui Sacramentario errore infecti sunt, omnes resiliunt, illorumq. delus manifestatur.

Tertiò docet Syngramma, quomodo corpus Christi in sacra cœna edamus. Sic enim habet, E. 8. **Edimus corpus & bibimus sanguinem carne, non ut corpus Christi atteramus & frangamus, ut est in reuocatione Berengarij, sed panem ipsum, quæ panis est, tractamus, frangimus, edimus & dentibus atterimus: corpus autè accipimus, quæ verbum accipimus. HOC EST CORPUS MEVM**, ut pulcherrimè quidam dixit: quod edimus intrat ventrem, quod credimus intrat mentem. Quanquam quid est quod his abhorreamus pro Christi voce loqui & sentire? Is enim dixit, edite, **HOC EST CORPUS MEVM**, quod pro vobis frangitur, hoc est, diuiditur. Hoc enim verbum, frangi, non corpori, sed pani conuenit, Esa. 58. **Frangite esurienti panem tuum**. Nunç enim Christus dicit, corpus suum frangi, quia panis frangitur, quis inique ferat à nobis, si dixerimus, corpus Christi tractari manibus, & dentibus atteri: non quod hæc corpori Christi, sed quod pani, qui est corpus Christi, conueniant. Nā quando panis sit per ver-

Quomodo
corpus
Christi
edamus.

bum corpus Christi, cur non panis, quod corpus Christi est, conuenirent, quæ corpori? Et cum corpus Christi verbo ad panem adfertur, quid impedit, ut non corpori conueniant, quæ panis? Hinc est quod corpus frangitur, quia panis frangitur, manente interim integritate corporis: & panis viuificus est, quia caro Christi, quæ iam per verbum panis accessit, viuifica est, vitam præstans mundo, manente interim pane in sua, quæ antè fuit, substantia, &c. Item F. 2. fa. 2. Quid igitur absurdum erit, si fateamur, corpus Christi incommensibile, carnaliter nos edere, dum panem Cana edimus? Neque enim negauerit quispiam, non esse spiritualiter edendum corpus, quod pane per verbum edit. Quemadmodum nemo tam stupidus est, qui diffiteatur, verbum Euangelij spiritualiter, hoc est, fide recipiendum esse, ut maxime auribus carnalibus recipiat. Et ut fides verbis, quod auribus capitur, pro sua ratione recipit: ita & corpus, quod pane accipitur, pro ratione fidei adsumitur. Quemadmodum vas sulphuratum, vinum sapidum recipiens, non pro vini ratione recipit, vinum enim sapidum est, sed pro ratione sui sulphuris: ita corpus Christi corporale non recipitur à corde, animo, fide, nisi pro ratione fidei, quæ est spiritualis, ut maxime ipsum sit corporale.

Hæc

Hæc quidē in syngramate de manducatione corporis Christi simpliciter & sine dolo dicuntur: sed cum nulla fiat expressa mentio oris, quod ore corpus Christi in pane vel cum pane à dignis & indignis edatur, putant Sacramentarii, sc. suum dogma de Sacramentali, hoc est, verbali manducatione corporis Christi, sub verbis syngrammatis posse abscondere. Sed, sicut dixi, hodierni Sacramentarii tam varii sunt, tam lubrici, tam astuti, ut haud facile possint dhudicari & agnoscī, nisi illis proponas polemica Lutheri scripta, & petas, ut illis simpliciter subscribant. Quare Amlinge, quod tibi persuasisti, non posse pro Sacramentariis haberi, qui syngrammati Sueuico manu & corde subscribunt, in colectorem & tuos Collegas fallere conaris. Nullus enim est hodiernorum Sacramentariorum, qui syngrammati non subscribat, non quod auctores eius Sacramentarii fuerint: sed quod illo fanatici spiritus abutantur. Iam, si Sacramentarii subscribunt syngrammati, & tu etiam subscribis, quorum quæso socius es? Si non esses Sacramentarius, Amlinge, eam

Ll 2 ipsam

ipsam ob causam nō subscriberes syngrammati, quōd videres Sacramentarios idem facere, & intelligeres tuum nomen, hac ratione, in catalogo Sacramentarium inueniri. Ego autem syngrammati Sueuico subscribo cum omnibus, qui simul polemicis scriptis Lutheri subscribunt: hoc qui facere abnuunt, pro deceptoribus & Sacramentariis habeo.

DE VII. RATIONE.

QVærit Amlingus cum suis Collegis *intne pro Sacramentariis habendi, qui vnam Lutheri regulam, qua non in obiecto, sed in usu Sacramenta spiritualia esse dixit: adiunctam alteri illi axioma, quod videlicet nihil habeat rationem Sacramenti extra usum à Christo institutum: omnibus omnium Sacramentarium profanationibus atq; erroribus plus satis refutandis sufficere censet, &c.* Hic sibi persuasit aduersarius meus, totam Ecclesiam, ad cuius iudicium prouocauit, & omnes pios pronunciaturos, Amlingum, propterea quōd censet, duas prædictas Regulas, ad refutandum Sacramentarios sufficere, haudquaquam Sacramentarium esse. Quomodo enim Sacramentarius est (sic pios cogituros existima-

existimat) qui tenet Regulas refutandi Sacramentarios plus satis?

Audiamus ergo ante omnia, qui sint Amlingo Sacramentarij. Duo enim genera Sacramentarium facit: omnium, inquit, Sacramentarium, cum pontificiorum, tum aliorum fanaticorum. En, habes, quos Amlingus iudicet esse Sacramentarios: videlicet, Papistas & alios quosdam fanaticos, quorum nomina supprimit. Sed qui sint, ex præcedentibus ipsius verbis, vel potius ex duabus illis regulis intelligere possumus. Nam sicut Pontificios, circumferentes panem in processionibus ad adorandum, refutari plus satis censet, hac regula: Quōd nihil habeat rationem Sacramenti extra usum à Christo institutum: ita eos, qui credunt & docent, corpus Christi ad manducandū præsens esse in sacra cœna, verè, essentialiter, realiter, refutari posse censet Regula Lutheri, qua non in obiecto, sed in usu Sacramenta spiritualia esse dixit. Vides igitur, lector candide, quomodo Amlingus nomen & hæresin Sacramentarium in nos & Papistas transferre & torquere conetur, atq; ex illis Sacramentarios facere, qui ha-

Qui sine Amlingo Sacramentarij.

tenus Sacramentarium fuerunt hostes. Vides quoque verum esse, quod dixi: Amlingum non tam se suosque Collegas exculare, quam alios Sacramentarii prauitatis accusare.

De Lutheri
regula.

Quomodo verò Lutheri verba, quæ Regulam vocat, inflectat, & in sententiam à mente authoris prorsus alienam trahat Amlingus, videbimus ex ipso Luthero, qui in libello, cuius Titulus est: Quod verba Christi, **HOC EST CORPVS MEVM**, adhuc firma persistent: de spiritali manducatione docet: quid non sit, & quid sit spiritaliter manducare, idem his verbis: *Non est, inquit Lutherus, spiritaliter edere, bibere & tractare aliquid, si illud quod editur, bibitur & tractatur spiritus est, aut spiritalis essentia.* Hac enim ratione caro Christi non posset spiritaliter participari: si quidem caro Christi, ubicumque sit, in spiritali vel corporali statu seu conditione, siue visibilis sit, siue invisibilis, vera, naturalis, & corporalis caro est, quæ potest tangi, palpari, videri & sentiri, nata ex muliere, mortua in cruce: sed manducatio ideo dicitur spiritalis, quod à spiritu venit, & vult ac debet à nobis spiritali modo sumi. **OBIECTVM NON EST SEMPER SPIRITVA-**

LE:

LE: SED VSVS DEBET ESSE SPIRITVALIS.

Hæc sunt verba Lutheri, quibus nihil docet de orali manducatione corporis Christi in sacra Cœna: sed ostendit, quomodo corporea res, ut est caro Christi, spiritus nostri possit esse obiectum: aut, quomodo spiritus noster frui possit re corporali. Quare dicit, vsus debet esse spiritalis, quamvis obiectum sit corporale. Nunc mihi dicat pius Lector, quomodo his verbis Lutheri, quibus docet, quid sit spiritaliter manducare, Sacramentarii possint refutari, cum illi ipsi doceant, corpus Christi verum & essentialiter tantum fide spiritaliter manducari. Non ergo Regula Lutheri Sacramentarios, sed Lutherum ipsum sua Regula refutare satagit, & omnes qui cum eo docent, corpus Christi verum in sacra Cœna præsens esse verè & essentialiter, & cum pane, cum quo Sacramentaliter unitum sit, ore manducari, cum corporalia obiecta, spiritaliter possint sumi & participari. Hic vides, Lector, qui Amlingo sint Sacramentarii, & quales sint audaces Amlingici spiritus, conatus.

Regula
Lutheri
non refu-
tantur Sa-
cramenta-
rii.

Ll 4

Ob-

Crimen
falsi com-
missi Am-
lingus.

Obseruet autem pius Lector, hoc loco crimen illud falli, quod Amlingus committit. Nam quæ Lutherus de spirituali manducatione carnis Christi dixit, de qua Ioh. 6. iste affirmare audet, ab eo de Sacramentis pronunciata esse. Vbi quæso Lutherus scripsit: Sacramenta non in obiecto, sed in usu spiritualia esse, sicut verba Amlingi sonant: Imò in polemicis suis scriptis vbiq; docuit, etiam si participemus verum Christi corpus, vt corporale obiectum, spiritu ac fide nostra, etiam extra usum cœnæ Dominicæ: nihilominus tamen corporis Christi oralem quoq; manducationem fieri in pane sacrae Cœnæ, iuxta Christi institutionē. Et hanc oralem manducationem opposuit Sacramentarijs, qui solam manducationem spirituales fidei vnā cum symbolis in sacra cœna fieri docebant, sicut adhuc docent. Falsissimum igitur est, quod aduersarius præcipiti & petulanti audacia affirmare audet, Lutherum hanc Regulam de Sacramentis tradidisse, quod Sacramenta non in obiecto, sed in usu spiritualia sint. Quam libenter vellet Amlingus ex Luthero Sacramentarium facere. Iam euenire experimur,

mur, quod euenturum prædixit Lutherus, nempe, venturos qui sua fanatica dogmata ex libris ipsius stabilire præsumturi sint.

Quid igitur Ecclesia & omnes pñ, ad quos Amlingus cum suis Collegis prouocauit, ad hanc septimam quæstionem vel rationem respondere possunt aliud, quàm quod ab hæresi Sacramentaria absolui minimè possint, qui tam insidiosè & malitiosè verba Lutheri deprauant, & ad Sacramentalem corporis Christi manducationem inflectunt ac trahunt, quæ de spirituali manducatione ab illo enunciata sunt.

DE VIII. IX. X. ET XI. RATIONE.

Has rationes ab authoritatibus sumptas ideò comprehendo, & in vnum fasciculum colligo, quod omnibus notum sit, quomodo Sacramentarij abutantur locis Scripturæ sacrae, atq; etiā authoritate Patrum & Synodorum. Putat Amlingus pro Sacramentarijs non posse haberi, quibus hæc verba Apostoli: *Panis quem frangimus, nonne est caro viæ corporis Christi?* tripudiū cordis, & corona capitis sunt: sicut Lutherus loqui solitus est: cū tamen optimè sciat, Sacramentarios æquè tripu-

diare hodie in verbis Apostoli, atque Lutherum quondam in illis tripudiasse. Quare cum Lutherus hunc locum Pauli aliter explicauerit quam Sacramentarij: necesse est, ut qui Sacramentarius esse non vult, Lutheri expositionem amplectatur, non Sacramentariorum.

Sacramen-
tarij dicta
Patrum
et eorum
quænt.

Sic quoque ab hæresi hac non statim absoluendi sunt, qui clara voce cum Hilario & Cyrillo profitentur, *Christum in nobis esse, & nos in Christo, non habitudine tantum, hoc est, charitatis affectu: sed & substantiali, naturali & corporali participatione atque nexu.* Hæc enim omnia & Sacramentarij libenter concedunt, & inde concludunt, corpus Domini in sacra Cœna verè participari, non spiritualiter duntaxat, verumetiam corporaliter. Nam his verbis loqui didicerunt Sacramentarij, ut iurare, Sacramentarios non esse, qui sic loquantur. Ita vox illorum est vox Iacobi, sed mentes illorum sunt hirsutæ manus Esau. Etsi enim dicunt, *Christum in nobis esse substantiali, naturali, & corporali participatione atque nexu, intelligunt tamen illud non*

alia

alia ratione fieri, quàm qua nos sumus in Christo, quia hæc duo coniungunt, Christum in nobis, & nos in Christo esse participatione atque nexu substantiali, naturali, corporali. Nos autem in illo, & ille in nobis est, per veram fidem, ut simus vnus spiritus & vnum corpus cum illo. Hoc modo Sacramentarij verba Hilarij & Cyrilli intelligunt. Quare, cum dicunt ac profitentur, corpus Domini in sacra Cœna verè participari non spiritualiter duntaxat, verumetiam corporaliter, intelligunt illam participationem fide fieri, non ore, hoc est, ea ratione, qua Christus in nobis & nos in Christo sumus, & qua sumus vnus spiritus cum eo & vnum corpus. De qua tamen *κοινωνία* cum Christo nulla omnino disputatio est inter nos & Sacramentarios: sed tantum de illa, ubi panis est corpus Christi, non ipse totus Christus: & vinum est sanguis eius, iuxta institutionem & verba Christi: & ubi participatio fit ore à dignis & indignis. Pro hac participatione cum Sacramentarijs pugnamus. Quicumque igitur de Christo & nostra cum ipso

κοινωνία.

καὶ οὕτως, quæ ex fide est, loquuntur, quando de cœna Domini disputatio est, à scopo aberrant, & de manducatione fidei, non de Sacramentali, quæ ore sit, disceptant.

De confes-
sione pas-
trum Sys-
todi Nis-
senæ.

Sic quoque non statim ab hæresi Sacramentaria absolviendi sunt, qui dicunt, se cum Patribus Nicenæ Synodi credere & sateri, in usu Cænæ Domini, nequaquam deorsum intentos nos esse debere, tantum ad panem & vinum, sed sublata sursum mente, cogitandum esse per fidem, quod in hac mensa iaceat & offeratur agnus ipse Dei. Quid enim hodie Sacramentarij aliud postulant aut docent, quam quod corpus Christi non sit præsens verè & essentialiter, sed sedere iam ad dexteram Patris in cœlo, quare cogitationibus & fide ascendendum esse in cœlum, ut ibi fruamur corpore Christi. Hæc doctrina prorsus est contraria verbis institutionis. Nam, ne necesse haberemus ascendere in cœlum ad manducandum corpus Christi, ipse accepit panem, & dixit: HOC EST CORPUS MEUM. Distribuentes igitur & manducantes hunc panem corpus Christi distribuimus & ore manducamus. Patres autem Nicenæ Synodi absque du-

dubio hoc voluerunt, quod de cibo cænæ Dominicæ non sit iudicandum & credendum secundum aspectum & sensum: sed fide & corde altius surgendum esse, & de pane in sacra Cœna statuendum iuxta institutionis verba, quibus firmiter sit ad hærendum, & credendum, quod sit victima, siue corpus agni mactati tollentis peccata mundi: quod corpus iaceat in mensa, & quod de mensa sumi, atque ore mâducari debeat.

Multò minùs ab hac hæresi ideo absolviendus est aliquis, quod dicit, se credere & docere, quod sumtio pretiosi corporis Domini, & bibitio sanguinis eius, sint resurrectionis nostræ symbola. Nam, cum omnes Sacramentarij sic doceant, quomodo ob hanc doctrinam à Sacramentaria hæresi absolui quis potest? Quare qui se de hæresi Sacramentaria excusare vult, & pro excusato ab alijs haberi, innocentiam suam non illis vel dictis vel testimonijs, quæ utrinque usurpantur, demonstrare potest; sed Confessione simplici & plana, & tali, cui Sacramentarij maximè contradicunt. Si nunc Amlingus cum Collegis suis non vellent pro Sacramentarijs haberi, potuissent se brevissimè

expedire, rotunda Confessione, & subscriptione ad polemica scripta Lutheri aduersus Sacramentarios: nec opus habuissent viginti quatuor rationibus siue argumentis. Veritatis enim non tantum simplex, sed etiam brevis oratio est, at mendacium varios querit anfractus. Quia verò Amlingus scripta polemica Lutheri aduersus Sacramentarios pro stipulis habet, quas secum in sepulcrum intulerit, quilibet inde faciliè iudicare potest, de quo clero sit Seruestensis ille minister.

DE XII. RATIONE.

Querit Amlingus: sintne pro Sacramentarijs habendi, qui constanter affirmant, credunt & sentiunt, nec sine pane & vino in Cœna Sacramentum: nec panem & vinum sine vero corpore & sanguine Christi, sacram Eucharistiam, seu Cœnam Domini esse. Quid, quæso, credit hîc Amlingus? Credit panem & vinum in Cœna Sacramentum esse: &, panem & vinum sine vero corpore & sanguine Christi, non esse Eucharistiam seu cœnam Domini. Quid, quæso, discriminis est (si de cœna Domini loquimur) inter Sacramentum & Eucharistiam? Sûntne pa-

nis

RATIONE.

345

nis & vinum sine vero corpore & sanguine Christi Sacramentum tantum, & non Eucharistia? quid Ecclesia & omnes pñ, ad quos prouocauit, ad hanc quæstionem respondere, aut, quomodo Amlingum ab hæresi Sacramentaria absolueri possunt, cum tam perplexus, obscurus & lubricus sit, ut nemo, quid sibi velit, fermè intelligat? Veruntamen tentabo, num ex ipsius verbis, quid hîc dicat aut sentiat, eruere possim.

Dicit se credere cum tota Ecclesia, rectè de tremendo hoc mysterio sentiente. Quæ verò est illa Ecclesia rectè de hoc mysterio sentiens? non eertè est Papistarum Ecclesia: illam enim rectè de mysterio Cœnæ Dominicæ credere, non arbitror Amlingum asserturum: multò minus affirmabit, nos de sacra Cœna rectè sentire & statuere, qui credimus verum Christi corpus præsens esse verè & essentialiter, vnitumq; cum pane vniione Sacramentali, vbicunque locorum Cœna Dominica celebratur. Ecclesia igitur rectè de mysterio Cœnæ Dominicæ sentiens, est Amlingo factio & turba Sacramentariorum, in quod

Quid Amlingus sit
Ecclesia
orthodoxa,
xa.

quorum castris militat: hos ornat nominibus orthodoxorum, catholicorum, & rectè sentientium. Quòd verò hoc mysterium appellat tremendum, nihil aliud est nisi fucus, quo fallere simplices cogitat, ac is esse videri vult, qui reuerenter sacram Cœnam habeat: Satis autem tremendum omnibus Sacramentariis hoc mysterium erit, si profanationis suæ rationem reddere Iesu Christo mysteriū huius institutori, cogentur. Non igitur vox illa tremendi mysteriū casu excidit Amingo, sed prophetauit in morem Caiphæ, & sibi ipsi poenitentiam prædicauit.

Quomodo
intelligat
Amingus
panem sine
vero corpore
Christi
non esse
Eucharis-
tiam.

Quod ergo dicit, panem & vinum sine vero corpore & sanguine Christi sacram Eucharistiam, seu cœnam Domini non esse, se & suos Collegas non excusat his verbis: sed potius nos accusat, fidemq; nostram reprehendit. Nam quod scribit de vero corpore Christi, intelligendum est, de corpore loco circumscripto, quod iuxta ipsius sententiam, non possit esse præsens, ubicunq; locorum cœna Domini celebratur. Quare de vera & essentiali præsentia corporis Christi in Cœna nihil dicit: sed tantum hoc vult: panem & vinum, sine vero corpore

corpore & sanguine Christi Sacramentum siue Eucharistiam non esse. Ac si diceret, quomodo panis & vinum possunt esse Eucharistia veri corporis & sanguinis Christi, si creditur corpus Christi in Cœna præsens esse incircumscriptuè & illocaliter, cum verū Christi corpus loco circumscriptum sit? Nō igitur affirmat præsentiam corporis Christi in Cœna, sicut affirmare simplicioribus videtur, cum dicit, panem & vinum sine vero corpore & sanguine Christi non esse Eucharistiam: sed accusat nos, vt dixi, ac si non haberemus veram cœnam Domini, & verum Sacramentum, cum illocalem præsentiam corporis Christi in pane statuamus. Nam corporis non veri, verum Sacramentum esse non posse. Sic Sacramentarij sub termino substantiali subsumunt accidentalē, & ex quod, faciunt quale, vt scribit Lutherus in magna sua Confessione.

Quidquid autem sophisticetur Amingo cum suis socijs, nos Christo Redemptori nostro, vero Deo & homini, laudem gloriamq; veritatis & omnipotentia tribuentes, credimus vnionem Sacramentalem panis & veri corporis

Mm

Christi

Christi in sacra Cœna: vini & veri sanguinis eius. Hæc fides nostra innuitur τῶν ῥητῶν verborum Christi, dicentis de pane: **HOC EST CORPUS MEUM**: & de calice, **HIC EST SANGUIS MEVS**. Et hanc vnionem fieri salua corporis Christi localitate credimus. Cumq; hanc fidem vnionis sacramentalis in Amlingo & Collegis suis (si modò scientes & volentes Amlingo subscribunt) non reperiamus, non possumus eos de Caluinismo excusatos habere.

DE XIII. RATIONE.

EXistimat Amlingus, pro Sacramentarijs non posse haberi, qui Christum in administratione cœnæ suæ verè præsto esse, & per manus sacerdotum suorum a se pensare corpus & sanguinem suum, minime gentium vel infirmum, vel in auctum vident, &c. Duo quidem hic dicit Amlingus: Vnum, quod Christus in administratione Cœnæ suæ verè præsens sit: alterum, quod per manus ministrorum corpus & sanguinem suum dispenset: verum illud de Christi præsentia in administratione sacrae Cœnæ, ubicunq; illa & quoties ritè celebratur, intelligendum est, iuxta doctrinam ipsius

ipsum, quam cum Sacramentarijs communem habet, & per totam suam immodestam defensionem propugnauit: videlicet, quod λόγος tantum præsens sit in Cœna, corpus autem à λόγῳ assumptum, sit in cœlo, non in terra. Et hoc, quod dicit Amlingus Christum per manus ministrorum suorum dispensare corpus & sanguinem suum, intelligit, non de corpore & sanguine Christi, verè & essentialiter præsentibus, sicut nos credimus: sed solum de pane & vino, nomen & appellationem corporis & sanguinis Christi habentibus. Cum hac externa dispensatione, intelligit simul fide fieri spiritualem κοινωνίαν corporis & sanguinis Christi, non minus quam per impositionem manuum Apostolorum datus sit quondam Spiritus sanctus. Hæc cùm sit sententia Amlingi, de præsentia Christi in administratione Cœnæ, & de dispensatione corporis eius per manus sacerdotum, vt legitur, quilibet facillè intelligit, de qua secta sit ipse, & qui ex animo ei subscribunt.

DE XIII. RATIONE.

Arbitratur Amlingus, pro Sacramentarijs non posse haberi, qui unanimè

voce & mente profitentur, externa symbola sacrae Cœnæ, non tantum esse significatiua seu representatiua, sed rem ipsam verè exhibentia, applicantia & obsignantia, &c. Sed quid hinc aliud dicit, quàm quod omnes Sacramentarîi profitentur: exhiberi, applicari, & obsignari, non tantum significari seu representari externis sacrae Cœnæ symbolis rem ipsam, hoc est, spirituales *κοινωνίαν* corporis & sanguinis Christi: Nos verò credimus spirituales hanc communicationem cum Christo (quam omnes verè credentes ad cœnam secum adferunt, non sibi acquirant demum) nobis nec significari, nec obsignari externis tantum sacrae Cœnæ symbolis: sed verò corpore & sanguine Christi essentialiter præsentibus, & externis symbolis vnione Sacramentali vnitis, ita, vt verum & essentialiter Christi corpus & sanguis cum pane & vino verè ad mādūcandum & bibendum exhibeantur, vt hac orali mādicatione, spiritualis cum Christo cōmunio, quæ per fidem consistit, nobis obsignetur. Qui de exhibitione, applicatione & obsignatione hoc modo non credunt, ab hæresi Sacramentariorum absolui non possunt.

DE

Quomodo
symbola
Cœnæ
exhibeant,
applicent,
obsignent.

DE XV. RATIONE.

PVtat Amlingus cum suis Collegis, pro Sacramentarîis non posse haberi, qui in Domini institutione nihil mutandū, nihil addendum, nihil demendū, censent, &c. Quid hoc est? Hac ratione neq; Sacramentarîi ipsi, pro hīs possent haberi qui sunt: Quia illorum nullus est, qui censeat, in verbis institutionis aliquid esse mutandum, addendum, vel adimendū. Quid verò Amlingus sibi velit, & quo modo nos accuset mutationis, & inuersionis verborum Christi, propterea quod credimus corpus Christi sacramentali vnione esse in pane, & cum pane exhiberi, suprà in examine secundæ rationis satis superq; ostensum & declaratum est, quod Lectorem remitto, & iā breuitatis studio, nihil amplius addo.

DE XVI. RATIONE.

OPinantur aduersarij mei Seruestenses ministri, pro Sacramentarîis nō posse haberi, qui firmiter persuasum habent, non diuersam hodie à prima illa, quam Dominus ipse cum Apostolis celebravit, cœnam, in sacra fidelium Synaxi celebrari, aut recipiendā esse &c. Neq; hac ratione ipsi Sacramentarîi, pro talibus quales sunt, haberi possunt, cum nullus illorum sit,

M m 3 qui

qui persuasum habeat, recipiendam vel celebrandam esse hodiè talem Domini Coenam, quæ sit diuersa ab illa, quam Dominus ipse cùm Apostolis celebravit. Agè igitur videamus, qualem coenam Dominus ipse cum Apostolis celebraverit.

Qualem
coenam:
Dominus
ipse cele-
brauerit.

Mensæ assidebat Christus, in statu humiliationis suæ, locali corpore suo, quod omnes qui aderant oculis cernebant. Hoc ipsum Christi locale corpus, salua sua localitate, propter vnionem personalem, præsens erat in λόγῳ, ubicunq; λόγος erat præsens. Nō erat vbiquitas in corpore tanquā in subiecto, sed vbiquitas corporis erat in persona τοῦ λόγου, in qua vnā cū anima subsistebat & homo erat, sicut adhuc est, & in æternum manebit. Hæc est maiestas Christi veri Dei & hominis, quam tamen in statu humiliationis non semper effectu aliquo in sensus nostros incurrente, exeruit. Et hæc est vbiquitas corporis Christi, quam ex fundamento vnionis personalis docemus, ac contra Sacramentarios defendimus. Vnde colligimus, apud Christum verum Deum & hominem, nullum verbum esse impossibile.

Quare

Quare cū panem frangeret Christus, illumq; discipulis suis daret, iuberetq; vt acciperent atq; ederent: ac de pane diceret: hoc est corpus meū: credimus discipulos illud ipsum corpus Christi, cuius localitatem oculis cernebant, ore manducasse, quia apud Christum, vt dixi, nullum verbum est impossibile. Ideo non disputamus de modo, quomodo hoc fieri potuerit: aut, quomodo adhuc hodiè fiat, vt Christi corpus præsens sit in Coenæ verè & essentialiter, id est, verum & essentialiter Christi corpus, vnitum cum pane Sacramentaliter, id est, ad vnum Sacramentum: ita vt Sacramentū constet duabus rebus, pane & corpore Christi, iuxta verba Christi, HOC EST CORPVS MEVM.

Neq; modum, quo corpus Christi personaliter ubiq; est, confundimus cū modo Sacramentali: sed ex eo, quod corpus Christi, salua sua localitate, in λόγῳ præsens est, ubicunq; λόγος præsens esse dicitur, firmissimè concludimus, non deesse Christo modum, quo, salua localitate, corpus suum verum & essentialiter cum pane Sacramentaliter vnitum, ad manducandum

Modi præ-
sentia
corporis
Christi
non con-
fundendi.

M m 4 distri-

distribueret possit, omnibus qui sacramentum Cœnam adhuc hodie iuxta institutionem ritè celebrant: etiam si modum possibilitatis non intelligamus. Qui hanc fidem de cœna Domini non habuerunt aut impugnarunt aliquando, pro Sacramentariis semper sunt habiti ab Ecclesia. Hanc igitur fidem cum Serueticenses ministri non profiteantur rotundè, non possunt pro Sacramentariis non haberi, donec se aliter & dilucidius declarauerint.

DE XVII. RATIONE.

In hac sententia est Amlingus cum suis Collegis, pro Sacramentariis non posse haberi, qui, quoniam Saluator dixit, *HOC EST CORPUS MEVM*, &c. nulla prorsus ambiguitate fluctuandum, sed firmiter potius credendum, & oculis intellectus id perspicuum esse docent, &c. Hic videntur Christo tribuere laudem veritatis, ac si credant, Christum esse veracem in verbis suis: sed quomodo verbis eius credant, iam monstrabo, si prius Lectorem admonuero de certissimis notis, quibus Sacramentarii possunt deprehendi. Nullus istorum dicit: panem esse corpus Christi: aut, corpus Christi verum & essentielle pa-

Quomodo
Sacramen-
tarii ver-
bis Christi
credant.

ni

ni unitum esse ad vnum Sacramentum, secundum omnipotentiam Christi, quia ipsi nihil est impossibile. Quia ad Sacramentalem unionem, & sacramentalem presentiam corporis Christi in sacra Cœna, quam Sacramentarii docent, non opus est diuina omnipotentia, ideo etiam de omnipotentia Christi ne verbum quidem ab illis audies. Hic habes vnam certissimam Sacramentariorum notam.

Iam audiamus, quomodo Serueticenses verbis Christi credant, unde alteram Sacramentariorum percipies notam. Dicunt, credendum esse verbis Christi, & illud quod dicitur à Christo, oculis intellectus perspicuum esse, hoc est, tantum his verbis Christi, *HOC EST CORPUS MEVM*, credendum, quantum oculi intellectus perspicere possunt: & sicut quidam solent dicere, abutentes veterum quorundam verbis, panem quidem videri, corpus autem intelligi. Et hæc est altera nota Sacramentariorum. Nullus enim illorum dicit, credendum esse his verbis Christi, *HOC EST CORPUS MEVM*, etiam si non intelligamus, aut ratione humana assequi possimus,

Mm 5 quo-

Dux nota
Sacramen-
tariorum.

quomodo panis sit corpus Christi. Imò verba Christi sic exponunt, ut quilibet facile intelligat, quomodo panis sit corpus Christi ratione videlicet Sacramentali, qua symbola rerum signatarum nomina sortiuntur.

Quòd autem Chrysostomi auctoritatem allegant hoc loco, neminem turbare debet. Omnia enim Patrum dicta, inflectere possunt Sacramentaria, ut videantur ipsorum errorem stabilire. Tantum ergo abest, ut Seruastenses ministri hac decima septima ratione de Sacramentaria prauitate se excusent, ut potiùs nobis sit argumentum & demonstratio, qua ipsos (si modo ducem suum Amlingum intelligunt,) quòd Sacramentarij sint, firmissimè conuincere possimus.

DE XVIII. RATIONE.

Non vult Amlingus cum suis Collegis, quos sibi inuitos, credo, coniungit, pro Sacramentarijs haberi posse, qui sine omni dubitatione statuunt, de terminationibus illis exegeticis, ab ipso Domino additis (quod pro vobis traditur: & qui pro vobis effunditur) omnia omnium Sacramentariorum somnia & glossemata vno

quo istu, tanquam fulmine, prostrerni: nec vere presentie corporis & sanguinis Christi in sacra synaxi asserendæ alio fundamentum opus esse, &c. Hanc rationem verborum phaleris ex Græcia & Latio allatis, adedò vestit, circumdat & inuoluit Amlingus, ut nisi detractis illis phaleris, non videas, quid sibi velit. Quare rationem hanc nudè proposui, detracto ornatu, quem tamen ad examen postea resumam.

Hic repetit, quod suprâ ratione septima de duobus generibus Sacramentariorum dixit, ut videamus, quos pro Sacramentarijs habeat: primò eos, qui comminiscuntur præsentiam & inclusionem localem: nempe Vbiquistas cum suis somnijs & glossematibus. Deinde alios, quos dicit nuda signa in sacra Cœna statuere. Sic rursum se & suos Collegas non excusat Amlingus, sed nos potiùs accusat, mendacijs suis onerat, iniuriarum non ferenda afficit.

De nudis signis suprâ dixi, in examine Rationis quintæ, quòd hætenus habiti sint, nuda & vacua signa statuere, qui negarunt corpus Christi verum præsens

Qui Amlingus sint Sacramentarij.

sens esse in cœna Domini verè, essentialiter, siue realiter: aut, quod idem est, qui vnionem Sacramentalem panis, & essentialiter præsentis corporis Christi, insciati sunt. Nullus vnquam Sacramentarius fuit, qui confessus sit, se nuda signa in sacra Cœna statuere. Cùm enim omnes doceant, fidei manducationem, quam spirituales dicimus, simul cum orali, symbolorum manducatione fieri, sibîpsîs persuaserunt, se nuda & vacua signa non docere. Si vacua signa hoc modo intelliguntur, in Vtopia erunt fortassis, qui vacua signa docent, & quos Amlingus vno ictu, tanquam fulmine proster- nit.

Mendacia verò, quibus nos onerat hæc sunt: Vbiquitas nos appellat, quibus somnia & glossemata: & corporis Christi præsentiam & inclusionem localem in sacra Cœna adscribit, & Sacramentarij accenset, nullam aliam ob causam, quàm quòd credimus & docemus, iuxta verba Domini, quibus Cœna instituta est: corpus Christi verum præsens esse in sacra Cœna, verè, essentialiter & realiter, & cum pane à dignis & indignis ore manducari.

ducari. Hæc fides nostra, Amlingo est somnium Vbiquisticum, glossema, & inclusio localis: quia localitas corporis Christi, quam humana ratio capere potest, ita dementauit eum, vt non credat, verum Christi corpus, salua sua localitate, præsens esse, verè & essentialiter, in sacra Cœna, in qua tamē nec locum capiat, nec loco concludatur.

Sed operæ precij erit audire, quomodo determinationibus illis exegeticis, ab ipso Domino additis, fidem nostram & confessionem, vno ictu, tanquam fulmine, prosterнат. Omniñs inuertere conatur Amlingus argumenta, quæ hætenus vsurpata sunt contra Sacramentarios, vt cum illis pro Sacramentarijs pugnet. Cùm enim docerent isti, panem sacræ Cœnæ significare corpus Christi: aut esse corporis Christi figuram, opposita fuerunt illis hæc exegetica verba Christi, non tantum de pane dicentis: hoc est corpus meum: sed addentis declarationē, vt intelligamus, ipsum de vero & essentiali suo corpore loqui, quod pro nobis traditum est: inde aduersus Sacramentarios concludebāt, cūm Christi-
Quomodo
Amlingus
vtatur
verbis
Christi

Itus pro nobis non tradiderit signum
aut figuram corporis sui, aut Sacra-
mentale aliquod corpus. Ergo nos in
pane sacrae Coenae, non signum vel fi-
guram: sed ipsum corpus Christi man-
ducare, quod pependit in cruce. Ve-
rùm Amilingi spiritus nouit illud inuer-
tere, & ex verbis Christi exegeticis
monstrare, quòd in sacra Coena nulla
alia sit veri corporis manducatio ora-
lis, quàm Sacramentalis illa, qua sym-
bola rerum, quarum symbola sunt,
nomina habent: cum qua orali man-
dicatione, simul fiat per fidem parti-
cipatio veri & localis corporis Chri-
sti, iuxta Regulam (quam Luthero ad-
scribit, sed falsò) non in obiecto, sed in
vfu Sacramenta esse spiritualia.

Oportet autem aduersarium me-
um insigniter præsuntuosum esse: &
sibi ipsi multa tribuere, quòd existimat,
se posse nobis persuadere, quòd cor-
pus Christi verum, sua ipsius localita-
te impediatur, quòd minùs præsens sit,
aut esse possit, in sacra Coena verè &
essentialiter. Nitimur primò omnium
voluntate Christi, quā verbo suo ex-
pressit. De pane enim dixit: Hoc est
corpus meum, quod pro vobis traditur.

Gre-

Credimus igitur Domino nostro, qui
est ipsa veritas, & profiteamur palam,
panem Coenae Domini esse verum &
essentiale Christi corpus, non quidem
per transubstantiationem, vt Capite
somniaut: sed per vnionem Sacramen-
talem, qua panis & corpus Christi ve-
rum sunt Sacramentum. Propter hanc
vnionem dicimus, corpus Christi esse
in pane, & cum vel sub pane ad man-
ducandum exhiberi.

Hic nihil moramur localitatē cor-
poris Christi, etsi illam oculis inuere-
mur, sicut discipuli eius in prima Coe-
na eam aspexerunt: sed Christo Domi-
no nostro tribuimus gloriam veritatis,
& simpliciter verbis illius credimus.
De modo verò, quomodo vnio Sacra-
mentalis fiat, solliciti non sumus, quem
penitus omnipotentiae Christi relin-
quimus. Quare primò verbis Christi
nitimur: deinde eius omnipotentia,
& tenemus Catholicam fidem de prae-
sentia corporis CHRISTI in sa-
cra Coena, vbicunq; locorum illa ce-
lebratur. Rationi nostrae à localita-
te corporis Christi incredulitatis
occasionem arripiendi, repugnamus
verbo Domini, & eam omnipotentia
Christi

Localitas
non impe-
dit prae-
sentiam
corporis
Christi in
Coena,

Christi compescimus. Imò non solum rationi & sensibus nostris, verum etiam Diabolo & omnibus Sacramentarijs verba institutionis opponimus.

Funda-
mentum
præsentie
corporis
Christi in
Cœna.

Quod porro ait, *nullo alio fundamento opus esse, ad asserendam veram præsentiam veri corporis Christi in sacra Cœna, quam verbis Christi*, nequaquam intelligendus est, veram itatuere præsentiam corporis Christi in sacra Cœna, (qualem enim præsentiam corporis Christi in Cœna credat Amlingus, monstrabit nobis paulò pòst ratio ipsius vicesima prima) sed illo, quod de alio fundamento dicit, nos taxat, punit & aculat, ac si niteremur ubiquitate aliqua, quæ in corpore Christi resideat, tanquam peregrino fundamento. Suprà verò dictum est, nos primo omnium niti verbis Christi, **HOC EST CORPUS MEUM**: Deinde omnipotentia eius: quia ex eo quod corpus Christi, salua sua localitate, in λόγῳ præsens est, ubicunque λόγῳ præsens esse dicitur, firmissimè concludimus, non deesse Christo modum, quo corpus suum verum & essentiale, (salua sua localitate) cum pane Sacramentaliter unitum, ad manducandum distri-

distribuere possit, tam dignis quam indignis, etiam si modum, quomodo fiat, non intelligamus.

Cum igitur Amlingus exegetica verba Christi (quod pro vobis traditur) eodem modo, quo olim Oecolampadius aduersus Lutherum, contra veram præsentiam corporis Christi in sacra Cœna, quam nos docemus, exponat & urgeat, ac pro eo, quod Christus dixit: quod pro vobis traditur, reponat, quale pro vobis traditur, (ut Lutherus Oecolampadio respondit) quis cum cum suis Collegis pro Sacramentario non potest non habere?

DE XIX. RATIONE.

QVærit Amlingus cum suis Collegis: intnè pro Sacramentarijs habendi, qui duplicem corporis Domini manducationem esse, vltro concedunt & fatentur: alteram Sacramentalem dignis cum indignis communem: alteram spiritualem fidelium propriam, &c. Hic profectò expectant Serueltenses ministri sententiam abso-lutoriam, quòd videlicet non possint esse Sacramentarij, cum duplicem corporis Domini manducationem confiteantur. Sed si diligenter verba Am-

N. n. lingi

Amlingi ponderabimus, videbimus illud
ὁμοία λαλῆναι, οὐκ ὁμοία φρονεῖν.

Omnes quotquot vnquam cum
 Sacramentario spiritu manus confertur
 erunt, conquesti sunt, quod aperto
 non pugnet Marte, sed omnia fraudu-
 lenter & subdolè agat. Hoc verum
 esse, in Amlingo etiam conspicitur, qui
 quamuis de Sacramentali corporis
 Domini manducatione loquatur, &
 appellet eam, corporalem, oralem, di-
 gnis & indignis communem: non ta-
 men apertè fatetur, quid sentiat, nisi
 quod hæc ipsius verba, ac si omninò
 ità loquendum est, oralem dici posse,
 dolum aperiunt. Cur tam difficulter
 concedit corporalem & oralem man-
 ducationem? Cur inquit, si omninò ita
 loquendum est? quasi illud quod de
 orali manducatione dicitur, possit o-
 mitteri. Cur ait, Sacramentalem corpo-
 ris Christi manducationem, posse dici,
 corporalem & oralem? nisi quod sciat
 hæc vocabula ad panem restringere,
 qui res est corporea, & ore manduca-
 tur, nomenq; habet corporis Christi
 ex institutione, propter quod nomen,
 siue institutionem, siue pactum, panis
 sit corpus Christi. Hæc est Amlingi Sa-
 cramentalis

De Sacra-
 mentali
 manduca-
 tione cor-
 poris
 Christi.

eramentalis manducatio, quam docet,
 quæ sanè multum distat ab illa, quam
 nos docemus.

Nos enim de Sacramentali, corpo-
 rali & orali manducatione credimus,
 ab ipso Christo sic edocti: panem sa-
 cræ Cœnæ, esse corpus Christi verum
 & essentialè, pro nobis traditum, idq;
 propter vñionem Sacramentalem, quæ
 corpus Christi in sacra Cœna præsens
 est, verè & essentialiter, & panis vñitum
 est ad vnum Sacramentum. Cum panis
 igitur vel in pane ore manducari cor-
 pus Christi à dignis & indignis. Sic Lu-
 therus ex verbis Christi, de Sacramen-
 tali manducatione corporis Domini
 scripsit & docuit. Hanc doctrinam qui
 non habet, aut non profitetur, sed
 potius eam impugnat, sicut Amlingus
 facit, proculdubio est ex turba Sacra-
 mentariorum fallaci.

DE XX. R A T I O N E.

Nolunt pro Sacramentarijs haberi
 Seruicantes ministri, ideo quod in
 usu Cœnæ Dominica grata mēte agnoscūt,
 & voce prædicant, Christum ipsum fidelibus
 dare, obsignare & confirmare nouum Te-
 stamentum, hoc est, remissionem peccato-
 rum & vitam æternam.

De fructu
& usu coe-
nae Domi-
nicae.

DE XIX. XX. ET XXI.
Sed quomodo se possunt excusare,
confessione illarum rerum, de quibus
nulla est controuersia, & quarum non
accusantur? Concedimus illis liben-
ter, etiam Sacramentarios de fructu
& usu coenae Dominicae splendidissimis
verbis loqui & scribere. Verum cum
de obligatione noui Testamenti, hoc
est, remissionis peccatorum & vitae
aeternae supra, ratione 14, quaedam à
me sint dicta, plura hic addere super-
sedebo.

DE XXI. RATIONE.

Hic se prorsus prodit Sacramentarij
impictas, in eo quod quærit: sintne
pro Sacramentarijs habendi, qui con-
stanter affirmant, *vescentes pane illo Domi-
ni, & bibentes calicem illum Domini indi-
gne, ipsius corporis & sanguinis Domini*
reos teneri, propterea quod non discernant
corpus Domini, &c. Hæc verba ita so-
nant, ac si indignè manducantibus no-
biscum tribueret manducationem cor-
poris Christi, cuius fiant rei: sed nihil
minus quam hoc ipsum vult. Primò
enim affirmat, *vescentes & bibentes*
*indignè, non polluere aut prophana-
re ore suo impuro, nuda elementa pa-
nis & vini.* Quæso, quo impuro ore

De man-
dicatione
indigna.

RATIONE.

polluitur panis & vinum in sacra Coe-
na? Deinde dicit, *vescentes & bibe-
ntes indignè, reos teneri corporis &*
sanguinis Domini, propterea quod
non discernant corpus Domini.

Agnosco quidem verba Aposto-
li, sed audiat Lector pius, quomodo
intelligat corpus Domini adesse in sa-
cra Coena: quod Sacramentali præ-
sentia, ait, *pani illi vnitum est.* Hic ha-
bes Sacramentarij erroris summam.
Dicit corpus Christi vnitum esse pani
in sacra Coena, sed qua præsentia? Sa-
cramentali præsentia, inquit. Desiste
ja heraus. Hanc Sacramentalem præ-
sentiam opponit Amlingus illi, quam
nos docemus: videlicet, quod verum
Christi corpus præsens sit in sacra
Coena, verè, essentialiter & realiter: &
vnitum sit pani coenae Dominicae, ita,
vt cum eo sit vnum Sacramentum, &
quod propterea indignè manducans
verum Christi corpus in pane, non pa-
nis sed corporis Christi, non spreti
sed manducati fiat reus. Quid igitur
amplius cunctamur, num Amlingus
pro fraudulento & subdolo Sacra-
mentario habendus sit à nobis, qui ve-
ram veri corporis Christi præsentiam

Qualem
præsentiam
am Sacra-
mentalem
doccat
Amlingus.

in sacra Coena, credimus & defendimus.

DE XXII. ET XXIII. RATIONE.

QVod consequenter dicunt, se firmiter credere & docere, non meritum saltem & efficaciam vite in Coena distribui & applicari: sed simul etiam ipsam substantiam viuifici corporis & sanguinis Domini, id omnes fatentur Sacramentarij. Sciunt enim spirituales actionem, ut est actio fidei, tractare & participare corporale obiectum, ut est essentiale corpus Christi. Quare hanc distributionem & applicationem de fide intelligunt, non de illa manducatione orali, quam nos docemus. Hæc quoque ipsius Caluini doctrina est in suis Institutionibus, quam hoc loco habet Amlingus, ratione 23. nempe, oportere nos prius Christum ipsum participare & cum ipso unum fieri, quam ex ipso omnia, quæ ad salutem necessaria sunt, hauriamus. Hæc hausit Amlingus ex scriptis Caluini, qui in habitatione Christi in nobis iustificationi & reconciliationi præponere solet. Fuerunt autem semper, qui illud in ipso reprehenderent. Tantum igitur abest, ut Amlingus

gus, & illi quos sibi facit Collegas, ab hæresi Sacramentaria absolui possint, ut accusatio probari non potuisset fortius, quam quod seipsos tales esse, rationibus suis ad iudicandum propositis, demonstrarint.

DE XXIII. RATIONE.

Denique existimant Seruestenses ministri, pro Sacramentarijs non posse haberi, qui illud Durandi: *Verbum audimus, motum sentimus, modum nescimus, præsentiam credimus, nequaquam improbant: sed dextrè intellectum.* Quid verò Amlingo est, dextrè intelligere Durandum? Est proculdubio, verba Durandi exponere, iuxta præsentiam Sacramentalem, quam docent Amlingus & omnes Sacramentarij. Quid ergo? quid tibi videtur, lector pie? Annón pulchrè se excusauit Amlingus Seruestis minister, cum suis Collegis (quos secum authores, sed inuitos credo, fecit immodestæ suæ defensionis) istis vigintiquatuor rationibus, quas totius Ecclesiæ omniumque piorum iudicij subiecerunt?

Scripsit suprâ Antagonista meus,
N n 4. pagina

pagina 67. me Anhaltinos Sacramentariorum appellatione pungere, & conari, quomodo eos Lectori suspectos reddam. Tu certè Amlinge, non solum teipsum tuis viginti quatuor rationibus, quibus te voluisti excusare, suspectum reddidisti: sed ita hæresin tuam de sacra cœna Domini his ipsis manifestasti, vt ne scrupulum quidem Lectori reliqueris, qui dubitationem & cogitationem hanc, te fortassis talem non esse, in animo eius aliquo modo foueat. Vnde apparet, quàm frivolum sit & inanis confidentiæ plenum quod de suis viginti quatuor rationibus iudicare iubet (pag. 78) omnes, qui credunt Christum reuersurum ad vniuersale & tremendum iudicium. Item, quàm falsum & inane sit, quod scribere audet (eadem pag.) doctrinam in suis viginti quatuor rationibus comprehensam, esse doctrinam vniuersæ orthodoxæ & œcumenicæ, vereq; catholicæ Ecclesiæ, cùm tamen nihil aliud proposuerit, quàm doctrinam Sacramentariorum, omnium temporum, quos Ecclesia semper pro hæreticis habuit.

Vt igitur Epilogus Responsionis
meæ

meæ cùm Exordio cohxreat, finisq; initio respondeat, Amlingum Antagonistam meum iterum admoneo, ne cogitare velit, me illi responsurum statim, si aliquid inuenisse se existimaerit, in hac responsione, quod calumniæ & sophistica pervertat, aut manifestis mendacijs corrumpat: aut Antilogias colligat, vbi reuera nullæ sunt. Quid enim aliud egit aduersarius meus in sua immodestissima defensione, quàm quodd ex suo capite falsas commentus est hypotheses, ex quibus deinde absurdissimas opiniones, & blasphemias hæreses collegit. Hac enim Methodo defensionem suam conscripsit, vt primò peruerteret ac deprauaret ea, quæ ego rectè & orthodoxè in Tractatu meo scripseram: supprimeret, quæ à me erant expressa: & apponeret, quæ à me non erant posita: & hac ratione deinceps falsas fingeret hypotheses, præsertim illam de phylica idiomatum communicatione, ex qua tandem colligeret absurda, impia, blasphemata, & nescio quid non monstri & mali.

Hæc fuit ipsius Methodus in falsò nominata modesta defensione. Putas
Nn 5 autem,

Epilogus
responsio-
nis.

Methodus
Amlingæ.

autem, lector pie, si meam responsio-
nem nouo libello exciperet antagoni-
sta meus, quodd meliora, veriora & mo-
destiora esset prolaturus: Ego non
puto. Imò iam ab illo expecto, id quod
fecerunt omnes hæretici: nempe, *quod
conuicti de perfidia, ad maledicta se contu-
lerint*; teste Hieron. Apol. 3. aduersus
Ruffinum. Corradet enim hinc inde,
& confarcinabit mendaciorum plau-
stra, & omnem lapidem mouebit, vt
meam personam in contemtionem ad-
ducat, & despicabilem apud omnes
reddat, hoc enim hodiernorum Sacra-
mentariorum artificium est. Quid igitur,
quæso, efficerem, etiamsi aduer-
sario meo ad omnia sua maledicta re-
sponderem: tempus perderem desti-
natum laboribus vocationis meæ, &
lectori crearem tædium. Ne igitur vel
alicui, vel mihi ipsi molestus sim: aut
tempus, quod breue est, & irreuoca-
bile, perdam, omninò conducibilis
esse statuo, vt silentium mihi ipsi impo-
nam, & Amlingo concedam ius mul-
ercularum rixantium, vt quæ peior
sit, vltimo conuitio vincat, vt initio
quoque dixi.

Cumque

Cumque Examen meum de sex
Anhaltinis Argumentis ἀπολογία siue
occasio fuerit omnis iræ, qua antago-
nista meus nunc ardet, ac inflammatus
est, restituum illi Argumenta sua, &
videbo num possim hac restitutione-
iram eius sedare & expedire: hac ta-
men conditione, ne posthac scribere
pergat, me docere physicam natura-
rum in Christo & idiomatum commu-
nicationem. Laudo quoque Syllogismos
Seruestenses, quia egregie refutant
idiomatum transfusionem physicam,
Sacramentariorum spectra, cum qui-
bus pugnant: tantum illud in aduer-
sario meo reprehendo, quod existimat
argumenta sua, nostræ doctrinæ de
reali communicatione, quæ naturarum
propria, communi personæ facit com-
munia, posse opponi. Nam in eo errat
toto cœlo, sicut omnes, etiam medio-
criter eruditi, optimè intelligunt, quod
vult, physicum & reale, si sermo est
de persona Christi, synonyma esse.
Nam vocabulum REI, sicut quoque vox
ENTIS, latissimè patet. Quid enim
est, si modò verè est & existit, quod
non sit RES, aut ENS? Et persona
Christi

De argu-
mentis
Anhalti-
nis.

Physicum
& reale nō
semper
idem si-
gnificant.

Christi realiter differt à persona patris, & Spiritus sancti. Si persona Christi non potest RES dici, quomodo à persona patris & Spiritus sancti realiter differt? Adhæc, qualiscunq; prædicatio de Christo, quæ vera est, dici potest REALIS, etsi non sit de naturis ipsis in Christo: quando videlicet reale opponitur verborum vanitati siue verbali prædicationi. Quare frustra nobis persuadere conatur Amlingus, reale & physicum, in disputatione de persona Christi synonyma esse.

Sint igitur aduersario meo restituta sex ipsius argumenta, sed hac conditione, vt dixi, ne mihi illa, sed suis laruis opponat, aut, ne scribere pergat, Tractatum meum continere doctrinam de physica idiomatum communicatione. Tantum enim abest, vt transfusionem idiomatum physicam docere aut propagare velim, vt potius auditores meos & pios omnes rogem atq; obtester, ne credant alicui talem transfusionem idiomatum physicam docenti. Certus autem sum, illam nec in meo Tractatu, multò minus in Formula Concordiæ, aut in Apologia eius habere

haberi. Relinquimus naturis in Christo suas proprietates, quibus distinguuntur, vt naturarum discrimen maneat saluum & integrum, contra errorem Eutychæum: communicamus autem verè & realiter, siue reali, non verbali communicatione, ambarum naturarum propria, vni & communi personæ, in duabus naturis subsistenti, vt personæ unitas seruetur, contra hæresin Nestorianam. Nam quamuis naturæ in Christo seruent suas proprietates & operationes ex proprietatibus enascentes: tamen actiones & passionis non sunt naturarum, sed personæ: & ad diuisionem operum, necessariò sequitur diuisio personæ. Qui nunc aliter nos docere criminantur, habebunt suum iudicem. Ex his igitur lectorem perspicuè intelligere non dubito, Amlingum nullam habere causam affingendi nobis illam physicam idiomatum communicationem, cū qua Sacramentarij bellum gerunt.

Neque de tribus modis, quibus corpus Christi alicubi esse dicitur, in posterum mecum contendere perget aduersarius meus, cū satis superq; ex hac responsione nunc intelligat, loca-

De reali
communi-
catione
idiotama-
tum.

Modos
præsentie
corporis
Christi
non con-
fundimus.

litatem

EPILOGVS.

litate corporis Christi me non negare, multò minùs vllam vbiquitatem in corpus Christi, tanquam in subiectum trāsfundere: sed solummodò præsentiā corporis Christi in VERBO vbique præsenti docere: ne Christus alicubi sit Deus, vbi non sit homo: aut homo Christus dicatur vbiq; esse, verbotenus tantùm, & non reuera.

Hanc præsentiā corporis Christi in VERBO, qua dicitur personaliter vbiq; esse, non confundo, cum præsentiā corporis Christi in sacra Cœna, idè præsenti, vt manducetur: sed tantùm inde absq; vllò errore colligo, cùm assumptio corporis Christi in vnitatem personæ τοῦ λόγου filij Dei suæ naturæ infinitæ, fieri potuerit, localitate corporis non obstante: Christo omnipotenti Deo non esse impossibile, corpus suum verum & essenziale, salua ipsius localitate, sacramentaliter, id est, ad vnum Sacramentum panis Cœnæ Dominicæ vnitum, ad manducandum exhibere omnibus, qui sacrosanctam hanc Cœnam celebrent. Nam apud Christum Deum omnipotentem nullum verbum est impossibile. Quod igitur de pane dixit: hoc est corpus meum:

EPILOGVS.

meum: iuxta τοῦτοῦ verborum credimus esse verissimum, & Christo facilimum. Verax enim est & omnipotens, imò ipsa veritas & omnipotentia diuina, Dominus noster Iesus Christus filius Dei & Mariæ virginis.

Quid igitur habere potest aduersarius meus in hac responsione, quod nouo & immodestiori libello oppugnet? aut, quæ necessitas me vrgerè potest ad alteram responsionem conscribendā, etiam si Amlingus non quiesceret? nisi fortè negare velit, quòd de cœna Domini doctrinam & sententiam Caluini amplectatur: & de iniuria conqueri, qua à me hac in parte sit affectus. Quod si facturus est, seipsum magis ac magis qualis sit cognoscendum exhibebit. Nunquam enim hanc sententiam & tot verbis apertè profitebitur, quòd videlicet, corpus Christi verum in sacra Cœna præsens sit verè & essentialiter: quia hanc fidē cū veritate, & essentialis corporis modo pugnare opinatur. Quare sicut dixi, concedam aduersario meo ius rixantium muliercularum, & sinam illū vltimo conuitio vincere, ego rixari & contendere nolo.

Domio

Dominus noster Iesus Christus summa
gens officio Sacerdotis, pro tota Ec-
clesia sua orauit, dicens: Pater sancte,
serua eos in nomine tuo, quos dedisti
mihi, vt sint vnum, sicut & nos. Nos
nunc idem à te petimus Iesu Christe,
serua nos in nomine tuo, vt vnum si-
mus spiritu, fide & charitate: & vt si-
mus solliciti seruare vnitatem spiritus
in vinculo pacis. Misere quæsumus
miserrimæ, afflictæ, & perturbatæ Ec-
clesiæ tuæ, & veritati succurre Reduc
errantes in viam. Spiritu lenitatis &
mansuetudinis rege pectora, dissi den-
tium. Quod vt facias, propter nomi-
nis tui honorem & gloriam, propter
veritatem, & Ecclesiæ tuæ tranquillita-
tem & pacem, ardentissimis votis &
toto pectore à te precamur, omnium
miserrimæ & clementissime Iesu Chri-
ste, qui venturus es ad iudicium
cito. Veni Domine Iesu,
veni, Amen,

